גליון ערב שבת
מעריב
כולל 48 עמודים
יום ו' כ' סיון תשל"ה 30.5.75 גליון 9390 שנה כ"ח
160 אג'
מייסד והעורך הראשון ד"ר ע. קרליבך ז"ל
העתון הנפוץ ביותר במדינה • MAARIV

סכנת סתימה נשקפת לבארות באבו־רודס; בשל שיתוק קצא"א לא מועבר נפט לאילת

המיכלים באבו רודס מלאים ★ השובתים בחוף – מסתתרים ✶ נמשכות פעולות המשטרה ★ בוצר: נזק עצום

מאת ברוך מאירי

סכנת סתימה מאיימת על חלק מבארות הנפט הימיים באבו־רודס. עקב השביתה בחברת קו צינור הנפט אילת–אשקלון, הופסקה העברת נפט מאבו־רודס לנמל הנפט באילת.

המכלים באבו־רודס מלאים זה מכבר ומצב זה עלול לגרום לסתימת בארות הנפט באבו־רודס, דבר שיסב נזקים קשיים רבים לבארות הנפט.

יו"ר ועד העובדים במתקן קצא"א באילת, מר שלמה אלקיים, מסר לסופר "מעריב" כי לו ולחבריו אין ענין לגרום לסתימת בארות הנפט באבו־רודס, דבר שיסב נזקים עצומים למשק: "הממשלה חייבת להוציא צו נגד הנהלת החברה, שהחליטה על השבתה כללית. אם יידלק אור אדום לגורל הבארות באבו־רודס נהיה מוכנים, אני וחברי, לקשר מכליות למוחים".

הבוקר עמדו להעביר מאילת לאשקלון, כמיגת משמר החופים של המשטרה — כדי לתגבר כוח המשטרה שם.

(ראה כתבה בעמוד 3)

מעצר נוסף

קורא יעקב כוסר:

במשך הלילה נעצר רק עוד אחד מקרב השובתים באשקלון. חוליות רבות של שוטרים ומשמר הגבול הוסיפו גם בלילה לערוך חיפושים בבתי השובתים כדי להשלים את מעגל המעצרים, אך נודע כי השובתים שנותרו בחוץ התארגנו לקבוצות־פעולה. הנבצאות במקומות מסתור.

נסיונות תיווך

בלילה נעשו כמה נסיונות תיווך בין השובתים להנהלת קצא"א ונציגי המשטרה. לרגל שנים. תוך גיידות כלאח. כן נעשות הכנות להגיש בקשות לשיחרורם בערבות של שבעה העצורים שנעצרו אתמול באשקלון ל־8 ימים — ובמקביל למנות עורכי דין לשאר תשעת העצורים שבידי המשטרה.

בזת פניות חוזרות אל משרד האוצר ולשכתו של מזכיר ההסתדרות לפעול עוד היום לחיסול הסיכסוך.

מר אברהם בוצר מנהל החברה אמר לסופר "מעריב", כי הנזק שנגרם לחברה עצום לא רק מבחינה כספית אלא בשל אובדן מוניטין וקשרים בינלאומיים.

ניידות משמר הגבול הוסיפו בפיטרול לאורך החופים.

בעקבות דו"ח נגיד בנק ישראל

צפויה הכרעה בקרוב בעניין ניוד הל"י או "פיחותים קטנים"

לפני הפעלת הרפורמה יוחלט על גובה הגרעון והפעולות לצימצומו ✶ הצעת החוק – ביום ג'

מאת יצחק דיש

הצעתו של נגיד בנק ישראל, מר משה זנבר, לשקול את ניתוק הלירה מהדולר והצמדתה לסל של מטבעות, תחייב דיונים בעניין ניוד הלירה או פיחותים קטנים (ראה כתבה בעמוד 6).

הערכה זו הביעו חוגים כלכליים בעקבות הצעת הנגיד. יש לציין כי ההצעות בעניין ניוד הלירה או ביצוע פיחותים קטנים לעיתים קרובות הועלו בחודשים האחרונים ב"ניירות עבודה" שהוכנו במשרד האוצר ובבנק ישראל. אך באופן רשמי סירבו מוסדות אלה לאשר, כי זו עמדתם והאוצר אף הכחיש זאת.

דברי נגיד בנק ישראל, שנכללו בדו"ח המיוחד על עליית אמצעי התשלום שהגיש

(סוף בעמ' 3, טורים 2, 3, 4, 5)

אמצעי בטחון ללא תקדים בוינה לקראת שיחות פורד–סאדאת

הנשיא המצרי יגיע היום ✶ ידון עם קרייסקי — בין השאר — "על אפשרות יצירת מגע בין מפלגת העבודה ומפלגת השלטון המצרית"

מאת מנחם אורבאום, סופר "מעריב" בוינה

נשיא מצרים, אנואר סאדאת מגיע היום בצהרים לוינה, לביקור של יומיים, לפני שימשיך לזאלצבורג לפגישה עם נשיא ארה"ב מר ג'ראלד פורד. בשיחותיו עם הקאנצלר האוסטרי, ד"ר ברונו קרייסקי, תידון גם אפשרות היוזמה הציון ליצירת מגע בין מפלגת העבודה הישראלית ומפלגת "האיחוד הסוציאליסטי" המצרית — נמסר מקור רם דרג.

פגישה כזאת כבר נדונה בעבר ביוזמתו של הקאנצלר האוסטרי. הפרסומים המוקדמים בעתונות הישראלית עוררו ספק, אם אכן אפשר יהיה לבצעה. עתה מבקש ד"ר קרייסקי לבחון נושא זה עם סאדאת עצמו.

אמצעי הבטחות חסרי תקדים ננקטו לקראת הביקור. מאות שוטרים במדים ובלא מדים יאבטחו את הנשיא המצרי בעוד שיחידות משטרה אחרות מוקמות עין על קבוצות המוגדרות "מסוכנות".

סאדאת עומד להגיע ב־12.30 (2.30 אחה"צ לפי שעון ישראל) לוינה מבלגראד — שם ניהל שיחות עם הנשיא טיטו.

הוא יתגורר במלון "אימפריאל" וכבר בשעות אחה"צ יפגש עם הנשיא האוסטרי, ד"ר קירכשלגר ואחה"צ עם הקאנצלר קרייסקי.

נוסף לשיחות מוכן לסאדאת ביקור בבית הספר הספרדי לרכיבה.

אין ספק כי בשיחות המדיניות תידון גם שאלת אסיה. נמסר, שקרייסקי חזר בו בשלב זה מכוונתו להזמין למרכזיה לפגוש מנהיג פלסטיני.

כוחות בטחון גדולים הוצבו בזלצבורג — לאבטחת שני האורחים רמי־המעלה. משטרת אוסטריה דיווחה כי 400 שוטרים יוצבו להפקיד מיוחד בעירו של מוצארט.

(סוף בעמ' 2, טורים 5, 6, 7)

איש־בטחון גנב – וסולק

מאת סופר "מעריב" בוינה

ביוזמן המשטרה בזאלצבורג כבר נרשמה התקרית הראשונה, הקשורה לשיחות פורד–סאדאת. איש בטחון אמריקני, בין השוטרים שם לבדיקת השטח ואבטחת האיזור, נתפס... בנסיון גניבה באחת מחנויות העיר. האיש סולק מיד מאוסטריה, ובקורות אמריקניים אמרו עליו כי... היה שיכור.

כך לכדנו את אייכמן
פרק נוסף מספרו של איסר הראל
ראה עמ' 21

מינוי שרון יוכרע כנראה בפגישתו היום עם רבין

מאת סופרי "מעריב"

שאלת מינויו של אלוף (מיל.) אריאל שרון ליועץ ראש הממשלה לענייני בטחון לאומי, כנראה תוכרע היום בפגישה שנקבעה בין ראש הממשלה, יצחק רבין, לבין שרון.

הפגישה נקבעה ביוזמת ראש הממשלה, בהמשך לשיחות שהתקיימו ביניהם בנושא זה. היא נקבעה לפני הפרסומים אתמול בדבר הסודיים, שגרמו לגילוי הנכבם, "על המינוי", אולם הפגישה שנקבעה להיום, בשעה 5.30 אחר־הצהריים, אושרה אתמול כמועד.

כשנשאל הבוקר על־ידי סופר "מעריב" על הסיכויים להגיע לתוצאות חיוביות מן הפגישה, השיב אריאל שרון: "אני מוכן לשוב להרות בכל תפקיד בחוגים שיש בו כדי לחזק את צה"ל ומערכת הבטחון ולהכין את העם למלחמה ולהרתיע מפניה, אם רק אפשרי הדבר. רצוני לחזור לשירות פעיל בצה"ל, הוא בעל עדיפות ראשונה אצלי, כעל הצבור לכל שיקול פוליטי. אני מוכן להרום ליחזוק הבטחון בכל דרך שיראה לי יעילה. לשם כך הנני נכון, נוכח חומרת המצב, לבר סוג כל שיקולים אחרים. לדעתי, מעולם לא היתה המדינה נתונה בסכנה צבאית ומדינית כה חמורות. עם זאת, ניתן במאבק לאומי משותף להוביל את המדינה לעבר סיכויים לדעת, מודים, שנצל כל רגע וכל אבן שהעמד לרשותנו".

דוד פרוטר: "אני אשם"; שוב ניסה להתאבד

הוא ואחיו הובאו אתמול לביהמ"ש ביוהנסבורג

מאת סופר פראס, יוהנסבורג, מיוחד ל"מעריב"

דוד פרוטר הודיע אתמול את הרי ניצחים בבית המשפט ביוהנסבורג, שעה שהופיע, שקט ובטוח בעצמו, והצהיר בקול ברור: "אני אשם בהריגה או ברצח".

פרוטר בן 26, הופיע בדיוק לפני חודש בחקירה מוקדמת — אחרי המאסר ד שפיכות הדמים בקתדרלה הישראלית. זו היתה הפעם הראשונה מאז הפרשה. עצמה, שבה נראה קצין הבטחון לשעבר בפומבי. משטרה משטרה מיוחדים הקיפו את אולם המשפט ואת סביבתו, שהמו קהל רב.

✶

פרוטר היה בחברת אחיו הצעיר, צ'ארלז המואשם גם הוא ברצח. דוד הודיע, עם זאת, בקול דרמטי, כעל לי חוכן, כי רצונו להביא לקיצה ביה הי כמשפט שאחיו אינו מעורב בפרשה. "לא היה לו שום מושג על הכתרחש. הוא נקלע לשם, כיון שהערמתי עליו".

✶

בעומדו מעל דוכן הנאשמים, כשידיו

(סוף בעמ' 2, טורים 4, 5, 6)

סדרי בטחון בגשרי הירדן לקראת מבצע ביקורי קיץ

עשרות נעצרו בגדה בעקבות ריבוי הפיגועים

מאת יוסף צוריאל

כוחות בטחון קפדניים בהר יונהגו בקיץ בקשרי הירדן לקראת מבצע ביקורי הקיץ, שיימשך שלושה חודשים.

על פי החוקרים שערכו גורמים במוזנים מתברר כי הנ גשרים עדיין משמשים גורם חשוב בהברחת חומרי חבלה ובהחדרת אנשים, שתפקידם לכסור בידע להבריתם של אירגוני המחבלים בשטחים.

כדי לצמצם את ניצול הכעבר בגשרים הללו — יונהגו בדיקות קפדניות, לרבות חיפושים בבגדים ובכלים של הבאים ממדינות ערב. ההקפדה בבדיקה לא תגרום לעיכובים בגשרים. שלטונות הבטחון הגבירו את כוח האדם ושיפרו את שיטות העבודה.

ריבוי מעשי החבלה בשטחים ובתחום ישראל בשלושת החודשים האחרונים, הביא למעצר עשרות צעירים ערביים ביהודה והשומרון, וכפי שנמסר אכן רוב החשודים הם צעירים, לרבות תלמידי בתי ספר תיכון.

בין עשרות העצורים הנבצאים היום בחקירה, 5 מעובדי מחלקת המים ברמאללה; 3 מהנדסי בית־צאות שליד חברון ורב מתושבי בית להם.

מבצע המיליון של "מעריב" ו"תדיראן" פרסים לקוראים במיליון ל"י
גזור את האות המופיעה למטה והדבק אותה על טופס ההדבקה שברשותך
אין הגבלה במספר טפסי הדבקה באפשר לבלות, לאחר שיודבקו עליהם כל האותיות המתפרסמות במשך כמה מי ים בעכור הראשון
אות נוספת ביום א'
א

יוטל היטל מיוחד בגלל הרפורמה

מילוות חובה ייהפכו למס

מאת כתבנו הכלכלי של "מעריב" בירושלים

היטל מעבר מיוחד בשיעור של 3 אחוזים מכמי הכנסה, יוטל לתקופה אפריל–יוני השנה, כדי למנוע הפסד הכנסה מהאוצר, כתוצאה מהעלאת המילוות עם הפעלת הרפורמה.

עד הצוער החליט לא להטיל לאותה שנת־מס שני שיעורים: אחד לתקופה אפריל–יוני ואחר מיולי עם הפעלת הרפורמה. עם זה אין האוצר מוכן להפסיד הכנסות מהגבייה במכיסתם לחוקי של המיסורים הקבועים, שהחלו בתוקפם ב־1 באפריל.

לכן יוצע, במסגרת חוק הרפורמה, היטל מיוחד בשיעור 3 אחוזים לתקופת העבר. לגבי עצמאים וחברות יהיה ההיטל בשיעור 3 אחוזים למשך כל שנת המס.

לגבי שכירים שלהם אין הוכח, יגבה לביה ההיטל באמצעות ההכנסה. בכך יחליפו חלק מילוות החובה אלה לבס, ולא יוחזרו. אחרי כך, התבואה הזה, כי הנימוקו של השבון המלווה ביעור עם כולל לתקופת החודשים הראשונים השנה, כפי שהם היום והסיורים הנכוללים יהיו להילן לאחר ביצוע הרפורמה והפעלתה בחודש יולי.

אגמון מועמד לתפקיד ראש היחידה למלחמה בחרם הערבי

מר אברהם אגמון, המנהל הכללי במשרד האוצר, מועמד לראשות היחידה שתרכז את הטיפול במלחמה בחרם הערבי.

במלאת אבל השלושים להיקסה של יקירתנו
רחל (רעיה) לוינברג
ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה
ביום ראשון, כ"ב בסיון תשל"ה (1.6.1975),
בבית העלמין בנחלת יצחק, בשעה 4.00 אחה"צ.
המשפחה

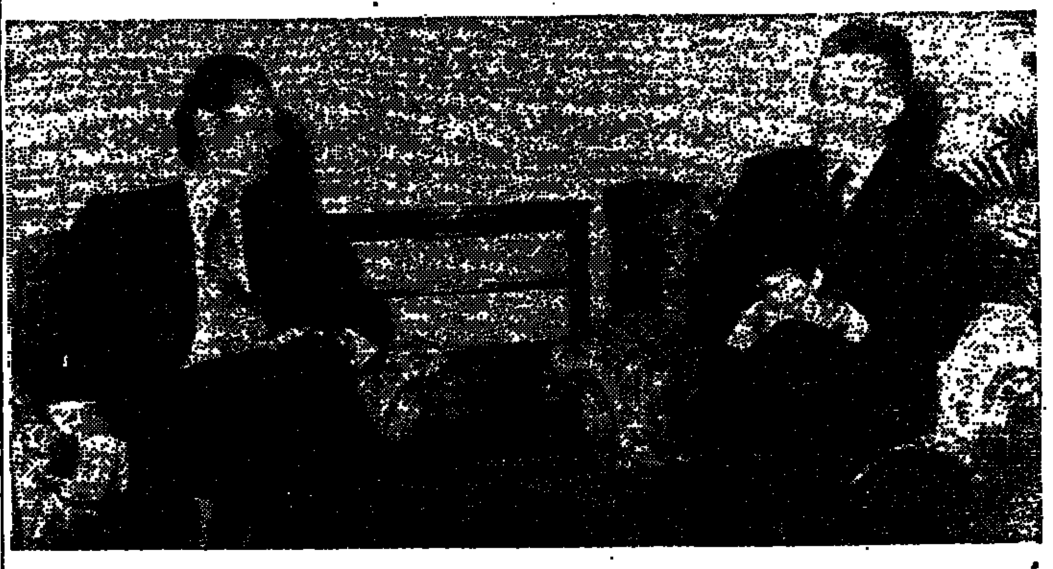

שר־החוץ, יגאל אלון (משמאל), בפגישתו אתמול עם נשיא רומניה, ניקולא צ'אושסקו, בבוקרשט.
(צילום ראדיו של א.פ. מיוחד ל"מעריב")

אלון: "שיחתי עם צ'אושסקו מן המעניינות בקריירה שלי"

הוחלט להמשיך במגעים מדיניים בדרגים גבוהים

מאת דן אבידן, שליח "מעריב" לרומניה

בשיחה אמש בין שר החוץ יגאל אלון לבין נשיא רומניה, ניקולא צ'אושסקו, הוחלט כי שתי הממשלות ימשיכו במגעים המדיניים בדרגים גבוהים, והמסגרת מגעים אלה יושב שר החוץ הרומני, ג'ורג'ה מקובסקו, ליבקר בקרוב פעם נוספת בירושלים.

ארבע שעות שהה אלון במחיצתו של המנהיג הרומני, זמן כפול מזה שנקבע בתחילה לשיחתם. כפי שנודע, שמע נשיא רומניה מפי אורחו סירוס מלא של העמדה הישראלית בנושא המלחמה, שלדעת ישראל יש להעדיף בנושא אשית.

לעומת זאת, שמע אלון מפי צ'אושסקו התרשמויות שנצבר בשיחותיו האחרונות עם מנהיגים ערביים, כולל שיחה עם יאסר ערפאת. רומניה חזרה והבהירה את נכונותה לתת שרותים טובים בעניין העברת דיעות בין הצדדים, גם אם לא מדובר בתיווך.

נמסר, כי מר אלון התרשם כי שוחח עם מר צ'אושסקו "היתה אחת המעניינות ביותר בקריירה שלי".

גם אם אין עם מקור הדבר מוכן להעריך את השיחה המשוכת עם צ'אושסקו, אשר אולי להתרשם ממהלכה על־ידי ההתייחסות לפגישה בין שני שרי החוץ.

אמש ערך אלון סעודת ערב לכבוד מארחו מאקרבסקו.

הערב מתחיל "היום היהודי" של יגאל אלון בבוקרשט. (ראה עמ' 2).

ה"עיון מחדש" כבר סוכם

עדיפות להסכם ביניים עם מצרים

מאת שמואל שגב

ערב הפגישה בזלצבורג ביום א', גילו מקורות אמריקניים יודעי דבר, כי הסעיפים העיקריים של העיון המחודש של ארה"ב כבר סוכמו, וכי תכנית המיבצע של העיון המחודש עדיין מעניקה עדיפות ראשונה להסכם ביניים בין ישראל לבין מצרים.

בקורות יודעי דבר בוושינגטון אמרו כי בפגישתו עם סאדאת, יתבסס מר פורד על כמה סעיפים בעיון המחודש, אף שהמסקנות הסופיות יגובשו אחרי פגישתו עם ראש הממשלה מר יצחק רבין בוושינגטון, בחודש הבא.

המסקנות הן:

● ארה"ב נחושה בהחלטתה למנוע קיפאון מכושך במזרח התיכון ותעשה כל שביכולתה להביא את ישראל ואת שכנותיה הערביות לידי הסדר;

● בהכנת הסיבובים שבהסדר כולל, מעדיפה ארצות הברית עדיין הסכם ביניים והיא סבורה שגם ישראל ומצרים שואפות לכך;

● במקרה של כשלון אפריקני נוסף, תלך ארה"ב לדינבה לפי תכניתה היא;

● בעוד שארה"ב עדיין מתנגדת להכרה באש"ף, מתחממת בגישה האמריקנית נימה, הכשאירה דלת פתוחה לשינויים.

(נודע, כי שר החוץ הנרי קיסינג'ר עדיין מתנגד נמרצות להכרה הפלשתינית, וכי הוא חושש שמדינה פלשתינית עשויה לשמש ראש גשר לתתפשטות סובייטית).

בראיון השבוע ל"מעריב":

שמגר: גם שרים יועמדו לדין אם יתברר שהם "מדליפים"

"אם יתברר שהשרים, או אחרים, הדליפו מסמכים ד־" עבירה בפני עבירה, הם יתפסו לדין ככל אזרח אחר, על פי העקרון שהכל שווים בפני החוק" — אמר היועץ המשפטי לממשלה, מר מאיר שמגר, שהוכרז לכהן כשופט בית המשפט העליון, ב"ראיון השבוע" ל"מעריב", המתפרסם היום בעמוד 20. בעניינים אחרים אמר:

✶ הרהקנו לכת במתן חסינות לחברי הכנסת;

✶ ישראל זקוקה לחוקה־יסוד ויש לחבר אותה עתה.

✶ חוק יסוד: צה"ל, ש־הגשנו לממשלה, מגדיר את צורת הכפיפות של צה"ל למרות האזרחית ואת סמכות הממשלה, שר־הבטחון והרמטכ"ל.

✶ יש למשטרה האמצעים והכלים לאכוף את החוק על שובתי קו צינור הנפט הזוקה עליה שהכנסה בך.

טופס הדירוג של מצעד הפזמונים העבריים בגלי צה"ל
היום בעמוד 55

תקליטים במחירים משגעים
הגיעו משלוחים חדשים: קלסיים ופופ במחירים לא נורמליים, כגון:
במקום 34.90 — 44.90 ל"י
הגיעו משלוחים חדשים תוצרת חוץ
אלחוט אבן גבירול 21 תל־אביב

השעה 5 דקות לפני 12
מגן דוד סגול
ראה "ימים ולילות" עמוד 33

הכספת הקטנה לדברי הערך הגדולים
SOD-SAFE סוד־סייף
ירושלים טל. 412986
תל־אביב טל. 267808

יש נביא בישראל
הלילה
בבירת עם הרבה מצב רוח ישותח
יעקב אגמון
עם נועה זאלוד
לרגל הופעת הספר
הנביא לחליל ג'ובראן
בהוצאת תמוז

בזור אספהן
שטיחים
במבחר עולמי
מיטב תוצרת הארץ וחו"ל, במחירים הנמוכים ביותר בעיר
ת"א, דרך־ישו 9, בית רומנו, טל. 56362

ירד אשקלון לאמנות ואומנות
שיימשך שבוע ימים
יפתח ביום שני 7 ביולי 1975
תבקרו ותהנו

אולי היא צודקת?
•
האם ההלכה גמישה?
•
מנהל הבנק
•
העולם הזה
השבוע בעמוד 28

אצל
שנידמן
תמצאו
שמלות
לכל גיל
ולכל אירוע
3 קומות של אופנה
דיזנגוף 128 ת"א

פרדס מוכר
4½ דונם
קרקע פרטית
המיועדת ל־6 וילות
במזכרת בתיה
להתקשר טל. 58056 (ת"א)

1
מעריב
לוח מס' 1
הלוח הראשי
בעמודים: 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47
מודעות דרושים
בעמודים: 8, 9, 39, 40, 48, 49, 50, 51, 52

هكذا من الأصل

אלון: יש מחלוקת חריפה עם רומניה על ההכרה באש"ף כנציג פלשתיני בלעדי

מאת דן ארקין, שליח „מעריב" ברומניה

כבר ראש הממשלה ושר החוץ יגאל אלון, והנשיא הרומני ניקולאי צ'אושסקו, פתחו אתמול בבוקר את שיחותם בנושאי מזה"ת — המשיכו בשיחותם מצב האיזור העולמי.

מר אלון בא לבנין הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הרומנית, שם נוהג הנשיא לקבל פני אורחים חשובים. בבנין רב ממדים, שמו מבוך של מסדרונות ארוכים ואנשי בטחון בכל פינה. את העובדים אין רואים — מפעם לפעם חולף מישהו במסדרון ונעלם מאחורי דלתות נעולות.

מר אלון בא לפגישה לבדו, ואילו ליד הנשיא ישב שר החוץ הרומני, ג'ורג' מקובסקו, וכן שני קצרנים, אחד לאנגלית ואחד לרומנית, ו־מתורגמן.

על גשם ועננים

עם תחילת הפגישה חיפשו שני המנהיגים מלים של נימוס, ועברו מיד לעניינו... גשם ועננים.

„הכל מוכן לביקורי כהלכה", — פתח אלון, — „אפילו מזג האוויר".

„קצת מעונן יותר מהרגיל", — השיב צ'אושסקו. — „נקווה, שהעננים יתפזרו".

אלון: „בארצנו אנו מייחלים לגשם ולעננים. אני רוצה לראות גם את התפזרות העננים הפוליטיים".

צ'אושסקו: „גשם ועננים מבורכים בטבע, אך בפוליטיקה עננים לעולם אינם מבשרים טובות".

אלון: „מי יודע זאת טוב יותר מישראל ורומניה ?"

כאן באה תשובת הנשיא: „אם ישראל יודעת זאת על עננים, הרי היא בוודאי תוכל לעשות יותר כדי לפזרם".

ובזה נמשכה השיחה ללא נוכחות עתונאים וצלמים.

ויכוח קשה

לפני הפגישה עם צ'אושסקו אמר מר אלון, בפגישה עם סגל השגרירות הישראלית, כי יש חילוקי דעות חריפים בין ישראל לרומניה, בעניין ההכרה באש"ף כנציג הבלעדי של הפלשתינים.

„הויכוח בעניין זה הוא קשה, — אמר מר אלון. — „לא תמיד מבינים אותנו. אולי אנו משלמים מחיר של שנים שהתמקנו מהתמודדות עם הנושא הזה".

לדבריו, הרחיקה רומניה יד מבריתה המוצהרת בנושא זה. בריתם לא הכירה באש"ף כנציג בלעדי ולא התירה פתיחת משרד בתחומה. רומניה הקדימה את ברית המועצות, ובכך היא „קאתולית יותר מן האפיפיור".

לגבי יחסיה של ישראל עם ברית המועצות, אמר מר אלון, שקשה לומר מה יכולה מדינה זו לתרום לשלום באיזור, כל עוד אינה נוקטת מדיניות קצת פחות חד־צדדית. אשר לשמועות על פגישות עם נציגים סובייטים אמר מר אלון כי כל מה שנכתב על כך אינו אלא שמועות.

בסקירה כללית של המצב אמר מר אלון, כי עתה שורר מצב מצער, שכמעט נוצר קונסנסוס בינלאומי על מהות הגבולות של ישראל, וזה אינו עולה בקנה אחד עם עמדותיה של ישראל.

הצעת שני מלומדים מארה"ב כערובה לנסיגה ישראלית מלאה והקמת מדינה פלשתינית

„יחידות צי ארה"ב באשדוד מטוסים בלוד ובנגב"

מאת שמואל שגב, כתב „מעריב" בוואשינגטון

שני מומחים אמריקאיים לבעיות המזרח התיכון הציעו במאמרים שפרסמו, ערובות אמריקאיות־צבאיות בפועל לישראל, בתמורה לנסיגתה המוחלטת לגבולות 67', והכרתה במדינה פלשתינית עצמאית ומפורזת.

המומחים הם הפרופסורים זביגנייב בז'זינסקי מאוניברסיטת קולומביה, ורי'צארד אולמן מאוניברסיטת פרינסטון, שניהם בעלי מוניטין בינלאומי. הם העלו את הצעותיהם בשני מאמרים נפרדים שהופיעו בגליון יוני של כתב העת היוקרתי „פורין פוליסי" אך מספר גליונות מוקדמים הופצו עוד אתמול.

שני המאמרים מקבלים את הגירסה שעל ישראל לסגת מכל השטחים, לקבל את הערובות האמריקאיות סובייטיות המשותפות וגם להסכים לכך שבמסגרת של סידור סובייטי, על ארצות הברית לתת לישראל ערובה חד־צדדית.

מאמרו של בז'זינסקי מתרכז בעיקר בעיקרון זה ואילו מאמרו של אולמן עוסק בפרטי הצעתו, כי הערובה האמריקאית תבוא בצורת נוכחות קבועה של יחידות צי אמריקאיות בנמל אשדוד או בנמל אחר, או בבסיס של מטוסים אמריקאיים בלוד או בנגב. אולמן ובז'זינסקי אינם מגלים את אפשרות נוכחותם של כוחות קרקע אמריקאיים בישראל כחלק מן הערובה האמריקאית.

במאמרו אומר בז'זינסקי, כי „המשקיף מעבר למפתן ה־שלום יכול להעלות טיעון משכנע למען ישראל — שתהפוך במשך הזמן לסינגאפור של המזרח התיכון, מקור לחידושים טכנולוגיים ומימון פיננסי באיזור.

במאמר אמרו עוד, כי כוח בינלאומי לאורך הגבולות המוסכמים בין ישראל לשכנותיה יצור „דיסאנס הדרגתי בין ישראל לערבים".

לדברי הכותבים, רוב הבעיות במזרח התיכון קשורות לעניינים טריטוריאליים וכיון שכך, מדיניות הצעד אחר צעד של שר החוץ קיסינג'ר לא תצלח וכך גם לא תביא מדיניות ההסדר ההדרגתי כפי שהוצעה על ידי ישראל, לפתרון. הם טוענים בזכות הסדר כולל.

בז'זינסקי וחבריו משוכנעים, כי רק מעצמות העל יכולות לכפות הסדר. ארצות הברית לבדה אינה יכולה לאכוף הסדר שבו לא שותפה גם ברית המועצות. אף כי הסכם יהא ביוזמת ארצות הברית, „אשר תעמיד בפומבי את הבטחות המשימות של המדיניות האמריקאית בהתאמה בברית המועצות מן האיזור או בהקצאה איזורי בטחון נפרדים לשתי מעצמות־העל אשר יגרדו כיד פירוק ויימוש באיזור" — הם מסכמים.

מניחים, כי שני המאמרים יעוררו עניין רב בקהילות האקדמית והפוליטית בארצות הברית, משום השיכות הכותבים. ידוע כי בז'זינסקי ואולמן הם בין הפרופסורים המוזמנים לתדרוכי רקע עם שר החוץ האמריקאי, קיסינג'ר. עבר הועלה את עניין הערובות בכמה הזדמנויות וכמעט בעת שהעניין נבחן במסגרת העיון מחדש במדיניות ארצות הברית כלפי המזרח התיכון.

שר־החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר, „עושה פרצופים" בדיוני ועידת נאט"ו, הנערכת עתה בבריסל, בירת בלגיה. (צילום ראדיו של א.פ.)

פורד מגנה נטיות בנאט"ו לפרוש מהשתתפות מלאה

מאת מאריי מרדר וג'ון גושקו, כתבי „וואשינגטון פוסט" בבריסל

הנשיא ג'ראלד פורד הזהיר אתמול את בעלות בריתה של ארה"ב בברית הצפון־אטלאנטית, לבל ישתפו לעבר „חברות חלקית או הסדרים מיוחדים" בנשיאה בנטל של הגנת הברית, שכן היפתחות כזו תפגע בכוחה של נאט"ו להגן על מערב אירופה.

במלים מפורשות הזהיר הנשיא פורד בישיבת הפתיחה של ועידת הפיסגה של 15 מדינות נאט"ו, לאמור: „עלינו לקיים את איכותה וליכודה של הברית הזאת על בסיס של השתתפות ללא תנאי, לא על בסיס של חברות חלקית או הסדרים מיוחדים. ההתחייבות להגנה קולקטיבית חייבת להיות מוחלטת, וזהו תנאי להיותה מהימנה. היא חייבת להיות ללא כל סייג, וזהו התנאי להיותה התחייבות שאפשר לסמוך עליה".

דברים אלה של הנשיא פורד היו מפורשים חד־משמעיים במיוחד, על פי אמות המידה של הרטוריקה שנשמעת בדרך כלל בוועידה מעין זו.

פקידי רשות אמריקאיים אמרו, כי דברי פורד לא כוונו אל מדינה מסוימת כלשהי, אך שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר הודה בסביבת עתונאים, כי הנשיא נגע בדבריו בנטייה שנתגלתה אצל צרפת, למשל, לפני עשר שנים, ואצל יוון ותורכיה לפני חודשים ספורים, לפרוש מהשתתפות מלאה בהגנה הקולקטיבית של נאט"ו או לאיים בפרישה כזאת.

עתה הציבה פורטוגל בעייה מיוחדת לפני הברית הצפון־אטלאנטית, הנובעת מן החשש שהגורמים הקומוניסטיים בממשלה בליסבון ישלו לידיהם שליטה מלאה על המדינה.

בלשון תקיפה ביותר ניסה הנשיא פורד להרגיע את בעלי בריתו, כי יציאת האמריקאים מהודו־סין אין פירושה שארצות־הברית נוטה להתבדלות או מחלישה את תמיכתה בנאט"ו. „ארה"ב נשארת נאמנה ללא תנאי וללא סייג להתחייבויות שקיבלה על עצמה" — אמר.

בפגישות נפרדות שהיו לו אתמול עם ראשי ממשלות תורכיה ויוון, סולימאן דמירל וקונסטנטין קאראמאנליס, הזהיר אותם הנשיא פורד מפני השימוש בכוח צבאי בסכסוך הנמשך בין ארצותיהם בעניין קפריסין.

שר החוץ קיסינג'ר אמר אמש לעתונאים: „ברגע זה לא נשקף כל איום מסויים של שימוש בכוח, אך בהתחשב במהיותו הפוטנציאלית, מבקשת ארה"ב להבהיר לשתי בעלות הברית (תורכיה ויוון), כי השימוש בכוח והאיום בשימוש בכוח עלולים לחבל במשא ומתן להשגת הסדר בקפריסין".

עניין מיוחד עוררה פגישתו של פורד עם ראש ממשלת פורטוגל, גנרל ואשקו גונסאלבש ועם שר החוץ ארנסטו מלו אנטונש. שני האישים הפורטוגלים חזרו והצהירו על שאיפת ארצם להיקרא חברה בנאט"ו.

בתום הפגישה אמר קיסינג'ר, כי בשיחה עם הפורטוגלים נעשה שימוש במונח „סוס טרויאני". הפורטוגלים הבהירו לכמה ממנהיגי נאט"ו, בשיחות דו־צדדיות, כי נאט"ו אינה צריכה לחשוש שפורטוגל תיהפך ל„סוס טרויאני" בברית הצפון־אטלאנטית.

אמש השתתף פורד בסעודת ערב רשמית, שנערכה לכבוד מנהיגי נאט"ו על־ידי בודואן, מלך בלגיה, בארמון המלכות. תשומת לב מיוחדת הוקדשה להשתתפותו של נשיא צרפת ואלרי ז'יסקאר ד'סטאן. פורד ונשיא צרפת נפגשו גם לשיחה פרטית, אחרי הסעודה.

רשמית אין הנשיא ז'יסקאר משתתף בוועידת הפיסגה של נאט"ו והוא לא נכח בישיבת הוועידה אתמול, בהתאם למדיניות הגוליסטית, שלפיה פרשה צרפת מן המסגרת הצבאית של נאט"ו ב־1966. למעשה מקיימת צרפת משלחת קשר צבאית ליד נאט"ו.

דאסו: יצרנו בשביל ישראל טילים שטווחם 500 ק"מ

מאת הבר גילן, סופר „מעריב" בפאריס

מרסל דאסו גילה אמש בראיון בטלוויזיה שהוקדש ל„שיטות הנשק של המאה", כי יצר בשביל ישראל טילים בעלי טווח 500 ק"מ. הוא אמר בהזדמנות זו: „איני אוהב בהצהרה כאלה, לבאגט העברתי אותם לישראל לפני האמבארגו הדה־גוליסטי".

משנשאל אם יש לו נקיפות מצפון לגבי מכירת נשק לישראלים, ערבים ודרום־אפריקנים השיב דאסו, כי הכרזים אינם תלויים בו אלא בממשלת צרפת.

728 נהרגו אשתקד בתאונות דרכים

728 אנשים נהרגו אשתקד בתאונות דרכים, אמר אמש יו"ר המועצה הלאומית למניעת תאונות, השופט שלמה לובנברג, במסיבה המסכמת של תחרות „נהגי הזהיר לשנת 1974", שנערכה בהיכל־התרבות בתל־אביב.

שר התחבורה, גד יעקובי, הודיע במעמד זה על נקיטת שורה של אמצעים, שבמגמתם לבלום את הקטל בדרכים ולשפר את רמת הנהיגה:

● כל נהג, מגיל 65 ועד 70, יחוייב להגיש אחת לשנתיים תעודות רפואיות, המאשרות כשרותו לנהוג בכלי־רכב. הדבר נוגע לכ־50 אלף נוהגים בישראל. נהגים קשישים יותר, בגיל 70 ומעלה, יחוייבו בהגשת תעודות רפואיות מדי שנה.

● יורחבו הקורסים להנהיגה מונעת ויחוייבו בהם כל נהגי האוטובוסים והנהגים בכלי־רכב כבדים. עבריינים־התנועה יושבו על ספסל הלימודים, כיון שהקורסים לעבריינים על חוקי־התנועה יוכפלו בחמישים אחוז.

● גולת הכותרת של אמצעי הבטיחות תהיה חובת חגירת חגורות הבטיחות בכבישים הבינעירוניים, החל ב־1 ביולי.

יו"ר המועצה לתנועה ושאר־נות, השופט לובנברג, דיווח על הישגי הנער בגבורת והלכת למבצע החינוכי של „הנהג הזהיר", בו השתתפו 135 אלף נהגים. מר לובנברג הודיע על הזוכה בפרס הראשון — מכונית נוספים (כולל מיסים), שהוענקה לטוביה ברנשטיין, בן 28, מתל־אביב, הנוהג שש שנים ללא כל דוח תנועה, או תאונה.

אמצעי בטחון

(סוף מעמוד 1)

באמבול בכלל כל החופשות של רופאים ואחיות בבתי־החולים של זלצבורג.

עדיין לא ברור היכן ייפגשו הנשיאים פורד וסאדאת. המצרים, ששיגרו לזלצבורג את ראש הטקס שלהם, פסלו את ארמון מיראבל. הסיבה: היעדר מעלית והצורך שסאדאת יעלה בגרם המעלות (לפי השמועה נפגע סאדאת בגלו ואינו רוצה שיראוהו צולע).

לפיכך הועבר מקום השיחה ל„רזידנץ" זה שמו של בנין מפואר, המשמש את הארכיבישוף של העיר. אמנם גם לבנין זה אין מעלית, אך אפשר להיעזר במעלית שבבנין האוניברסיטה הסמוך — משם יש מעבר לאולם שנועד לפגישה.

סאדאת מגיע לאוסטריה מלווה בפמליה של 120 איש.

מפקח בבית הזיקוק באשדוד חשוד בשוחד

מפקח בבית הזיקוק לנפט באשדוד, משה חיימן, נעצר אתמול בבית־משפט השלום בת"א ל־7 ימים כחשוד בקבלת שוחד.

שלטונות אונטריו: הזמנה לאש"ף — „בזיון"

שלטונות מחוז אונטאריו בקנאדה הביעו התנגדות לשיתופו של אש"ף בוועידה בינלאומית לקרימינולוגיה העומדת להיערך שם.

ראש ממשלת המחוז, מר דייוויס, הודיע לראש ממשלת קנדה, מר טרודו, כי יהיה זה בזיון אם ארגון כאש"ף יורשה להשתתף בוועידה. נודע כי ההזמנה לאש"ף נשלחה על ידי האו"ם, אשר הכיר באש"ף כגוף־משקיף ליד האו"ם.

מאחורי החדשות

מינוי - לבקרה ואיזון

מאת אורי דן

גם אם יתברר, שהמשמחה שפקדה אתמול חלק ניכר מהציבור לרגל אפשרות מינויו של אריק שרון לתפקיד בטחוני פעיל היא עדיין מוקדמת מדי, הרי התגובה לפירסומים, היה בהן כדי להצביע עד כמה עשויה להיות למינוי כזה השפעה חיובית על מורל העם. ואין חולקים על כך, שמורל הוא חלק בלתי נפרד מהבטחון הלאומי בימים כאלה, ולא כל שכן בימי מלחמה.

נכונותו של ראש הממשלה, יצחק רבין, להציע לשרון לשמש כיועצו לענייני בטחון, כמו נכונותו — ונכונותו של שר הבטחון — לראותו משולב בשדרות צה"ל בכהונה, מוכיחים עד כמה גם הם ערים לתרומה שבפוטנציאל שרון לתרום מנסיונו הצבאי והקרבי העשיר — לנבוא הבחקויו.

תוצאת גישה זו, כהלכה, נצחו של אריק עצמו, שבאה לידי ביטוי גם על־ידי התפטרותו מן הכנסת, להניח לכל שיקול פוליטי, ובלבד שלאור המצב יוכל להקדיש את כל מאודו לענייני הבטחון.

לא מכבר התבטא ראש הממשלה, כי שר הבטחון מינה לידו כחצי תריסר יועצים, ולא יזיק אם יהיה לידו של ראש הממשלה יועץ אחד לענייני בטחון. ואכן, כאשר העלה רבין את הרעיון למינויו של שרון כיועץ לידו, הוא פעל לפי השיטה הבריאה של מינוי האיש המתאים ביותר לתפקיד, במסגרת של זמן ותקופה נתונים. בכך שואף הוא ליצור גורם נוסף, שיסייע לו בבנין מערכת־בקרה ואיזונים לגבי השיקולים הצבאיים, ולהצטייד במידת האפשר את הקונצפציות הצבאיות המוצגות בהלכה לפני ראש הממשלה בפרט והממשלה בכלל.

מעריב

העורך: שלום רוזנפלד
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ

תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית „מעריב", רח' קרליבך 2 (מיקוד: 67 132) ת.ד. 20010 טל. 287211. סניף ראשי לקבלת מודעות בתל־אביב: שדרות רוטשילד 33 (מיקוד: 65 123), טלפון 290994.

ירושלים: המערכת: רח' הלל 14 (מיקוד: 94 581), טל. 221151, הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל. 231769.

חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד: 33 104), טלפון 666468 ; 669020. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 663254 ; 600051.

צפויה הכרעה בקרוב בעניין ניוד הל"י

(סוף מעמוד 1)

אתמול לממשלה ולוועדת הכספים של הכנסת, המכו את התכניות האלו להצגה רשמית.

יש להניח כי ההכרעה בעניין זה לא תוכל להידחות לזמן רב.

● קיזוז הפסדים

נודע כי כלכלני האוצר שותפים להערכה של בנק ישראל (כפי שהיא מופיעה בדו"ח) כי יש הכרח לקזז את הפסדי האוצר כתוצאה מהפעלת הרפורמה במס הכנסה ביולי השנה על ידי הגדלת הכנסות ממקורות אחרות (הכוונה, ממסים אחרים) או צמצום בהוצאות.

החשש הוא, כי המשק יסבול מהזרמה גדולה של כספים במחצית השנייה של 1975, במיוחד יפעלו הסיבות הבאות:

✶ ביצוע הרפורמה יתבטא בהפסד הכנסה ממסים של 1.5 מיליארד לירות בתשעת החודשים של השנה.

✶ תשלום תוספת היוקר במלואה תגרום לתוספת כוח קנייה של כ־4.5 מיליארד לירות במונחים שנתיים. גם תשלום תוספת יוקר משוקרת מהשפעות הפיחות, תוסיף כוח קנייה של כ־4.25 מיליארד לירות.

✶ עד כה אין סיכום עם משרדי הממשלה בעניין הקיצוצים בתקציב, לאחר שהוקטנו שיעורי מס מעסיקים והתוספו הוצאות אחרות בסך כולל של כ־500 מיליון ל"י.

הגרעון בתקציב שהוא 1.5 מיליארד לירות, עלול לגדול כתוצאה מכך ל־2 מיליארד לירות.

● הצעת החוק

ההערכה היא, שעד לפני הפעלת הרפורמה יהיה צורך להחליט בעניין גובה הגירעון והפעולות לצמצומו.

באוצר בשלמות ההכנות להגשת הצעת החוק של הרפורמה בתחילת השבוע הבא ושר האוצר מר יהושע רבינוביץ מתכוון להציגה לפני הכנסת ביום ג'. חוגים באוצר אמרו כי השר התחייב להפעיל הרפורמה ב־1 ביולי וגם הממשלה הצהירה על כך בהחלטותיה — כך שאין לו שום אפשרות לנסיגה.

אישור הרפורמה מצריך תיקון תשעה חוקים:

- פקודת מס הכנסה;
- שלושה חוקי מלוות חובה;
- חוק בעניין פטור ממס של ספרות מקצועית;
- חוק עידוד החסכון;
- עידוד התעשייה;
- השקעות הון;
- חוק ביטוח לאומי.

חלק מהפעלת החוק עדיין לא הוכן סופית. אחרי אישור החוקים יהיה צורך בפירסום תקנות רבות.

● מן, גפני, שירן

בתחילת השבוע עומד להיכנס לתפקידו כנציב מס הכנסה מר יצחק מן, שמינויו אושר על ידי הממשלה לפני חודש. הממשלה עומדת לאשר ביום א' את מינויו של מר ארנון גפני למנכ"ל האוצר. במקומו יתמנה כממונה על התקציבים מר שלום שירן, סגן מנהל התעשייה הצבאית, אשר שירת בעבר בתפקידים בכירים באגף התקציבים באוצר.

● „מיקשה אחת"

מאת מיכאל מוסר

שר־האוצר יוליך לפני ועדת הכספים של הכנסת לקבל תיקונים, לסעיפים הקשורים לנושא מס רווחי ההון גם לאחר שהוגשה הצעת הרפורמה כ„מיקשה אחת" לכנסת ביום ג' הקרוב — מסר אתמול שר האוצר בפגישה פרידה לראש התאחדות התעשיינים, מר מרק מושביץ, המסיים את כהונתו.

נודע, כי מאז יום ג' האחרון מקיימים צוותים של משפטנים ממשרד האוצר ישיבות עבודה רצופות, במלון „דיפלומאט" בירושלים, כדי לסיים ניסוח חוק הרפורמה.

נמסר, כי בכמה ישיבות נכחו גם חברי ועדות בשרה. ועדות משותפות של משרד האוצר ונציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים ימשיכו בימים הקרובים את דיוניהם בנושא זה.

בתשובה על שאלה מסר נציגי התעשיינים כי נציגיהם ימשיכו במאבקם לביטול מס הרטרואקטיבי על רווחי הון.

● הורוביץ: שער המטבע קבוע — אסון באינפלציה

(ע.) „אחד האסונות הגדולים למשק זה שער מטבע קבוע בזמן אינפלציה" — אמר אתמול מר דוד הורוביץ, יו"ר המועצה המייעצת של בנק ישראל, בסימפוזיון על בעיית ניהול הלירה ופיחות „זוחל", שנערך מטעם המרכז הישראלי לניהול, באולם מוזיאון ת"א.

הוא הדגיש, כי העובדה שאיחרנו בהרבה פיחותים, עלתה למשק מאות מיליונים ואולי מיליארדים של דולרים. „לצערי כבת הדיבאי שאמר, כי יותר טוב מאה שערים מאשר פיחות אחד, אני סבור, שיותר טוב מאה פיחותים מאשר אחד" — אמר.

הוא הדגיש, כי לכל הפיחותים שביצענו, קדם להן עצום בבר קרוב הכנסת עם הבינלאומית, שנעשה ואף, והלחץ הגיע עד כדי איום במנקפיות.

הדובר ציין, כי בעוד שבעבר היה ביצוע הפיחות ענין של יוקרה, הרי כיום המדינות המכובדות ביותר מתאימות את שער המטבע, וזהו אחד המכשירים של המדיניות הלאומית.

הוא הוסיף, כי הצעת המדינות שונות ניידו את מטבע שלהן, מנעה משברים חמורים במשק העולמי בעקבות הרם הנפט הערבי, ועתה כשמסתמנת ראשית הקץ של המיתון הנוכחי, שיעבור בתחילת שנת 1976.

כראמה חותר להקים „ממשלת פיוס" בלבנון

ידווח היום על תוצאות שיחותיו

מאת כותב „מעריב" לענייני ערביים

ראשיד כראמה, המועמד לראש ממשלת לבנון, עמד לדווח הבוקר לנשיא פראנג'ייה על המגעים שניהל עם הסיעות השונות בפרלמנט, והכסבר כי הוא חותר להרכיב „ממשלת פיוס", שתכלול את נציגי רוב הסיעות.

אתמול עדיין נשמעו יריות בחלקים שונים של ביירות, אולם נמסר כי החיים חוזרים למסלולם ויחידות סיור של כוחות הבטחון שומרים על השקט והסדר.

דוד פרוטר: „אני אשם"

(סוף מעמוד 1)

שלובות מאחורי גבו, לא גילה דוד פרוטר כל סימני דאגה. הוא לבש מעיל עור חום של אופנוענים ותולצה חומה מתחתיו. סנטרו היה עטור זקן.

בניגוד לאחיו דוד, לא אמר צ'ארלז מאומה בעת ההופעה הקצרה בבית המשפט. הוא נראה מתוח, לפת בכוח את מעקהו של דוכן הנאשמים ועיניו הדומעות התרוצצו בעצבנות על פני הקהל שנכח באולם.

✶

בתוך הציבור שמילא את האולם נראו הוריהם של האחים פרוטר. (עיניה של הגב' פרוטר היו אדומות מבכי) ואחותם מאכלה.

דוד וצ'ארלז הובאו אל אולם המשפט מתוך תאי המעצר הבצויים מתחת לאולם. הופעתם בבית המשפט המחוזי היתה רק הליך פורמאלי קודם להעברתה של הפרשה לבית המשפט העליון, שידון בה במועד מאוחר יותר.

זמן קצר לאחר כניסתו לאולם, חרג פרוטר מן המקובל, בבקשו מהשופט להתיר לו להצהיר את הצהרתו: „שמי דוד ברנרד ג'ון פרוטר. רצוני להסב את תשומת לבו של בית המשפט, כי אני, רק אני אחראי לתקרית ברחוב פוקס. אני אשם בהריגה או ברצח".

בורס פ. גל, עוזר בכיר לתובע הכללי אמר כי פרוטר יואשם ברצח. עם זאת, לא נמסרו פרטים ומר גל ביקש לדחות את הדיון ל־28 ביוני, מועד שבו יפורסם נוסח כתב האישום.

עד לאותו מועד יוחזק דוד פרוטר בבית הכלא המרכזי בפרטוריה, בעוד שאחיו צ'ארלז יכלא בתא המעצר שבמטה המשטרה שבכיכר ג'והן פורסטר, ביוהנסבורג.

✶

אף שהאחים מיוצגים במשפט בידי הפרקליט יוליוס רוזנשטיין, הודיע דוד בבית המשפט אתמול, כי אינו רוצה להיות מיוצג בידי איש. לא ברור אם גם צ'ארלז שותף לבקשתו זו של אחיו.

עו"ד רוזנשטיין מסר כי תוגש בקשה לשחרור הנאשמים בערבות.

✶

(עו"ד) דוד פרוטר ניסה אתמול לשים קץ לחייו, זמן מה לאחר שהופיע בבית המשפט — גילה פקיד של שירותי הבטחון.

פרוטר כבר ניסה פעמיים להתאבד. בפעם הראשונה עשה ימים אחרי התקרית בקונסוליה.

גוסטב הוסאק נבחר לנשיא צ'כוסלובקיה

הפרלמנט הצ'כוסלובקי בחר אתמול פה אחד במזכיר המפלגה הקומוניסטית, גוסטב הוסאק, לנשיא, במקומו של לודוויג סבובודה.

הוסאק ימשיך לשמש גם בתפקיד כמזכיר הכללי של המפלגה; הוא היה המועמד היחיד לתפקיד הנשיא.

מניחים כי נשיאות הוסאק תציין את חיזוק הלחץ על תומכי אלכסנדר דובצ'ק, מנהיגה הליברלי של צ'כוסלובקיה, שסולק במצוות הסובייטים לפני שבע שנים.

הוסאק הוא הנשיא הראשון בצ'כוסלובקיה שאינו צ'כי אלא סלובקי. (יו.פי. וסוי"ו).

הודעה לבעלי רכב פרטי!

מבצע החודש בהנחות גדולות!

מכירה ישירה מהיצרן לצרכן

של ציפויים למושבי רכב מבד מגבת סטרץ'

לרגל מבצע החודש יימכרו הציפויים במחיר מוזל

✶ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
✶ ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
✶ ציפויי חן בצבעים יציבים ומרהיבים, מלווה בתעודת אחריות.

„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"

בתל־אביב:
נשיונל אטלנטיק, יצרני „ציפויי חן"
רח' מטלון 61 (קודם רח' מרכז מסחרי)

בגוש הבניינים שבין רח' צ'לנוב ורח' עליה. פתוח: מ־9 בבוקר עד 7 בערב.

באר־שבע — „דיזק" רח' דוד חכרון 13, פתוח מ־7 בבוקר עד 6 בערב.
בחיפה — אמריס בע"מ, רח' המגינים 60א'. פתוח: מ־7.30—16.00.
באשדוד — „לרכב", מרכז מסחרי 62א'. פתוח: מ־8—13, ומ־16—19.
ברחובות — ס.א.ר. רכב בע"מ, הרצל 125. פתוח מ־8—13 ומ־16—19.

هكذا من الأصل

המשטרה פתחה ב"מיבצע התשה" כדי לעצור 67 שובתי קצא"א

מאת עזרא ינוב

...משטרה ו-...הגבול פתחו ...ל — ביממה ...שית לשהותם אשקלון — ב-...ע התשה", ש-...לעצור את כל ...רי מחלקת ה-...ל נמל הנפט ...לון. עד מסירת ...ה נעצרו 17 מהם שוחררו מסיבות רפו-... 15 עובדי מח-...הים מוחזקים מעצר באשק-...אופקים, באר-...דימונה.

שנעצרו ושוחררו ...הם הנן גיל ויוקף ...ציגו תעודות רפואיות ...רו בערבות של 1000 ...אחד.

הנעצרים הובאו את-... שופט השלום, ש-...עצרם ב-8 ימים נוס-...בפה — אברהם אס-... פיפקו, מיכאל לזר, ...נג, כתריאל פרבר, ...ף וגיורא המאירי — ...תמול בשעה 9 בבו-...שופט השלום מ-...ב המשטרה ביקשה ...את מעצרם ב-15 יום. ...ים שב-19.5.75 תפסו ...של חברת קצא"א ...נפט באשקלון השי-...הן ללא רשות הבע-...שוהו בסירות ומנעו ...מ אספקת נפט כדי-...ליות. בין קשרו קשר ...בירה שליליות. הם גם ...בשימוש ברכב ללא ...בשלים.

...הנאשמים, עו"ד ת. ...ע, כי מדובר בסיכ-...ה — בו נוקטים שני ...שיטות. ...לא נעתר לבקשת הסנגור לשחרר את השבתה, גם אם יתחייבו שלא יקחו חלק במעשים המתרחשים בנמל הנפט ובסירות השובתים. השופט נתן אפשרות למשטרה להמשיך בחקירה וקבע, כי השובתה יעצרו לעוד 8 ימים.

שובתים רעב

השוטרים קיבלו את הארכה מעצרם בהתמרמרות ואכזבה והודיעו בצאתם מבית המשפט, כי החליטו לשבות רעב מאותו רגע.

עם פירסום הכרזת שביתת הרעב שלהם — הגיע שדר אלחוטי מפי חבר ועד עובדי מחלקת הים השוהה בחוץ מ-סירות השובתים: "הודענו לשר המשטרה, מר שלמה הלל, כי גם השובתים בים מצטרפים מרגע זה לשביתת הרעב של חברינו העצורים ואנו נשבות רעב איתם כל זמן שביתתם".

לטענת האמצעים של המשטרה לעצור את ארבעה חברי ועד העובדים (גיורא צוקרמן, יגאל שחררי, בנימין גלבוע ושלמה בנקר) הדי עד לכתיבת ידיעה זו לא נעצר איש מהם. לטענה ידועה, כי שניים מהם נמצאים על הסירות בים, אחד על היבשה והשלישי — מקום הימצאו לא ידוע.

אתמול בבוקר נאלץ סגן-ניצב אשר זוידוביץ פעם נוספת להתייצב לפני שופט בית הדין האזורי לעבודה בבאר-שבע, השופט מנחם גולדברג, ולציין כי עד כה לא הצליחה המשטרה למלא אחר צו ההבאה לבית הדין. השופט ציוה להאריך את תוקף של צו-ההבאה בעוד 4 ימים נוספים עד יום ב' בבוקר.

כך חזר הכדור אל המשטרה. להשלים את מאמציה למעצר 65 עובדי מחלקת הים, בהם 4 חברי ועד העובדים.

"מלחמה" ב-3 חזיתות

אתמול עם שחר החליטה המשטרה להערך למלחמת ה-...תשה קלאסית בים. ביבשה ד-...בצפיר תוך העברת כוחות גדולים אל זירת המערכה, בקנה-מידה שלא היה ...לן מקרים באזור זה, אל יחידת משמר הגבול, שהובאה מנמל אשדוד הצטרפה יחידה נוספת של משמר הגבול — ואלו התפרסו לאורך החופים.

אנשי משמר הגבול יתפרסו לאורך החוף בהרחק של כמה עשרות מטרים בין שוטר, כולם חובשי קסדות ו-...בנשק הם וחגור. בקרבת מקום נמצאים גיפים וקומנדקרים של משמר הגבול על כל הציוד הדרוש.

במקביל הגנה צי 4 הסירות של המשטרה בתוך מעגן הסירות של נמל הנפט וגויסו גם שני מטוסים קלים מסוג "פייפר" ומסוק "אלואט" של חברת "כימאוויר".

משמרות הבוקר המוקדמות עלו אתמול בזה אחר זה — ולפעמים בזוגות — כלי הטיס גם הקצונה הבכירה וקציני מטה מקצועיים, שמילאו תפקידים של תצפית. המסוק סייר מעל ל-4 סירות השובתים על הים והמטוסים חלפו לאורך חופי הרצועה מאשקלון עד זיקים ובשם צפונה עד אשדוד בגובה מזעם — כדי לגרש מהים כל חשוד בלתי קרוא.

המטוסים צללו על סירות השובתים שעה אחר שעה, תריסר שעות ויותר, כדי לצלם שוב ושוב כל תנועה של השובתים, כל דיוקן של חשוד והביא עוד ראיות לקראת המשפט הגדול העתיד להתקיים.

אשקלון לא ראתה תכונה גדולה כזו של עשרות כלי רכב משטרתיים וצבאיים. ניידות ומשאיות משמר הגבול וגיפים ומכוניות פרטיות של קצינים ומכוניות משטרה של עתונאים וצלמים, גם מחו"ל.

כמו תמרון ענק

בחוף הים הזכיר המיבצע תמרון ענק, שבו ניצב כאילו כל המשטרה אויב ענק וזו עשה הכל כדי ללמוד לקח, להפתיע, להתיש ולהכניע — בשפע העלולים אירובאטיים, פיסוקלים כהפגנים של ניידות ...לאורך שפת הים, לשמירת שומרים על רכב בגבעות-החוף ד-ניידות שוטרים בדרכים.

צלא שהתוכנית היתה את-הכל — להתיש את השובתים. לאט לאט. באור המעצרים בלילה הקודם, יבואו המעצרים של הלילה הזה הוספה הקרובה.

כ-25 שובתים מפיישים ב-4 הסירות בים. 15 אחרים עצרריה. כ-10 בקרוב כילואים או משוחררים. בתוך איסוף על החוף כ-15 שובתים, הכתארגנים לתמולפה שוטפת עם הכוח שבסירות.

כוונת המשטרה היא — למנוע תחלופה בסירות השובתים. למנוע אספקה שוטפת ליושבים בסירות ולמנוע אספקת דלק.

מיבצע ענק, שכרוך בתקציב רציני, שכולל אירוח של כל הכוח העצום הזה בבתי מלון, בטוסים שכורים, שימוש צילומים לצורך ראיות והסרטות של וידיו טייפ ועוד.

מעשים "להכעיס"

בכל ההמולה הזאת הצליחו השובתים לבצע כמה מעשי קונדס, שרק הכעיסו את הרודפים אחריהם. הם העלו על סיפון סירותיהם מספר עתונאים, צלם טלוויזיה, עסקן פוליטי. הם הורידו מאחת הסירות חבר ועד לראיון עתונאי, שלאחר לבתיהם 2 עובדים והעלו 2 אחרים. שטו בסירת זודיאק כול חוף מתרחצים לעיני שוטרים רגליים, שלא יכלו לפעול נגדן ובשלב מסויים, אחר הצהריים, התפרסו כל 4 הסירות בכנופיה גדולה לאורך חופי אשקלון כדי "לבלבל את האויב" ולקלוט חברה חבר ועד, ש... השלים ראיונו בחוף.

סופר "מעריב" קיים אתמול קשר עם שניים מחברי ועד עובדי מחלקת הים באשקלון. אחד מהם, ששהה בסירה בים, אמר: "אצלנו הכל בסדר והים טוב. אנו מקווים שאנשים עם ראש על הכתפים יפעלו לחיסול הסיכסוך".

ובינתיים נמסר, כי בסירות יש אספקה לזמן ממושך. הדלק יספיק אמנם לעוד יומיים — אבל יש לאנשי הים המנוסים הללו דרכים לקבל את הדרוש להם.

שיחה עם ח"כ

שוחחתי אתמול גם עם חבר ועד השובתה ביבשה. הוא נפגש אתמול בשעה 12.30 בצהרים עם חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו. סיפר חבר הועד: "נפגשתי אתה בבנין מפעל הפיס בתל-אביב בצהרי היום. סמכתי עליה, כי לא תסגירני לידי המשטרה, אם כי לא ביקשתי זאת ולא הבטיחה לי דבר". השיחה נמשכה יותר משעה. ידיד ועדת העבודה של הכנסת הבטיחה לבדוק מה ניתן לעשות.

גם ח"כ מאיר פעיל יצר קשר עם השובתים בסירות בים.

בשעת השובתים באשקלון הפיצו גילוי-דעת בכל מוסדות העיר, שבא להסביר על מה נאבקת מחלקת הים בקצא"א. הן מציינות, כי נקודת המחלוקת היחידה היא העסקה הקבלן יונה לרר על-ידי הנהלת קצא"א. "הקבלן כבצע עבודות השייטות באופן טבעי לבמחלקת הים ומבצע את העבודות עם כלים השייכים לקצא"א".

קציני הים מוחים

סופרנו בחיפה שמעון ויפטורס, מוסיף:

איגוד קציני הים רואה תקדים מסוכן לדמוקרטיה בהתערבותה הפעילה של המשטרה בסכסוך העבודה בקו צינור הנפט אילת-אשקלון. במברקים בנוסח זה שלח אתמול איגוד קציני הים לשר התחבורה, מזכיל ההסתדרות וחברי ועדת העבודה של הכנסת.

חברי מזכירות איגוד קציני הים קיימו אתמול מגעים עם ועד עובדי התחזוקה של אל-על ועם נציגי איגוד הדייגים — לגיבוש קו פעולה משותף נגד המגמה לפרב את המשטרה בסכסוכי עבודה. אתמול התקיימו לראשונה מאז חדשים רבים מגעים בין נציגי שני איגודי הימאים, לפרות היחסים המתוחים השוררים בין שני האיגודים. בכוונתם של האיגודים ועד עובדי התחזוקה של אל-על לעורר בשלב ראשון את דעת הקהל נגד מה שהם רואים כתקדים מסוכן ביחסי העבודה בארץ.

אסיפות — בתמנע

ועדי העובדים בתמנע יקיימו היום אסיפות מחאה — נגד התערבות המשטרה בסכסוך העבודה בחברת קצא"א. בהודעה לעתונות ביטו העדים התערבות זו של המשטרה.

יו"ר איגוד הטייסים, הקברניט עלי בהם, מסר אתמול לכתב עתיים, שאיגוד הטייסים, הכולל את ועד הטייסים בחברת "אל על", וועד הטייסים בחברת "ארקיע" — אינו חלק מאיגוד עובדי התעופה, ואין לו כל שייכות להכרזה של איגוד עובדי התעופה בכל הקשור לפעולות שננקטו בנגד שובתי קצא"א.

סופרנו ישעיהו אביעם מוסיף:

כתוצאה ... עובדי הנפט במחלקה לאיגוד מקצועי של ההסתדרות, מר שמעון גילמן, שיגר אמש מיברקים לכל ועדי העובדים בחברת קו צינור הנפט אילת-אשקלון (למעט ועד עובדי מחלקת הים), שההסתדרות הסירה את הגנתה המקצועית ממנו) הזמינם להיפגש היום לשם דיון עם הנהלת קצא"א וההסתדרות על כנה לבנות ולהחזיר את העבודה האופראטיבית של החברה לתיקנה.

שובתי קצא"א, שנעצרו ל-8 ימים — אמול בבית-משפט השלום באשקלון.

ח"כ מאיר פעיל בשיחה עם שובתי קצא"א, באחת הסירות שבלב ים מול חוף אשקלון. (צילם: שמואל רחמני)

סאלון האוויר בצרפת - בסימן חרדות על "עיסקת המאה"

מטוס-הקרב האמריקני אף-16 הציג טיסת ראווה מרשימה

מאת תמר גולן, סופרת "מעריב" בפאריס

...ן האווירי ה-31, ...ורז'ה, עמד להיפתח על-ידי נשיא צרפת, ...רי ז'יסקאר ד'אסטן, ...ל תחרות עזה, ...בין האמריקניים ...ים על מה שזכה ל"עיסקת המאה" — ...מטוס הקרב לצבא ...טו.

...ה קיימים כוחות ש-...כנים — מכמצים פר-... — להמקיד את ...יל בלעדית בידי ה-אמריקנים. המבקרים, כל מטוס אף-16 האמריקני, שקיים אתמול טיסת ראווה מרשימה, יזכה ב"עיסקת המאה", היא עדיין גבוהה. אולם יש רושם, כי לא רק הצרפתים חוששים מגידול הפער בין אירופה המערבית וארה"ב, עד כדי "כיתה נשיקה" לתעשייה האווירית במערב אירופה.

ביצועים מרהיבים

המטוס אף-16 היה אתמול במרכז ההתעניינות. חברה "ג'נראל דינאמיקס" החליטה, שלא להציג אותו בתצוגה, עד רגע המוראה לטיסת הראווה.

בשעה 11.28, תחת שמים קודרים, ביצע הטייס ניל אנדרסון את טיסת הראווה שלו, שלדברי טייס ישראלי ותיק "הראתה כי למטוס יכולת לביצועים מרהיבים, כושר תימרון ורדיוס פעולה מפתיע".

אנשי "ג'נראל דינאמיקס" אירחו את קהל העתונאים הרב. הטייס אנדרסון הביע את בטחונו ביכולת המטוס ובכשרו, אף כי עד יעבור זמן עד שייכנס לשלב ייצור.

תקווה מתחדשת

כאשר נודע על הכרזת ראש ממשלת בלגיה, שהוא דוחה את ההחלטה בדבר בחירת המטוס שיחליף את ה"סטארפייטר" של ארבע מדינות נאט"ו, שוב נעורה תקווה אצל אנשי דאסו, המבוהלים מאבק עיקש למען ה"מיראז' פ.ל.מ. 53".

גם המטוס השודי מתוצרת "סאב" זכה בתשומת לב מרובשת, הורבה בטיסת ראווה אתמול.

הסובייטים הביאו שוב לסאלון את "טופולב" 144, הדומה ל"קונקורד" באורח מפתיע (ה"קונקורד" עצמו עורר הפעם תשומת לב ועמד צנוע בפינתו). כזכור, התרסק דגם של אותו מטוס בתערוכה לפני שנתיים.

אתמול שמרו הסובייטים על "פרופיל נמוך" ולא העלו לאוויר אף אחד ממטוסיהם.

הביתן הישראלי עמד להיפתח שעה קלה לפני פתיחתה של התערוכה על ידי שגריר ישראל בפאריס. בינתיים, הכל מצפים לבואם של מר שמעון פרס ושל מפקד חיל האוויר, אלוף פלד.

הביתן הישראלי: "צלחת מעופפת"

סופרת "מעריב" בפאריס

"צלחת מעופפת" — זה הכינוי שהודבק לביתן הישראלי בסאלון האווירי של לה-בורז'ה, הנאה היוה, בגלל צורתו המיוחדת, ההולכת את דור העתיד.

הביתן תוכנן בידי נתן קירפיצ'ניקוב, מתל-אביב.

הביתן תוכנן בידי נתן קירפיצ'ניקוב, בתל-אביב.

ישראל וארה"ב הן שתי המדינות היחידות בסאלון, אשר יש להן "בית פרטי" משלהן. מציגים נכבים כמו בריטניה ... אינם נהנים מפריווילגיה זו, שבה זכתה ישראל עוד "בימים הטובים ההם".

"הצלחה" הישראלית בחלקת לשלושה מישלמים: בראשון — תצוגת ... המשרדים ותעדים ... לס השלישי ... להשקיף על המטוסים המשתתפים במיבצעי האוויר של הסאלון.

נתן קירפיצ'ניקוב, אדריכל הביתן, ... כלי-הפנים שלו, אמרו ל"מעריב": "רצינו לתת ביטוי בביתן הישראלי למבט לעבר העתיד, לסאינה לפרוץ ולשבות צורות ומושגים".

הפעם נעשה נסיון להרחיב את ההשתתפות בתערוכה ... בנוסף לתעשייה האווירית, גם הרשות לפיתוח אמצעי לחימה (רפא"ל), "חישולי כרמל" ... .

הביתן הישראלי ... המוצגים — ... הביתן שלהם נמצא ... אחורי הביתן הישראלי — ... ומוקים בסאלון אומרים, כי הסובייטים אינם ממהרים, ... לא תהציגו ... לבקר בתערוכה הישראלית.

הביתן הישראלי הוא ללא ספק השפור ביותר בתצוגה. ... מוצגים ... לעין. התגיעה ליד הביתן ... כי ... בסתון הביתן ... מוצגים התצליחו ... רה תקינה בבוחן.

נשים מספרות על ה"מבוקשים"

מאת אברהם רותם

הוא מוקד השובתים בקצא"א, היא — ... לו בדירה לזוגות צעירים. הוא, בנימין גלבוע, עובד שלוש וחצי שנים בחברת קו צינור הנפט אילת—אשקלון.

קודם לכן היה ימאי, שכונה שנים על אוניות צי הסוחר.

את בעלה לא ראתה כבר מלכה (מלין) גלבוע שבועיים ימים. "אפילו לא שוחחתי אתו. אין לי טלפון ואני מקבלת כמעט ד"ש רק דרך נשותיהם של שובתים אחרים. אתמול ראיתי אותו בטלוויזיה.

"עד שהמגמול החודש הזה נכנס לפבוה בחברה, היתה האווירה נהדרת. בנימין היה עובד 24 שעות. אחר כך בגיע הביתה לחופשה של 48 שעות. הוא היה מרוצה".

בנימין הוא בן 37, יליד תורכיה. מלכה בת 28, ילידת בולגריה. הם נישאו בשנת 1971. עם בנם ארז, בן שנה, מתגוררים הם בדירת 3 החדרים שרכשו ... של צירית הל"אביב, ברחוב שפרית, ליד כפת צביב, בצפון העיר.

מלכה, ספרית, הולה כצבודתה כאז נישאה. כ-3,500 ל"י נטו, שכביא בעלה הביתה מדי חודש, באפשרים להם לחיות ברווחה גם בלי עבודת האשה. "אני מטפלת בתינוק, מסדרה את הבית ומכינה לבעלי" — היא מספרת.

בנימין גלבוע

"האמין לי שזה לא קל לי. אבל מה לעשות — אני מכבדת את בעלי. אני מכבדת את הבועה. הם ילכו עד הסוף. כשבנימין רוצה משהו, הוא משיג אותו. הוא כמו עקשן. הם בסדרים שהם צודקים. למבצע אין להם ברירה. אני מקווה שזה יסתדר. אני לא חושבת שהם ... את המקום, הסירות שהם מחזיקים זה כלי העבודה שלהם הם רואים להחזיק בו בשביתתם".

בחג הראשון של מאבקם של עובדי קצא"א, ערב פסח, היה בנימין בלב ים. "בליל הסדר הייתי אצל ההורים. זה היה די עצוב. גם עכשיו הוא כל הזמן בים ואני לא יודעת מה יהיה. זה בהחלט מצב לא טוב".

*

מאת מנחם שמואל

"זה כמה ימים שאני לא יודעת בדיוק איפה בעלי. שלשום בלילה דפקו שוטרים בדלת. שלוש פעמים חיפשו את בעלי. לא מצאו

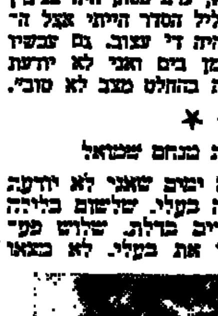

גיורא צוקרמן

הוולכו. גם הבוקר, כשבאו השוטרים, אמרתי להם, "אינו!" — אתם יכולים לחפש".

נילי, רעייתו של גיורא צוקרמן, חבר ועד עובדי מחלקת הים של קצא"א, המבוקש על ידי המשטרה, אינה באה בטרוניות על השוטרים. "לדעתי, הם מבצעים את תפקידם מתוך התחשבות ואדיבות רבה". אם יש לה טענות — הן מופנות כלפי אותם גורמים שנתנו לעניינים להיגרר להיכן שנגררו ושהפכו את גיורא שלה ואת חבריו ל"פושעים" מבוקשים.

את גיורא היא הכירה מנוער. יחד למדו בבית הספר התיכון בהרצליה. גיורא, בן 30, הוא בן לאחת המשפחות הוותיקות במקום.

אחרי הלימודים בתיכון התגייס גיורא לצה"ל ושירת באחת היחידות המובחרות. זמן קצר לפני מלחמת ששת הימים נשא את נילי לאשה. היום יש להם שלושה ילדים. הבת הגדולה בת 8 וחצי. הבן הקטן נולד לפני שלושה חודשים.

משהשתחרר מהצבא, ניסה גיורא להבוא את פרנסתו כסוכן ביטוח, אך לם "הדבר לא הלך". הוא החל לעבוד כמהלן אצל יונה לרר — הקבלן, שהעסקתו היום על ידי קצא"א היא הגורם למחלוקת.

שנתיים עבד בתור צולל, אחרי כן הועסק כאיש בטחון ב"צים", בתפקידי שמירה על אניות ישראליות בנמלים שונים. לפני שנתיים נתקבל לעבודה במחלקת הים של קצא"א.

*

בוא הטבחים, במתח דירתו של שלמה בנקר ... זה כמה ימים ההמתנה שנשלחה אליו ... "אם לא ... בה. שלמה אפילו לא ראה אותה" — אומרת סמדר, רעייתו של אחד מחברי ועד עובדי קצא"א, המבוקש על ידי המשטרה.

כששמעה כי בית המשפט באשקלון ציווה לעצור את חברי הוועד, ספקה כפיה: "מה רוצים מהם? שלמה וחבריו אינם פושעים. הם בסך הכל רוצים לשמור על זכויותיהם. מדוע לא רוצים לשמוע אותם?"

שלמה בנקר, המכונה בפי חבריו בשל קומתו הגבוהה "קצוץ", הוא בן 32, יליד תל-אביב. אחרי לימודיו בבית הספר היסודי והתיכון התגייס לצה"ל. הוא היה אחד הלוחמים הצעירים ביותר שנפצעו במלחמה קודם ..., בתור קצר של "רפול", הוא האלוף רפאל איתן.

אחר שהשתחרר מצה"ל, נעשה ימאי, שירת בצי הסוחר והתקדם לדרגת רב-החובל. לפני עשר שנים, בהיותו בצי הסוחר, הכיר את סמדר בתל-אביב. זמן קצר אחרי ההכרות נישאו.

עד מלחמת ששת הימים המשיך להפליג בים. כשפרצה המלחמה, שב

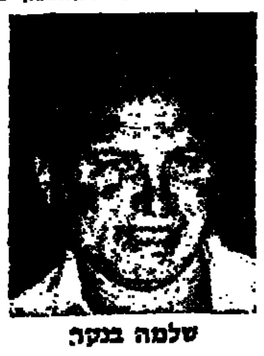

שלמה בנקר

את צי הסוחר והתנדב ליחידה קרבית. אחרי המלחמה נטש את צי הסוחר לגמרי. תחילה כבא עבודה באבני רודם, ואחרי כן עבר לקצא"א.

לסמדר ושלמה בנקר בן ושלוש בנות. הבן הבכור הוא בן 9, הבת הצעירה בת שנה ו-3 חודשים. זה עשרה ימים לא היה בביתו. שלשום בלילה התדפקו השוטרים שלוש פעמים על דלת הבית, כשלא מצאוהו — הולו להטריד את המשפחה.

"אני חייבת לציין לזכותם של השוטרים את התנהגותם האדיבה. כל הכבוד" — אומרת סמדר, רעייתו המדואגת.

- מדוע הרחיקו מצה"ל את האלוף שרון?
- זה החל בראש הגשר במלחמת יום הכיפורים
- ...זה נמשך עתה — בטרם מלחמה חדשה!
- כך בושלה הקנוניה

הופיע
ראש גשר
מאת אורי דן

הראש הצבאי של האלוף שרון
הגשר האנושי של הלוחמים בתעלה

להשיג בכל דוכני מכירת הספרים והעתונים.

"א.ל. הוצאה מיוחדת" הפצה "גד"
צ'לנוב 13 תל-אביב טלפון 823701.

פורד מגנה ... לפרוש מהשתתפ...

...ת פרש אח...
משטת דרכים

אמצעי ... מחן

מעריב

هكذا من الاصل

הממשלה תדון ביום א' בתביעות עובדי התקשורת

יו"ר ועדת השרים לענייני שכר, שר־האוצר יהושע רבינוביץ, הודיע אתמול למשלחת מטעם המחלקה לאיגוד מקצועי והסתדרות עובדי המדינה, כי יעלה לדיון בישיבת הממשלה, ביום א' הקרוב, את תביעת האיגוד המקצועי, להפעיל את מסקנות „ועדת מיאל" על כל עובדי משרד התקשורת, החל ממשכורת יולי.

חברי המשלחת הבהירו כי סכסוך־העבודה, הנוגע לעובדי שירותי הנדסה ולעובדי יחידות נוספות במשרד התקשורת, הגיע לשלב חדש, עם החלטת המחלקה לאיגוד מקצועי לתמוך בתביעת העובדים ולבצע את מסקנות „ועדת מיאל" החל מיולי 1975.

בשעתו הודיע שר־האוצר, כי הממשלה מוכנה לשלם את התוספת לעובדי שירותי הנדסה החל מינואר 1976, ובעקבות זאת החליטו לפתוח בסנקציות, אך חזרו בהם עם התערבות המחלקה לאיגוד מקצועי.

אם לא תקבל הממשלה ביום א' החלטה, לפי רוח החלטת האיגוד המקצועי, אמורה מליאת המחלקה לדון ביום ג' בנקיטת צעדים, למימוש התביעה.

פעיל־עלייה ואחותו נדונו למאסר בבריה"מ

פעיל העלייה סנדר לוינזון, מהעיר בנדרי שבבריות המועצות, נדון שלשום ל־6 שנות מאסר במחנה־כפייה בעל משטר חמור, בגלל עבירות כלכליות. אחותו נשפטה ל־3 שנות עבודות כפייה במשק הציבורי, בגלל אותן עבירות.

לוינזון ממתין זמן רב לאשרת יציאה, ובעבר נאסר כמה פעמים בגלל פעילותו. הוא השתתף גם בכמה שביתות־רעב. משפטו מתפרש כמכוון להרתיע פעילים יהודיים מועמדים לעליה, כשעניין העבירות הכלכליות אינו אלא עילה כדי לכלוא אותו.

● אנטולי מלכין, בן 20, ממוסקווה, נעצר שלשום והואשם באי־התייצבות לשירות צבאי. מלכין הגיש בקשת־עליה לישראל בשנה שעברה.

● אסיר ציון גריגורי ברמן עומד להשתחרר בראשית השבוע הבא מהכלא, לאחר שסיים לרצות עונש מאסר בן 3 שנים, שהוטל עליו באודיסה, בגלל סירובו לשרת בצבא הסובייטי.

● הק.ג.ב. איים על פרופ' מארק אזבל, שבדירתו עורכים מדענים יהודיים מובטלים סמינרים מדעיים, כי יועמד לדין.

בדירותיהם של כמה מעורכי הקובץ „יהודים בבריה"מ" נערכו חיפושים, והחשש שגם הם יועמדו לדין.

עובדי משרד הפנים יפסיקו לקבל קהל אחר הצהריים

מאת סופר „מעריב"

ועדת התיאום של עובדי משרד הפנים החליטה אתמול להפסיק, מ־1 ביוני (יום א'), קבלת קהל בשעות אחרי־הצהריים — נוהל שקיבלו על עצמם העובדים לפני חצי שנה, כדי להקל על הקהל.

נציג ועדת התיאום ג'אק לארדו מסר, כי מאחר שנציבות שירות המדינה לא קיימה הבטחתה לתת תמורה הולמת לעובדים בעבור שעות העבודה שבין 3.30 ו־6 אחר־הצהריים, וגם נציג הסתדרות עובדי המדינה לא הצליח להשיג את התמורה הנדרשת (קבלת תמורה בעד ארוחה חמה ליום עבודה נמשך), החליטו להפסיק את הנוהל של יום עבודה נמשך. הם ישובו לעבוד לפי שעות עבודה רגילות, המקובלות בשאר משרדי הממשלה.

מנהלת במשרד הקליטה חשודה בקבלת שוחד מעולה

מאת יוסף וקסמן

מנהלת משרד־הקליטה בקריית־ים מואשמת בקבלת שוחד מעולה חדש, תמורת בירור דירה טובה יותר מזו שנקבעה על ידי הוועדה המוסמכת. בביקורת גילתה המשטרה שמיחם, שעולים, נכדרי קריספל מתגוררת [illegible], כי שימש כשוחד.

אמש מסרה דוברת משרד הקליטה, פנינה פרגס, כי פרקליטות המדינה תעמיד לדין את מנהלת משרד הקליטה בקריית־ים, הגב' לאה דזינבגסקי באשמת קבלת שוחד.

הדוברת מסרה, כי המבקר הפנימי של המשרד הוא שגילה חשדות למעילה באימון מצד אותה מנהלת. המשרד העביר, לאחר שהמבקר הבחין בשינוי שנעשה בטופס אישור למתן דירה לאחד מעולי בריה"מ, שהיה בטיפול משרד הקליטה, החליט להעביר את העניין כולו לחקירת המשטרה. בראשית השבוע עצרה המשטרה את המנהלת.

ארגון הדיירים מבקש מרבין למנוע העלאת שכר הדירה

מאת מערכת הכלכלי של „מעריב" בירושלים

ארגון הגנת הדייר פנה במברק דחוף לראש־הממשלה בבקשה להקפיא תכניתו של משרד השיכון, להעלות את שכר־הדירה בדירות מוגנות לפי חוק הגנת הדייר ב־44 אחוזים.

יו"ר הארגון חי לסיף טוען, כי „רוב הדיירים בדירות אלו הם פועלים ופקידים, המטופלים במשפחות גדולות ואינם יכולים להגיע לדירות משלהם". לטענתו זו, 95 אחוז מבעלי הבתים בדירות אלה הם הממשלה, חברות גדולות, בנקים וכיו"ב. אם תופעל העלאה של 44 אחוז השנה, נוסף לזו של 39 אחוז אשתקד, היא תקרב את שכר הדירה למחיר הריאלי של שכר־דירה בשוק כיום. על־ידי כך יבוטלו דמי־המפתח והדיירים ישולו מהסכומים שהשקיעו בדירותיהם.

כן הגיש ארגון הדיירים חוות־דעת משפטית, לפיה אין שר־השיכון יכול לשנות בתקנות את שכר הדירה היסודי שהוא כיום לפי שנת 1971. סופר „מעריב" מציין, כי שר־השיכון מציע שהממשלה תכריע בין שתי אפשרויות: לקבוע ששכר־הדירה היסודי יהיה כפי שהיה בשנת 1971, או כפי שהוא כיום. שינוי הבסיס מצמצמו, שכל אחוז העלאה מסתכם בשיעור גבוה יותר.

נאשם בהשמצת השופטים בישראל וטוען: איש מהם אינו יכול לשפוט אותי

מאת עמוס לבב

עיתונאי שמחה ניר, מירושלים, הועמד ב־21.3.75 לדין על השמצת כל שופטי ישראל בתחזית ששירותיה, בהם השתמש בין השאר בביטויים „הרקבון מתחיל מלמעלה, בשופטי בית־המשפט העליון, עם הנשיא ומעלה מקומו בראשם", וכן „נוצר מצב, שבו נמצאים שופטים עשרות שנים על כסאותיהם, מתנוונים והם־האוטו, הן מבחינה מקצועית והן בבחינה מוסרית".

כשהובא למשפט טען הנאשם, כי מאחר שהוא מואשם בגידוף כל שופטי ישראל, איש מהם אינו יכול לשופטו, כי כולם מהווים את קרבנות העבירה.

אתמול דחה שופט־השלום הירושלמי משה חסון את דרישת הנאשם כי יפסול עצמו. בהחלטתו אמר השופט, בין השאר: „אם נקבל את טענת הנאשם, יוצא שאם אדם בוחר ממניעים אישיים, פוליטיים או אחרים להשמיץ ולגדף את כל שופטי המדינה, אדם זה לא ניתן יהיה לשופטו, לברר אם הוא חייב או זכאי, עד שיתמנו שופטים שלא כיהנו בתפקידם במועד, שאדם בחר להשמיץ ולגדף את שופטי המדינה".

הנאשם הודיע כי יערער על ההחלטה בבית־המשפט העליון, ומשפטו נדחה עד תום תהליכי הערעור.

אברכים, תלמידי ישיבות, שוטרים וכבאים צפו הלילה בפעולה בהשתלטות על שריפה גדולה, שכילתה נגריה בשכונת מאה שערים בירושלים. הדליקה פרצה בחצות ותוך שניות הפכה הנגריה ללפיד אש ענק, שאיים לפגוע גם בבתים הסמוכים, בשכונה הבנויה בצפיפות. מכבי האש הגיעו מיד ב־4 מכוניות כיבוי, והם עזרו לשוטרים בפינוי [illegible] המתגוררים בבית ישן הסמוך לנגריה, שברחוב שערי משה 2 פינת רח' בהרב. קהל אברכים גדול חזה בפעולות הכיבוי. (צילום: רחמים ישראלי)

בכנס מזכירות ע"מ:

דיין: עכשיו הסיכוי הטוב ביותר להגיע להסדר עם הערבים

מאת דניאל דגן

„אני חבר מפלגת העבודה, ואם יחליטו „להקיף אותה", אז שאני אחליט „להתרענן" מן המפלגה אדרך על כך במסגרת מפלגתית" — הוסיף דיין.

„קיימים כיום הסיכויים להגיע להסדרים עם הערבים במידה רבה יותר מאשר בכל ההיסטוריה של יחסי ישראל־ערב" — אמר אתמול ח"כ משה דיין בישיבת מזכירות הוועדה המדינית של ע"מ.

ח"כ דיין הגיב בכך על השאלה, מה מונע ממנו לעמוד בראש גוש פוליטי חדש מחוץ למפלגת העבודה. באותו נושא אמר עוד ח"כ דיין: „הנושאים שבגללם היה בשעתו הפילוג במפא"י אינם קיימים עוד, ואין מקום לבסס מסגרות פוליטיות על יסוד חילוקי דיעות של העבר בעניין „ועדת השבעה" או פרשת לבון".

לפני כן אמר מזכיר הרשימה הממלכתית, ח"כ יגאל הורביץ, כי הוא וחבריו עדיין מקווים „להיפגש עם חברי רפ"י — ולא במפלגת העבודה. „אנו רואים במשה דיין אחד האנשים שיובילו מהלך זה" — הוסיף הורביץ.

את עיקר דבריו ייחד ח"כ דיין לעניינים מדיניים. בין השאר אמר:

הוכרחנו ליישב את הפליטים הערביים בעזה, ולהבטיח גם הלאה גשרים פתוחים ורווחה כלכלית בגדה. הדבר יצמצם את נכונות ירדן לצאת למלחמה נגד ישראל.

יישוב ירושלים המזרחית וסביבתה הקרובה על ידי יהודים קודם להתיישבות במעלה אדומים.

אם יפתחו המצרים את התעלה ולא יעבירו צבא מזרחה, אני ממליץ כי ישראל תרחיק את הנשק הכבד מן הקו הנוכחי בסיני גם ללא הסכם נוסף.

אין לישראל אפשרות לכפות שלום על שכנותיה, ואינני מאמין כי כניסת צה"ל לרבת־עמון, לקאהיר או לדמשק תשנה משהו בעניין זה. לא האמנתי אף פעם שנגיע לשלום על ידי החזקת קלפי מיקוח ולחץ.

אני ממשיך להיות תומך של „מסמך גלילי", ותומך במתן היתר לישראלים לרכוש קרקעות בשטחים בפיקוח ממשלתי.

אינני שותף להגדרתו של אריק שרון, כי הנרי קיסינג'ר הוא איש מסוכן לישראל. עלינו להתייחס למדיניות שקיסינג'ר מציע, או להצעה שהוא מעלה, ולא אליו אישית.

ד. שיפמן, סגן ראש עיריית תל־אביב:

„אין עדיין ביסוס להאשמות על בזבוז בנתיבי איילון"

מאת אברהם רותם

מועצת המנהלים של חברת „נתיבי איילון", בראשה של סגן ראש עיריית תל־אביב, דוד שיפמן, דנה אתמול במצב שהשתרר בחברה, עם הפסקת העבודות בתחומי התעלה של הפרוייקט.

מועצת המנהלים מינתה ועדה מצומצמת שתבדוק תוך שבוע את ההצעות החדשות שהובאו לפני החברה, לגבי האפשרויות שמוצעות לשינוי בכל הקשור בבניית התעלה.

מר דוד שיפמן מסר בתשובה לשאלת סופר „מעריב", כי מועצת המנהלים „הכחישה" את־זה מן הפרסומים ב„מעריב" על הפסקת העבודות בתעלה.

לדברי מר שיפמן, „כל מה שנעשה עד כה תוכנן ואושר על ידי מיטב המומחים בעולם, וכל מה שנאמר באשר להפסדים, או ירידת ממון למומחין, אינני תופס בשלב זה.

כפי שנודע, התנהלה ישיבת מועצת המנהלים אתמול ב„טונים גבוהים". כאשר נציג משרד התחבורה, מר אורי בן אפרים, דרש ממנכ"ל „נתיבי איילון", מר ישראל ברנית, שיסביר את דבריו על „הבזבוז". אז שיוכיח, כי אכן הוצא כסף לשווא, הוחלט, שמנכ"ל „נתיבי איילון" ימסור דיווח כספי מפורט בכל הנוגע להשקעות עד כה.

דובר משרד התחבורה, יחזיאל אמיתי, אמר לסופר „מעריב", כי רק לאחר שוועדת המשנה מטעם מועצת המנהלים שנבחרה אתמול תגיש את מסקנותיה יוחלט, אם יש לערוך שינויים בתכנון ההנדסי של פרוייקט איילון ואילו שינויים ייערכו.

לדברי מר אמיתי, אין עדיין בסיס להעריך בצורה הוד לטית את משמעויות השינויים הללו. דובר משרד התחבורה גם מסר, כי מנכ"ל „נתיבי איילון", מר ישראל ברנית, דיווח לשר התחבורה, מר גד יעקובי, לפני כחודש, על הצורך לבחון כמה מן הנושאים ההנדסיים של הפרוייקט, ושר התחבורה הסכים לבחינה זו כמוצע. „מעבר לכך — הדגיש דובר משרד התחבורה — „לא נתקבלו עד כה החלטות חדשות, או סיכומים כספיים".

דובר משרד התחבורה הוסיף ואמר, כי חברת „נתיבי איילון" מופקדת על תכנון ופיתוח מערכות התחבורה בגוש המטרופוליטני של תל־אביב ומ־1964 ועד עתה הושקעו 285 מיליון לירות, מהם יותר מ־100 מיליון לירות בפיתוח עורקים עירוניים, שאינם חלק מתעלה של „נתיבי איילון".

כספי המגבית - למדינה ולא למפלגה

כספי המגבית היהודית המאוחדת מוזרמים ע"י הסוכנות למפלגות, תרומות של יהודים הרוצים לעזור לישראל — למטרות סעד, חנוך ורווחה — ניתנות באמצעות מענקים והלוואות למפלגות הישראליות השולטות בסוכנות.

„חרות" בלבד קיבלה 21 מיליון לירות מכספי המגביות וזאת בנוסף להקצבות שנתיות בסכום של 2,923,800 ל"י.

העברת התרומות מתמדינה למפלגות היא מעשה בלתי חוקי ובלתי מוסרי הגורם נזק בל ישוער לישראל. אמצעי התקשורת דווחו כי הירידה התלולה בהכנסות המגבית בארה"ב נגרמה גם עקב הפרסומים בעתונות האמריקנית על העברת התרומות למפלגות.

תנועת שינוי פותחת במוצאי שבת במבצע החתמה המוני ב־30 ערים וישובים בתביעה:

"מסרו כספי המגבית למדינה ולא למפלגה"

חתום והחתם גם אחרים על עצומת שינוי

שינוי ממומנת כולה מכספי תורמים.
עצמאותנו הכספית מאפשרת לנו להלחם בעסקות של „חרות — העבודה".
כשרנו לפעול תלוי גם בעזרתך.
עזור לנו

שינוי

לכבוד תנועת שינוי
רחוב בן יהודה 97, ת"א
טלפון 03-235698

אני מזדהה עם ותוכן מודעה זו

שם .... כתובת ....

טלפון .... חתימה ....

אני מצ"ב תרומה בסך ....

בודקים תלונות נגד גזבר הסוכנות בווינה

„ניצל מעמדו להפקת טובות הנאה ✶ דולצין: רוב התלונות לא הוכחו ✶ מבקר הסוכנות חוקר

מאת מנחם אורבאום ואברהם תירוש

משרד מבקר הסוכנות היהודית בירושלים בודק תלונות נגד גזבר הסוכנות היהודית בווינה, יעקב פרידמן, לפיהן ניצל את מעמדו להפקת טובות הנאה שונות.

המדובר אינו במעילה, אלא בטובות הנאה אישיות בעלות ערך כספי מוגבל, אשר לפי התלונות נטל לעצמו הגזבר. למשל: קבלת הוצאות נסיעה במוניות והוצאות רכב פרטי במקביל; ניצול הטלפון המשרדי לשיחות פרטיות אל מחוץ לאוסטריה; ניצול בתי הסוכנות לצרכים פרטיים; הוצאות אירוח מנופחות; נסיונות לקפח שכרם של עובדים שונים, וכיו"ב.

כן הועלו תלונות נגד הגזבר על יחס גס כלפי עובדים שונים.

מר פרידמן סירב להגיב על התלונות לפני סופר „מעריב" בווינה, כל עוד לא הסתיימה חקירת מבקר הסוכנות.

עובד הסוכנות בווינה, וכן מבקר הסוכנות היהודית באירופה, חיים ישראלי, וגזבר הסוכנות באירופה יוסף בן־נון, היושבים בז'נבה, ערכו בדיקות בנושא והעבירו את ממצאיהם אל גזבר הסוכנות, מר דולצין.

מר דולצין מסר אתמול לסופר „מעריב", כי התלונות נגד הגזבר בווינה הועברו על ידו לפני יותר משבוע אל מבקר הסוכנות היהודית בירושלים, מר ב. המאירי. מר דולצין הבהיר, כי יקבל כל מסקנה של המבקר. הוא אף דיווח על כל הפרשה בישיבת הנהלת הסוכנות, שנערכה בראשית השבוע.

מר דולצין הסביר, כי לפי הודעה של [illegible], לא הוכחו רוב התלונות נגד פרידמן והוא הביע חברים מניחים את הדעת. „אבל לבירור זאת, מצאתי לנכון להעביר [illegible]".

דולצין סיפר, כי נפגש לפני כשבועיים, בפאריס, עם מר פרידמן והלה האשים אנשים אחרים בווינה באי־סדרים כספיים. „לפי דעתי, יש יותר תלונות נגד אחרים מאשר נגד פרידמן" — אמר מר דולצין.

מנהל הסוכנות היהודית בווינה, יוסף בן ניסן, ששהה בארץ עד אתמול, סירב להגיב על העניין בראותו בו „סוד יהודי".

עובדי מדור הטלפונים בת"א יחדשו הסאנקציות - ביום א'

פקידי מדור הטלפונים במשרד התקשורת בתל־אביב החליטו אתמול כי בכוונתם לפתוח ביום א' הבא בסאנקציות נגד הנהלת המשרד. הפקידים יסרבו לקבל קהל.

הסיבה: אי מילוי דרישתם לתוספת ביגוד־חורף. לפני שבוע נקטו הפקידים בסאנקציות, אך חדלו לאחר יומים, משהובטח לסיים את הטיפול בעניינם עד סוף החודש. אתמול מסר ועד העובדים, כי טרם החל הבירור עמם — לכן יש כוונה לחזור ולחדש את הסאנקציות. לדברי חברי ועד העובדים; יש בידיהם מכתב ממזכיר מועצת פועלי תל־אביב, אורי אלפרט, המתיר קיומה של שביתה במדור הטלפונים על רקע ביגוד החורף.

ח"כ רימלט מציע לליברלים לתמוך במו"מ על הסדר חלקי

יו"ר המפלגה הליברלית, ח"כ ד"ר אלימלך רימלט, הציע אמש בהנהלת מפלגתו, כי הליברלים יאמצו עמדה הקובעת, כי „אין לשלול מראש משא ומתן על הסדר חלקי עם מצרים, הבנוי על פשרה הדדית".

עמדה זאת נוגדת את עמדתם של מרכיבים אחרים בליכוד, השוללים כל נסיגה ישראלית במסגרת הסדרים חלקיים. לפי הצעתו של ד"ר רימלט, תהיה כל נסיגה של ישראל מותנית בתמורה מדינית ממשית ומתאימה מצד מצרים. באשר לסוריה, הוא שולל אפשרות של הסדר חלקי, וקבע שאיתה אפשר לנהל משא־ומתן רק על שלום סופי.

להלן הציע ח"כ רימלט, כי הליברלים ידבקו בעמדה, שאין לנהל משא ומתן עם ארגוני המרצחים. אולם ייתכנו מגעים עם נציגות אחרת של הפלשתינים הרוצים בדו־קיום עם ישראל, אם וכאשר תקום נציגות כזאת.

ח"כ רימלט גם הציע להקים ללא דיחוי ממשלת אחדות לאומית.

רוב משתתפי הדיון, שנפתח אמש בהנהלת הליברלים, תמכו בהצעות ח"כ רימלט. „אינני יודע, אם לא יווצר מצב, שבעטיו נצטרך להשתחרר מן הנוסחה שלנו בעניין יהודה ושומרון" — אמר ח"כ אברהם כץ.

הנהגת המפלגה הליברלית מתעתדת לסכם את הדיון המדיני בקרוב, ולהביא את סיכומו לפני מוסדות הליכוד.

נוסעים עוכבו בנמל בן־גוריון

מינהלת הנמל טוענת שהתקלות נבעו מסכסוכי־עבודה באגף המכס, בעוד שהעובדים טוענים שהסיבה היא מחסור בכוח־אדם

מאת אהרן פריאל

עיכובים ממושכים ביציאתם ובכניסתם של נוסעים בנמל־התעופה בן־גוריון בלוד היו אתמול בבוקר, בגלל מחסור בבודקים ב„דלפקי" המכס בנמל.

מינהלת נמל־התעופה הודיעה אתמול, כי „בגלל מאבקים ביחסי עבודה באגף המכס בנמל־התעופה, נגרמו השבוע תקלות חמורות בהפעלתו הסדירה של נמל התעופה".

אתמול בבוקר עוכבו 4 טיסות, ומאות אנשים נאלצו להמתין שעה ארוכה, „מאחר שרק בודק־מכס אחד היה במשמרת באותה עת".

נציג ועד עובדי המכס באולם־הנוסעים, יעקב סודרי, הכחיש בתוקף את טענת מינהלת נמל־התעופה, כאילו קיים סכסוך־עבודה שבגללו, כביכול, נגרמו תקלות בהפעלת נמל התעופה.

לדבריו, הסיבה העיקרית לעיכובים באולם־הנוסעים הוא המחסור החמור בכוח־אדם. „אנו מתריעים על מחסור בכוח אדם, והתשובה שקיבלנו היא: ,אין כוח אדם — תבדקו מהר'," אמר נציג ועד עובדי המכס.

גם יוסף אוסטרוב, מנהל המכס בנמל־התעופה, הכחיש את הטענה, כאילו קיים סכסוך עבודה. „התקלה אתמול בבוקר נגרמה בעת חילוף־משמרות. כל העיכוב נמשך רבע שעה, והסיבה לעיכובים נגרמה כתוצאה ממחסור בכוח אדם", ציין מר אוסטרוב. לדבריו, כדי להתגבר על המחסור בבודקי־מכס, הובאו לנמל־התעופה עובדים נוספים מיחידות אחרות.

גם עובדי־המכס בבית־המכס בנמל־התעופה הפעילו השבוע סנקציות, על־ידי קיצור שעות קבלת קהל, הבא לשחרר סחורה המגיעה לארץ בדרך־האוויר. ומשך השבוע החלה בבית־המכס קבלת קהל רק משעה 12 בצהרים, ואתמול בבוקר החלה קבלת קהל מ־9 בבוקר. חבר ועד עובדי בית־המכס אמר, כי הסנקציות המופעלות „הן בהתאם להחלטת הוועד הארצי, כתוצאה מסכסוך עם משרד האוצר בבעיות תקן".

שופט „הזקין" ב־17 שנה תושב רעננה

שופט בית־המשפט השלום בכפר סבא, ד"ר מנחם בוכוויץ, „הזקין" אתמול ב־17 שנה את גילו של יהודה שגרדי, מרעננה, מבן 53 ל־70 שנה.

הבקשה לתיקון הגיל הוגשה לבית־המשפט באמצעות עו"ד רפאל קרונגולד מרעננה, שטען, כי גילו של שגרדי נרשם בטעות כצעיר ב־20 שנה בקירוב מגילו האמיתי. רישום הגיל נעשה לפי „טביעת עין" של פקידי הסוכנות היהודית, בעת שהמבקש הגיע לישראל כתימני בעליית „מרבד הקסמים".

לבית־המשפט, הובאה חוות־דעת רפואית של ד"ר אבנר שרגיל, מפתח־תקווה, שקבעה, כי יהודה שגרדי הנו כבן 70 שנה. פרקליטות מחוז המרכז התנגדה לקבלת חוות־הדעת הרפואית של ד"ר שרגיל. בשל כך נבדק האיש במכון לרפואה משפטית שאישר את חוות־הדעת של ד"ר שרגיל.

יהודה שגרדי עובד כשרת בבית־ספר יסודי ברעננה. „הזקנתו" ב־17 שנה תעניק לו זכויות קצבה. בינתיים קבלת קיצבת זקנה מביטוח לאומי ופטור משירות במילואים.

„אחוז הפגיעה של טיל ,שפריר' גבוה מכל טיל אוויר־אוויר אחר"

בטקס הסבת שמו של מכון רפא"ל ל„מכון דוד", ע"ש פרופ' דוד ארנסט ברגמן, גילה מנהל הרשות, כי טילי „שפריר" הפילו יותר מ־100 מטוסי אויב

מאת דוד זהר

הטיל „שפריר", טיל אוויר־אוויר שפיתחה הרשות לפיתוח אמצעי לחימה בארץ (רפא"ל) והמבצע כיום בשימוש בחיל־האוויר, הפיל יותר מ־100 מטוסי אויב, כאשר אחוז הפגיעה שהגיע מאלה שמצביה, היה גבוה מכל טיל אוויר־אוויר מבצעי אחר הקיים כיום — גילה אתמול זאב בונן, מנהל הרשות, בטקס הסבת שמו של מכון רפא"ל באזור הצפון ל„מכון דוד", ע"ש פרופ' דוד ארנסט ברגמן. בטקס השתתפו נשיא המדינה אפרים קציר, שר הבטחון שמעון פרס ואורחים רבים.

„בשנת 1974 — סיפר מר בונן — הוצאו 50 אחוזים מתקציב הייצור של הרשות ל־100 מפעלים קטנים בתעשייה האלקטרונית, כימיה תעשייתית, מיכאניקה עדינה ומכונות, עיבוד מתכות, פלסטיקה ועוד. שיטה עבודה זו יצרה דחף לפיתוח התעשייה בישראל, הן בגדולה והן בקטנה".

תחומי הפעילות של הרשות כוללים ייצור טילים, חימוש אוויר מוזהב, מחשבים בכוונים והגנים שונים, מערכות להגנה אלקטרונית, מערכות נשק כימיות, מנועים רקטיים ורקטות לכיוונים והן חומרי־נפץ ומרעומים שונים.

אחד מתחומי פעולותיה של הרשות כיום הוא ייצור ופיתוח של מערכות ללוחמה אלקטרונית. רפא"ל עוסקת גם ברעיונים בכוכבים שונים לחיל־התותחנים, לחיל־האוויר ולחיל־הים (כגון „גבריאל"), אשר כמה מהם הועברו לייצור בבצורות.

„את תרומתו האמיתית של רפא"ל לעוצמתו של צה"ל לא ניתן עדיין לגלות — אמר מר בונן — אך סביר להניח אפשר ללמוד מהעובדה, שכ־100 מערכות שונות מפיתוח רפא"ל סופקו לצה"ל מאז מלחמת ששת הימים, בהיקף כולל של מאות מיליוני לירות. עיקר האספקה, 80 אחוזים מזה, נעשה בארבע השנים האחרונות".

נשיא המדינה אמר, כי „פרופ' ברגמן היה בכיר [illegible] ישראל, אשר עיצב את דמותו של המדע במדינה והשרה מאישיותו על דור שלם של מדענים. וכיוזי לצפות סים על ידיו של פרופ' ברגמן, אשר היה מורי בהתמדה רבים שנים רבות. הוא הקסים את כולנו בכוח אישיותו, שהיתה שילוב של איש המבט ישראל, מדע המסורה בהורשת ביהדות, איש מסכל הדעת, איש חזון ויוצר אביונו... אני זכור אותו אדם, אשר תרם ברוחות כל כך הרבות למחקר ולפיתוח כללי, ולעיצוב מוסדות ההשכלה בארץ, יותר ממנו", אמר.

שר הבטחון אמר, כי פרופ' ברגמן, שהיה תלמידו המבריק ביותר של איינשטיין ואיש המדע היקר ביותר לוייצמן, היה „אופטימיסט" לוחם, שלחם בשיגרה ובמוסכמות. כל הדברים הגדולים, כמו להוגמה טילי הבית, נבראו ושמורו, התחילו בספקנות, בלגג, אבל פרופ' ברגמן היה איש אמונה גדול. שבלהם הכיר בספקנה ובשיגרה סביבו וזו חבורתו. רבים מתלמידים שהתגבשו בהדרכתו, והגשמו רק משום שהאמין בהם", אמר.

...ין בגליל: ...

...פקיד במשרד ראש ה...

ראש הממשלה ...

ועדת אגר...

בהערכת ...

יועץ לעני...

אינני מצי...

קווים מדר...

...קצין הירדני ה...

...יקנים ולכן ...

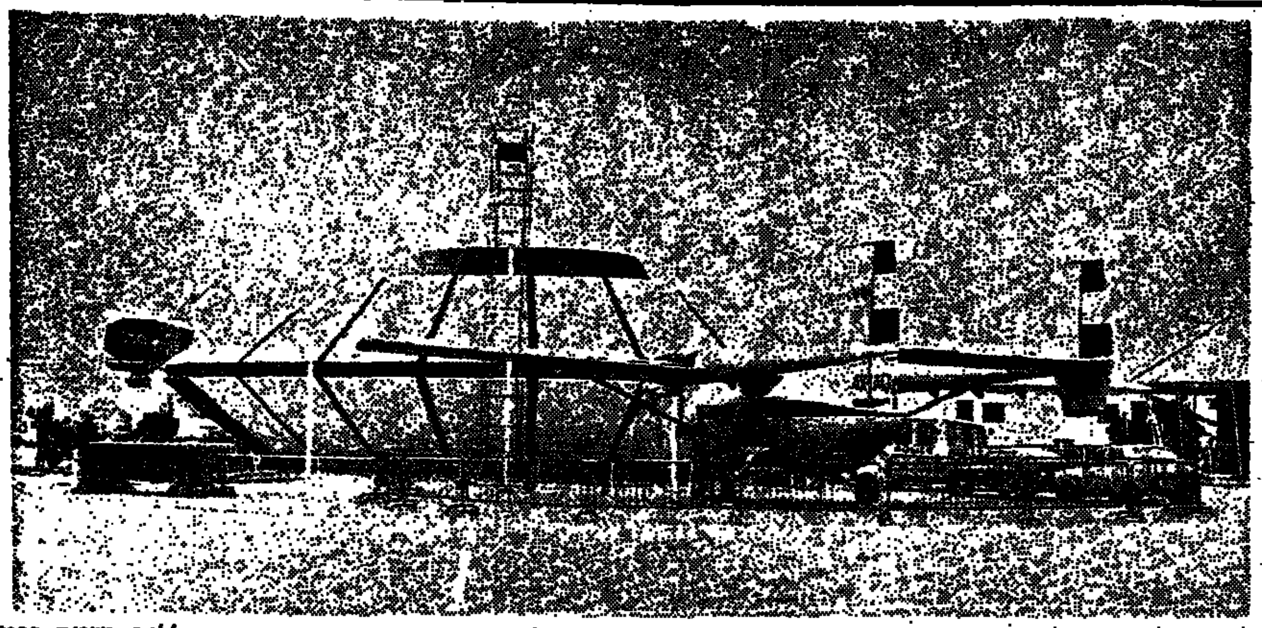

ההכנות לפתיחת הביתן הישראלי בסלון האווירי בפאריס עומדות לפני סיום. הביתן עוצב בדמות חללית, ושטח הפנים שלו — 500 מ"ר. במרכז התצוגה יעמדו מוצרי התעשיה האווירית. בתצלום: מימין לביתן — מטוס „ערבה" תוצרת התעשיה האווירית לישראל. משמאל: אנטנה ורדאר רב עוצמה מתוצרת אלתא.

...ין בגליל: יתכן מינוי שרון לתפקיד במשרד ראש הממשלה

...מק התחייבות מדינות־ערב לשלום יהיה עומק נסיגתנו ✶ ...שלים חייבת להשאר מאוחדת ✶ אנו רוצים בירדן — כגבול בטחון

מאת מאיר הראובני

...מיקת האפשרות למנות את אלוף (מיל.) אריאל ...תפקיד במשלחה במשרד ראש הממשלה, שיעמוד ... של ראש הממשלה בנושאים מסויימים. במערכת ... אין צורך בתפקיד שיחליף את תפקיד הרמטכ"ל ... הבטחון, והכוונה שבבדיקה היא למנות יועץ ... הממשלה בנושאים שהעתונות ניפחה מאד שלא ... כיוון שהנושא עדיין בבדיקה ופרט נתקבלה ... על המינוי, לא ארחיב על כך הדיבורים, דברים ... שיב ראש הממשלה, יצחק רבין, לשאלתה של ... זה אלונית, בשיחה עם תלמידי י"א וי"ב של בתי־ ... שוניים. הפגישה נערכה בעת סיורו של מר רבין ... בצפת.

לידיעות על ההצעות ... ארון הוסיף ראש הממ־ ... — „את האלוף אריאל ... מעריך כאחד המפק־ ... גולים ביותר של צה"ל, ... זוכיח את עצמו". ראש ... הוסיף: „שיבוצו ב־ ... א ענין להחלטת ה־ ... אינני סבור שרמט־ ... להיות במצב שמב־ ... את מי מבחוץ יציב ... שרתתי גם כרמטכ"ל, ... א הייתי רוצה שיכפו ... יים".

סואץ עומדת להפתח. מצרים הסכימה להאריך את המנדט של האו"ם בשלושה חודשים. סוריה הפתיעה בהסכימה ל־הארכה של שישה חודשים. זה עוד איננו מבטיח שלא תהיה מלחמה, אבל מחזק את המצ־ את שאיננה מעודדת למלחמה.

ארה"ב, בניגוד לרואי־השחורות, עוד לא איבדה יכולתה למלא תפקיד מרכזי בקידומו של תהליך השלום. התגבשה ההערכה כי לאחר השעיית ה־שיחות יסבו המצרים פניהם לבריה"מ. ביחסי ישראל — אירופה חלה התקדמות מהו־תית ביותר, ששיאה חתימת ההסכם לשיתוף־פעולה בין יש־ראל והשוק האירופי המשו־תף, גם בארה"ב, לאחר שלב של זעזוע, חלה התייצבות. ד מעל לכל, התהליך המדיני נמ־שך. הראיה — הוסיף מר

רבין: נמיעתי לפגישה עם ה־נשיא פורד ופגישת פורד עם סאדאת.

היחס לשובתי קצא"א

התלמידה אורנה ביקשה ל־שמוע מהי עמדת הממשלה ל־אור הכישלון בטיפול בשבי־תה בקו צינור אילת—אשקלון והאנרכיה המעמיקה ביחסי ה־עבודה. ראש הממשלה הסביר, כי במדינה דמוקרטית פועלים בהתאם לחוק, והחוק מאפשר מו"מ על תנאי עבודה וקיום שביתות כאמצעי למאבק מק־צועי. במקרה שלפנינו מדובר בקיום הקשר שלנו עם העולם, קשר ימי, שלצד הקשר האווירי, הוא כל מה שנשאר לנו ב־היותנו מוקפים אויבים מכל ה־יבשות. תחום חיוני זה, אמר, הפך פה ושם למנוף להביעות הורגות של קבוצות לחץ. ה־שיא הגיע במקרה זה לפריקת עול החוק. „הממשלה תפעל ל־אכיפת החוק. הבעיות אינן פשוטות ויש לאכוף את החוק תוך הימנעות מאלימות".

לשאלה הכללית ביחס למר־סר העבודה אמר רבין: „נר־צרו עיוותים, במשך שנים ר־בות, בכל מערכת יחסי העב־ודה והגיעה העת לטפל בכל הנושא הזה. מדינה איננה צבא הדרך לפתרון — איננה ה־פקודה".

את סיורו של ראש הממשלה בגליל ובצפת אירגן מרכז ה־הסברה. הצוות נחת בשדה ה־תעופה במחניים ועלה משם ל־מירון, לפגישה עם נציגי המר־עצה האיזורית מרום הגליל ו־נציגי הקיבוצים בגליל העלי־ון. כן נועד לשיחה קצרה עם תלמידי בית־הספר התיכון ה־איזורי הדתי.

בבואו ראש הממשלה לצפת קיבלו אותו בפתח בנין העי־ריה תלמידי בתי־הספר. תל־מידה ברכה אותו ואיחלה לו, בשם בני הגליל הבאים, שיזכה להגשים תכניות איכלוס הגליל ולהביא את השלום לארצנו.

ראש עיריית צפת, מר אה־רון בוגמאס, ברך את האומ־לה על שבשנה קשה זו בשדה המדיניות מצאה לנכון להק־נות עדיפות גם לבעיות הגליל. הוא ביקש את הוראה להפעיל את משרדי הממשלה להגשמה של התכנית הגדולה לאכלוס ולפיתוח הגליל היהודי, וצפת בירתו.

ראש העיריה הגיש לאורח את סמל העיר וספרים הדנים על מחקרים בתולדותיה של צפת. ברך גם רבה של העיר, הרב דוד דיין.

ראש הממשלה הביע תקוה כי יוצאו לפועל בעדיפות על־יונה תכניות ריאליות שעובדו לפיתוח הגליל ולאיכלוסו. הוא סיפר כי בשנה זו הוקצבו מי־ליארד חצי לירות למטרות אלה.

אחר־כך יצאה השיירה לפ־קוד את בית הקברות שבו טמונים ילדי העיר שנרצחו ב־אסון מעלות. הורי הילדים, ששמעו על הביקור, היו ב־בית־העלמין, כותלים על המ־צבות ומתייפחים. ראש־הממש־לה סבב בין המצבות והגיע זר לכבודם במרכז החלקה.

בסיום הסיור ביקר ראש ה־ממשלה בבית־החולים הממש־לתי עיש זיו בצפת. הוא שו־חח עם חבר העובדים והרופ־אים, ושמע על בעיותיו של המוסד והכנותיו מפי מנהלו הרפואי, ד"ר משיח והנציגי ה־עובדים.

ראש הממשלה בראיון ל„דבר"

ועדת אגרנט הגזימה בהערכת יכולתו של יועץ לענייני מודיעין

„אני חושב שבדו"ח ועדת אגרנט יש הגזמה מגומגמת בקשר ליכולתו של יועץ לענייני מודיעין להתגבר על אותו ליקוי שציינה הועדה לגבי הערכת המודיעין ערב מלחמת יום־הכיפורים — אומר ראש הממשלה יצחק רבין בראיון ל„דבר" היום. הועדה המליצה על שורת פעולות כדי להבטיח תיקון הליקוי שהיה בקיום גורם־הערכה יחיד לפני המלחמה. ההמלצות שכללו שינוי מהותי במבנה אגף המו־דיעין במטה הכללי, הוגשמו — ואף הוגשם מעבר להמל־צות; הבטחת העברה של מידע היוזן חוזר — בוצעו; הקמת יחידת מחקר ב„מוסד" וחיזוק מחלקת־המחקר במשרד החוץ — בוצעו. בהמלצות אלה ראיתי את התשובה העי־קרית לצורך במציאת גופים שיוכלו לבקר במידה מסויימת הערכות של אגף המודיעין.

יחד עם זאת צריך לזכור, שהגוף העיקרי הנושא באח־ריות להערכת־המצב הלאומית למלחמה ובמלחמה — חייב להשאר האגף למודיעין, כי רק לו יש כל הכלים, ואם נבטה לבנות מודיעין מעליו, ספק אם הדבר ניתן, ובכל מקום יצריך אלפי אנשים.

לצערי — הוסיף מר רבין — לא ראתה ועדת אגרנט לציין, כי ראש הממשלה לוי אשכול קיבל את המלצות ועדת ידין—שרף ומינה יועץ, אך מסיבות שלא אנע בהן לא עלה יפה ביצוע ההמלצה והביא את התפטרות היועץ. אשכול שקיבל ... זה נכון ... ההמלצה. בעבר ... להגדיר נכון את תפקידו של היועץ עכשיו. אחרי כל זה החלטתי על הגדרת תפקידי היועץ לענייני מודיעין ועל דרכי עבודתו.

עוד אמר ראש הממשלה בראיון: אני רוצה לחזור ולהדגיש את אמוני המוחלט באלוף רחבעם זאבי, ולהביע צער על השתוממות על גילויי התקפה בלתי־מרוסנים ובלתי אחראיים על אישיותו. אלוף זאבי הוא פקיד ממשלתי ובחוקי הסייגים המוטלים על פקידי ממשלה הוא מוגבל ביכולתו להתגונן. אני רואה צורך להדגיש, שיש לו כל הכישורים הדרושים למלא את תפקידו.

בראיון לשבועון „על המשמר"

אינני מציע שנשרטט קווים מדוייקים לשלום

מי שחושב להרשים את העולם בהצגת עשרים ספיפי שלום — זו בטעות, משום שרוצים לשמוע מאתנו תמונה כוללת על כל מרכיבי השלום. — כך אמר רבין בראיון ל„חותם", שבועון „על המשמר", היוצא היום לאור. ראש הממשלה הוסיף כי מבחינת ישראל, הבעיה הטריטוריא־לית תלויה בשלום אשר לו מוכנות מדינות־ערב. משום כך קשה מאוד לבוא היום בהצעה כזו. ו„אינני מציע לעצמנו לשרטט קווים מדוייקים לצורך הצגה פומבית. די שהבהרנו מספר עקרונות למפה שאליה אנו מתכוונים".

בשאלת החזרת יהודה ושומרון אמר ראש הממשלה, כי בארץ־ישראל המקורית יש מקום לשתי מדינות. הענין הפלשתינאי צריך למצוא ביטויו בזהות פלשתינית בתוך המדינה הירדנית־פלשתינית. אין מקום למדינה שלישית.

...ת ותנאים לשלום

אחר ביקש להגדיר ...רונות המנחים את ממ־ ...ראל במגעיה לשלום ...והיה. תשובת ראש ה־ ...היתה: כשמדינה ער־ ...יה מוכנה להכנס ל־ ...ציני על הסדר סופי, ...ערכים אנו להגיע מ־ ...ויקות של השולחן. ...ביקש להגדיר את סוג ...מציעים לנו ולפיו נק־ ...סע המפה שלנו. כער־ ...זיבותם לשלום, יהיה ...בנותנו לנסיגה, אמר. ...בין פרט את עקרונות ...על הגבולות:

...נו מוכנים להחזיר כמ־ ...כל סיני, להבטיח צר־ ...שאים אישיות ולדרוש ...שתי ומידה מסויימת ...ק בקרבת ישראל.

...ושלים חייבת להשאר ...ובירתה של ישראל.

...נו רוצים לראות בירדן ...הבטחון, אך לא ב־ ...ם את הגבול המדיני. ...אור למישהו להכנים ...זקעאוויר ליהודה או ...מרבית שדות־התעו־ ...ראל יהיו משותקים. ...יכול להמריא בלוד ...צא באיום מתמיד. יש ...קל לגישימי להבטע ...בטחון.

...כשנשיג אותו שלום ...השיגו, ישראל תרצה ...שלא נרד מרמת ה־ ...זה לא בהכרח הקו ...יום.

...תב המנמזרים בארה"ב

...ממליץ לראות במב־ ...סורים בארה"ב אישור ...לנקוט עמדה קשו־ ...אמר ראש הממשלה ...ת המכתב היא לעודד ...אל להמשיך בתהליך ...תוך ציון העובדה ש־ ...בסיס של ידידות אינ־ ...עם האמריקני".

...עמדת הממשלה לדחות ...כתיב המצרי, שהוגש ...הצעת שר־החוץ של ...ושגרם אחר־כך את ...השיחות בתיווכו של ...יסינג'ר, הגדיר רבין כ־ ...קולמות המדיניות ה־ ...טוב שקיבלה איזו שו־ ...שלה בישראל". התפר־ ...ראית ביום לאחר שלב ...בות, להתחייבותיהם של ...קודות בארץ: תעלה

תגובות של אנשי ציבור על הצעת המינוי

„ישראל במצבה הנוכחי אינה יכולה להרשות לעצמה אריק שרון בפנסיה"

מאת דניאל דגן

חברי ממשלה, חברי כנ־סת ואישי ציבור ממפלגות ומחוגים שונים הגיבו, בדרך כלל, בסיפוק רב על הכוונה למנות את האלוף במילואים אריאל שרון לתפקיד ממ־לכתי בכיר. הסתייגות מסוי־מות הובעו בפיהם של דוב־רי מפ"ם, שהדגישו, כי ה־ענין מצוי בבירור.

כפי הנראה, יועלה הנושא בישיבת הממשלה ביום א'. כמה מן השרים אמרו, כי הם מצפים למידע בשאלת המינוי של שרון, וייתכן, שיבקשו מידע כזה ביוזמתם.

להלן תגובותיהם של אישים שונים בתשובה לשאלות „מע־ריב":

● שר העבודה משה ברעם (מפלגת העבודה): הענין הוא בסמכותם של ראש הממ־שלה ושר הבטחון, ואני לא נשאלתי על כך. עקרונית, אי־נני מתנגד למינוי שרון, ואני סומך בנושא זה על ראש ה־ממשלה ושר הבטחון.

● שר הסעד מיכאל חזני (מפד"ל): אריק שרון הוא נכס, שאסור לבזבז אותו, ויש לנצל את יכולתו בתחום הצב־אי הבטחוני. אני מניח וק־ווה, ששרון יקבל תפקיד מת־אים, ההולם את כישוריו, ו־אני חושב, שהימסר על כך אינפורמציה בישיבת הממש־לה.

● שר התיירות יצחק רפאל (מפד"ל): אביע דעתי על ה־ענין כשיבוא לדיון. ידעתי על הכוונה לתת לשרון תפקיד מת־אים. לא אוכל להוסיף על כך.

● שר הבריאות ויקטור שם־טוב (מפ"ם): אין לי עמ־דה בקשר למינוי של שרון, כי לא שמעתי על כך דבר מוסמך, והעתונות מפרסמת דברים סותרים. לא התנגדנו בשעתו, ששרון יקבל תפקיד בצבא בשעת חירום. לגבי ה־צעה נוספת הייתי רוצה לדעת ממקור ראשון במה מדובר.

על הסעפה, כאילו התליף דבר המינוי על־ידי שר מפ"ם, בכוונה להכשיל את הדבר, אמר שם־טוב: המציאות היא הפוכה — העתונות הדליפה לנו.

● יו"ר תנועת החרות ח"כ מנחם בגין: אינני יודע פר־טים. ברור, שרצוי, שאריק ימלא תפקיד שראוי לו.

● יו"ר המפלגה הליברלית ח"כ ד"ר אלימלך רימלט: אני חושב, ששרון הוא מצביא מ־עולה, שיוכל לתרום תרומה מאוד לצה"ל ולמערכת הבט־חון בכל תפקיד אחר המתאים לו. גם במטה הכללי וגם כ־יועץ לענייני בטחון של ראש הממשלה יכול שרון לתרום תרומה גדולה למערכת הבט־חון.

● יו"ר סיעת המערך והי"ר בטחון של הכנסת ח"כ יצחק נבון (עבודה): אם אפשר למצוא דרך לנצל את כישו־ריו של אריק — הייתי מברך על כך.

● ח"כ זלמן שובל (ה־רשימה הממלכתית): כאזרח המדינה אני חושב, ששרון יכול לתרום תרומה עצומה לבטחון המדינה, ובמצבנו יהיה זה פשע לא לנצל אפ־שרות זאת. אני תומך בכל ליבי בכך, ששרון יקבל תפ־קיד מתאים.

● המזכיר המדיני של מפ"ם נפתלי פדר: אין לי מידע על המינוי שהוצע ל־שרון. אני יכול רק לומר, שהתפקיד של יועץ לענייני בטחון אינו נראה. כצורך חיוני, ולא ברור כיצד הוא יוכל להשתלב במערכת ה־קיימת.

● ח"כ יוסף שריד (עבו־דה): אני תומך בכל לב ב־כך, שאריק יחזור לצה"ל, ר הייתי רוצה, שיהיה במעמד בכיר ומשפיע בכל שניתן. ישראל במצבה הנוכחי אינה יכולה להרשות לעצמה את התופעה של אריק שרון בפנסיה, חלקית. אני מצטער על כך, שהרמטכ"ל אינו מ־סוגל להתעלות ולהבין זאת, ואני מתפלא, שהסמכות ה־מדינית אינה מסוגלת לקבוע את שובו של אריק לצבא ב־עובדה. אני רוצה להזכיר, כי הייתי בזמנו בעד מינוי אריק שרון כרמטכ"ל, והדבר הגי־ליא את חברי לרשימת המרכז. לגבי מינוי כיועץ לענייני בטחון לראש הממש־לה — יש לי התנגדות עק־רונית לעצם יצירת פונקציה כזאת, היכולה לשבש את ה־מערכת.

● אהרון דוידי, לשעבר קצין צנחנים ראשי: אני יכול רק לומר: זה בסדר. זה טוב מאוד. אני מאמין בכנות ההצעה של רבין, ואני מא־מין, ששרון לא ילך לתפקיד ריק מתוכן. בכל מקרה יהיה טוב מאוד, אם ייעשה בשקט בשדה.

● לוחם הצנחנים הנודע מאיר הר־ציון: חיובי בידי הר. שרון נלחם באותן רצי־ני כדי לחזור ולהיכנס ל־צה"ל, היו גורמים בצבא שלא רצו זאת. הפתרון ה־מוצע עכשיו הוא חיובי ב־יותר.

„שביתת נשק" לשבועיים בסכסוך טכנאי הרדיו

מאת יוסף וקסמן

טכנאי הרדיו והנהלת רשות השידור החליטו אמש על „שביתת נשק" למשך שבועיים, עד לבירור הסופי של הסכסוך ביניהם. אחרי שאתמול השביתו הטכנאים את שידורי „היום הזה" (בין 1—2 בצהריים) ולא שודרו בהעברה ישירה את דברי שר החוץ, יגאל אלון, מרו־מניה (בבוקר).

למרות ההסכם, לא שודר גם אמש ביומן באומו של אלון בבוקרשט ואיש לא ידע לציין את הסיבה המדוייקת לכך. מנכ"ל רשות השידור, יצחק לבני, אמר כי הבאום לא שודר משום שהתומר לא הגיע, אך הקריין אמר בשידור היומן את המשפט הבא: „רצינו לשמוע את דברי שר החוץ, מר יגאל אלון, בבו־קרשט, אך לא נשדר". ה־טכנאים הביעו מורת רוח על שידור פיסקה זאת.

מנכ"ל רשות השידור וסגנו אהרון מיסל קיימו אמש, ב־ועד הפועל של ההסתדרות ב־ת"א, פגישה עם ועד הטכנאים ברדיו ולבני מסר כי סוכם שתוך שבועיים ייערכו בירורים בין ההנהלה לטכנאים, לגבי צו־רת יציאת כתבים לסיקור אי־רועים בחו"ל, ואם הם ילוו בטכנאים. עד לתום בירור זה, לא יפריעו הטכנאים להעברה סדירה של כל השידורים ה־מוקלטים בידי כתבים ב־שליחויות מיוחדות, כגון ב־רומניה, בפאריס (נחמן שי) המסקר את הסלון האווירי, ובבריסל (נקדימון רוגל).

ועד הטכנאים מסר אמש, כי הוא נתן את הסכמתו להסדר ביניים זה אחרי שמנכ"ל רשות השידור התנצל על כי שמעון טסלר יצא לבוקרשט בלא טכנאי של הרדיו.

בטבריה לא ייבחר רב ראשי אשכנזי

מאת מאיר תראובני

בפסיקה שהיא תקדים רא־שון בחשיבותו, קבע אתמול בית המשפט העליון כי ב־עיר טבריה לא יקויימו הה־ליכים לבחירת רב ראשי אשכנזי, וכי יכהן בעיר רק רב ראשי אחד. בית המשפט העליון פסק כך כשדן על עתירתם של שניים מתושבי טבריה נגד ההליכים הננק־טים בעיר לקיום בחירות ל־רב ראשי שני, מהעדה האשכ־נזית.

העותרים הסתמכו בטענתם כי אין לבחור רב ראשי שני, על התקנות שפרסם שר ה־דתות בדצמבר 1974, שבהן נק־בע כי בעיר שאין בקרב תו־שביה שליש מבני אחת העדות ספרדית או אשכנזית, לא ייב־חרו שני רבני עיר משתי ה־עדות, אלא יכהן רב ראשי אחד בלבד.

העותרים הוו מרדכי (מקס) אלרואי, חבר המועצה הדתית ועמרם עידן, בציג סיעת מפ־ד"ל בטבריה. בדין ישבו מ"מ נשיא בית־המשפט העליון, ה־שופט י. זוסמן, והשופטים מ. עציוני וי.תקן.

השופט עציוני העיר בפסק דינו, כי יש להצטער על כך שהמחוקק, אחרי 27 שנות עצ־מאות ודיבונות, עדיין כבא ל־נבון להביא המלצות שכראוי היה שייחקקו מספר החוקים של ישראל.

הקצין הירדני השתכנע שאנחנו אמריקנים ולכן שיחרר אותנו"

...רו שני הצעירים שעברו בטעות בסירה — מאילת לעקבה ✶ ...ששנו שבא קיצנו — אבל הירדנים לא היכו אותנו ואף דאגו למשקה קל...

מאת ברוך מאירי

...ספורות אחרי ש־ ...שני הצעירים בסירת ...מאילת לעקבה, הח־ ...ירדנים להחזירם ל־

...עבר מגע הירדנים ל־ ...לאו"ם אנשים שעברו את הגבול. אולם אחרי ...ימים או שבועות. נראה, ...ים השתכנעו כי שני ...ם — ספריה שפירא ו־ ...ם, בני ה־20, הן נתי־ ...מריקאים:

...ן, הירדני אמר לי־ ...משמע ספריה שפירא — ...אינה מעוניינת ל־ ...עם ארצות־הברית, ...ה מאפשר לנו לחזור ...מיד לאילת".

קאיאק

...ים הגיעו לאילת ביום ...כנע, למחרת הזלוטו ל־ ...סירת קאיאק בחופה ה־ ...של אילת, הם לא הכירו ...יזור והחלו לחתור לכיוון עקבה.

„סמוך לשעה חמש אחר הצהרים — סיפר אתמול המציל יוסף צויפתי — הגיע לחוף קצין צה"ל, אשר סיפר כי ספינת משמר ירדנית נראית אוספת שני צעירים שחתרו ב־תוך הקאיאק. מבט במשקפת איכות את הודעת הקצין. מיד הודעו סירות חיל הים. אך היה מאוחר מדי".

(יצויין, כי ביום המקרה, ביום ד' השבוע, לא הותה סירת משמר החופים של ה־משטרה בים — בגלל קלקול במנוע).

חשש לדבר

את הקורות אותם בעקבה סירבו השניים לתאר. אתמ־מול, בשיחתי עם ספריה שפי־רא ניכרה בו ההתרגשות. הוא היה קרוב לבכי ואף בקושי באות לשוחח. הוא חשש לד־בר...

בשיחה המתבר כי הוא ו־חברו חששו לחייהם בירדן „לא ידענו מה מסוגלים ה־ירדנים לעשות לנו. חששנו כי הנה בא הקץ. הם חקרו אותנו ושאלו שאלות בתחו־מים שונים.

„קשה לאמר כי היחס של הירדנים אלינו היה נוקשה, אך בהחלט גם בלתי ידידו־תי. עם זאת, במשך כל ה־חקירה לא הכונו על ידם. הירדנים אף דאגו לכבדנו ב־משקה קל „סוון אפ".

„בשעות הלילה, כאשר נר־כח הקצין הירדני כי אנו מ־מוצא אמריקני, דוחלים לשחרר אותנו. קיבלנו הוראה לעלות שוב לסירת הקאיאק ולחתור לכיוון אילת. מיהרנו לעשות זאת, כי עשות לא האמנו ל־משמע אוזנינו".

אנשי חיל הים הבחינו ב־סירה הנעשה דרכה — בשעת לילה וסירת הזיל שטה לק־ראתם. והעבירה את שני ה־צעירים לחוף אילת. שם בצע־רו השניים על ידי המשטרה לחקירה.

...בתום הקירתם, שוחררו ב־...רבנת עצמית.

מטבעות מ־50 מדינות יוצגו בתערוכה בבת־ים

תערוכה מטבעות בינ־לאומית תיפתח מחרתיים במוזיאון העירוני בבת־ים. בתערוכה יוצגו מטבעות ה־נמצאות בשימוש ב־50 מדי־נות, כולל ארצות ערב.

כן יוצג בתערוכה אוסף מט־בעות ומדליות מטעם החברה הממשלתית למדליות ולמטב־עות, ושמי כסף חלק ישרא־ליים מתקופה התנועתית ר עד ימינו.

את התערוכה מארגן מועדון זוסר בבת־ים לציון עשר שנות פעילותו והיא מיועדת בעיקר לתלמידים. לפני פתיחת התערוכה יארח ראש עיריית בת ים יצחק ולקר ורעיתו את נציגי הסגל הדיפלומטי ש־ארצותיהם מיוצגות בתערוכה.

„ברידג'"
יבואני רהיטים מעולים מאירופה
ת"א, רח' אבן־גבירול 193 (ליד גשר בר־יהודה)
מכריזים על מבצע
חיסול מלאי כללי
של:
חדרי שינה - מזנונים
סלונים - פינות אוכל
מבחר התרושת הגדולים והאופנתיים ביותר באירופה
לרגל קבלת מבחר חדש של רהיטים מאירופה
אנו מכריזים על מבצע חיסול המלאי הקודם
במחירי ההזדמנות חד פעמיים
המלאי מוגבל - כל הקודם זוכה
אפילו אם אינך קונה
ביקור באולמי התצוגה — חוויה
לפי דרישת הקהל: אולמי התצוגה פתוחים במוצאי החג מצאת השבת ועד 10.00 בלילה
רהיטי ברידג'
תל־אביב, רח' אבן־גבירול 193 (ליד גשר בר־יהודה) פתוח עד 8 בערב

מס הכנסה?
נהול חשבונות?
לי אין בעיות!
בלוק עושה עבורי את כל העבודה:
● עריכת דוחות ומאזני מס־הכנסה והצהרות הון.
● טפול בכיוונים לקבלת החזרים והשגות מול מס הכנסה.
● נהול ספרי־הנהלת חשבונות ומשכורות.
ערבות
...
ת"א: גבר מלכי ישראל 5. טל. 236785
חיפה: רח' עמק־הזיתים 12. טל. 525256
ימים א'־ה' מ: 13-9, 19-16 יום ו' מ: 13-9
בלוק
שרותי המסים הגדולים בעולם

„דבר" ו„דואר היום"
„הארץ" ו„מעריב"
„כתובים" ו„העולם הזה"
עורכיהם וקוראיהם
מתוארים בספרו החדש של
אורי קיסרי
„זכרונות ליום מחר"
שיצא לאור בהוצאת „עם עובד"

הכזא מן الاصل

סוף-שבוע משוחד בשוק המניות

נת"ד — 6.43 ל"י ✶ ירידות קלות בשערי הצמודים תוך התרחבות בנפח העסקות

מאת ש. אביטוב

מגמת הרכישות בשוק ה-מניות נמשכה גם אתמול ושבוע המסחר בבורסה הס-תיים באווירה משופרת. חל גידול עצום במחזורים וניכר היה שציבור הקונים העדיף את המניות החשובות „בב-דוק" מענף הפיננסיות וה-חברות להשקעה. בצד המי-שך הדרישה ה„מאסיבית" למניות הסמוך של בנק ל-אומי, מהן נרכשו תוך יו-מיים כמויות של מעל ל-מליון ל"י ע"נ, גברה המעי-לות גם במניות „אי.די.בי", „כלל", „דיסקונט" ו„מור-חיי להשקעות.

עליה חדה נרשמה זה היום השלישי ברציפות בשערי מב-יות „עלית". ב„נייר חדרה" בערך אקס הטבה של 15 אחוז.

שערן ירד את מלוא ערך הה-טבה בפתיחה אולם בשלב ה-שני עלה ב-5 נק'.

בשערי אגרות החוב הצמו-דות למדד נרשמו ירידות של עד אחוז אחד אך המחזור גדל ל-18 מליון ל"י, לעומת 13 מליון ל"י שלשום. התשואה באגרות הבריאה המחירות על-תה במקרים רבים לרמה של 3.9%—4%, בעוד במילוות ה-ארוכים ל-3.5% בקירוב.

לנת"ד הופיע „היצע סמלי" של 20 אלף דולאר ונקלט ללא שינוי, ב-6.43 ל"י. המחזור היה עד — 315 אלף דולאר. התרחבות בנפח העיסקות של ענף הניירות הדולאריים מכ-100 ל-200 אלף דולאר. המח-זור השבועי בשוק אגרות ה-חוב הצמודים למדד הסתכם ב-73 מליון ל"י (ממוצע יומי של 14.6 מליון ל"י). במניות הסתכם המחזור בחמשת ימי המסחר ב-12 מליון ל"י או כ-2,4 מליון ל"י ליום. בנת"ד נקשרו עיסקות ב-1,1 מליון דולאר.

אשנב לבורסה

המדדים הקבוצתיים
המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

המדד הכללי	104.86	+0.85
כספים וביטוח	104.29	+1.14
בנקי מסחריים	106.59	+0.94
בנ. למשכנ'	94.54	+2.60
מוס' מימון	103.77	+0.80
חברות השקי	100.54	+0.37
תעשיה	111.28	+1.34
מסחר-ושירו'	108.20	+0.38
מקר' ובינוי	103.38	+0.19

מדד פיא ערך ההשקעה ב-28 מניות פעילות מחושב על ידי „פיא" (100=31.12.72) 92.90 +2.14

המניות הפעילות — (באלפי ל"י ע"נ)

		שער סגירה
לאומי	487	196
אי.די.בי	105	199
בל"ל השקי	105	150.5
דיסקונט השקי	92	167
מזרחי	79	148

התנודות החזקות (ב-%)

אלקו	2.5	+7.6
סטבות		+6.3
אלגר		+5.3
סולל בונה		+5.0
טפחות		+4.0

התברה לניהול קרנות בנאמנות בע"מ

	מחיר הוצאה	מחיר פדיון
צבר	308.9	294.4
ארז	116.5	111.1
איתן	181.36	176.92
נדיב	121.82	118.73
אלחוט	102.38	99.89

הנאמן: בנק הפועלים

זנבר: הכרחי לשקול ניתוק הלירה מהדולר כדי למנוע תנודות ביחס למטבעות אחרים

בדו"ח מיוחד לממשלה ולוועדת הכספים מציע נגיד בנק ישראל להצמיד את הלירה הישראלית ל„סל" של מטבעות אחרים ✶ אחרי הפיחות עלו יתרות מט"ח — וחלה ירידה בביקוש ✶ „יש להמנע מפגיעה בחסכון במילוות צמודים"

מאת יצחק דיש

הכרחי לשקול את ניתוק הצמדת הלירה לדולר, ול-הצמידה לסל של מטבעות, כדי למנוע תנודות בלתי-מתוכננות ובלתי-רצויות ב-שער הל"י ביחס למטבעות האירופיים — קובע נגיד בנק ישראל, מר מ. זנבר, בדו"ח מיוחד שהגיש את-מול לממשלה ולוועדת הכס-פים של הכנסת.

הנגיד מסביר כי צעד זה, כשלעצמו, אינו משנה את שער הל"י ביחס לסל המטב-עות, הוא מאפשר להתייחס אל הדולר כמו אל המטבעות החשובים האחרים. הוא מוסיף, כי ירידת ערך הדולר בשנתיים האחרונות שיקפה, אמנם, את כושר התחרות של הייצוא ה-ישראלי, אך אין ראוה בכך, שמגמה חיובית זו תימשך ב-עתיד. לכן, יש להתאים את אופן קביעת שער הל"י לתנ-אים שנוצרו בשוק הכספים הבינלאומיים מאז ניוד המט-בעות החשובים. כך נהגו גם מספר מדינות, שמטבעותיהן אינן בנות המרה חפשית.

בדו"ח ממליץ הנגיד לאזן את השפעת ירידת ההכנסות כתוצאה מהפעלת הרפורמה ב-מס הכנסה, ע"י הגדלת תקבו-לים אחרים או צמצום הוצאות. הוא שולל את הרעת התנאים של אגרות החוב הצמודות.

הדין וחשבון המיוחד הוגש אתמול, לאחר שבין סוף אוק-טובר 1974 לסוף פברואר 1975, עלו אמצעי התשלום ב-1361 מיליון ל"י, שהם 17.1 אחוז. הגידול החדשי הממוצע באמצעי התשלום הוא בשיעור של כ-4.5 אחוזים. בחודשים מארס ואפריל האט קצב על-יית - אמצעי התשלום לכתפי אחוז לחודש.

עלו היתרות

במכתב לוואי לדו"ח אומר מר זנבר, כי מאז פיחות ה-ל"י בנובמבר, עלו יתרות מט-בע החוץ, ומורגשת היחלשות עודפי הביקוש במרבית מיגזרי המשק. בכך הושגו שתי מט-רות חשובות של המדיניות ה-כלכלית החדשה.

עליית היתרות מסוף אוקטובר עד סוף אפריל מסתכמת בכ-430 מיליון דולר. אף כי עליה זו קשורה, בחלקה, בגיוס כס-פים בחו"ל לזמן קצר, הרי יש בה משום „מפנה, בהשוואה למגמת הירידה שלפני הפי-חות, והיא העמידה לרשות המשק זמן נוסף לביצוע השי-נויים הבסיסיים במיבנה הכל-כלי. עם זאת מצביע הדו"ח על כך, שהייצוא התעשייתי לא עלה מאז הרבע השלישי של 1974.

„לשם השגת יעדי המדיניות בתחום מאזן התשלומים, יש להמשיך בצעדים לריסון ה-ביקושים המקומיים, בעזרת ה-תקציב והמדיניות המוניטרית", אומר הנגיד. הוא דורש לנ-קוט את כל הצעדים כדי להב-טיח שההזרמה — כלומר „הדפסת הכסף" — כתוצאה מתקציב 1975/76 אכן לא תע-לה על 1.5 מיליארד ל"י, וכי הזרמת סכום זה תיעשה באופן הדרגתי.

נוסף על כך, יש להמשיך במדיניות הכנסות מרסנת, ול-הימנע מגידול מופרז ב-כוח הקניה במשק, בעקבות ההסכם הצפוי בעניין תוספת היוקר של יולי, הנהגת ה-רפורמה במס-הכנסה.

נגיד משה זנבר

בדו"ח מעלה הנגיד את ההמלצות הבאות:

● יש להגביל מאד את עליית האשראי החפשי לצי-בור, וזאת לאור הגידול המ-היר הצפוי באשראי למימון הייצוא, המשך גידול האשראי למימון-מקרנות הון תוזר ל-תעשיה ולחקלאות.

● יש להימנע מהענקת אי-שורים להלוואות במטבע חוץ לשם המרתו ללירות ישראל-יות.

● יש לחזק את כושר ה-ספיגה מהציבור באמצעות מל-ווה קצר מועד.

● יש להמשיך, במשך כל שנת הכספים, במדיניות ריסון ההוצאות המופעלת כבר מהחודשים אפריל ומאי, ולהי-מנע מהזרמה מוגברת בהמשך השנה.

● מאחר שבעקבות הפעלת הרפורמה במס-הכנסה צפויה הקטנה בהכנסות ממסים ישי-רים, יש לקזז השפעה מרחיקה זו ע"י הגדלת הכנסות אחרות, או צמצום הוצאות.

● יש להפעיל בזוקם את מס-ערך-מוסף. עיכובים בהפ-עלתו-עלולים לפגוע בהכנסות המתוכננות.

● יש להמנע מצעדים ה-עלולים לפגוע בחסכון במיל-וות צמודים, מכיון שהנפקת אגרות החוב הצמודות היא מקור חשוב למימון התקציב.

● ההתפתחויות השונות מ-אז הכנת התקציב מצביעות, שבלא נקיטת צעדים נוספים ספק אם ניתן יהיה לעמוד ב-תחזית כי „הדפסת הכסף" ת-היה בסכום של 1.5 מיליארד ל"י. לכן יש להבטיח, כי ה-נושאים שהתעוררו בתחומי המיסוי וההוצאות, יקבלו כי-סוי תקציבי, באופן שימנע הזרמה, כלומר: יש לקצץ בהוצאות או למצוא מקורות הכנסה מקומיים נוספים.

להלן ממליץ נגיד בנק יש-ראל על עיקור תוספת היוקר מהשפעות הפיחות והמסים ה-עקיפים, וביטול סובסידיות. יש להבטיח הארכת תוקף הסכמי השכר עד סוף שנת 1975. כמו כן הוא קורא להעמקת גביית המסים הישירים אצל עצמ-איים וחברות, במיוחד בענפים שבהם גדלה הרווחיות מאז המלחמה.

ישראל החלה ביצוא ביצים במחירים נמוכים

מאת משה בן-צבי

ישראל החלה ביצוא כמו-יות שוליות של ביצים, ש-לא ניתן לאכסנן, לארצות האיזור — כך מסרו חוגים מוסמכים במשרד החקלאות בשיחה עם סופר „מעריב".

בשיחה עם מנכ"ל הלול, מר י. דורון, נמסר, כי קיים עו-דף של כ-25 מיליון ביצים. עודפים אלו אינם ניתנים ל-איכסון, בגלל השפע הגדול של פירות מאוחסנים המצויים היום במחסני הקירור.

כתוצאה מכך, נאלצה ישראל לייצא ביצים במחירים נמו-כים מאד ליעדים שונים.

משלוח ביצים לעיבוד תע-שייתי גורם להפסדים גדולים. הוצאות אלו, יחד עם הוצאות האיחסון, יסתכמו במיליוני לי-רות.

מנכ"ל מועצת הלול סירב לומר לאלו מדינות באיזור מייצאת ישראל. נודע, כי ב-ימים הקרובים יועברו כמויות גדולות של ביצים לאיראן.

במשרדי המסחר והתעשיה והחקלאות נבדקת בחיוב המ-גמה להעביר את הכמויות ה-עודפות של הביצים לאיחסון במחסני צה"ל לשעת חירום — לאחר שיבוצעו פעולות הכשרה מתאימות.

המגדלים ונציגיהם תובעים, שהממשלה תישא בהוצאות ה-איחסון, בטענה שהענף מתוכ-נן, ואם נוצרו עודפים חייבת הממשלה לשאת בהוצאות ה-איחסון שלהם. הוצאות אלה מסתכמות בכ-20 מיליון ל"י.

חשודה בהברחת יהלומים שוחררה מהכלא האיטלקי

חנה נתנאל, בת 28, ש-נעצרה לפני כמחצית הש-נה ברומא, ביחד עם בעלה, היהלומן יצחק נתנאל, בחי-שד של הברחת יהלומים ו-אבני-חן בשווי של מאות אלפי דולאר — שוחררה ממעצרה והגיעה ארצה.

נמסר, כי בקרוב ישוחרר גם היהלומן יצחק נתנאל, בן 48.

בני-הזוג נתנאל טענו בזמ-נו להגנתם, כי לא הבריחו את היהלומים וכי הגיעו לרו-מא, דרך שווייץ, לסחור חר-קי. כן טענו בני-הזוג, כי הכסף המזומן והמהמאות בשווי כולל של מיליון וחצי דולאר, שנמצאו במזוודה שלהם בבית-המלון, היו תמורה ליהלומים שמכרו באיטליה.

בית-המשפט ברומא גזר על בני הזוג נתנאל קנס בסך 140 מיליון לירטות, שהם כמיליון ו-200 אלף לירות ישראליות. לבני הזוג נתנאל לא היה כסף לשלם את הקנס הכבד והם נידונו לתקופת מאסר שונות. יצחק נתנאל לשנתיים ורעייתו חנה לשנת מאסר אחת.

על פסק-הדין הוגש ערעור לבית-המשפט העליון ברומא וזה קבע, כי חנה נתנאל זכ-אית, כיוון שלא הוכחה אש-מתה, ואילו עונשו של בע-לה — הופחת לשנת מאסר אחת.

באחרונה מתקיימים מגעים בין קבוצת יהלומנים ישראלים ושלטונות המשפט ברומא ב-דבר המרת תקופת המאסר ש-נותרה — בקנס כספי.

ייצור חלבון חד-תאי יחסוך 30 מיליון דולר

אם יצליחו ניסויים תעשייתיים הנערכים עתה

מאת סופר מעריב בירושלים

יישומו של מחקר לייצור חלבון חד-תאי, הנערך עתה ביחידת התסיסה של האוני-ברסיטה העברית, עשוי להביא לחסכון של 30 מיל-יון דולר לשנה במשק הישר-ראלי ולתרום למאמצים ה-נעשים ברחבי העולם ולמ-צוא פתרונות למחסור במזון.

הסכם לייצור ניסויי תעשיתי למתקנה של חלבון חד-תאי ב-אמצעות גידול של מיקרואור-גניזמים על מתאנול, נחתם ל-אחרונה בין יחידת התסיסה של האוניברסיטה העברית ב-ירושלים, ובין חברת „דור כימיקלים" בעיר מוצע. יחי-דת התסיסה תחל בייצור של כימיקלי מזון עופות, ויבצעו ניסויי הזנה על תרנגולות ו-תרנגולי הודו.

מידת הצלחת הניסויים תק-בע את הגדלת קצב יצירת ה-חלבון החד-תאי, ולפי התוכנית, הרי לאחר סיום הניסויים ה-ראשונים תייצר יחידת התסי-סה 50 טון לשנה של החלבון, והיא עשויה להגיע — בתכנית ייצור מלא — לייצור של עד כאלף טון לשנה.

פרופ' ריצרד מטלס, ראש יחידת התסיסה הממוקמת ב-פקולטה לרפואה של האוני-ברסיטה בעין-כרם, אמר על הפרוייקט המחקרי החדש, כי „מרכיב החלבוני הזה, שאנו מייצרים, יוכל להחליף את המרכיב החלבוני הנוכחי ב-מזון עופות המופק מסויה. ו-אם, אכן, נגיע לייצור של 100,000 טון של החלבון החד-תאי, נוכל לחסוך כרבע מיבוא הסויה לארץ, ובמלים אחרות — חסכון של 30 מיליון דולר לשנה".

לפרוייקט גם חשיבות בינ-לאומית, שכן הוא יתרום ל-מחקר, הנעשה במקומות שו-נים בעולם, שמטרתו למצוא דרכים להפקת יותר מזון ל-בעלי חיים, מבלי לנצל גידו-לים חקלאיים. מקור החלבו-נים החדש עשוי גם לשחרר לצריכה של האדם גידולים חקלאיים, חלק מהדגה, המופ-נים כיום לתעשיית מזון לבעלי חיים.

„החלבון החד-תאי החדש אינו מזון מלאכותי" — אומר פרופ' מטלס, ומוסיף: „זהו מזון חלבוני ממשי, אורגני, שאנו מגדלים אותו בצורה תעשייתית במקום בגידול חק-לאי. זהו אף אחד מיתרונותיו הגדולים: הוא אינו תלוי ב-עונות בצורות ובגורמים אחרים שגידולים חקלאיים תלויים ב-הם. ניתן לגדלו על מיגוון של בסיסים, כגון: מתאן, מתאנול, קבוצה הפרפינים ופרקציות שונות של נפט.

„אנו בחרנו במתאנול מכמה סיבות: הוא מיוצר בישראל בכמויות גדולות, יש לו הרכב טהור וקבוע בלי קשר למקורות שממנו הוא מופק, הוא מסיס במים, ויש לו דרישות נמוכות, יחסית, להמצע ולקירור בתה-ליך התסיסה. המיקרואורגני-זמים מתפתחים על המתאנול וניזונים ממנו, מתרבים במהי-רות וניתן לאספם בתדירות קבועה, ממש כמו שקוצרים יבול חקלאי."

המנהל: פיא פוס

	מחיר הוצאה	מחיר פדיון
צמיד	186.85	182.31
גביש	172.21	168.01
בדולח	171.8	167.5
שמיר	152.08	148.5
פיא	244.4	238.1
יגדל	114.2	111.3

הנאמן: בנק לאומי

מבצע המיליון „מעריב" ו„הדיראון"

טור את האות היומית המופיעה היום בעמוד הראשון והדבק אותה על טופס ההדבקה שברשותך. כשתשלים להדביק את כל האותיות תוכל להשתתף בהגרלה הגדולה.

העתונות משבחת

אמנות שימושית: פסל אמנותי — ברהיט

מעמד לשולחן סלוני — דגם של פסל, יצירתו של דן רפפורט

מאת הדסה מור

טיבולי לרהוט מתקדם

ממשיך שבוע נוסף בתצוגה המשולבת של ריהוט ופיסול

טיבולי — רחוב אבן גבירול 38, תל-אביב, טל. 257208.

מצלמות מסרטות

אצל פוטו סטריאו פספורט בן יהודה 8 ת"א — יותר זול

רחל ויוסי אביעד
מודיעים בשמחה על הולדת **הבת**
אחות למירב
כפר-סבא, י"ז בסיון תשל"ה, 27.5.75

לרחל וליוסי אביעד
ברכות להולדת
הבת
„מעריב"

צפרירה ויוחנן פרידמן
מאושרים להודיע על הולדת בתם
תמר
אחות ליסמין
28.5.75

לחברינו
יוסף זהבי ורעיתו
ברכת מזל טוב
להולדת הנכדה
מאחלים
התופר (ישראל בע"מ)
ההנהלה והעובדים

איחולים לבביים
לרמי בירנק
להיבחרך ליו"ר אגודת הסטודנטים
באוניברסיטת חיפה
עלה והצלח
משפחות:
וולפולר, דוידוביץ, בירנק

ליעל וליאון קושניר
ברכות מקרב לב
להולדת הבן הבכור
תמי וסיני ליבוביץ
חנה ואהרון אלסטר

לאראלה וענוס שולברג
סגנית יושב ראש המועצה המקומית ברמת השרון
שאו ברכות לבביות
להולדת הבן
יהי רצון שתזכו לגדלו לתורה, חופה ולמעשים טובים
המל' שלום
יושב ראש המועצה ההות המקומית

להתננו **מאיר דואק**
להתמנותך לשופט
עלה והצלח
ההורים צפורה ומאיר שותט
והאח אליעזר הודה

בית יהודי בסרביה
טקס הענקת פרסי **יעקב בירמן**
לספרות ואמנות מטעם האגוד העולמי של יהודי בסרביה
יתקיים ביום שלישי 3.6.75 בשעה 7 בערב בבית יהודי בסרביה, ת"א

ב"ה קרית חנוך מבשרת ציון
בשם הנצרכים בירושלים הננו להודות
למר שמחה אריאלי
— אספן מצות — מיד אליהו (עובד תנובה פירות שוק סיטונאי ת"א) על עזרתו, שדאג לספק בגדים לילדים ומבוגרים וכן ציוד, כגון כבתנות כביסה, תנורי גז וכו'. תחזקנה ידיך!
בהזדמנות זו אנו פונים לצבור לסייע למר אריאלי להמשיך בפעולותיו ולהפנות אליו בגדים וציוד, כגון פריג'ידרים, מכונות כביסה, תפירה וכו' — לסייע לנצרכים.
בברכה, ש' זדיקוביץ

ב"ה הוקרה מיוחדת במינה
למר שמחה אריאלי אספן מצות מיד-אליהו
אם יש פלא — זה קרה לי! אחר סבל של שנים, רצפות כאבים ושיגעיים בעמוד השדרה ושלוש אצבעות ברגל לא פעלה. לאחר טיפולים רבים ללא הצלחה, בא אלי שמחה אריאלי ובטיפול אחד ויחיד הביא לי מרפא. למרות שמר אריאלי אינו בקי הבריאות אינו חוסך ממונו ומקיים בהתמדה מצווה במגוון והב מאד. יישר כוחו!
יעקב שפיינברג רח' ירושלים 46 בת-ים, טל. 861657

ישיבת קרית ארבע חברון

„ויעלו בנגב ויבא עד חברון"... (במדבר, י"ג 22).
השבוע, פרשת „שלח", יוצאת הקריאה לחיזוק **ישיבת ההסדר קרית ארבע** אשר בחברון.
הישיבה **בעיר האבות** מבטאת את הקשר של העם ואת זכותו לארץ ישראל.
חזקו נא את **ידי הבנים** בבנין הישיבה המשלבת לימוד תורה, שרות צבאי ובנין הארץ.
ישיבת קרית ארבע
ת.ד. 19 קרית ארבע חברון
חשבון בנק הדואר מס' 4-28305-8

כ' בסיון תשל"ה
...עובד בתי-זיקוק ...בלקיחת שוחד
...מס-רכוש נדון ...ונקנס על שוחד
...לאיש — לאחר ...שימה אותו באונש
...בגניבת מכוניות ...חלקים ושריפתן
...הכבוד נרתמו ...הקונסולים הורים
...נעצר לחקירה ...בחקירת חברתו

בפרשיות השוחד במשרד הבטחון

אבני שוחרר לפני שבוע — הפרסום הותר רק היום

יוסף מהרשק שוחרר אתמול בערבות 120 אלף לירות

מאת אבי במלהיים

רק היום הותר לפרסום דבר שחרורו ממעצר של התעשיין אמנון אבני, בעליו של המפעל „א.ג.י." בקרית־גת ומראשוני העצורים בפרשיות שנחשפו. אבני שוחרר ביום ששי שעבר בערבות של 140 אלף ל"י. אף שמתעוררת תמיהה גדולה למראה בקשה נדירה מסוג זה, ולמרות שהפרוטוקול בבית משפט השלום בתל־אביב לא מציין שום נימוק המצדיק את הפניה הזו — נעתר לה השופט. לפי בקשת המשטרה עוכב הפרסום שבוע.

אתמול, במסדרון בית־המשפט, כשנתבקש רס"ר מוריס קלמרו, בא־כוח המשטרה, להבהיר את פשר הבקשה הבהולה לאסור פרסום שחרורו של החשוד — התחמק ממתן תשובה.

לפי החלטת שופט השלום עמיקם פיאלקוב שוחרר אתמול בערבות של 120 אלף ל"י בעל מפעל „התכוף" בחיפה, יוסף מהרשק, בתום 50 ימי מעצר. את הדיון בבקשה לשחרר את החשוד במתן ערבות הבאה, יזם סניגורו של מהרשק, עו"ד יהודה עצמון, שהיפנה בקשה מיוחדת לבית המשפט ובה ביקש לדון על אפשרות שחרורו של החשוד לפני סיומה של תקופת המעצר האחרונה שנקבעה לו. לטענת הסניגור, תמה החקירה ומרשו אינו יכול עוד להפריע למהלכה.

נציג המשטרה הקבוע לענייני פרשיות משרד הבטחון, רס"ר קלמרו, הצהיר לפני השופט, כי אף שנחשפה אתמול בבוקר פרשיית שוחד חדשה הקשורה את מהרשק, אין למשטרה התנגדות לשחרורו בערבות בטוחה.

בית־המשפט ציווה על שני החשודים, אבני ומהרשק להפקיד את דרכוניהם במשטרה עד גמר ההליכים המשפטיים נגדם, וכן הורה להם השופט להתייצב פעם בשבועיים במטה הארצי של המשטרה.

המורה שסטר לתלמיד זוכה — לאחר שערער

מאת שאול הון

המורה שסטר לתלמידו ונקנס על כך ב־50 ל"י זוכה אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב, אחרי שהגיש ערעור על הרשעתו.

המקרה אירע ביום 20 במארס, כאשר המורה, סוביה דרורי, סטר לתלמידו המתפרע, רוני טויטו, בן 12, בבית הספר היסודי „שבטי ישראל" ביפו. הוא נתבע על כך לדין, ושופט השלום בתל־אביב הרשיע אותו וקנס אותו ב־50 ל"י. המורה ערער באמצעות עו"ד שמואל תמיר.

הערעור נתברר לפני נשיא בית המשפט המחוזי בתל־אביב פרופ' זאב צלטנר, והשופטים ד"ר משה בייסקי והגב' שולמית ולנשטין.

בפסק דינם מציינים השופטים, כי כבר לפני 22 שנה נקבע בפסיקה של בית המשפט העליון, כי יש זכות למורה להעניש תלמיד — בתנאי שהעונש סביר ומוצדק. במקרה דנן, שבו סטר המורה לתלמיד, קובעים השופטים, כי אין לומר שהמורה עבר את גבול הסבירות, שכן מדובר בתלמיד קשה.

השופטים הביעו צערם על שהתביעה התעלמה מהלכה הפסוקה, והחליטה להגיש תביעה נגד מורה ותיק. „אנו שואלים את עצמנו, האם פעלה הפרקליטות בלחץ ההורים. מכל מקום, אין זו הדרך להשלטת סדר בבתי הספר. הפרקליטות היתה מטיבה לעשות לוא השקיעה מרץ בהעמדת עבריינים מסוכנים לדין".

לפיכך ביטלו השופטים את ההרשעה וזיכו את המורה.

התלמידים קיבלו אתמול ליום אחד את ניהול עיריית רמלה. חנה אודאי מתמנתה לתפקיד מזכיר העיריה. דורית לוי — מזכירות ראש העיריה. יעל קוסקס — אחראית למיסים. זהבה רוקח — ראש העיריה. רנה קמחי — סגן ראש העיריה. משה אלנר — מנהל מחלקת המהנדס. אילנה אוזן — גזבר העיריה. צילום: שמואל רחמני 24 פלוס.

נדחתה עתירת בני־משפחות עצורים מנהלים ביהודה ושומרון

„מי שניתן נגדו צו גירוש רשאי לפנות לוועדה מייעצת"

בית המשפט הגבוה לצדק דחה אתמול עתירה מטעם עשרים ושמונה בני משפחות עצורים מינהליים מיהודה ושומרון, נגד שרי הבטחון והמשטרה.

את העתירה הגישו משפחות עצורים משכם, חברון, רמאללה וירושלים המזרחית, באמצעות עו"ד פליציה לנגר. העותרים ביקשו להורות לשרי הבטחון והמשטרה שלא לגרש את העצורים המינהליים אל מחוץ לישראל. בני המשפחות טענו, כי המשיבים מתכוונים לחסל את בעיית המעצרים המינהליים „באורח הדרגתי אך בטוח", ע"י גירושם של העצורים אל מחוץ לישראל במועדי זמן שונים.

שופט בית המשפט העליון, חיים כהן, לא נעתר בזמנו לבקשת הצעית, העביר את העתירה לדיון בפני הרכב של שלושה שופטים. עם זאת הורה השופט צו ביניים, שאסר את גירוש העצירים עד לבירור הפרשה בבית־משפט.

לפני כשבועיים הסכים בג"צ להאריך את תוקף צו הביניים, לאחר שהודה לעו"ד לנגר לפנות לשלטונות הבטחון, כדי לשאול אם יש בכוונתם לגרש את העותרים, ואם אין זו כוונתם, הרי אין כלל צורך שתפנה לבית־המשפט.

אתמול, בעת הדיון בעתירה בפני הרכב השופטים שכלל את מ"מ נשיא בית־המשפט העליון, ד"ר י' זוסמן, ד"ר א' ויתקון וד"ר מ' עציוני, אמרה הפרקליטה, כי בתשובה לפנייתה השיב היועץ המשפטי של יהודה ושומרון שאין בכוונתו בשלב זה לגרש אף אחד מהעצורים אל מחוץ לגבולות האיזור. עם זאת הוא הוסיף, כי כל פעולה שנעשתה ותעשה ע"י הרשויות המוסמכות בעתיד בענין עצורים אלה נעשתה, ותעשה מכוח החוק ועל־פיו.

לאור מכתב זה קבעו השופטים כי יש לדחות את העתירה.

עם זאת הם הדגישו, כי מי שניתן נגדו צו גירוש רשאי לפנות לוועדה מייעצת שהוקמה לפי תקנות ההגנה, ועדה זו, לאחר שתעיין בפניה, תגיש המלצותיה לממשלה, שתחליט בענין הגירוש.

ששה מפקדים הואשמו בהתעללות בחייליהם

קצין בדרגת סגן הודה כי קיצר את משך הארוחות של פקודיו במוצב בחזית הסורית

מאת מרדכי אלקן

בבית־דין צבאי מחוזי, בראשות רב־סרן הנה שרון, נפתח אתמול משפטם של שלושה קצינים זוטרים ושלושה סמלים ראשונים ביחידה קרבית. הם הואשמו בהתעללות בפקודיהם ובהתנהגות שאינה הולמת את דרגתם.

אחד הנאשמים, קצין בדרגת סגן, הורשע לפי הודאתו בהתעללות בפקודיו ובהתנהגות שאינה הולמת את דרגתו. גזר דינו נידחה למועד אחר. כן נידחה למועד אחר המשך משפטם של חמשת הנאשמים האחרים, שכפרו בהאשמות.

פרשת ההתעללויות המיוחסות לששת הנאשמים אירעה לפני שנה. חייל, ששירת באותה תקופה באותה יחידה קרבית וכיום הוא פרח טיס בבית־ספר לטיס של חיל־האויר, התלונן לפני חצי שנה אצל נציב קבילות חיילים, רב־אלוף (מיל.) חיים לסקוב. לאחר חקירה הועברה הקובלנה לפרקליטות הצבאית, והיא הורתה להעמיד לדין את ששת המפקדים. החייל העיד אתמול כי טעם המוסבעה[?] וסיפר על ההשפלות שספגו הוא וחבריו. הוא ירידו את המוראל באחד ממוצבי צה"ל בחזית הסורית.

ארבעה מששת הנאשמים הואשמו במעשי התעללות בבסיס אחר של צה"ל, כלפי אותם פקודים.

הקצין שהורשע טען להגנתו, כי העניש את חייליו בכך שהגביל מאוד את הזמן שהוקצב לארוחות. כן אסר עליהם לאכול ליד שולחן־האוכל של המוצב, משום שלא שמרו על הזמנים שנקבעו לארוחה ועל נקיון השולחן לאחר הארוחה. הוא הוסיף, כי שולחן־האוכל היחיד שהיה במוצב שימש את חיילי המוצב בשלוש משמרות לכל ארוחה. אי־שמירה על לוח זמנים קצוב לאוכל ועל נקיון שיבשה את הפעילות במוצב וסיכנה את בריאות הלוחמים.

כן טען אותו נאשם, כי העניש את חייליו בלי משפט, משום שאילו היה מעמידם לדין, היה גורע בכך ממצבת כוח־האדם שנועדה לפעילות מיבצעית במוצב.

התובע היה סרן עמנואל גרוס. על הנאשם הגנה רב־סרן גילי פלד.

שוחרר הרופא החשוד במתן אישורים כוזבים למגויסים

מאת אבי במלהיים

לאחר 18 ימי מעצר שוחרר אתמול בבית משפט השלום בתל־אביב, ד"ר פבל קרפין, החשוד כי בעת היותו רופא בבית החולים „בילינסון", מכר תמורת טובות הנאה אישורים רפואיים כוזבים לעולים חדשים — מועמדי גיוס לצה"ל. באמצעות אישורים אלה קיבלו הצעירים דחיית גיוס.

בא־כוח המשטרה טען בבית־המשפט, כי מלשכת הגיוס של צה"ל נודע לצוות החקירה על משתמטי גיוס נוספים, מלבד ארבעת החשודים שנעצרו עד כה בקשר לאותה פרשה. „שלטונות הצבא הזינו את המחשב, כדי לאתר את אותם משתמטי גיוס שקיבלו אישורים כוזבים וכרגע הם מעבדים את הנתונים שבידיהם" — אמר. הוא הוסיף וטען, כי ארבעת העצורים נבדקו ע"י ד"ר יורם סמואל, מבית־החולים „איכילוב" בתל־אביב והתברר כי לגבי שלושה מביניהם אין שום בעיה, ואילו לגבי הרביעי נתגלה ממצא, שגם הוא אינו מחייב ניתוח דחוף, כפי שצויין באישור שהוגש לשלטונות הצבא.

כן נתגלה שעל גבי אחד האישורים החתומים על־ידי ד"ר קרפין, נמצאת חתימת ידו של רופא אחר, אשר נפטר מספר שבועות לפני כתיבת האישור.

צר עובד בתי־זיקוק שוד בלקיחת שוחד

היום, עובד בתי־הזיקוק לנפט באשדוד נעצר עה ימים בפקודת בית משפט השלום בתל־אביב, לת שוחד ומעילה באמון.

משטרה טען לפני השופט, כי יש לחקור הרבה החשוד קשור עימם בקשרי עבודה, ושחרורו ש ב זה של החקירה עלול לחבל בה.

לא היה מיוצג על־ידי עו"ד. הוא אמר בתשובה שופט: „אם המשטרה רוצה. לנבון להעמיק אין לי התנגדות". לפיכך עצר השופט פיאלקוב שבעה ימים להמשך החקירה.

קיד מס־רכוש נדון אסר וקנס על שוחד

שישה חודשים בפועל, ועוד 10 אלפים ל"י אתמול על פקיד מס רכוש בחיפה. הוא ית המשפט המחוזי בעיר בקבלת שוחד של ית מבעל מוסך, תמורת פעולות הקשורות מעריך.

ישעיהו כגן, בן 50, מקרית מוצקין, הודה לפני בזות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן. לפי קיבל סכום של 5,400 ל"י כשוחד מבעל מוסך, ש שנים לטיפולו בתיק משרדי מס רכוש. בתן גזר הדין העידו עדי אופי וביניהם גרפולוגית.

אה לאיש — לאחר אשימה אותו באונס

ה שהתלוננה על אונס אכזרי נישאה לאחר ד הצעירים שהואשמו במעשה. עתה חזרה תה הקודמת וטענה כי לא נאנסה כלל וכי ית דבר אודות המקרה.

ה הירושלמית יצאה באחד מלילות דצמבר ם חברה ושני בחורים ערבים לחזות בסרט. זורו מהסרט לחדרו של אחד הצעירים בשכונת ה. הצעירה סיפרה בתלונה שהגישה למשטרה, פרצו פנימה 3 בחורים רעולי פנים, אילצו את ללכת עימם ולמעשה אנסו אותה באכזריות.

שה התלונה למשטרה, פתחה המשטרה בחקירה חשודים. הוגש כתב אישום נגדם, והם עצורים המשפט. לפני שלושה חדשים, נישאה המת־ר מאלה שנעצרו. אתמול, בהמשך הדיון בבית מחוזי הכחישה הצעירה כי נאנסה. וטענה כי ו דבר.

ת התביעה הכריזו השופטים על הצעירה כעל ת, אולם הצעירה דבקה בדבריה, והמשיכה איננה זוכרת דבר מאותו לילה. המשך המשפט

חשוד בגניבת מכוניות ן לחלקים ושריפתן

מאת סופר „מעריב"

ראשון־לציון נעצר אתמול בפקודת השופט ן ברחובות ל־15 יום, כדי לאפשר למשטרה ת החקירה במעורבותו בגניבות כלי־רכב, קים, והצתתם לאחר־מכן.

טוענת כי החשוד עסק עם שותפים, במשך שים האחרונים בגניבת כלי־רכב בבת־ים, חולון ה העבירם לאחר הולכת לחוות היתוי[?] להולות ולדה.

כלי הרכב הגנובים הובאו למקומות אלה, חלקים והוצתו. בין כלי הרכב שנגנבו הוצתו מכוניתו של שחקן הכדורגל גדעון דמתי.

נסולי הכבוד נרתמו וח הקונסולים הזרים

מאת גילי ארקין

ע הסברה, אירוח וקירוב לבבות נרתמו ברי סגל קונסולי הכבוד בישראל, אשר אנשי הסגל הקונסולרי הזר בישראל. נמצאים דרך קבע כ־40 קונסולים זרים השוהים שנים בקירוב. לרובם לא ניתנת האפשרות הישראלי בביתו ולהתארח אצלו.

ב סטרוה[?], דיקן קונסולי הכבוד בישראל, אמר, סולי הכבוד בארץ פנה ליועץ ראש הממשלה זברה, מר דן פתיר, והעמיד עצמו לרשות שראלית.

עיד נעצר לחקירה שוד בדקירת חברתו

מעצר לארבעה ימים הוצא אתמול בבית־ים בתל־אביב נגד יוסף קמלן, החשוד בדקירת בקה בן־שושן.

המשטרה טען בבית־המשפט, כי ב־27 במאי ם הובאה הפצועה בידי החשוד לבית החולים דם נגרם ממנה. לדבריו, החקירה עודה בעיצומה. ים לפצועה עבר פלילי, ויש לחקור אנשים רבים את רקע התקיפה והאלימות. בא־כוח המשטרה את החשוד ל־15 יום.

הכחיש בבית־המשפט כל שייכות למקרה וטען, ת הפצועה במצבה, מיהר להביאה לבית חולים. חשד קלוש מעט, יש להבהיר את הענין הבהרה זם תומרתו הרבה[?] — קבע השופט עמיקם צר חלקית לבקשת המשטרה — הוא הולים על עצרו.

מבצע מצרך החודש של יצהר

הנחות של 10%

על מבחר משחות הגילוח וקרם שיזוף של "יצהר" במשך חודש יוני

המוצר	המחיר במבצע	מחיר רגיל
משחת גילוח ממ גדולה	2.76 ל"י	3.07 ל"י
משחת גילוח ממ ללא מברשת	2.10 ל"י	2.33 ל"י
משחת גילוח ממ זית גדולה	2.85 ל"י	3.17 ל"י
משחת גילוח ממ זית ענק	4.31 ל"י	4.79 ל"י
משחת גילוח ממ פס	4.28 ל"י	4.76 ל"י
קצף גילוח ממ ארוסול 6 אונ'	9.90 ל"י	11.00 ל"י
נובה קרם לשיזוף	5.97 ל"י	6.63 ל"י

משחות וקצף הגילוח של "יצהר" זכו זו השנה השלישית ברציפות בתואר "הקניה הטובה ביותר"

זה נהדר - זה יצהר

אנו מציגים בתערוכת הזכוכית במוזיאון הארץ תל־אביב

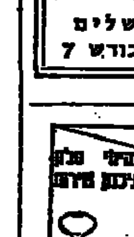

אליתא תאורה וקישוט

יבואני זכוכית מודרנית וסקנדינביה

תל־אביב רח' דיזנגוף 88 · ירושלים רח' כורש 7

מערכת סלון 5000 ל"י

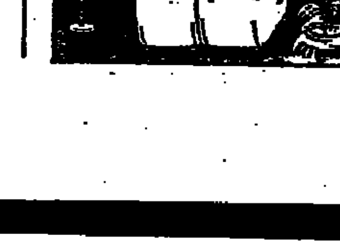

interior

אדריכלות פנים · רהיטים · בן־יהודה 141 (פינת ארלוזורוב)

מודרכים לאירופה במסגרת ההקצבה

3850 ל"י + $429.-

איטליה • שוייץ • צרפת • אנגליה

מלון דרגה ראשונה

(שרתון פריז, נהנך 1975)

תחרות בטיב ומחיר

ה ישראלי

ייצור חלבון יחסוך 30 מיל

מאיר דואק

יעקב בינה

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בנאים · שרטטים · מחסנאים ••• מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים

אוניברסיטת בר־אילן

המזכירות האקדמית
מודיעה
כי נותרו מקומות מספר
לתלמידים מצטיינים
לשנה"ל תשל"ו

במחלקות וביחידות הבאות:

- אנגלית
- למודים ביבליוגרפיים וספרנות
- למודים קלסיים
- מוסיקולוגיה
- ספרות משווה
- ערבית
- פילוסופיה (יהודית וכללית)
- תרבות צרפת
- תיאטרון
- תולדות האמנות

המעונינים יפנו אישית למשרד לקבלת תלמידים אוניברסיטת בר אילן, ר"ג בימים א'—ה' בין השעות 9.00—12.00 לפנה"צ.

מנהל מכירות

לחברה ארצית מסחרית גדולה
דרוש
מנהל מכירות
אגפי
במשרדי החברה בתל אביב

מועמדים מתאימים יפנו בכתב עם פירוט קורות חיים וניסיון קודם לת.ד. 10204 ת"א עבור „מנהל מכירות".

— סודיות מובטחת —

לאי. טי. אם.
חברה לתעשית מכשירי הנדסה בע"מ
דרושה
פקידה

הכישורים: שליטה בעברית כולל הדפסה במכונה, ניהול מרכזיה קטנה, עבודות משרדיות שונות.

שעות העבודה 8.00—16.00

תנאים טובים למועמדת המתאימה

לפנות בכתב או טלפונית לאי.טי.אם. בע"מ
ETM
ת.ד. 309, הרצליה ב'
טלפון: 938426

מערכתלר
מחקר, פיתוח והנדסה בע"מ
דרושים
- **מהנדס אלקטרוניקה בכיר** בעל נסיון בניהול פרויקט ותכנון מערכות אנאלוגיות ודיגיטאליות מתוחכמות. רצוי 5 שנות נסיון לפחות.
- **מחייטות - והרכבה אלקטרונית** בעלות נסיון בהרכבת רכיבים אלקטרוניים על מעגלים מודפסים וחיווט מכשירים.

5 ימי עבודה בשבוע

לפנות טל. 903661/2/3 פתח תקוה מח' כח אדם.
— סודיות מובטחת —

דרושים
במשרד הראשי בירושלים:
עוזר לאמרכלות במחלקת כח אדם
הדרגה: י"ד—ט"ו בדירוג האחיד
דרישות: השכלה על תיכונית דרשנית (רצוי במינהל ציבורי).
נסיון של 3 שנים בעבודה מינהלית
טכנאי — חשמלאי במחלקת המשק והבינוי
הדרגה: י"ד בדירוג האחיד.
דרישות: בעל תעודת אומן מטעם ההתאחדות בעלי מלאכה ותעשיה ועדה ונסיון קודם.
בסניף יפו:
שני פקידי תביעות
הדרגה: י"א—י"ד בדירוג האחיד
דרישות: השכלה תיכונית ונסיון של 3 שנים בעבודה משרדית.
בקשות יש להגיש למחלקת כח אדם, שדרות ויצמן 13, ירושלים, על גבי טופס בקשה למשרה פנויה — מדף 2115 — עד לתאריך 16.6.75.

המוסד לביטוח לאומי

למשרד הנדסי בת"א
דרושה פקידה

כישורים נדרשים:
השכלה תיכונית
ידע ונסיון בכתבנות עברית ואנגלית
ידע בעבודות משרד כלליות

התנאים ייקבעו בהתאם לכישוריה של המועמדת.

- הצעות בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי קודם ומס' טלפון להתקשרות, נא להפנות בכתב יד לת.ד. 7057 ת"א, עבור ת.ג.

למרכז להסבה אקדמאית
דרושה
מזכירה

הכישורים:
- לאחר שירות צבאי.
- בעלת כושר ארגון.
- ידע ונסיון בניהול משרד העוסק במיגוון רחב של נושאים.

לקביעת ראיון נא להתקשר: (03)723956 — (03)729561 בין השעות 8.00—15.00.

מינהל סוציאלי?
פסיכולוגיה שיקומית?
עבודה קהילתית?
האם אתה בעל תואר אקדמי שני באחד התחומים הנ"ל, או בעל תואר ראשון, וכן בעל נסיון רב?
באפשרותנו להציע לך משרה בעלת עניין ואתגר —
מנהל המדור לעבודה קהילתית
בחברה בתל־אביב
אנא, פנה אלינו, בצירוף תמצית קורות חיים, לפי הכתובת ת.ד. 8313, ת"א

למפעל באזור חדרה
דרושה פקידה

כישורים נדרשים:
לאחר שירות בצה"ל;
ידיעת הדפסה בעברית,
וידע בעבודות משרד כלליות.
התנאים יקבעו בהתאם לכישוריה של המועמדת.
- הצעות בצרוף קורות חיים, נסיון מקצועי קודם ומס' טלפון להתקשרות, נא להפנות בכתב יד לת.ד. 339 חדרה.

לחברה ציבורית בת"א
דרושים
1. **מזכירה למנהל הכללי** הכישורים: ידע בניהול משרד, נסיון בעבודת מזכירות, נסיון בעבודה עם קהל, שליטה מלאה בשפה העברית.
2. **עובדים לקבלת קהל** הכישורים: ידיעה בשפה העברית ונסיון בעבודת משרד.

אפשרויות לקידום בתפקיד

נא לפנות אלינו, בצירוף תמצית קורות חיים, לפי הכתובת ת.ד. 8313 תל־אביב.

דרושים
צעיר/ה דתי/ת
לעבודה ארגונית חינוכית באזורים: ירושלים וצפון הארץ.
יועדפו בוגרי תנועות נוער דתיות בעלי נסיון קודם בהדרכה.
עובד סוציאלי דתי
בעל נסיון בעבודה עם נוער.
על המועמדים/ות לפנות אל: ת.ד. 1354 ת"א בציון הכשרתם ונסיונם.

המשביר המרכזי
מחפש
עוזר למנהל מח. מכולת
לסניף באר־שבע
נא לפנות לת.ד. 866, תל־אביב עבור מס' 179

אוניברסיטת תל־אביב

דרושים
מכרז מס' 46/75
שם המשרה: **ספרן/ית**
היחידה: ספרית הפקולטה לניהול — בית"ס למוסמכים במינהל עסקים ע"ש ליאון רקאנטי
הדרגה: בהתאם לכישורים.
תנאי העסקה: עבודה במשמרות.
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית, רצויה השכלה אקדמאית; קורסים במסגרת אס"י או בי"ס גבוה לספרנות, ידיעת השפות עברית ו־אנגלית על בוריין, רצויה ידיעת הדפסה בשפות אלו.

מהנדס אלקטרוניקה
לפתוח מערכות נסוי לימודיות בתחום הבקרה, השתתפות בעבודות הקמה של מעבדות למוד ומחקר בבקרה.
הכישורים הדרושים: מהנדס אלקטרוניקה בעל 2 שנות נסיון לפחות בתחום הבקרה.
על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים לענף כח אדם, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב, עד ליום 6.6.75.
מועמדים שימצאו מתאימים יוזמנו לראיון אישי.

תכנון תנורים

א. לתעשית מתכת, תנורי חימום, תנורים לטיפולים טרמיים.
ב. לתעשית סיליקטים, אטומים, סיד, גבס, זכוכית וכו'
ג. לתעשיה כימית.
תכנון, ייצור ותקוני תנורים חשמליים עד 1200°C. לתעשיה ומעבדות
„אומגה"
מהנדס אמיל קנדראה
תל־אביב, רח' יונה הנביא 44 (פינת אלנבי 46) טלפון 51333

למכירה לקבלנים!!!

1) דגלי ברזל לבניין
2) ברזל בנייה בקטרים שונים
3) תבניות למנהולים
4) רעפים
5) מרצפות משומשות 20x20
6) מרצפות משומשות 45x45

לפרטים נוספים נא לפנות לחברת רינאוי בע"מ, טל. 02-254662.

לבי"ח גהה
המחלקה לריפוי בעיסוק
פתח־תקוה טלפון 907641 ת.ד. 72
דרושים
1. **מרפאים/ות לעסוק** מוסמכים
2. **מורים/ות למלאכה**

נא להתקשר למרפאה בעסוק ראשית.

למפעל מכסטיל
דרוש
מחסנאי
עצמאי
לפנות: ת.ד. 21051 תל־אביב עבור „ר".

דרושים
- ★ **מהנדס בנין**
- ★ **מכנאי בנין**
- ★ **איש מכירות**

תנאים מצויינים למועמדים המתאימים
נא להתקשר למר ברמן או למר רוטמן, טלפון 258929, 260057, תל־אביב.

לבית החנוך המשותף „קדמת־כנרת" עין־גב
דרוש/ה מורה
למקצועות הומאניסטיים
לשנה"ל תשל"ו, כתות ז'—ח'.
— מגורים באחד מישובי האזור —
בדבר פרטים נא לפנות בכתב או לפי טל. 067-50714.

למשרדנו בירושלים
דרושה פקידה
בעלת ידע בכתבנות ונסיון בפקידות כללית
תועדף בוגרת צה"ל ובעלת השכלה תיכונית
לפנות בכתב לת.ד. 3495 ירושלים.

למושב שיתופי מולדת
דרושה מורה
לכיתות יסוד עד כתה ז'.
לפנות למולדת ד.נ. גלבוע, 065—81784.

השתתף במדור
הסר את המיפגע
ב־ מעריב בכל יום ד'
בחסות המועצה הלאומית למניעת תאונות
בשיתוף עם בנק דיסקונט

חברת
רהיטי קלו
מחוז הצפון
דרושים
מרכיבים
עם או בלי רכב
בהצעות נא לפנות לרהיטי מבט חיפה רחוב הרצל 13, טלפון 663780.

כפר הנוער בן־שמן
דרוש
מנהל
בית הספר היסודי
(כ־12 כיתות)
אפשרות מגורים במקום
המעוניינים יתקשרו בכתב למזכירות כפר הנוער בן־שמן תוך ציון כישוריהם ונסיונם.
סודיות מובטחת.

דרושים עוזרים למנהלי עבודה
לעבודות כבישים במרכז הארץ
נסיון של 3 שנים לפחות.
אזור מגורים ראשון לציון או רמלה
לפנות לטלפון 963268 בשעות 8.00—15.30

למפעל טקסטיל בית שאן
בבית שאן
דרוש
אחראי לתנועת עבדים
רצוי בעל נסיון בתחום מכירות קונפקציה וקמעונאות.
המעוניין יפנה לת.ד. 20, בית שאן.

למשרד־רואי חשבון בת"א
דרוש
בוחן מרכז
אפשרויות קידום למתאים
— 5 ימי עבודה בשבוע —
לפרטים וקביעת ראיון נא לטלפן 52463

תעשיות רכב בע"מ
נצרת עלית

למפעל דרושים:
בוחני רכב בנושאי פח/צבע
נדרש
- רקע טכני בתחום הפחחות או הצבע
- נסיון קודם בעבודה דומה
- שליטה בעברית וידיעה בסיסית באנגלית
- לבוגרי בית ספר מקצועי יתרון
- **תנאים טובים ואפשרויות קידום במפעל מתקדם ודינמי.**

המעונינים יפנו בכתב יד למפעל, ת.ד. 535 נצרת עילית. טל: 065-55026 ויוזמנו לראיון אישי.
— סודיות מובטחת —

בחולון
באזור יוקרה
(רח' קראוזה)
דירת 3 חדרים
קומה א' על עמודים
240.000.— ל"י
טל. 844821
841915

למסירה בדמ"פ
דירה 5 חדרים
מעל עמודים
בשד' בן ציון ת"א
מתאים למגורים ולמשרד.
לפנות „פירר" הנהלת רכוש בע"מ, טל. 280608 281035

כ' בסיון תשל"ה — 30.5.75

אוניברסיטת בר אילן
חשמלאי ראשי
חשמלאים מוסמכים
שרברב/מסגר
מכונאי
מפעיל ראשי
פועלים
פקיד טכני

למפעל תעשייתי גדול
מנהל עבודה טכני

חשמלאים עוזרים ומתלמדים

מנהלי חשבונות

מהנדסים · טכנאים · כימאים · שרטטים · מחסנאים • • • דרושים מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

אוניברסיטת בר־אילן

מודיעה על משרות פנויות במחלקת המשק והפיתוח:

מכרז מס' 16/75

1. חשמלאי ראשי

הכישורים: בוגר בי"ס מקצועי, בעל רשיון של חשמלאי ראשי, רשיון טיפול במתח גבוה ובעל רשיון נהיגה. ידיעת עברית הכרחית. נסיון מעשי בעבודות אחזקה של מערכות כח ופיקוד של 10 שנים.

מכרז מס' 17/75

2. חשמלאים מוסמכים

הכישורים: בוגר בי"ס מקצועי או קורסים של משרד העבודה. נסיון בעבודות אינסטלציה ואחזקה של מערכות כח ומאור של 5 שנים.

מכרז מס' 18/75

3. שרברב/מסגר

הכישורים: ידיעות במסגרות, שרברבות, הלחמה רתוך בצורה המאפשרת עבודה עצמאית. נסיון מעשי של 5 שנים בעבודות התקנה ותקוני צנרת ואביזריה, עבודות מסגרות.

מכרז מס' 19/75

4. מכונאי

הכישורים: מכונאי מקצועי בעל יכולת בצוע עבודות תיקונים במדחסים; משאבות ומתקנים מיכניים שונים. ידיעת עברית רצויה. נסיון מעשי של 10 שנים באחזקת מכונות.

מכרז מס' 20/75

5. מפעיל ראשי

הכישורים: בוגר בי"ס מקצועי, בוגר קורס למסיקי דודים. בעל תעודת הסמכה של המכון לפריון העבודה או משרד העבודה. בעל רשיון נהיגה. נסיון מעשי של 5 שנים בעבודות תפעול, טיפול ותיקונים במערכות דודי קיטור ומים חמים. העבודה במשמרות.

מפעילים

הכישורים: חשמלאי עוזר, שרברב או מסגר, בוגר בי"ס מקצועי. בעל נסיון בעבודות תיקון וטיפול בדודי קיטור ואביזריהם

מכרז מס' 21/75

6. פקיד מכני

הכישורים: נסיון בעבודה משרדית של 3 שנים לפחות.

נא לפנות בכתב בציון מס' המכרז, אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר־אילן רמת־גן.

סונול

לסונול ישראל בע"מ

דרוש

סגן חשב

ותאור התפקיד:

1. הכנת דו"חות חשבונאיים
2. אחראי ישירות לניהול צוות עובדים ממונה על הצוות הבכיר של אגף החשב.

הכישורים הדרושים: רואה חשבון מוסמך; נסיון בניהול צוות לפחות 3 שנים; ידיעה טובה באנגלית; יכולת עבודה עצמאית בכל נושאי הנהלת חשבונות; רצוי נסיון בחברה מסחרית.

שכר ותנאים טובים מאד.

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב באנגלית למחלקה על כח אדם, סונול ישראל בע"מ ת.ד. 214 חיפה.

— סודיות מובטחת —

אורט ישראל

דרושות

1. משרד ראשי, ת"א

מחלקה מכנית־פדגוגית, טלפון 269165 פנימי 24

★ פקידה־כתבנית

2. בי"ס „אורט" רי"א, ת"א

רח' המערכה 25, יד־אליהו, טלפון 30917

★ פקידה

בעלת השכלה תיכונית וידיעת הדפסה במכונת־כתיבה

3. המדור לקידום ההוראה

טלפון 829704, 829147/8

★ פקידה־כתבנית עצמאית

בוגרת תיכון, שליטה בשפה העברית והדפסה במכונה חשמלית.

לערד תעשיות כימיות בע"מ

דרושים

★ לבורנטים
★ טכנאי כימיה
★ הנדסאי כימיה

למעבדת תהליך העבודה במשמרות.

— תנאים טובים —

עזרה לדיור תנתן לעוברים מהצפון.

● מועמדים יפנו בכתב למחלקת כח־אדם ערד תעשיות כימיות בע"מ, מישור רותם, דאר נע ערבה.

● סודיות מובטחת ●

למפעל תעשיתי גדול בענף המתכת

דרוש

מנהל עבודה טכני

לניהול עבודה של קווי ייצור חדישים

הכישורים הדרושים:

יכולת הפעלת צוות עובדים ★ כושר ארגוני ★ יכולת טכנית רבה.

נא לפנות בכתב לת.ד. 1549 ת"א, עבור „רי". — סודיות מובטחת —

דרושים סוכנים להפצת מערכות אזעקה

לחיפה, ירושלים, ראשון־לציון רחובות, חדרה באר־שבע, אשקלון, אשדוד.

קול־אדיר בע"מ

תל־אביב, יצחק שדה 34, טל. 38226, 35403.

י. ציגלר — מ. שרון ושות' בע"מ

דרושים

באזור תל־אביב (חולון) והסביבה

חשמלאים עוזרים ומתלמדים

בזמני פרסים נא לפנות למשרדנו, רחוב בבלי 8 תל־אביב, טלפון 447241/3, כל יום בין השעות 8—1, 4—6, פרט ליום ג' אחה"צ.

קיבוץ שדות־ים

(קיסריה)

מעונין לקלוט לחברות

מורים/ות

לכתות היסוד

(משפחות ו/או רווקים/ות)

נא פנו: קיבוץ שדות־ים, ד.נ. שומרון טל' 063-88962/3

למוסד צבורי — כלכלי בתל־אביב

דרושים בדחיפות:

מנהלי חשבונות

1. בעל סוג ד' לפחות לעבודת בקורת אצל ספקים. העבודה כרוכה בנסיעות ושעות בלתי שגרתיות.
2. בעל סוג ד' לפחות כעוזר למנהל החשבונות הראשי.
3. מנהלי חשבונות בעלי נסיון מוגבל.

הדרגות המוצעות: י"ג—י"ז בדרוג המשלתי האחיד.

עבודה מעניינת — שעות עבודה נוחות.

בהצעות נא לפנות לת.ד. 7133 תל־אביב. נא לצרף קורות חיים.

— סודיות מובטחת —

למפעל תעשיתי באזור תל־אביב

דרושה

פקידה טלפוניסטית

להתקשר טל. 476166.

יודעי שפות

למוסד ממלכתי דרושים לעבודת תרגום מעניינת בשפות:

אנגלית, צרפתית, ערבית, איטלקית, ספרדית, רוסית.

דרישות התפקיד:

- ידיעת השפה העברית על בוריה.
- כושר הבעה וכתיבה בשפות הנ"ל.
- השכלה תיכונית לפחות, יועדפו אקדמאים.
- עד גיל 50.

תנאי העבודה:

- עבודה במשרד במשרה מלאה
- יום עבודה בן 6 שעות
- מקום העבודה ב־ת"א או ירושלים

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 33232 משפר 4 ת"א או ת.ד. 77 ירושלים בצרוף פרטים אישיים מלאים וקורות חיים.

סודיות מובטחת — רק פונים מתאימים יענו

מוסד למחקר ופתוח

תושבי באר־שבע, ערד ודימונה

דרושים לנו לעבודה באזור הדרום עובדים במקצועות הבאים:

1. מהנדס מערכת

אחריות על מערכות מכ"ם ונהול צוות טכנאים. (משרה אחת).

כישורים: נסיון קודם במערכות מכ"ם. כושר נהול צוות עובדים.

2. אחראי על מערכת המחשב

אחריות כוללת על יחידת המחשב כולל הקצאת זמנים למשתמשים, הפעלה, כתיבת והתאמת תכניות, תאום פעולות תכנה ומקשה, בקורות תקינות ואחזקה שוטפת. (משרה אחת).

כישורים: נסיון קודם בתחומים הנ"ל. כושר נהול וקיום מגע עם משתמשים וגורמי חוץ.

3. הנדסאי/טכנאי מכ"מ

(שלש משרות, אחת מהם לטכנאי בכיר).

נדרשים מועמדים בעלי נסיון קודם בטכנאות מכ"מ של 5 שנים לפחות.

4. הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה

רצוי רקע במכ"ם. נסיון קודם של 3—5 שנים.

5. טכנאי אלקטרוניקה

רצוי רקע במכ"ם. נסיון קודם של 3—5 שנים במעגלים ספרתיים. (שתי משרות).

6. תכנת

רצוי רקע במכ"ם. 3 שנות נסיון. ידע בשפת מכונה ובמיני מחשב.

7. טכנאי/הנדסאי לציוד קרקע

נדרש בעל נסיון קודם בגנרטורים ומערכות חשמל.

8. טכנאי/הנדסאי מכני

נדרש נסיון קודם בשרותי אחזקה של ציוד מכני עדין.

המעונינים יפנו בצרוף קורות חיים ומס' טלפון להתקשרות לת.ד. 7063 ת"א, עבור א.ה.

דרוש

צלם אופסט

יש מקום להתקדמות בעבודות צבע.

טל. 02-287738

ליטו־אופסט זיו בע"מ רח' בית ישראל 3 י־ם.

דרוש/ה מיד

שרטט/ת השקפל

למשרד יעוץ בת"א

טלפון 289181

דרושים

מרכיבים

מעולים

למטבחים

★

נא לפנות בשעות העבודה

ערוסי — דגש

חולון, סוקולוב 41, טל. 842632

דרוש

מהנדס מכירות

בעל נסיון וידע בתחום החשמל

(אפשרי גם הנדסאי בכיר)

לעבודה בקידום מכירות בחברת סוכנויות, בעל שליטה בשפות: עברית, אנגלית וגרמנית.

לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 2659 תל־אביב.

— סודיות מובטחת —

למפעל באזור בני־ברק דרושים

★ **פקידה** מתחילה

★ **מנהלת חשבונות** מתחילה

★ **שליח** עם קטנוע

שעות העבודה 08.00—16.00.

נא לטלפן 783175 לשרגא.

למוסד מחקר ופתוח באזור חיפה

דרושים

★ מהנדסי אלקטרוניקה בכירים

א. מהנדסים לתכנון ופתוח מערכות אלקטרוניות בפרויקטים מתקדמים. העבודה בנושאים שהינם State of the Art (משרה 17).

ב. מהנדסים בעלי התמחות בנושאי מכ"ם, מיקרוגלים או אנטנות (משרה 18).

ג. מהנדסים בעלי ההתמחות בנושאי מיכשור והערכות מדידה אלקטרוניות. (משרות 19—20).

ד. מהנדסים בעלי התמחות בנושאי בטויים. ואביונות. (משרה 22).

כשורים נדרשים: נסיון מקצועי של 3 שנים לפחות. רצוי תואר שני.

★ פיזיקאים בכירים

א. פיזיקאי לעבודה בשטח האופטיקה (משרות 73—75).

ב. פיזיקאי לעבודה בשטח האלקטרואופטיקה. (משרה 76).

כשורים נדרשים: נסיון קודם של שלש שנים.

★ מהנדסי מערכת/בקרה

א. מהנדס לנתוח ובחינה מערכות מורכבות תוך שמוש בשיטות חקר בצועים וסימולציות. (משרות 77—78).

כשורים נדרשים: אקדמאי בתקצוע מתמטיקה, פיזיקה, אלקטרוניקה, אוירונוטיקה, רצוי בעל תואר שני, בעל נסיון קודם בעבודות דומות.

ב. מהנדס עם נסיון קודם בבצוי נתונים ופענוח. (משרה 79).

כשורים נדרשים: נסיון קודם של 3 שנים בעבודות דומות או בחקר בצועים.

★ מהנדסי תעשיה ונהול

א. מהנדסים לתכנון ובקרה

לעבודה בתכנון נהול ובקרת פרויקטים תוך הקצאה אופטימלית של משאבים. (משרות 80—81).

כשורים נדרשים: נסיון קודם של מספר שנים בעבודה דומה. רצוי תואר שני.

ב. מנתחי מערכות

לפתוח שיטות ארגון וישום מערכות מידע ניהולי. (משרות 82—83).

כשורים נדרשים: נסיון קודם של מספר שנים בעבודות דומות רצוי תואר שני.

★ הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה בכירים

לעבודות תכון ופתוח מעגלים אנלוגיים, דיגיטליים ומערכות אלקטרוניות מורכבות.

כשורים נדרשים: נסיון מקצועי קודם של 3 שנים לפחות.

★ חשבי משכורת

כשורים נדרשים: השכלה תיכונית, נסיון של שנתיים לפחות בחישוב משכורות.

המועמדים המתאימים יידרשו לעמוד בחינות מקצועיות.

המעונינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 9757 חיפה 31096. רצוי לציין מס' טלפון להתקשרות.

⟵ דרוש ⟶

מנהל פרוייקט

להקמת

מפעל תעשייתי בהקף גדול

בהצעות בכתב יפנו רק בעלי נסיון בהקמת פרוייקטים להצעה יש לצרף פירוט תולדות חיים והנסיון המקצועי

★

את ההצעה נא לשלוח לת.ד. 29452 ת"א (מנהל פרוייקט).

לחברת „רסקו" חיפה

דרושים

1. עגורנאים לעגורני צריח

בעלי רשיון ל־6 טון.

2. מפעילים למכונות בטון וציוד בנין

נא לפנות בשעות הבקר רח' הרצל 1, חיפה, קומה 4 חדר מס' 16 טלפון 04—668161.

לחברה גדולה

דרוש

פורמולטור פרפומר

בעל נסיון של 3—5 שנים בתעשיה.

המעונינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 1483 תל־אביב.

לחברת שרות למוצרי בית חשמליים

אחראי משרד שרות

ידע באנגלית ויחסי ציבור

לפנות רוקח 12 רמת גן לעידו בימים א'—ב' מ־14.00 עד 16.00.

המשך „דרושים" בעמודים: 39, 40, 48, 49, 50, 51, 52

صكذا من الاصل

לוח מעריב

דירות

(סוף מעמוד 42)

מציאה בכפר סבא 3½ ב־150,000, 4 ב־190,000 „דירון דירות" — ויצמן 66 כפר סבא 052-32965.

קבלני בנין

(סוף מעמוד 42)

בנתניה 3—4 במקומות היפים בעיר משכנתא עד 40,000 „דירון דירות" הרצל 30 נתניה — 053-25195.

ברעננה 4 מבוארות עם מרפסתי גינה אפשרות למשכנתא „דירון דירות" אחוזה 100 רעננה — 052-91963.

בכפר סבא נותרו 2 דירות בנות 5 חדרים כל הקודם זוכה „דירון דירות" ויצמן 66 כפר סבא 052-32965.

בכפר סבא 4 לבניה פרטית „דירון דירות" ויצמן 66 כפר סבא 052-32965 052-27541.

1-1½ חדרים

(סוף מעמוד 42)

בגבעתיים למכירה 1½ עם רישיון בניה 930486 מיידי.

2 חדרים

(סוף מעמוד 42)

בהזדמנות ברמת־גן 2 חדרים + הול מואר טל. 733080.

בחולון 2 חדרים גדולים ק"ג המכבים 8 גרבי.

2 גדולים + פ"א גדולה בס־יתוד במרכז גבעתיים הל"ה 46 בבית.

בבני־ברק 2 חדרים, ק"ג, 4 ב"א, טל. 248713.

בבני־ברק ברחוב חזון איש חדשים 2 חדרים ימים חזית ע"ע 3 כיוונים מרפסת סגורות דיר שקט מחסן קטן בחצר 120,000 טל. 788076 בערב.

בפתח תקוה 2 + הול + 3 מרפסות סגורות + ארונות קיר ק"ג 916381 ב־15.00.

למכירה דירת 2 חדרים שקטה צית הבילה 11 טל. 448444.

דחוף! 2 חדרים ע"י העיריה + הול ק"ג 248587.

בבורכן רמת גן!!! 2 חדרים. מרפסת!!! 793358 (17.00—20.00).

בהזדמנות בבת ים 2 + הול חזית פינתית ק"ג 856441.

2½ חדרים

(סוף מעמוד 42)

דירת 2½ חדרים בראשון לציון פינוי מיידי טל. 991063.

2½ בחולון הגרא 34/4 לראות כל יום.

בבת ים 2½ מרווחת ק"ג + ארון קיר ותוספות 872398.

ברמת־גן הרא"ה 2½ לקוסם + טלפון, 86 מ"ר, קומה 6 — 740798 190,000.

דירה 2½ במצב חדש ג' חזית בר אילן 41 בת ים חנם 991875.

3 חדרים

(סוף מעמוד 42)

ביד אליהו 3 + פ"א ושיפורים למכירה תוך 15 חודש בערב — 251951.

3 חדרים שקדארי 42 בתים אליאס טל. 866274.

בפתח תקוה 3 חדרים חדשה קפלן 31 ק"ב בערב 451833.

כוזדות, בהרצליה בסביבה שקטה 3 — חדר אוכל 254028.

בבתים 2½ כמו 3 וחדרון ק"א בקומה אקסקלוסיבי קרוב ליד הים מרכז 866020 170,000.

בבתים 3 חדרים ק"א ע"ע פר־נות + פ"א + פינת בכיבה עם שולחן גירוססה וארונות פורמייקה, מסבה נוחה גבוהה. ספסים בכל הדירה ביצחק שדה 29 886940 עור.

בגבעתיים רמת השרון דירה 3 חדרים 235,000 טלפון 670092.

בהרצליה במרכז דירות 3 חדרים ק"א 984143 981979.

בבורכן רמת יוסף 3 חדרים מבודדת יפה טלפון 871090.

בקיראון (ירון) 3 חדרים — מרווחת תנאים נוחים 757938.

בבני ברק 3 חדרים מרווחים + הול הרבה תוספות רוטנציע והכופר 66 טלפון 789485.

בהזדמנות דירה 3 חדרים ק"ב בית חרש 957514.

דירת 3 חדרים + ארון קיר בדול, ברמת המייסים + טלפון 760813.

3 חדרים לוקסוס ברמת־גן גם בשבת 765876.

שקט, 3 והול גדולים מבבה כר דיכי 767031 165,000.

בבבלי 3 חדרים + פ"א חזית, ע"ע 240943.

בהזדמנות דירה יפה 3 + הול מואר ע"ע משפחת סניה רובין הירא 21 בני ברק בערב.

בראשל"צ בדירות תאורות — נשאר במספר מצומצם של 3 חדרים בשכונת אברמוביץ' במ־חיר הישן הרצל 59.

בגבעתיים 3 + חצי מבודדת + פטמים ההסתדרות 60 — 746009.

למכירה דירה 3 במרכז רעננה מרווחת קוממיות 052-96503.

למכירה במרכז רעננה דירת 3 מרווחת קוממיות בכוונגן ק־הד 052-91500.

בבני ברק 3 חדרים ק"ג בשעות הערב טלפון 785265.

ברמת יוסף 3 חדרים פ"א, ע"ע, מטמים, ק"א, ע"ע 868877.

בנוה יעקב בכיסה מיידית 3 פיקום טוב 155,000 טלפון — 057-59032.

בגאולת רהה תילון דירה פינתית 3 חדרים + פ"א 849872.

3½ חדרים ויותר

(סוף מעמוד 42)

מול החנות דלק „סביון" 4 ק"ב 716393 195,000.

3½ ברמת אביב, אמוראים + הסקה מים חמים 417587.

בגבעתיים 4 חדרים גדולים ק"ג טל. 235783 18.00־ב.

בהזדמנות דירת 3½ חדרים לס־ביה מיידית בהזדמנות 246179.

בחולון 4 וחדר הלבשה 350,000 טלפונים 853811 844933.

בילה 3 + חדר אוכל, שרו־תים כפולים, הסקה, טלפון, גנים — ירושלים 49 דירה 9 בגבעתיים (ע"י הרואה 83 רמת־גן). בשעות 14—.

למכירה דירת לוקסוס חדשה 5 חדרים ברמת אביב 243448.

בראשל"צ (קופה ראשון) חדישה 3½ חדרים בהזדמנות 847601.

וילות ובתים

(סוף מעמוד 42)

דחוף בהזדמנות! חצי בית בש־רון וילה רוטשילד בחלקו אגני — 455765.

למכירה בנוה מגן רמת השרון וילה 4 חדרים + חדר ארונות 430,000 ל"י „שבת" — ביקולוב גד רמת השרון 470529.

בקרית גיורא קומג' דומים בתוי למכירה בהזדמנות טלפון 757378.

דירות להשכרה

(סוף מעמוד 42)

בצפון האקסקלוסיבי בבנייני נאוה דירת פאר 4 חדרים סלון גדול ומפנת מודרני תכנון אר־דיבלי (שקט) 460,000 448482.

להשכרה 2½ חדרים בכפר סבא מקום מצויין טלפון 902775.

להשכיר 3 חדרים עם טלפון לשנה ע"י העיריה, בני ברק ארבטון 1 לפנות טלפון 784486 פרם לשבת.

בשכר חדשי

בחולון דירה 4 חדרים להשכרה טלפון 851290 אחה"צ.

ברמת השרון בשכ"מ דרוש־ חתי 4 חדרים 1.200 טלפון 470139.

בהזדמנות דירה 2 חדרים בבית קמו, טלפון 951666.

בחולון ברחוב המרוק דירת 4 חדשה + 13 התניון 248360.

בשכ"ת דירה 2 חדרים אלנבי 83 ק"ב ת"א, פרטים: בשעות 16.00—21.00 פרם לשישי, שבת. שוכרים ברחוב ירושלים 46 בני ברק.

ברמת אביב להשכיר 2½ מינוי באוגוסט 850 ל"י 413463.

כפר סבא מרכז 3½ חדרים טלפון 052—27613 לא בשבת.

גבעתיים 2 חדרים 851716 853540 18.00—20.00 כל היום.

בצפון תל־אביב 2 חדרים + טלפון ל"ג חדשים 452687.

בדמי מפתח

דירות חדר, מטבח ושירותים א'—ה' 09.30—13.00 — פרידמן בורת 8 ת"א.

3 גדולים ק"ב אלנבי בחזר גם לעסק טל. 849885.

דירות מרוהטות

(סוף מעמוד 43)

דרושה שותפה לדירת 3 חדרים. 252333 שלוחה 300.

שותפים/ות לדירת 3 מרווחת בצפון — 233223 (16.00—21.00).

בבתים 3 חדרים מרוהטת בהד דסכות כ"ס בנובמבר 41/8 — 855768 להתקשר בערב.

ברמת־גן להשכרה דירה (מרוהטת) 3 חדרים ק"ב ריהוט מלא + טלפון מאוגוסט 769626.

בגבעתיים 3 חדרים ריהוט מלא + טלפון לשנה מיולי 202218.

חדרים מרוהטים

(סוף מעמוד 43)

דירת 1½ בצפון תל־אביב + טלפון, מרוהטת קומפלט 230467.

מיידי! דרושה שותפה לדירה 2½ + טלפון בחולון 852887.

מחסנים

(סוף מעמוד 43)

למכירה מרתף חדש 80 מ"ר לכניסה מיידית בזיהודה 53 ת"א טלפון 441478 בין 4 עד 7.

דרוש חדר בסביבת כבר־הספר שכות למחסן סכירות טלפון — 870841.

שידוכים

(סוף מעמוד 43)

בן זוג

28/178 נחמה, מבינת, ודירה מ־עוניין בנאה והמובה עד 35 לי ידידות. 30697.

בן 58 מחפש לידידות אשה הר־בותית עד 45. לכתוב סניף „בעמ־ רימר" רוטשילד 33 ת"א ל־ מספר ר/7756/4.

פרטי! כדאי לכתוב, שני דתיים 27/170 מעוניינים באידיאאות, משכילה לא שיגרתית, מעניינת רזה בעלת חן; והופעה נאה ומר־ שבת אל התביישי צלצלי ל־914518 16—19 בלבד שיקי.

משרד מבודד 64 מקבלה מעוניין באשה תרבותית לידידות טלפון 765488.

גבר נאה 180/40 בתלייכי ג'ירד שיין מעוניין בהכרות — ת.ד. 35279, ת"א.

מסגים

(סוף מעמוד 43)

מכון חדש בפתח, במאזאון ב־ שכונת עם היכה „בבבלי" אר־ בית, אירוח מלא. להזמנות — 454529. הה' ליפסקי 4 (פינת כבר המדינה), יפת, דירה 8, קומה שלישית.

סירות

(סוף מעמוד 44)

בהזדמנות סירת פיברגלס בגוע 40 כ"ס 063—23830.

מכוניות למכירה

(סוף מעמוד 44)

בהזדמנות ג'יפ פתוח 1965 ארוך טל. 02-911552 שלמה.

דאטסן 74 24,000 ק"מ כל ה־תוספות 100,000 03—429701.

סיאט דבל קבינה 73 פרנציס 74 293404 מרסין.

אמריקאיות

למכירה שברולט אימפלה — 1963 אחרי אוברול + שנה מכס + צבע מטלי חדש טל. 472911.

אודי — נ.ס.או.

פריבוצ 4 69 מנוע חדש שסם לינה 234494.

אוסטין — מוריס

מיני מינור 63 במצב טוב — מיני 17.00־פ 03-481915 ושבת בלבד.

ויליס

ויליס מסחרי 1963 במצב טוב טלפון 787285 אחה"צ.

סוסיתא

סוסיתא מסחרית סוף 1965 ב־ מצב טוב. 063-25378.

כרמל דוכס 1973, במצב מצוין 16.00—8.00 055-31975.

פולקסווגן

פולקסווגן לימוזין 69 מנוע 72 50,000 מצב טוב טלפון 916957.

בהזדמנות ברזיליה 1973 — 32,750 ל"י 220104 לא בשבת.

פולקסווגן 73 במצב טוב יד ראשונה 34,000 + תוספות — 052—91623.

חיפושית 1300 מודל 1966 מנוע 1975 + רדיו 840065.

חיפושית 66 רדיו אוטו 140,000 הקודם זוכה 954335 רחובות.

פולקסווגן 411/א + רדיו ר מכס, במצב טוב 905543 37218.

פורד

מאוסטנג 17 1969 אוטומטי במצב טוב. טלפון 52896.

מאוסטנג 12 66 מסחרית + גגון + רדיו 297525 ס־16—18 בעבודה.

אסקורט 1970 1400/2 במצב מצוין + רדיו 878736 ב־14.

פורד אסקורט 1972 1100/4 במצב טוב 291963 251706.

קורטינה 1974 אוטומטית מהשכרה 48,000 לירות 479244 לא בשבת.

פז'ו

פז'ו 1966 סטיישן, לא מונית. 055-32419.

פז'ו 404 סטיישן מודל 70 שנה מכס אחרי אוברול כללי 911980.

פז'ו 404 1972 מנכה 54,000 ק"מ 43.000 ל"י 443466.

מגיד פז'ו 73 במצב מצוין 8.00—15.20 055-96051.

פז'ו 404 1972 אוטומטית דיזל טל. 788742.

פיאט

פיאט 125 1969 מצויינת טלפון 768305 לא בשבת.

פיאט 124 סטיישן מתוח 1970 יפיפיה בהזדמנות 981181.

פיאט 25,000 1973 127 ק"מ מצב מצוין + תוספות 229981.

פיאט 128, שנת 1971, 60,000 ק"מ, טלפון 732548.

פיאט 127 כמיישן 74 ט"ל. 052-32586 בבית 252672.

מאוטנס 12 מסחרי 1966 מנוע 71 822401 250331.

ציטרואן

ציטרואן ג'י־אס 1974 55,000 ל"י, (נסיעה לחו"ל) 932681 827457.

הספיני במצב מצוין דה שבו 64 לא היה בצבא טלפון 471076.

קונטסה

מגיד בריטקה 1967 מסס ב־ ספטמבר + אוברול + גגון 848431.

רנו

רנו 16 די־אס 1974, במצב מצוין בעבודה 055-31602 בבית 055-91494.

אופנועים וקטנועים

(סוף מעמוד 44)

הונדה 50 שחורה !! במצב טוב לרגל נויס. 735756.

מעוניין בהונדה 50 אם מוכלה 74 טלפון 761602 לא בשבת.

למכירה סוף 1969 שמורה — ומצויינת טלפון בערב 901793.

הונדה שחורה בהזדמנות לפני גיוס. 764411 שנת 1973.

מגרשים

(סוף מעמוד 43)

מגרש למכירה בבתים גוש 7154 חלק 619 מספר בניה 4 קומות 44 + 2 חדרים לפנות בהצעות לת.ד. 16540 תל־אביב למספר 37.

בהזדמנות בית + מגרש ברח' רש"י 10 שכונת התקוה 417587.

למכירה מגרש בהרצליה פתוח 620 מ"ר טל. 417749.

מגרש נבעת הלבונה רמת הש־רון חצי מגרש למכירה 485604.

מגרש יפה בשכון דן 750 מ"ר תיווך 726545.

מעוניין במגרש לוילה באפקה רמת השרון או בסביבה 473119.

מגרשים בהזדמנות!! בחולון — 39,000 — אחרי פרצלציה 49,000 — ברמת השרון — „הסק־עות" אלנבי 55 ת"א.

הצעות עבודה

(סוף מעמוד 41)

דרוש נהג פרטי לעבודה זמנית בעל רשיון ג', מעל שנה, ומעל גיל 24. 880656.

לאולמי בעיר דרושה טלפוניסטית עם נסיון למרכזיה עם 2 קוי חוץ 8 שעות עבודה. 841822 בצלאל 5 חולון.

דרושים אנשי מכירות רציניים להפצת שרות חיוני בענף הרכב 03—252212.

דרושות נערות נאות לעבודה כרילות מכירה שעות עבודה לפי בחירה משכורת + אחוזים 252212.

לסר פרסום תוך כדי עבודה (רכב הכרחי) 238106.

דרושים בדחיפות (סטודנטים) להפצת מוצר ביתי בשעות ה־ פנאי מובטחת הכנסה גבוהה 831835 823196 828960.

דרושה מזכירה־קלדנית בעבודה מגוונת רצוי עם ידע בהדפסה ליום מלא שכר גבוה לשעה והטבות נוספות „מנאמואר" תל אביב ברנר 8 284128 ה—א 8—14 לאילנה.

פקיד מודיעין/שוער למפעל גדול באזור התעשיה יאזור. שעות העבודה 06.30—14.30 — תנאים מצויינים לפנות לחברת „מיטר" בלפור 9 ת"א.

דרושים: מסגר — פחח, עובד לעבודות פרטנטם לשלטים, — חשמלאי, גרפיקאי לעבודות סקיצות דפוס משי, שלטים — סטרוסקי טל. 855682, חולון.

לשרשרית עזרה רצינית ומוד לסרים טל. 38117.

דרושות 2 סוללות לעבודה ב־ משמרת אחת לסלילה מ־וילה ותנאים סובים — טל. 783104 חומי קטדיה מודיעין 13 בני ברק.

למשרד מתכת בקרית אריה דרושים כרסמים חרטים בוגרי בית ספר מקצועי אחרי צבא לעבודות ואומנויות טלפון — בערב 912339.

דרושים בעלי רכב לחלוקה כ־ ימים א' וד' בבוקר, ב' וה' טל. 787032.

דרושים חשמלאים ברמה מקצו־עית גבוהה לעבודות חשמל ל־ תעשיה ומעבדות למגנות — 840793 858291 בין 8—16.

מהנדס אלקטרוניקה מנוסה ד רוש למפעל אלקטרוניקה באזור ת"א. לפנות בכתב לת.ד. 13005 ת"א.

פקידים

מזכירה עצמאית דרושה למשרד לתיור בצפון 8.30—14.00 611658 : 220447.

דרושה/ה ספר/ת מנוסה בהנהלת חשבונות ברמת גן. 723055.

לחברת השקעות דרושה מזכירה כללית בעלת נסיון והדגה שנה להכי יום עבודה טלפון 58695 בין השעות 10—13.

דרושה מנהלה לכונת הנ־ הלת חשבונות טלפון 03/454242.

דרושה בחורה לפנ; שרות צב אי עבודות עזר למשרד ליום שלם בסביבת רמת הגיל — ת"א. 479244.

למשרד עו"ד דרושה מזכירה כתבנית מעולה ידע בסיסי ב הנה"ח ובאנגלית תנאים מצוינים למתאימה 03-231521.

מספרות

לספרים! למספרה בתילון דרוש ספר או ספרית לגברים 844840.

לספרים מספרה טובה ומתקדמת זקוקה לספר גברים מודרני 829970.

ספריה א"א מרמורק 28 223629 משכורת טובה.

דרוש/ה ספר/ית מנוסה ומקצועי ריפמות להתקשר: 471834 בשבת 472946.

למכירה מספרה לנשים קומפלט. נהדרת פרנסה טובה דרך ז'בוטינ־ סקי בני ברק טלפון 767021.

עוזרות ומטפלות

ברמת השרון דרושה עוזרת ת־ זורנית 3 פעמים בשבוע 476889.

ברמת אביב דרושה עובדת אחראית לטיפול בילדים ול־ עזרה בבית 5 פעמים בשבוע טל. 417905 תל־אביב.

דרושה עוזרת אחראית למשק בית ברמת גן ע"י לשת נולד סן אלונים 12 טלפון 722215.

בבבלי דרושה מטפלת לתינוק לשעות אחר הצהרים 825094 459837.

עוזרת עצמאית למשק בית בי משכרת חדשית ליום יום 7.00— 1.00 לטלפן 251086.

דרושה מטפלת לתינוק וילד בגן ½ יום 448444.

גזירה ותפירה

ל„בוטיקה" דרושה תופרת בעלת נסיון בתפירת קונפקציה מעולה לטלפן 37725 תל אביב.

דרושה גזרנית להכנת גיזרות ותופרות לדוגמאות תל־צדות מריקו 870841.

לסלון בכפר סבא דרושה תו־ פרת לתיקונים טל. 052-22097.

דרושות תופרות לבית תרושת לקונפקצית מבנים בתנאים מובים ברחוב סוקולוב 71 — פתח תקוה טלפון 914886.

שליחים

למשרד עו"ד דרוש/ה נער/ה לשליחויות ועזרה בעבודות מש־ רד. 03-530891.

שליח!!! בעל קטנוע/מכונית לשליחויות בתל־אביב. בתנאים טובים לפנות ללא חברת כר ל"ל בונה בע"מ תמיכת בבושים טלפון 58221.

שליח לקבוע!!! אחרי צבא!!! לחברת ביטוח. לשעות 8.00— 15.00 לטלפן 292421 — יפה.

שליח רציני + קטנוע/רשיון „ריבר" אלנבי 67 (בחצר).

אחות פרטית מעוניינת לקבל לטיפולה והשגחתה אשה מבוגרת חולה, לטיפול ופנסיון מלא להתקשר כל יום בשעות 17—21 גם בשבת טלפון 280346.

זבנים

דרושה מוכרת תרוצה ל„מייפר האוס" לחצי יום עבודה משעה 09.00 — 14.00 וגם משעה 14.00—18.00 לפנות למר עשת בית הגייר בן יהודה 4 תל אביב. אחרי השעה 16.00.

דרוש—ה מוכר—ת עם נסיון לחנות הלבשה „בגד" העליות 8 ת"א ע"י כבר המושבות.

ביקוש עבודה

(סוף מעמוד 41)

מנהל השקעות + יועץ + הכנה לרשום ממוכן. להתקשר לפנה"צ — 298720 + מה 847467.

מערכות קול

(סוף מעמוד 44)

מערכת סטר' משוכללת סיונר טמיסה, טיים, מגבר ורמקו־ לים 100×2 וואט 288736.

מערכת פוני 40 וס חדשה + טמיפון + רדיו רמקולים גרד לים 223847.

מבני תעשיה

(סוף מעמוד 44)

בשכ"ת 60 או 40 מ"ר באזור + פח 847467.

מכירות

(סוף מעמוד 44)

למכירה כמנגן לסלון מעץ סיק במצב טוב 2000 ל"י טל. 446339.

מציעים למכירת צריף 120 מ"ר מפורק להרכבה 9000 ל"י. 944388.

למכירה עגלת שביבה במצב חדש. לפנות 721803.

מכיפה ומקרנה סופר שמונה + אקורדיון אימלקי 80. 766139 בבקרים.

מיכשיר שביכון קנוה חדש — 2.000 ל"י טל. 03—429704.

למכירה פח מגולוון — לכביה מרזבית עובי 0.8 מ"מ לפנות ת"א לפנה"צ. 684565

למכירה מכונה להעתקה אור 207 אר.טו.אר. לפנות משיגרף 03—288422 טל.

למכירה שני ארונות אלומיניום מכירות + תליה לחנות מתנות — בנדיש להתקשר 756703.

תנור אפיה, מכונת כביסה מנקה כלים, שואב ריחות, אופניים תר צרות ארה"ב 253680.

בהזדמנות ריכת חשמלית חדשה קרונית, מסים ובקרה 759535.

בהזדמנות מחשב כיס מכסם — אינסטרומנט אסזאר 50 — טל. 236465.

מקרר ומכונת כביסה פרידזון תנור גז שביים מזגן אלקטרה חדש טלפון 214912 214065.

מכונת כתיבה אנגלית „ברדר" מצלמה ניקורמט טל. 851604.

אקספרסו ספרויפטי 3 ידיות + מיקסר טל. 052—34253 בערב.

כלי נגינה

(סוף מעמוד 44)

אורגן מקצועי נייד יאמהה — וי.סי. 30 כמעט חדש 234093.

למכירה אורגן חדש אלגם 2 קומות עם תופים לפנות למשפחת צדעתי האורים 6 פתח־תקוה.

במכירה קלסת אקורדיון — אימלקי מדל „ליבי" לתלמידים 053/23411.

קניות

(סוף מעמוד 44)

מעוניין באנציקלופדיה עברית רצוי כל הכרכים שיצאו — 296658.

מקררים

(סוף מעמוד 44)

מקרר וגריל אמריקאיים במצב טוב טל. 248431 בערב.

הזדמנות פריג'ידר אמריקאי 17 — אם מצב כנוין 5,000 ל"י 053—23550 ב־15.00.

חיות בית

(סוף מעמוד 44)

למכירה גורי זאב גרמנים, יפים טלפון 761242.

לבאורי כמה גורי דוברמן — מיוחסים עם תעודות 056/92421.

אבר כלב חום קטן הגורה ירוקה מס' 557 לפת חיירון — 986625.

מודיע בן חודשים יפהפה עם תעודות טל. 789716.

רהיטים

(סוף מעמוד 44)

ארון 6 דלתות גווד השמל — לא בשבת. 791140

שולחן לפינת אוכל שנפתח ל־ 3 סמר כל. 731916.

חקלאות

(סוף מעמוד 44)

למכירה באבטחים משק מבוסס היטב רק לרציניים 055—32037.

20 עגלות שרלה בנות 400 קילו במשוקע למכירה 051-5215.

למכירה משק במושב ניר יש־ ראל ליד אשקלון ויים.

טרקטורים

(סוף מעמוד 44)

למכירה טרקטור 955 טורבו להתקשר טלפון 841650.

למכירה טרקטור שוסל סיאט אס.אל. 14 1970 טלפון 745574.

למכירה טרקטור 135 צד + טרקטור 65 עם כף טלפון — 963255.

טרקטור פרגוסון 1080 73 — מציין 2080 שעות 961637.

למכירה ווזמר ד"פ 446 + טילדוזר ורוטר טרלר במצב מצוין לטלפן 03-280795.

עסקים

(סוף מעמוד 45)

ברשותי אולם 70 מ"ר בסרכז ת"א מעוניין בהצעות לניצול המקום 848318.

מוכן להשקיע עד 100.000 ל"י בעסק קיים עבד במתוננות — ת.ד. 7183 רמת גן.

מבטחים קניות ציוד סיבוא ל מחאריך לתעשיה ולמלאכה — 03-231066.

בהוד השרון ברמ"ש חנות מכר לת מותאמה לכל סחורה טלפון 052-27613 לא בשבת.

דרוש שותף רציני מבוסס בענף סלסטיק עם השקעה לפנות 361242 בערב.

למכירה מיידית נגריה 150 מ"ר בנוי מכונות ברחוב צ'לנוב 46 ת"א פרטים לפנות לששון יוסף רחוב ההסתדרות 4 חולון.

משרדים

(סוף מעמוד 45)

להשכרה בסביבות התחנה המרכזית 2 חדרים + טלפון 32617.

להשכיר משרד 65 מ"ר בכבר דיזנגוף 615860 בין 10—12 —, 16—18 בין 230372.

בשכ"ת משרד + טלפון בכבר הסורבונות תל אביב 56225 623028 בערב ובשבת 262424.

למכירה משרד חדש, 5 חדרים בניפה מיידית בן יהודה 53 ת"א. טלפון 441128 בין 4.00 עד 7.00.

חנויות

(סוף מעמוד 45)

למסירה חנות בדמ"ש שכונת שפירא, חובות הלבבות 49 — 827625.

חנות בדמ"ש + טלפון מה ברחוב בורנשטין 287003 — אחה"צ.

בדמ"ש חנות עם פרנסה טובה במרכז ראשל"צ 949686.

אולמות

(סוף מעמוד 44)

דרוש אולם באיזור תל אביב עד 500 מ"ר לקניה או להש־ כרה לטלפן 56362 ליוסי.

לוח מעריב ירושלים

דירות למכירה

בקרית מנחם 3 חדרים 4 כווני אוויר כניסה מיידית גז והסקה מרכזית 02—412437 03/478959 270.000.

בהזדמנות מידי 2 160.000 + הול + ארון קיר גוידיה — קרית יובל 02—534215 03/911882.

בקרית יובל 3 חדרים + הס־קה אמבטה מרכזית + טלפון אומציה להתרוצה 02—416343 — 03—717250 (9—5).

דירות מרוהטות

בשכ"ת דירת חדר נאה מרו־הטת בסביבה טובה טל' 533220.

חדרים מרוהטים

חדר מרוהט בדירה 2½ חד־רים ברסקו 61695 31697.

הצעות עבודה

דרושה בחורה לעבודות בית כל יום 11—14.30 בבית הכרם. 524569.

דרושות נערות נאות לעבודה כרילות. מכירה שעות עבודה לפי בחירה + אחוזים — 02/224703.

דרושים אנשי מכירות רציניים להפצת שרות חיוני בענף הרכב 02—224703.

מכוניות למכירה

ב.מ.וו. 2000 1970 במצב מצוין להתקשר לטלפון 64455.

רהיטים

כל הריהוט בדירה הקודם זו־כה לרגל נסיעה 222860.

לוח מעריב חיפה

דירות למכירה

בברמיאל למכירה דירה 3 חדרים 83 מ"ר טלפון 988867.

בקרית חיים דירת 3 חדרים ארונות קיר מפסים טלפון — 700753.

בהזדמנות 3 מוזהרת בינינים טלפון חיפה 80425.

בנוה שאנן 3½ ק"ב מסודרת + ארונות + נוף בתיב חן 221656.

דירה 2½ חדר מצב טוב לפנות טלפון 522627.

בנוה שאנן 4 חדרים סביבה שקטה בערב 235230.

בנוה שאנן 2 + פ"א קומת קרקע אפשרות גישה לסבוניות מתאימה לנכה 221656.

בקרית שמואל 3 חדרים + פ"א מסודרת + ארונות + תריסים 710548.

בקרית מוצקין 2½ מסודרת — 14.00—20.00 733592 אחה"צ.

בקרית מוצקין דירת חדר מסו דרת + מרפסת מגורה טלפון 716939.

דירות להשכרה

בדמ"ש 2 בדרך העצמאות לזוג לבודד 667923 בערב.

הצעות עבודה

דרושים עובדים למפעל תעשי־ יתי באיזור קרית אתא טלפון 721880.

דרושות נערות נאות לעבודה כרילות. מכירה שעות עבודה לפי בחירה משכורת + אחוזים 04—666797.

דרושים אנשי מכירות רצי־ניים להפצת שרות חיוני בענף הרכב 04—669797.

בברמיאל: דרושים למפעל פלס־טיק ראשי משמרות לפנות 03/892199 04—988539.

דרושה מטפלת לתינוק 724867 קריית־ים ג' קומפיות 6/8.

מכוניות למכירה

חיפושית 1300 1972 29,500 ק"כ כחדשה טלפון 244969.

פולקסוואגן חיפושית 1969 במצב טוב. 718546 שעה 14.00.

פג'ו 404 22 100.000 ק"מ יד שניה במצב מצוין 729840.

404 פרטי מודל 64 פולקסוואגן מבחרי 66 514425 לא בשבת.

היפושית 1962 אחרי אוברול במצב מצוין טלפון 732398.

לידר ביבר 1964 סיגנל. מצב מצוין טלפון 04—84935.

רנו 4 1972 „חשבונית וסמורה 58.000 ק"מ 522450.

דיזל חדש 1974 תרשא סיום ראשון בעבודה 910467 לברוך בערב 714186.

מחסנים

מחסנים להשכרה בשכ"ת — לפנות לחברת „ויימן" תור השמן חיפה.

מגרשים

בהזדמנות למכירה מגרש ל' בניה באמון קרית מוצקין — 04-242372 04-242372.

עסקים

למכור מוב משכורת + אחוזים לכל הארץ דרושה השקעה 2.500 ל"י + רכב 04-669372.

ביקוש עבודה

עוזבת קבוץ מחפשת עבודה מעניינת עם יוזמה עצמית כוד שבה וידע גם בהנה"ח 04/727546.

אבני רום חברה הנדסית
לעבודות בנין ופתוח בע"ם
רח' הנמל 48 חיפה, טלפון 664456

מציעה

למכירה דירות
ברחוב תמיבת כרמלי בחיפה

דירות בנות 3 + פינת אוכל
החל מ־162,000 ל"י

דירות בנות 4 חדרים
החל מ־170,000 ל"י

1. כל הרוכש דירה במשך חודש יוני יקבל שי חינם תנור בשול ואפיה (הצבע לפי הבחירה) מתוצרת „סופרגז".
2. משכנתא מובטחת.
3. מועד הכניסה לדירות חודש מרץ 76.

משרד המכירות שלנו פתוח כל יום בין השעות 8.00—14.00.

המכללה לטכנולוגיה של אופנה וטקסטיל ע"ש שנקר

נמשכת ההרשמה ללימודים במגמות

* **טכנולוגיה טקסטילית**
  במגמה זו שני מסלולי לימוד:
  כימיה טקסטילית (צביעה, אשפרה, הדפסה)
  מכניקה טקסטילית (טוויה, אריגה וסריגה)
* **ניהול תעשייתי**

ההרשמה ללימודים במגמות:
עיצוב אופנה ועיצוב טקסטיל
תסתיים בתאריך 5.6.75

פרטים והרשמה: במכללה, רחוב אנה פרנק מס' 24, רמת־גן, טלפון 729161 בימים א'—ה' בין השעות 8.30—13.00.

ארגון הנכים בישראל סניף חיפה

מקיים

אסיפת חברים

ביום א' 1.6.75 בשעה 7.00 בערב

בבית המהנדס בחיפה

נכי גפיים שאינם חברי הארגון אך אינם חברי ארגון כלשהו, מוזמנים גם הם.

חברה מסחרית
מחפשת מגרש
להקמת הדרי תצוגה ומשרדים
בשטח 500 מ"ר באזור צפון ת"א
הצעות עם פרטים נא לפנות טל. 294591 ב־ב'
בשעות: 9.00—13.00

בחיפה! קבלת מודעות דחופות בשעות הלילה (מ־18—24) לכל העתונים טלפון 716318

סוחר תכשיטים מחו"ל

ימצא בארץ שבועיים.

מעונין לקנות כל מיני תכשיטים כולל עתיקים

— סודיות מובטחת —

לפנות למר קיי, ת.ד. 3500 ירושלים.

ירושלים — מוצרי כימות

חמרי נקוי, הברקה, הדברה, אבקות כביסה,
תכשירים מיוחדים למלונות, מוסדות, מפעלים ומוסכים.
הפצה לחנויות ומכירה ליחידים
אצל: לבל, רח' הדקל 6 (מחנה יהודה) טלפון 222015.

שאר מדורי ה„לוח" בעמודים 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47

מחצבות כפר גלעדי

ציוד הנדסי ושרותים מכניים

סוכנים בלעדיים של חברות:

מתקני אספלט	ALFELDER EISENWERKE
מתקני בטון, ערבלים ומשאבות בטון	CIFA-LIBRA
מחפרים הידרוליים	LIEBHERR AG.
טרקטורים, מעמיסים ומכבשי דרכים	ZEITELMEYER
ציוד מוסכים:	ALLEN GROUPE:
מיתקני רחיצת מכוניות ובתי מלאכה ניידים	A. ROHE, BEISSBARTH, ROMEIKO, CALIFORNIA
מצמדים הידרוליים	TRANSFLUID
ממסרות	BONFIGLIOLI
מפתחי חום	KOERVER-NEHRING

הננו להודיע ללקוחותינו הנכבדים

שמשרדנו ומחסננו עברו לרחי ריב"ל 4, תל־אביב

(אולם תצוגה במקום)

טלפון להודעות בלבד: 03-297019

"עמידר". החברה הלאומית לשיכון עולים בישראל

מכרז

1) חברת עמידר מכריזה על קבלת הצעות לביצוע:

עבודות צפוי גגות בביטומן אספלטי

(זפות גגות)

ותיקונים שונים הקשורים בבצוע העבודות הנ"ל בבתים המנוהלים ע"י החברה במקומות המפורטים מטה:

א) מחוז הגליל — המשרד בנצרת עלית, רחוב עצמון 16.
ב) מחוז הצפון — המשרד בחיפה, רח' מאיר 2, (פינת יפו 88).
ג) מחוז השרון — המשרד בפתח תקוה, רחוב בר כוכבא 24.
ד) מחוז תל־אביב — המשרד בתל־אביב, רחוב קרליבך 7.
ה) מחוז המרכז — המשרד ביפו, רח' הדואר 10.
ו) מחוז דרום יהודה — המשרד בנס ציונה, רח' ויצמן פינת ראובן 6.
ז) מחוז ירושלים — המשרד בירושלים, רחוב יפו 17.
ח) מחוז הנגב — המשרד בבאר־שבע, רח' ה' נשיאים 13.

2) חומר להגשת ההצעות והטפסים אפשר לקבל ב־משרדי עמידר כנ"ל אצל מהנדסי המחוזות או במשרד הראשי של החברה בת"א, שד' שאול המלך 39, חדר מס' 801.
3) על המציע לצרף להצעתו ערבות־בנקאית בשעור של 5% מערך הצעתו לתקופה של 60 יום להבטחת התחייבותו לחתום על חוזה.
4) רשאים להשתתף במכרז זה בעלי מקצוע בענף איטום גגות. על המציע לצרף פרטים על התמחותו בשטח זה והמלצות מתאימות.
5) מדד הבניה הקובע יהיה אפריל 1975 כפי שיפורסם ע"י הלשכה הממשלתית לסטטיסטיקה במאי 1975.
6) המועד האחרון למסירת ההצעות הוא יום ד' 18.6.75 עד שעה 15.00.
7) את ההצעות עם כל מסמכי המכרז יש להגיש במ־עטפות סגורות ומסומנות „במספר המכרז" למשרדי עמידר בת"א, שד' שאול המלך 39, חדר מס' 610.
8) הנהלת עמידר אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כלשהי.

ב„דבר" של היום, יום ו'

142 עמודים

כולל מאגזין מהודר שתרצה לשמור במדף הספרים

* ראש הממשלה מגלה תכניות העתיד.
* מזכיר ההסתדרות דורש מדיניות הכנסות כוללת.
* העין הציבורית — הכל על אמצעי התקשורת

מאת השופט הרפזי, הסופרים חיים גורי ואהרון מגד, העתונאי חיים איזק וביקורת על הביקורת בשיח טייסים.

* פרופ' י. אהרוני חושף סודות העבר.
* ההיסטוריון יגאל עילם בוחן את החזון שהיה והמציאות שישנה.
* פרופ' מ. פלדמן על המהפכה המדעית.

וכן משתתפים: פרופ' יעקב לורך, דן הורוביץ ומשה ליסקי; דוד הכהן; יעקב צור; חנה זמר; רות בונדי; עדית זרטל; דני רובינשטיין; שפע רשימות ומאמרים על מה שהיה מול מה שישנו. רישומים מאת אריה נבון, נחום גוטמן, קרמן וקרמן, תחרויות צילומים היסטוריים.

הבטח לעצמך את גליון היובל של „דבר" ותכיר את העתון הותיק בעל הצוות הצעיר

50 שנה ל־דבר

למד בפנימיה הטכנית של חיל חימוש

המקצועות הנילמדים:

* אלקטרוניקה
* חשמלאות רכב
* מכונאות רכב

לאלקטרוניקה מתקבלים נערים בני 16 עד 17 ו־9 חודשים, בוגרי י', י"א.

לחשמלאות רכב ומכונאות רכב מתקבלים נערים בני 16 עד 17½, בוגרי ט'—י"א.

פרטים והרשמה בכל לשכות הגיוס האזוריות.

פרטים בכתב אפשר לקבל בדואר צבאי 2375/ש.

נערים המעונינים לבקר בפנימיה, יפנו בכתב לדואר צבאי 2375/ש.

מגרש למכירה בירושלים

1. מוגשת בזאת הזמנה לצבור להגיש הצעות לרכישת מגרש בעל דונם אחד ומסווג כאיזור מגורים 1 בגוש 30161 חלקה 59/1, ברח' נוף הרים, שכונת יפה נוף, ירושלים.
2. עפ"י סעיף 8 לתכנית תכנון עיר ירושלים מס' 1594 א' שנוי מס' 9 שנת 1973 לתכנית מיתאר ירושלים מס' 62 (התכנית פורסמה בילקוט הפר־סומים מס' 1994 מיום 10.3.74 עמוד 1077 תחת הכותרת „מרחב תכנון מקומי ירושלים — הודעה בדבר אישור שנוי תכנית מיתאר מקומית"). השטח נטו לבניה הוא 75 אחוז מ־1,250 מ"ר.
3. הצעות תוגשנה לעו"ד מנחם דויטש — משרד העבודה מגרש הרוסים, ירושלים, בתוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו.
4. המפרק יערוך מכירה פומבית בה יוכלו להשתתף כל מגישי ההצעות, והזוכה בה — לאחר אישור ועדת המכירות — יצטרך להפקיד בידי המפרק 10% מערך הרכישה במזומנים או בשיק בנקאי.
5. רשאי המפרק לקבל גם הצעות שיוגשו מעבר למועד הנקוב בהודעה זו.
6. אין המפרק מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

מנחם דויטש, עו"ד
מפרק יפה־נוף
אגודה הדדית בע"מ (בפירוק)

מנוע - תל־אביב־יפו

הנדסה כללית ותכנון בע"מ

רח' ניצנה 11, יפו, ת.ד. 8371

הננו להודיע לכל הבאים עמנו בקשרים כי מספר הטלפון החדש שלנו הוא:

831205/6

מכרז

בית המשפט המחוזי בתל־אביב־יפו — פשיטת רגל מס' [illegible]

בענין: ג. דובינצקי הנדסה וקבלנות בע"מ (בפירוק)

המפרק: חיים ליפקין עו"ד, משדרות רוטשילד 134, תל־אביב ויוסף לוסטיג ע"י עו"ד מ. פוש.

עפ"י החלטת בית המשפט מיום 19.3.1973 מוצעים בזה למכירה במכרז פיגומים וציוד פיגומים לבנין (מצמדים וכו') מסוגים שונים.

פתיחת המכרז: ביום 5.6.1975 ובשעה שבין 15:00—1 ברחוב הבריכה נוה גן, רמת השרון (ליד ...ת שאול).

הציוד ניתן לראות בכל יום בכתובת הנ"ל.

הצעות רכישה יש להגיש לידי עו"ד חיים ליפקין בכתובת הנ"ל או בשעת המכרז בצירוף שיק בנקאי בסך חמשה אלף לירות או 15% מסכום ההצעה.

המפרק אינו מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת.

גמר המכירה כפוף להסכמת בית המשפט.

עו"ד חיים ליפקין

בנק ישראל
מכריז בזה על

התחרות להגשת הצעות

למטבע זכרון תשל"ז מכסף בן -.25 ל"י

המטבע יוקדש לציון 28 שנות קיום המדינה

כל הפרטים כלולים בתנאי התחרות שאפשר להשיג בבנק ישראל, היחידה להנפקת מטבע, ירושלים, או בסניפי בנק ישראל בתל־אביב ובחיפה אצל פקיד הקהל.
חברי אגודת הגרפיקאים וחברי אגודת הציירים והפסלים יוכלו לקבל את תנאי התחרות באמצעות אגודותיהם.

הפרסים שיחולקו לזוכים יהיו:

פרס ראשון	5,000.- ל"י
פרס שני	2,000.- ל"י
פרס שלישי	1,000.- ל"י

התאריך האחרון להגשת ההצעות הוא יום ב', 7.7.75, בשעה 12.00 בצהרים.

אוניברסיטת חיפה

המרכז היהודי־ערבי המכון לחקר ולימוד המזרח התיכון
סימפוזיון בנושא

עתיד הסכסוך הישראלי־ערבי

בהשתתפות: פרופ' משה מעוז, ראש המכון ללימודי אסיה ואפריקה, האוניברסיטה העברית ירושלים.
ד"ר איתמר רבינוביץ, ראש המכון „שילוח", אוניברסיטת תל־אביב.
פרופ' גבריאל ורבורג, רקטור אוניברסיטת חיפה.

המנחה: ד"ר גבריאל ברזילי, ראש המכון לחקר ולימוד המזרח התיכון, אוניברסיטת חיפה.

יו"ר כבוד: מר אלישר ראובן, נשיא אוניברסיטת חיפה.

הסימפוזיון יתקיים ביום שני, 2.6.75 בשעה 18.00 בחדר 323 בבנין המדרגה.

הצבור מוזמן

להשכרה בחיפה

1. **סככה** 1,000 מ"ר, 6.5 מ' גובה — באזור התעשיה ביאליק.
2. **מחסן בצ'ק־פוסט** 400 מ"ר + חצר 600 מ"ר + משרד.

לפנות: טלפון ביום 04-664971 בערב 04-82617.

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
ועדת המכרזים הכוללנית — אזור תל־אביב

מכרז מס' 21/75־תא, רכישת בדים שונים

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן „הסוכנות"), מזמינה בזאת הצעות לאספקת בדים שונים בכמויות המפורטות מטה:

בד לבן 27,500 מ'
בד טבעי 2,500 מ'
בד „עטרה" 14,000 מ'
בד דריל 8,500 מ'
בד ג'ינס 10,600 מ'
בד פלנל בפסים 7,000 מ'
בד מגבות מטבח 3,000 מ'
בד דיאולן 22,000 מ'
בד שמלות 7,000 מ'

את תנאי המכרז וטופסי ההצעה אפשר לקבל החל מיום א' 1.6.75 במשרדנו בתל־אביב, רח' קפלן 17, חדר 438.

את ההצעות יש להגיש בשני העתקים (בצרוף דוגמאות), ולהמציאן לתיבת המכרזים הנמצאת במשרדנו, רח' קפלן 17, תל־אביב, חדר 438, או לשלחם בדואר רשום אל אותה הכתובת.

ההצעות חייבות להגיע אל הסוכנות לא יאוחר מיום 12.6.75 שעה 12.00.

אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא והיא רשאית לחלק את ההזמנה בין יצרנים שונים ולפעול לפי שיקול דעתה הבלעדי והמוחלט.

אסקד - פז אספלטים בע"מ

מכרז

למכירה

מכונית פרטית פיאט 125

שנת ייצור 1971 — מס' רשוי 761—753

את המכונית אפשר לראות במפעל אסקרפז בכביש חיפה—עכו, בשעות העבודה (07.00—15.00).
הצעות בכתב נא לפנות אל אסקרפז אספלטים בע"מ ת.ד. 942, חיפה 31000.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.

הברירה - ייצוא

משרד ייצוא, מנוסה ומהימן בהנהלת אנשי עסקים מדרום אפריקה, קורא ליצרנים בשטח כימיקלים, חומרי הדברה, מוצרי מתכת ומכשירים מתוחכמים, אלקטרוניקה וחומרי־גלם לתעשיה — המעונינים להשתמש בשרות ייצוא דרך משרדו בישראל ושלושת סניפיו בדרום אפריקה.

ת.ד. 33380 תל־אביב
סודיות מוחלטת מובטחת

סוכן מזון בדרום

מעונין בסוכנויות רציניות נוספות.

לפנות לת.ד. 9106 תל־אביב.

פקנתר כנף

(יבוא חדש במצב מצוין) אורך 1.70 מטר
מהפירמה „ליפטי רנר שטוטגרט"
למכירה בהזדמנות
מטסמן, תל־אביב, רח' אלנבי 38 מול מוגרבי, טלפון 03-55682.

למכירה

מבנה תעשייתי עם חצר

באזור התעשיה ראשון־לציון
מוכן לכניסה מיידית עם חשמל
לפנות: טל' 59883 מ־10.00—14.00.

אבני רום חברה [illegible]
לעבודות בנין ופ[illegible]
מציגה
למכירה ד[illegible]
ברחוב הסיבה [illegible]
דירות בנות 3 [illegible]
162,000 [illegible]
דירות בנות 4 [illegible]
170,000 [illegible]

מכאן מן الأصل

هكذا من الاصل

לחברת כל־בו שלום

ברכות לרגל פתיחת גן השעשועים מאיר־לנד

תנובה

חיסול מלאי רהיטים

למכירה בהנחות גדולות מאוד

- מיטות נוער
- שולחנות כתיבה
- כוננויות ומדפים
- ארונות
- מיטות תינוק

✱

תל־אביב, רחוב דיזנגוף 203 במרתף

פתוח במוצאי שבת החל משעה 8.00 ובימי חול 9 עד 1, 4 עד 7.

משרד השיכון

המנהל לבניה כפרית וישובים חדשים

שיכון ופיתוח לישראל בע"מ

עשה לך בית ב ימית

ביום א' 1.6.1975 תתחיל הרשמת המועמדים להתיישבות בימית.

היא תמשך 3 שבועות ותסתיים ביום ו' 20.6.75.

הדירות מוצעות במסגרת מבצע מכירות למתעברים לערי פיתוח.

סוגי הדירות בימית ומחיריהן:

הטיפוס	תאור הדירה	מספר חדרים	שטח הדירה	מחיר הדירה	שלבי איכלוס (*)
א'	מבנה בודד חד־קומתי	3	68.6	175,000	רק בשלב איכלוס א'
ב'	קומה א' של מבנה דו־קומתי	4	87	160,000	בשלבי איכלוס א', ב'
ג'	קומה ב' של מבנה דו־קומתי	3	73 בתוספת מרפסת פתוחה	152,000	בשלבי איכלוס א', ב'
ד'	קומה א' של מבנה תלת־קומתי	4	91.8	162,000	רק בשלב איכלוס ב'
ה'	קומה ב' של מבנה תלת־קומתי	4	81.4 בתוספת מרפסת פתוחה	155,000	רק בשלב איכלוס ב'
ו'	קומה ג' של מבנה תלת־קומתי	3	81.4	145,000	רק בשלב איכלוס ב'

שלב איכלוס א': המחצית השניה של שנת 1975.
שלב איכלוס ב': כמחצית השנה לאחר שלב א'.
הבקשות ימוינו על ידי ועדת איכלוס לפי הקריטריונים המקובלים במשרד השיכון.
יועדפו משפחות התורמות לתשתית הכלכלית והחברתית של הישוב והאזור.
הזכאים להשתכן בימית, כפי שייקבעו ע"י ועדת האיכלוס שליד המינהל לבניה כפרית במשה"ש, יקבלו סיוע כפי המפורט בטבלה הבאה:

למשפחות חסרות דיור				למשפחות בעלות דיור			
משכנתא מקסימלית בל"י	הלוואה עומדת ל"י	החזר חודשי (*) בעלי מקצוע נדרש	החזר חודשי (*) אחרים	משכנתא מקסימלית בל"י	הלוואה עומדת ל"י	החזר חודשי (*) בעלי מקצוע נדרש	החזר חודשי (*) אחרים
80,000	20,000	430	540	53,000	20,000	287	358

(*) ההחזר החודשי — במשך 3 השנים הראשונות.
בכל מקרה לא יעלה הסיוע על 95% ממחיר הדירה.
חלק מהדירות תהיינה בשכירות חודשית **לעולים חדשים** (על פי קביעת משרד הקליטה) **ולבעלי מקצוע נדרש** (על פי קביעת ועדת האיכלוס) בלבד.

תהליך רכישת הדירה

1. על הנרשם למלא טופס בקשה להשתכנות במרכז האזורי ימית ולצרף לבקשה: אישור משכורת, חוזה שכירות, אישור מתאים על המקצוע וכל תעודה נוספת שיש בה כדי לתמוך בבקשה.
2. על הנרשם להפקיד סך של —.5,000 ל"י, לזכות החברה.
3. אישור הזכאות וההפניה לבנק לקבלת הסיוע יוצא מטעם משרד השיכון לאחר בחינת הבקשה ואימות פרטיה.
4. ההרשמה בסניפי חברת שיכון ופיתוח לישראל מע"מ:

תל־אביב — רח' הארבעה 18/א'. **ירושלים** — רח' מרדכי בן הלל 15.
חיפה — רח' י.ל. פרץ 32. **באר־שבע** — מרכז הנגב, שדרות הנשיאים, פינת רח' מצדה.

די־זהב
תיירות ונופש בע"מ
מפרץ שלמה

חברת די־זהב מעוניינת לקבל הצעות מקבלנים

להקמת מועדון צלילה

שייט ומבנה שרותים

במושב די־זהב (בדרום סיני).

העבודה כולל מבנה בשטח כ־325 מ"ר.

קבלנים המעוניינים להגיש הצעות יפנו טלפונית ובכתב עד 5.6.75 לאינג' אורי שטוק שד' בן־גוריון 85 ת"א, טלפון 240596 בצרוף תיאור העבודות שביצעו והעתק מתעודת הרישום אצל רשם הקבלנים

משרד העבודה

מחלקת עבודות צבוריות — המשרד הראשי
רח' לינקולן 3, ת.ד. 20101, טל. 289251, תל־אביב

מכרז מס' א/32/75
השכרת רכב מסחרי קל עם נהגים

1. מחלקת עבודות צבוריות מבקשת בזה הצעות מחירים להשכרת רכב מסחרי קל עם נהגים, למחוזות: ירושלים, יהודה ושומרון, תל־אביב והמרכז, חיפה.
2. את טפסי המכרז, מפרטים ופרטים נוספים, ניתן לקבל בימים ובשעות העבודה הרגילים, במשרדי מע"צ: —
א) מהנדס ראשי לציוד ורכב, רח' החשמונאים 107, תל־אביב.
ב) מהנדס מחוז תל־אביב והמרכז, רח' הרצל 180, תל־אביב.
ג) מהנדס מחוז ירושלים, רח' הנביאים 52, ירושלים.
ד) מהנדס מחוז חיפה, שדרות הכרמל 1, חיפה.
3. בצרוף להצעות יש להמציא ערבות בנקאית או המחאה עצמית, בשיעור הנקוב בגוף טפסי המכרז, אי מילוי תנאי זה ישחרר את מע"צ מהחובה לדון בהצעות.
4. **המועד האחרון להגשת ההצעות — שעה 8.30 ביום 13.6.1975.**
5. אין מחלקת עבודות צבוריות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר, כל חלק ממנו או כל הצעה שהיא.

ישראל זיו, סגן מנהל מע"צ

אנו קבוצת סטודנטים ומורים מהאוניברסיטה העברית בירושלים מביעים בזה את תמיכתנו בעובדי מהלקת־ההיב בנמל הנפט באשקלון על תביעתם:

1. **יסולק הקבלן הפרטי ולא יפוטרו עובדים ותיקים.**
2. **ישותפו הפועלים בתכנון העבודה בנמל.**

- ✱ **אנו מוחים** בפני ההסתדרות על הסרת ההגנה מהעובדים.
- ✱ **אנו תומכים** בזכות השביתה של עובדים כזכות דמוקרטית יסודית.
- ✱ **אנו מוחים** על השמוש במשטרה לדיכוי השביתה.
- ✱ **אנו קוראים** לצבור העובדים לגלות סולידריות עם השובתים.

אריה איסרליש — מתימטיקאי	אבשלום קווה — סטודנט
צבי דוויטש — סטודנט	יהודה ארנון — סטודנט
יוסי זעירא — סטודנט	יעקב בן־אפרת — סטודנט
דניאל עמית — פיזיקאי	רוני סטריאר — סטודנט
מריוס שטנר — מורה	דליה סטריאר — סטודנטית
סלטש נעמי — סטודנטית	סלמן מצאלחה — סטודנט

שאר השמות שמורים בת.ד. 2366 ירושלים

„רסקו" - חברה להתישבות חקלאית ועירונית בע"מ

מכרז למכירת ציוד בניה משומש

הכולל:

- ✱ 3 עגורנים דגם 25־מ, תוצרת „לינדן"
- ✱ מעליות נוסעים תוצרת „אלימק".
- ✱ 2 תחנות בטון, תוצרת „ויימר".
- ✱ משאבת בטון באויר דחוס.
- ✱ שונות: טרקטור, מדחס, ערבלים קטנים וכו'.

הצעות המחירים יכולות להתיחס לכל הציוד הנ"ל או לחלק ממנו.

את ההצעות יש להגיש עד ה־30 ביוני 1975 במעטפה סגורה לפי הכתובת: „רסקו" היחידה לציוד בנין, רח' הלהב 7, איזור התעשיה, חולון בציון „מכרז לציוד". החברה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

המעונינים בבדיקת הציוד הנ"ל, יפנו למר ישראל בריימן 03־842235 בין השעות 8.00—15.00.

מערכות לגילוי שריפות
TELEFIRE

- גלאי עשן
- גלאי חום
- גלאי להבה
- גלאי גזים

מערכות **לגילוי** מוקדם **והתרעה** בפני שריפות וריכוז מסוכן של גזים

למפעלים משרדים חנויות ארכיונים בתי מלאכה ומחסנים

טלטרון בע"מ
ציוד אלקטרוני וטלפוני
תל־אביב 61040 רח' דיזנגוף 27
טלפון: 282111 282112

מכרז למכירה

1. **פג'ו 404**
1971 במצב מצוין + רדיו מס' רשוי 739—754

2. **פג'ו 404**
1972, אוטומטי במצב מצוין + רדיו. מס' רשוי 488—757.

את המכוניות הנ"ל אפשר לראות בחצר מפעל „דגן" מכון לתערובת החל מיום ראשון 1.6.75 ק. חיים ליד האיצטדיון בשעות העבודה.
את ההצעות נא להגיש לפי הכתובת הנ"ל.

בפרטים נא לפנות „דגן" טלפון 723068 או 727261 חיפה.

למכירה
מפעל מזון

בשטח 300 מ"ר, עם ציוד לייצור מזון. חדרי קירור, דודי בישול ודוד קיטור אוטומטי + חצר סגורה ומחסן

עם חנות במרכז העיר,

כלי רכב ולקוחות קבועים.
קיימת גם אפשרות של

השקעה

בהצעות רציניות בלבד נא לפנות לת.ד. 4505 חיפה (עבור „מפעל מזון")

פז

פז חברה נפט בע"מ

מציעה למכירה

בכמות של כ־50 טון גרוטאות ברזל רזו מנועים ומשאבות שונות. פסולת

הנ"ל ניתן לראות במתקני חברתנו:

באזור הנפט חיפה, בימים 1—4.6.75 בשעות העבודה, הצעות תתקבלנה עד ליום ו' 6.6.75 שעה 12.00 במעטפה סגורה לפי הכתובת: פז חברת נפט בע"מ, ת.ד. 434 חיפה, אגף מבצעים — מכירות גרוטאות.

●

על המציע לציין מחיר לטונה, בנפרד עבור הגרוטאות והמנועים/המשאבות. על המציע לצרף להצעתו המתאמה בסך —.1000 ל"י כפיקדון.

מעונינים לקנות
משקל לעגלים

משומש — במצב טוב

נא להתקשר בין השעות 11.00—13.00

משק אבציה 91267־051

למכירה מיידית

משרד

במצב חדש

בית אבא, אשקלון

להתקשר 7711־051

בשעות 17—21.

חברה ירושלמית

מחפשת מבנה

באזור תל־אביב

בשטח של 250 מ"ר למטרות משרדים ומעבדות עם אפשרות להרחבה.

דרושים: טלפון, חשמל ושרותים.

להתקשר 527967—02 — נורית.

מיטות נוער

למכירה במחירים ללא תקדים

החל מ־.230 ל"י

למיטה

תל־אביב, רחוב דיזנגוף 203, במרתף

פתוח במוצאי שבת החל משעה 8.00 ובימי חול מ־9 עד 1, 4 עד 7.

יום ר' 30.5.75 — כ' בסיון תשל"ה

דירויזעון דיג'יטלי דירא ו

ברחביה דירה בת 4½ חדרים בדמ"פ

בע"מ חות יזרעם מכרז למכירת עובי מאכל

חדרי משרד

חנות רהיטים במרכז רחובות

מעונינים לרכוש מומים לטיח חוץ

עבודות עפור

מעריב של שבת

משה ז"ק ■ ערמונים מן התעלה

בפעם השלישית יפתח בשבוע הבא את תעלת סואץ: בראשונה — בנובמבר 1869, בשניה — באפריל 1957, לאחר מיבצע „קדש"; ובשבוע הבא, ב־5 ביוני, שוב תי־פתח התעלה שנחסמה בידי המצרים בדיוק לפני שמונה שנים.

גם הפעם יציגו את האופרה „אאידה": גם הפעם ירעימו סופרי־התעמולה הערביים על ההישג הגדול באחיותה, אלא שבתוך המלל הרב, המבלא כבר עתה את כלי־התקשורת הערביים, בדבר התועלת הצבאית הצפונה, שתפיק מצרים מפתיחת התעלה, מצאנו גם הודאה מצרית, שלמעשה לא השיגה מצרים את מטרותיה בחסימת־התעלה לפני שמונה שנים.

פרשן „צאות אל־ערב" המכריז, כי בימי מלחמת ששת הימים חסמה מצרים את התעלה משני טעמים: ראשית, לשכנע את מדינות־העולם, כי ישראל היא הגורמת הפסדים כבדים ניכרים לעולם בגלל חסימת תעלת־סואץ; ושנית, כדי ללחוץ על מדינות־העולם שילחצו על ישראל, למען תוותר. המטרה השניה לא הושגה, משום שישראל נשענת על ארצות־הברית, וזו הפיקה תועלת יותר בסגירת התעלה. וכיוון שמטרה זו לא הושגה, מנסה עתה מצרים את הטאקטיקה ההפוכה: היא פותחת את התעלה לשיט.

בניגוד לדברי ההתרברבות בכלי התקשורת הערביים על הנצחון המצרי הגדול בפתיחת־התעלה יש בדברים אלה משום הודאה ברורה בכשלון המדיניות המצרית, זו שסברה כי התעלה החסומה תהיה מנוף ללחץ על ישראל.

היעד של המדיניות המצרית לא נשתנה. היעד הוא להביא את האמריקנים לכלל לחץ על ישראל. רק הטכסיסים נשתנו. לפני מל־חמת יום־הכיפורים ביקשו המצרים להשיג לחץ אמריקני על ישראל באמצעות איומים ומחיטות. הפעם הם רוצים להשיג לחץ זה באמצעות בקשות, שידולים והבעת נכונות לקבל סיוע כלכלי מארצות־הברית.

זוהי בעצם מטרת העליה־לרגל של סאדאת לזאלצבורג, לפגישה עם הנשיא פורד.

■

בניגוד לניתוח הפיוסי של פרשן „צאות אל־ערב" נוקטים רוב הפרשנים הערביים בגישה מלחמתית הרבה יותר.

אמנם המדיניות הרשמית המצרית היא להוכיח לאמריקנים, במעשה של פתיחת ה־תעלה, שפני מצרים לפיוס, להסדר ולשיקום כלכלי, ולהכשיר בזאת את לבה של ארצות־הברית, כדי שזו תלחץ על ישראל לקבל את התכתיב המצרי. אך כלי התקשורת ה־ערביים מצפצפים את הטון האחר. מהם מדמי־נים, שסמוך לפתיחת התעלה תעביר מצרים יחידות־צבא נוספות אל מזרח התעלה, כדי לאבטח את חופש השיט בתעלת־סואץ. מעשה כזה יהיה בו לא רק כדי להפר את הסכם־ההפרדה בין ישראל למצרים, אלא גם — ובעיקר — כדי לחסום את הדרך לפני הצעות ישראל בדבר פירוז כללי של חצי־האי סיני כבסיס להסדר ישראלי־מצרי.

איומים אלה הספיקו לזכות בתגובה אמ־ריקנית וישראלית מסויגות. האמריקנים טענו, כי הם מקווים שהמצרים לא יביאו צבא לצד המזרחי עם פתיחת התעלה, ועם זאת הביעו תקווה, שאם תעביר מצרים — לא תגיב ישראל בדרך צבאית. התגובה האמ־ריקנית זו יש בה כדי לעודד את מצרים, וחבל שהאמריקנים לא ניצלו הזדמנות זו כדי להצהיר מחדש את השקפתם על ההסדר ה־סופי בסיני, מתוך מגמה שהצעדים הנעשים כיום לא יהיה בהם כדי לפגוע בסיכויי ה־הסדר הסופי מחר או מחרתיים.

מתמיהה בוודאי עוד יותר העובדה, שגם דוברים ישראליים נמנעו מלומר, שפגיעה מצרית זו בהסכם־ההפרדה תחייב תגובה יש־ראלית. אך אין דין הזהירות הישראלית כדין ההסתייגות האמריקנית. אמנם כמה דוברים ישראלים הדגישו, שתגובה ישראלית איננה בלתי־נמנעת במקרה של העברת יחידות מצ־ריות נוספות אל מזרח לתעלה — אבל ספק אם המצרים יכולים לבטוח בהצהרות מסוג זה. אם אמנם מתכוונים המצרים לקדם צבאם מזרחה לתעלה, בוודאי לא יוכלו לצ־לוח אותה על גשר של הצהרות אלה — הנסיון של מאי 1967 הוכיח זאת.

יתכן שכל אותם רמזים לצעדים מצריים מעברה המזרחי של התעלה לא נועדו אלא לסחוט מישראל דילול כוחות, או נסיגה חד־צדדית, לפני חידושו של המשא־ומתן על הסדר בסיני. ואכן שמענו בשבועות האח־רונים בעולם על תביעה למחווה ישראלית כתמורה למחווה של סאדאת בפתיחת התעלה. היו גם מי שניסו לנמק את התביעה למחווה ישראלית בנימוקים צבאיים — כאילו אין סאדאת יכול לישון במנוחה כל זמן שתו־תחים ישראליים מסוגלים לאיים על תעלת־סואץ.

נימוק צבאי זה, ככל שהוא נראה הגיוני מבחינתו הצבאית, הוא בלתי־הגיוני מבחינה מדינית. כל המציאות, שבה אנו חיים עכשיו, מושתתת על האפשרות, שכל צד יכול לאיים על הצד האחר. הקסם בגבולות, שהוא נשבר, אינו נשבר בגלל המרחק המפריד בין התו־תחים הישראליים לבין התותחים המצריים, שהרי סאדאת עצמו מתפאר, שיש לו טילים היכולים לאיים על ריכוזי האוכלוסיה ביש־ראל, ואף מכוונים אליהם; ההנחה היא, שסאדאת אינו משתמש בכלים אלה בגלל מאזן האימה — מחשש שאם יפגיע את תל־אביב או ישובים אחרים בישראל, עלולה מידת הנזק שייגרם לו להיות גדולה הרבה יותר. יכולים חקלאים ישראליים ופלחים ירדניים לעבד חלקות קרקע אלה ליד אלה, במרחק של יריית־רובה, ולא לפחד, כאשר המדיניות של שתי הממשלות היא שלא להס־תבך במלחמה. הוא הדין בגבולות אחרים.

■

מלבד האיום המרומז בהעברת יחידות־צבא מצריות למזרח־התעלה יש פרשנים ערביים, האומרים בפה מלא, כי פתיחת ה־תעלה תגביר את כוחו של הצי המצרי בים האדום. צי־הים המצרי שב, שהיה מנותק בבסיסו העיקרי באלכסנדריה, יתאחד עכשיו ויוכל לסייע לצבא מצרים לאיים על האגף השמאלי של צה"ל ובסיניו בדרום, במלים אחרות: לאיים על צה"ל במפרץ־סואץ ובי־שארם־א־שייח'.

אך גם אם לפעמים אנו מתייחסים בספ־קנות להערכות האסטרטגיות של הפרשנים הערבים, הרי איש לא יטיל ספק שאכן תחול תמורה במערך הכוחות בזירת ים סוף עם פתיחתה של תעלת סואץ; תמורה זאת, של הגברת האיום הצבאי המצרי, היתה מצדיקה יותר תביעה למחווה מצרית לישראל מאשר תביעה מצרית למחווה ישראלית.

חששו של סאדאת מפני התותחים היש־ראלים, המאיימים על תעלת סואץ מצד אחד, והאיום המצרי בים סוף מצד שני, יכלו להוות גורם מדרבן לפתיחתו של מו"מ ישראלי־מצרי במטרה להסדיר עניינים ולא רק להב־טיח נסיגות.

לפני כחודשיים גילה ראש הממשלה כי ישראל הציעה לצלב האדום הבינלאומי להגיע לכלל הסדר שמלחמת הטילים במזרח התיכון לא תנוהל נגד אזרחים. סאדאת אמנם הגיב שהוא לא יהיה זה שיתחיל במלחמת טילים, אך הוא סירב להגיע לכלל הסכם. ונראה שאם ישראל תעשה מחווה כלשהי כלפי סאדאת בהסרת האיום של התותחים היש־ראלים, הרי במו ידיה תבטל את כוח השיכ־נוע שלה בהצעתה לסאדאת להסכים להצעה על מניעת מלחמת טילים נגד אזרחים.

אולם אליה וקוץ בה: אחרי מלחמת יום הכיפורים הסכימה מצרים להתדיין אתנו בק־ילו 101, אך מאז נטשנו דרך זו. בשידולו של קיסינג'ר — מסרבת מצרים לנהל מו"מ עם ישראל. היא מנהלת את המו"מ עם ארה"ב, לא רק כמתווכת בין שני הצדדים שבסכסוך, אלא כבעלת הדין היחידה שיש לה למצרים בסכסוך זה. וכאן בעצם טמון עיקר הקושי, וכאן צפונה הסכנה העיקרית של פגישת זאלצבורג.

■

יש מי שסבור כי בכלל לא חשובה המס־גרת, העיקר הוא התוכן. והיו שאמרו כי לא חשוב אם המצרים מסכימים לאי־לוחמה או אינם מסכימים לאי־לוחמה, העיקר הוא התוכן המעשי של ההתחייבויות המצ־ריות. אך כשהגיעו לפירוט המרכיבים השו־נים, התברר, כי המצרים אינם מוכנים לזכות את ישראל באותה זכות שיש לכל העמים להשתמש בנתיב מים בינלאומי כתעלת סואץ. סאדאת חזר על כך השבוע בראיון ל„לוס אנג'לס טיימס", באמרו, שאין הוא יכול להתיר מעבר אניות ישראליות גם לאחר ה־הסדר בדבר נסיגה, בגלל קיום מצב הלוחמה בין ישראל ומצרים.

אפשר לקבל מיצון משפטי זה או אחר. אף לוותר על נקודה זו או אחרת, אך הכוו־נות העמוקה של הסירוב המצרי היא הסירוב להשלים עם קיומה של ישראל. הוא הדבר ביחס למויים על ההסדר בסיני. התפיסה המצ־רית היסודית היא שהם חייבים להגיע להס־כם עם ארה"ב. קשה להם לעכל את עצ־מאותה של ישראל, את העובדה שהיא שו־קלת את תגובותיה לפי צרכיה שלה. משום כך, כאשר הגיע סאדאת באסואן לכלל הבנה עם קיסינג'ר הוא לא יכול היה להבין כיצד זה יתכן שההסכם ההוא לא יבוצע. כיצד ארה"ב איננה כופה את דעתה על ישראל, כי בשבילו לא היה קיים הסכם עם ישראל. מטרתו שלו היא — הסכם עם ארצות הברית, באמצעי ללחוץ על ישראל.

חלפו יותר מחודשיים והוא עדיין לא עיכל את משמעות הלאו הישראלי. ומשום כך הוא נוסע לזאלצבורג כדי לשטוח לפני נשיא ארה"ב את רצונו להבנה ולהסכם עם ארה"ב. הוא מוכן לקבל סיוע כלכלי נרחב מארה"ב, הוא מוכן אפילו לבקש סיוע צבאי אמריקני, והוא אשר גירש בשעתו את היועצים הסובייטים — מוכן עכשיו להתקרב צעד קדימה לקראת ארה"ב: הנה מאחורי גבו, בשכנתו המזרחית, מנסה ברה"מ להתבסס על ידי עיסקות נשק גדולות, וההבטחות לבסיסים ואילו הוא, אשר הסובייטים העניקו לו בעבר ממיטב נשקם, מוכן להינתק מהם ולהגיע בקשר עם ארצות־הברית.

יש בדברים אלה משום פתוי רב לאמ־ריקנים, בפרט שסאדאת מדגיש (כפי שעשה זאת גם בראיונות לעתונים האמריקניים ערב צאתו לזאלצבורג) שהוא פונה לארה"ב שלאחר וייטנאם. כאשר האמריקנים ניצבים לפני הזדמנות של כניסת הגוש הסובייטי, הפותחת לפניהם שערים בימים שאפילו תאי־לנד מבקשת מארה"ב להסתלק, אין הם יכו־לים שלא להתרשם. קשה להם להתגבר על הפתיון.

למעשה יש בכך רק שינוי תפאורה, שינוי טאקטיקה במדיניות המצרית, כיצד לנצל את ארה"ב לצרכי לחץ על ישראל, לאחר שדרך האיומים והמחיטות לא הצליחה. אך לא כל האמריקנים מוכנים לראות כך את הדברים. יש ביניהם אשר זוכרים כי המצרים לא היו פונים לאמריקנים, אילולא עמידתה ה־איתנה של ישראל. אך מרביתם מעדיפים שלא לזכור. ומשום כך היו משתוקקים מאד שאנו נוציא את הערמונים מן האש המצרית בשביל האמריקנים, או ליתר דיוק, שאנו נוציא להם את הערמונים מתעלת סואץ.

למעשה הוצאנו כבר פעם או פעמיים את הערמונים מן התעלה למען האמריקנים; נטשנו את התעלה, ו„נפרדנו" ממנה. אך אין כל בטחון, שאם אנחנו נוציא גם עכשיו את הערמונים מתעלת האש, אכן תוכל ארה"ב להגביר את מערכה המדיני במזרח התיכון, פרט לעובדה שהיא הוכיחה את שרירה בי־כולתה ללחוץ על ישראל.

ארה"ב היא בעלת ברית שלנו, היא ידידה שלנו, ואנו חייבים לסייע לה כמיטב הבנתנו ויכולתנו. אך הבנתנו היא, שכל הצעת הסדר בסיני חייבת להיבחן באמת מידה אחת: האם היא מקרבת את ההסדר בינינו לבין מצרים, או פוגעת מראש בסיכויי השגתו. הסדר ביניים בסיני אשר ביסודו יהיה מונח הסדר מצרי־אמריקני לא הסדר מצרי־ישראלי, חוסם את הדרך להסדר כולל.

יתכן שהאמריקנים יצליחו תמורת סיוע כלכלי גדול להשיג מן המצרים הבטחה של הפסקת אש, לשנתיים עד שלוש. אמנם אין לזלזל בנשימה הארוכה שאנו עשויים להר־ויח, אף על פי כן חייב כל רעיון חדש שאנו נביא לוושינגטון בחודש הבא לחזור לנקודת המוצא היסודית והיחידה: ביסודו של דבר, כל הסדר בסיני תלוי בהכרה מצרית בעצמאות ישראל ובריבונותה לנהל מו"מ ובהכרה להידבר עם ישראל.

וגם אם זו אמת ישנה, היא נשארה בכל זאת האמת היחידה.

שלום רוזנפלד ● חזית ההפקרות

הביצוע היה מושלם.

כמעט אי־אפשר להעלות על הדעת מבצע מושלם יותר. התכוננות הלחימה, תכסיסי־ההטעייה, התגנבות־יחידים, פעולות־האיסוף, ההסתערות־המבצע, הלוגיסטיקה — בכל בלשון המקצועות, אמנות־התכנון, נסיון קרבי ואין צורך לומר: רוח מתפכנית להטעה.

רק העיתוי היה לקוי.

אילו המתינו כמה ימים, שבוע אחד בלבד, והיה מבצעם משתלב שילוב מבפי תעיוני בארצות האזורי הה־בינלאומי כצפויה לו, ללא ספק, תהדהד עולמית כבירה: פתיחתה מחדש של תעלת־סואץ אחר שמונה שנות שיתוק.

איזו הזדמנות חד־פעמית לשיתוף־פעולה יד ביד בינינו לבין שכנינו בדרום נשמטה מבין האצבעות מכל:

מכאן — הפעלתו מחדש של נתיב־המים הבינלאומי, שעד מהרה יהפך ללא ספק גם לנתיב־נפט ומטה־מיכליות — ומכאן: שיתוק צנור־הנפט הישראלי שנועד לשמש תחליף לתעלה ומוביל־הנפט מאיזור המפרץ אל מדינות צמאות־הדלק באירופה.

צוחות־הקרב של יורדי־הים האמיצים שלנו היו משתלבות אורגנית בתרועות־ההתלהבות של המצרים והד־צרור־הירי הבודד היו כמו מתמזגים בהרמוניה נהדרה בצלילי־הנצחון של הבארים של וורדי מ„אאידה".

וכך היינו מגישים לנביא מצרים ביום חגו הגדול את התרומה הנדיבה שלנו, שאין ערוך לה מבחינה כלכלית, מדינית ומוראלית.

חבל.

חבל מאד שההזדמנות ההיסטורית הזו הוחמצה. או שמא נאמר ליתר זהירות: כמעט הוחמצה.

שהרי בארבעה הימים שלפנינו עוד ניתן לתקן את המעוות.

ואם טובה בעיניהם של מפקדי־המרד בקצא"א עצתו של אסטרטג מובב ישילו־נא על אחת מיחידות־הקומאנדו שלהם משימה — שוודאי לא יחסר לה האומץ והכישורים לבצעה:

לפוצץ את הצינור בדיוק בשעה שבתעלת־סואץ תעבור מיכלית־הנפט הראשונה.

ויהיה המעגל סגור.

●

הכאב, הזעם, החרדה — אינם כנראה יועצים טובים לפובליציסט.

עדי במרומים שבנטלי אתמול את קולמוסי בידי, לא את השורות המרות האלה ביקשתי לכתוב. אף כי סמיכות־פרשיות סמלית זו, לבין פתיחתה הקרובה של התעלה ושיתוקו של צנור־הנפט שלנו לא הרפתה ממני.

כוונתי היתה אחרת. רציתי לכתוב כאמרי־ניתוח עניני באותה פרשה מסעירה של סכסוך־הצינור שדחקה השבוע בכותרות־העתונים ובתודעתנו הקולקטיבית את מאורעות־הדמים בגבולנו הצפוני, את המזימות הפוליטיות הרות־הסכנה שמתרקמות עכשיו, קצתן בסתר וקצתן לעין־השמש בבירות שונות של האיזור ומעבר לימים וכיוצא באלה נושאים שכל אחד מהם לחוד וכולם ביחד טומנים בחובם מוקשי־זמן קטלניים.

אספתי נתונים על תולדות הסכסוך, ביקשתי ללמוד משהו על הרקע המקצועי והחברתי שלו, ליקטתי עובדות ומסמכים על הגופים המעורבים במחלוקת, על האנשים שמאחורי המאורעות. אך מה בצע בכל אלה כאשר אתה עומד מול חיזיון מביש והרסני זה של טרופי־דעת המבק־שים את ליסות־הבכור כן המדינה?

איך יסכול אדם את עצמו בנימוקי־הגיון, כאשר אש תבערה הזו של הפקרות משתוללת סביבו, וצעירים אלימים, שבוודאי יש ביניהם גם אוהבי־מולדתם, מבקשים את נפשה של המדינה, שהיא גם ביתם של נשיהם וילדיהם?

היתכן כלל שיקול־דעת קר ומפוכח מול חזיון־התעתועים זה של בזיון־המדינה, חוקיה, מוסדיה ועוצמתה?

●

אינני יודע אם המורדים הנלהבים שמארגנים את אספקת־המזון והציוד למבריחם בלב־ים דואגים גם לספק להם עתונים. סביר יותר להניח שהם נמנעים מכך, כדי לא לרפות את ידיהם ולא להחליש את רוח הקרב שלהם.

אך אם תימצא דרך כלשהי להעביר לידיהם את הגליונות הטריים של כל עתוני־המדינה, ואם תחזור אליהם לשפה קלה הספינה, אולי יוכחו לדעת, כי רובו הגדול של העם על אזרחיו הנאמנים, על עמליו הישרים והטובים, על מחוקקיו, על מעצבי־דעת הקהל שלו, על מנהיגיו מכל גוני הקשת הפוליטית לא יתיר להם להכניע את המדינה ולהכריחה לכרוע על הברכיים לפניהם.

כי כל אלה יודעים שלא הם, המורדים, ייצאו המנצחים, אם יכצרו את החוק.

לא הם ולא אותם „ועדי־פעולה" של המפונקים והמיוחסים בעורקי־החיים האחרים של המדינה שכל כך מיהרו להזדהות עם מפירי־החוק.

●

„חזית־ההפקרות" — גבולותיה ארוכים מאד ורבים בה המוקדים: ממגרשי הכדורגל ועד לנמלי הים והאויר, מקני־השחיתות במוסדות־ציבור ועד למאורות של סחטני ה„פרוטקשן".

אך השבוע היה המוקד שלה, נקודת־הכובד שלה במימי־אשקלון.

ושם צריך להכריעה במלוא הכובד של מדינת־חוק.

חנוך ברטוב * פורד מחכה לרבין

את עברי־גבולותיה בהם־השנה הסמוכים ל־מלחמת ששת הימים ניתן לראות באופנים שונים — הכל לפי המתבונן ועמדת־הצפיה שהוא בוחר לעצמו.

הנשיא סאדאת יעשה את יום פרוץ המלחמה ההיא בשיט לאורך התעלה המשתרעת, וקול־צעקות־הגבורה של כלי־התקשורת יבוא למחות מזכרון העם המצרי את התבוסה הנוראה ההיא, להמיר בעצה את החמישה ביוני ל־„מבצע באדר", הלוא היא מלחמת יום הכי־פורים.

ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, יעשה את היום שבו נפסקה האש וצה"ל בשאר עומד על עומדו — ברמת הגולן, לאורך הירדן, בשפתה המזרחית של תעלת סואץ, הוא שביה כרמטכ"ל על אותה הערכה יוכל לטעון כראש־ממשלה, שעדיין מחזיקים אנו ביותר בקוים שעצבנו באותו 11 ביוני 1967 ואותם קילומטרים מעטים שבין עמדותינו העכשוויות לבין התעלה אין להם, בשעת מל־חמה, משקל מכריע. הישגי ששת הימים עודם בידינו.

כאמור, הכל לפי המתבונן ועמדת־הצפיה.

מעמדת־הצפיה של שכרון גמור בשבועות שקדמו לששת הימים, מן הדיבורים על „זריקת ישראל לים" ומן הצגור של נאצר אל רבין — אותי „אהלן ואהלן"! זכור — נפלה כבדים להתחם־ההסכול, לייאוש ש־נבהה היה שלא תהלך עצמה מתוכו עד ימיהם הדור הזה.

אם ישקיף סאדאת על מבצר כעמדת־הצפיה של אותם רגעי־שפל, רשאי הוא להתהלל בהישגיו ובגבהה הערבית התוכה שמאחוריו. עודנו זוכרים את הלעג שאפף אותו בשעה שעלה לכיסאו של נאצר, את הדיבורים על ה„32 בדצמבר", את הרושם שעם גירוש הרוסים אבדה למצרים האופצ־יה הצבאית. הייכל עצמו מספר, שלמלחמת יום הכיפורים יצא מתוך חרדה והסכול כדי „להאות בנובר של הרסמאגש", שחשש כי יביא להקפאת הסטאטוס קוו.

אך אם ישקיף סאדאת — ועמו אסאד תוספיו — על פני־הגבולות בהשוואה ל־4 ביוני 1967, אין לאיש מהם סיבה לצהול. התוצאות המפלה ההיא לא שונו הרבה ב־„מבצע באדר". המאמץ הצבאי האדיר, הו־מתואם היטב בין מצרים, סוריה וברית־המ, הניב פירות טריטוריאליים דלים, ואף עליהם חייבים הם להודות לשר־החוץ של אמריקה (ראה שוב הייכל!), שלא איכפת היה לו לראות איך שותת דמם של הישראלים ושרה הרבה למנוע את מלוא הנצחון מ־צה"ל. הערבים מבקשים להשכיח זאת, אבל המלחמה אכן נסתיימה בקים ה־101 בכביש קאהיר־סואץ, ובמטווח־תותחים מדמשק.

אך, כאמור, הכל תלוי בעמדת־הצפיה.

*

הוא הדין בנו, הישראלים.

אנחנו יכולים לצפות בהווה מעמדת־הצפיה של קיץ 1973, דרך משל. ואנחנו יכולים להעריכו מעמדת־הצפיה של מאי 1967.

בקיץ 1973 הגיע אצלנו לשיאו העורון המדיני, שעיוון מהערכה בלתי־מציאותית של הצד־שכנגד. לא ידענו את כל העובדות הצבאיות, ואלה שידענו הוערכו באורח מוט־עה בתכלית. הדבר על כך, שאין למצרים אופציה צבאית של ממש ועל־כן יכול היה שר הבטחון להינבא לעשור בלי מלחמה בקנה־מידה רחב. הכל לולו בשיקולו הפו־ליטי והכלכלי של הנפט. איש לא חזה מפולת דיפלומאטית כגון זו שפקדה אותנו עם פרוץ המלחמה.

מעמדת־הצפיה ההיא מצבנו עודנו קשה מאד. כל מי שעוסק בהשוואה בין האופן שבראינו־בעיני־עצמנו (ובעיני חלק ניכר מן העולם הנאור) לפני שנתיים ובין האופן שאנו רואים את עצמנו (ונראים בעי־ני זולתנו) היום, אי־אפשר שלא הכה אותו הפחד השחורה.

לא כן נראים הדברים מעמדת־הצפיה של מאי 1967. מי לא יזכור את הקדרות של אותם ימים, את תחושת „אושוויץ" ש־אחזה רבים מאתנו. ישראלי שעשה באותם ימים בחוץ־לארץ — וחש סביבו את האוי־רה, העוינות, הפראות החושה המדברת בפה מלא על „חיסול" ו„השמדה" — יודע כי אפילו אחרי אותו „מחדל" נורא של יום־הכיפורים, אין כל השוואה בין מצבנו ערב מלחמת ששת הימים לבין מצבנו היום. עודנו ניצבים על הר גבוה.

*

לא כמו לפני שנתיים, לא כמו לפני־שמונה שנים חסר שבועיים, במעט לפו־רת המבחן.

אז היו באמת הרבה יותר אפשרויות. אז לא היה ויכוח לא לגבי השאלה אם יצאנו למלחמת קיום ולא לגבי השאלה אם נצחוננו היה מוחץ וחד־משמעי.

אין טעם לחזור ולפעוס את כל הגירה שהעלינו כולנו שנה אחרי שנה. יש טעם — וחובה — להוציא לקחים לעתיד.

אם עמדת־הצפיה של ישראל היום היא זו של שבות־השיא שלאחר ששת הימים, אותה השתכרות מן הנצחון הגדול (באמת!) בדברי ימי ישראל התשובה ש־ניתן לנו „לחכות לטלפון" — יש בכך כדי להודיע. הסימנים מרמזים על כך, שגם ההתאוששות הממשית והנפשית מן ה„הלם", מתחושת הנכייה להשקיף על מצבנו מעמ־דת־הצפיה זו.

כלומר לאבד מחדש את חוש המציאות.

התוכנה האחרונה — האגרת של 76 הסנאטורים של ארצות־הברית.

איני בא להמעיט לא מחשיבות התמ־יכה ולא מטעם אהדתם לישראל. דבר זה ידוע היה גם לפני שנתנו. הנשיא פורד עצמו תמך בעבר — וגם בעבר — מתוך ידידות מופגנת לא־פחות.

השאלה האמיתית היא: על מה חייבו עצמם הסנאטורים? על הסדרים חלקיים עם מצרים שאחריהם יישב ישראל בכה? על כך חתם הסנאטור מקגוורן? ואפ־ילו הסנאטור צ'רץ'?

האמנם נכון להציג כך את הדברים, כאחרי אותה איגרת יכול ראש־הממשלה לנסוע לוושינגטון בהרגשה שאין עוד צורך להשיב לנשיא פורד מה הלאה?

*

אני — כרבים ובניבם מבני — קורא אחרה את הדברים. אני קורא את דיווחיהם של כתבי־העתונים הישראלים מוש־ינגטון. קראתי בעיון רב את רשמיו של פורד „במעריב" ושל עורכת „דבר". קראתי את הראיון המרתק עם פרופ' פלדמן ביום ו' שעבר. קראתי את ניתוחיהם של הכותבים האמריקניים החשובים — הנס מור־גנטאו, סטאנלי הופמאן, תיאודור דרייפר, שלא לדבר על ג'ורג' בול, מראשי הממסד הדיפלומאטי לשעבר, שלא לדבר על ידידנו הנאמן ארתור גולדברג.

האשליה הזו, שכאילו ניתן — או כדאי — ללכת בדרך ההסדרים החלקיים לטווח של יותר מחצי־שנה עד שנה־וחצי, קשה לראות על מה היא נשענת.

זוהי חזרה עיקשת לעמדת־הצפיה של קיץ 1973, אך בתנאים — בהשוואה ל־אותה שנה — קשים הרבה יותר. מעמדת־הצפיה ההיא נחלצו אנחנו בכשלון מדיני ונחלו הערבים בנצחון מדיני.

*

מה שאין כן בעמדת־הצפיה ארוכת־הט־וח, זו המשקיפה שנים רבות לאחור ושנים רבות קדימה.

בידינו עדיין קלפים טובים. המבחן הוא הס־טורי. לעומת שנת 1948 ולעומת 1967 עודנו יושבים גבוה מאד, ויש לנו גם מה להציע וגם מה לקבל. אבל זה בתנאי שלא נעשה אנחנו את השגיאות הנוראות שעשו הערבים במאי 1967 ועשינו אנחנו ערב יום הכיפורים.

אמנם זוכרים את היום ההוא כשהת־חיל צה"ל לשיר „נאצר מחכה לרבין". אני זוכר כשהסביר הפלפוריקנר של הסבירות שלנו בלונדון את השורות האלה, ותחילה חשבנו שמישהו השתגע ואחר־כך התחיל גם המוראל שלנו להרקיע...

הנסיעה לוושינגטון, ביוני 1975, היא סיפור אחר לגמרי. איננו צריכים לקבל „רגליים קרות" ולהכנע להכתבת ההסדר החלקי, שהוא הזמנה לתוקפנות־בשיעורים.

אבל אי־אפשר לבוא עם מכתבם של 76 הסנאטורים, שהוא כמו שטר על קרח.

צריך לבוא עם תכנית מדינית. שאם לא כן — במוקדם או במאוחר נגבה שוב באיזה „הלם", אולי של הסדר כפוי.

זה לא צליח ולא מרכים את המוראל: פורד מחכה לרבין...

הנרי: „החוצפה היהודית הטיפוסית הזאת!..."

מוסף לגליון ערב שבת * כ' בסיון תשל"ה * 30 במאי 1975 * כ"ח למדינת ישראל

هكذا من الأصل

„קו המינימום" של יצחק רבין

מאת יוסף חריף

לקראת צאתו של הנשיא פורד לפגישה עם סאדאת בזלצבורג, טילפן קיסינג'ר לשגריר דיניץ ושאלו: „היכן אנו עומדים?" ✶ למה התכוון קיסינג'ר כאשר אמר השבוע כי „ישראל אינה עיקשת" ✶ בהיכנסו לשנת כהונתו השניה כראש־הממשלה אמר רבין כי אנו ניצבים לפני „שעת־מבחן קריטית" ✶

יצחק רבין, אשר ביום ה־שלישי תמלא שנה לכהונתו כראש ממשלה, שוב אינו מלא פחדים מאימת ה־תפקיד כבתחילה. הוא פחות הססני, אין הוא אכול חששות כבעבר־הלא־רחוק מפני יכולת ממשלתו להאריך ימים, והוא מתיימר להנהיג את הממשלה מעשה בעל־בית תוך מיצוי הסמכות המסורה בידי ראשון־בין־שווים.

הדברים מוצאים להם ביטוי גם בעניינים „קטנים": הסברו, למשל, כאשר הצעה ש־השמיע בישיבת הממשלה השר משה קול לא נראתה לרבין בהקומה (מדובר היה בהצעה למכוש סוף סוף את החוק בדבר שרות לאומי לבנות הפטורות מגיוס לצה"ל כבעלי דת, שהוחק בשנת 1953) העיר לו ראש הממשלה הערה, שנתפרסמה כבצרה, שמשמעותה היא מעתו כבין זה: הואיל ושאילתות כאלה או הצעות כאלה הבאות ממך לא נועדו אלא כדי שאחר כך אפשר יהיה להדליפן לעתונות — הרי שבעצם הדברים שהמשמעת כבר הושגה מסרתך...

השר קול, הידוע בערנותו ושבשאילתותיו „המשרידות" הביאו לא אחת לשינוי או לתקון בסדרי־מִמשל ראה עצמו נפגע ואמר שהוא מוחה על תשובה זו של ראש הממשלה — —

רבין הגיב: טוב, המחאה נרשמה, — לקול צחוקם הרם של חברי הממשלה.

ספק אם עד לפני זמן קצר בלבד היה ראש הממשלה מתיר לעצמו סגנון כזה, אפילו לא התכוון לגאֹף בשר, כפי שהובהר לאחר־מכן בשם לשכת ראש הממשלה, אלא היה זה מתוך „הומור"...

שבוע לפני כן בא רבין והפתיע את השרים בהצעה למנות את אלוף (מיל.) רחבעם זאבי לתפקיד יועץ מיוחד לראש הממשלה לענייני מודיעין. אין זה חשוב להידרש לוויכוח הציבורי סביב המינוי הזה. החשוב, לענייננו, שראש הממשלה לא בא לשאול בעצת חברי הממשלה, אלא פסק שזהו זה (מבחינת הנוהל אין מינוי כזה טעון אישור פורמלי של הממשלה). הוא כאילו אמר: אני רוצה רק למסור לכם על החלטתי וכו'... העובדה, שמספר שרים הופתעו מן ההצעה — וראש הממשלה לא הופתע, כמדומה, מן ההפתעה שלהם — לא הטרידה את מר רבין כל עיקר. גם הבקורת שנתלוותה למינוי הזה אחר־כך בעל־פה ובכתובים השאירה את ראש הממשלה אדיש ושווה־נפש.

● רבין „אחר"

לפני ימים מעטים נפגש ראש הממשלה עם סגל הקצונה של משטרת ישראל במפגש כנור, ודן עמו, בין השאר, (בראשית הפגישה סקר באוזני הקצינים את המצב המדיני) בגילויים של מעשי השחיתות במדינה. לבסוף עודד אותם „להוסיף ולחשוף בנושא זה". לא מכבר אמר למקורביו שהוא חש בצורך „להתלבש" גם על ענייני הפנים ולא רק לטפל ב„קיסינג'רי" (כלומר בענייני חוץ). כל הופעתו באותו כינוס אמרה בטחון־עצמי ושמחות.

אפשר להצביע על מספר נוסף של דוגמאות, אבל די בצרור קטן ומקרי זה כדי להמחיש שלאחרונה שוב אין זה אותו רבין שהכרנו ושכשאלי דעת־הקהל לא התמיאו לו באחרונה ושרבים אף במחנה התומכים, פקפקו ביכולתו להנהיג את המדינה בשעות הקשות, שהיא נתונה בהן, בענייני פנים ובענייני חוץ.

דומה, כי חל שינוי כלשהו ביחס אליו וגם אם רבים אינם רואים בו מנהיג, שוב אין מתייחסים אליו באותה מידה של פקפוק. גם מבקריו יהיו אולי מוכנים לומר כיום, שבכל זאת יש בו „משהו".

יש, כמובן, הסבר הגיוני לתמורה שנסתמנה בעת האחרונה באישיותו של יצחק רבין, תמורה המבליטה לפתע עוז לגבור בשרים, לעשות מ ע ש ה גם כאשר נראה לו שאין הוא פופולארי, או — ב ח ד ל כגון אי־מינוי ועדת שרים לענייני בטחון (שעליה המליצה ועדת־אגרנט).

לבוא ולומר, כי אומץ־הלב לומר „לא" לקיסינג'ר ולפורד בעניין תנאי הסדר־הביניים עם מצרים, הוא אשר עשה אותו, בעיני הציבור או בעיני עצמו ל א י ש ־ ה ח ז ק, יהיה פשטני בדי, ולו גם מן הטעם שככלות הכל לא עמד במבחן הקשה הזה עד הסוף.

נכונה שהבטחון־העצמי המאפיין באחרונה את צעדיו של יצחק רבין בזירה הציבורית נובע במידה רבה, אם לא מכרעת, מן המציאות, או אולי רק מן ההנחה שאין כיום במפלגתו מי שיסכן את כסאו. כל העפילים שוב אינם מפילים את מוראם עליו, בין שמדובר בפנחס ספיר ובין שמדובר במשה דיין. גם מי שנזהר בזירה ותפקיד ראש הממשלה עדיין קורץ לו אינו נוהג מן „היתרון", שנהנה ממנו יצחק רבין והוא שהתמיכה הכמעט־כללית ניתנת לו מפני שאחרים המוכרים כמועמדים פ ח ו ת מקובלים. ראויה לשימת־לב העובדה, שגם בקרב תומכיו של רבין מצויים כאלה המתי־צבים מאחוריו כחוסר־ברירה.

● להתמודד עם בעיות היום־יום

בין כה וכה, יצחק רבין, עם כניסתו לשנתו השניה כראש ממשלה חש עצמו בטוח יותר, פסקני יותר ומתחזקת אצלו התחושה, כך נראים הדברים, שמנהיגותה של המדינה מוטלת על כתפיו בפרט ממש בשעת־מבחן ק ר י ט י ת זו, כהגדרתו שלו עצמו, שאנו ניצבים לפניה.

„ק ר י ט י ת" — אולי לא רק ביחסי חוץ, אם כי בתחום זה הדברים נראים חמורים יותר. שכן האלטרנטיבה לחוסר התקדמות לקראת הסדר היא, כך טוענים, מ ל ח מ ה, אשר בגלל מאגרי הנשק המתחזקים שנצטבר באזור עלולה להיות אכזרית מכל קודמותיה.

המציאות הקריטית מן הבחינה הפנימית הומחשה רק השבוע ב„מיפגן־הכוח" ב־עת התנגשות בין יורדי־הסירה של אשקלון לבין שליחי החוק במדינה. השנה הראשונה של עידן־רבין לא הצטיינה רק בהישג של איתנות העמידה מול הנרי קיסינג'ר — אם כי אין לזלזל במשמעות הרבה שהיתה ליכולתה של הממשלה לדחות את השדר תמאיים של נשיא ארה"ב — אלא גם בהתערערות המבהילה בחיי החברה, בהפצוף על המימשל ועל החוק ועל ההסכמים הכתובים ועל הארגון הציבורי הגדול ביותר של העובדים ובהתפוררות של סדרי חברה תקינים ובהמשך הביטה של אתגר פוליטי, המאפיין גם את ממשלת „ההמשך ו ה ש י נ ו י" של יצחק רבין.

אומרים לנו, כי רבין מכיר בכך שמבחנו לא יהיה רק ב„משא־ומתן עם קיסינג'ר", אלא גם, ואולי בראש ובראשונה, ביכולתו להתמודד עם בעיות הדוחקים בפנים. אמת, אין לבוא בדרישות, ודאי לא להרוץ משפט על ראש ממשלה אחרי שנה אחת, מה גם שהירושה שהונחלה על שכמו בלא כל הכנה מוקדמת כמות כאלקה חרוכה. אבל יש לתמוה שבארבע או חמש הופעות רצופות שהופיע ראש הממשלה השבוע שמענו מפיו רק דבר אחד, אם יש מקום ל„הצעות חדשות" (ובעניין מצרים) או שאין מקום ל„הצעות חדשות", כאילו לא קרה השבוע שום דבר חריג בתוך גבולות המדינה וכאילו שבין הופעה בסיעת המערך, לבין עין־הוד או אוניברסיטת תל־אביב, בתוך שתי יממות, חלו תמורות כפול־גות המחייבות להזכיר מיד שאין מקום ל...„ה צ ע ו ת ח ד ש ו ת".

כללו של דבר, הבטחון־העצמי, ככל שהוא נדרש וככל שהוא קיים, אינו יכול להתמצות רק בהערה שנונה כלפי שר, הידוע כאדם נוח לבריות ושאין דרכו להגיב בצוות. איך אמר לנו אחד השרים: אילו דיבר אלי ראש הממשלה כ ך — הייתי קם בו ברגע ועוזב את הישיבה!

● המחלוקת עם ועדת השרים לענייני בטחון

מכל מקום, סממני ההנהגה, האיתנות בדו־שיח עם ארה"ב, הכושר להתמודד עם השאלות האמיתיות בענייני חוץ כבענייני פנים, עדיין טעונים גילויים. אחד הפסקנים ה־צעירים הבולטים במפלגת העבודה, אמר השבוע: „הסיבה שרבין מצוי עדיין תהו־ת, ככלות הכל, היא שקשה לראות כיצד הוא מסוגל להתמודד עם בעיית השלום כשאין הוא מסוגל להכריע בשאלת הקמתה של... ועדת־שרים לענייני בטחון". ויצא לומר, ידוע שהממשלה כבר סיכמה למעשה את דיונה בעניין הקמתה של ועדת השרים לענייני בטחון, וכבר הוסכם על מספר חבריה (על פי הצעה, שעיבה שר־המשפטים, חיים צדוק) ונאמר באותה הישיבה ש„בישיבה הבאה" יביא ראש הממשלה את הצעתו בדבר הרכבה האישי של הועדה — ובאו חלפו, כהוהגה, כחודשיים ואין קול ואין עונה.

מדוע לא נסתיים הדבר? קודם כל שנתעוררה מחלוקת חמורה בין שני שרים של המפד"ל לגבי זכות הייצוג בוועדה. באו הציעו לו, לרבין, שכדי לא לעורר מדנים וסכנת משבר, ראוי להציע ליצלן, יינתן למפד"ל שני מקומות בוועדה. רמזו אחרים בממשלה: לא יקום ולא יהיה. מה פתאום מגיע למפד"ל שנים?! אחרים ראו עצמם מקופחים בכלל — מדוע ייכללו בוועדת השרים לענייני בטחון רק חלק מחברי הממשלה ויתרם יהיו כשרים ממדרגה שניה? סוף־דבר, אין ועדת שרים לענייני בטחון כלל!

שמענו אומרים, כי ראש הממשלה אינו סבור שהקמתה של ועדת־שרים לענייני בטחון זה דבר חשוב. אולי. אפשר בהחלט שההנהגה שתצביע עליה אותו צריך להמחשת הססנותו של ראש הממשלה איננה המוצלחת ביותר, אבל עובדה היא, שהעיכוב בהשלמת הרכבתה של הועדה הזאת חל מרגע שהוחלו מתגלים בעיות „פרסונליות" — וראש הממשלה נתבצה ה ה כ ר ע ה.

וכך נכנס יצחק רבין, לשנה השניה של כהונתו כשלפתחו רובץ מבחן מדיני קשה, אולי הקשה בכל המבחנים, שעמד בהם עד כה התנועה יכולת הכרעה! פגישתו ב־11 ביוני עם נשיא ארה"ב, ג'ראלד פורד לשם דיון בגורל ההסדרים במזרח־התיכון. אין תימה, שמאז שנתו הראשונה של יצחק רבין אינו מאפשר מתן תשובה חותכת לגבי כושר עמידתו במבחן זה.

● בין ה־22 במארס ל־11 ביוני

היה בלא ספק מקום להתרשם בפרק הזמן שחלף מאז ה־22 במארס, היום שבו הגיעו שיחות־קיסינג'ר לכשלון, כי ראש הממשלה יודע את אשר לפניו. בזמן שאחרים, גם בתוך הממשלה, החלו מגלים רפיון־רוח ל־נוכח ההתמרמרות הגועשת של המימשל, על ישראל, שהתבטאה בהטלת האשמה לכשלון השיחות עליה ובהפעלת לחצים תחת ה־מסווה של „העיון מחדש", גילה רבין קור־רוח. יתכן שיש אמת בהערכה, שראש ה־ממשלה נתן לה ביטוי לא אחת, כי העמידה האיתנה היא אשר הוכיחה גם למימשל ה־אמריקני, כי יצחק רבין „אינו ניתן להזוי" — כלומר, אל יבנו פורד וקיסינג'ר על ההנחה שהמדובר בראש ממשלה חלש, שעל כורחו יקבל את התכתיב של וושינגטון.

על צד האמת, על רקע הנחשול של דרי־שות להעלאת הצעות חדשות שבא מקרב ראשי מפ"ם ואישים שונים במפלגת העבודה כאבא אבן, פנחס ספיר, יצחק בן־אהרן, יוסי שריד ואחרים, נזקקה אישיותו של יצחק רבין ונצטיירה באור שונה, חיובי יותר, מכפי שנצטייר בדעת־הקהל עד כה. היה זמן, שהוא תואר כנגרר אחר שמעון פרס, אשר מושפע ממשה דיין ושבסוף־הכל אין מהלכיו רצוניים אלא כפויים עליו. ב־אחרונה הצליח ראש הממשלה להשתחרר מדימוי זה והרושם החדש שחל להיווצר הוא, שאם יש תחום, שבו בולטת התמצאותו, הוא התחום הזה של מערכת המימשל בוושינ־גטון ויחסיה של ישראל עם ארה"ב. חיזוק לרושם זה אפשר היה למצוא באיגרת 76 הסנאטורים, שהוכיחה, כביכול, שהממשל של פורד—קיסינג'ר אינו פוסק־אחרון ושדעת־הקהל והקונגרס הם לצדה של ישראל. מקר־ביו של ראש הממשלה אף לא היססו כלהצריך את איגרת הסנאטורים כהוכחה ל־צדקת „הקו של רבין".

אלא שגם עכשיו, ואולי דווקא עכשיו בהתקרב המבחן אל שיאו מתעוררת ביתר שאת השאלה מהו בעצם „הקו של רבין", ושאלה נוספת — באיזו מידה יעמוד עתה בהתמודדות עם וושינגטון.

● „עוד נקודה אחת"

„עם וושינגטון" — ולא עם מצרים, כי בסופו של דבר תלויים הסיכויים של תזוזה מצרית לעבר ישראל בארה"ב, כלומר בנכו־נותה וביכולתה לשכנע את הנשיא סאדאת שאל לו לצפות שארה"ב „תסחט" למענו את ישראל ושאם רוצה הוא בכנות בהסדר־ביניים עליו להוכיח זאת גם ב מ ע ש י ם. וכשמדובר ב„מעשים" הכוונה למתן תמורה של ממש ולא רק לפעולות ערמומיים. בעניין זה ראוי להצביע על פרט מעניין ממהלך המשא־ומתן בחודש מארס: באחד מדילוגיו של קיסינג'ר בין קהיר לירושלים מסר כאן, כי הנה הלה הוזה מצרית ב„עוד נקודה אחת" — ביחסה אל החרם הערבי (כידוע דורשת ישראל שמצרים תחדל מלתת יד לחרם נגד ישראל, כאחת ההוכחות „הכר־דינליות" שפניה לשלום עם ישראל). מצרים אמרה שלשם הוכחת רצונה הטוב היא מו־כנה להסיר את החרם על בסיס סלקטיווי ובמסגרת זו הסכימה להוציא מן „הרשימה השחורה" — ב ב ו א ה ע ת — את חברות „קוקה קולה", „פורד" ו„זירוקס" (חברה אמ־ריקנית גדולה למכונות צילום ושכפול) על אף העובדה, שאלה נמצאות בקשרי מסחר עם ישראל.

אלא שבמקרה, במהלך השיחות, נתפרסמה ידיעה, שהגיעה אל שולחנו של ראש הממ־שלה, ואשר סיפרה, כי מצרים הזמינה את חברת „פורד" האמריקנית להקים מפעל מכו־ניות במצרים. אמר רבין לקיסינג'ר: האל־נא לומר למצרים שישחקו את המשחק ב־צורה טובה יותר... הנה אנה רואה, כמה „מוכרים" לנו את הדברים, ש ה ם מבריא רוכים בהם...

זו היתה המחשה אופיינית לערמומיות המצרית, כפי שהעיר ראש הממשלה ב־הקשר אחר: „סאדאת מנסה למכור לנו בפעם השניה סחורה שהוא כבר מכר לנו" (הכוונה היתה להעברת מטענים הולכים לישראל דרך תעלת סואץ ואי־הפרעה ל־מעבר אניות ישראליות בבאב־אל־מנדב — שני דברים, שמצרים התחייבה לגביהם ב־מסגרת הסכם ההפרדה הראשון).

באחרונה שמענו מפי ראש הממשלה פע־מים מספר שאין הוא רואה כל טעם ב־העלאת „הצעות חדשות". ראשית, כפי ש־מאחורי גהה זו, שהאמריקנים תוחים עליו, מסתתרת כוונה פשוטה אחת — שישראל תעשה ו ו י ת ו ר י ם חדשים. שניה, כפי שהבין רבין, האמריקנים כבר מכירים כל ניואנס אפשרי מן ההצעות הבאות בחשבון ולכן לא ישראל היא הכתובת ל„הצעות חדשות" אלא מצרים. זו בעצם הסיבה מדוע לא ראה רבין צורך לפרט רעיונות חדשים לקראת הפגישה פורד־סאדאת בזלצבורג אף שהיו כאלה מקרב חבריו בממשלה שיעצו לו לעשות זאת מתוך נימוק שכדאי הדבר שנשיא ארה"ב ידע על עמדותיה המגובשות של ישראל ועל־ידי כך ימנע מהבטחות לסאדאת, שלא יוכל לקיימן.

● קיסינג'ר טלפן לדיניץ

ואמנם, ד"ר קיסינג'ר בעצמו רצה לדעת מה יש לישראל לומר בשלב זה, ערב ה־פגישה בין הנשיא פורד ונשיא מצרים, אנואר סאדאת מהרהורים. זו היתה תכליה השיחה ה ט ל פ ו נ י ת עם שגריר ישראל בוושינגטון לפני ימים כמספר (משום־מה לא קיים עמו שיחה פנים־אל־פנים בנושא חשוב שכזה כבימים ימימה). היה זה שר־החוץ האמריקני שצלצל אל השגריר וביקש לדעת „היכן אנו עומדים". על פי הנחיות שהיו עם השגריר מירושלים מזה זמן, השיב כי קיימות שלוש האפשרויות הידועות:

● „הסכם קטן" על בסיס של „אי־שימוש בכוח", במתכונת שדובר עליה בחודש מארס, אך ישראל עומדת על כך, שמשך ההסכם יהיה גדול יותר.

לפי מקורות ישראליים לא הסכימו ה־מצרים, אלא לשנה אחת עם אפשרות של הארכה אוטומטית מדי שנה של כח החירום של האו"ם ואילו מקורות בסטייט דפארטמנט „גילו" בימים אלה לכתב בכיר של ה„ניו־יורק טיימס" בשיחות־רקע, שהמצרים הס־כימו להסדר ל ח מ ש ש נ י ם. (הכוונה היתה אולי לכך, שיש סיכוי שמצרים הס־כים להאריך את ההסכם מדי שנה לשנה נוספת עד לחמש שנים). כשנודע הדבר לראש הממשלה, נתמצתה תגובתו במלה אחת: „הבלים" (במקור האנגלי היתה ה־מלה פחות מעודנת).

● ישראל מוכנה גם ל„הסכם גדול" — ויתור על כל המעברים ונסיגה עמוקה יותר מזרחה (במסגרת ההסכם הקטן הסכימה יש־ראל לוותר רק על מחצית המעברים), אם יסכימו המצרים ל„אי לוחמה".

● ישראל מוכנה גם לדון על הסדר שלום כולל.

● „נשמע מה יהיה בזלצבורג"

ד"ר קיסינג'ר לא נכנס הפעם לויכוח. אם כך, העיר, נשמע מה יהיה בזלצבורג ונדבר אחר־כך.

לאמיתו של דבר כל הויכוח סביב מה שנאמר עד כה על־ידי כל אחד משני ה־צדדים ומה היה אפשר להבין מאמירה זו או זו, אינו חשוב עתה, הן כל המשחק מתחיל כביכול, מחדש, באווירה חדשה וב־רוח טובה. אחרי כל האשמות הקשות ש־הטיח ד"ר קיסינג'ר בישראל אמר השבוע „הפקיד הבכיר" באירופה, כי... ישראל אי־נה קשת עורף או עקשת כלפי הסכם־הביניים עם מצרים. שינוי נימה זה מפי קיסינג'ר אומר דרשני: למה הוא מתכוון באומרו ש „א י נ נ ה ע י ק ש ת" בלשון הזה, למה שהיה עד כה במהלך השיחות על הסדר־ביניים או אולי יש לו מידע חדש, שהוא מסתמך עליו וכוונתו לשלב הבא של השיחות על הסדר־ביניים?

נדרשת תשובה בהירה וחדה בשאלה זו לאחר שהממשלה כבר נכוותה פעם ברותחין מדיבורים, אשר קיסינג'ר קרא אותם כביטוי ל„וותר עקשותי" מצד ישראל. מה, איפוא, נאמר על־ידי ישראל במהלך המגעים, עם וושינגטון בעת האחרונה? אומרים, כי הדגש החזק המושם עתה על ידי ראש הממשלה על עניין משך ההסכם והמתפרש על־ידי רבים כנכונות לגמישות בכל יתר מרכיבי ה„הסכם הקטן" אם רק יסכימו המצרים להסדר לתקופה ארוכה יותר ידוע היטב לוושינגטון. יתירה מזו, הדבר נמסר לה, כנראה, באורח מוסמך כדי לצייד את הנשיא פורד בהערכה ר י א ל י ת לקראת פגישתו עם סאדאת.

מה אומרת על כך ארה"ב?

כמסתבר, כי וושינגטון השאירה את ישראל בערפל. אין ישראל יודעת, למשל, מה בדיוק דובר בשיחה בין קיסינג'ר וגרומיקו בווינה, זולת זאת, שהרוסים הסכימו לתת לוושינגטון ארכה נוספת לנסיון להשיג הסדר־ביניים עם מצרים. גם על תוכן המגעים בין וושינג־טון לקהיר, אשר קדמו לפגישה בזלצבורג אין ישראל יודעת הרבה. על יסוד שברירים של מידע והערכות המסתמכות עליהם נודע בירושלים כי מצרים ניסתה לדחוף שארה"ב תעלה תכנית משלה להסדר־ביניים עם מצ־רים מתוך הנחה, כזו תאלץ למעשה את ישראל לקבל את התנאים המצריים שנדחו על־ידה בחודש מארס. צהרי קיסינג'ר אמר בהופעות שונות כי מבחינת המרכיבים ה־צבאיים שהוצעו על־ידי מצרים אי אפשר לטעון שקהיר לא הלכה לקראת ישראל. על כל פנים, מקורות בממשל האמריקני חיזקו את ההערכה הרווחת, שפורד מצפה אמנם להצעות חדשות משני הצדדים „אך ב ע י ק ר מישראל".

● וושינגטון רמזה לקהיר

ידוע אמנם שלקראת הפגישה בזלצבורג פנתה וושינגטון לקהיר ו„רמזה", שהנשיא פורד מקווה כי גם מצרים תפיק כחודש בעמדותיה ותעלה הצעות חדשות. אך כמה שנודע כאן עד כה לא נענתה מצרים לצי־פיות אלה של נשיא ארה"ב. אלא אם כן אין סאדאת מוכן לומר דברים כגון אלה, אלא בשיחה א י ש י ת עם הנשיא פורד (מבחינה בסיסית נראית גישה כזאת סבירה למדי לנוכח החשש מפני הדלפות אפשריות).

יש עתה לנשיא פורד דרכים להשפיע במשהו על מצרים לרכך את עמדתה. מקו־רות מערביים יודעים לספר, כי סאדאת מתכוון לבקש מנשיא ארה"ב סיוע רחב בכסף ו ב נ ש ק (!) מתוך רצון שמצרים לא תהיה תלויה כל כך ברוסיה. וושינגטון מעוניינת, כמובן, בהתפתחות זו בהתרדה לצמצם עוד יותר את יכולתה של מוסקבה במצרים. אך יקשה עליה לעשות זאת — ככל שמדובר בסיוע צבאי — בלא שתחול התקדמות מ ד י נ י ת. אין כמעט ספק, שפורד ימסור לסאדאת על נכונותה של ארה"ב להושיט למצרים סיוע מקיף. השאלה היא רק זאת אם מצרים תהיה מוכנה לתת לה „תמורה". בהתחשב בהגשת תבואה ל־הסדר — ביחוד בשאלת משך ההסכם — עם ישראל.

בוושינגטון שוררת אופטימיות מסוימת. ככל הידוע הבהיר לה סאדאת, שהוא מוכן

(סוף בעמוד 26)

המצרים רוצים גם את השליש השלישי

מאת אורי דן

רק נסיגה מושלמת מהמע־ברים בסיני, יכולה לשמש בסיס להסדר ביניים חדש בין ישראל למצרים — רעיון חדש־ישן זה, בצורות שונות, חזר ועלה מוושינגטון בימים האח־רונים, לקראת המפגשים בין ה־נשיא פורד, לבין אנואר סאדאת ויצחק רבין.

במסגרת כה שבוגדר ב„חילופי הצעות והקפות" בין ירושלים לוושינגטון, לא הירפו מר קיסינג'ר ועוזריו מהרעיון הבסיסי הזה. הסבירו השבוע בירושלים:

א. ד"ר הנרי קיסינג'ר רואה בתביעה מצרית זאת תביעה לגיטימית. הוא התרשם מהשפעות המצריות ובמיוחד של שר המלחמה המצרי, הגנראל עבדול ג'אני אל־גמאסי, כי כל עוד יושבת ישראל במעברים — לא תראה מצרים את תעלת סואץ כמוגנת ד בטוחה לשיט.

ב. ישראל היתה מוכנה לוותר למען ה־מצרים האו"ם, על שני שלישים מן המעב־רים, ובלבד שתשאר לה אחיזה בפתחם ה־מזרחי של מעבר המיתלה והג'ידי. הבעיה של קיסינג'ר היא אם כן לפי תפיסתו, כיצד להשפיע על ישראל לוותר גם על השליש השלישי והאחרון הזה.

„חודשיים־שלושה"

ג. ערב התפוצצות המו"מ תבעה ישראל מהמצרים, באמצעות הנרי קיסינג'ר, שה־מעבר מהקו הנוכחי לקו הנסיגה החדש, יימשך תשעה חודשים. גאמאסי וסאדאת לא היו מוכנים לקבל זאת בשום פנים. דיברו על חודשיים־שלושה. קיסינג'ר מנסה עתה להגביה „בסף זמן סביר" לביצוע נסיגה ישראלית מ כ ל המעברים. אבל שוב נמדד הדבר בחודשים — כשהמועדים המוזכרים הם 9—12—18 חדש.

מדוע תבעה ישראל משך זמן של תשעה חודשים ולא זכתה בתמיכתו של קיסינג'ר אפילו בעניין זה?

מקורות מהימנים מבהירים עתה, כי הכוונה היתה להעמיד במבחן את הציר קאהיר־דמשק. באותם ימי סוף מארס, כשקיסינג'ר התרוצץ בין מצרים לישראל, עדיין לא היה ידוע אם תסכים סוריה להאריך בששה חדשים נוספים את מנדט כוח האו"ם באיזור ההפרדה בגולן.

ישראל רצתה איפוא בתשעה חודשים לבי־צוע הנסיגה מהקו הנוכחי בסיני, לקו אחורי במעברים, כדי שתוכל לבחון את כוונות הסורים והמצרים: אם תסרב סוריה להאריך את המנדט, תפתח בפעולות איבה ומצרים תבוא לעזרתה, הרי עדיין יהיו המעברים החיוניים בידי ישראל. אם הכל יתנהל כשורה — נמצא פרק זמן זה כדי והותר, למען בחינת הרעיון הקיסינג'רי „להפריד בין מצרים לסוריה"...

המעניין הוא שקיסינג'ר עצמו ראה דרישה ישראלית זאת כבלתי סבירה. למרות שממש־לת ישראל היתה מוכנה לוותר על שליטתה המלאה במעברים (שהרי מסירה לאו"ם, כמוה כמסירה למצרים) ובשדות הנפט של אבו־רודס, תמורת „קניית שקט" לתקופה של 9 חודשים, ראה קיסינג'ר דרישה זאת כ„בלתי מתקבלת על הדעת". במקום זאת הבהיר, שיש לו פתרון אחר, להבטחת קיום הסדר הביניים עם מצרים והוא — שישראל תוותר ויתור נוסף גם ברמת הגולן, בסדרי עם דמשק, שייעשה מיד לאחר סיכומו של ההסדר עם מצרים.

לא רק שהמצרים התנגדו להשגת החודשים — אלא שגם לא רצו להבטיח בעל פה (על הסכם בכתב כלל לא רצו לדבר) שהסדר הביניים הזה יהיה תקף שנה לאחר ביצוע הנסיגה הישראלית במעברים.

עתה כשקיסינג'ר מטכס סניגור לתביעה המצרית לפנות את כל המעברים, הוא טוען שלפני שייצא לבצע תיווך חדש במזרח התיכון, הוא מבקש שממשלת ישראל תבוא ב„הצהרת כוונות" שהיא מוכנה לסגת מ־המעברים, בלי כל הצהרה נגדית שהות־צרך כן הצד המצרי.

ויתורים נוספים?

כל הכסף האמריקני הזה — מחזיק ראש הממשלה, מר יצחק רבין, בעמדה עד לימים האחרונים. הוא דוחה כל רעיון לויתור ישראלי לית הדשה — כפי שניסו להוציא עליו מבפנים מכיוונים שונים.

טענו בימים אלה אנשים המקורבים אליו: ראש הממשלה אמר שדי היה בויתורים הישראלים המפליגים הקודמים באבו־רודס ובמעברים — כדי להראות על היוזמה הנ־כונות הישראלית. כל יוזמה ישראלית נוספת פירושה ויתורים נוספים.

אולם בימים האחרונים, לאחר דיונים ש־נמשכו שבועות ארוכים, נוטה רבין לשקול ויתורים נוספים. לא רק הלחץ „הידידותי" בדיוני הבצורך עלולה להשפיע עליו, אלא ובמיוחד המומחים השונים המקיפים את ראש הממשלה ואת שר הבטחון ואשר במשרד האמריקני ההגנתי אבלם קיצוניות להמשך בקו הרגיל: הן לגבי הקו שעכנו בסיני, אליו מוכנה ישראל לסגת במסגרת הסדר ביניים, והן ביחס לתשובה שאותה הדרישה ישראלית במעברים.

התחילו דוברים שישראל תעשה „מחווה הד־גדרי" לרגל פתיחת תעלת סואץ בהכרזת בוזמן. היו כאלה שהציעו שישראל תודיע שהיא מסכימה שסאדאת יעביר למזרח התעלה אוגדה, או אף שתי אוגדות בצרויות.

„הבה נתחכמה"

בין בעלי הרעיון הזה היו כאלה שהסבירו, כי בכוון שבין כך עלול סאדאת להעביר בשלב מסוים את כל צבאו למזרח התעלה, הבה נתחכמה לו: הרי בין כך וכך, טענו המתחכמים, לא נראה שישראל תצא למלחמה כשהתעלה פתוחה, אף אם יעביר סאדאת את כוחותיו.

אולם למרבה המזל נדחה רעיון־נפל זה על הסף, כי הגיעו למסקנה שגם לאחר „מחווה" שכזו עדיין תשאר הבעיה המרכזית — דרישת המצרים לנסיגה מהמעברים. שנית — הצבת כוחות מצריים כאלה במזרח התעלה — היצור מראש נתוני פתיחה חמורים עוד יותר, במקרה של מלחמה.

בלבד זאת — כל הרעיון להפוך את סיני לאיזור חייץ מפורז בין ישראל למצרים — כשיבוא היום להסדר כולל — כתמונם — אם ישראל תסכים במו ידיה שסאדאת יעביר דיוויזיות מצריות לצידה השני של התעלה. איפה ובת יהיה אז כפורז?

אחר כך באו והציעו כמה מהמומחים רעיון להסדר כולל: נסיגה ישראלית לגבולות 1967, ללא שלום, אלא „תהליך לשלום", והציעו שואת תהיה היוזמה ישראלית חדשה.

בדיונים האחרונים היו רוב המשתתפים בדעה ש„מדיך לוותר". בעלי הקו ההקיף הם במיעוט. והמיעוט הפך קטן יותר — כשאחד היועצים, מאיר שמגר, פרש בשבוע שעבר מהתפקיד כיועץ המשפטי לממשלה ונתמנה כשופט עליון. שמגר שימש כיועץ משפטי לעניין המודים ונקט בקו ברור ומחולט ותקיף — של „אין נסיגה ללא תמורה". פרישתו מגדילה אם כן את הוסר האיזון בהצעות המייעצות לממשלה.

דעתו של הרמטכ"ל

דעתו של הרמטכ"ל, מיכה גור, בעניין המעברים ידועה. כפי שהסתמן עליו עוזרו של קיסינג'ר — סאונדרס — אין הרמטכ"ל רואה הסיבה אסטרטגית למעברים. ובכלל — היא היכך בהסדר שיהיה כושהו על נסיגה עבוקה — אל־עריש ראס־מוחמד. אין ספק שלעמדתו של הרמטכ"ל — הנחשב עקב תפקידו הרם ל„מומחה צבאי של הממשלה" — יש השפעה רבה על השרים.

הפעילות הזאת לגילוי יוזמות חדשות גרמה לכך, שהועדו „נוסחאות חדשות", כרעיונות לויתורים נוספים, שיובאו לדיון בממשלה לקראת נסיעת רבין לוושינגטון.

כל זה בשעה שאיש בהצדדים האחרים לא שינה את עמדתו היסודית, לא הערבים, לא האמריקנים ולא הרוסים.

ירדן וסוריה כבשיטות בהכנותיהן למלחמה — ומעבר לתעלה גם מצרים. מפקד הצבא הירדני ערוכו קודם מעבר לירדן מזרחה, מוכיר את ריכוז הצבא המצרי על גדת התעלה סואץ ערב מלחמת אוקטובר.

הסורים יגררו למלחמה

אמנם ההיות של הירדנים בישראל היא כשום מה כי „הסדר", נוסף בסיני ידחיק את המלחמה. אולם ההכנות הכוונות הסוריות־ירדניות, בעיקרות דווקא על גבהה המוכה: הסדר נפרד בין ישראל למצרים יעודד אותן לצאת למלחמה במועד מוקדם יותר; סוריה לא מוכנה — בהכירת ברוסים — לאפשר ניתוק כדינ־צבאי שכזה ביניה לבין מצרים. היא יודעת, לאור עובדות ברורות, שבידה לגרור את מצרים למלחמה בכל מקרה. ובמקרה של הסדר נפרד, כביכול, בין מצרים לישראל — הכוונות הסוריות הן לגרור את ירדן ומצרים למלחמה, שלא תאפשר „הישג נפרד" לקיסינג'ר. כך שהסדר בסיני, בניגוד למקובל, רק יקרב את המלחמה במקום להרחיק אותה.

> **כאמור של משה דיין**
> „הסורים, הרוסים ומלחמה שנה הזמינו" בעמוד 17 כנוסח על הרצאתו באוניבר־סיטה בר־אילן.

צוות ריל בונה
גבעת הרקפות
בהר הכרמל־חיפה

דירות מרווחות בנות 4 חדרים בבנין רב קומות

מדירתכם בגבעת הרקפות על הכרמל תוכלו לראות נוף מרהיב בכל שעות היום והלילה.

מכל מקום — כדאי לעבור לגבעת הרקפות!

פרטים:

בתל־אביב: צוות ריל לבניה והשקעה בע"מ, רח' מונטיפיורי 32 טל. 290931/2/3

בחיפה: באותר הבניה דרך הים 203

هكذا من الأصل

קרב בים אשקלון

מאת מנחם תלמי

ספינה נוגחת בספינה. הקריאות הבוקעות ממגביר הקול נבלעות ברעש מנועי הספינות המתמ־...נות. חיבוטי גלים וקצף. ספי־...ת השובתים מהירות יותר, ...קות יותר, מתומרנות טוב ...תר, ואילו הספינות הנושאות ...ל תורניהן את הדגלים הכחו־...ים של המשטרה נמצאות בעמ־...ת נחיתות מובהקת. ספינות ...שובתים מנגחות אחת מהן ...א רחם, דוחקות אותה לכיוון ...חוף, או שמא היא נדחקת ...סיבה אחרת, שכאן, על החוף, ...ן מבינים אותה.

...יקוני אומר בהרדה: היא בהופת ...יפון: צרור ארוך של יריות נוהה ...לאוויר. צרור של איום ואזהרה, שלא ...ז שוב מועל כגבר הקול. לא הצרור ...המגבר בעריערים את בטחונם של ...השובתים. כשמדובר בים — הם הבקי־...נים. ספנים מיומנים, הנאים כאילו ...הספינה הנושאת את גם המשטרה ...לת אל השרטון ומתקפת על צוהרה. ...גלים שולטים אזהרות ובשיפות שיכ־... שרוה ים קלה נושאת אותם לבר־...ת, והם — בברהקים — בהנפנים ...נת השיכנות אל האורך.

...ז זה. אין הד לדרישות המשטרה ול־...נות השיכנות. ארבעה ה„לאנצ'ים" ...ירים, המהווים את הארמאדה הבלתי ...ת של שובתי מחלקת הים בנמל הנפט אשקלון, כתכבשים בלב ים. זה לצידי ...זה, נכונים לקדם פני כל נסיון נוסף ...יעם. כוח המשטרה חוזר לחוף. ספינה ...נותרת לכודה על השרטון. הפשיטה ...ספינות השובתים נדחית לפרק בלתי ...

...ך מוזה — אומר ניצב אריה איב־...צפך המחוז הדרומי של המשטרה — ...נו לא ערוכים לקרבות מעין אלה".

ראיונות עתונאים באלחוט

...עים שזהו סיכסוך העבודה החריף ...ים ביותר שידעה המדינה. האו־... המבצעת של השובתים חונה בים, ...ק של קשר עין. את קשר השביעה ...ור היא שומרת באמצעות מכשי־...אלחוט. אותה יכול להרים אפרכסת ...ה של העתונים, או בצריפר של הד־...ל, ללחוץ על המתג ולדבר אתם. ...עונים לכל קריאה, משיבים תשובה ...שאלה. עתונאים ושדרים מראיינים ...באמצעות מכשירי הקשר הללו. ...על המתג נקרא להם. קרוב לוודאי ...לך אחד ושמו „קצוף". בישהו ...שהוא נחוד גיינצ' נבוך קומה „ס־...את הענינים בידיים". מישהו אומר, ...ם שמו שלמה בבקר. אבל אף אחד ...נה אליו בכינוי שלבה. קריאת הד־...אליו היא: קצוף. אף קריאת החו־...שלו כה. כאן קצוף. יש לו סו־...בחים ולהוסים. הוא מדבר מהר. ...לפעם נשמע קול אחר, מתוך יותר ...יותר. קולו של ג'ורא צוקרמן. ...א ממנהיגי השובתים.

...מכיר את ג'ורא צוקרמן ומצולם ...ית את „קצוף" ואותה כנסה ללמוד ...ומאורה דיבורים — כי הם. ...ת הזמן ניסא על גלי האתר קולו ...צוף" — מהיר, גבוה, צרדני כל־...מגע מחת, עם נימה תוקפנית בל־...זשורה. לצמתו נשכע צוקרמן בתוך ...יותר, החלטי מאוד, אך לא בהול ...במונו. התרשמות תקאלית בלבה. ...במבלכת הצלילים והאינטונאציות. ...נשים עצמם. לא רואים. הם על ...הספינות המתנדנדות בלב הים, מול ...נמס של אשקלון, צמודות זו לזו.

הקרב המצולם

...שקט יחסית. החזאי אמר שיהיה ...אך אין חשים בו. רוח נעימה ...ספינה אחת, עם דגל משטרה, ...על השרטון, ללא נוע. רק ...שהתקף: אם אם מתחילה הספינה ...על צידה. מישהו אומר, שאם ...רו להלץ אותה, היא תתמלא חו־...סבע.

...ן פחות, מיליון יותר, מה יכול ...אמתו מדינה עשירה".
...אתה חושב שזה למדינה כל ה־...זה?"

...שעה מם הכנסה מכסימום.?" ...רועם ומתמשך. מישהו מכבד ב־...מתנגדת חזק.
...את הקרב. הימי ד׳ ...ובאתי נגמר. היה קלאסה ד׳ ...ה קלאסה! בסרטים לא רואים ...עבוד יפה, השובתים. זורקו חב־...ופלדים של ספינות המשטרה, ש־...בכלל, התחיקו את המשטרה

...לא שווים. איזה סירות יש ...ודם. איזה סירות באמה המש־

...כן. השוטרים באו עם ספי־...ות, שהחרימו אותן בהיפה, או ...לשובתים היו הסירות הכי ...והכי מהירות".
...א רק הסירות, זה גם השי־...ושות ללכת להילחם אתם בים. ...מי ישנו שם? חבריה מהשיי־...מיני פיזורים לא נורמאליים. ...ולדו עם הגלים. יש שם חבריה ...אשונים עם הסירות שלהם בכד ...התפלה בבלחמת יום הכיפורים. ...גם אתה עם צלישי".
...איך נתנו להם הרטום ד׳ ...איתי. ישבתי על הגבעה הצפו־...על הציצע של בלומפילד, הכל ...מ. היה שם את ג'ייבם בונד ...ו׳".
...ן צילמו. בוידאוסיים משטרתי, ...בבי סירה מרוץ קטנה וזריזה. ...פרט מכל זווית אפשרית. ולא ...שסרט „אקשן" זה ישמש כ־

סירת הצילומים בזירת האירועים: זוהי סירה משטרתית שהופעלה לצורך ביצוע צילומים באיזור ההתכתשות בנמל הנפט של אשקלון, כאשר המשטרה דלקה אחרי אנשי קצא"א, כדי להביאם לבית המשפט.

שקט שלפני הסערה בנמל הנפט של אשקלון. מימין: הקבלן יונה לדר

עדות בבית המשפט. אם יהיה משפט.
„בחייך, עזוב אותך ממשפטים: מי יעשה להם משפט? זה ייגמר כמו בכל המקומות האחרים. מלא איומים. בסוף יוצא מהם פרפר קטן, שאף אחד לא נוגע בו. רחמנות. תאמין לי, יעשו סולחה, ירימו כוסית, ילחצו ידיים, ויגידו פותחים דף חדש. בחייך, אתה לא יודע איך זה?"

○ מה אומר הקבלן?

על גבעת החול שמעל מעגן הסירות של נמל הנפט ניצבים צריפים וקרונות קטנים וקרונות שגלגליהם נשמטו, או נקברו בחול. אחד מן הצריפים הללו הוא הבסיס של ה„קבלן" — זה שבגינו, בסך הכל, פרץ הסיכסוך חסר התקדים הזה. הגיע לממדיו הקיצוניים, משביקשה הנהלת קצא"א לפטר מספר עובדים, לרגל הצימצום הרציני בתפוקת הקו, השיבו אנשי מחלקת הים, שמקרבם היה צריך לקצץ: שיפטרו קודם את הקבלן ו' אנשיו.

בצריף של הקבלן שתי ספות, שולחן כתיבה, מכשירי צלילה, בקבוקי אוויר דחוס ומכשיר אלחוט, שבו אפשר להאזין לשיחותיהם של השובתים המצויים בים עם ארבע הספינות, שאחת בהן היא של הקבלן.

הקבלן עצמו הוא יונה לדר, הידוע בפי כל כ„יונה־חוצי". כי שמכיר את משה חוצי והוציה, מוכרח להודות, כי יונה חוצי נקרא יונה־חוצי על דרך ההמצאה. אם משה הוא משה הצי, יונה הוא יונה בכפול לפחות. זהו גבר עבה קומה, המיתמר בצל ומעבר לשני המטרים, ואת עיניו ביד רמה ודעתנית. יונה־חוצי הוא דמות ידועה בגבולי הדרום, אחד הצוללנים הוותיקים הבקיאים במלאכתם היטב, אדם שצבר הרבה נסיון בכל מה שכרוך במיפגש שבין הים והנפט. בעיסוקים אלה הוא עוסק כבר 15 שנה. מאז 1960 הוא קשור עם קו צינור הנפט, כאשר נימנה עם צוות הקושרים הראשון שהיה לחברה זו.

„היינו שלושה שקשרו את אניות הנפט הראשונות באילת — מספר יונה־חוצי — היה הנווט, שקראו לו פהוליר, היה איש הסיפון שקראו לו ספושניק והייתי אני, הצולל, הקבלן וכל השאר. כשנגמרה העבודה בקו אילת־אשקלון, נסתיים, למפרשה, החוזה שלי עם קצא"א. כעבור זמן, מה פירסם קצא"א מיכרז לעבודות צלילה ושרות לאניות הנפט באשקלון. ניגשתי למיכרז, אך לא זכיתי בו. אני לא יודע מה בדיוק קרה עם אלה שכן זכו, אבל כעבור שלושה חודשים באו אלי בדחיפות וביקשו שאחתום חוזה עם החברה. אתמהי. ומאז אני כאן. כמה וכמה מן השובתים, שדורשים עכשיו לסלק אותי מכאן, עבדו אצלי ואני חושב שאין להם כל טענות לגבי אותה תקופה.

„בשנתיים האחרונות, אחרי שהתארגנו היטב והשיגו הישגים סוציאליים נאים, התחילו אנשי מחלקת הים לסרב לקבל עבודות שונות במסגרת תפקידם. היו אלה עבודות קשירה מסויימות, או צלילה. כל מה שסירבו לבצע, הועבר אלי. כל מה שטענו שאין מחובתם לעשות, קיבלתי אני. אבל כשהתחיים בא המשבר הזה בנפט, העבודה הצטמצמה, הגדיל הפסט עם הפיטורים. וכשהודיעו להם על מספר מסויים של עובדים ממחלקת הים שאותם נאלצים לפטר מחוסר תעסוקה, קפצו ואמרו: שיפטרו את הקבלן! אני כבר לא מדבר על זכויות הראשונים, שיש לי כאן, על ותק וכל השאר. אוקיי, הקבלן הוא קפיטליסט, שילך מפה לעזאזל. אבל חברים יקרים, לקבלן הזה יש גם שלו 18 עובדים. אחדים מהם ותיקים באזור, מן הראשונים שהתחילו לעבוד כאן, בנמל הזה. הם בוודאי לא קפיטליסטים מחורבנים כמוני. אז מדוע עליהם ללכת?

„אני קבלן, המעסיק 40 עובדים. רק 18 מהם מועסקים על־ידי כאן, בנמל הנפט. אני אישית, מבחינה כלכלית, יכול לקום וללכת. יש לי מספיק בשביל לחם. גם בשביל חמאה. אבל ל־18 העובדים שלי אין מספיק. הם צריכים את המקום ואת העבודה. שיסבירו לי השובתים הנכבדים במה זכותם של העובדים שלי פחותה משלהם? הם עובדים כאן פחות זמן? הם עובדים כאן פחות טוב? אדרבה, תסתובב קצת בנמל. תשמע כמה וכמה דברים מעניינים מאד".

○ מחלצים את ה„תקועה"

השמש מטפסת למרכז הרקיע. משאית קירור של המשטרה מביאה ארוחות צהריים לכוח המשטרה הבטל מאונס. בטונו של משא ומתן, המתנהל באלחוט, מסכימים השובתים שלא להפריע לחילוצה של הספינה שעל השרטון, הנוטה על צידה ומחשבת להתהפך.

גוררת יוצאת מהמעגן. אחת מאלו שהוחרמו לפי צו מיוחד, כדי להיכפף לצורכי המשטרה. מישהו דורש באלחוט להוריד את דגל המשטרה מן הגוררת ומזו העומדת לאיגוד נחלצה. הבקשה נענית. דגלי המשטרה מתקפלים לאחר כבוד. בתוך הבשורות אפשר להאזין עכשיו לשיחות האלחוט, המתנהלות בין שתי הספינות. רעמי מנוע וקצפי מים ותימרות עשן משחיר מעידים על מאמציה של המחלצת. הספינה שעל השרטון מתחילה להתיישר. צלמים דוהרים כמטורפים — ברגל וברכב — לעבר גבעת החול שמצפון למעגן, כדי לקלוט בעדשותיהם את מחזה החילוץ.

תסחוב, תסחוב! אני יורד! — בוקע קול במכשיר האלחוט. הספינה שעל השרטון מתיישרת לחלוטין, מרטיטה פעם ועוד פעם, עד שהיא יורדת מן השרטון, עד שהיא עוברת על פני שוניות סלע ומתרבצת לה במים העמוקים.

„תחזק אותי לנמל! אין לי הגה! אין לי הגה לגמרי! — מבקש זה שעל הנחלצת מזה שעל המחלצת. אחת מספינות השובתים נעתקת מן הארמאדה וקרבה אל זירת החילוץ במלוא המהירות. בקרב קבוצת מתגודדים נערך טוסו מהיר: יפריעו לחילוץ, לא יפריעו? היצמדו בהגה מתח, או ינתקו את הכבלים המחברים בין שתי הספינות?

מישהו הבקי בנהלי ים מסביר, כי כל שמפריע בחילוץ כלי שיט הנתון בבצוקה, עובר עבירה חמורה ביותר.

„נו, אז מה?! — עונה לו מישהו — וכל מה שהם עשו היום, זה לא עבירה על החוק? וזה שהם מתרבנים על בית המשפט ומצפצפים על המשטרה — איך קוראים לזה? תאמין לי, בלי לקבוע אם הקייס שלהם צודק או לא, דבר אחד בטוח: ככה עוד לא חירבנו אצלנו על המדינה ועל החוק".

ספינת השובתים קרבה אל זירת החילוץ, מאיטה, מתמהמהת מעט ושבה בהקיפת ירכתיה אל מקום ריכוזן של שאר ספינות השובתים.

○ ללמוד מהדגים...

אט אט מכניסים את הספינה הניזוקה אל המעגן. הכוח המשטרתי סופר צהריים. הסיבוב הראשון הסתיים. אומרים שלעת ערב, ואולי מחר, צפוי המשך המערכה. ארבע הספינות, התפוסה בידי השובתים, חונות זו בצד זו, כשחרטומיהן מופנים אל עבר החוף, הרחוק מהן למעלה מקילומטר. „קצוף" נותן ראיון אלחוטי לכתב הטלוויזיה. יונה־חוצי, המאזין לראיון באמצעות המשדר שבמשטרה, נותן משלוחתו, להזין על בתג המיקרופון ו„משתלב" בראיון. טענות וטענות שכנגד. במעגן של הנמל בודק צוות את הנזק שהוסב לספינה שעלתה על השרטון. קצינים מתגודדים, מתייעצים.

אחד בכובע בוקרים, שמאז הבוקר שורה על הגבעה ואינו נותן דעתו על המתרחש, אלא עסוק בדגים, בסיל המינה רשת קטנה, תוצרת בית, מושך אותה ומעלה מנה־יונה שני דגים כפרפרים.

„אצלי אין שביתה" — הוא מגחך בקורת רוח רבה ומטיל את שללו לתוך דלי.

שואלים אותו מה דעתו על כל מה שהתחולל כאן.

„קורה פה משהו ד׳ — הוא מתמם — „לא שמתי לב".

ובכל זאת?

„תראה, כל אחד בעולם יש לו הצדק שלו. תשב עם צד אחד, תשמע מה אומרים, ותחשוב: והאלה, מאה אחוז צודקים. תעבור לצד השני, תשמע מה הם אומרים, ותחשוב: והאלה, באמת צודקים".

אבל בכל זאת, יש מישהו שצודק קצת יותר, נכון?

„תתסתכל על הדגים האלה — הוא אומר — החכמה הכי גדולה שלהם זה שהם שותקים".

על קבוצות לחץ וסוחטי־ציבור

מאת יוסף לפיד

פול ג'ונסון
עורך „ניו סטייטסמן"

"חברות לעתים מניחים, שתנועת האיגודים המקצועיים והסוציאליזם הם פחות או יותר אותו הדבר; שחבר באיגוד מקצועי הוא סוציאליסט ולהפך; וכי פעולות של איגודים מקצועיים ושל סוציאליסטים נועדו להבטיח את אותן המטרות. הייתי רוצה להציע, על כך, שהנחות אלה היו מוטלות בספק מאז ומתמיד וכי כיום הן חסרות שחר באופן מביש וניתן להוכחה" — במלים אלה נפתח מאמר המכה כיום גלים ברחבי העולם המערבי.

המאמר נקרא „אחוות המצוקה הלאומית". היא נכתב בידי ההיסטוריון הסוציאליסטי פאול ג'ונסון ונתפרסם בשבועון של האינטליגנציה השמאלית בבריטניה, ה„ניו סטייטסמן". אגב, פאול ג'ונסון, שהיה בעבר עורכו של ה„ניו סטייטסמן" נמנה עם ידידיה הנאמנים של ישראל בהנהגת העבודה הבריטית.

„איגודים מקצועיים גדולים — נאמר בהמשך המאמר — כל אחד ברודף אחרי הפלאות שכר בכל מחיר, הרסו זה לאחר זה את שאר יסודות המדינה — המכשל, המפלגות, התעשיה הפרטית, החברות הבולאמות — ובעת הם נשארו, בין הריסותיו של שהתקרב נכרם, הכבצחים הבלתי מעורערים. הם לא תיכננו את הנצחון. עכשיו שהשיגו אותו, אינם יודעים מה לעשות בו. המוכים והשואמים, הם דומים לאיברים בידי הברברים, שתרפו את עירת הפריז. ומה הלאה? אין להם מושג, כי הם לא התכוננו למצב כזה חסרים להם הכלים כדי לתפקד, או הנסיון כדי להשגב בדרך חיובית ויחודית".

האם לא די בכך, אומר ג'ונסון על הנהגת האיגודים המקצועיים בבריטניה: „מרוצים מעצמם ובוטחים בעצמם, מתעלמים מכל ביקורת, הם עודדו עובדי תעשיה בהרגליהם ובביטחונם, בתקנותיהם והליכותיהם, באשליותיהם וביומרנותיהם, שהפכו את מעמד הפועלים בבריטניה לשואבי המים של העולם המערבי ואת בריטניה הפכו לפרבר עני לסוחר ותרום רגלי".

לו היו אלה כל ההאשמות שבמאמר, הוא היה נשאר — בבחינתנו — בגדר תרגיל אינטלקטואלי מעניין. הדברים המשקיפים את המצב בבריטניה של היום, אינם חלים על ישראל: בבריטניה שבה תנועת עבודה ל„חוות" יושבת בהסתדרות, אינה מעלה את עצמו „שהנהגת האיגודים המקצועיים הם הסוציאליזם הם פחות או יותר אותו דבר". ההסתדרות בעולם לא ניסתה להרוס את שאר יסודות המדינה. אדרבא, היא היתה תרומה מכריעה בהקמת המוסדות שעליהם מיתמכת המדינה. כמנהיגי תנועת העבודה בישראל אינם „שורפים סירות". אדרבא, הם הקדישו את מיטב שנותיהם למחשבה חיובית ויחודית. העובד הישראלי איננו „שואב מים" וישראל איננה פרבר בסורית.

*

יכלנו בנקודה זו להפרד ממאמרו המרתק של פאול ג'ונסון, אילולא דן בתופעה נוספת, הכוהרה לנו היטב. לא צדו תנאים שונים בבריטניה ובישראל, אלא אותה צרה צרורה. המדובר בכוחן של קבוצות לחץ, העושות את המדינה ואת החברה פלסתר, במסווה של מאבק מקצועי.

„כל איגוד מקצועי, הכצליח — ולו גם באופן זמני, כפי שזה קורה בדרך כלל, — להעלות את רמת חייו הכבסית, עושה זאת, בהכרח, על חשבונו של הציבור. כיצד נתאר קבוצה של אנשים קיפים, המפסים עבודות פפתה מחברה ומשתמשים בכוחם הקיבוצי כדי להציל את הכנסתם. בלי להתחשב בצרכי הזולת ובאינטרסים שלו? בעלי הרוה, הצרים יד אחה, כדי לסחוט בן הציבור, הם גנגסטרים".

בהגיע אינני מתרגם את המלה „גנגסטרים", כדי להמאיר את רישומה הכבד במקורה האנגלי: סוציאליסט בריטי נודע מכנה את קבוצות הלחץ שבמסגרת האיגודים המקצועיים בשם „גנגסטרים" — בשבועון המיבים שופר האינטליגנציה השמאלית זה דורות.

סימן, שקבוצות הלחץ הללו הוציאו את עצמן מכלל הציבור המהוגן של השמאל הבריטי. סימן, שהתוללותן נבאפה על אבנים אהוראים גולי של תורת המארכסיזם. ממשלת הליבור איננה רואה צד אפשרות להציל את מלכלכה התוקעת של בריטניה, אם לא יוחבו גדולי הפרא הציבוים בצילו של האיגוד המקצועי.

*

מן המפורסמות הוא — כותב פאול ג'ונסון — שקבוצות מאורגנות, בכוח ציבוד החוכת הכוח, מתנהגות בעבודות מקופח יותר הוקה כלפי הציבור, מאשר קבוצות אחרות. האם משתמע מכך, שבגין עובדה זו עליהן ליהנות באופן אוטומטי משכר יותר גבוה? איש לא טוען זאת, אך זהו בדיוק ההשכל — אם ניתן לכנותו כך — הנובע במיקרה בלתי מוגבל על השכר. ההגיון הוא, למעשה, שהחזקים צריכים לקבל חבר הרבה כמה, לכל אורך הקו. זה איננו סוציאליזם. זה הרבה יותר אופייני לקפיטליזם. זה אופייני יותר לחברה הנמצאת במצב של פראות גבורה, שהכוח הברוטאלי הוא קנה המידה היחיד של הערכים.

כאן אנחנו כבר בבית. דברים אלה יכלו להאמר — והיו צריכים להאמר — על ידי הוגה דעות שמאלי בישראל. הם לא נאמרו, כי אצלנו עדיין עורר טישטוש של מושגים. בשם „קדושת השביתה" מותר אצלנו לגרום למדינה נזקים שאין להם שיעור; מותר להזיק לציבור; יותר לבת לחוק ומותר להתאבס באורחי המדינה כבבני ערובה להענקת טובות הנאה בלתי מוצדקות. „כל דאלים גבר" — כפי שאמר גם האריף (בע"ל.) בוצר בתלמוד.

מה שהכתב במאמרו של פאול ג'ונסון איננו רק מה שאמר — כי הדברים, בסך הכל ידועים — אלא מה שאמר אותם ובאיזו נימה הם נאמרו. אצלנו במין ראש הממשלה להוקיע את קבוצות הלחץ ההגזונות, ואפילו מכל ההסתדרות מוכן לטפר את היצבו בהן. מה שחסר אצלנו הוא שמאל אינטלקטואלי, שנחון בכוח מוסרי ובתעוזה נפשית, כדי לשחוט בספר פרות קדושות של תנועת העבודה. עד שלא יוקיעו את קבוצות הלחץ השבצנות בבית; עד שהאינטליגנציה השמאלית לא תבין, שקבוצות אלה עוסקות — כדברי המלוכד הבריטי — בגנגסטריזם על חשבונו של ציבור העובדים; עד שאדם בסוגו של מאיר פעיל לא יתגבר על הרגלים שלו ויחדל לקפוץ כבני גחום־תקום להגנת כפיר חוק המשתכרים 5000 ל"י בחודש; עד שהמארכסיסטים לא יבינו שנעשה כאן שימוש רע בשם המפורש — תתקשה החברה הישראלית בריפיון פורקי העול. דרדסים. באופן דחוף, פאול ג'ונסון הכותבים עברית, כדי לטהר את האוירה סרבלים נבבים לשחק בקאובויים. על חשבונו של הקהל הרחב.

הציורים — כותב פאול ג'ונסון — נהגים מן החזית הגלוב. הם אומרים: „תן לאיגודים המקצועיים חבל קצת יותר ארוך, כדי שיתלו בו את עצמם ואת הבריה הסוציאליסטים גם יחד".

השמאל הישראלי אינו יכול להתכון לכך. אז מדוע הוא שותק?

הממוטה והכלבים
או ריחות נפוגים

על קופה הפוך

מתי ירידתנו בהר? כאיתי ואחז, בנקים פרסטי רגל, שלבותם? אימתי ההלה המבוזה, הקרויה אלפיים שנות היסטוריה, נטרפה אצלנו בידי כלבים?

ימים רבים לא שהתי ספר שירים אחר, שהבאתי לעולם, ואינו בכור שאני חייב לבקש דוקא כליתה על שהצצתי בו אתמול. מקרה, לא בקרה — הצצתי; מה, שבורים אתם, כצאתי? שיר בשם „כלידוי". נכתב בתוך שלוש שנים לייסוד המדינה. אני מביא אותו בזה לקוראים כלהוותו־בכתב: אין אנו רעים יותר, כשם שבשבלו לא היינו טובים יותר!

קפוא, ככל שתארו עין כלבים
קרושה, מתחת
לקרח עב, בבור־שלגים אכול סופות,
מצאו פיל־בראשית צמיר, עומד
הכן — וכמו בלי פחד —
על כפותיו. שלם בכל חלקי גופו.

אלפי שנים עברו מיום שנתמוטט
עליו. לפתע,
מפל־שלגים, אך כל גופו כמו ח י
כל־כך,
שאף כלבי־המזחלות ברתמותם
פרצו כחתף,
שסעו. קרעוהו כמין דג. יצור נשכח!

כן סחו לי שבדרום, בחול
מדבריות־מצרים,
מצאו כלי־שיט עתיקים של
מלכי מוף,
בנויים לשאת לתפארה את אדונם
על פני המים,
עד מעלות היכל־השמש־על־התוף.

יכשחתרו בקיר־האבן באזמל —
כמו תשו ריח
עשבי־זבחים... ניחוח טוב אשר עבר
על כל סביביו. אחר ח ל ף ! הא,
בושם כמי ! הא, אורת
ימים־עברו, בספינות־האשכבה !

ו א ת, מולדתי שלי! נושכים
כלבי־גורך: בלי רעד
תוקעים בך שן, ממוטת קדם!
פיל מרוט!
מ נ ה ר י ם בשמי עמי העתיקים
לפוג מבעד
לחריצים, המתגלים כבר בחירות!

صكذا من الاصل

هكذا من الأصل

מה יאמר פורד לסאדאת

מאת **שמואל שגב**, סופר „מעריב" בוושינגטון

ארה"ב רוצה להגיש תכנית משלה, אם לא תהיה התקדמות בשיחות פורד עם סאדאת ורבין, אבל לא תשרטט מפות משלה ✶ סעודיה ומצרים מעודדות את אש"ף להקמת ממשלה בגולה — אש"ף איננו נחפז ✶ אין סימן שסאדאת מוכן כיום לתת תמורה גדולה יותר בעד נסיגה מאבו־רודס ומן המעברים ✶ „מי מדבר בשם ארה"ב?"

נשיא פורד
מה הוא יאמר?

נשיא סאדאת
מה הוא ידרוש?

ועידות פיסגה בשנים האחרונות היו בדרך כלל מופעים של טקס, שנועדו לפגישות של ראשי מדינות כדי לחתום על הסכמים, שנעשו לפני כן בדרגים דיפלומאטיים נמוכים יותר. כך היה בביקורו הראשון של הנשיא הקודם של ארה"ב ריצ'ארד ניכסון בפקינג ובשתי ועידות הפיסגה שלו עם ליאוניד ברז'נייב במוסקווה ובוואשינגטון, וכן בפגישתו היחידה של הנשיא הנוכחי ג'ראלד פורד עם מר ברז'נייב בוולאדיווסטוק אשתקד.

כעת, בעת ביקורו הראשון של מר פורד באירופה בתורת נשיא ארצות־הברית יהיו הרבה אירועים כטקסיים. אולם הטקס יוסט הפעם בחריש לקראת יוזמות רבות בנוגע למזרח הקרוב.

זמן קצר אחרי יציאת הנשיא פורד לבריסל, לשיחות עם ראשי בריה"ת נאט"ו, רווחה בוושינגטון הדעה שה־מזרח־התיכון יהיה הנושא החשוב והדחוף ביותר בשיחות אלה, וכמובן — בפגישתו של הנשיא פורד עם נשיא מצרים אנואר סאדאת בזלצבורג בשבוע הבא. עד כאן אין ב־[illegible] המזרח־תיכוניות דבר שיכבש את דעת הציבור העולמית, כי הוא כבא מתבון לחידוש היוזמה הדיפלומאטית של ההנהגה האמריקנית. כאן התכנסו באמבציו של ד"ר הנרי קיסינג'ר, ב־22 במארס, שקופה הדיפלומאטיה האמריקנית בתהליך מכובד של הער־כה מחודשת של הדיפלומאטיה ה־מזרח־תיכונית, ואין כוונים שארצות־הברית תפרסם תכנית חדשה בדבר גישה אפשרית אל הסכסוך היש־ראלי־ערבי הסמוך לפני פגישותיו של הנשיא פורד עם הנשיא סאדאת בשבוע הבא, ועם ראש הממשלה יצחק רבין בחודש הבא.

„האינטרסים הנאורים" של ארה"ב

בעת פגישתו עם הנשיא סאדאת ב־יום א' יהיה הנשיא פורד שרוי בין שתי גישות מנוגדות. לאור מכתבם של 76 הסנאטורים, שקראו לנשיא לחדש את הסיוע הצבאי הכלכלי ל־ישראל, סביר שמר פורד ידגיש ב־אוזני סאדאת כי ארצות־הברית, אפילו היא משתדלת לקיים מדיניות מאוזנת, יכולה להרחיק לכת רק עד גבול מסוים בלחצה על ישראל למען ויתו־רים טריטוריאליים נוספים למדינות ערב. יתר על כן, הזעקה שקמה ב־ארצות־הברית בעקבות החלטת ה־מינהל למכור טילי „הוק" לירדן, בעוד הוא מעכב עסקות־רכש חדשות עם ישראל, שכנעה את הבית הלבן שאיננו יכול להתמיד ולעכב את הה־לטתו בדבר הספקת־הנשק לישראל בעתיד.

מצד אחר, כפי שהבהיר הנשיא פורד לא אחת, גמור עם ארצות־הברית למנוע קפאון חדש במזרח־התיכון ולהחיות את התנופה לקראת הסכם קיים בין ישראל לבין שכנותיה הערביות. הוא יודע שאם לא תקום התנופה, עלולים להתחדש המלחמה והחרם־הנפט. בביקורו זה חושש הנשיא פורד לא רק בפני לחצו של סאדאת, אלא בעיקר מפני לחצם של בעלי־בריתו האירופיים, שתלותם בנפט ה־מזרח־תיכוני רבה כל כך. כל זמן שהדיפלומאטיה של קיסינג'ר נראתה מצליחה, ולא היה חשש מפני חידוש הקרבות ומפני חידוש האמברגו, לא היה לחץ כזה מצד אירופה, וישראל הרגישה עצמה בודדת פחות. אולם פקידי־רשות אמריקניים משוכנעים, ש־אם לא יצמח חידוש הדיאלוג מפגישותיו של הנשיא פורד עם הנשיא סאדאת ועם ראש־הממשלה רבין, כי אז יתחדש הלחץ ותגבר סכנת המלחמה.

ימשש את הדופק

כמובן ידועות לנשיא פורד הש־קפותיו ומשאלותיו של הנשיא סאדאת — אבל הוא מודע גם את הלחץ בתוך ארצות־הברית, שמכתב הסנא־טורים הוא רק אחד מסימניו.

בראיון בטלוויזיה לא מכבר הבהיר הנשיא פורד, שאם לא תהיה התקד־מות בשיחות עם סאדאת ועם רבין, תגיש ארצות־הברית תכנית משלה. פקידי־רשות אמריקניים רמזו רמזים ברורים, שהנשיא פורד ימשש את הדופק אצל סאדאת ואצל רבין בעניין התכנית, ויבקש משני הצדדים „קלט" נוסף לפני שתוגש.

מה היא תכנית זו? כלום היא מבו־ססת על הסדר כולל, או ביוזמה חדשה של הסדר חלקי? אין בוושינגטון רמ־זים רשמיים, מה תהיה ההכרעה ה־סופית. אולם בימים האחרונים רבו מקורות שונים שארצות־הברית עודנה מעוניינת בחידוש יוזמתה, והיא רוצה שבבואה לז'נבה תהיה בידיה לפחות הצלחה דיפלומאטית אחת במזרח־ה־תיכון אחרי הכשלונות המרובים בזמן האחרון — בהודו־סין, בפורטוגל וב־תורכיה.

יתר על כן, מניחים שהנשיא סאדאת עצמו יאמר למר פורד, שהוא הרגיש כבר השתתפות ברית־המועצות ב־משא־ומתן בעתיד. ידוע שהוא חרד, שמא ייתקע המשא־ומתן בז'נבה בי־ביצה של קבוצות ושל כוונות המדי־נות הדדיים. לכן עדיין מעדיפה מצ־רים את הגישה של צעד־אחר־צעד. ומניחים שהנשיא מצרים יאמר לנשיא פורד, שהוא מעונין שאמריקה תחדש את יוזמתה ותחזור לתיווך בין ישראל בין המעברים ושדות הנפט. המוכן הנשיא סאדאת עשוי לשלם בעד מעב־רים אלה מחיר גבוה יותר, משהיה מוכן לשלם במארס? אם נשפוט לפי ההכרזות הרשמיות, אין תקוה מרובה לתמורה כזאת בעמדת מצרים.

גישה זו של אמריקה היא שהניעה את ממשלות סעודיה ומצרים בשבוע שעבר לתכנן הקמת „ממשלה פלסטי־נית בגולה", כדי לאלץ את ישראל ואת ארצות־הברית לפעולה. ידוע שהמלך חאלד מלך סעודיה והנשיא סאדאת לוחצים על אש"ף, שיכונן ממשלה כזאת, אלא שאש"ף משהה את הענין משתי סיבות:

● בגלל סכסוכים פנימיים במימסד הפלשתינאי;

● כיוון שגם אז לא יתיישב ענין השתתפות אש"ף בוועידת ז'נבה, כל זמן שארצות־הברית מתנגדת לשינוי החלטת מועצת־הבטחון 242, המגדירה את הפלשתינאים כ„פליטים" ולא כ־[illegible] — ועל אחת כמה וכמה סירובה של ישראל להש־תתף בוועידת־שלום, שבה יגישו אנשי אש"ף את תכניתם שתכליתה להרוס את מדינת ישראל ולכונן מדינה „חי־לונית" על חורבותיה.

לא תשרטט מפות

אין ספק, שהנשיא סאדאת יעורר את שאלת מכתב הסנאטורים וידגיש את הצורך, שאמריקה תקבע לעצמה עמדה ברורה לגבי גבולותיה העתי־דים של ישראל. איננו מסתיר את משאלתו, שהנשיא פורד יסמוך ידיו במפורש על עמדת הערבים בדבר נסיגה גמורה של ישראל מכל השט־חים, שכבש צה"ל במלחמת ששת הימים.

אולם באפיקים דיפלומאטיים רגי־לים כבר הודיעה ארצות־הברית רש־מית לישראל, שאין היא מוכנה ל־שרטט שום מפות, וכי הנשיא פורד יאמר לנשיא סאדאת שענין זה יש להניחו עד להסדר הסופי. אם כי הנשיא פורד הפגין רוגז על מכתב הסינאטורים, אין סימנים המרמזים, שיניח לרוגז זה להתבטא בהצעות אנטי־ישראליות מוחשיות.

בצד הבעיות המדיניות, שיידונו בין פורד לסאדאת בפגישתם הראשונה, מניחים שנשיא מצרים יעלה גם בעיות דו־צדדיות, ובעיקר את הענין של הגדלת הסיוע הכלכלי למצרים. בדרך כלל יש בארצות־הברית יחס חיובי לסיוע כזה, ומניחים שהנשיא פורד יאמר זאת לסאדאת. אולם סיוע תלוי לא רק במנהל, אלא גם בקונגרס — וכאן המצעים ברורים מאד: אם לא יגיש המינהל בקשה בדבר סיוע ל־ישראל, אין שום סיכוי שהקונגרס יאשר ויקציב סיוע לארצות־ערב. כלומר, גם סאדאת שבוי בתוך [illegible] „העסקה המוחשית" של האמריקנים את מדיניותם המזרח־תיכונית, וכל זמן שאין החלטה בדבר סיוע לישראל, אין להניח שהנשיא פורד יבקש סיוע למצרים.

חסר מאנדאט

פורד, התותר להיות דמות בעלת שיעור־קומה [illegible] בזירה הבינ־לאומית, פועל בעולם מורכב הרבה יותר: העליונות האמריקנית במערב הצטמקה הרבה; העוצמה הסובייטית בהשוואה לעוצמת ארצות־הברית; אמ־ריקה פגיעה במידה מסוכנת מפני עצמת־הנפט של מדינות־ערב, שבימי טרומן היה כוחן בזירה העולמית כבר טל; ונוסף על אלה — כפי שאמר ד"ר קיסינג'ר בפאריס ביום ד' — „משבר מוח, שפל כלכלי גלובאלי, ואינפלאציה בשיעור שאין לו תקדים בתקופה שלאחר מלחמת העולם ה־שניה".

ואולי החשוב שבגורמים הוא, ש־הנשיא פורד חסר מאנדאט מפי הבו־חרים להיות מנהיג ארצות־הברית, לא כל שכן מנהיג־המערב. בלי הרף הוא צריך להתמקח עם הקונגרס, שגמור עמו לקצץ בסמכויות ובעצמה של ה־נשיאות, שמושפע בשנים שלאחר מל־חמת־העולם, ולא עוד אלא שהקונגרס כופה עליו את רצונו בייחוד בתחום המדיניות־החוץ.

כל צעד חשוב, שיעשה פורד באי־רופה, בהכרח יעורר את המנהיגים האירופיים, שלבותיהם מלאי חששות, להביט על סביבותיהם ולשאול: „מי באמת מדבר בשם ארצות־הברית?" הדבר הודגם כאשר הנשיא, בהגיעו לבריסל אור ליום ה', הדגיש כי מחויבותה של אמריקה כלפי נאט"ו „נתמכת איתנה מצד הציבור האמריקני ומצד הקונגרס שלנו".

ברור, כי תמיד קל יותר להשמיע קריאות לחידוש הסולידריות בין מעצמות־הברית, כאשר לממש אותן. בעידן שהעולם נתפס לספקנות, תוכל רק עצות מוחשיות [illegible] מנהיגות לשמש ראיה ליכולתו של הנשיא פורד לצוות בהדרכת מעצמות־המערב אל המוצא מן המבוך של סכנות מש־תלבות ומשתרגות אלה באלה, הנכו־נות להן במבוך הקיץ.

אירופה כבר לא מנותקת...

במשאל־עם שייערך בבריטניה בשבוע הבא, על אודות המשך החברות בשוק המשותף, צפוי רוב גדול של אומרי „הן", כששמרנים המבכים את „תפארת העבר" ושמאלנים שוחרי מלחמת מעמדות טוענים נגד השוק

מאת **צבי לביא**, סופר „מעריב" בלונדון

קבוצת החתירה של ממשלת בריטניה

בריטניה נמשלת היום לפונדק דרכים של עידן מרכבות הסוסים, אשר נעקף ע"י הכביש המהיר ונדחק לקרן זווית. הנשיא פורד יפסח עליה בעת ביקורו באירופה. רק מתי מעט הטריחו עצמם למ־סיבת העתונאים שכינס ראש ממשלת בריטניה בעת ביקורו בוואשינגטון לפני ימים אחדים. גדולי הפרשנים מלגלגים על המעצמה השלטת בימים לשעבר, אשר מיטלטלת עתה על פני הגלים, כספינה שאבד לה קברניטה.

על רקע של אינפלציה דוהרת וחוב לאומי תופח, לעומת פריון מצטמק ומוסר עבודה שהתדרדר לשפל המד־רגה — דומה הויכוח הציבורי אם להנתק מהשוק המשותף — להחלטתו של ג'נטלמן אנגלי שירד מנכסיו, להתאבד, ובלבד שלא תקופח אצי־לותו.

למען האמת, רחוק הויכוח לקראת משאל העם שנקבע לשבוע הבא, מאו־רהו כוח המאפיין ערב בחירות. לפי כל הסימנים והתחזיות, חרץ כבר רוב העם למעשה את משפטו והוא יצביע ברוב מצופה של שני שלישים בעד המשך החברות בקהיליה האירופית. ואת, כפי שמסבירים פסיכולוגים וסוציולוגים, המודדים למנטאליות ה־בריטית — בגלל הפלגמטיות הטיפו־סית של האנגלים, הסולדים מהמהפכות. פרישה מן השוק, אחרי יותר משנה של חברות בו, כמוה כמהפכה. האנ־גלים סבורים, כי אם הם כבר בפנים, מוטב שיישארו בפנים ואם יקנם בק־עוים, כתוצאה מתנאי החברות, מוטב להלחם על תיקון הדברים מבפנים ולא להכות את הראש בכותל כבחו־ץ. היטיב לבטא זאת ראש בית הספר הלונדוני לכלכלה רב המוניטין, פרופ' דורנדורף: „מחוץ לשוק תשאר ברי־טניה לוויין של השוק. הוא ימשיך להשפיע עליה, אבל היא לא תוכל להשפיע על מדיניותו".

● מי זקוק למי

מעמדה של בריטניה נתחזק, לכו־רה האירופית, כאשר נרתמו החברות לפרישה ובלבד שתושמט הקרקע מתחת לרגלי אלה התובעים את פרישתה לאלתר. בכוונה זו לשפר את תנאי החברות — שלמעשה אינם מקפחים אומה יותר מאשר כל חברה אחרת — הפכה חרב פיפיות בידי המתנגדים לשוק, שקיבלו זאת כראיה לכך, שיותר משזקוקה בריטניה לקהיליה האירופית, זקוקה הקהיליה לבריטניה. „מחוץ לשוק" — סיכם שר זוטר את המצב — „תאבד אירופה את רווחי יצוא מבריטניה אלינו ואנחנו נקטין את הגרעון הלאומי שלנו".

יסודותיו של התסביך הבריטי נעו־צים בחורבות האימפריה. ממלכה מטרופוליטנית שהתפנקה במשך דורות על חמרי גלם שנגזלו בחצי חינם ועל שווקים נטולי מתחרים במושבותיה לשעבר — מוצאת עצמה לפתע פת־אום בעקבות מלחמת עולם מתישה, כשהיא נאלצת לרכוש חמרי גלם יק־רים ולמרפק את דרכם של מוצריה לשווקים בין מתחרים פרועים.

● קל יותר... לשבור ביצים

קשה לפרוש [illegible] מימות דור, המאפיינות רבים כמפעלי התע־שיה האנגליים, הפועלים ומתנהלים בשיטות ארכאיות המעדיפים להת־חסל ובלבד שלא להשתלב בעידן המחשבים. זהו לעג הגורל למדינה אשר הולידה את המהפכה התעשיי־תית, אבל לא הצליחה להגשים אותה בביתה היא. חמור המצב פי כמה כאשר מדינה זו מוצאת עצמה בשוק כלותו, המוסיפה מכל הגנה של חומות מכס. כאשר מוצריה מוכרחים להיות יקרים יותר בגלל עלויות ייצור גבו־הות (תביעות שכר מוגזמות, בלי קשר לפריון ושביתות תכופות) היא מס־וגלה לספק רק חלק קטן מצרכי היו־מיום שלה ולכן תלות שלה ביבוא היא שאלה של חיים או מוות.

אין פלא אפוא, שאיכרים עלוזים של [illegible] מסוגלים לארוב באישון לילה לשיירת משאיות טעונה ביצים, תוצרת צרפת, ולטרוף אותן ל„חביתה" ענקית, ובלבד שלא תשבור תוצרת זו את שוקי לונדון. איש מהם לא בודק עצמו מדוע אין הוא מסוגל לייצר ביצים זולות יותר מאלה הצר־פתיות. קל ונוח יותר להאשים את השוק. בתחום זה יכלו הבריטים לש־אב עידוד רב מהתנגדותם של הכור־מים הצרפתיים ליבוא החופשי של יין איטלקי, אשר איים על פרנסתם.

לא קשה להעריך את נימוקיהם של מתנגדי השוק. הם אומרים למשל: השוק המשותף גרם להתייקרות מצר־כי המזון. כתגובה לו ניתן להשיג מזון זול. תשובה: מזון זול שוב איננו בנמצא בעולם כולו. המחירים הקיימים יישארו בתוקפם, אם לא יעלו, כאשר תפרד בריטניה מן ה־קהיליה. לעומת זאת תאבד בריטניה את מידת הבטחון שמעניקים לה מחי־רי המזון היציבים בין חומות השוק, אם וכאשר תחול התייקרות פתאומית של מוצרי היסוד מחוצה לו.

טענה: השוק המשותף מסכן את שוק העבודה הבריטי וכבר עתה גרם לעליה באבטלה. תשובה: האבטלה גוברת בחלקה עקב הפיחות בנתיבות המסחר הבינלאומי ובחלקה כתוצאה מן האינפלאציה בבריטניה עצמה, אשר פוגעת בכושר התחרות של ה־תעשייה הבריטית. הפרישה מן השוק לא תבלום את האינפלאציה ולא תצ־ליח את דרכו של היצוא הבריטי. נסיגה כלכלית היא תוצאה קרובה יותר לאמת. איש איננו ערב לכך, שמדינות הקהיליה יגלו נדיבות כלפי התוצרת הבריטית ולא יערימו על דרכה מכשולי־מכס, אשר ייקרו יותר את מחירה הבסיסי היקר בלאו־הכי. הדברים אמורים אם וכאשר התוצרת הבריטית בכלל מגיעה לשווקים ולא בפגרת אחר לוח הזמנים של המזמי־נים — מקרה נדיר באלה הימים — דבר הגורם כבר עתה אצל מזמינים רבים לפקפק על תעשיה בלתי אמינה זו.

בתוך השוק עדיין יש למוצר ה־בריטי סיכוי בקרב אוכלוסיה בת רבע מיליארד נפשות. מחוץ לשוק מתנגד סיכוי זה ל־55 מיליוני התושבים באיים הבריטיים. מכאן שהפרישה מהשוק תכרת כל הגיון כמחיר.

● גרעון עולמי...

טענה נוספת היא, כי הגרעון ה־מסחרי הגדול במאזן התשלומים עם מדינות השוק מוכיח, כי החברות בשוק גורמת רק נזק. התשובה היא כי הגרעון המסחרי העצום איננו רק עם הקהיליה האירופית, אלא עם העולם כולו. התרופה היחידה ה־כלכלית היא הגברת היעילות בתע־שיה הבריטית והעלאת הייצור. אדרבה, אם כבר לפרוש מאירופה, מדוע לא לרדת בכלל מעל בימת ההיסטוריה?

טענה נוספת היא, כי השוק „מוצץ את דמנו". לעומת, תרומה בריטי־ת במשקל [illegible] לונדון מעט מ־העיר כן הקרנות לסיוע ופיתוח. התשובה: התרומה השנתית של ברי־טניה מסתכמת למעשה בקצת יות־ר מחצי לירה שטרלינג לנפש. המספרים מוכיחים עם זאת, כי אשתקד קיבלה בריטניה 25 מיליון לירות יותר ממה שתרמה. וגם אם אין בטחון שהשנים הבאות יסתיימו כך, ברור כי בעקבות הדיונים על שינוי תנאי החברות המהווים את הבסיס לתמיכת הממשל הבריטית בהמשך החברות — [illegible] תיהנה בריטניה מתנאים הוגנים יותר.

באשר לטיעון כי חוששים [illegible] הריבונות כאשר כתוצאה מהקשר עם השוק, לא תוכל בריטניה לנה־ל כחפצה — בשאלה השאלה איזו מדינה בעולם יכולה כיום לעשות כחפ־צה? אפילו לא ארצות־הברית או ברית־המועצות. ואם באורים [illegible] נפלה השלהבת והם מנועים, בתנאי הנסיבות, לעשות כחפצם, מה יע־[illegible] קיר כמו בריטניה, אשר למע־[illegible] חסר כוח לכלכל בעצמו את ענ־[illegible] הוא? בנוסף לכך יש לזכור כי הש־[illegible] איננו כופה את רצונו בכוח. ל־[illegible] חברה שמורה זכות וטו, הנועד ל־[illegible] על האינטרסים הלאומיים החיוניים שלה, אם החלטה כלשהי מאיימת לפגוע בהם.

הויכוח מקבל ציביון וצליל [illegible] גורלית, כביכול, המפלגת האומה. וזה אשר מסביר את הצו־[illegible] במשאל העם, שהוא חריג חסר תק־[illegible] בתולדות הפארלמנטאריזם הבריטי עתיק.

מבט חטוף בתוך המחנה הפנ־[illegible] של מתנגדי השוק מלמד על בני־[illegible] נוספים, נסתרים, הדוחפים אותם ל־[illegible] עשה. התגבשה כאן קואליציה [illegible] של הימין הקיצוני עם השמאל ה־[illegible] צוני. הראשונים הם [illegible] פניה, החיים את תפארת העבר [illegible] על „קדושת" בדידותו [illegible] של האי הגדול. זוהי גישה פסיכולוג־[illegible] הנוסטלגית [illegible] בצער כיצד [illegible] הסמוכה ביבשת, שהיתה עד כה [illegible] לעולם זה פעם, כשפרצה סערה [illegible] עלת לאנגליה, אמרו הבריטים: „[illegible] היבשה מנותקת" ואילו היום הם [illegible] ריבו את שיטת המטבע המיוחד שלהם. עוד מעט יחילו את הש־[illegible] העשרוניות גם על מערכת המידות המיוחדת, וגם נעשות הכנות להפ־[illegible] סדרי התנועה ברחובות משמאל [illegible] מימין כמו באירופה. היו אנגלים שאלו מדוע לא תוקם אירופה [illegible] אבל רובם התנגדו, לעומת [illegible] קשי־עורף שעדיין נאבקים.

● ה„סיכוי" למלחמת מעמדות

השמאל הקיצוני פוזל [illegible] ויותר צרכי. הוא יודע כי ניתוקה בריטניה מהנהגת השוק, [illegible] לתעשיה, אך אין זה [illegible] בידו, כאשר שרובה של התע־[illegible] הבריטית בידיים פרטיות. על [illegible] — כך הם חושבים — [illegible] תעשייה חדשה, [illegible] דרך להפצת הבריטית ותרמוס [illegible] דור הבעלים האריסטוקראטים. [illegible] זהו סיכוי אחרון [illegible] כלום לא בלונדון כתב קארל מ־[illegible] את „הקפיטאל"? איך הם [illegible] בעלוניהם: „הקהיליה האירופית [illegible] נגד אירופה, אלא רק [illegible] מדינות. היא מוציאה בכלל [illegible] את המדינה הסוציאליסטית [illegible] כלכלתן מתרחבת ואשר אינן [illegible] מאינפלאציה דוהרת ומאבטלה..."

ראש הממשלה הרולד וילסון [illegible] ניצבה על מתנגדי השוק בשמאל [illegible] נכנע לתביעותיהם הסכים לעריכת משאל העם, היא [illegible] בכך רק [illegible] שפתיים, למען אחדות מפלגת [illegible] כאילו יביא עניין השוק לפילוג [illegible] שבעולם לא היתה [illegible] קואליציה של קבוצות המתנ־[illegible] באיגודים המקצועיים [illegible] במפלגה, אך לא בממשלה, [illegible] עניין זה אין לממשלה [illegible] הליכוד בפרלמנט ואם לא [illegible] עד כה, הרי זה בגלל התמיכה [illegible] שמעניקה האופוזיציה [illegible] והליבראלית. [illegible] בראשה עומד וילסון. הם [illegible] שהתמגרות בשוק היא קודם כל [illegible] להמשך קיומו של המשטר [illegible] דימוקראטי המתון.

איך שלא יהיה, בריטניה לא [illegible] בריאה יותר. [illegible] אם כן [illegible] להתדרדר „— [illegible] פרופ' דורנדורף — [illegible] לסוף: המשבר חייב להתריף [illegible] גבול היכולת של העם, כדי ש־[illegible] בחלום הדורה אשר [illegible] את עצמו בידיים". [illegible] כי ההקדים של דאנקירק לגבי [illegible] קלה יותר יוכיח את עצמו [illegible] למתבונן [illegible] קשה [illegible]

הסורים, הרוסים ומלחמת ששת־הימים

ת, תי ית גברה סוריה קריים: תקריות ד אדמות ם. תקריות משויים ב"ל

ת, ולאחר שה־ הים ישובים יש־ עין־גב התל־קציר, לפעולה חיל־האויר ם סוריים יצאו ל־ נערך ביניהם הופלו אוירים שישה מטוסי גיים מהם במבואות אלף ערבים שצצו ב־

מבוכה רבה בסוריה בגלל הפגנת חולשתם. קרב לעיני כל הציבור רואים איך מפילים „מיר־ בדמשק, הסורים נאלצים וין ביכולתם להתמודד עם הישראלי.

נה היתה למדיניות ית או למשטר?

נוספה גם מלחמת שפתיים. הצהרה שונות, מפי הרמטכ"ל ראש הממשלה היום יצחק ת, וגם מפי ראש הממשלה דאז י אשכול, שבהן נאמר או הש־ מע מהן כי ישראל רואה את שורש הרע במדיניות המשטר בסוריה. השימוש במונח זה יכול היה להשתמע לשתי פנים — האם כשישראל אומרת שהיא רואה את שורש הרע במדיניות הסורית, הכוונה למדיניות שסוריה נוהגת לגבי ישראל, מדיניות התקריות והסיית הירדן, או למשטר המדיני.

המסקנה המלאכותית, אבל שהסובייטים רצו להסיק אותה, היתה שישראל רוצה לשנות את המשטר בסוריה, לא את המדיניות לגבי ישראל אלא את המשטר, הסובייטים פתחו במסע הסברה, שישראל רוצה להפיל את המשטר השמאלני בסוריה, מפני שהוא שמאלני, מפני שהוא ניצב יחד עם בריה"מ, בעוד שישראל היא אימפריאליסטית. להן נוספו אחרי כן טענות סובייטיות שישראל מרכזת כוחות ליד הגבול הסורי, שהיא מתכוננת לכבוש את דמשק, ושהקרב האוירי לא היה אלא שלב במגמה זו.

כשהובאו הטענות האלה לממשלת ישראל, הציע אשכול לשגריר בריה"מ בישראל צ'ובכין, שיצא לשטח ויווכח שלא היו דברים מעולם. אבל זה לא הועיל. הטענות האלה הושמעו גם באוזני מצרים, באוזני נאצר. הנאצר עמד לפני הבעיה, מה יכולה וצריכה מצרים לעשות לעזרתה של סוריה, באשר סוריה מותקפת ע"י ישראל, בין אם במגמה לכבוש את דמשק ובין אם חיל האויר הישראלי מפיל מטוסים סוריים. מה יכולה מצרים, מה חייבת מצרים לעשות, גם בגלל הברית שהיתה למצרים עם סוריה, גם בגלל מעמדו של נאצר כמנהיג העולם הערבי, וגם בגלל משקלה של מצרים כמדינה החזקה. למקטרגים על אי־העשייה של מצרים, התווספה גם ירדן שלגלגה על מצרים שהגנה החיילים שלה מסתתרים אחורי השמלות של אנשי האו"ם שיושבים בשארם־א־שייך ונותנים לאניות ישראליות להפליג שם.

מצרים דרשה רק פינוי רצועה בין עזה לאילת

ההנהגה המצרית היתה פניה לאו"ם, ובקשה, או דרשה שהאו"ם יפנה כוחות שלו שנמצאים על גבול מצרים—ישראל. מצרים לא דרשה שהאו"ם יפנה את כל הכוחות. היא לא דרשה שיפנה את הכוחות משארם־אל־שייך, כלומר שלא רצתה לערב בנושא זה את חופש השיט, ולא דרשה שיפנה את הכוחות מרצועת עזה, ששם היה לאו"ם סטטוס מיוחד. הפניה הראשונה היתה, שהאו"ם יפנה את כוחותיו בשטח בין רצועת עזה לאילת, ורק שם בלבד. לשם מה? כדי שהצבא המצרי יוכל ללחוץ על מדינת ישראל. אם ישראל תתקוף את סוריה, ומצרים תרצה לבוא לעזרתה של סוריה, איך תוכל לבוא לעזרתה? היא צריכה ללחוץ על ישראל. לשם זה היא זקוקה לאיזה שהוא פתח, מקום חופשי למגע עם ישראל.

תגובת האו"ם, תגובתם של באנץ' ואו טאנט, היתה שהאו"ם אינו יכול לעשות הסדרים חלקיים. או שהאו"ם יושב שם בכל הקו או שהוא אינו יושב, ואז הוא צריך לפנות את הכל. הוא אינו יכול לפתוח להם פתח שהם יוכלו להכנס בו, לפתוח להם דלת לתקיפה. למעשה אמר האו"ם לנאצר: תחליט, או האו"ם מחזיק את כל הקו, או שהוא מפנה את כל הקו. ונאצר אמר: אם כך — תפנו את כל הקו, והם פינו את כל הקו. או נכנסו המצרים לשארם־אל־שייך, וכשנכנסו לשארם אל־שייך הודיעו על סגירת חופש השיט וכו'.

נשאלת השאלה: האם היה נאצר ב־1967 באמת יוצא למלחמה בישראל, אילו לא היו התקריות עם סוריה? אינני יכול להשיב על זה תשובה חיובית. כלומר, אינני יכול לומר שמצרים הוליכה לתקוף את ישראל ב־1967 משום שחשבה שיש לה יתרון צבאי וכו'. והיתה עושה זאת גם לולא מערכת התקריות בינינו לבין סוריה.

חליפת האיגרות בין בן־גוריון לקנדי

בן־גוריון מבקש ערובה של שתי מעצמות־העל

קטע מאיגרתו של בן־גוריון אל הנשיא קנדי, 25 באפריל 1963:

„...השיטה האפקטיבית ביותר למניעת האסון של ‚שחרור פלשתין', שהוגו תמצית הסכם הפדרציה של שלוש המדינות הערביות, הינה כי נשיא ארצות־הברית וראש ממשלת בריה"מ יפרסמו הצהרה בה יערבו יחד לשלמותן הטריטוריאלית ובטחונן של כל מדינות המזרח התיכון: כי כל מדינה המאיימת על שכנתה, או מכריזה עליה מלחמה או מסרבת להכיר בקיומה לא תקבל כל סיוע שהוא — כספי, מדיני או אחר — משתי המעצמות, או במידה שהדבר תלוי במעצמות, כל סיוע מבנות בריתן או ממדינות אחרות".

(בן־גוריון מזכיר לקנדי כי הצהרה דומה, אף כי בניסוח קצת שונה, שניתנה באפריל 1956 ע"י בריה"מ ואנגליה. מאחר ובהצהרה לא נכללו אמצעים אפקטיביים למימושה במקרים של תוקפנות ולא נדרשה בה הפסקה מידית של מעשי איבה ערביים כלפי ישראל, לא הביאה כל תוצאות ממשיות).

„אינני בטוח כי חרושצ'וב יהיה מוכן לחתום על הצהרה כפי שאני רואה אותה. הרשה לי להוסיף, בכל הכבוד, כי אינני יודע אם אתה, אדוני הנשיא, תהיה מוכן, משיקולים משלך, לבוא בהצעה כזאת אל חרושצ'וב בזמן הזה".

קנדי מכיר בסכנת האיומים ל„שיחרור פלשתין"

קטעים מאיגרתו של הנשיא קנדי אל בן־גוריון, 5 במאי 1963:

„אני מסכים להשקפתך כי יהיה בכך משום חוסר אחריות להקל באיומים הערביים הנמשכים לשחרר את „פלסתין", ואני מבין לדאגתך ודאגת ממשלתך לגבי משפטים מסויימים במיסמך שנוסחם ב־17 באפריל על ידי מצרים, סוריה ועיראק...

„בהקשר זה יש לי הסתייגויות של ממש — כפי שאמנם צפית שיהיו לי — לגבי הרעיון של הצהרה משותפת של חרושצ'וב ושלי. לאור חילוקי הדעות הרבים המפרידים עתה את ארצות הברית מממשלת ברית־המועצות, יהיה זה קשה לי לנקוט במעשה כזה ביחד עם היו"ר חרושצ'וב. אך ללא כל קשר לקושי זה, אינני חושב כי הצהרה משותפת תהיה לעזר במזרח התיכון, לאור התפקיד שמילאה בריה"מ באספקת נשק ובפעולות מלבות אחרות בעולם הערבי בשנים האחרונות. אינני חושב שדבר שהם יסכימו לו יקדם את המטרות המשותפות לך ולי. בנסיבות אלה הצהרה משותפת תתקבל כסימן לפרסטיז'ה ולהשפעה גוברת של בריה"מ, ובחיזוק לכחות באזור שאינם מעונינים ביציבות או בבטחונה של ישראל".

מן הידיעות שיש כיום על הדיונים הפנימיים במצרים ובסוריה, ועל חלקה של בריה"מ, שהיתה המסית העיקרי בענין זה והודיעה באופן הקטגורי ביותר למצרים, שיש לה ידיעות מבהקות שישראל עומדת לתקוף את סוריה, ניתן להסיק שמקורו וראשיתו של הסכסוך הישראלי—מצרי ב־67' נעוץ בתקריות עם סוריה, הן שהביאו לפרוץ מלחמת 67'.

למה התנגדתי לכיבוש רמת הגולן

לאחר שפרצה המלחמה, התעוררה בטופה שאלה אחרת: האם לכבוש את רמת הגולן? בנוסח אחר: האם צה"ל או מדינת ישראל צריכה לכבוש שטחים בסוריה. המלחמה התחילה עם מצרים והצטרפו אליה סוריה וירדן, ורק לאחר שמצרים וירדן יצאו מהמלחמה, תקף צה"ל את סוריה.

היו אז חילוקי דיעות בענין זה, ואני הייתי נגד תקיפת סוריה. בישיבת הועדה המוסמכים ב־6 וב־7 ביוני — המלחמה כזכור התחילה ב־5 ביוני — הבעתי דעתי נגד הפעולה. נימוקי העיקריים היו שלושה.

ראשית, התנגדתי לפתיחת חזית שניה עם סוריה, כאשר המלחמה עם מצרים עלולה להמשך עוד זמן רב. (הדיון הזה נערך לפני שמצרים הודיעה על קבלתה את הפסקת האש).

שנית, חששתי מהתגובה הסובייטית לפעולה זו. סוריה היא בת טיפוחיה של בריה"מ, והיא עלולה לבוא לעזרתה.

שלישית, התוצאות שתהיינה למערכתנו לטווח ארוך. הסורים לא ישלימו עם ישיבתנו קבע ברמת הגולן, ואנו נהיה במצב מלחמה עם שלוש מדינות ערביות. די לנו שעברנו את קוי שביתת הנשק בשתי חזיתות — מצרים וירדן. אל לנו להוסיף גם מדינה שלישית למלחמה נגדנו. בכך שהסורים ממררים את חיי ישובינו השוכנים על גבול הצפון, אולם אם אנשי הישובים אינם יכולים לעמוד בכך, הכרחי לשנות את המצב, מוטב להרחיק את בניני המשק בישובים מהגבול, ואת האדמות הגובלות עם סוריה לעבד בחיפוי צבאי, מאשר להכניס את ישראל למצב מלחמה עם מדינה ערבית נוספת.

אחרי דברי התקיים דיון, וכולם היו בדיעה אחת — צריך לכבוש את רמת־הגולן. איש לא תמך בעמדתי.

נציגי מפ"ם תבעו ללמד את הצבא הסורי לקח

כדאי אולי להזכיר פרט מיקצועי — נציגי מפ"ם תבעו לעשות זאת לא רק לשם הגנה של ישובינו שבעמק, אלא גם כדי ללמד את הצבא הסורי לקח. המערכה הזו, לדבריהם, אסור לה שתסתיים מבלי שהצבא הסורי, הטורן שאף פעם לא ניצחנוהו, יוכה על ידנו.

השאלה לא היתה צבאית. איש לא פיקפק ביכולת שלנו להכות את הצבא הסורי, השאלה, בעיני — ואף נתתי לכך ביטוי בצורה צירית — היתה: האם בשבוע אחד לא מספיק לישראל שהיא ניצחה שתי מדינות ערביות, היא צריכה להכנס למלחמה גם עם השלישית? הגענו עד הסואץ, הגענו עד הירדן, אולי במערכת היחסים בינינו לבין המדינות הערביות נסתפק. נגות קצת. לשם מה אנחנו מוכרחים לעבור את הגבול של המדינה השלישית וליצור נגדנו חזית כלל ערבית?

מכל מקום, התקבלה ההחלטה לכבוש את רמת־הגולן, לתקוף את סוריה, והפעולה נעשתה, וברצוני לייחד כמה מלים לתגובתה של בריה"מ למהלך זה.

במשך שני ימי הקרבות ב־9 וב־10 ליוני, שררה מתיחות מדינית רבה. בריה"מ פנתה לנשיא ארה"ב, התרתה שאם האמריקנים לא יעצרו את התקדמותנו, יתערבו הרוסים לעזרת הסורים. זה מה שהודיעו לנו האמריקנים שהרוסים אמרו להם.

האמריקנים הגיבו כדברי סגן נשיא ארה"ב, המפרי, בתקיפות וביעילות, אולם בו בזמן התקשר שר החוץ האמריקני עם שר החוץ אבא אבן ועם שגרירנו בארה"ב אברהם הרמן, והזהיר אותנו כי מצבנו במועצת הבטחון הולך ורע, ותבע שנציית להחלטת מועצת הבטחון להפסקת אש.

איגרת סובייטית זועמת

הרוסים לא הסתפקו בפנייתם אל ארה"ב. במוסקבה נמסרה לשגרירנו איגרת סובייטית חריפה ביותר. באיגרת נאמר:

„כרגע נתקבלה אצלנו ידיעה שכוחות ישראל, תוך התעלמות מהחלטות מועצת הבטחון על הפסקת אש, ממשיכים בפעולות צבאיות ומבצעים כיבוש שטח סורי ומתקדמים לכיוון דמשק. ממשלת בריה"מ מזהירה את ממשלת ישראל, כי עליה מוטלת כל האחריות הכבדה על ההוצאה וההפרה הזועקת לשמים של מועצת הבטחון. אם ישראל לא תפסיק מיד את פעולות המלחמה, ינקטו בריה"מ וממשלות שלום אחרות, סנקציות על כל התוצאות הכרוכות בכך. ממשלת בריה"מ מודיעה כי מכח המשך התוקפנות הישראלית נגד מדינות ערב, ונוכח ההפרה הגסה של החלטת מועצת הבטחון, החליטה ממשלת בריה"מ לנתק את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל".

יכול להיות שבריה"מ היתה מנתקת אתנו את היחסים, גם לולא תקפנו את סוריה. אבל העובדה היא, שלא עשתה זאת כאשר תקפנו את מצרים ועד להסכמתה של מצרים להפסקת אש, וודאי לא בגלל המלחמה עם ירדן, והמועד שבו הודיעה ממשלת בריה"מ לישראל על ניתוק היחסים אתנו, היה ב־9 וב־10 ליוני, בהקשר להליכה נגד סוריה, ובזמן שבו נלחמנו רק נגד סוריה.

החשש שתהיה תגובה סובייטית חריפה במיוחד אם נפתח במלחמה נגד סוריה, התאמת איפוא לפחות לגבי ניתוק היחסים. אינני יודע באיזו מידה האיום הסובייטי — היה כזה — בדבר שימוש בכוח צבאי סובייטי נגדנו היה ריאלי או לא, האם כן, באיזו מידה הרתיעה אותם התגובה האמריקנית, שהם יתערבו נגד רוסיה. (ג'ונסון הודיע אז שנתן הוראה לצי השישי להתקדם לצד המזרחי של אגן הים התיכון עם נשק גרעיני). מכל מקום, בריה"מ לא התערבה ואנחנו לא הגענו לדמשק.

הוצע לסוריה חוזה שלום על בסיס הגבול הבינלאומי

לאחר הפסקת האש עם סוריה, קבלה ממשלת ישראל ב־19 ביוני החלטה לגבי שתים משלוש המדינות הערביות שהיינו איתן במלחמה, מצרים וסוריה. ההחלטה אמרה שישראל מוכנה במסגרה ובתמורה להסכם שלום ממש לחזור לגבול הבינלאומי. ההחלטה לא התיחסה לירדן. עמדת ממשלת ישראל לגבי סוריה היתה:

„ישראל מציעה כריתת חוזה שלום עם סוריה, על בסיס הגבול הבינלאומי לצרכי הבטחון של ישראל. חוזה השלום יחייב: 1. פירוז הרמה הסורית המוחזקת עתה ע"י כוחות צה"ל. 2. הבטחה מוחלטת של אי הפרעה לזרימת המים ממקורות הירדן לישראל".

יגאין רוסטאו, מי שהיה סגנו של דין ראסק באותה תקופה הממונה על היחסים עם ארצות המזרח התיכון, מספר, שכאשר ממשלת ישראל הביאה החלטה זו לידיעתה של ממשלת ארה"ב, הודיעו האמריקנים לנאצר שישראל מוכנה לסגת לגבולות הבינלאומיים עם מצרים ועם סוריה. או כלשונו: „הודענו למצרים שישראל מקבלת את כל התנאים הנומינליים שקבע נאצר בשביל לעשות שלום". תשובתו, של נאצר היתה שלילית, הוא לא רצה להשלים עם ישראל.

מנין קשיחותה של סוריה

אינני יודע אם ההצעה הזו הגיעה גם לסוריה או לא, אבל אין שום ספק שסוריה, שהיתה יותר קיצונית ממצרים, בודאי לא היתה בשה לקבל הצעה כזאת, כאשר מצרים לא מקבלת אותה.

להבנת עמדתה הקשוחה של סוריה מן הראוי לתאר אולי את הסכם שביתת־הנשק בין ישראל לסוריה בשנת 1949.

סוריה היתה המדינה האחרונה שהסכימה להגיע להסכם עם ישראל. היא החזיקה שטח מסויים בישראל, את ראש הגשר של במשמר הירדן, ולא רצתה לוותר עליו. טענתה היתה, שאין כל סיבה שהיא, סוריה, תיסוג משטחים שכבשה. בסופו של דבר הוסכם, שהשטח שהם ישנו יפורז, אבל בתמורה דרשה סוריה דבר, שהיה חריג לגבי ההסכמים עם יתר מדינות ערב — פירוז שטחים שהיא לא כבשה: עין־גב ודרדרה. טענת הסורים היתה, שאם ישראל דורשת מהם לפנות שטח המהווה מעין־ראש־גשר בתוך ישראל, מהצד המערבי של הירדן, הרי על ישראל לפרז את השטחים המצויים בצידה המזרחי של הכנרת, המהווים ראש גשר בצד הסורי. ואכן כך הוסכם. בפירוז זה נבעו לאחר מכן הרבה חיכוכים וסכסוכים עם סוריה.

גורם שני להקשחה בעמדתה של סוריה היה בהידוק הקשרים שבין המשטר החדש, משטר הבעת, שקם בסוריה ב־1957, לאחר עשר שנות מהפכות, לבין ברית־המועצות. בשנה היא נחתם ההסכם הראשון, בדבר אספקת נשק מבריה"מ לסוריה. זו היתה עיסקה בסך 110 מיליון דולר ובשנת 1961 נחתמה עיסקה נוספת.

כמה שנים לאחר מכן, באפריל 1963, נכנסה סוריה לפדראציה, שכללה שלוש מדינות: סוריה, עיראק ומצרים, וראש ממשלת ישראל דאז, בן־גוריון, נחרד מאוד מהדבר הזה. הוא ראה סכנה בפדראציה הזאת, שמטרתה להקיף ולתקוף את ישראל מכל הצדדים, וחשש מאוד לגורלה של ישראל.

בן־גוריון ביקש ערובת המעצמות

הוא פנה אז באיגרות לשתי מעצמות: לארה"ב, לנשיא קנדי; ולצרפת, לנשיא דה־גול, והעלה הצעה, או יותר נכון בקשות, שראה בהן, אם תתגשמנה, פתרון או ערובה לשלומה ובטחונה של ישראל.

באיגרת מה־25 באפריל אל הנשיא קנדי, כותב בן־גוריון:

השיטה האפקטיבית ביותר למניעת האסון של שחרור פלשתין, שהינו תמצית הסכם הפדרציה של שלוש המדינות הערביות, הינה כי נשיא ארה"ב וראש ממשלת בריה"מ, יפרסמו הצהרה בה יערבו יחד לשלמותן הטריטוריאלית ובטחונן של כל המדינות במזרח התיכון.

אגב, ראוי לציין כי זה כמעט מה שברית־המועצות מציעה כיום במסגרת החלטה 242. הגבולות או היו גבולות של 242, כלומר, לפני מלחמת 67. ובן־גוריון ראה אז בהצהרה משותפת שיש מאחוריה מעשים, התחייבויות, ערבות, של בריה"מ יחד עם ארה"ב, פתרון וערובה לבטחונה של ישראל.

באיגרתו הארוכה ורבת־העניין הציע בן־גוריון כי המעצמות יפרסמו הצהרה שבה יערבו יחד לשלמותן הטריטוריאלית ובטחונן של כל מדינות המזרח התיכון, כי כל מדינה המאיימת על שכנתה או מכריזה עליה מלחמה, או מסרבת להכיר בקיומה, לא תקבל כל סיוע כספי, מדיני או אחר משתי המעצמות, ובמידה שהדבר תלוי במעצמות, גם לא מבנות בריתן וממדינות אחרות.

קנדי השיב בשלילה

תשובתו של קנדי, היתה שלילית. הוא כתב, כי יש לו הסתייגויות של ממש, לגבי הרעיון של הצהרה משותפת של חרושצ'וב ושלו. חרושצ'וב היה אז המזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית בבריה"מ, ובנסיבות אלו עלולה הדעה משותפת להתקבל כסימן לפרסטיז'ה ולהשפעה גוברת של בריה"מ וכחיזוק לכחות באיזור, שאינם מעונינים ביציבות או בבטחונה של ישראל.

גם תשובתו של דה־גול היתה שלילית, אבל מעניין ניסוחה של איגרתו של בן־גוריון היות ובתקופה ההיא היתה קיימת מערכת יחסים מיוחדת בין צה"ל והצבא הצרפתי, ורוב מיבצע סיני קיבלה ישראל הרבה נשק מצרפת.

לאחר שבן־גוריון מסביר לדה־גול את מה שמסביר, בדבר המצב המדיני והצורך באמצעים מיוחדים, הוא כותב:

„בנסיבות אלה רק כוח הגנה חזק מספיק של צבא ישראל, יהיה מסוגל בעזרת צרפת, למנוע את המלחמה במזרח התיכון. ההסכם הצבאי שנעשה בסוף אוקטובר 62, בין צבא צרפת וצבא ההגנה לישראל בנושא הסיוע לחיל האויר ולחיל הים במקרים הבאים: תוקפנות מצרית נגד ישראל, השתלטות מצרית על ירדן, או מתקפה כוללת של כל ארצות ערב. הסכם זה יכול להיות בעל ערך מכריע, בתנאי, כמובן, שתתקבל החלטה מדינית על כך, ואישור רשמי ע"י הסמכויות העליונות בצרפת".

הצעתו של בן־גוריון היתה איפוא שההסכם הצבאי בין צה"ל לצבא הצרפתי יהפך להסכם מדיני, יאושר ע"י המוסדות העליונים כלומר, ע"י דה־גול עצמו, כנשיא צרפת.

אך כאמור, גם תגובת צרפת היתה שלילית.

באותה עת עיבדו מדינות ערב תכנית להסיט את מקורות הירדן, כדי לסכל את תכנית המוביל הארצי, שישראל עסקה אז בביצועה. הכוונה היתה לתפוס את מי הירדן צפונה מגבול ישראל ולהעביר אותם ברמה הסורית — היא רמת הגולן. העבודה נמסרה לחברה יוגוסלאבית, אך צה"ל פגע את העבודה בירי אל כלי העבודה. העבודה פסקה ונתחדשה והתפתחה שרשרת של התנגשויות עם הסורים. במקביל נמתחו היחסים בתקריות גבול שהיו קשורות בעיבוד השטחים המפורזים בסביבות עין גב ודרדרה, והגיעו, כאמור, לשיאן בקרב־האויר ב־7 באפריל 1967, אשר שימש עילה להידרדרות שהביאה למלחמת ששת הימים.

גם לאחר המלחמה שמרה סוריה על עמדתה הקשוחה והיא לא הכירה בהחלטת מועצת הבטחון 242. רק אחרי מלחמת יום הכיפורים, כאשר סוריה הסכימה להחלטה מועצת הבטחון 338, השתמע מכך מכללא שהיא מקבלת גם את ההחלטה 242. ההחלטה 338 שהתקבלה במועצת הבטחון לאחר מלחמת יום הכיפורים, יש בה שלושה סעיפים. סעיף ראשון, קוראת לצדדים להפסיק את האש, סעיף שני, לגשת מיד להגשים את ההחלטה 242 על כל חלקיה, וסעיף שלישי, להכנס למשא ומתן על שלום של קבע בדיוהו, תחת חסותן של ארה"ב ובריה"מ.

הידוק היחסים בין דמשק למוסקבה

מיד לאחר מלחמת 67', חל הידוק היחסים הקשרים בין בריה"מ וארצות ערב, בעיקר, מצרים וסוריה, במגמה ברורה לגמרי — לחזק ולחדש את הצבאות הערביים.

ואם לומר זאת בצורה יותר חדה —, הרי מיד לאחר 67', התחילה בריה"מ להכין את הצבאות הערביים למלחמה הבאה, שבפועל התרחשה ב־73'. גם מבחינה מילולית, הדברים שאמרו נציגי בריה"מ להנהגה המצרית ולהנהגה הסורית היו: אנחנו נכין לכם צבא ונלמד אתכם איך ללחום בישראל כדי שתוכלו לנצח במלחמה.

מיד לאחר המלחמה ביקר במוסקבה אסאד, שהיה אז שר הבטחון הסורי ועכשיו הוא הנשיא הסורי, הרוסים דיברו אתו משפטים.

אירעו אז כמה תקריות בין המומחים הסובייטים ובין המפקדים הסוריים. המומחים הסובייטים דרשו שהחטיבה המשורינית של גדיד תצא לחזית והוא לא רצה (בסוריה יש מסורת שהחטיבה שיושבת מסביב לדמשק היא בסופו של דבר עושה בהפיכה ומחזיקה את השלטון בבית). ואז אמרו הסובייטים: האם אתם רוצים להלחם ביהודים, או רוצים להלחם בעצמכם. אם אתם רוצים להלחם ביניכם לבין עצמכם, אנחנו לא ניתן לכם נשק. אם אתם רוצים להתכונן למלחמה בישראל, אתם צריכים לתת לנו סמכויות מלאות ולעשות את מה שאנחנו אומרים לכם וכו'. הסורים קיבלו על עצמם את הדבר הזה.

כמובן שההכנה למלחמה התבססה בראש וראשונה בחימושה מחדש של סוריה. עכשיו, במבט אחורה, צריך לתמוה על הסובייטים, שהרי בלי ספק לגבי סוריה הגורם המכריע הדחוף ביותר למלחמת 67', ובו בזמן מבחינה צבאית לא הכינו את סוריה למלחמה. אפילו את אותן ההכנות שעשו במצרים הם לא עשו בסוריה. לא כן הדבר בין 67' ו־73'. עתה אמרה בריה"מ לסורים: נלמד אתכם איך להלחם, נערוך אתכם, נאמן אתכם, נחליף לכם את הציוד, נביא אתכם למצב שתוכלו לנצח את ישראל. ואכן, במקום 450 טנקים ב־67' היו לסורים ב־73' 2000 טנקים, במקום 400 תותחים 1200 תותחים, במקום 90 מטוסים — 350 מטוסים.

אולי הדבר המאלף ביותר הוא הנושא של ה„סאמים", של סוללות טילי קרקע אויר. ב־67' לא היתה בסוריה אף סוללה אחת, בעוד שבמצרים היו 27 סוללות (אמנם של סוג נחות, „סאם 2" אבל או נחשב לסוג מתקדם), אבל לקראת 73' כבר היו 35 סוללות.

למעשה, גם עכשיו הסובייטים מבטיחים לצייד את סוריה בנשק בהקדם. כבר לקראת 73' הכניסו הרוסים לסוריה טילי קרקע—קרקע, ה„פרוגים". והיו כ־20 טילים כאלה). אבל עכשיו, אחרי מלחמת יום הכיפורים, הוכיחו במדות משמעותיות של טילי קרקע—קרקע מסוג „סקאד", שהם בעלי טווח של לבעלה מ־300 ק"מ, מטוסי „מיג 23" וכן סוג משוכלל של הסוללות הנגד־מטוסיות הניידות „סאם 6". יתר על כן, היתה בסוריה בתקופת מלחמת יום הכיפורים ואני חושב שגם עכשיו היא עודנה שם, חטיבה סובייטית של טילי קרקע—אויר מאוישת ע"י חיילים סובייטים. הם מחזיקים את החיילים הסובייטים לא בחזית אלא בסביבות דמשק, כפי שעשו בשעתו במצרים, כאשר הם קיבלו על עצמם את האחריות להגנת שמי מצרים ביולי 1970.

גם עכשיו אני דבק בדעה, שסוריה לא תשלים עם ישיבתנו ברמת הגולן. יכולה להיות החלטה במדינת ישראל, שהבטחון הנובע מישיבתנו ברמת־הגולן שקול כנגד אי־השלמה של סוריה, אבל אינני מאמין שהיא תעשה אתנו שלום, לבריח ישיבתנו ברמת הגולן.

כמו כן אינני סבור שאפשר היום לנטרל את מצרים מסוריה לטווח ארוך. מצרים יכולה, ואף כדאי לה, לחתום על איזה הסכם עם ישראל ולעמוד בהבטחותיה בנושא טווח־שנתיים, בתנאי שניסוג נסיגות משמעותיות, אבל זו מבחינתה צעד טאקטי, שאינני יודע אם יוכל לעמוד במבחן המציאות. גם לאחרונה לא ראיתי מגמה במצרים של הינתקות מסוריה ואינני חושב שאפשר לעשות הסדר לטווח ארוך, אמיתי, של ביטול או חיסול מצב המלחמה עם מצרים, בלי שיהיה הסדר חופף, מקביל, עם סוריה. הן צמודות אחת לשניה בנושא הזה, ומי שמאמר להן להיות צמודות — זו בראש וראשונה ברית־המועצות.

איזה סוג טפסי לוטו כדאי לך למלא?

בהגרלת הלוטו תוכל להשתתף על ידי מילוי טופס לוטו. לנוחיותך — תוכננו מספר טפסים אשר יתאימו לצורת המילוי שלך ולדרישותיך. ואלה סוגי הטפסים:

1 טופס רגיל
בטופס זה שמונה טבלאות. כדי להשתתף בהגרלת הלוטו יש למלא לפחות שתי טבלאות (מחיר הטבלה 75 אג') כל טבלה מעניקה לך סיכוי זכיה, ומילוי כל טבלה נוספת, מעלה את סיכוייך להגיע לניחוש הנכון.

2 טופס שיטתי
הטופס השיטתי מעניק לך אפשרויות זכיה רבות, ע"י מילוי טבלה אחת. תוכל לסמן בו 8, 9, 10, או 11 מספרים, ותזכה אוטומטית בכל אחד מהצרופים הנוצרים. (לדוגמא — ע"י מילוי של 11 מספרים, נוצרים 462 צרופים אפשריים). הטופס השיטתי חוסך זמן, מונע טעויות, מקל על בדיקת התוצאות ומעניק לך מכסימום אפשרויות לזכיות השונות.

3 טופס רב־שבועי
טופס זה מכניס אותך, ע"י מילוי חד־פעמי, אוטומטית לחמש הגרלות רצופות, וכך מאפשר לך להשתתף בהגרלת הלוטו בקלות ובנוחיות, תוך חיסכון בזמן.

מפעל הפיס
הסימן להצלחה שלך!

هكذا من الأصل

מכתב גלוי לג. בנימין מאת מירון סימה

מוזיאון ישראל מעל בשליחותו

המחבר הוא מן הוותיקים והידועים שבציירי ישראל

בנימין היקר,

לאחר שעברו חגיגות יום ההולדת העשירי של מוזיאון ישראל ואנו חוזרים לחיי יום־יום אני מרשה לעצמי להתייחס לכתבה „מאמיה" במדור „קפה הפוך" שבה אתה מוקיע את מוזיאון ישראל על התנהגותו המתייהרת המופגנת כלפי הפסל לוצ'נסקי שהתבטאה בכך, שבמקום לכבדו (ואת עצמו) בתערוכת יצירותיו לציון יום הולדתו ה־100, פגע בצורה כה מכוערת באמן, אשר כל ימי חייו הקדיש אך ורק לאמנותו וזכה לו מוניטין כאחד הפסלים המעולים של פריז בתקופת היותו שם. בזה הוכיח המוזיאון את עצמו בעיני הציבור הישראלי ובעיני ציבור האמנים אשר בו, כמוסד צר־אופקים, פרובינציאלי בעל פרטנזיות עולמיות ומוגבל בכושר הערכה, שיפוט וידע כלפי המציאות האמנותית בארץ.

*

אמנות, כמו כל תעסוקה יצירתית־רוחנית, לא נמדדת לא לפי ארץ מוצאו של האמן (במיוחד בארצנו), לא לפי גילו, מינו, זרמו, סגנונו, ולא לפי החומר שהוא עובד בו. רק כשרונו והגשמת אישיותו קובעים את מעמדו כאמן.

*

מוזיאון ישראל נוסד, בין השאר, בכדי לרכז יצירות אמנות בשלושה מישורים עיקריים ולהגיש אותם לעם ישראל ולכל המבקרים בו.

המישורים הם:

1. אמנות שנוצרה בארץ ישראל, מתחילת המאה ועד היום הזה, על כל זרמיה וסגנונותיה.
2. צבירת יצירות אמנים יהודיים בתפוצות — מכל הארצות והתקופות.
3. יצירות אמנות עולמית.

סדר עדיפות זה של הסעיפים מובן. רק אמנות יהודית וישראלית מצדיקה את קיומו של המוזיאון כמוזיאון לאומי. לדאבוני, מי שעוקב מקרוב אחרי מדיניותו ופעילותו, נוכח לדעת שהמוסד הזה אינו ממלא את יעודו. כל פעילותו בשטח האמנות הישראלית מתרכזת בעיקר סביב קבוצת אמנים מסוימת בלבד.

*

כל מוסד ציבורי, המופעל לפי ראות עיניו של הנהלתו הבלתי־מבוקרת, ומתוך העדפה של קבוצה מסוימת של אינטרסנטים, הופך — מרצון או בלי רצון — לסוכנות של הקבוצה המועדפת.

במקרה של מוזיאון ישראל מתבטאת העדפה של קבוצת אמנים מסוימת בתצוגה תמידית של יצירותיהם בתערוכות יחיד של המשתייכים לה, הענקת פרסים, פרסום וכדומה. כל זה אגב הזנחת, ביטול, השתקתם של שאר אמני ישראל, שביניהם מספר לא מבוטל של בעלי שיעור קומה, שמזמן קבעו את מקומם באמנות ישראלית ועולמית, בעלי מוניטין, נושאי פרסים חשובים, מיוצגים במוזיאונים עולמיים ועוד.

המדיניות הזו היא צרות אופקים וצרות מוחין ומסלפת את דמותה האמיתית של ארצנו.

על ידי דיוק זה המוגש לקהל הרחב ובמיוחד לנוער, מונע ממנו המוזיאון את הכרת אמנותנו על כל אמיה ואמניה ושולל את האפשרויות להשוות, להתעמק, ללמוד ולתפוס את דרכם לפי נטיותיו האישיות של כל אחד ואחד.

הנזק שהמוזיאון גורם לאמנות ולתרבותנו עצום.

*

פרשת לוצ'נסקי אינה יחידה, היא משתלבת בשורה ארוכה של עלבונות ופגיעות בעיקרון ובכבודם העצמי של אמנים. היא רק מאירה, בצורה חריפה את מה שנעשה במוסד מרכזי זה.

מה בעצם קרה?

כאשר פנה למוזיאון ישראל מי שפנה בבקשה לערוך תערוכת יצירות של הפסל לוצ'נסקי בן ה־100, מה עשתה ההנהלה?

היא שלחה אליו „שופטים" על מנת לבדוק, אם הוא ראוי להצגה ב„לובר" שלנו. עצם העובדה שבכלל העיזו לשלוח לאדם כמו לוצ'נסקי זוטר, מצביעה על צרות־העין הביורוקרטית־פקידותית, שהמוזיאון מרשה לעצמו — לפי נחיתותו.

באו, הסתכלו, חזרו והודו: אין מה לראות. הכמות והטיב אינם מגיעים לרמה הנדרשת על ידי המוזיאון. כלומר, הפסלים של לוצ'נסקי אינם מגיעים לרמתה של תערוכת ציצים מפלסטיק, שהנהלת המוזיאון הביאה יחד עם ה„אמן" שיר מבלגיה; או לרמת תערוכה של שתן במבחנות, או של מדרגים מרופטים, בקיצור לרמת „יצירות" מסוג זה, שהמוזיאון מציג כדוגמאות יצירה אמנותית בארץ ומחוצה לה, כמובן, על חשבון כספי הציבור.

*

ההגיון מחייב מחשבה, שייתכן מאוד, שה„דורי" בא אל לוצ'נסקי כדי לצאת ידי חובה בלתי נעימה, בידיעה מראש ובהחלטה לא לערוך תערוכת יצירותיו. כי, אם נניח לרגע שבאמת לא היה בביתו אפילו דבר אחד ראוי לתצוגה, הם בוודאי ידעו היכן אפשר לקבל מעבודותיו.

לו היתה להם כוונה כנה לכבד את הפסל הדגול, זקן אמני ישראל, בגבורות, והיו משקיעים מאמץ מינימלי, היו מצליחים במשימה. מספיק היה מכתב אל המשכן לאמנות בעין־הוד, ואני בטוח, שמנהלו, מר זוסיה עפרון היה בשמחה מעביר לרשותם את הפסלים שנמצאים במשכן. היות והדבר לא נעשה, נשארות שתי מסקנות: או ש„דורי" התעצל למלא את חובתו, או כפי שרמזתי קודם, מראש ידעו שלא יערכו את התערוכה. אם נכון הדבר, היתה הנסיעה אל לוצ'נסקי פארסה שחצנית, המגלה חוסר כל הבנה כלפי הסיטואציה המכוערת, שאליה מכניס המוזיאון את עצמו.

מה היית עושה במקרה דומה, בנימין היקר, לו היית אתה מנהל מוזיאון ישראל? נניח, לרגע, שמתוך נסיבות בלתי משוערות, היית מצליח להשיג רק פסל אחד ויחידי של לוצ'נסקי? אני סבור שהיית שם אותו בטרקלין של המוזיאון עם הכתובת: „מוזיאון ישראל מברך את הפסל לוצ'נסקי ליום הולדתו ה־100 ומאחל לו שנים רבות של שמחת יצירה בקרב עמנו".

אך המוזיאון הלאומי שלנו אינו מבין „קונצים". הוא לוחם על טהרת האמנות, וכמובן האמנות הטהורה — היא היא מה שהוא מציג ומייצג.

אין לי שום דבר נגד שתן במבחנות, מדרגים מרופטים, ציצים מפלסטיק וכיו"ב. אמנות היא חופשית, ולכל אחד יש זכות לנסות ולחפש לפי טעמו, השקפתו ותכונותיו. אך כל מה שהמוזיאון מציג — זה רק סקטור אחד בפעילות אמנותית, ואין להנהלתו שום רשות והצדקה להתעלם משאר אמנותנו ולשלול מהקהל הרחב את זכותו להכיר וליהנות ממנה.

*

בערים כמו ניו־יורק, פאריס, רומא, אמסטרדם ועוד, קיימים לצד המוזיאונים הממלכתיים, שמכילים אוצרות אמנות מתקופות וארצות שונות, מוזיאונים לאמנות בת זמננו. על רקע ה„לובר" קיימים ה„פטי־פלה", ה„ז'ה־דה־פום", ה„מיזה דאר־מודרן". על רקע ה„מטרופוליטן" קיימים „מוזיאון לאמנות אמריקנית", „מוזיאון לאמנות מודרנית", „מוזיאון גוגנהיים" והרבה מוזיאונים אחרים. באמסטרדם ליד המוזיאון הממלכתי — ה„רייקס מוזיאום" — קיים ה„סטדליק", מוזיאון לאמנות מודרנית, או מוזיאון ואן גוך, המכיל אוספים אימפרסיוניסטיים ועד לאמנות עכשווית.

מי שנכנס היום למוזיאון ישראל שואל את עצמו: זו היא האמנות הישראלית? ואין שום נחמה בהבטחות שאנו שומעים כי בעתיד יהיה המוזיאון נפלא ועשיר. בינתיים, כפי שציינתי, מונעת הזהר בדרכות המכונות שבריפרזנטציה האמנותית (במיוחד אמנים

מירון סימה

הצעירים לגבי הנוער שלנו) את האפשרות להתרשם, להשוות, ולבחור לפי הנטיה האינדיבידואלית.

לגבי הנוער מהווה זהו צדדיות זו של המוזיאון מעין שטיפת מוח ושלילה מוקדמת של זרמים וגישות בלתי מיוצגים, ועל כן מונעת ממנו הבנת האמנות במובנה הרחב. מכל הבחינות מייצגת הנהלת המוזיאון גישה רודנית, אשר כמו בכל מקום אנטי־דמוקרטי גורמת לדיכוי חופש המחשבה וחופש הביטוי.

בארצנו יש עוד מוזיאונים. כל אחד מהם סובל מחוסר אמצעים, אך אף באחד מהם אינה מורגשת איזו שהיא שלילה מוקדמת של חלק כלשהו מאמנותנו. להיפך, עושר מגוון, מן הריאליזם הקיצוני ועד האבנגארד הקיצוני מעורר השראה ורצון לחדור אל תוך תהליכי היצירה השונים. ואילו, מוזיאון ישראל אשר יותר מכל מוזיאון אחר חייב לתת מן השתה הנגוד באמנותנו, מן הקשת העשירה של היצירה ומייצגיה השונים, דווקא הוא מצטיין בדלות ובצמצום.

המצב משפיל, מביש ובעיקר מזיק.

הגיע הזמן, שמנהלי המוזיאון יבטלו את המדיניות הבלתי־נסבלת של הנהלת מדור האמנות שבו, ויתוו מדיניות חדשה, המעודדת את אמנות הארץ בכל עושרה וגיוונה, בשיתוף פעולה עם אמנים המייצגים את כל הכיוונים והזרמים.

*

האם אינך חושב, בנימין היקר, שעל המוזיאון חלה חובה — אחרי שהתנהגותו כלפי לוצ'נסקי היתה לנושא ציבורי — להוכיח על ידי תצוגת יצירותיו בפומבי, שהוא, המוזיאון, צודק בשיפוטו?

הציבור הישראלי רשאי לדרוש מהמוזיאון שלו הוכחה זאת.

שלך בידידות,

מירון סימה

מתתיהו פלד

דיון חסר

כשנתכנסה הנהגת מפלגת העבודה בקיץ 1972 לפתוח בדיונה המרתוני על מדיניות ישראל, עוד רגשו הרוחות. היתה זו הפעם הראשונה שצמרת המפלגה העזה להעמיד לדיון את בעיותיה הקיומיות של ישראל והיה צפוי כי תישמע ביקורת נוקבת על הקו המדיני שהיה נקוט בידי הנהגת המפלגה זה חמש שנים.

ואכן נשמעה ביקורת כזו, ועם משמיעיה נמנו גדולים וחשובים שבצמרת המפלגה. אך לאחר כשבעה חודשי דיונים, התברר, כי אין בתרגיל זה שום ממש, וכי השפעתו על מהלכיה של הנהגת המפלגה קטן אף מהשפעתם של נאומי היידפרק בלונדון על ממשלת בריטניה. האנשים דיברו, והמדיניות נמשכה כדרכה, אף בלא רמז על כך שדברי בקורת קשים נשמעו כנגדה מפי רבים ונכבדים.

* * *

מעניין כי גלריית המשתתפים בדיון הפעם לא השתנתה הרבה, ומותחי הביקורת היום הינם כמעט אלה שהיו אז. הבדל אחד קטן הוא זה, שאז היה סגן ראש הממשלה ושר החינוך בין המבקרים (בזהירות) ואילו שר החוץ דאז הגן בתוקף על עמדות הממשלה, ואילו הפעם היה זה שר החוץ דאז שהגן על עמדות הממשלה — שלא השתנו כלל — ושר החוץ לשעבר נמנה על המבקרים (ללא זהירות). ללמדך, כי התפקידים אמנם התחלפו בין אישים, אך לא הייתה לכך כל משמעות.

השאלה האחת שנתונה מעוררת בי ענין היא זו: מאחר שדיונים אלה הם כל כך חסרי ערך, מדוע בכל זאת מקיימים אותם? שאלה דומה נשאלה בשעתו לגבי קאיוס קליגולה, שלמרות שהיה מעביר בסנט של רומי כל החלטה, ולא היתה כל אפשרות להתנגד לו, בכל זאת היה מקפיד לקיים את ההליכים המסורתיים שהתרוקנו מתכנם. אמנם מידת הביקורת שמרשים לעצמם חברי סיעת ה„מערך" עדיין גדולה מזו שהתירו לעצמם הסנטורים של קליגולה, אבל מידת השפעתם על הנעשה זהה. משמע, שפרט לעצם הסיפוק שיכול חבר בסיעה לקבל מן העובדה שניתן לו „להתבטא", אין כל ערך לתהליך זה שהפך להפגנה של העדר חשיבות.

כשגוף מפלגתי שוקל פרישה מן השלטון עקב חילוקי דעות, חייב הוא, כמובן להביא בחשבון ויתור על משרות. משרות לא רק של שרים ומנכ"לים, אלא משרות לאלפים ולאלפים של כל מיני בעלי תפקידים. כאשר אבדן המשרות בא עקב כשלון בבחירות, הרי זה כאילו באה גזרה משמים, ואז אין לאנשי השורה ברירה אלא לסלק את המנהיגות הכושלת, כדי לאזור כח לקראת המבחן הבא. אך כאשר תופעה זו של כשלון עקב בחירות כלליות אינה מוכרת, הופכת עזיבת השלטון מרצון, עקב אי השלמה עם קו מדיני, בעיני שלומי־אמוני המפלגה, למעשה חלמאי שאין לשאתו. לוותר על כל כך הרבה משרות והכנסות השפעה רק בגלל הכוח רעיוני? איזה פקיד מפלגתי, איזה נושא משרה בזכות המינוי המפלגתי מוכן להבין זאת? ומשמתחילים פרטי המפלגה למנות את ההפסדים הכרוכים עם פרישה, מיד מתגמדת חשיבותו של הדיון המדיני. שהרי, ככלות הכל, גם האחראים לאותה מדיניות המשמשת נושא לביקורת, אינם רשעים, ויש לכבד את שיקוליהם. לאחר שהמנהיג שאין ליבו שלם עם הנעשה מטהר עצמו מכל מכאוביו על ידי נאום טוב, יכול הוא לשוב ולהשב את השבתוניו והשבתותיו אנשיו. חשבונות אלה תמיד דומים הם, ומסקנותיהם תמיד דומות: אצלנו קוראים להן: „שלא להנתק מן העשיה הממלכתית", או „שלא לפרוש מן הפורשים בהלאוה".

* * *

כשנשאלים אלה שדעתם מאד אינה נוחה ממצב הענינים אצלנו, ומוסיפים לדגול במה שני הם מסיק מבשורותיה. דורשים בהר כלל, כי על יציה תעלה ל. שרים אחרים ה הרי נהוג הוא ל מורכבת מאישים ו רעיונות אחרים. מ לשלטון יש סכנה לא אלא גם על שינוי שלפנינו אין זה המצב.

כיום עושה הממשלה האופוזיציה. מתוך שיק פרלמנטאריים, או מתוך יפה היא הדרך המומלצת נהגות הממשלה על פי מ פוזיציה. על כך בעצם בתוך מפלגת העבודה זה יתכן מאד כי דווקא עלית ז כון תורו תהליכים של שינ. בור ה„מערך" לאופוזיציה, ז. שלה החדשה להתחשב בדו מסוימת. והיה אם לא יעלה בי הממשלה החדשה במעשיה, לא תהיה זו אותה מדיניות המבוצע שים אחרים, וגם בכך יש ברכה, הציישה משלטון תוכל לרענן עצ תהיה זו אופוזיציה יעילה, יהול במדיניות הממשלה החדשה בלחצה זיציה זו. מכל מקום, אין כל סיבה כיבית לבהלה עד כדי שיתוק נמו האפשרות כי האופוזיציה תעלה לי

* * *

אך לא רק השפעתה המגונה של שלטון ארוכה אחראית למצב זה שאין כל ערך לדברים שנאמרים בדיון, גם כשהם קשים ונוקבים. הבוחן את ז ב„מערך" רואה שבעצם המבקרים החריפים ביותר הם הם האחראים לעליותה של המנהגות הנוכחית. אלה הם שצהלו כשנבחר יצחק רבין לראשות הממשלה, מתוך אמונה כי הוא יגשים את המדיניות אותה תבעו עוד בדיון הראשון שלפני שלוש שנים. הפעם לא כמליך מלכים העלה את המנהיג לשלטון אלא המפלגה, בהצבעה גורלית. אל הממשלה צורפו בעקבות נצחון זה אישים הידועים בעמדותיהם המחייבות שינויים בתפישתה המדינית הכוללת של הממשלה. הנה הנהגה זו אינה עושה כלום לשנות את המדיניות הקודמת, שעקב כשלונה עלתה היא לשלטון.

משמע, שלמרות חילופי אישים, עדיין לא השתנתה מקבילית הכוחות בתוך ה„מערך", ועליו למרות הכל לנקוט מדיניות שחייבים היו לנטוש אותה מזמן. המבקרים מדיניות זו, המלמדים בכל זאת סנגוריה על אי הסקת מסקנות, מסבירים כי במערך כוחות פנימי זה קשה להביא לשינוי, ויש להמתין עד שההנהגה החדשה תצבור מספיק יוקרה וכוח ואז יבוא השינוי. אולם דברי הסבר אלה אינם מפרשים מה פירושה של צבירת כוח זו, ובאילו הליכים מסתוריים היא תבוא.

* * *

אין כל עדות לכך שכל אלה שנשאו נאומי ביקורת ב„דיון המדיני" של ה„סיעה", אמנם קיוו כי התוצאות תהיינה שונות מאלה שלכולנו ידועים. יתכן שמישהו יקבל להבא קצת יותר טפיחות של ידידות על הכתף, יתכן כי מישהו „יחזק" להבא בסוד הדברים יותר מאשר עד כה. הפיצוי החשוב ביותר על הפגנת חוסר ערך עצמי זו של המבקרים מבית, של המשנים מבית, יהיה בכך שאנשיהם, אותם אלפי נושאי משרות, יביעו בפניהם את תודתם על שלא גרמו משבר שבעקבותיו היה עליהם להפסיד את תפקידיהם, רחמנא לצלן. כל אחד מן המבקרים יסקור אז את נחלתו וימצא ניחומים על השפלתו, על התבזותו בפומבי, בעצם היותו שותף „לעשיה"; אם אין ליבו שלם עם העשיה, לפחות ידוע הוא כי יבוא יום וישוב יותר לו לשאת באום.

ר.י.ל.

צוות רי"ל לבניה והשקעות בע"מ
רח' מונטיפיורי 32 תל-אביב
טלפון: 290931-2-3

בראשון־לציון — ריבלירה
דירות בנות 3—4 חדרים

בראשון־לציון
רח' בילו 11
דירות בנות 3—3½ חד'

בכפר־סבא
ברח' רוטשילד 71
דירות בנות 3½ חדרים

בנתניה
נאות שקד (ע"י אזורים)
דירות בנות 3—4 חדרים

בחיפה —
גבעת הרקפות
דרך הים 203
דירות בנות 4 חדרים

קנה דירה-מתוכננת היטב

אורח לרגע

השאלה הגדולה

מאת עפרה אליגון

נכנסה גדולה, רחבה, בוטחת בעצמה. נכנסה וזורקה מבט בדירה ופסקה: „קבלנות".

„לא, חביבה", אמרתי לה למרות נסיונה־סכים ל„קבלנות" ומיד עפים דליים של מים, מבול. הכל במהפכה, חצי שעה, שעה אורך המבול, ותני כסף, ואת עבדי עוד חמש שעות לתקן את המעוות. „לא חביבה — אמרתי לה — רוצה בשעות".

„ואני אומרת לך, כדאי לך קבלנות. תצאי מורווחת. חמישים לירות ושלום על ישראל. תשבי כמו מלכה. לא צריך להביט בשעון. לא צריך לעזור. צ'יק צ'ק הבית שלך בוהק".

„תעבדי בשעות והכל יהיה בסדר. כמה את לוקחת?"

„כמה אני לוקחת — את לא יודעת. הזמנת אותי בלשכה, מחיר הלשכה. שתים־עשרה לירות שעה בשבילך. חינם. מה קונים עכשיו בשתים עשרה לירות? קילו תותים".

„מחיר התותים כבר ירד. עכשיו ארבע לירות".

משכה בעינה ונחקה. „או לא תות. או תפוחים. או רבע קילו בשר טוב. החיים ביוקר, החיים זיפת".

הזמן עבר. רק נכנסה והידיעה שבאה בשעה שמונה, וכבר עברו שלוש לירות. הלכה להחליף בגדים. אחר כך שאלה אם יש משהו לשתות. וכבר עברו שש לירות... אחר כך זרקה מבט ארוך בדירה ונשמה עמוקות, „לא נגמור בשש שעות. בית גדול".

„מה לעשות?"

בין כה וכה התחלנו לעבוד. וכבר עברה שעה וכבר עברו שעתיים והיא זוחלת לאט לאט, עקב בצד אגודל. אני עוזרת לידה, מנסה להאריך בה, ולא נעים. מה אני, סוחרת עבדים? היא מודיעה לי שכואב לה הגב, הידיים, הרי הידיים, כמה רצפות כבר שטפו הידיים האלה. כמה כביסות כיבסו...

וכך הגענו גם לכביסה.

„מה זה, אין פה מכונה? למי אין עכשיו מכונה?"...

„יש — אני מצטדקת — אבל נשלחה לתיקון. רק דברים קטנים, בבקשה..."

עובדה. איפה „העוזרה שלי" ומכבסת. לאט לאט מכבסת. מסתכלת בראי ומגרה איך שהזמן עושה את שלו. איך מרוב עבודה כבר יש קמטים. איך הלב מתעלף מעייפות. אולי יש משהו לחיזוק הלב..."

ואני עומדת לידה, משקה, מאכילה, נוטלה לשטוף, להלוות. והכל ב„סלון" מושף המטריף את דעתי. כבר לא איכפת לי הכסף שרץ כאן מהר יותר מאשר במונה של מונית. איכפת לי הזמן. אני צריכה ללכת, ועוד הכל כמו ערב פסח.

„יש לך אולי איזה בגד שאת לא צריכה? — היא שואלת — אולי חולצה של גבר, נעליים, איזה מכנסים טובות... (יש לה בן גדול...)" לפתע נאלמת דום. ראשים שחושבים שם בראשה. „מה זה — היא אומרת לפתע — אין פה גבר. אין פה בעל?"

„איך את יודעת?"

„אין כביסה של גבר..."

„איך. אני מודה באשמה.

„מה? מת?"

„מת".

ניגבה ידה בסינרה. תפסה ידי בידה: „גם לי".

„ואיך מת. מלב?"

„מלב".

שוב ניגבה היד בסינר. שוב לחיצת יד לבבית. „גם שלי. זאת אומרת את אלמנה. או מה את עומדת שם בשותקת. למה לא אמרת מיד. מה את מבזבזת ככה את הזמן. קדימה. חבל על הכסף שלך. עבדי, קדימה..."

מכאן והלאה רצה העבודה כמו על סרט נע. לא הניחה לי רגע לפוש. כבר לא רצתה לאכול ולא רצתה לשתות ולא בקשה הפסקה ושמלות ועניבים. מהר.

אמרתי לה „מלכה, רחמים. את מוציאה לי את הנשמה. תני לנוח רגע..."

היא צוחקה. בעין טוב לב כזה שסלחתי לה את כל הפתיחה הקשה, את שתים עשרה הלירות לשעה, את המהפכה בבית. אמרתי לה שהיא מותק. שאנחנו הנשים עם גדול. אחותי נשים אין כמוה בעולם. אנחנו המין החזק — בכח האחווה הזה. איכשהו הזכרתי את שנת האשה הבינלאומית...

„שנת מה?"

„שנת האשה הבינלאומית, הבאה לכבד את האשה. הבאה להדגיש את השוויון בינינו".

„מה זה שוויון?"

שאלה טובה. מה זה שוויון. עוד אני עומדת ותוהה היא מודיעה לי שבאמת אנחנו שוות. אבל שאני כנראה שווה יותר...

מנקודת השוויון החדשה הזו עמדה וסקרה את ביתי. והכניסה לי מרפק ידידותי לבין הצלעות. „אמת — אמרה — אנחנו שוות, אבל איזה בית גדול יש לך ואיזה בית יש לה. כמה את עשירה, יפני, בטח יש לך משכורת טובה, הא?"

„בגיזר".

„מה נניח. עתונאית. בטח מרוויחה זהב".

„כמה את חושבת?"

„בטח מרוויחה אלף חמש מאות".

„נניח".

„בטח מרוויחה אלפיים".

„נקי לא — אולי אחרי הריפורמה... ואת מלכה?"

„מה אני מרוויחה. כלום. מה מרוויחה עוזרת מסכנה".

„כמה ילדים יש לך?"

„יש לי שלושה, ברוך השם. ואחד גדול, בצבא".

„ואיפה הם?"

„איפה הם. בבית ספר. אחד בהדסים, אחד בישיבה, אחד באוניברסיטה. כמו שאת רואה אותי, יש לי בן באוניברסיטה בירושלים"...

„ואת משלמת את כל הלימודים?"

„חס וחלילה וחס. הצורה הסוציאליסטית משלמת. אני אלמנה. מקרה סוציאלי".

„בואי נעשה חשבון — אמרתי למלכה וכבר לא היה איכפת לי שהיא עומדת ופורטת פה על חשבוני — כמה עולה בהדסים לילדים אחרים, נגיד בזול — 350 לירות לחודש".

„לא — השיבה מלכה — חמש מאות".

„ובגדים מי קונה לילד הזה?"

„עזרה סוציאליסטית".

„זה עוד איזה חמישים לירות בחודש?"

„נגיד — השיבה מלכה הפעם.

„וזה שלומד בישיבה — בערך אותו הכסף".

„בגיזר".

„או של הילדים האלה עולים אלף לירות בחודש. אמת? והילד באוניברסיטה?"

„משלמים בשבילו. בטוח".

„ילד באוניברסיטה עולה אלף לירות עם הלימודים ועם השיכון הכי פחות, מה? והוא גר במעונות?"

„בטח שהוא גר במעונות".

„או הילדים לבד זה כבר אלפיים... הילד שהוא בצבא, הבזל?"

„הוא לא מרוויח כלום. רק קצת עזרת הורים".

„כמה?"

„שלוש מאות. ויש לי גם מנורה סוציאליסטית — נזכרה מלכה — שנותנת לי. ובביטוח לאומי בשביל בעלי שמת, ועוד יש לי מן הבעל השני, שמת מפצצה בשוק הכרמל — לא אמרתי לך? התחתנתי עוד הפעם, והמסכן היו לו אבטיחים, והכניסו הערבים במבה באבטיחים והוא נהרג, ככה צ'יק צ'ק. או ממשרד הבטחון יש לי כבת, לא הרבה, איזה שבע מאות לירות. מה לעשות. זה כמו אלמנת מלחמה, אבל לא בדיוק".

מכאן לכאן רצו החשבונות כמו בסחרחורת פלא: קופת חולים משלמת? — לא. מסים? — בטח שלא משלמת. מה פתאום יקחו אצל אלמנה ויתומים. ובגדים מקבלים בחבילות יפות אצל ויצו? — מקבלים. ועכשיו מדברים שתעבור מן הדירה שלה — שהורסים את השכונה ויתנו בית — צחקה לפתע ונבהה לכיסא מרוב תדהמה. כי בינתיים הוצאתי נייר ועפרון וסיכמנו את כל הכספים שהיא מקבלת וכל הכספים שאינה משלמת וכאילו קיבלה, והגענו למסקנה על רגל אחת שה„הכנסה" שלה, מבלי שהיא נוקפת אצבע, היא לפחות שלושת אלפים וחמש מאות לירות. ואיפה העבודה שלה.

„מה אני מרוויחה מעבודה שלי. כלום. אפילו לא בשביל סיגריות".

„לי את מספרת? נהיה צנועים, נהיה צנועים — עובדת עשרים שעות בשבוע — הרי עוד אלף לירות בחודש. ביחד ארבעת אלפים וחמש מאות לירות נקי, פטורות ממס הכנסה, ועוד בשיכון על חשבון הציבור".

ישבה מלכה כמו הגמורה בעשרה הזחדש ולא ידעה נפשה. „אבל זה לא ככה. אני לא רואה את הכסף הזה".

„ואני רואה את הכסף שלי? אחרי כל המסים וכל התשלומים וכל הלימודים של הילדים שאינם זכאים לשום פטור, משום שאמם מקבלת משכורת ברוטו עצומה..."

„— יה, יה — באנחה מלכה ולא ידעה נפשה. הסתכלה סביב, ובכל זאת הצליח איכשהו לא הסתדר בראשה, כפי שהוא גם לא מסתדר בראשנו. „נסים — נסים", באנחה.

„זאת אומרת — אבנה אחרי הרבה זמן של שתיקה — זאת אומרת שאני מרוויחה יותר ממך?"

„בדיוק כך".

„או למה אני עובדת אצלך ולא את אצלי..."

هكذا من الأصل

„הירושה" ב„אגד" - גרעון של למעלה מ־100 מיליון ל"י

המשבר החברתי בתוך קואופרטיב־התחבורה הגדול הוא אולי חמור לא פחות מן המשבר הכלכלי ✱ האופוזיציה שהגיעה לשלטון לא תוכל להסתפק בתיקונים פנימיים, אלא תיבחן בשיפור השירות לנוסעים ✱ פיקוח הממשלה וההסתדרות — כמוהו כאפס ✱ חברים רבים, שהתנגדו בשעתם להקמת רשות תחבורה ציבורית, מצטערים על כך כיום.

מאת לוי יצחק הירושלמי

„הניתוח נעשה, אך מצבו של החולה עודנו אנוש. אף אין לדעת אם הניתוח הגיע לשרשים, או שהוא פלאסטי, חיצוני בלבד" — כך הגדיר אחד מוותיקי „אגד" את המצב בקואופרטיב שעה קלה לאחר שבלשכתו של השופט לובנברג נבחרה המזכירות החדשה, ששמה קץ ל־18 שנות שלטונה של הסיעה „המתקדמת", על גלגולי שמותיה השונים.

האיש, המעורה מאד באגודה השיתופית, שנבגע כל השנים ממצובות במאבק־הסיעות בתוך הקואופרטיב, ביטא הרגשת חברים רבים, ותיאר נכונה את המציאות המורכבת בחברת־התחבורה הגדולה במדינה, שרכושה נאמד במיליארד ל"י.

תולדות „אגד" רצופות מלחמות פנימיות רבות, מהן חריפות ומכאיבות ביותר. ככל שגדל הקואופרטיב, כך הכבידו הבעיות הפנימיות, שהולידו מאבקים עזים. בימי־עבר לא־רחוקים התייצב „אגד" מלוכד בכל מערכה עם גורמי־חוץ — בין בזמות הממשלה, בין בזמות ההסתדרות ו„חברת־העובדים". המאבקים נערכו רק ב פ נ י ם, ללא שום זיקה מפלגתית. בין שהיו ראשי הקואופרטיב אנשי מפלגות־פועלים, בין שנימנו עם מפלגות אזרחיות — הגיד הופיעו כנציגי מ פ ל ג ת־„ א ג ד".

הנה בשנים האחרונות באו המאבקים הפנימיים לכלל ביטוי גם במערכות חיצוניות. לא זו בלבד שהמלחמה הפנימית עצמה פרצה אל מעבר לשערי הקואופרטיב, אלא שלעתים התנהלה לצידי „גורמים חיצוניים", ובמקרים שונים אף הגיעו לערכאות. אפשר שזה אחד מסימני־ההיכר של התקופה החדשה בחברה הישראלית בכללה. אפשר שזהו אות להגברת המלחמה הבין־סיעתית.

שופט לובנברג
ה„שושבין" להנהלה החדשה

● סוציאליזם ואנטי־סוציאליזם

בעיות לא היה חסר ב„אגד" מעולם. פעמים הן צצו על רקע של „שפע", ופעמים נוצרו בשל „שפל". אך דומה, כי הנטייה, לרוב, היתה ל ע ק ו ף אותן, במקום למצוא להן פתרון־של־ממש. למשל, נעשתה הפרדה מלאכותית בין המפעל הקואופרטיבי בצורת מפעל, לבין חבריו־בעליו בתורת בעלים. ראשי „אגד" לא ראו לנגד עיניהם את הקואופרטיב ואת החבר כיחידה אחת, או כשלימות אחת, אלא כשני גורמים שונים, היונקים זה מזה, או הכוינים זה את זה. בשל גישה זו השקיעו מאמצים ואמצעים בהקמת חברות־בנות, שהן קנין ה ח ב ר י ם ולא קנין הקואופרטיב. העובדה, שחברי „אגד" הולכים אל הקלפי אחת לשנתיים — ותמיד נטושות מערכות־בחירות חריפות בין הסיעות השונות, כדי לזכות בקולות רבים ככל האפשר — הטתה את הכף לאותו צד של המטבע, המופרש לחברים, ולא לקואופרטיב. ואמנם מי שעוקב שנים רבות אחר ההתפתחויות ב„אגד", יכול היה לעמוד על כך, שהתקופה שלפני־הבחירות היו „חיפות" ביותר — מבחינת הכדאיות — לחברים.

בראשית שנות המדינה היו אישים בצמרת ההסתדרות ו„חברת־העובדים", שראו כבשהו „בלתי נורמאלי" את המשך המבנה הקואופרטיבי הנדרש של חברות־התחבורה, ורצו לשנותו מן היסוד. כבר אז היו בקואופרטיבים־לתחבורה גילויים של חלוקת כספים וטובות־הנאה לחברים בצורות שונות, ישירות ועקיפות. בשנת 1949 נמצאו בערעורים על המציאות, שנחשפה אז בקואופרטיבים. אחד מראשי ההסתדרות אמר אז:

„מה שאפשר היה אתמול, אי־אפשר עוד היום. מה שהיה מוצדק אתמול — מבחינת החשבון הלאומי הגדול — אינו מוצדק כיום. לא זו השאלה היסודית, אם חילקו 500 לירות פחות או יותר, ואם חילקו זאת בצורת קופות־תגמולים או בצורת שיכון. השאלה היסודית היא, היכול משק־התחבורה במדינת־ישראל להיות קנינם של חברים־כספר. עצם הצורה האירגונית הזאת, שכמה מאות איש הם בעלי הקנין על צרך לאומי יסודי, מוליכה להסא. אני שואל את עצמי: אם אעמוד לפני אפשרות, שהרכבת תהיה קנינם של פועלי הרכבת, או נמל חיפה יהיה קנינם של אלפים הפועלים העובדים בו — היהיה זה סוציאליזם? אני אומר, שיהיה זה אנטי־סוציאליזם".

● ה„תרגילים" הופנו כלפי־פנים

באותו זמן היתה מעורבות רבה של ההסתדרות („חברת־העובדים") ושל הממשלה (משרד־התחבורה) בעניינים הפנימיים של הקואופרטיבים ובחיי־יום־יום שלהם. דוד רמז, שר־התחבורה הראשון בישראל, ליווה שנים הרבה את הקואופרטיבים ומצא ענין רב בבעיותיהם ובדרכי־ניהולם. גם לאחר זמן גילתה חברת־העובדים התעניינות רבה בקואופרטיבים לתחבורה, ונציגיה השתתפו באופן פעיל בהנהלותיהם. עכשיו מספרים, כי בעשר השנים האחרונות לא השתתפו נציגי חברת־העובדים בהנהלת „אגד". הלה, איפוא, התרופפות — ואנו נוקטים בלשון־המעטה — בקשרים בין שני הקואופרטיבים־לתחבורה לבין חברת־העובדים. היחסים הקיימים מתאפיינים בעיקר על יסודות כלכליים.

בעמדותה של הממשלה — בין ביוזמתה שלה, בין לפי דרישות הקואופרטיבים, שלעתים הן מלוות אזהרות חריפות וחד־משמעיות — ניכרת בעיקר בסוגיה של מחירים, סובסידיות, מענקים, הלוואות, רכישת־רכב, חלוקת־קווים וכו'. היעדרה של מעורבות קבועה ומתמדת בכל הענינים גרם במידה מסוימת הדרדרות היחסים הפנימיים בתוך הקואופרטיבים. בכל אופן, הצפייה מן הצד לא תרמה ליישוב בעיות ולאיחוי קרעים פנימיים.

אולם האטה ניתנה להיאמר, כי המשבר הוא, בראש וראשונה, „צבורה צבורי" נקיה של „אגד". שנים רבות חינך הקואופרטיב את חבריו, ש„כמעט הכל מותר". חסימת־כבישים — אינה חטא. הוצאת־אוויר בגלגלי אוטובוסים של חברות מתחרה — אינה עוון. השבתת שירות ציבורי מונופוליסטי — ממש לגיטימית. „תרגילים" כאלה, שמאמינים בהם החברים כלפי ג ו ר מ י־ ח ו ץ, הפעילו עתה ה„מתרגלים" כ ל פ י פ נ י ם. ראשי „אגד" שכחו את „תורת־הבומראנג".

אין ספק, שלולא כמה מעשים חפוזים שנתגלו מקצר־ראות של אנשי הסיעה „המתקדמת" באוגוסט 1974 — מעשים שבגללם הוצאו אנשי ה„אלטרנאטיבה" מתוך המוסדות ודחקו אותם לעמדת אופוזיציונית תקיפות חריפות — לא היו מגיעים כיום למשבר כזה ביחסים בין שתי הסיעות הגדולות. ויש הגולים להנחות, שלולא השגיאה שעשו ב־18 באוגוסט 1974 יוסף הררי וחבריו, שצמצמו את המזכירות מ־13 ל־9 חברים ו„הוציאו" החוצה חמשה בעלי־תפקידים, כולם מהאופוזיציה — יתכן מאוד שאנשי „לקידום", „עוז", ו„שינוי" לא היו מתלכדים למסגרת אופוזיציונית אחת בדמות „אלטרנאטיבה", ולא היו מצליחים לסלק את הסיעה „המתקדמת" מהשלטון המשולש ב„אגד". דומה, שראשי ה„אלטרנאטיבה" עצמם עכשיו במעשה המנוצחים בשעתם, בהתנגם שיתוף מעשה „המתקדמת" (שנהפכה לאופוזיציה) במזכירות בתנאי, ששניים מראשיה — יוסף הררי, יו"ר המזכירות לשעבר, ושמעון רהיק, מנהל מחוז הצפון — לא יצורפו אל נושאי־התפקידים. חברים, המקורבים ל„אלטרנאטיבה", אמרו לי, שאינם מסליחים ללכת בדרך זו של „נקמנות" ו„חרמה". אחד מהם הוסיף: „דרך כזאת אינה מתקבלת".

● אין נתונים מעודכנים

טעות היא להניח, שבבחירת המזכירות החדשה באו בעיות „אגד" על פתרונן. האגודה השיתופית „אגד" נגועה במחלות רבות וקשות. אחת מהן היא כלכלית־משקית. בימים אלה נמסר, כי המחלקה הכלכלית של „חברת־העובדים", ובראשה יצחק פוקס, העלתה שגרעון „אגד" מסתכם ביותר מ־100 מיליון ל"י במאזנים, ועד סוף ספטמבר השנה יגיע ל־150 מיליון. יש מערערים על אומדן זה. כבר בנובמבר 1972 היו בפי ראשי „אגד" שתי גירסות לגבי החובות: האחת — 100 מיליון ל"י; והאחרת — 160 מיליון ל"י. ישראל פלקסמן — שעמד אז בראש מחלקת הכספים של הקואופרטיב — אמר באותו זמן, כי „החוב הוא חוב מצטבר כתוצאה מגרעונות". אחרים אמרו, ש„החוב הוא תוצאה מגרעון ומהשקעות גם יחד". אולם לפי הנל הסתכם אז החוב כתוצאה מגרעון בלבד בלא פחות מ־100 מיליון ל"י. בשלוש השנים האחרונות לא חל שיפור במצב הכספי של „אגד": להיפך, המצב הורע. מכאן, גורסים רבים, שהגרעון עולה עכשיו בהרבה על מאה מיליון ל"י.

אולי לא מקרה הוא, שחסרים נתונים מוסמכים מ ע ו ד כ נ י ם על המצב הכספי של הקואופרטיבים לתחבורה. באפריל 1971, למשל, הודיע גד יעקבי — אז סגן־שר־התחבורה — שמשרדו „מכין סקירה על מצבם הכספי של הקואופרטיבים". זה היה כאשר אלה איימו — לא בפעם הראשונה ולא באחרונה — בהשבתת־התחבורה. מבחינה זו המצב בימינו אינו טוב הרבה יותר.

גם „חברת־העובדים" אינה יכולה להיות מצוידת בחומר מעודכן, שכן, בעשור האחרון לא היתה פעילה במוסדות של הקואופרטיבים־לתחבורה. לפני שנתיים. גילה אחד העובדים הבכירים בממשלה, שבאופן פורמאלי נימנה עם חברי ההנהלה „נבבא" (שהיא הבת־הבת של „אגד"), כי מעולם לא השתתף בישיבות ההנהלה — משום ש„לא הוזמן כלל להשתתף". ואף זאת סיפר: „הממשלה מבקשת להמציא לה אחת לחודש דו"חות כספיים, אך הנהלת „נבבא" אינה ממהרת להיענות לבקשות אלה. בפעם האחרונה המציאו לנו דו"ח לפני 15 חודש, ואף זאת לאחר התערבותו של שר האוצר".

יש הסבורים, שכאן מקור החולות של „אגד". היו זמנים, שההסתדרות והממשלה היו פעילות מאוד בענינים הפנימיים של הקואופרטיבים־לתחבורה. ערב הקמת המדינה כוננה ההסתדרות ועדה עליונה, שכל חבריה היו מן ה„אריות": דוד רמז (יו"ר), יצחק טבנקין ז"ל, קדיש לוז ז"ל, ויבדלו לחיים ארוכים — גולדה מאיר, פנחס לבון ויעקב חזן. הוועדה, אשר לפניה הועלתה לראשונה הצעה להקים מסגרת ציבורית רחבה לתחבורה, לא הגיעה לכלל סיכום. אולם כל חבריה היו תמימי־דעים, שדרוש פיקוח מוגבר, של הממשלה וההסתדרות, על חברות־התחבורה. ואמנם גם הממשלה וגם „חברת־העובדים" הקפידו תמיד „להיות בתוך העניינים" באמצעות נציגים ישירים במוסדות הקואופרטיבים־לתחבורה.

● מצטערים כיום

לאחר שנצבר נסיון נוסף של שנים, שוב נתנה ההסתדרות את דעתה על בעיית התחבורה הציבורית. בשנת 1959 מונתה ועדה עליונה, ובראשה אבא חושי ז"ל, וזו גיבשה הצעה — בעצה אחת עם שרים בכירים בממשלה ועם מזכיר ההסתדרות דאז, פנחס לבון — שיש לכונן רשות ציבורית מכוח החוק, שתרכז את תחבורת־הנוסעים במדינה. בנמקו את ההצעה אמר מזכיר ההסתדרות דאז:

„אין הסתדרות בעולם ואין שר־תחבורה בעולם, ויהיו מוכשרים ביותר, שיוכלו להסתדר עם כל כך שהנהלות הקואופרטיבים מסודרות. אם לא נשב בפנים ואם חברי־הקואופרטיבים יהיו בעלי־בית יחידים — ערכו של הפיקוח הזה יהיה דל מאד. ההצעה היא: להקים חברה ציבורית, שבה יתפסו הקואופרטיבים מקום נכבד לבדי — לא שלטון בלעדי! — וכן יהיו שותפים בה כל הגורמים המעונינים בתחבורה הציבורית בארץ: הממשלה, הרשויות המקומיות, וההסתדרות. אי־אפשר להשאיר את העניין בשליטתם הבלעדית של חברי־הקואופרטיבים. אם זה יישאר בידיהם בלבד — העניינים מקורחים, בסופו של דבר, להסתרס ולהסתלף מבחינה חברתית, ציבורית ומשקית".

ההצעה אושרה, אך בגלל מאורעות שונים, שאירעו אז בהסתדרות, לא הוצאה אל הפועל. המצב נשאר בעינו, ומאז אף הלך והחמיר. לא זו בלבד שלא נבנתה מסגרת ציבורית ולא הוגבר הפיקוח ההסתדרותי על הקואופרטיבים־לתחבורה, אלא שפיקוח כזה כמעט לא היה קיים כלל, כפי שמתגלה עתה.

בקרב חברי „אגד", שהיו אז מראשי הלוחמים בהצעה המהפכנית, יש כיום לא־מעטים המודים, כי התנגדותם אז יסודה היה בטעות. ככל שהמצב הכספי נעשה חמור יותר, כך מתרבים חברים ב„אגד", הרוצים לחשוב ברצינות על שינוי במבנה, ולא רק בניהול.

מצויים אנשי משק ותחבורה, הרואים כאחת התרופות לריפוי החולות של „אגד" את הגשמת האיחוד בין שני הקואופרטיבים־לתחבורה („אגד" ו„דן"). אולם לא־מעטים מחברי „אגד" עדיין לא שכחו את המאבקים החריפים, שליוו את הדיונים וההכרעות בשאלת האיחוד. המישאל הראשון בין חברי הקואופרטיב הביא להתפטרותו של ישראל גיל מתפקיד יושב־ראש המזכירות. ראשי „אגד" נאלצו לערוך מישאל שני בין החברים, כדי להביא להכרעה חיובית. אך גם עתה מצויים חברים רבים שאין לבם שלם עם איחוד כזה. הללו סבורים שהקמת גוף גדול — באיחוד „אגד" ו„דן" — תכביד עוד יותר את הבעיות הפנימיות ותעורר בעיות חברתיות קשות.

● המבחן: שיפור השירות

השלטון החדש ב„אגד" מורכב מכוחות חדשים וצעירים. בראש ההנהגה החדשה — אם כי התפקיד של יושב־ראש המזכירות מתבטל — עומד אמנון בנין, מגזר בית־הספר החקלאי בכפר־הירוק. אין ספק, שצריך לתת „צ'אנס" למזכירות החדשה. אך מי שסבור, שבחילופי השלטון בקואופרטיב הנבקי נפתרו בעיותיה של האגודה השיתופית, המולשת על אחד השירותים החיוניים ביותר במדינה — אינו אלא טועה. המבחן האמיתי של ההנהגה החדשה הוא לא רק בניהול תקין בצורה טובה יותר כ ל פ י פ נ י ם; אלא גם, ובעיקר, במתן שירות טוב ויעיל יותר לציבור־הנוסעים, ובשיתוף־פעולה רחב יותר — ובאופן מתמיד — עם גופי הציבור, שהם: הממשלה וההסתדרות. פירוש הדבר — ש י ת ו ף נציגי הממשלה ו„חברת־העובדים" במוסדות הקואופרטיב, והגברת הפיקוח והביקורת שלהם על כל המתרחש בתוך „אגד" — בין בתחום הניהולי, בין בתחום הארגוני, בין בתחום המשקי, בין בתחום החברתי.

בכך יהיה מבחנה האמיתי של ההנהגה החדשה.

„העבודה הערבית" — פצצת זמן

מאת יובל אליצור

משנה לשנה עולה תלות המשק הישראלי בפועל הערבי, כאשר מספר העובדים מן השטחים עלה אשתקד ב־15 אחוז, ובאותו זמן הורע מבנה כוח־העבודה הישראלי ✱ עובדים ערביים התמחו בקורסים ✱ גם בשיא התחלות־הבנייה לא עלה מספר פועלי־הבנין היהודים ✱ מעלה־אדומים — ימשוך פועלים ומתיישבים ערביים יותר מעובדים ויזמים יהודים.

לוא נותק לפתע הקשר בין ישראל ובין יהודה ושומרון ובין ישראל לרצועת עזה, כי אז היו כשליש מן העובדים תושבי השטחים המוחזקים נשארים פתאום בלא תעסוקה. זהו שיעור־אבטלה עצום, שפירושו המעשי הוא התמוטטות כלכלית. אמנם הפועלים מן השטחים הם רק 6 עד 7 אחוזים מכלל העובדים בישראל; אבל אין ספק, שאילו היו פועלים אלה חדלים מלהגיע לישראל מדי בוקר, היה המשק הישראלי סופג מהלומה כבדה ביותר.

ואכן בשנה השמינית לשילוב הכלכלי בין ישראל לשטחים המוחזקים, שנה שבה דובר יותר מבכל שנה קודמת על נסיגת ישראל ועל „ישות פלסטינאית" נפרדת, נהפך ההליך הקשר הכלכלי בין שתי היחידות והפך ליחס של תלות הדדית ברורה.

בעצם שנת 1974 עלה מספר העובדים מן השטחים, שנקלטו במשק הישראלי, בכ־8000 והגיע ל־68 אלף — עליה של כ־15 אחוז לעומת השנה הקודמת. אולם אשתקד גם הורע המבנה של כוח־העבודה הישראלי. היתה זו שנת נסיגה מן המגמה של הפיכת עם ישראל ל„עם עובד".

בפער גידול האוכלוסיה נכו, כתוצאה מעלייה ובריבוי טבעי, הגיע ל־70 אלף, גדל כוח־העבודה האזרחי ב־500 איש בלבד, פחות מחצי אחוז — גידול אפסי לכל הדעות. בהתייחס למספר זה אמר בכנסת לא מכבר שר־העבודה משה ברעם, כי במספר המצטרפים לכוח העבודה יכול להיות גדול יותר לולא התנדבות הנוער לקידום בצבא־הקבע, שכבר אינה נכללת בסטאטיסטיקה הכללית של העובדים.

☐ ירידה לא־מהותית

אך הסבר זה של השר אינו פותר כמה וכמה בעיות, שבעידורים השליליים במבנה כוח העבודה הישראלי בשנה שעברה:

✱ שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ירד: פחות ישראלים מחפשים כיום עבודה, אף שמתבדה מגמת המחסור בעובדים. בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה יש עליה מסוימת במספר הנשים העובדות, וירידה במספר הגברים (עד „רמז" למתנדבים לצבא־הקבע).

✱ גם במבנה של כוח־העבודה הישראלי חלה הרעה: היתה ירידה בולטת של מספר העובדים בבנין (רמז לגידול המתמיד של העובדים מן השטחים בענף זה). מספר העובדים בתעשייה לא גדל, על אף המאמץ לכונן „תיעוש" המשק הישראלי. לעומת זאת היתה עליה ניכרת של מספר העובדים בשקטור הצבורי.

✱ ההיעדרות מן העבודה עלתה בשיעור כה רב, שאין להסבירו רק בהכבדת הנטל של יציאה לשירות־מילואים.

בחודשים הראשונים של שנת 1975 חלה ירידה זעומה של מספר העובדים מן השטחים בישראל. אך לדעת המומחים השינויים עדיין אינם מהותיים, ובוודאי אין לראות כאן מפנה במגמה הברורה, שהתהוותה אשתקד: הישראלים עובדים פחות, והמכים שבמלאכתם נעשית על ידי הפועלים הערבים מן השטחים.

☐ האטה פוגעת בערביים

על הסכנה למשק הישראלי, לחברה הישראלית ואף לבטחון־ישראל, הנובעת מן התלות הגוברת והולכת בפועל הערבי מן השטחים, עמדו זה כבר. במאי 1973 — לפני שלוש שנים — החליטה ועדת־השרים לענייני השטחים לקבוע „מכסה" של 40 אלף עובדים מיהודה, משומרון ומרצועת עזה, שיורשו לעבוד בישראל. מאז לא זו בלבד שהמכסה לא נשמרה, אלא שמספר העובדים האלה במשק הוכפל. הגורמים, שהולידו את השינוי כפני ריבוי העובדים הערביים בישראל, לא נעלמו בינתיים. ואם לפני כשלוש וארבע שנים הגדירו נושא זה כ„פצצת הזמן" ביחסי יהודים וערבים, הרי כיום אפשר לומר, שהאש נתקרבה לפתיל של אותה פצצה...

לפתע, אין כל ספק כי האטת־הפעילות של המשק הישראלי, הצפויה לדעת הכל, ונראה שהחלה כבר לדעתו של „בנק ישראל", שיתק פיסם בימים הקרובים, אף יעבור אותה בבירור, עלולה לפגוע בשלב ראשון בעובדים מן השטחים. אבל במשרד־העבודה כבר הוכנו תכניות ל„עבודות יזומות" בקנה מידה גדול — בעיקר בשטחים עצמם — כדי להעסיק עובדים כאלה, אם יפוטרו מן בניהם, שרבים מן העובדים, שהם תושבי כפרים חקלאיים (יותר ממחצית העובדים הערביים בישראל הם יוצאי כפרים) שוב יוקלטו בעבודה חקלאית, ויעבדו כרמי־זיתים ושטחי־מזרע, שהוזנחו בשנים האחרונות, ולא יהיו למעמסה על קופת־הציבור. אך ככל שתצמצם האטה, כך יפגעו גם העובדים מן השטחים.

☐ פצצת־זמן חברתית

במדינות אירופה נשלחו השנה הביתה מאות אלפי „פועלים־אורחים" שעבדו בגרמניה, בשוויץ, בדנמארק ובהולנד. בפכשות הושיבו אותם בד־כבוד שהסיעו אותם לגבולות, לספרד ולתורכיה, וכך סילקו אותם מן המדינות „המארחות". הזזת הפועלים האלה אולי היתה כרוכה בקשיים „מצפוניים", ואולי אף בבעיות זכויות של התאמת פועלים מקומיים למקומות־העבודה שנתפנו, אך זעזוע של ממש לא היה.

פועל ערבי מהשטחים
כשליש מכוח העבודה של יהודה ושומרון ורצועת עזה מועסק בישראל, בעיקר בבנין

לא כן יהיה מצבה של ישראל, כאשר יהיו רבבות עובדים בשטחים המוחזקים בידיה. המדיניות הישראלית מבוססת דרך־קבע על הפיתוח, ל„בטן שבעה בהחזקה בירודי" ואת לדעת, התעסוקה בישראל, ככל שהיא נמשכת, גורמת שינויים במבנה כוח־העבודה בשטחים המוחזקים. קשה לחזור ולהסתגל בעבודת המשק החקלאי, כאשר האח הצעיר נוהג בטרקטור וחוסך עבודת־כפיים של רוב בני־המשפחה. האח הבינוני למד שיטות חדשות של עיבוד, שלא היו ידועות לפני חמש ושש שנים. קשה עוד יותר לחזור לחיי הכבלה של מחנות־הפליטים, לאחר שנתגלו הפיתויים של עבודה יצרנית והבדות חסכונות.

אופייני בהקשר זה הניכוח, שהביא דוד ששון, נשיא מרכז הקבלנים, לתגלית המשקעות בבנייה: צמצום התחלות־הבנייה, אמר, יביא לפיטורי פועלים ערביים ולעידוד הפעילות החבלנית בקרבם.

תמונה לא פחות מגיעתה של „פצצת הזמן" החברתית, שתתפוצץ גם אם לא תחול האטה במשק הישראלי והעובדים מן השטחים לא ייפלטו מקומות העבודה. ההתפתחות של השנה האחרונה — נסיגת הישראלים מכוח העבודה ותפיסת מקומותיהם בידי ערביים — היא התגשמות אזהרותיהם של מנהיגים ישראליים, ובתוכם דוד בן גוריון המנוח, שבעיניהם „עבודה עברית" היא לא רק הכרח. אלא גם אידאל שבלעדיו לא תתגשם הציונות.

המצב הנוכחי בהכרח ידאיג גם מי שמאמין בעבודה מאורגנת ובמתן הגנה מקצועית לכל עובד באשר הוא עובד. כמתברר, שרק 44 אלף מכלל הפועלים מן השטחים רשומים בלשכות העבודה. יתרם, כ־24 אלף, עובדים בישראל בלא צבירת זכויות סוציאליות, בלא הגנה מקצועית. אלה מגיעים לעבודה בישראל באמצעות מתווכים — „ראיסים" המעסיקים בעיקר עובדים בלתי־מקצועיים, נשים וילדים, או „קבלנים" לביניהם שארגנו בשנים האחרונות „קבוצות־עבודה", בעיקר בתחומי הבנין והחקלאות. עיבוד־אדמה — לקבלנים ערביים —

העובד הערבי מן השטחים — כך מתברר הולך בשנים האחרונות — אינו מוכן להיות „חוטב־עצים ושואב־מים" כל ימיו. 18 אלף מן העובדים האלה עברו קורסים להכשרה מקצועית, שאורגנו בעבודה מטעם משרד־העבודה. „הקורסים נועדו לקדם את העובדים, וגם להכשיר כוח־אדם הדרוש בישראל, — מסביר שלמה אמיר, יועץ שר־העבודה לענייני שטחים. — נוכחנו לדעת, כי הפועל הערבי מהיר ללמוד ורצוני על זכור יהודי".

ואכן בשנה האחרונה החלו פועלים „קבלני־משנה" מהשטחים, להיכנס לעבודות־צבע, לטפסנות וגם לקטוף בפרדסים. ערביים מן השטחים קנו טרקטורים, טראקטורים וציוד אחר לעבודות־עפר, הם מציעים את שירותיהם בתנאי „רוייה", כלומר: לפי שעת־עבודה בבחיר, הנופל אף במקצת מן הנדרש בישראל. לא סוד הוא, שבישובים רבים נמסרים שטחים לעיבוד לקבלנים ערביים בתנאי־אריסות כמה.

אומדן זה של 24 אלף פועלים ערביים, שאינם רשומים בלשכות־העבודה מושתת על מידגמי כוח־האדם האחרון, ואף שכמובן קשה להגיע להישובים מדויקים, מקובל אומדן זה על כל המומחים.

כמחצית הפועלים הערביים עובדים בענף־הבנין, כ־20 אחוזים בחקלאות, כ־20 אחוזים בתעשייה, ורק כ־10 אחוזים בענפים המוגדרים כ„שונות", ובכלל זה עבודות־שירותים בבתי־קפה ובמלונות. לריכוז הפועלים מן השטחים בענף־הבנין — שבו הם מהווים כבר כ־38 אחוזים מכלל העובדים — יש כמובן משמעות חברתית וכלכלית עמוקה.

☐ הפועלים הערביים מתמחים

אחת השאלות, המחייבת תשובה מיד, היא: איך ישפיעו צמצומים בענף־הבנין על יחסי הכוחות בין הפועלים הישראלים והערבים. ראשי־משרד־השיכון, ועמם הקבלנים, טוענים כי ירידה נוספת של התחלות־בנייה יגדילו עוד יותר את התלות של הענף בעובדים ערביים. שכן תתגבר מגמת ה„בריחה" של פועלים יהודים, והם לא יחזרו לענף גם לאחר שיתייצב הביקוש בבנייה.

אלא שצ־פון זה אינו עומד במבחן המציאות. הסטטיסטיקה מוכיחה, שדווקא בשנים האחרונות, בשנות־השיא בבנייה, לא עלה מספר פועלי־הבנין הישראלים. בין 1972 ל־1973 (שנת הגיעו התחלות־הבנייה לשיא) ירד מספר פועלי־הבנין הישראלים ב־4000. מגמת־ירידה זו נמשכה גם בשנת 1974. עוד יש לזכור, שהידע המקצועי של הפועלים מן השטחים נמצא בעלייה, והם מוכנים יותר מבעבר לקחת את מקומם של הפועלים המקצועיים הישראלים הנפלטים מן הענף.

המסקנה המתבקשת, היא איפוא הפוך המסקנה שמחזיק בה משרד־השיכון. הגדלת תקציבי־השיכון, כל עוד שוררת גיאות במשק, וכל עוד הנפלטים מענף־הבנין אינם מתקשים למצוא עבודה אחרת, „נקייה" יותר, וכרוכה באבק פחות, רק תביא לגידול הביקוש לפועלים מן השטחים ולעליית חלקם בכלל עובדי־הענף.

☐ שכר וזכויות סוציאליות

גם כאשר נוספים מפעלי תעשיה במקומות, שאין בהם מאגר של פועלים ישראלים — למשל, בירושלים ובקרית־ארבע — מביא המאמץ של „תיעוש" ישראלי להעסקת פועלים מן השטחים, ואף לנדידת פועלים ממקומות מרוחקים לירושלים ולסביבותיה. לכן בשיכונים מוכני־ההכנות של עירית־ירושלים, שכל עוד שוררים בישראל תנאי תעסוקת־יתר, יהיה בהקמת אזור־התעשייה במעלה־האדומים כדי למשוך אליו פועלים ומתיישבים ערביים ביותר, שיעלה פי כמה על מספר המתנחלים והיזמים הישראלים, שיקימו את המפעלים במקום.

אחת הסיבות לעלייה המתמדת של מספר הפועלים מן השטחים, המגיעים מדי בוקר לישראל במאות אוטובוסים (מספרם עלה מ־20 אלף בשנת 1970 עד 33 אלף בשנת 1971, 50 אלף בשנת 1972, ו־59 אלף בשנת 1974 ועד כ־68 אלף כיום), הוא השכר הגבוה יותר שהם מקבלים בישראל. אולם פער זה מצטמצם והולך.

השכר הממוצע של פועל מן השטחים בישראל הגיע ל־29.4 ל"י בסוף שנת 1974 והר עליה של כ־300 אחוזים תוך ארבע שנים. אולם בשטחים עצמם היתה עליית־השכר תלולה עוד יותר, והוא מגיע כיום ל־25 ל"י בממוצע. הבדלי השכר היומי הם רק חלק מגורם המשיכה לעבוד בישראל. לדעת שלמה אמיר, הפער בתנאים הסוציאליים, כולל ביטוח לאומי, חופשות ומחלה — שבהם נהנים בעיקר הפועלים הרשומים בלשכות־העבודה — וכן היחסים המשופרים יותר בין העובדים למעבידיהם, הם הגורמים את פועלי השטחים לצאת מדי בוקר באוטובוסים למקום־העבודה המרוחק בישראל.

איש מבין הישראלים, המטפלים בנושא זה אינו משלה עצמו כי הנהירה הגדולה של רבבות פועלים ערביים לישראל מציינת שינוי כלשהו ביחסם המדיני לישראל. אמנם הפועלים מפגינים הוראה ברורה של ארגוני המחבלים בצבם יציאתם לעבודה בישראל; אך בהיותם תוך כדי עבודה ואחריה אינם מסתירים את איבתם לישראל — לא על בסיס אישי, חס וחלילה, אלא — מ„סבבים מדיניים".

☐ המאגר התרוקן

מלחמת יום־הכיפורים שיבשה אך מעט את תהליך היציאה ההולכת של הפועלים מן השטחים לעבודה בישראל. זעזוע נוסף הורגש בסתיו, אשתקד בעת הופעתו של מנהיג־המחבלים יאסר ערפאת בעצרת האו"ם, כשהורגש קם נדמה היה, כי המדינה הפלסטינית תקום מחר. אלא שעד מהרה נרגעו הרוחות. כיום ההדרה לאטה תרדה וההזה אל שורות העובדים — הפחד מפני האטה הכלכלית בישראל.

הפועלים יודעים כי — יהא אשר יהיה מצב־העניינים במשק הישראלי — מוכרח לחול שינוי בתהליך הריבוי המתמיד של מספר הפועלים הערביים: בין השאר בשל העובדה הפשוטה, ש„מאגר" כוח־האדם בשטחים, מנוצל כולו. ויש להניח שמכמתה יכול מספר היוצאים לעבודה בישראל רק להצטמצם.

האחראים על המדיניות הישראלית סבורים שמצמצום זה, בעיקר אם הוא נובע מעליית הביקוש לעובדים בשטחים עצמם, יכול להיות רק להועלה. המגמה של כל פעולה ישראלית צריכה להיות לצמצם — בהדרגה, אבל בעקיבות — את התלות של הפועלים מן השטחים במשק הישראלי, ועם זאת לצמצם גם את תלותה של ישראל בפועל הערבי.

איכות חייך בידיך!

תושב נכבד,
עירית חיפה, פותחת בימים אלה, בפעילות נרחבת לשיפור איכות הסביבה בעירנו.
אני משוכנע כי כל אחד מאזרחי העיר יתן ידו ויעזור למען תהיה חיפה יפה יותר, נקיה יותר־ מקור גאוה והנאה לכולנו.

יוסף אלמוגי
ראש העיריה

איכות הסביבה־ תחילתה בסביבתך!
עירית חיפה

هكذا من الأصل

דב גולדשטין **ראיון השבוע עם** מאיר שמגר
היועץ המשפטי היוצא, שהומלץ לשופט בית המשפט העליון

הבעייה היא, שהחוק קובע מפורשות, כי על בזיון בית־הדין לעבודה אין אפשרות להטיל מאסר, אפילו אם לא שולם הקנס

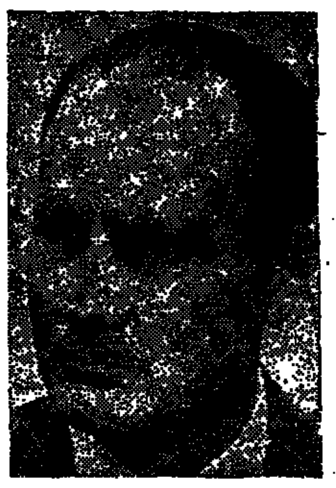

כמו ביחס לכל תחום אחר חייבות הרשויות לאכוף את החוק על שובתי קו צינור הנפט — בהחלטיות ובתקיפות ○ יש למשטרה הכלים הדרושים לבצע את תפקידה וחובה עליה שתבצע, אבל עלינו לבדוק בקביעות אם הכלים, המשמשים לאכיפת החוק, מתאימים לצרכים ○ אלמלא המשבר בבנקאות העולמית, היו פרשיות שונות בישראל נשארות נעלמות עד היום הזה; הממשלות הקודמות אינן אשמות בחיפוי על שערוריות והממשלה הנוכחית אינה „אשמה" בגילויין; כל העניין לא נדון ולא הוחלט בדרג המדיני וההחלטות היו של המשטרה ושל התביעה הכללית ○ אם יתברר ששרים או אחרים הדליפו מסמכים ועברו בכך עבירה, הם ייתבעו לדין ככל אזרח אחר ○ אילו התגלה ששר סרח, הייתי מודיע על כך לראש הממשלה, אך תובע אותו לדין בלי להתנות זאת בהסכמת ראש הממשלה ○ הרחקנו לכת במתן חסינות לח"כים ○ ישראל זקוקה לחוקת יסוד ויש לחבר אותה עתה ○ חוק יסוד: צה"ל, שהצענו לחוקק מגדיר את כללי הכפיפות והאחריות בין הממשלה, שר הבטחון והרמטכ"ל ונותן תשובות לשאלות, שהתעוררו לאחר מלחמת יום הכיפורים.

יקוב הדין את ההר. החוק, בעיניו של מאיר שמגר, היועץ המשפטי של הממשלה, המפנה עתה את מקומו ומתמנה כשופט בית המשפט העליון, הוא בגדר של קדושה ממש. שמירתו מ־רצון על ידי האזרח ואכיפתו, לחילופין, על ידי השלטונות הם תנאי לקיומה של ה־מדינה.

השבת נפרדו ממאיר שמגר חברי הכנסת, בבניין הכנסת, שקל מידיהם תופגים גדושים של תשבחות, לעתים נדירות — ואפשר שמקרה יחיד הוא זה — כשתורים ביניהם אנשי הקוא־ליציה והאופוזיציה בשיבחתו של איש אחד, מן הבימסר, שלא הביד הניח את דעתם בחוות הדעת המשפטיות שלו ולא בכל מקרה נתרצה להם לקיים את מבוקשם ולשכן את גלגליהם, בכתרים מפליגים שכאלה.

לאחר שבע שנים בעמדה הרגישה הזאת, המשופעת לשעור כה של לח־צים מכל הכיוונים, זכה מאיר שמגר להיות דמות נערצת על כל יודעיו. תבונתו, שכלו החריף, הגינותו ללא־משוא־פנים, מרצו וכוח העבודה שלו — שמן בו, גרמו השבוע לשר אחד בממשלה להגיד: „בית המשפט העליון בישראל זכה בשופט מצויין, אבל המערכת המשפטית כולה מפסידה את „המלך" שלה. אי־אפשר להגליה בתפ־קיד הזה, לאחר מאיר שמגר..."

„כך אמר שר — מתוצר לו חיר־בין קטן על שמונים התנגדות־רצינות של היועץ המשפטי היוצא — באמת? לא צדק! בהחלט לא צדק! ישנם שטחים רבים, שלא התפניתי לעסוק בהם והם כר נרחב לפעולה בשביל מי שיבוא אחרי. בכלל, אינני גורס, שאדם אחד עושה הכל ובו תלוי הכל. מערכת הדינים צריכה להצמיח מקרבה כפרישים טובים של רוח החוק. היא בהחלט יכולה לעשות זאת."

● מה בין השר ליועץ

— מר שמגר, אנשים רבים קיבלו את שמך כאיש בכהונות בהתהרות שהונה של כהונות ולא תמיד יודעים בדיוק, מהו תפקיד של היועץ המשפטי, מהכל, בכתבה, למשל?

יש לי תפקידים אחדים. הבה אנסה לתאר אותם: היועץ המשפטי הוא ראש השרות המשפטי המאוחד בממשלה והוא מוסמך מקצועית גם על השרות המשפטי הצבאי. הוא פועל מטעם הרשות המבצעת ומתמנה על ידה. אנחנו מחוייבים להקפיד על הפרדת הרשויות — המב־צעת, המחוקקת והשופטת — אבל אסור להפרדה המערכתית לגרום לניגוד בין רשות לרשות. כל אחת צריכה לפעול בתחומה, על פי סמכויותיה, אבל תוך כבוד־גומלין הוגן של הרשויות האחרות.

כראש השרות המשפטי ממונה ה־יועץ המשפטי על פרקליט המדינה ופרקליטי המחוזות, והאחראים לתביעה בבתי המשפט.

— בכמה ארצות מקובל שראש השרות המשפטי, הקרוי גם התובע הכללי, הוא שר בממשלה ולא פקיד. האין זה רצוי יותר, שהיועץ המשפטי יהיה חלק מהמנגנון הפוליטי הרשמי, כמו שבזה הן באחריות להצלחות, הן באחריות לכשלונות?

לא. אינני גורס כך. להיפך: מותר לישראל להשתבח בכך, שבתפקיד ה־יועץ המשפטי יצרה ישראל מתכונת של מבקריה שלטונית, השונה מן המקובל בארצות אחרות, בעלות שי־טות משפטיות דומה לשלנו. נכון הוא, כי שם היועץ המשפטי, לאמור: ה־תובע הכללי, הוא שר ומהווה חלק מהמערכת הפוליטית. חילופי שלטון גורמים להחלפתו. באנגליה הוא שר בממשלה, אך על פי חוק בלתי כתוב הוא נמנע מלהשתתף בישיבות ה־ממשלה. וזה מצביע על הפרובלמא־טיקה, שהאנגלים מתלבטים בה ביחס למעמדו של ראש השרות המשפטי.

אנחנו יצרנו שיטה, שבה שר המש־פטים הוא אישיות פוליטית מובהקת ומוצהרת ואילו היועץ המשפטי הוא עובד מדינה, המתמנה, אמנם, על־ידי הממשלה, אך הוא אישיות בלתי פוליטית, אינו מושפע מחילופי ממש־לות או משטרים...

● סמכויות ותחומי פעילות

— זה עדיין לא קיה אבלנו ולא עמד במבחן...

נכון, אבל זו לפחות מהותה של הכהונה הבסיסית. מה שכבר עמד במבחן, בהחלט עמד! הוא שהיועץ המשפטי, כראש התביעה הכללית וכ־יועץ לממשלה, הוא בלתי תלוי ב־ממשלה ובמערכת הפוליטית והוא עו־שה את מלאכתו כמשרת הציבור, לפי מיטב שיקוליו והשיקוס, וללא כל זיקה פוליטית. לדעתי, זהו הישג רב־ערך למערכת המשפטית הישראלית, שיש בה עדיפות על מערכות של אר־צות אחרות, באותן כה רשאית ה־ממשלה לאמץ או לדחות כל עצה, שהיועץ המשפטי נותן לה כיועץ. אבל הוא פטור מכל שיקול מפלגתי והיא יודעת, כי שום עניין לא הוכרע על־ידי היועץ המשפטי מתוך מניעים פוליטיים, אלא בצורה זו אובייקטי־בית.

ההגדרה היא ראש השרות המשפטי, אולם יש לתפקיד שלושה תחומים: ראש התביעה הכללית, שהוא היחיד, אישית, הרשאי לעכב הליכים משפ־טיים ולסגור תיק משפטי, לא מפני שלא נמצאו הראיות הדרושות — זה מחייב בכל מקרה לא להגיש את התיק לבית־המשפט ולסגור אותו — אלא מטעמים של ענין לציבור. הוא גם הסמכות, שבפניה מערערים על סגירת תיק ומותר לו לאצול סמכות בתחום זה לפרקליט המדינה.

התחום השני: ייעוץ לממשלה בכל נושא משפטי. אין המדובר רק בייעוץ לממשלה, כקולקטיב, אלא גם לכל רשות שלטונית — שר, מנכ"ל משרד או כל אדם אחר. עשרות הכרכים ה־כוללים, שאתה רואה כאן, מאחורי, הם עדות טובה לעבודה רבה שהוש־קעה בנושא: אלו הן הנחיות היועץ המשפטי בתחומים שונים: הגדרות תפ־קידים, נהלי פעולה בתחום המשפטי, ניסוח חוזים בנושאי פיתוח וכלכלה, שהממשלה היא צד להם, וחוות־דעת מסוימות חשובות, שיש להפיק מהם מסקנות בחיי יום־יום, לקחים מתקלות, שנפלו בעבר בתוספת חוזים. הכוונה היתה להמציא חומר מנחה לכל מי שזקוק לו בעבודתו.

והתחום פעולתו השלישי של היועץ המשפטי: החקיקה. אמנם, המדיניות נקבעת על־ידי הממשלה, אבל מחלקת החקיקה במשרד המשפטים היא כלי ביצוע לניסוח המשפטי ולתוכן הדב־רים ואנחנו מקפידים על רוח החוק, על הבטחת זכויות האזרח בחקיקה, שתישמר לו בתוך זכות הערעור ו־יישמרו בכל מקרה כללי הצדק ה־טבעי.

● הבעיה המוסרית של „עד המדינה"

— אם אינני טועה, רק בהסכמתך ובאישורך מותר להביא התביעה הכללית לה־פוך נאשם לעד כנגד ולהשמיד לו חינותו, שמשכמתה מסקר מקומה?

נכון. באישורי או באישור פרקליט המדינה ופרקליטי המחוזות שהוס־מכו לכך, על־פי הנחיות מסכימות מוגדרות.

— זו שאלה מוסרית שלטוננת את חוש הצדק הטבעי: איש שהיה אבא או ראש אמנים בתכנון הפושע, נהפך לעד [illegible] שאשם...

כל ההגדרות שלך — מדויקות. זו שאלה מוסרית קשה ביותר מפני שר אנו מסכים שעבריין לא יעמוד לדין: בגלל הזכות העוזרית שלנו לעמוד עבריין אחר כאשמתו ולהרשיע את השני? קבעתי כאמות־מידה קודם־כל, שהעבריין הראשי בכל מעשה פשע, אינו יכול להיות עד המדינה. יחס העבירה המבצע אינו יכול לצאת פטור מעונש, כאשר הוא מעיד נגד דגי הרקק. שותף לא מרכזי לעבי־רה פלילית יכול, על־ידי הפיכתו לעד המדינה, לצאת נקי, אם על־ידי התהליך הזה אפשר להרשיע את ה־עבריין המרכזי.

אין אני מתעלם מהבעיה המוסרית, אבל לעומתה ניצב צורך אחר: ישנו אינטרס ציבורי מובהק להביא נאשם ראשי לדין ולהרשיע אותו על מעשיו. המדינה מוכרחה לשלם את המחיר של ויתור על השלמת. היינו רוצים, שכל האשמים יתנו את הדין, אבל אנחנו מוכרחים להתפשר כשה הסכנה, ש־כולם ייצאו זכאים בבית־המשפט, בגלל העדר ראיות מרשיעות.

— האם אין כאן סכנה, שהמשטרה תהוכה בביק להכחיל את מגינותה בבית־המשפט ולגרום להרשעת העב־ריינים, תהיה נוטה בהצורה להעניק לעבריין מעמד של עד מדינה ובלבד שבית־המשפט לא יזכה את הנאשמים, בטענה שהאשמה לא הוכחה?

למשטרה אין מעמד בנושא. זהו ענייגם של פרקליטי המחוז. באישור־רק מקרים, שהמשטרה ביקשה להע־ניק לעבריין מעמד של עד מדינה ואנחנו לא הסכמנו, בצורה התקיפה ביותר והקפדנית ביותר. ישנן גם אמות־מידה, שבית־המשפט קבע: בכל מקרה של עד מדינה יש להודיע על כך לבית המשפט ואי־אפשר להביא את האיש כעד תמים. בית המשפט רשאי לדעת מראש מיהו העד הזה. אין אני מסכים להענקת מעמד של עד מדינה אלא כאשר הכתבצחתי מע־בר לכל ספק, שאין סיכוי להשיג הרשעה ולעשות דין לעבריינים, בדרך אחרת. הקפדה בעניין זה היא קיצונית.

— האם רשאי בית המשפט, כשו־קלים שלו, לא לקבל הסכם בין התביעה לבין הנאשם, ההופך לעד מדינה ולהטיל עליו עונש לפרוה והסכם?

לא, זה בידי התביעה הכללית ואין בידי בית המשפט שיקול דעת ב־תחום זה.

— מלבד במקרה של סגירת תיק כראיה, אזה, איפוא, הדרית הדדי מכל כללי המבחן, שבהם מובא לההר המשפט ושנאשם אינו תלוי בבית־המשפט?

כן. זה נכון. זהו המקרה הבודד.

— זה בקוי עמוק של כוח בידי היועץ המשפטי?

כן. יש בזה, כמובן, ביטוי של סמכות גבוהה.

— מה קורה אם התביעה זקוקה לעדות של נאשם בתיק אחד, שיכולה להיות לה בתיק אחר, כבר אין האיש נאשם. הוא מבטיחה לו שלא תעמיד על הוכרת העונש במשפט? האם גם כאן מחייב ההסכם בין התביעה וה־נאשם את בית־המשפט?

לא! במשפטו שלו חייבת התביעה להודיע לבית־המשפט שעשתה הסכם כזה עם הנאשם, כדי שיצטרף לה בתיקים אחרים, אבל בית־המשפט רשאי לכבד את ההסכם או שלא לכב־דו ולהטיל על הנאשם עונש כראות־עיניו.

● פגישה עם הורי מעלות

— כאשר אתה דן, כי בתיק מסו־יים לא הצטבר כמספק הוכחה ל־הרשעה, האם אתה גורם להריש את התביעה, על ידי הסיכוי שבית ה־משפט בכל אופן ישהבע הרשעה, או בקריף לבטל את התיק?

לסגור את התיק! מי שנושא ב־אחריות חייב לעמוד בה ולא לגלגלה על שכם אחרות. זהו עיקרון הברות־בריא. אם אין ראיות, אני חוזר ו־משנן, אל העמיסו את ההחלטה על בית־המשפט. התובע צריך להחליט בעצמו. ההנהגה־הזה גרם פעמים אחדות לבקורת נגדי. לפני שנים פתח חייל באש לעבר חייל אחר, ועייק שבוה, הרג אותו. החלטתי, כי הירה נהג לפי הפקודות וקיבה אותן — וסגרתי את התיק. זהה בקורת רבה בנושא כלפי.

רק לאחרונה התלבטתי קשות בשא־לה אם להעמיד לדין את המורים, שעזבו את תלמידיהם באסון מעלות וכילטו את נפשם. היתה זו התלבטות חמורה. הגעתי למסקנה, כי התנהגות המורים, אף אם יש בה פגם מוסרי, אי־אפשר לתבוע בגללה לדין, לפי אמת המידה המשפטית. ידעתי, שזה יכאב מאד. נפגשתי עם ההורים וה־סברתי להם. זו היתה פגישה קשה עם אנשים פגועים וסובלים. אולם עמדתי על דעתי שצריך לבחון את העניין רק על פי אמת־המידה אם יש במעשה עבירה כוגדת או לאו.

עובדה היא שבישראל אחוז הזי־כויים בבתי־המשפט הוא נמוך, בהש־וואה לארצות אחרות וזה מוכיח, שה־סלקציה של התביעה הכללית היא קפדנית ביותר ומגישים תיקים רק אם הראיות מצדיקות זאת לכאורה.

● על „קשיחות המשטרה"

— ולא בכלל קשיחה של המשטרה?

לא ידעתי לסוף כוונתך...

— נתרבו לאחרונה מקהלותיהם של אזרחים, שהתלוננו שהמשטרה פגעה בהם ובאלימות על־ידי השוטרים. האם אינך חושש מפני הסכנה שבה גבור האלימות ההתנכלות העבריינים, יגדל הפיתוי של שוטרים לגמול לעבריינים כמעשיהם?

כמו בכל מקרה אחר צריך גם כאן להזהר בקפדנות מהכללות ולהתייחס לכל טענה של פרט, הטוען כי הוכה במשטרה, לגופה. אבל כל מקרה צריך להיבדק בכל הרצינות וכל שוטר שסטה מדרך בשימוש בכוח, צריך לבוא על עונשו בכל החומרה. הקפדה המרכזית היא, שאין סוס מערכת של הרשות, הפועלת ללא פגמים. בסופו של דבר נמדדת הרשות השלטונית לא רק על פי יכולתה למנוע פגמים מראש, אלא על פי הצעדים שהיא נוקטת לאחר גילוי הפגמים. את התו־פעה של אלימות במשטרה ושימוש בכוח נגד עבריינים אי־אפשר לשרש ללא צעדים החלטיים וחמורים נגד השוטרים, האשמים בכך. אני יודע, שזו גם דעת מפכ"ל המשטרה. כל סטי־כות מוליכה את התרגבה מטנה ולכן איני שיב, כי גם אם יינקטו כל האמ־צעים הדרושים, וההחלטיות, לא ימכר־או שוטר או קבוצת שוטרים, שיעשו שימוש מופרז בכוח. אבל על־ידי ה־אמצעים הדרושים אפשר לצמצם את התופעה והברת הוא לעשות זאת.

— אבל האם אתה מודאג מריבוי העבירות בתחום זה בעת האחרונה?

כן, אבל מדאיגה אותי העבריינות לכל צורותיה וגילויה ובישותיה. זו תופעה חמורה מאד, שתקופתנו עדה לה. סיבה של העבריינות ושכונה אי־נה רק בכך, שהיא פורצת בתחום מוגדר של הקיים, ששם היא מתגלה בזמן כסויים, אלא היא מדביקה וגור־מת לתחומים נוספים. מי שמאמין, שאפשר ללחום בהצלחה בעבריינות רק בתחום אחד, שוגה באשליות. ב־נושא של תיכנון ובניה בערים, ש־הקדשתי לו הרבה תשומת־לב ופיר־סמתי הנחיות ברורות לראשי השלטון המקומי, הצבעתי לפני ימים אחדים על כך, שהעבריינים בתחום זה, הב־נים כראות־עיניהם ולועגים לחוק, רו־נים כראות־עיניהם ולועגים לחוק, יראו את עצמם בסופו של דבר „רשאים" לעבור עבי־רות גם בתחומי חיים אחרים ולהעתיק גם לשם את התופעה של אי־כיבוד החוק. מי שמורגל לראות את תוכנת קיום החוק כעניין, הנתון לשיקול דע־תו, לא יצמצם את הסברה, אלא, לפי הטבע האנושי, יחיל את ההיתר, שנתן לעצמו, כאשר יעבוד בנסיבות אחרים. השמירה על החוק איננה ניתנת לחלו־קה, האזרח פטור בנושא זה משיקול דעת עצמאי. המחוקק קבע — והאזרח חייב למלא את הוראות החוק, כלשונו.

● החוק, הציבור והמשטר הדמוקרטי

— נראה לי שהתופעה הבוטה ביותר היא הפקרותם על החוקי הפיסקי, שבשל הסבר אזרחים במעיקים לעבאם להת־רים הוקלות...

כן. זו תופעה סובה, כאן גורם שיי־קול־הדעת, כביטול, לבסיס אידיאי של הסעדה, שהושר לסטות מהוראות החוק, כי אחרת אי־אפשר, לפי הטענה הזאת, להתקיים.

— אולי, באמת, יש לפניו גזירה או גזירות, שהציבור אינו יכול לעמוד בהן? כי הרי זו הטענה: כאשר נבנה מחוקק תקים, שיתר אנשים יכולים להיות אתם בלי להיות עבריינים ב־מספר פגות־גבוה, או אם הוצאה במה־פר הגולל מקפות־תניים ומהמוגלה משן עוליאיי, פוגה רגיש לה...

במשטר דימוקרטי יכול הציבור ל־שנות כל חוק וכל גזירה, שאי־אפשר לעמוד בה. אבל במשטר דימוקראטי, זהו מכתנה, נעשה השינוי על־ידי נב־חרי העם, על־ידי הרשות המחוקקת ואין לאדם הרשות המוסמכת לשנות את החוק על פי שיקול דעתו והבחנתו הפרטית.

— האם ייתכן, לדעתך, גזירות כן הכבר זהה בישראל, שהגזרה המחו־קה לא שינתה?

אתה נוגע בשאלה, שהתעוררה אצל היועצים המשפטיים שקדמו לי, וגם אצלי. סמכויותיה של התביעה מקנות לה שיקול־דעת. המחוקק קבע, כי מו־תר להתביעה הכללית לא להביא למש־פט על עבירות, המוגדרות כעבירות בחוק, אם אין ענין לציבור בכך. והתביעה עשתה שימוש ב־סמכות זו למשל ביחס למשכבי זכר. המעשה נחשב כעבירה לפי החוק אבל לפי הוראות שקבעתי, בעקבות היועצים המשפטיים הקוד־מים, אין מביאים למשפט אנשים בגי־רים, המבצעים משכב־זכר בהסכמה הדדית.

— לא ראוי היה, שהמחוקק יתקן את החוק, כדי שלא תשתקף ההדעשה, שיעבצ הקים, שגב הרשות במעלמה בהם?

המחוקק זקוק ליותר זמן כדי לשנות את החוק, אפילו הגיע למסקנה, שיש צורך בשינוי. הוא מוכרח למצות הה־ליכים חברתיים ופוליטיים מסובכים. ולכן, במקרים מסויימים, עושה היועץ המשפטי שימוש בשיקול־הדעת, שה־מחוקק העניק לו, ואינו מביא תביעה על עבירות על החוק.

● אופנות הפשיעה והמלחמה בעבריינות

— העבריינות של מנהלי השונים, נמצאה כמו העלייה במלה והתופעה לא פגעה גם עליכה. בזה, לדעתך, הסיבה?

הן מרובות ומגוונות: תנאים חבר־תיים ופוליטיים מולידים אותה ומב־בירים אותה. לרגל כארצות יירדו על עולמם בהכנו, בשבכו בוסבמה, בתנועה שותות. כל התהליך הבריתי נושא עמו את הסכנה של התפיקה בערכים קודמים, שהיות קידשו אותם הדינו עליהם. מה שמקובל על דור אחד נבצע בשתיקה מתבונת במבחן התנאים המשתנים. התפתחויות טכנו־לוגיות ומדיניות מהירות גרמו לאנשים להגיע למסקנה, כי מה שהאמינו בו קודם, טוב־ אינו נכון. „אלילים" ניפצו. תמצאו התהליך של אי־כוונה לקבל את מבחנום של אלה, שהאוהה עצמו הפקיד על צצמי.

לכל אלה הצטרפו בארץ מלחמות ומהמים בטחוניים ופוליטיים חמורים, שבשבר־השיא שלהם היה במלחמת יום־הכיפורים, לרבות הסערה הפולי־טית שבאה בעקבות המאורעות, חי־לופי ראשי השלטון וההתרעות האפין בתחומי חיים שונים.

אופנות בעולם, כמו אופנת־הסמים באה"ב, הגיעה במהירות רבה ליש־ראל. העולם נעשה קטן־יותר. גוהר עבר יותר מהיר בין המאורעות במקו־מות מרוחקים לבין מה שקורה כאן. לאפן, בביתך, יצוד מצטרפים לכך. אצלנו התופעות האופייניות להגר־גירה. מתקבצים אנשים מרקע חינוך ותרבות שונים, עוברים את כור־ההתי־ תוך זמן קצר פרקים נורמות בשעור היות ומסורתיות קודמות, שבאורח ה־חיים הקודם היו דבק חברתי ומה מבצע. כאשר זה נחלש הם מצויים בתהליך קשה של התאקלמות, שריקה מסגרות ובלחמה קיום קשה — נתקלת החברה בקשיים. גדלים העבריינות, כאמצעי להשיג באמצעותו מה שלא ניתן להשיג בדרכי החוק, מצטמצם. מניתי באחתיך חלק מהגורמים. אפשר להוסיף עליהם עוד.

— מהן התרופות למלחמה נגד ב־עבריינות?

אין תרופת־פלא. כפי שמורכבים ה־כרכים והגורמים, דרושים אמצעים רבים לטפל בתופעה, לצמצם ממדיה. חוט־השדרה לכל הטיפול — המערכת המשפטית. זה אינו מספיק. דרוש טיפול במימדים רחבים הרבה יותר: חינוך, הדרכה, הסברה. אי־אפשר לצ־פות כל זאת ביעילות בלא התנאי, שכל הכבוד בשלטון, בכל דרג יהיה מופת אישי להתנהגות. אם כל זה יש־תלב יחד, אפשר ליצור אפקט לצמצום התופעות הפסולות. בלעדי המערכת ה־משפטית התקיפה — החשיפה, הגילוי והענישה של כל עבריינות — לא יו־עילו כל הפעולות האחרות, אבל גם היא לעצמה, בלי פעולות ההדרכה וה־הסברה, בלי פעולות חברתיות, לא תשיג תוצאות בעלות משמעות. המע־רכת המשפטית היא היוצרת את ה־אמינות של החוק ואת המודעות של האזרח, שכל מעשה פסול כרוכות בו סאנקציות בלתי־נמנעות.

רשויות המדינה חייבות לגלות החל־טיות והתמדה ללא־לאות בפעולותיהן לאכיפת החוק. מדינת חוק יש לה מבחן בדוק ובלתי מתפשר: הכל שווים לפני החוק והחוק שווה לכולם!

● שובתי קו צינור אילת—אשקלון

— שבמקרי קו צינור אילת—אשקלון זה התהכה הריבזה, סיגזי יכולים לצפות בארץ על החוק: לא להופיע לפני בית־המשפט, לקבע לבזוי־ההוד־אה, להתנגד מכוח למשטרה, לגבה את מיהותה, לתעלות שירת משטרה על שיחומה, לבהה ללעייבם, לא להתוזק גם כאמור המשטרה מאלצא לירוה ב־אוזיר. זו הנבטה מדאיגה או נרומשקים לאי אכיפת החוק...

אינני יכול לתאר לעצמי, שאנשי ועד העובדים של צינור הנפט מאמינים באמת, שהם יכולים לאורך ימים ללעוג לחוק ולמשטרה. גם ימאים מנוסים מאוד אינם יכולים להיות כל הזמן על הים. אינני מטפל כבר בנושא זה (אני בחופשה), אולם אני מתאר לעצמי, כי המשטרה גילתה החלטיה לבצע את הוראות בית־הדין לעבודה. גם אם קיימת רגישות, בחברה דימוקראטית, ביחס לשימוש ב־כוח לקיום הוראות החוק — ואינני מציע להפיג את הרגישות הזאת או להתעלם ממנה — צריכים המתעלמים להבין, כי ככל שמעשיהם נמשכים ה־כהריסים, מתקצרת הסבלנות והרגישות הולכת ומפנה את מקומה ל הכרה להשתמש בכמות גדולה של יותר כוח, כלים ואמצעים, כדי להוכיח לאחרון הספקנים, כי החוק שווה לכל ואי־אפשר לבוז לו.

הבעייה היא, כי בחוק יישוב סכסוכי עבודה, בפרק הדן בשביתה ב־שרותים חיוניים, נקבע בשעתו מפור־שות, כי אין אפשרות להטיל מאסר על בזיון בית־הדין לעבודה, היינו, סמכו־תו של בית־המשפט בנושא זה הוג־בלה. יש, אומנם, אפשרות להטיל קנס, אולם אין אפשרות לקבוע מאסר תמורתו, אם הנאשם אינו משלם את הקנס.

כמובן, סייג זה אינו חל על תקיפה או מעשי אלימות אחרים.

אין ספק, שסייג זה יוצר מיגבלות, וראוי לבחון את צידקתן מעת לעת.

— אם אין למשטרה כלי־השיט ה־מתאימים להתגבר על פיזורם של השובתים, האם צריך חיל הים של צה"ל להתערב בפרשה ולסייע להוצ־את החוק ולמילוי צוי בית הדין?

אינני רוצה לתת עצות למשטרה איך ובאילו אמצעים היא צריכה למלא את תפקידה. המפכ"ל יודע מה עלי־ לעשות. ניתן להפעיל את החוק ב־כלים העומדים לרשות המשטרה הז־קה עליה, כפי שאני מכיר אותה, ע־היא יודעת איך לפעול.

בן הפרט אל הכלל:

הרשויות, שהמופקדות לאכוף את החוק צריכות לפגל לצבן בקורת עצמית קבועה, אם הכלים שלרשותן מסוגלים לשרת את המטרה. אם הכלים אינם נמצאים יעילים די הצורך — צריך לשנותם או להחליפם. אסור לשקוע על השמרים ולהסתפק בכלים הקי־ימים, המונים כאל שיהיו לעצמם. הכל צריך להבדק — וכתבתיבות. גם הסד־רים הבינתהלים, גם הכלים לאכיפת החוק, ועדות ציבוריות בודקות באופן מתמיד את סדרי הדין הפליליים, את דרכי הענישה ואת סדרי הדין האזר־חיים. חייבת להיות ערנות מתמדת ב־חיפוש אחרי פתרונות. הרשויות צריכות להתהלך בתמידיות, כמו אותו פילוסוף עם הנר, ולחפש מה ניתן לעשות ל־הבטחת שלטון החוק ולהנהלתו על כל פורץ גדר.

● פשעי „הצווארון הלבן"

— איזו השקפה מתקיה לדעתך, ל־פשעי „הצווארון הלבן" על התנגבותם

(סוף בעמוד 26)

هكذا من الأصل

כך לכדנו את אייכמן
חמש דקות אחר חצות

פרק נוסף מתוך ספרו של איסר הראל „הבית ברחוב גריבלדי", שבו מתאר לראשונה מי שהיה ראש שרותי הבטחון של ישראל ועמד בראש מיבצע לכידתו של רב הטבחים הנאצי אדולף אייכמן, את פרטי הפרשה, כיצד אותר הצורר, כיצד נלכד וכיצד הובא לישראל לשם העמדתו לדין.

„מעריב" רכש את הזכות לפרסם פרקים נבחרים מתוך הספר שיראה אור בהוצאת „ספרית מעריב" בראשית חודש יוני.

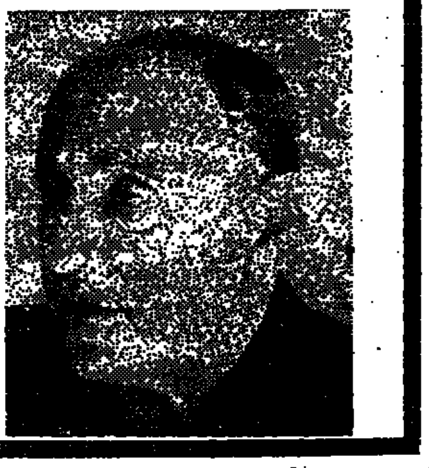

מאת איסר הראל

בשעה 7.30 חיכיתי לדיווח אחרון של יצחק, שסייר במשך כל היום במכונית בין בית המיבטחים ו־בין שדה התעופה והתייצב לפני אחר כל סיור. בשעה שמונה עמדתי לתת הוראה למכוניות אשר תסיע את אייכמן, לצאת משדה התעופה ל„טירה", ולפיכך היו תוצאות סיורו האחרון של יצחק חיוניות ממש. ואולם הוא בושש לבוא.

קנת ישב ליד שולחני חיכה להוראות. הוא צריך היה לנהוג במכונית. בשעה 7.55 החל מס־תמן חשש חמור לשיבוש בלוח הזמנים: יצחק עדיין לא הופיע. אילו ידעתי שמכוניתו נתקלקלה, לא הייתי דואג. הייתי יכול לשלוח את קנת לדרך, מתוך הנחה שיפגוש את יצחק בצדי הד־רכים; ועל כל פנים עוד יכול קנת עצמו לבדוק את המצב בדרכים בדיקה אחרונה שלפני הסעת אייכמן. אך מה אם יצחק נעצר? כבוד הייתי שבמקרה זה ידע לשמור את לשונו, ואולי אף לעורר אבק בלב עוצריו, כי מי כמוהו מסוגל להיתמם בצורה משכנעת?

„קורספונדנציה" בנמל התעופה

בשעה שמונה בדיוק אמרתי לקנת ולחברו שהכתיב יחד עמו שלא נחכה עוד ושעליהם לזוז. אמרתי להם שאם ימצאו כי הכבישים ל־בית המיבטחים בטוחים פחות או יותר, עליהם להביא את אייכמן ומלוויו בלי להמתין לידיעה אם יצחק הופיע בינתיים. הזכרתי להם שעליהם להגיע לשדה סמוך לשעה 11; ואילו אני אדאג שייערכו סידורים בשדה עצמו, במבואותיו, וב־קטע האחרון של הדרך. אם תתגלה תקלה, אשלח לקראתם רץ במכונית, אשר יעכב אותם וימסור להם הוראות חדשות. אם לא ייתקלו בדרכם בשום איש ובשום מכונית משלנו, כמשמע שהדרך פנויה, ואם כן עליהם להכנס יחד. לאותו אזור במגרש החניה של השדה שעליו הוסכם קודם לכן בין קנת ובין אהוד. שם עליהם להמתין להוראות נוספות מפני, בהתאם להתפתחויות.

יואב כבר קבע את שעת ארוחת הערב ל־חברי צוות האוויר ב־7, ואמר לאנשיו שמיד אחר הארוחה עליהם לעזוב את בית המלון ו־לנסוע לשדה התעופה. הוא עצמו, ועמו האנשים שהיו צריכים להכין את המטוס להמראה, יצאו את בואנוס איירס בשעה 8.30 בערך, ובכניסתם לשדה התעופה, לא עצרם איש, והם לא נדרשו להציג את תעודותיהם. רק ליד המחסום של שער חברת התעופה הלאומית הארגנטינית נת־בקשו להזדהות, אולם הבקורת היתה שיגרתית לחלוטין. בשעה 9.30 כבר היו ליד המטוס. ה־בדיקות האחרונות העלו שהכל במצב תקין. לא נותר להם איפוא אלא לחכות לשיירת המכוניות עם אייכמן. תוך כדי ההמתנה רבת המתח יכלו להיווכח פעם נוספת שמסביב שוררים שקט ו־שלווה.

בשעות הערב הגיע שלום דני לשדה, אחר שהשלים את כל עבודותיו במעבדה. הוא בא כשתיק בידו, והוא נראה ככל נוסע המפליג למטוסו. הטלתי עליו כמה עבודות של הרגע האחרון, והוא הלך וישב ליד שולחן באחת ה־פינות של האולם והחל עוסק ב„קורספונדנציה", כמנהג תיירים שעתותיהם בידיהם. הרבה מכתבים נערמו על שולחנו, והרבה מכתבים „כתב" הוא עצמו בערב ההוא: הוא מילא טפסים רשמיים שונים, האריך תקפו של דרכון אחד, החליף תצלום בדרכון אחר. המלצרים שניגשו מפעם לפעם אל שולחנו כדי להביא לו משקה או להסיר את הכלים המיותרים משולחנו, לא הבחינו בשום דבר יוצא דופן.

דן אבנר בא ומסר לי שכל אנשי הצוות שהתאכסנו בעיר הגיעו לשדה, ואיש מהם לא עוכב ולא נתקל בקשיים כלשהם בכניסה. עתה הם ממתינים יחד עם חבריהם שהתאכסנו בבית המלון שבשדה התעופה. אחדים מהם כבר עברו את הפרוצדורה המקובלת, ויחס הפקידים היה בכל המקרים נוח ואדיב. אשר למטוס, הוא מוכן להמראה ומחכה רק לנוסע העיקרי.

„רבותי, אתם משתתפים במעשה גדול!"

כחוגי השעון הראו שעה 10.30. אם הכל כשורה, אמרתי בלבי, הרי תגיע שיירת אייכמן לשדה תוך חצי שעה. אהוד בא ודיווח שהסידורים האחרונים בשדה עצמו ובמבואותיו לא העלו שום דבר חשוד או מדאיג. תנועת כוחות הבטחון כרגיל, אך אין כוננות ואין עורכים חיפושים. סיכמתי עם אהוד שאין צורך לשלוח אדם לקראת השיירה. בנסיבות הקיימות מוטב להניח לה ל־המשיך בדרכה עד לשדה. ואילו על אהוד לגשת מיד למקום חניית המטוס ולבדוק אם שם הכל כשורה. עליו להודיע לי מיד על תוצאות בדי־קתו. אחרי כן ייצא לקדם את פני השיירה, ועם בואה יודיע לי מיד על כך. ברגע שיקבל את ההוראה לזוז, יוביל את השיירה דרך מחסום הבקורת אל המטוס.

דן אבנר כינס בינתיים בבית המלון שבשדה התעופה את כל אנשי הצוות ופנה אליהם ב־דברים הבאים:

— רבותי, אתם משתתפים במבצע גדול. אל תשאלוני מה טיבו. תבצעו בדיוק את אשר אומר לכם. אנו לוקחים מישהו אתנו לישראל. את זהותו אגלה לכם בשלב יותר מאוחר.

גם אותם אנשי־צוות שלא הובאו עד כה בסוד הדברים, לא הופתעו ביותר למישמע גילוי זה. עוד קודם לכן הרגישו, על פי התכונה ה־מיוחדת, כי משהו לא רגיל עומד להתרחש. כשכן צויה עליהם להכנס לשתי המכוניות שחנו בשולי מגרש החניה של המלון, עשו כן בלי להציג שאלות נוספות.

אהוד ערך בינתיים בדיקה מהירה ליד ה־מטוס ומצא שהכל בסדר. מיד נסע אל הכניסה הראשית של השדה, רץ בא אלי בשמו כדי להודיע לי שהדרך אל המטוס פתוחה ובטוחה.

אהוד עצמו פנה בינתיים אל מגרש החניה ומצא את דן ואנשי הצוות מחכים בבתי המכו־ניות. אהוד הודיע להם שמכאן ואילך איש מהם לא יוכל עוד לעזוב את המכונית, ולוא לשניה אחת. הוא הורה לנהגים להתניע את מכוניותיהם ולהמתין לאות. בפנותו אל האנשים. אמר להם שבעת המעבר במחסום שלפני אזור החניה שלנו עליהם להתנהג בעליזות ובקולניות, כדי להסיח את דעתם של הזקיפים מן המכונית הנוספת ש־תצטרף אליהם, ומן האנשים אשר יימצאו בה. בהגיעם אל המטוס, עליהם להצטופף כדי להסתיר פעולה בכתונית השובה כאד. משסיים את הור־אותיו חזר אהוד אל הכניסה הראשית של השדה כדי להמתין לשיירה ולכוונה אל מגרש החניה.

סוף סוף מגיעה השיירה

כל אותה שעה לא זזתי ממקומי במזנון ה־עוברים. לפי חישובי כבר חלפו כמעט שלש שעות מאז יצאה המכונית לאסוף את אייכמן ואת מלוויו. לא עשיתי סידורים לדיווח על יציאת השיירה מבית המיבטחים, שכן ידעתי כי אם תארע תקלה, תקצר ידי מלהושיע; ולפיכך אין לי אלא לסמוך על כושרם, כשירותם ותושייתם של האנשים אשר בידיהם הפקדתי את השלב ה־קשה הזה של המיבצע. גם מיצחק עדיין לא נתקבלו ידיעות. האפשרויות היו שתיים: או ש־נקלע לצרה כלשהי, או שפגש את חבריו בדרך והצטרף אל השיירה.

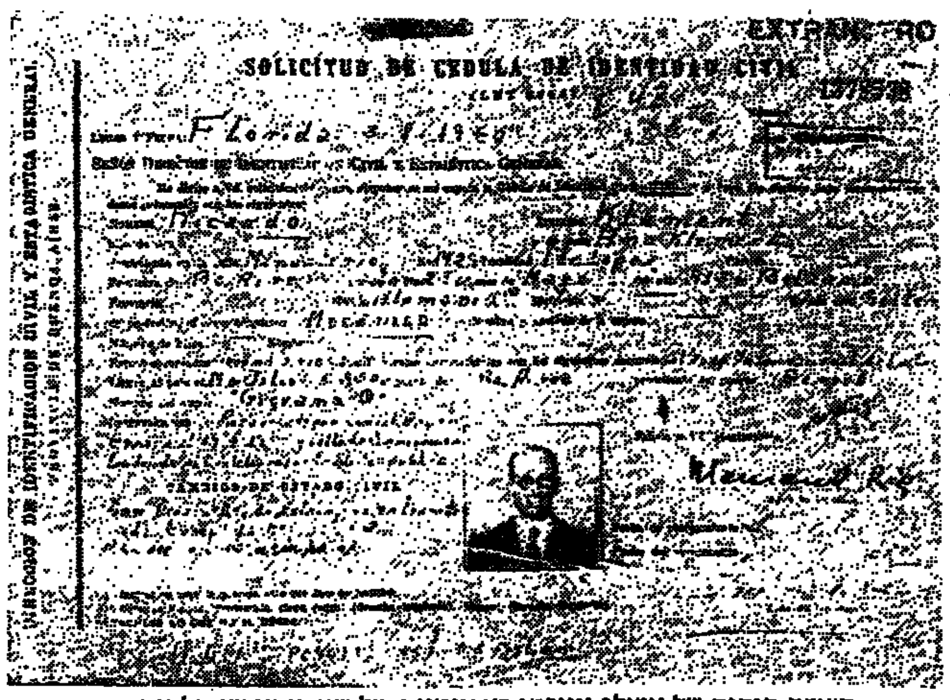

תעודת הזהות של אדולף אייכמן בארגנטינה, על שם ריקארדו קלמנט

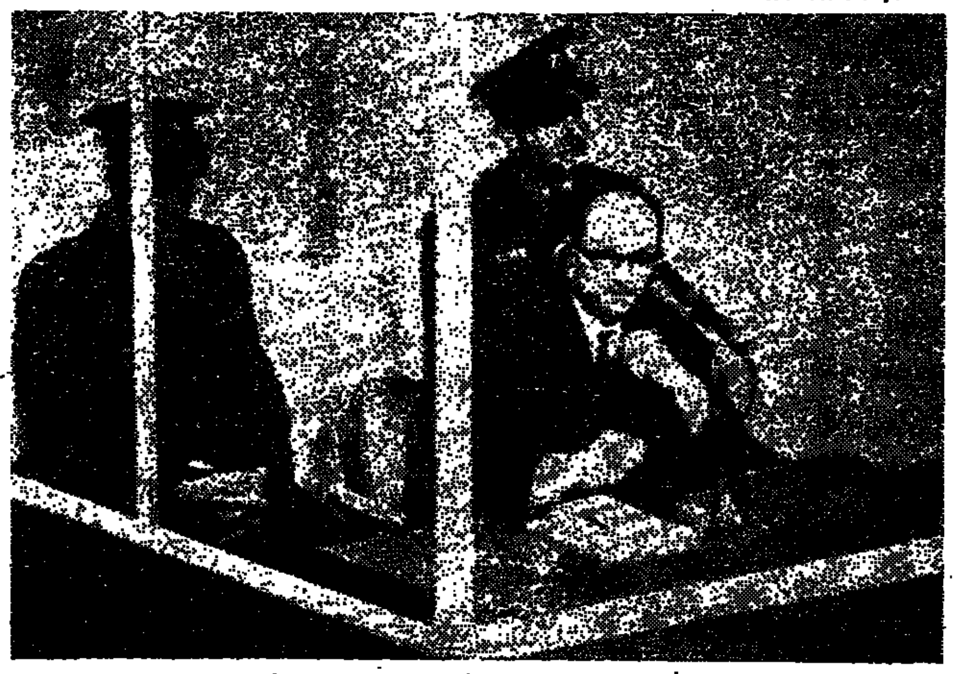
בתא הזכוכית: אדולף אייכמן לפני שופטיו בירושלים

אחר ציפייה ממושכת מאוד — דומה שמעולם לא זחל הזמן כמו בערב ההוא — ראיתי אחד מאנשינו מפלס לו דרך בתוך ההמון הצפוף שבאולם וקרב אל שולחני. הבטתי בשעוני. השעה היתה 11 בדיוק. אייכמן, כך מסר לי, הגיע לפני דקות ספורות, ועמו ארבעה אנשים, בכללם הרופא. כולם לבושים בבגדי צוות. בעקבותיהם נסעה כל הדרך מכונית ליווי נהוגה בידי גבי. הנסיעה והמעבר בכניסה הראשית של השדה עברו בשלום. ברגע זה הם נמצאים בשולי מגרש החניה ומחכים להוראות נוספות. קמתי והלכתי למקום. ללא קושי מצאתי את שתי המכוניות במקום שתואר באזני. החלפתי מלים מספר עם גבי ועם אהוד ופניתי לעבר המכונית שבה ישב אייכמן. הוא היה לבוש בבגדי צוות אויר ונראה לכאורה מנומנם לחלוטין. בתגובה לשאלתי אמר הרופא שהוא מסוגל לעמוד על רגליו וללכת, בתנאי שיתמכו בו משני הצדדים; ואולם אין הוא מסוגל לגלות כל יוזמה, וספק אם יוכל לענות על שאלות. ייתכן שהוא רואה ושומע, אך קרוב לוודאי שאין הוא מבין את המתרחש סביבו ואת הנעשה בו; ועל כל פנים, אין הוא מסוגל להת־ערב במהלך העניינים. הרופא סבור היה, שניתן לגשת לשלב הבא — המעבר דרך מחסום ה־בקורת והעליה למטוס.

אחר חילופי דברים קצרים עם אנשינו ו־סיכום הפרטים האחרונים, איחלתי להם הצלחה וציוויתי עליהם לזוז.

שלוש המכוניות נעו. בראשונה ישב דן ליד הנהג. בשניה נסעו אייכמן ומלוויו. באחרונה נס־עו שאר אנשי הצוות. השיירה חזרה ויצאה דרך השער הראשי, התקדמה כמה מאות מטרים בכביש הראשי, ופנתה ימינה אל דרך צדדית שהוליכה אל אזור החברה הלאומית הארגנטינית.

כשקרבה השיירה הקטנה אל השער, ניגש הזקיף אל המכונית הראשונה. דן קרא לעברו, כפי שעשה עשרות פעמים בימים האחרונים: „האי, ישראל!" כל השומרים הכירו את דן היטב וכולם חיבבוהו בשל חייכנותו ואדיבותו. הזקיף הציץ בנוסעי המכוניות וראה שכולם לבושים בבגדי החברה אשר מטוסה חונה באזור זה. אחדים מהם היו עליזים וקולניים למדי, כאילו קשה עליהם הפרידה מתענוגות בואנוס איירס. אחרים, לעומת זאת, נראו עייפים, וקצתם אף נימנמו. שלושת האנשים שנסעו במושב האחורי במכונית השניה ישנו מבכה. הזקיף הרים את המחסום ושלוש המכוניות נכנסו. הן לא נסעו בכיוון אל המטוס, אלא עשו סיבוב גדול, כדי לעקוף את המוסכים המוארים שבדרך.

המדרגות לא התאימו...

כמה דקות קודם לכן הופיעו עובדים אחדים במשמרת הלילה של החברה הארגנטינית וביקשו לראות את ה„בריטניה". צבי גוטמן קיבל אותם בחביבות והשיב על שאלותיהם. כשהבחין בשיירה הקרבה ובאה, מיהר למשוך את אורחיו אל צידו השני של המטוס. הוא ראה קבוצה גדולה של אנשי צוות יורדים מן המכוניות וניגשים אל המ־טוס. לפני שחזר ופנה אל אורחיו, עוד היה סיפק בידו לראות כי אחד הבאים נתמך על־ידי חבריו. „הוא חולה כנראה", חלף הרהור במוחו.

אורחיו של צבי לא הבחינו בשום דבר יוצא דופן; ואילו הוא, בראותו שהצוות הגיע, מיהר להפרד מהם.

בהתאם להוראות, יצרו אנשי הצוות פקקת הדוקה בחזית המדרגות. אייכמן הלך בקרבת הקבוצה, כשעזרא אשת ויואל גורן תומכים בו. גד נשרי, שעמד ליד המטוס, ראה אדם בבגדי החברה נסמך על שני אנשי צוות לא מוכרים לו, ומיד ניחש מי לפניו. בשעה שהשלושה החלו עו־לים במדרגות, האירו הזרקורים שבסביבה את הכבש ואת העומדים עליו. כדי להחיש את העליה, תמך נשרי באייכמן כאחד. שעה שידו נחה על גבו של הלה, הופתע הוא עצמו מקוצר התגובה שלו. לכל היותר עורר בו המגע סלידה קלה.

בפתח המטוס המתין פריץ לשפר. המדרגות לא התאימו כל צרכן ל„בריטניה" — הן היו קצת נמוכות מדי, ופריץ עמד למעלה כדי לעזור לעולים. הוא הרים את אייכמן במקצת ומשך אותו לתוך המטוס. מיד הכניסוהו למחלקה הראשונה והושי־בוהו במושב הקדמי, בצד, ליד החלון. בתא המח־לקה הראשונה היו בסך הכל שמונה מושבים, ובהתאם להוראותי נתפסו כולם על־ידי אנשי הצוות. כל היושבים נצטוו „לישון", כדי שאם ישאלו עליהם, אפשר יהיה לומר שהם אנשי הצוות השני, הנחים לקראת כניסתם לתפקיד בקטע השני של הדרך. כדי לא להפריע את מנוחת ה„ישנים", לא הודלק אור במחלקה הראשונה.

כשהוכנס אייכמן למטוס, נכנסו שני הקברניטים לתאם. תוך שניות אחדות הותנעו המנועים. המטוס החל נע ממקומו, ביצע תפנית והחל נוסע אל רחבת הנוסעים.

הוא הגיע לשם בשעה 11.15 בדיוק.

מה שהתרחש בשעות שבהן ישבתי והמתנתי לידיעה על בוא השיירה, נודע לי, כמובן, רק לאחר מעשה. כסתבר, שקנת וחברו הגיעו לבית המיבטחים כמתוכנן, בשעה 9. הדרך היתה פנויה. אגב נסיעה חיפשו את מכוניתו של יצחק בשולי הכבישים, אך לא ראוה. גם לא ניכר סימן כלשהו לתאונה. בהתחלה עוד קיוו שימצאוהו ממתין ב„טירה", אך גם שם לא ידעו עליו דבר.

אייכמן משתף פעולה בהרדמה

קנת וחברו נקלטו לתכונה של פעילות קדחתנית. אייכמן היה אחר רחצה. אלי כבר גילח אותו ועמד להלביש את איפורו. אחר כך הלבישו אותו במדים של חברת התעופה. זה כמה שעות ידע אייכמן שעומדים להסיעו מבואנוס איירס, ובלי שנתבקש לכך הביע את נכונותו לשתף פעולה בכל. כאשר החל הרופא מכין אותו לזריקת ההר־דמה, העיר אייכמן שאין צורך בדבר. אפשר לבטוח בו שיתנהג בשקט. משנתברר לו, כי אין אומרים להסתפק בהבטחתו, השתדל לעזור בהזר־קה ככל האפשר.

הרופא השתמש במחט מיוחדת, שאפשר היה להשאירה תקועה בוריד, כדי שיוכל להוסיף מפעם לפעם כמות קטנה מסם ההרדמה, בלי שהדם יקרוש. הכוונה היתה להחזיק את אייכמן במצב טשטוש החושים, בלי להרדימו כמעט, מתוך הנחה שאם ייווצר הכרח להרדימו כליל, אפשר יהיה להוסיף על המנה, בלי שהדבר ייראה לעין. אפשר היה לעשות פעולה זו גם תוך כדי נסיעה במכו־נית, בלי לסכן את חייו של העצור.

כשהוציאו את אייכמן מן הבית, כבר היה נתון להשפעת הזריקה וצריך היה לתמוך בו בלכתו. אף על פי כן הבחין בעובדה, שלא הלבישוהו מקטורן הוא ביקש שילבישוהו ככל האחרים, כדי שלא יתבלט.

שיתוף הפעולה שלו בשעות אחרונות אלה הרחיק לכת עד כדי כך, שהחל לוקח חלק פעיל בקונספירציה ולבסוף אף גילה דאגה להצלחת המיבצע. האם היה זה ביטוי לאופיו ולנפשו? נפש עבד? או שמא קיווה למצוא חן בעיני שוביו ולהציל את חייו במחיר הכנעתו? איש לא היה פנוי לתת את הדעת על שאלה זו.

כאשר ישבו כבר במכונית, ביקש את קנת שיביאו לו את משקפיו, שכן „יהיה זקוק להם בתל־אביב".

אייכמן הושב על המושב האחורי של המכונית כשבצידו האחד הרופא ומעברו השני עזרא אשת. שניהם היו לבושים במדי החברה. הרופא ישב כך, שהיה ביכולתו ברגע שאייכמן יגלה סימנים של ערנות מוגברת, להוסיף לו מעט סם־הרדמה. לצורך זה השאירו את העצור ללא מקטורן.

אייכמן נימנם כל הדרך. המכונית שבה נסע, והמכונית השניה אשר ליוותה אותה, נעצרו רק פעם אחת — ליד מעבר רכבת. הנסיעה כולה עברה ללא תקלה.

אחר שנפרדתי מן השיירה שבה נסע אייכמן אל המטוס, שבתי אל „מיפקדתי". ליד שולחני המתין אהוד קודם. עוד אנו יושבים ותוהים מה מתרחש ברגע זה ליד המטוס, פלח טרטור מנועים את האוויר והביא לנו את התשובה. קדם זיהה מיד את מנועי ה„בריטניה". לי היה זה אות, כי עלי להעביר את מיפקדתי לעמדה קדמית יותר. כמה דקות לאחר מכן כבר נמצאתי באולם הנוסעים המריאים. בחרתי בפינה שקטה, כדי לעקוב ממנה אחר המתרחש.

קמתי ויצאתי את האולם, כדי לשוחח עם גבי ואהוד. יחד אתם קבעתי מי ומי מאנשי כוח המשימה הנמצאים בשדה התעופה יצטרפו לנוסעים במטוס. אמרתי בלבי, שאם נוכל להעביר חלק מאנשי הכוח לישראל בדרך זו, יקל הדבר בהרבה על סדרי פיזור האנשים והוצאתם מארגנטינה. בידי כולם היה התיעוד הדרוש, וחפציהם האי־שיים היו עמם. אמרתי לגבי ולאהוד, שהאנשים הבאים בחשבון לטיסה יחכו לאות ממני בקירבת אולם הנוסעים.

„שיזוז כבר, שימריא כבר!"

סיכמתי עם גבי, שהנשארים בבואנוס איירס ייצאו לחפש את יצחק. העדרו הממושך הסב לי דאגה חמורה. ואולם אמרתי לו, שאם יצחק לא יימצא מיד, כי אז עליו להשאיר איש אחד בלבד, אשר ימשיך בחיפושים גם ביום המחרת, ואילו כל השאר יעזבו את ארגנטינה כמתוכנן.

למען הזכרתי, כי מיד אחר המראת המטוס עליו לשוב לבואנוס איירס ולשחרר את רפאל ארנון מ„כלאו".

לא אמרתי לאיש מה אעשה אנוכי. תעודותי ומסמכי היו מוכנים אתי, והייתי חופשי לדחות את החלטתי עד הרגע האחרון.

שבתי לאולם הנוסעים. דבר לא השתנה בו. אנשי הצוות עוד הצטופפו ליד דוכן המכס. רמזתי לקדם שיגש אלי. ביקשתי לזרז את התהליכים ככל האפשר, כדי שנוכל להקדים את ההמראה. הוא הסביר לי, שהעיכוב אינו תלוי עוד במטוס, אלא בפרוצדורה הקשורה בצוות ובנוסעים המעטים המצטרפים לטיסה. אנשי המכס לא הופיעו עדיין, אמר, ולפיכך ממתינים הכל ליד דוכנם.

השעה היתה 11.40, וביקשתי את קדם לגייס גם את לזר למאבק אחרון להחיש את ההליך. קדם הזעיק את לזר, והלה יצא מיד לחפש פקידי מכס. כעבור חמש דקות חזר בחברתם. הם התנצלו על האיחור, וערכו את הבדיקה במהירות וביעי־לות. לא עברו חמש דקות, והאנשים וכבודם היו חופשיים. הסבלים נחפזו להעביר את המזוודות ואת התיקים אל המטוס הממתין ברחבה.

הגיע תורם של אלה שחיכו בחוץ. על פי אות ממני נכנסו לאולם הנוסעים וניגשו לדוכן הבי־קורת. הם היו מתוחים לכדי, כי לא היה ברור להם מה מתרחש. אמרתי להם: „הצטרפו מיד לקבוצה היוצאת ועלו למטוס", הם עשו כדברי.

ברגע ההוא הופיע יצחק. הוא היה מיוזע ונראה עייף, מתוח ומודאג. עיניו עוד לא הסכינו לאור הרב שבאולם, וכבר ניגשתי אליו והוריתי לו להצטרף אל השאר ולעלות למטוס.

הוא לא היה אחרון היוצאים אל הרחבה. ברגע האחרון הצטרפתי גם אני אל ההולכים, ותוך שניות אחדות הייתי במטוס. הדלתות נסגרו, המנו־עים השמיעו טרטור אימי, וכלי הטיס הגדול החל נע בכיוון מסלול ההמראה.

התגברנו, לכאורה, על כל המכשולים, ומזלנו עמד לנו עד הרגע האחרון. אף על פי כן לא הייתי שקט לגמרי. כי ברגע שאנשי הצוות עברו את בדיקת המכס והתכוננו לפנות אל היציאה, שמתי לב לאדם לבוש בבגדים אזרחיים, שניכר בו כי בן בית הוא בשדה ונראה אף בעל מעמד רשמי חשוב. הוא עבר בצעדים מהירים דרך אולם הנוסעים, חלף על פני הפקידים, בלי שהללו ינסו לעכבו, ויצא, כמעט בצעדי ריצה, אל הרחבה שבה עמד אותה שעה המטוס שלנו. בעקבותיו אץ אדם נוסף. כאשר יצאתי אף אני אל הרחבה, ראיתי את שניהם ניצבים ליד המטוס.

מראה השניים הבעית את שלוותי ולא מצאתי מנוח גם לאחר שכבר הייתי בתוך המטוס והוא החל לנוע. הוא הגיע אל קצה המסלול ושם ביצע תפנית איטית קודם להמראה. תאוצת המנועים גברה. „שיזוז כבר, שימריא כבר!" — התפללתי בלבי. אך המטוס הוסיף לעמוד עוד דקות ארוכות, כמו צריך הוא לאגור כוח לקראת ההמראה. לא ידעתי מה מתרחש אותה שעה בתא הקברניט. האותתו לו כדי לעכבו, או שמא הוא רק ממתין לאות ממגדל הפיקוח?

תאוצת המנועים גברה עוד, ולרגע נדמה היה, כי המטוס עושה מאמצים נואשים לשבור כבלים סמויים מן העין, המרתקים אותו למקומו. השקט הנפשי, שעמד לי עד כה אף ברגעים הקשים ביותר, נטשני פתאום. מה קרה כאן, לעזאזל? — שאלתי את עצמי. למה איננו ממריא? האם עכבוהו על סף הסיום, בוגד בנו הכול?

ופתאום, ללא התראה מוקדמת, ניתק המטוס ממקומו ברעש מחריש אוזניים. הוא החליק לאורך המסלול ותוך שניות אחדות, ללא מאמץ ניכר, התרומם באוויר. בהמריאו התרחק מאורותיו של שדה התעופה ומתחום ריבונותה של ארגנטינה. רק עכשיו נשמתי לרווחה.

השעה היתה חמש דקות אחר חצות, ב־21 במאי 1960.

הספר „הבית ברחוב גריבלדי" מאת איסר הראל יצא לאור ב־1 ביוני 1975 בעת ובעונה אחת בהוצאת „ספרית מעריב", הוצאת „ויקינג פרס" בארה"ב והוצאת „אנדרה דויטש" באנגליה.
כל הזכויות שמורות למחבר (C).

هكذا من الأصل

מכל מקום

יחסי עבודה

בית הדין שהבריח את אנשי קצא"א לכלבים...

מאת גיורא שמיס

להכרי ועד העובדים של חברת צינור הנפט אילת־אשקלון חסר כנראה בספק רב או יועץ משפטי. אחרת היו יודעים, כי אין הם צריכים לברוח לכלבים, כדי להתחמק מצווי ההבאה המבריעים, שהוציא נגדם בית־הדין האזורי לעבודה בבאר שבע. עליהם רק להכריז, כי הם מתפטרים מתפקידם בוועד העובדים, ואז שום צו הבאה נגד הבורח הוועד לא יחייב אותם...

צווי מניעה נגד שביתות ונגד ועדי עובדים, הם החוליה החלשה בפעולתם של בתי־הדין לעבודה, שנוסדו בשנת 1969. אכן, הצווים יכולים לחייב עובדים לחזור לעבודתם, אך אינם יכולים לחייב אותם לעבוד. מומחי חוק רבים סבורים, כי יש לתקן את החוק בשתי דרכים: או להוסיף ולהעניק לבתי־הדין סמכויות נוספות, או לבטלם כליל. אולם אם משום כך נוצרה לבתי־הדין לעבודה תדמית של גוף משפטי „ללא שיניים", הרי שזו תדמית מוטעית. בחמש שנות קיומם דנו בתי־הדין אלו בסה"כ ב־61 צווי מניעה, מהם נדחו 43 בקשות למתן צווים, ב־18 מקרים הוצא הצו המבוקש ורק ב־2 מקרים הופר הצו.

באחד המקרים שהסעירו ביותר את הארץ, שביתת עובדי התחזוקה של „אל על", הוטלו על מפירי הצו קנסות; מעטים יודעים, כי קנסות אלו אמנם שולמו, בסכומים שנוכו מדי חודש ממשכורותיהם של חברי־ועד עובדי התחזוקה.

צו ההבאה שהוצא השבוע נגד ועד עובדי צינור הנפט, שפירושו צו מעצר נגדם, מהווה בעצמו תקדים: זו הפעם הראשונה שבית־הדין משתמש בסמכותו לעצור עובדים, אם כי בסמכותו להטיל עונשי מאסר עד שלוש שנים.

אולם, עיקר עיסוקם של בתי־הדין לעבודה אינו דווקא בתחום השביתות „המסעירות". הרחק מאור הזרקורים ושאון הפרסומת, עוסקים בתי־הדין אלו באורח השוטף ובבעיותיהם היומיומיות, ומאפשרים לכל עובד, עובדת ומעביד לתבוע את זכויותיו, הכתובות והמתהוות בחוק ובחוזי העבודה.

עד להקמת בתי־הדין, לא היתה כתובת מפורשת אליה יכול היה לפנות העובד, לשם הגנה על זכויותיו. סכסוכים היו נפתרים על־ידי בוררים, וועדות שונות או מוסדות הסתדרותיים. התוצאה היתה שרוב העובדים בארץ היו נמנעים מלהכנס להליכים מסובכים של בירורים על זכויותיהם, והרוב נשאר אדיש לזכויות שהובטחו להם בחוזי העבודה, בכך קיפחו את עצמם והפכו את החוזים לאות מתה.

* * *

מאז שנוצרה, הכתובת המשפטית של בתי־הדין לעבודה, הלך המצב והשתנה במהירות. על־כך יעידו — 46,000 התביעות שהוגשו לבתי־הדין, מיום מאז ועד היום, כאשר למעלה מ־50% אחוז של התביעות קשורות באי־קיום חוזי עבודה על־ידי המעבידים בשאלות שכר, ביגוד או הטבות אחרות המוגדרות בחוזים. יתר התביעות עוסקות בבעיות של תשלומים, או קביעת אחוזי נכות על־ידי המוסד לביטוח לאומי, תביעות פליליות על עבירות נגד חוקי העבודה, כהעסקת פועלים בצורה לא חוקית, („הראיסים" הזרבים) סיכסוכים קיבוציים, סיכסוכים ארגוניים ותשלום פנסיה.

בסכלול בעיות אלו דנים ומחליטים חמישה בתי־דין אזוריים: בירושלים, בתל־אביב, בחיפה, בבאר־שבע ובנצרת — כשמעליהם ערכאה משפטית גבוהה יותר, והיא בית־הדין הארצי לעבודה, היושב בירושלים. כל אלו מעסיקים 14 שופטים אזוריים, 3 שופטים ארציים, 400 נציגי עובדים ומעבידים, היושבים על כס המשפט כשופטים של ממש, לאחר שהתמנו בהמלצת ההסתדרות ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים וכן רשמים. מאחר שבתי־הדין אלה נועדו לטפל בבעיות אישיות ואנושיות, החליט בשעתו להקנות להם, בתוקף החוק, גמישות מירבית. על כן רשאי כל אדם לפנות לבית־הדין לעבודה, גם ללא ייצוג של עורך דין; ואין ההליכים והשפיטה בית־הדין והלכות בה נוקשים כמו בבית משפט רגיל. דבר זה גם מקצר את ההליך המשפטי ומקל על התובע. לדוגמא, אדם שתשלום המגיע לו הולך, לא יצטרך להמתין חודשים או שנים, עד לפסק הדין.

אולם כוונות טובות אלה לא עמדו במבחן המציאות, בגלל המחסור בשופטים, הלכו ונצברו בבתי־הדין לעבודה אלפי תיקים, ועובדים־תובעים נאלצים להמתין חודשים ארוכים לדיון בתביעותיהם.

כך דוד גביש, רשם בית הדין הארצי לעבודה, אומר כי מצב זה ישתפר עם המינויים החדשים של שופטים אזוריים נוספים. הקלה נוספת תהיה כשיורחב תחום סמכותם של רשמי בתי־הדין ותועלה תקרת הסכומים בהם מותר להם לדון.

* * *

לדיונים רחוקות שומעים דברי הערכה כה חמים מצד עורכי־דין ומומחים לחוק על בתי־משפט כלשהם, כמו אלה הנאמרים על בתי־הדין לעבודה. עורך הדין צבי זיב־כראוב, מומחה לחוק עבודה וכתובים של אוספי הסכמים קיבוציים, מציין בתי־דין אלה, ובייחוד את בית הדין הארצי, כנוקטים מדיניות משפטית מתקדמת, אשר לא פעם קובעת הלכות חדשות בתחום יחסי־העבודה בארץ.

בחקיקה הישראלית, מוזכר פעמים רבות המושג „עובד", אולם איש לא טרח להגדיר את המושג הגדרה משפטית, עד שבא בית־הדין הארצי לעבודה וקבע באחד מפסקי־הדין שלו, מסמרות בענין זה.

פסק דין עקרוני חשוב אחר ניתן בפרשת סכסוך העבודה עם האחיות. קודם לסכסוך זה לא היה ברור מבחינה משפטית באם גופים מקצועיים שאינם רשומים כהתאגדויות בחוק, רשאים להופיע כצד בבית המשפט. בית־הדין לעבודה קבע לראשונה שזכות כזו נתונה בידי ארגונים כאלה, בתנאי שהם חתומים על הסכמים בעלי אופי ציבורי.

כמו בכל מקום בו פועלים כמה גופים באותו תחום, כך גם בתחום זה מתפתח ריב סמכויות סמוי בין בתי־הדין לעבודה לבין בית־המשפט העליון. הראשונים סבורים שהם רשות משפטית העומדת בפני עצמה, המורכבת מבתי־הדין האזוריים ובית־הדין הארצי, המהווה את הערכאה הגבוהה ביותר ובית־הדין לענינים בנושא יחסי עבודה. אולם שופטי בית־המשפט העליון סבורים אחרת, ואינם רואים בבתי אלה קומץ של רשויות משפטיות, שאינן חוסות בצל כסאם הרם. לפעמים העליון יש לעתר כי אנשי בתי־הדין לעבודה מוכנים „להכיר" בפסיקת בית־המשפט העליון בענין סמכויותיהם, כפי שהן מוגדרות בחוק; אולם מקבלים בהסתייגות־מה פסיקה הבאות לשנות החלטות הנוגעות למהות יחסי העבודה. באחרונה, נראה שיחס מסויים זה בין שני גורמים משפטיים אלה, החמיר, כאשר בית־המשפט העליון ביטל את פסק דינו של בית־הדין לעבודה, לפיו אין לפטור פועל מבליים בבית־החרושת לייצור תרופות, וקבע כי המפעל רשאי לפטרו.

במסדרונות בית־הדין לעבודה בלחשים, כי התלוש זו היא צעד „במערכה" בין שתי הרשויות. אם כן, הרי יתכן בעתיד דו־קרב משפטי מעניין בין גוף קטן השואף לעצמאות משפטית, לבין גוף גדול ומכובד, המבקש „לאכוף" את סמכותו עליו.

רפואה

אינקובטורים, כליה מלאכותית והשקר הגדול של ארגון הבריאות

מאת יוסף צוריאל

„האינבן מודאג ביותר נוכח ההרעה שחלה בתנאי הבריאות והחיים של הפליטים הפלשתינאים, האנשים העקורים והתושבי השטחים הכבושים".

החלטה זו של ארגון הבריאות העולמי של האו"ם, שהתקבלה בסוף השבוע שעבר בג'נבה, משקפת עמדות פוליטיות של נציגי המדינות שיזמו אותה והצביעו בעדה. היא אינה נשענת לא על נתונים רפואיים ולא על עדויות של רופאים ואחיות העובדים בשטחים המוחזקים.

בפני חברי הארגון המסונף לאו"ם, הונחו בימי הכינוס נתונים מדוייקים על שירותי הבריאות ביהודה ובשומרון, רצועת עזה וסיני. נתונים אלה משקפים את המציאות כמות שהיא.

אולם אותם 63 נציגי המדינות שהחליטו לגנות את ישראל על „מחדליה" בשירותי הבריאות בשטחים המוחזקים, התעלמו כליל מן הנתונים שהונחו בפניהם. הם התעלמו גם מהזמנתו של ראש המשלחת הישראלית, מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' יעקב מנצ'ל, לפיה כל אדם וכל קבוצה של בעלי מקצוע, מכל ארץ ערבית ומארצות אחרות, רשאים לבקר בישראל ובשטחים המוחזקים, כדי לבחון בעצמם את טיב השירות הרפואי הניתן לאוכלוסיה זו.

ואכן, רבים הם השיפורים בשירותי הבריאות בקרב תושבי יהודה השומרון ורצועת עזה. מי שטורח להשוות את היקף שירותי הבריאות ואיכותם בשנה הראשונה לשלטון ישראל, לשנה האחרונה, ימצא, כי אמצעים ומאמצים רבים הושקעו בפיתוח שירותי הבריאות בשטחים המוחזקים.

כוח־האדם הרפואי הוא אחד מאמות־המידה לאיכות שירותי הבריאות. בתחום הזה השקיעה ישראל סכומים ניכרים. היא הכשירה רופאים ואחיות מוסמכות ומעשיות, ערכה ימי השתלמות לעשרות רופאים, ארגנה קורסים מיוחדים בתחומי רפואה ספציפיים, לסגל הרפואי של בתי החולים והמרפאות ביהודה ובשומרון, ברצועת עזה ובסיני.

בדו"ח לשנת 1974 נאמר, כי ביהודה ובשומרון הוכשרו 20 מיילדות, 70 אחיות מעשיות, 16 אחיות מוסמכות, 5 אחיות־מרדימות, 11 טכנאי רנטגן. 10 רופאים הוכשרו בפסיכיאטריה, אלרגולוגיה, טכניקה ודרי ניתוחים, רפואה ציבורית. לסגל הרפואי סופקו חמישים כתבי־עת רפואיים מהטובים שבספרות המקצועית.

מבחינה מספרית מתבטא הגידול בכוח־האדם הרפואי ביהודה ובשומרון כך:

ביהודה ושומרון

שנה	1967	1974
רופאים	48	116
אחיות	237	343
רוקחים ומכבאים	88	251
סה"כ עובדים בשירותי הבריאות	709	1032

מתוך תקציב של שלושים ושלושה מיליון ל"י לשנת הכספים החולפת, הופרש סכום נכבד לפיתוח שירותי רפואה, שכלל לא היו קיימים באיזורים נידחים ביהודה ובשומרון, ושיפור שירותי רפואה קיימים במרכזים עירוניים:

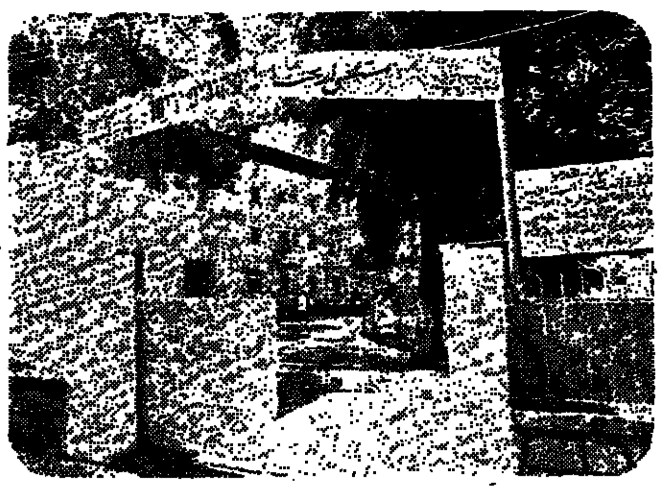

בית החולים ביריחו: תקציב של מיליונים וכוח אדם מעולה

* נבנו חמש מרפאות כפריות, נוסף לעשרים מרפאות קיימות;
* הוקם מרכז איזורי למחלות אלרגיה ברמאללה, ורופאי המרכז הזה קיבלו הכשרתם במרכז הרפואי „הדסה" בירושלים;
* הוקמה יחידה להולי כליות בבית־החולים ברמאללה, המשרתת את תושבי הגדה המערבית;
* הוקם מרכז בריאות בחלפים, המספק שירותי בריאות לתושבי האיזור.

* * *

אישפוז חולים בקרב תושבי יהודה והשומרון, אינו מצטמצם בתחום בתי־החולים המקומיים. בית־החולים „הדסה" בירושלים מהווה מרכז לייעוץ לצוות הרפואי הערבי ולבית־חולים זה מובאים כל המקרים הקשים לבדיקה ולניתוח. ביהודה ובשומרון מצויות 1164 מיטות. שני שליש מהן ממשלתיות. שיעור המיטות לאלף תושבים הוא 1.8.

שלא כמו בישראל, הביטוח הרפואי ביהודה ובשומרון הוא חינם, או כמעט חינם. אלה המועסקים על־ידי הביטוח הבבאי והרשויות המקומיות משלמים סכום סמלי של תשע ל"י לחודש. נזקקי סעד פטורים מכל תשלום. שירותי מגע ושירותי בריאות הנפש ניתנים חינם לכלל האוכלוסיה.

* * *

ברצועת עזה ובסיני היו שינויים מהפכניים בכל תחום מתחומי הרפואה. המרכז הרפואי תל־השומר וכן בתי־החולים באשקלון ובבאר־שבע עורכים ימי השתלמות, מארגנים קורסים לרופאים ואחיות, מבקרים בבתי החולים ובמרפאות ברצועה ובמרפאות המשרתות את שבטי הבדואים.

על אף שמספר התושבים ברצועת עזה ובסיני הוא קטן ממספר תושבי הגדה המערבית, הרי התקציב השנתי לשירותי בריאות באיזור זה, הוא גדול יותר, ואשתקד הסתכם בשלושים וחמישה מיליון ל"י.

בשנה שחלפה הונהגו שיפורים בעלי משמעות כמעט בכל ענפי הרפואה ברצועה. הסתיימו השיפוצים בבית־החולים בשיפה ונפתחה בו מחלקת אף־אוזן־גרון וכן מרפאת־חוץ גדולה, הוקמה מחלקת רנטגן מצויידת בציוד חדיש ומשוכלל, הוקם בנק דם ונוסדה יחידה לכליות מלאכותיות. לבית־החולים „נאצר" נוספה מחלקת פגים, בת 13 אינקובטורים, במחלקה הפגים שופרה ומומחה ישראלי מבקר בה כל שבוע. במקומות שונים ברצועה קמו תחנות לטיפול באם ובילד.

בפברואר אשתקד נפתח מחדש בית־החולים בחאן יונס, ובו 210 מיטות, לאחר שצוייד בציוד מודרני ועבר שיפוצים יסודיים. לידו קמה מחלקה אורטופדית בת עשרים מיטות, כאשר המנתחים הם רופאים מישראל. בית־החולים באל־עריש שופץ ופועל בסיוע בית־החולים תל־השומר. במקומות שונים ברצועה הוקמו ארבע מרפאות כפריות ושופצה והורחבה מרפאת ריפאל. במרפאה זו כוללת היום מעבדה מרכזית ומחלקת רנטגן. השיפור המתכיר בשירותי הבריאות ברצועת עזה אינו מדביק את הצרכים במקום. אך כל מי שמשווה את מה שהותירו אחריהם המצרים בשנת 1967 לבין המציאות של היום, מבחין בהיקף השיפורים.

ברצועת עזה

שנה	1967	1974
רופאים	36	119
אחיות ומיילדות רוקחים	217	308
ועוזרים לרוקחים	49	147
סה"כ צוות רפואי	850	1067

* * *

בסיני נדרשים שירותי הבריאות להתמודד עם בעיות רפואיות קשות במיוחד, נוכח אורח חייהם של תושבי המקום. קודם כל צריך לשכנע את הבדואי ואת בני משפחתו כי הוא זקוק לטיפול רפואי. לאחר מכן צריך לשכנעו להסכים להיות מאושפז בבית־החולים, הרחק מהאוהל של שבטו, ולאחר שנפשו כל הזכויות לאישפוז, אין עוד מקום לדבר על כסף. החולה ובני משפחתו אינם מסוגלים להבין, מדוע עליהם להסכים לאישפוז ובאותה עת גם להתחייב בתשלום כלשהו?...

הבדואים, כמובן, אינם משלמים. לרשותם עומדות היום מרפאות קבועות ומרפאות ניידות. בכל אחת מהמרפאות הללו מבקר רופא. במקרים מיוחדים בחמן רופא־מומחה ישראלי. כל מה שנדרש מתושבי האיזור הוא להואיל בטובם להתרפא...

תל־אביב

אבטיחים (ומאבק על הסככות) „על הסכין"...

מאת אברהם רותם

האבטיחים שוב נמכרים בחוצות — סימן שהגיע הקיץ. סככות ארעיות, שהוקמו בימים האחרונים בצדי־הדרכים, מבשרות ביכורי אבטיחים אדומים עסיסיים ו„ביכורי" סכסוכים אליבים, מזהים בקלילה „עסיסיה" לא פהוה.

השוק המיוחד ברחוב שטרית בצפון תל־אביב שוב הומה מקולותיו של הכרוז, המציע למכירה אבטיחים כדי מטען־משאיות; ולקוחות זריזים עומדים על המקח. מ„שוק האבטיחים" הזה, שזו השנה השניה הוא פועל מחוץ לתחומי השוק הסיטונאי המרכזי, בשטח מיוחד שהוקצה לשם כך העיריה, יוצאות המשאיות העמוסות אבטיחים אל החנויות, הדוכנים והסככות.

התנו"ה — שיעור התעסוקתן במסחר־האבטיחים מועט. רוב המסחר באבטיחים נעשה בסככות, בידי רוכלים שזו פרנסתם, העיקרית או היחידה, או לכל השנה. „רוכלי־האבטיחים" האלה באים במשלח־ידם זה, ואוי למי שמנסה לפגוע בהם.

ניסים בן־עזוז הוא אחד מהם. בן 40. מזה 17 שנה, בהגיע עונת הקיץ, הוא משפשף ידיו בהנאה, מלטף בחיבה את האבטיחים, מונה את מעלותיהם. כל סוג, כל זן ודוגמאותיו. ארבעה חודשים, ממאי עד אוגוסט, 24 שעות מעת לעת, ביתו כאן, בסככת האבטיחים. כאן משחקים ארבעה ילדיו, לכאן באה אשתו.

* * *

השבוע התארגנו בני־עזוז וחבריו למאבק משותף, למלחמה בעיריה ובפקוחה.

אלה, בסיוע כוחות־משטרה, התחילו להרוס את סככות־האבטיחים. „מי שאין לו רשיון, אין לו־זכות להקים סככה", אמרו לרוכלים.

הללו הניפו כרזות: „מלחמה בגבולות — לא באבטיחים".

העיריה והמשטרה החליטו לא לוותר.

„כל שנה נישנת הדבר. הם מקימים סככות בשולי־הדרכים, ללא רשיון. זהו מיסוד. השנה החלטנו לפעול נגדם בתוקף יותר מבעבר. אבל עדיין אין זה מספיק. זה טוב כהתחלה, לקראת השלטת סדר בתחום זה בעתיד", אומר מר בנימין נס, סגן מנהל מערכת־הפיקוח בעירית תל־אביב.

„עקרונית, — מסביר מר נס, — אין העיריה מתנגדת, שיסחרו באבטיחים. לא איכפת לנו שיקימו סככות לאבטיחים במבואות־העיר, בתנאי שזה יעשה בצורה יפה ונקיה, תוך שמירה על חוקי־התברואה. אבלם יש כאן עוד ענין: הבטיחות והתנועה. זה נושא שהמשטרה מטפלת בו. כאשר מקים רוכל־אבטיחים את הסככה על קרקע, שזכותו להשתמש בה, כלומר, שיש לו לשם כך אישור מבעלי־הקרקע, וכאשר יש לו אישור מהמשטרה שאינה רואה את הסככה באותו מקום כמפרד, מעניקים אנו בעיריה רשיון זמני לרוכלות באבטיחים, תוך שמירה על כללי התברואה".

במשטרה החליט מי שהחליט, שהפעם יש לסלק כבר בראשית העונה את הסככות למימכר אבטיחים, המפריעות את התנועה. אלה מצויות בעיקר בחלקן הדרומי של שדרות־ירושלים ביפו: במבואות בת־ים.

קטע ב„חוגי" האבטיחים: תקווה כי המאבק לא יהיה „על הסכין"

„לפתע הגיעו הנה והחלו לעקור בפראות את עמודי הסככות, לקרוע את הברזנטים, גרמו נזקים לאבטיחים", מספרים הרוכלים.

„לא פעלנו בפראות. האנשים שלנו פירקו את הסככות. זה עניין של מה בכך, בברזנטים כיסינו את האבטיחים. לא פגענו בסחורה", — מודיעים אנשי מחלקת־הפיקוח. — „ובכל זאת היינו צריכים להסתייע במשטרה, כי הם גילו התנגדות אלימה."

„סככת השלום" היא הגדולה והמוכרת בסככות למימכר אבטיחים בשדרות־ירושלים ביפו. שבע משפחות מתפרנסות ממכירת־האבטיחים כאן „לבעלי־מכוניות, העושים דרכם מיפו דרומה: ארבע משפחות האחים לוי, ושלוש משפחות בן־עזוז.

„חמש־עשרה שנה אני במקצוע," אומר שלמה לוי, תושב יפו, — והוא כיום בן 24 בלבד. את האבטיחים גשם בילדותו, בין ערימות האבטיחים גדל, והאבטיחים הוא כוסף להתפרנס.

„כאן הקטע שלנו. קודם אבא שלנו היה כאן. אחר כך נמאס לו, עבר ל„באסטה" (דוכן) בכרמל. אנחנו הילדים, הגיסים והנכדים, התחלנו למכור בשטח הזה אבטיחים. אף אחד לא אמר לנו כלום. הנה יש לנו אישור ממשרד השיכון, שמותר לנו לעמוד כאן. גם השנה לא השתנה השטח. זה מקום עזוב. אז גם עכשיו הקמנו את הסככה שלנו כאן. אז מה רוצים מאתנו? אנחנו כולנו בעלי עבר פלילי, על תקיפות וכל מיני דברים. למה לא נותנים לנו להתפרנס בשקט? אלה ארבעה חדשים, שנותנים כסף בשביל כל השנה. תראה, כולם יודעים שזה השטח שלנו. אף אחד לא מעז להקים כאן סככה. הם יודעים שמי שיעשה זאת יהיה מסכן.

„פתאום טוענים שזה מפריע לתנועה. אז שיעמידו שוטר תנועה. שישימו שלט „אין עצירה". זו הבעיה של הנהגים אם ירצו לעצור או אם לא ירצו לקנות אבטיח. אבל אנחנו, בעלי הסככות, לא צריכים לסבול. זה לא נימוק להרוס לנו את הסככות. זו הפרנסה שלנו, ולא ניתן להם לשבור אותנו.

„המשטרה צריכה להיות מעוניינת, שנוכל לעבוד כאן ולהתפרנס מזה. למה בכל הארץ אין בעיה כזאת? למה רק בתל־אביב? שישלמו להם, שהצבענו בשבילו בבחירות, יפסיק לרדוף אחרי האנשים החלשים, שרוצים להתפרנס בכבוד."

„תראה, — מוסיף אליהו לוי, — כך נולדנו. עם האבטיחים. אם אבא שלנו היה מיליונר, היה אחרת, אבל אבא שלנו רוכל. אז מה רוצים מאתנו?"

„אנו רוצים שידעו, שגם כדי למכור אבטיחים, גם בסככה למשך ארבעה חדשים, דרוש רשיון. אם המשטרה מתנגדת — אין רשיון. ואם אין רשיון, צריך להרוס, — מסביר מר נס.

„אין אנו נטפלים לחלשים. אנו פועלים בשיטתיות. נכון, ביום הראשון של המבצע, בשבוע שעבר, נתקלנו בהתנגדות מאורגנת ב„סככת השלום" והדלנו. אבל אין זאת אומרת, שנפסיק לפעול. הנה קודם המפורסם הביך הקים את סככת־האבטיחים שלו בצורה פרטיזאנית, ונאלצנו להרוס אותה. השנה הקים את הסככה שלו ליד הדינג, בקצה שדרות־רוקח, בהיאום אתנו — ובכל רשיון.

הרוכלים מבקשים להגיע להסדר. הם התארגנו והקימו ועד־פעולה בסיועו של אליהו יוזא, יושב־ראש ועד־הסככות. המארגן את דרום יפו, בת־ים וחולון. הוא נהלך לעזרתם, פנה אל העיריה ואל המשטרה, ביקש „ארכה של שבוע להמציאת פתרון הולם לבעיה".

עתה הכה, לא של כלפסונים, אלא של אבטיח. אבטיח שנבחר „על הסכין" והביבו באבק „בהוכחם". יש לקוות שהוא, הבאבה, לא יהיה „על הסכין"...

אפריקה

3 תנועות שחרור מתלבטות: „מיהו אנגולי"?

מאת דניס הרבשטיין (לואנדה)

בשעה שמוזאמביק מתכוננת לקבל את עצמאותה בחודש הבא, מתחוללות באנגולה, מושבה פורטוגלית אחרת, התנגשויות דמים, אשר עלו בחייהם של מאות בני־אדם.

חיילי תנועות השחרור, תחת להתקבץ ולהתאחד לצבא לאומי אחד מפוזרים להם ברבעים העויינים זה לזה של לואנדה, בירת אנגולה, שמספר תושביה הוא מיליון נפש. באחרונה החלו החיילים הללו בלואנדה ובבירה האחרות של אנגולה, לעקוב בדריכות אחר חבריהם שהפכו יריביהם.

אין כיום איש, באנגולה המאמין, כי אפשר לכבוש התנגשויות כמו אלה אשר הפילו 500 חללים בלואנדה לפני כשבועיים. „במשך 15 שנה התגבשה בקרבנו שנאה גדולה אלה לאלה", אומר ג'וני אדוארדו, מן „החזית הלאומית לשחרור אנגולה". המכהן כראש הממשלה הזמנית, „תכפת, לפתע, עלינו לעבוד זה בצד זה. הואליכות היא כבכש בלתי־נמנעת אם מדלגים מן היערות הישר אל הארמון, בלא כל תקופת הכנה".

החזית הלאומית, בראשותו של הולדן רוברטו, היא הוותיקה מבין שלוש תנועות השחרור. היא נוסדה ב־1961, כאשר החלה ההתקוממות נגד הפורטוגלים בצפון, בממלכה העתיקה קיקונגו. כיום, רוברטו, אשר עדיין לא שב ללואנדה ממבטחו בקינשסה, שבזאיר (לשעבר קונגו הבלגית), נתמך בידי ארצות הברית.

יריבתה הגדולה ביותר של תנועת רוברטו, היא „התנועה העממית לשחרור אנגולה", הנתמכת בידי ברית־המועצות, ואשר בראשה עומד המשורר אגוסטינהו נטו. תנועה זו פעלה נגד הפורטוגלים בעיקר במזרח בקרבת גבול זאמביה. שתי תנועות אלה היו מעורבות בהתנגשויות.

התנועה השלישית והצעירה ביותר, היא „האיחוד הלאומי לשחרורה המוחלט של אנגולה", בראשותו של ג'ונס סאבימבי, אשר נמנה בעבר על מפקדי הנדתהו של הולדן רוברטו.

הצלחתו הגדולה של סאבימבי מוסברת על־ידי בדיחה שסיפר אחד מפקודיו: בעת פגישת הפסגה שהתקיימה בינואר שעבר באלבור, אשר דנה בלוח הזמנים לשחרור המושבה, אמר כל אחד מן המנהיגים תפילה קצרה.

„אלוהים", אמר רוברטו, „בתוך תניכו של המיסיון הפרוטסטנטי, אני מבקש ממך להיפטר מן התוכן המוסקבאי הנוכל, אגוסטינהו נטו".

„אלוהים", אמר נטו, „כפי שאתה יודע, אינני מאמין אלא באינטרסים של האנושות, פטור אותנו מן המכשיר הריאקציוני של האימפריאליזם האמריקני, הולדן רוברטו".

סאבימבי לא ביקש דבר לעצמו, אלא התפלל כי בשאלותיהם של שני המנהיגים האחרים ימולאו. כעת, ששה חודשים לפני קבלת העצמאות, עשויה „אי־תפילתו" של סאבימבי להתגשם.

*

לאמיתו של דבר זוכה סאבימבי להצלחה משום שהוא בילה את רוב תקופת המאבק בתוך אנגולה, בדיחה לבד חייליו, גם בילה גם הוא תקופות ארוכות בזירה, אולם בדלנוהו האינטלקטואליה עלולה להזיק למסע התעמולה שלו לנשיאות.

ג'ונס סאבימבי

„הכתוב השלישי" שתפילתו נתקבלה

בגרעינו העיקרית של רוברטו היא בכך, שפחות מארבע שנות הייו באנגולה, המדינה שבה הוא רוצה לשלוט. לפני זמן קצר, בעת שנפתחה ביקורת חריפה על מנהיג התנועה העממית, נטו, הוא קבל על כך שידיו פונה אל בני עמו מפורטוגל או ממדינות אחרות באירופה. על תושבי אנגולה יהיה להסיק את מסקנותיהם בעצמם. רוברטו הבטיח לשוב ממקום מושבו בזאיר, כאשר יחל מסע הבחירות המוקדם לנשיאות.

הסכם אלבור קבע לוח זמנים לעצמאותה של אנגולה והבחירות לנשיאות עצמו לאוקטובר. עקב ההתגשויות הדמים, המכשולות הרבות, המדינה הקשה של החלפת המשטר הקולוניאלי בממשלה מקומית, נבצאות הזכוכות לבחירות באיחור של חודשים. כל המנהיגים כורזים בפומבי כי יש לקיים את הבחירה קודם ליציאתם של הפורטוגלים מן המדינה. רבים בודים באורח פרטי, כי אם לא יהיו בחירות, יכבה מי שכוחו הצבאי גדול יותר.

ראש הממשלה אדוארדו, בטוח כי הבחירות יתקיימו. „אנו עובדים כצוות ארוכה, כדי להכין את החוקה, חוק הבחירות יהיה מוכן בסוף חודש יוני".

ועדה, המורכבת מנציגיהן של שלוש התנועות, העוסקת בהכנת החוקה, מתקשה להגדיר „מיהו אנגולי". ועדת האו"ם למען הפליטים מעריכה כי כ־650 אלף אנגולים נמלטו לזאיר ועד בן תהיה להם הזכות לשוב למדינתם. תנועותיהם של נטו וסאבימבי מסכימות לכך, אולם התנועה שבראשה עומד רוברטו, אשר מאמצת את תביעתה החוקה כן הצפון, טוענת כי קרוב למיליון בני־עם אנגולה ברחו מפני הפורטוגלים וכ־450 אלף נוספים עזבו את המדינה לפני 1961. טענות אלה, לגבי אוכלוסיה של כ־6 מיליון תושבים, הן בעלות משקל רב. אולם, אם יתקיימו הבחירות, רבים סיכויו של סאבימבי לזכות, אשם בפחות מכהפיה הקולות, ושני המפלגות האחרות יאלצו להיאבק על המקום השני.

هكذا من الأصل

מכל מקום

לוחמה פסיכולוגית

כש„ישראל מעונינת בפיתוח דמשק"...

מאת עודד גרנות

לוחמה פסיכולוגית בין שני צדדים יריבים ובין מדינות — היא כלי־נשק מקובל. פעמים היא יכולה להתגלות כבלי נשק יעיל למדי, אבל חולשתה בכך שלא ניתן לבדוד את השפעתה המיידית, או גודל הפגיעה שלה, אצל הצד שכנגד.

שונה הדבר כאשר הצד שכנגד מודה ברבים ב„אבידותיו". תוך שהוא נערך להתגונן בפני סיבוב נוסף של „לוחמה פסיכולוגית עוינת" זה בדיוק מה שעשה בטאון הצבא הסורי, „ג'יש אל שעב", בסידרת מאמרים שפירסם ב־אחרונה.

„החייל הסורי, כותב הבטאון, הסכין לכך שחיי הצבא הם קבוצה של פקודות ואיסורים, לחימה ומוות, חבישת הפצעים או פצעי החבר. אך מה יקרה אם מישהו יזכיר לו לפתע את אהובתו, או את אמו, או דבר שהוא נכסף אליו ביותר ?"

„למרבה הצער, הצליחה ישראל לפ־לוש בדרך של לחומה פסיכולוגית אל מחשבותיהם ולבותיהם של הערבים. אם נביא בחשבון שהחייל הסורי, ככל אדם, נושא עמו את עקבות ילדותו ובעיותיו הנפשיות והמשפחתיות, נמצא שהלוחמה הפסיכולוגית העוינת סר־רות להדגיש את הבעיות. כולן בבת אחת, מבלי להניח לו מרחב מחשבה. היא יוצרת אצלו לחצים כבדים מ־נשוא, שיגרמו בסופו של דבר להת־מוטטותו".

כך, למשל, מנסה ישראל בעיתות רגיעה להשפיע על רגשותיו של האורח הסורי, „על־ידי השתתפות בדאגותיו בצרותיו־ובשמחותיו".

„שאם לא כן, מדוע מצטערת ישראל בשידורי הרדיו שלה על הרוגינו הורי

בטאון הצבא הסורי
„ישראל הצליחה לפלוש ללבבות"

היא שגרמה למותם ? מדוע היא מז־כירה לחייל הסורי את בני משפחתו ואת אמו החולה ? מדוע היא מחזקת אצל תושבי כפר מקויים בסוריה את תביעותיהם מהממשלה לסלול דרך אל הכפר ? מדוע משדרת ישראל מדי שבוע את תפילת יום השישי מה־מסגדים ומשמיעה לנו את פסוקי ה־קוראן ?

„על־ידי שידורי הרדיו שלה, או על־ידי סוכניה, מעוררת ישראל את רגשות התושבים הסוריים פעם בשם הדתיות ופעם בשם ההשתייכות ה־אזורית. כך, למשל, נמצא שישראל מצוינת בפיתוחו של ג'אבל אל־ערב יותר משעושים זאת תושבי המקום. פיתוחה של דמשק עומד לנגד עיניה יותר מאשר לנגד עיניהם של תושבי דמשק עצמם ומטרתה הסופית — לזרוע פירוד בין התושבים כדי שהיא עצמה תוכל להעביר לידיה את ה־שליטה".

וכך, „באשר מתמוטטת אישיותו של הפרט — וזוהי מטרתה הלוחמה ה־פסיכולוגית העויינת — מתמוטטים עמה כל הערכים והאידיאלים שעיצבה החברה באישיות זו".

*

לדברי בטאון הצבא הסורי, הלוחמה הפסיכולוגית הישראלית, שרק מלחמת אוקטובר הצליחה להפסיקה, איננה תופעה חדשה. „כבר בשנת 1245 לפני הספירה השתמש המלך גדעון בלוחמה פסיכולוגית, כדי לכבוש עיר שכנה, מבלי להזדקק להפעלת כוח — ממש כפי שעשה היטלר באוסטריה".

„בעת מלחמה מפעילה הלוחמה ה־פסיכולוגית העויינת כרוזים המושלכים ממטוסי האויב או נורים מתותחים. יש כרוזים שהאויב מכנה אותם „תעו־דה בטוחה". על גבי כרוזים אלו נכתב : „כל מי שנושא עמו תעודה זו, ייחשב לאורח מכובד אצל כוחותינו המזו־יינים אם יפול בשבי". האמת היא, טוען בטאון הצבא הסורי, כי מי ש־נופל בשבי ישראל ומציג את התעודה, מושלך מיד אל מחנות המעצר".

כדי להתגונן בפני הלוחמה הפסיכו־לוגית של ישראל בעת רגיעה ובעת קרב, יש לדברי הבטאון הסורי, לעשות שני דברים. ראשית, לטפח בחייל ה־סורי חוסן נפשי ולהסביר לו את מטרות הלוחמה הפסיכולוגית הישרא־לית ואגב כך „לזרוע בו שנאה כלפי האויב ולהוקיע את המעשים שביצע וממשיך לבצע".

האמצעי השני — לנהל לוחמה פסי־כולוגית נגדית.

הלוחמה הפסיכולוגית הסורית במל־חמה הבאה, אם להסתמך על בטאון הצבא הסורי, תראה בערך כך :

* היא תבהיר לעם ישראל כי „הלוחמה שמנהלת ישראל איננה חו־קית ומשרתת את אינטרסי השליטים ולא את אינטרסי העם".

* היא תבוא אל החזית הפנימית בתוך ישראל ותציג את „הסתירה שבין אינטרסי העם הישראלי לבין מטרות המלחמה, כפי שהוצגו על־ידי מנהיגי ישראל".

* היא תפנה אל „הרגשות ה־אישיים־נפשיים־מנטליים של הישראלים, מתוך נסיון להטיל את האחריות ל־מלחמה על אישים מוגדרים בצמרת המנהיגות הישראלית".

תקשורת

שידורי לווין ללא „תיווך"...

מאת יהודה פרדיס

לפני שנה, ב־30 במאי 1974, שיגרה רשות־החלל האמריקנית לוויין־תקשורת (א. ט. ס. 6) אשר מרחף מעל לקו־המשווה, בגובה 36,000 קמ. זו היתה תחילת הסוף של קליטת טלוויזיה קונבנציונא־לית, באמצעות לוויינים.

עד כה, רק תחנות־מעקב גדולות היו מסוגלות לקלוט שידורים אלה — לדוגמה, תחנת־הלוויינים בעמק־האלה סמוך לירושלים. היא מצוידת באנ־טנה ענקית, דמויית צלחת, בעזרתה היא קולטת את האותות החלשים של לוויין־התקשורת („אינטלסאט"). קלי־טה זאת מתבצעת בגלים אולטרה־קצרים, ובתחנה הקרקע מתורגמים זאת לגלים ארוכים יותר. הללו חוזרים ומשודרים במשדרי־טלוויזיה רגיל, כך שכל בעל־מקלט יכול לקלוט בביתו.

א. ט. ס. 6 שינה נוהל זה : מעתה ניתן לקלוט את שידוריו במישרין, מבלי שיהיה צורך בתחנת תיווך ענ־קית ויקרה, כל מה שדרוש צריך — אנטנה דמויית־צלחת בקוטר 2 עד 3 מטרים, ותיבה בגודל של ספר רגיל. תיבה זאת מכילה את כל האלקטרו־ניקה, הדרושה כדי להמיר את אות־הלוויין ולהפכו לאות, שהמקלט מ־סוגל לקבלו. עד כה, יש רק כמה אלפי מתקנים כאלה בשימוש, אך בייצור המוני, מחיר כל הציוד הנוסף יהיה בערך כשליש עד מחצית מחירו של מקלט־טלוויזיה לשחור־לבן. הה־צאה העיקרית היא כמובן באנטנות־הצלחת — לא בשל גודלן, אלא משום שהן חייבות להיות קלות, ועם זאת, לעמוד בפני סופות. לכן נוהגים להתקין צלחות כאלה מרשת־נחושת, מהודקת בפלסטיק, כשכל המערכה מעוגנת בדומה לקולט של דוד־שמש — כך שניתן לכוונה לנקודה קבועה בשמים.

*

שוב אין צורך איפוא לעקוב כל הזמן אחר הלוויין משום שהוא עומד ותקוע בנקודה קבועה בשמים : מ־דובר בלוויין „סינכרוני" — כלומר בעל מהירות סיבובית השווה לזו של כדור־הארץ, כך שמכאן הוא נראה כאילו אינו נע בכלל. לכן אפשר לוותר על כל מערכות־הכיוון היקרות של אנטנות מסתובבות.

על אף מרחקו הרב של הלוויין ה־משדר — כעשירית המרחק אל הירח — די בכך שלמשדר תהיה עוצמה של חצי קילו־וואט, מה כבר כולל את כל צריכת־החשמל שלו לתיפעול ו־כיו"ב. הדבר מתאפשר הודות לאנ־

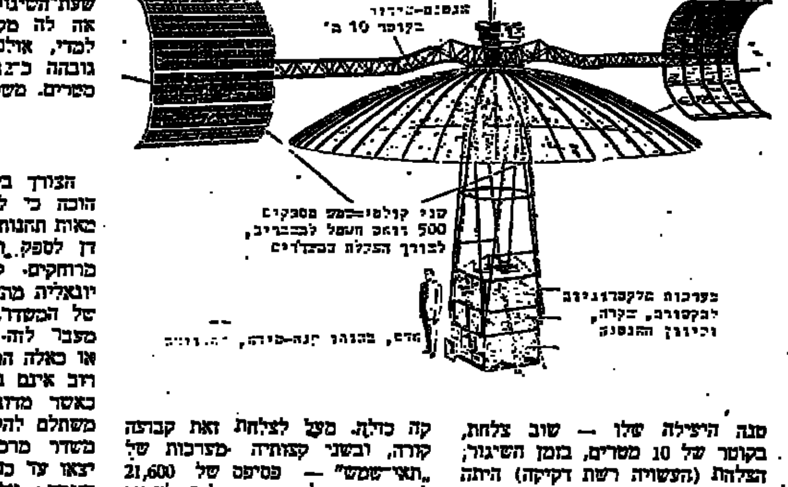

טנה הצילה שלו — שוב צלחת, בקוטר של 10 מטרים, בזמן השיגור, הצלחת (העשויה רשת דקיקה) היתה מקופלת כמו מטריה, וכאשר הגיע הלוויין למסלולו הסופי, נפתחה ה„מטריה" על־פי אות מן הקרקע. ב־עזרת אנטנה זאת, יכול הלוויין לשדר את תכניות הטלוויזיה אל אזור ה־שווה לשטחה של הודו, או של אלס־קה כולה. מעל לצלחת זאת קבוצה קורה, ובשני קצותיה מערכות של „תאי־שמש" — פסיפס של 21,600 לוחיות קטנטנות, המסוגלות להמיר אור־שמש ולהפכו לחשמל. זה נאגר בכצברים ונצרך על ידי המשדר, ל־פי הצורך : מתחת לכל המערכת מצוי המיכשור : מתקן לייצוב הלוויין ו־כיוונו המדויק אל המטרה ; 6 מקל־טים, ו־9 משדרים שניתן להפעילם ב־20 ערוצים שונים, לפי הצורך. ב־שעת־השיגור כל המערכה הזאת מצ־אה לה מקום בתוך ראש־טיל קטן למדי, אולם לאחר שנפתחה בחלל, גובהה כ־11 מטרים, ורוחבה כ־17 מטרים. משקלה — כ־1,500 ק"ג.

*

הצורך בלוויין כזה נולד שעה ש־הוכח כי לא ימצא תקציב להקים מאות תחנות־ממסר מקובלות, שתספקנה תכניות טלוויזיה לאזורים מרוחקים. קליטת טלוויזיה קונבנציונאלית מתאפשרת רק בטווח־הראייה של המשדר, או במקרה הטוב, קצת מעבר לזה. אולם ישובים מרוחקים או כאלה המצויים בשיפולי־הרים, ל־רוב אינם נהנים משרותי הטלוויזיה. כאשר מדובר בישובים קטנים, לא משתלם להקים בקרבת מקום מקלט־משדר מרכזי. ולכן, בקהילות אלה יצאו עד כה מפסידים ומקופחים. ל־דוגמה : אלסקה התפתחה לאחרונה וקיבלה תוספת־אוכלוסיה ניכרת, או־לם אוכלוסיה זאת כה מפוזרת, עד שעדיין לא כדאי להתקין רשת צפו־פה של תחנות־ממסר לטלוויזיה. כמו־כן, כל מערכת־התקשורת עדיין לקו־יה למדי, וישובים שלמים חסרים אפילו טלפון. הלוויין א. ט. ס. 6 מאפשר קשר דו־כיווני, וכך אפשר אפילו לאבחן מחלות ולייעץ בנוגע לטיפול רפואי, תוך ניצול הלוויין כמתווך. אפשרות אחרת — קיום „אוניברסיטה עממית" לאלפי סטודנ־טים, הגרים בריחוק רב מאוניברסיט־אות מרכזיות.

בקיץ זה יחדל א. ט. ס. 6 לשרת את ארצות־הברית, ולמשך שנה יוע־תק מושבו, כך שירותו כבל להודו. שם יספק תכניות טלוויזיה לימודית לכ־5000 כפרים נידחים, שברובם ה־גדול אין אפילו מיבנים של כיתות. אם תוכתר משימה זאת בהצלחה, קיימות תכניות לשיגור לוויינים נו־ספים, אשר יכסו ריכוזי־אוכלוסין גדו־לים במקומות שונים בעולם. סביר להניח, כי בעתיד גם המזרח התיכון יהנה מכך ויש אומרים כי כמה מדי־נות ערביות מנהלות כבר עתה משא־ומתן עם רשות־החלל של ארה"ב. אם כך — ייתכן כי כבר בשנים הקרובות שוב ישתנה קו־הרקיע ש־לנו : הרבה גגות יכוסו צלחות־ענק, ובעליהן יוכלו להנות מבחר מגוון ביותר של משדרים מחו"ל — ללא תיווך של עמק־האלה.

תיירות

„לאס וגאס" בעקבה

מאת מ. סייף

„אתה מבין, יש לך כאן הר־גשה שאצלנו ישנים, או כמה לא מבינים מה קורה מסביב. השקענו מה מיליונים כבדים במלונות ו־בתשתית לתיירות. אבל איפה ה־תיירות ? בחג השבועות היתה ההפוכה בבהגות מלאה. כמה כן האורחים היו תיירים ? אחוז אפ־סי זו".

כולם קוראים לו דייב. מנהל מלון באילת. מלון לא גדול ביותר, אך בעל מוניטין מצויין. יש לדייב שי־ער שחור וקצר, מבטם שרואים הר־בה, סמכות שקטה, אך מורגשת. הוא אוהב את אילת. מרעיפים עליו הצ־עות מפתות לנהל פרוייקטים גדולים יותר. מבכר להשאר במלון. הלא־כל־כך־גדול שאותו הוא מנהל ובלבד שלא לעזוב את אילת. למה אוהב את אילת ? זה דבר שלא ניתן להס־בר מילולי, הוא מסביר, זה מין קסם כזה שתופס, לתוך ישותך ואינך רוצה להשתחרר ממנו.

„אם אתה אוהב מקום, — אומר דייב — איכפת לך ממנו. חוץ מזה, אנחנו גם קצת ציונים, לא ? אילת זקוקה להרבה דברים. אבל אנחנו מדברים על תיירות. אילת צריכה תיירים, הרבה תיירים. בשבעים־ושתיים—שבעים־ושלוש גדל בה הי־צע החדרים בשלוש מאות אחוז. יפה, לא ? אבל אחוז התיירים לא גדל בצורה כה מרשימה. הרבה ציפיות נכזבו. כדי להביא תיירים צריך כמה דברים. אחד החשובים שבהם זה שמים פתוחים. יש ויכוח קשה בין מחייבי טיסות השכר ושוללי הטי־סות הללו. אולי יש משהו בדברי השוללים. אבל קודם כל שיתנו ל־נסות את האפשרות השניה. שיפתחו את השמים. ומנית, לא יצדיק עצמו, שיחזירו את המצב הנכון לקדמו־תו".

* * *

הוא איש רעים להתרועע וכולם קוראים לו דייב. יודעים שהוא אוהב את אילת, ש„איכפת לו במנה". „יש לאילת חסרונות בכל מה ש־נוגע לתיירות, ואני יודע אותם יותר מאחרים, — הוא משיח את לבו — אבל יש לה להציע לתייר יותר מ־אשר לפני שנה, או שנתיים. מלבד הים, הצלילה ובתי המלון הטובים יש לנו המצפה התת־ימי, שכמותו תמצא בודדים בעולם כולו. יש מס־עדות טובות. יש מועדוני לילה טו־בים. יש שרותים שונים, כמו צי של 300 כלי רכב להשכרה. עכשיו אני רוצה לשאול אותך : למה יבוא התייר הזר לאילת, כשמרכיב מחיר

עקבה — מבט מאילת : עיר הימורים בים סוף

הטיסה לארץ ואחר־כך מלון לאילת הוא כל כך גבוה ? אתה יודע מה מציעים לתייר הפוטנציאלי באירופה, איזה פיתויים מעמידים בפניו ? אתן לך רק דוגמה אחת : במחיר של 360 דולאר אפשר היום לטוס מכי־לאנו לבנגקוק שבתאילנד, לשהות בעיר האכזוטית ההיא 10 ימים ב־מלון מצויין, לקבל שתים או שלוש ארוחות ליום וכן סיורים בעיר, הכל כלול במחיר. שים לב, כל זה ב־360 דולאר, בעוד שרק להגיע לישראל ולאילת ולחזור חזרה ישלם התייר מאירופה מחיר גבוה יותר. אז למה שיבוא אלינו ? בגלל העיניים היפות שלנו ?

„בנו אצלנו הרבה בתי מלון ל־תיירות שאיננה. עכשיו מסבירים קומות שלמות למשרדים : רוב המלו־נות הללו הם בדרגה גבוהה. לא חשבו על התיירות העממית, שהיא חוט השדרה של התיירות. גם באילת בנו לפי אותו עקרון מסולף. כשמו־נים אחוז מן המלונות כאן הם ב־דרגה של 4 כוכבים. זה מישגה. אבל הבעיה העיקרית היתה ונשארה : איך למשוך לכאן את התיירים. לכן אני חוזר וטוען : צריך לפתוח את השמים. אם לא לגבי הארץ כולה, לפחות לגבי אילת. שיאפשרו לכאן טיסות־שכר ישירות. כמה פעמים הועלו הצעות בקשר להקמת קזינו. ההתנגדות לכך היא חריפה ביותר. לא רוצים את ענף ההימורים. אפילו שהמדובר הוא רק בתיירים זרים. ל־ירדנים אין בעיות מסוג זה. טיסות שכר מותרות אצלם ועכשיו הם עוב־דים גם להקים קזינו בעקבה, ש־יהפוך אותה לעיר ההימורים. עיר הי־מורים פירושה זרם בלתי פוסק של תיירים".

* * *

עקבה מבול. רוחצת באורות צב־עוניים. גדלה, „מתנפחת" משנה ל־שנה. מתרחבת דרומה, לאורך החוף, ומגביהה אל ההר ששורשיו בחופה.

„האורות היפים האלה מסמים קצת, — מבטחק דייב — מאחוריהם מס־תתרה עדיין עיירה די אוריאנטלית ודלה. אבל היא עתידה להשתנות ב־מהירות. יעשו אותה לעיר קיט זו־הרת. קח למשל את עניין הקזינו. יש לנו מידע כי עומדים להפוך את חל־קה הדרומי של עקבה ללאס־וגאס של כפרך אילת, את עיר ההימורים הזו מקימים בגבול שבין ירדן לסעו־דיה. הסעודים שותפים בפרוייקט ה־זה יחד עם המשפחה ההאשמית ויחד עם כמה חברות תעופה גדולות. ה־רשתות הגדולות של בתי המלון כבר מתעניינות בעסק. חברות התעופה יביאו קהמרים בטיסות שכר. אומ־רים כי ההשקעה הראשונה של הפר־קים היא כ־400 מיליון דולאר. אני לא רוצה להכנס לויכוח אם צריך להתיר פתיחת קזינו אצלנו, או לא. מה שאני כן רוצה זה שיתעוררו כבר אצלנו מהשינה המתוקה ויעשו משהו. אם לא נעשה להביא את ה־תיירים כעצמם הם לא יבואו. תקופת ההזדות והסקרנות לגבינו חלפה. הציצים היפות שלנו כבר לא סחורה. צריך להציע לתייר משהו ממשי יו־תר. אני רוצה לראות איזה פרצוף יהיה לנו כשעקבה הירדנית תהיה עיר תיירות זוהרת ומבוקשת".

תעופה

גלגולין של המטוס המצרי שלא היה

מאת יוסף מיכאלי

במסגרת התוכניות להרחבת תעשיית הייצור העצמי במצרים, הודיע „קול ערב", כי מצרים תחדש את הכוון לפתח את מטוס הקרב הא־300. אם אכן, מתעתדים המצרים להפיח רוח חיים חדשה במטוס זה, יכנס הא־300 להיסטוריה ה־תעופתית כמטוס שעבר חבלי לידה מן המכבידים והקשים ב־יותר.

סיפורו של הא־300 מתחיל באביב 1960. שלטונות מצרים פנו אל מהנדס המטוסים האוסטרי, פרדיננד ברנד־נר, בבקשה, כי יפתח מנוע סילוני בעבור מטוס הקרב העל־קולי הא־300. ברנדנר, שלא הצטיין מעולם באהדה יתרה ליהודים ואשר העניק את מיטב שירותיו במלחמת העולם השניה לחברת „יונקרס" ואחר־כך לרוסים, (להם סייע בפתוח מנועו של המפציץ טו־20) נעתר לפנייה ושם פעמיו למצרים.

כעבור שנתיים, חנך הנשיא נאצר, בטקס, רב־רושם, את פתיחות מפעל המטוסים והמנועים בחילואן : שופרות התעמולה במצרים הרבו לדבר ב־שבחו של „מטוס הקרב המצרי ה־ראשון". אולם, למעשה, תוכנן ה־מטוס במקורו בעבור חיל האויר ה־ספרדי, אך הללו נואשו מפיתוחו ו־מפעלי „היספנו", מסרו לידי המצרים את כל תוכניות הייצור. מי שעמד בראש הצוות הגרמני־ספרדי, פרופ' וילי מסרשמידט המפורסם, בא גם הוא למצרים בתקווה להשלים ב־חילואן את יצור המטוס, שהספרדיים לא חפצו בו עוד.

באותה עת, עבד גרמני אחר, קורט טאנק, בשירות ההודים, ועסק בבניית המנוע הבריטי „בריסטול אורפיאוס", שהותקן במטוס ההודי „מרוט". מסרשמידט ביקש להסתייע בידידו טאנק ולאמץ מנוע זה בעבור הא־300. אולם ב־1959 הופסק יצורו ואז החליטו המצרים לזמן אליהם את ברנדנר ולהטיל עליו את משימת יצורו של מנוע סילוני חדש.

תחילה, דומה היה, כי המפעל ב־חילואן עלה על פסי פעולה תקינים. עד מהרה, הציבה מצרים את מטוס ההדרכה הסילוני הראשון שיוצר ב־חילואן — אל קהירה (אשר היוה העתק נאמן למטוס הספרדי „היספנו סיאטה").

במקביל, הוקמה בציריך חברה מצרית, אשר שקדה על רכש מכונות ועסקה בגיוס מומחים מגרמניה, אוסטריה ושוויץ. מספרם הגיע ב־תחילה ל־340 ואח"כ הצטמצם ב־הדרגה עד ל־30.

* * *

בגלל טעות, שנשתרשה מזה שנים, מקובל לטעון, כי הא־300 נשאר ל־עולם בגדר תוכנית יומרנית וכי מ־עולם לא טס. ברם, ההיפך הוא הנכון : המטוס טס... מוקדם מדי.

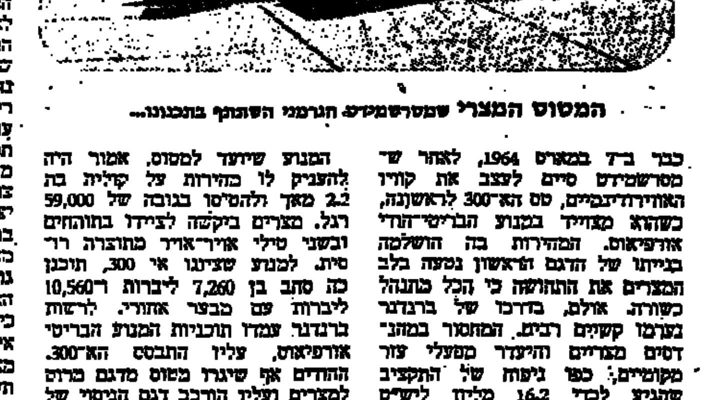

המטוס המצרי שמסרשמידט, הגרמני השותף בתכנונו...

כבר ב־7 במארס 1964, לאחר ש־מסרשמידט סיים לעצב את קווי האוירודינמיקה, טס הא־300 לראשונה, כשהוא מצוייד במנוע הבריטי־הודי אורפיאוס. המהירות בה הושלמה בנייתו של הדגם הראשון נטעה בלב המצרים את התחושה כי הכל מתנהל כשורה. אולם, בדרכו של ברנדנר נערמו קשיים רבים. המחסור במהנדסים מצרים והיעדר מפעלי עזר מקומיים, כפי גיפות של התקציב שהגיע לכדי 16.2 מליון לישיים (לפי ערך הכסף דאז). זמן קצר לאחר שנבנה אולם ההרכבה של מפעל 135 בחילואן, הולאמו כל מפעלי הבניה הפרטית במצרים. כל־חוזי המשנה עם חברות מצריות עוכבו. בזכרונותיו שפרסמו במערב, טען ברנדנר, כי המצרים שללו ממנו את הזכות לקנות ציוד אירופי כראות עיניו וביכרו את הפריטים הזולים ביותר, באמצעות מכרזים מזויפים ומשוחדים.

המנוע שיועד למטוס, אמור היה להעניק לו מהירות על קולית בת 2.2 מאך ולהטיסו בגובה של 59,000 רגל. מצרים ביקשה לציידו בתותחים ובשני טילי אויר־אויר מתוצרת רו־סית. למנוע שכינוהו אי 300, תוכנן כח סחב בין 7,260 ליברות ו־10,560 ליברות עם מבער אחורי. לרשות ברנדנר עמדו תוכניות המנוע הבריטי אורפיאוס, עליו התבסס הא־300. ההודים אף שיגרו מטוס מדגם מרוט למצרים ועליו הורכב דגם הניסוי של המנוע. אולם, ביולי 1969, הופסק שתוף הפעולה המצרי־הודי, לאחר שהאחרונים זכו להיתר מבריה"מ, ל־ייצר בעצמם מטוסי מיג 21.

* * *

המפעל בחילואן בחן 17 דגמי מנוע שונים שעברו כ־3,800 שעות תפעול. בד בבד עם מאמצי יצורו של הא־300, הציגו המצרים ב־1968 בטורינו, דגם אחר של המנוע ש־תוכנן בשביל מטוס הובלה אזרחי שעוצב ע"י מסרשמידט. המצרים השתעשעו באשליה כי יעלה בידם לייצר בעת ובעונה אחת שלושה מטוסים : אל קהירה, הא־300 ומטוס הובלה. אולם תוכניות פיתוח מנוע הסילון של הא־300, עלו על שרטון. במארס 1968 הושלמה בנייתו של המנוע עם המבער האחורי המתוכנן : לאחר 150 טיסות הרצה במרוט ה־הודי, שבהן פעל המנוע במשך 106 שעות, הובהר לברנדנר כי מפעלו נחל כשלון חרוץ. המנוע פעל כשורה רק עד לגובה של 26,000 רגל ו־עוצמתו לא הספיקה כדי לאפשר תמרון טוב ומהירות גבוהה. לאחר מלחמת ששת הימים, חזרו כמה צוותות זרים לארצותיהם וקצב ה־יצור האט עוד יותר. בזכרונותיו אין ברנדנר מתייחס להשלכות שהיו ל־מאבק הישראלי במומחי הטילים ה־גרמניים שעבדו במצרים, על החלטת הצוותות לשוב הביתה. גירסתו היא, כי יחסיו עם המצרים התדרדרו בגלל אי־התגלותו למגמות הערבית. ב־מאי 1969 אסר השר המצרי לעניני תעשיה צבאית, צדקי צדיק, על גר־מנים להיכנס למפעלי חילואן. ב־1 ביוני 1969, ששה שבועות לפני ה־מועד שנקבע לטיסת הבכורה של המטוס, עם מנועו הסילוני, הופסקה כליל העבודה במפעל 135. תשע שנים לאחר תחילתו. ירד לטמיון הפרוייקט שיותר מ־52 מליון לישיים הושקעו בו.

אולם, גם אילו באה שאלת המנוע על פתרונה, קשה להניח כי תרומתו של הא־300 לחיל האויר המצרי היתה יותר מאשר מזערית. ידוע, כי המיכ־שור הפנימי במטוס היה פשוט ב־תכלית וכי הוא חסר כושר יירוט בתנאי אי־ראות. כן לא ברור כיצד ישבו במצרים ההיבטים של מטוס יירוט על־קולי זה.

הידיעה על חידוש המאמצים ל־ייצר את המטוס איננה מפתיעה. מצ־רים מבקשת, זה כבר, להקים תעשיה אוירית עצמאית וידוע כי ב־עבר ניהלה מו"מ עם הרוסים בדבר זכיון לייצר במצרים מטוסי מיג 21.

באחרונה נמסר, כי המצרים עתידים לרכוש בבריטניה מטוסי הדרכה ו־תקיפה על־קוליים מדגם הוק ומסוקי לינקס, וכי חברות הוקר סידלי ווסט־לנד יתירו לייצרם ולהרכיבם ב־מצרים. ייתכן גם, כי הפרסום אודות הכפיר הישראלי עורר את המצרים להודיע, אף כי לא באורח רשמי עדיין, כי הם שואפים לייצר מטוס קרב מכלולם. כיום דרושה תוכנית יצור חדשה של מטוס, אשר יענה ל־צורכי התעופה העתידיים, עם מנוע וכושר תמרון טובים בהרבה מאלה שהיו להא־300. אף אם עומדים ל־רשות המצרים המשאבים הדרושים לכך, ללא בסיס בידע זר, סביר להניח כי עד שתושלם בניית הא־300, בגירסתו החדשה, יהפוך כבר לביושן. כדי להחיש את תהליכי ה־יצור, עשויה מצרים בכל־זאת להז־דקק לידע זר, ופנייה לרוסים, עלולה לסלול מחדש את דרכם לקראת מעו־רבות פעילה במצרים.

הכזא מן الأصل

מצבת חללי אוגדת־טל עודנה מוקפאת

ההורים השכולים ומפקדי יחידות־האוגדה, שיזמו הקמת המצבה בפתחת רפיח, לזכר הנופלים במלחמת ששת הימים, החליטו להקפיאה אחרי מלחמת יום־כיפור ✶ חלק גדול מן העבודה כבר מוכן

מאת **ישעיהו אביעם**

בחצר המפעל „וקטור" לתיעוש הבניה, באיזור התעשיה של עטרות ליד ירושלים, מונחים זה כשנתיים, כאבן שאין לה הופכין, כמה מאות אלמנטים של בטון טרומי ש־נועדו לשמש יסוד מרכזי של מצבת־זכרון לפועלה של „אוג־דת הפלדה" במלחמת ששת הימים ולזכר הנופלים של אוגדה זו, שמפקדה היה אלוף (מיל.) ישראל טל (טליק).

בפרוספקט, שהופץ בקרב המשפחות השכולות ובקרב אלפי הלוחמים של האוגדה, חברי־הנופלים, נכתב בין היתר: „,אוגדת הפלדה' בפיקודו של אלוף טל היתה האוגדה הגדולה ב־יותר שלחמה במלחמת ששת הימים. היא כללה חטיבות שריון, צנחנים וחיל רגלים. ב־5 ביוני 1967, עם פרוץ הקרבות, הבקיעה האוגדה את הקווים בפיתחת־רפיח וברצועת עזה, פרצה לסיני, הביסה את הכוחות המצריים, כבשה את צפון־סיני, והיתה הרא־שונה שהגיעה לתעלת־סואץ. בני היחידות הלוחמות והמשפחות השכו־לות, בעצה אחת עם המפקדים ה־משרתים בצה"ל, התכנסו והחליטו ל־הקים אנדרטה לקרבות האוגדה ויד־זכרון ללוחמים שנפלו. האנדרטה תו־צב בפיתחת רפיח, בלב חבל התנחו־לות חדש, ותשתלב במרכז־התרבות שישרת אלפי תושבים".

שנים אחדות אחרי מלחמת ששת הימים התארגנו כמה משפחות שכו־לות להקמת מצבה לזכר יקיריהם שלחמו באוגדתו של טל.

אחרי שעיין הוועד בהצעותיהם של אמנים שונים, שלא נראו למשפחות השכולות ולא למפקדים, הציע אחד מחברי הועד, דוד גלעדי, ששכל שני בנים, את בנו אמנון במלחמת ששת הימים ואת בנו גדעון במלחמת יום הכיפורים לפנות אל האדריכל ישראל גודוביץ, שהכין את התכנית למצבת־הזכרון לגדוד ה־46, וכן בניינים שו־נים באיזור קפיטוחה. הצעתו של מר גודוביץ נתקבלה בהתלהבות על־ידי ה־משפחות השכולות ועל מפקדי ה־אוגדה.

● „יער" של עמודי־בטון

מה הרעיון המרכזי? — שאלנו את האדריכל גודוביץ.

„הרעיון הוא, שהמצבה תבטא אפקט של התפוצצות עצומה, ומקומה בפיתחת־רפיח, שם החלה למעשה מלחמת ששת הימים.

„לפי הצעתי תורכב המצבה מ־מאות אלמנטים בצורת עמודי־בטון גליליים, 400 במספר, בגבהים שונים, שיוצבו על שטח של 30 דונם. על ראשי גלילי־הבטון יוצבו חלקי־שריון ונשק של צה"ל ושל הצבא המצרי. מתוך הניגוד בין עדינותו של העמוד ובין המסה של המתכת יראו האלמנטים של פלדה כמרחפים באוויר, והאפקט יהיה כעין ,יער מלאכותי' בתוך נוף שממה".

„,עצי היער' יגדלו וילכו כלפי ה־מרכז, ששם יוצבו חמישה עמודים גליליים דמויי קני־תותחים; יבראש הגליל המרכזי ,תלוי' צריח הפוך של טנק ,סטאלין'. גובה העמודים יהיה 22 מטר, וצריח הטנק ישמש כמצפה על פני איזור־הקרבות כולו. מדרגות יוליכו לצריח שבראש העמוד המרכזי. ולאורך ה־מדרגות יוצבו פרשיות הקרבות בתי־אורים ובתמונות; ובצריח שבראש יוצבו מפות של מסלולי החטיבות ה־אוגדה וקרבותיהן.

הבסיס של חמשת הגלילים המרכ־זיים ישמש חדר־התייחדות עם זכר נופלי האוגדה. אל חמשת העמודים העליונים שבמרכז ה,יער' יוליכו הכישת שבילים בין העמודים הנמו־כים, המפוזרים בשולי השטח, מרוצ־פים חצץ אדום שיובא מן הוואדי ומן המחצבות ליד כפר סובאס ב־שומרון. העמודים הנמוכים יוצבו ב־דלילות, הם ילכו ויצטופפו ויגדלו לגובה, ככל שמתקרבים אל המרכז, כך ייווצר האפקט של התפוצצות אדירה".

● האלמנטים הטרומיים הוכנו

הכל התלהבו מן התכנית, אך מר גודוביץ הבהיר שיש לבדוק בכמה יעלה הביצוע. ידידו המהנדס שמעיה בן־אברהם הגיש הצעת־מחיר של 650 אלף ל"י בקירוב. הצעה של חברת „מקורות" לבצע את העבודה בעד 900 אלף ל"י לא נתקבלה. יתר על כן, הוועד קיווה שאולי ישיג גם תרומות ממוסדות שיסכימו לממן חלק זה או זה של המצבה, ולכן לא רצה להתקשר עם קבלן אחד לביצוע העבודה כולה.

בעצתו של המהנדס בן־אברהם פנה הוועד אל מר אהרון שטורך, בעלי המפעל „וקסטור". זה הסכים לבצע את העבודה במחיר 450 אלף ל"י בלבד. „למעשה תרמתי אני את חלקי בעצם הפחתת המחיר", אמר לי מר שטורך. לפי החוזה בין המפעל ובין ועד האגודה, שנחתם ב־20 באפריל 1973, אל מר שטורך לגשת לשום שלב חדש של המצבה ללא הוראה מפורשת — שמא יימצא תורם ש־יקבל על עצמו לבצע חלק מן ה־עבודה. נקבע לוח־תשלומים, והוחל בעבודה. חודשים אחדים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים כבר היו 4/5 האלמנטים של בטון טרומי מוכנים בחצר המפעל — ומאז הם מונחים שם על שטח של מאות מטרים רבו־עים.

מדוע אין מקימים את האנדרטה? מסביר חבר הועדה מר גלעדי:

● ההעברה תעלה ביוקר

המציאות טפחה על פני היוזמים. בעיצומן של ההכנות להקמת המצבה פרצה מלחמת יום־הכיפורים, ובעק־בותיה באה הטראומה של כובד־האבידות במלחמה זו. הכיבו גם לוחמי האוגדה, שקיוו כי יתרמו ל־הקמת המצבה, והסכומים שנצטברו לא הספיקו. לכן פנו אל אישים ו־מוסדות, ובתוכם מר עובד בן־עמי שקיבל על עצמו לתורים מוסדות ו־אישים, ואל מר מולה ברנר מן „החברה הימית". לבסוף נאסף סכום שיספיק — או כמעט יספיק. אולם בעקבות מלחמת יום הכיפורים, גיוס הלוחמים לתקופה ממושכת והטראו־מה הכבדה החליטו דווקא המש־פחות השכולות להציע לאלוף (מיל.) טל ולשאר הפעילים להקפיא את ה־עניין למשך שנה. הזה ההקפאה נמ־שכת כבר כשנתיים.

מר שטורך כאב ענין זה כאב כפול. „העברת האלמנטים האלה אל מחוץ לשטח המפעל תעלה ב־50 אלף ל"י לכל הפחות. ואם כך, הרי מוטב להעביר אותם ישר למקום הקמתם. משקל כל אחד מחמשת העמודים ה־גבוהים הוא 30 טונות, ולכן יש צורך להפעיל ציוד מיכני כבד. חבל לבזבז סכום כפול על העברת האלמנטים לשטח פנוי בסביבה, רק כדי להעמי־סם שוב לשם העברתם לפיתחת־רפיח".

דוד גלעדי אינו שלם עם החלטת ההקפאה של המשפחות השכולות. „לדעתי יש לגשת עתה להקמת ה־מצבה. צריך לזכור, שנצחון צה"ל במלחמת ששת הימים נתן לנו את הכוח ואת כושר־העמידה והנשימה במלחמת יום־הכיפורים. לולא זאת — היכן היינו עומדים היום? דווקא עכשיו יש להמשיך בהנצחה, למען ידעו הדורות הבאים".

● הגיע הזמן להמשיך

ומוסיף מר גלעדי: „אמת, אחרי מלחמת יום־כיפור היה הרהור של המשפחות השכולות, שיש לעשות הפסקה, ואמנם הוסכם כך בפגישה עם טליק. אך שידעתי — אז כעתה — היתה, שיש להמשיך". ולא עוד, אלא שלדעתו יש להקים מצבת־זכ־רון גם באום־כתף, שם לחמה ופרצה האוגדה של אלוף (מיל.) אריאל שרון.

גם אדריכל גודוביץ סבור שיש להמשיך, „ולא רק משום שאני תיכ־ננתי את המצבה, וטבעי שכאמן אני רוצה לראותה עומדת על תילה. מתוך המגעים עם המשפחות השכולות נע־שיתי לא רק אבי־הרעיון, אלא גם כעין בן־ארכיון של המשפחות, מעבר להתחייבות הכתובה של אמן. עשיתי מלאכתי שלא על מנת לקבל פרס. סוף סוף עברתי טראומות ככל אדם בישראל. גם לי יש ילדים, ומרגיש אני שכולנו חייבים לנופלי ,אוגדת־הפלדה' חוב גדול של חיים".

גם טליק בעד הקמת המצבה, אלא שקיבל את החלטתן של המשפחות השכולות, ואם יוחלט לבטל את ה־הקפאה, יוסיף לטפל בנושא כבעבר. גם חיים צדיני אינו מתנגד. הבעיה היא שאחרי מלחמת יום כיפור עומד הכל במצב לא רגיל, ולרבים נראה, שהקמת מצבה למלחמת ששת הימים דווקא אולי איננה במקומה.

אבל ממלחמת יום הכיפורים כבר חלפו 18 חודש ומעלה. עיקר המלא־כה נעשה, הכספים הוצאו, ולמה לא להקים המצבה לזכרם של אלה, ש־אפשרו לצה"ל להלחם את מלחמת יום הכיפורים כשגבו אינו אל הכל־עת או כרם־שלום, אלא הוא עומד קרוב לקאהיר יותר מלבאר־שבע?

„החוברת הצהובה", המתמטיקה וה„בגרות"

מאת **יחיאל לימור**

תכנית משרד החינוך לרפורמה בלימודי התיכון עוררה ציפיות וגם התנגדות

כנס החירום שערכו השבוע המורים למתמטיקה — וק־ריאת הזעקה שהשמיעו על ה„פגיעה" במקצוע זה — מי־קדו את תשומת־הלב לשינו־יים ה„מתבשלים" במערכת הלימודים התיכוניים ובחי־נות הבגרות. פרטי השינויים הללו היו עד־עתה נחלתם הכמעט־בלעדית של המנהלים והמורים שקיבלו. את „החו־ברת הצהובה".

החוברת „צהובת־הכריכה" שנשלחה על־ידי מנכ"ל משרד החינוך והתר־בות למנהלים מקפלת, בשלושים ו־שבעת עמודיה, מהפכה בתחום הלי־מודים התיכוניים. אחד „הקרבנות" של מהפכה זאת הוא מקצוע המתמ־טיקה, אך אין הוא „הקרבן" היחיד. שכן, „החוברת הצהובה" — הנושאת את הכותרת „ארגון הלימודים בחטי־בה העליונה ומתכונת בחינות הבג־רות" — קובעת כי החל בשנת הלי־מודים תשל"ו יחולו שינויים ארגוניים ותכניים במבנה הלימודים בכיתות י'—י"ב.

החוברת החדשה אינה מבשרת בי־טול בחינות בגרות או הפיכת בתי־הספר למוסדות 'פתוחים'. בחינות ה־בגרות ימשיכו להתקיים ומסגרות ה־לימודים יישארו ממוסדות. מדוע אי־פוא זכתה התוכנית החדשה לשבט מפי פרופסורים באוניברסיטת ת"א על „הרוח החדשה" המנשבת בין דפיה? ד"ר כרמי יוגב, יו"ר הוועדה לחינוך על־יסודי במשרד החינוך, משיב קצרות: „יש בה נסיון לתת אוטונומיה לבתי־הספר".

החוברת מציינת סיומה של תקופה ארוכה של התמודדות עם בעיית בחי־נות־הבגרות. בשנת 1970 הוקמה וע־דה מיוחדת לרפורמה בבחינות הבג־רות, אך רק לאחר שהשלימה את עבודתה, התעוררו אנשים בראשי משרד החינוך והחל כיצד אפשר ל־החליט על רפורמה בבחינות־הבגרות בלא לשנות את מתכונת הלימודים בבית־הספר העל־יסודי. כך פותחה ועדה נוספת, שעליה הוטל לבדוק את לימודי כיתות י'—י"ב.

עבודת הועדה, שהתפצלה לתת־ועדות־מישנה, נמשכה תקופה ארוכה, ורק בשה"ז 1974 נתגבשו מסקנותיה שנעקו בחוברת שהפיץ מנכ"ל משרד החינוך והתרבות.

● „יחידות לימוד"

„ההכרה לתכנן את הלימוד בבית־הספר העל־יסודי במסגרת תלת־שנ־תית, במקום ארבע שנתית, נבע מ־כך שהקמת חטיבות־הביניים נגסה במידה גוברת והולכת את שנת הלי־מודים התשיעית מביה"ס העל־יסודי וצירפה אותה לחטיבת הביניים", אומר מנכ"ל משרד החינוך, התרבות, אליעזר פלד, „בה־במידה גדלו שיעורי ההטרוגניות של אוכלוסית ה־תלמידים בבתי־הספר העל־יסודיים. העובדה זאת הביאה לצורך בגמישות רבה יותר בקביעת ההרכב הרמה של מקצועות הלימוד, המגי בחינות־הבגרות של כל תלמיד".

עיקרה של מתכונת הלימודים ה־חדשה מנוסח בחוברת במשפט א־חד: „יש לאפשר במידה רבה לכל תלמיד, בהתאם לכישוריו, נטיותיו ו־תחומי התעניינותו לבחור לאחר הת־ייעצות עם היועצים בביה"ס ובאי־שורם את היקפו ורמתו של כל מק־צוע ואת קצב לימודיו ומועדי בחי־נותיו". המתכונת החדשה מציעה אל־טרנטיבות מרובות, המיוסדות על מו־שגים חדשים הנקראים „יחידות־לימוד" או „רמות־לימוד".

יחידת לימוד היא חומר הלימוד ש־יכול תלמיד בינוני ללמוד בשלושה שיעורים שבועיים, כלומר חומר ה־נלמד שנה תמימה בשלושה שיעורים בשבוע. מספר יחידות הלימוד שיל־מד כל תלמיד בשלב הסופי של הת־ארגנות החטיבה העליונה יהיה בכי־תה י' — 12 יחידות (ושעור מחנך), בכיתה י"א — 11 יחידות (ושעור מחנך) ובכיתה י"ב — 10 יחידות (ושעור מחנך). בסך־הכל ילמד ה־תלמיד, 33 יחידות ושלושה שעורי מחנך, כלומר 34 יחידות.

● במקום מתימטיקה מקצוע מדעי אחר

יחידות הלימוד שיהיו חובה ב־ביה"ס העל־יסודי העיוני הן יהדות, עם ישראל ומדינת ישראל (מטע יהו־דות), לימודים כלליים — ספרות, היסטוריה, שפה זרה (שבע יחידות), מדעים (שבע יחידות), חינוך גופני (שתי יחידות), ושעור מחנך (יחידה אחת). שמונה היחידות הנוספות יי־בחרו על־ידי התלמיד עצמו — וזה אחד החידושים של הרפורמה.

עד כה היה כל תלמיד חייב בשבע־שמונה בחינות. מעתה יוכל לצמצם את מספרן בתנאי שבכל הבחינות גם יחד יצבור 20 נקודות. חישוב הנקו־דות הוא פונקציה ישירה של „רמת הלימוד" ותלמיד הנבחן במספר מק־צועות ברמה גבוהה, יוכל לצמצם את מספר־הבחינות שיהיה חייב בהן.

הרי דוגמה בתלמיד שייבחן שבע בחינות בגרות: ערכה של הבחינה בהבעה עברית הוא שתי נקודות. במספר נקודות זהה ניתן לבחינה ב־תולדות עם ישראל ובאזרחות. תל־מיד זה יוכל להבחן במקצוע אחד ברמה גבוהה, הדבר יקנה לו חמש נקודות, ובשלושה מקצועות ברמה בינונית, ששניים מהם יקנו לו שלוש נקודות והשלישי ארבע, ובסך־הכל — 20.

דוגמה אחרת היא של תלמיד מצ־טיין שייבחן בחמישה מקצועות בל־בד: הבעה עברית (שתי נקודות), תולדות עם ישראל ואזרחות (שתי נקודות), שתי בחינות ברמה גבוהה (כל אחת חמש נקודות) ובחינה ב־רמה גבוהה עוד יותר (שש נקודות). סה"כ — 20 נקודות.

חלק ממקצועות הבחינות כפוי (ש־פה זרה, תנ"ך), אך התלמיד לא יהיה חייב להבחן במתמטיקה (במקרה זה יהיה עליו לבחור מקצוע אחר מתחום המדעים), ובעיקר יוכל לבחור במק־צועות לימוד חדשים, שעד כה לא היו חלק של מערכת הלימוד, כמו אמנות, מוסיקה או מדעי־החברה. על ההלכה זו יצא, כידוע, קצפם של מורי המתמטיקה.

ד"ר כרמי יוגב, כמנהל גימנסיה „הרצליה" בתל־אביב, מציין כי לק־ראת שנת הלימודים הבאה יציע ל־תלמידי כיתות י' בבית־ספרו לבחור כמקצועות בחירה נושאים כמו פי־לוסופיה, סוציולוגיה, משורדאות, מו־סיקה, לימודים צבאיים ואפילו כל־כלת־בית.

גימנסיה „הרצליה", ומספר בתי־ספר על־יסודיים אחרים החלו בהג־שמת תכניות הלימודים שלהן לפני צאת החוזר של מנכ"ל משרד החינוך. עתה, עם הנהגת השיטה החדשה ב־מערכת כולה, אומר ד"ר יוגב: „אנו רוצים בגמישות גדולה יותר בבתי־הספר. ניתנת לבתי־הספר אוטונומיה רבה לקבוע מה ללמד. ההנחה שלנו היא שהמנהלים והמועצות הפדגוגיות יודעים טוב יותר מאנשי משרד ה־חינוך מה טוב לתלמידים. ברור, משרד החינוך יצטרך לאשר את תכניות הלימודים, אך היוזמה תבוא 'מלמטה'".

מרחב־התמרון המוצע לבתי־הספר, לגבי קביעת מועדי הבחינות כבר עו־רר ביקורת. כי מעתה גם כיתה י"א תהיה „גיהנום של בחינות בגרות". ד"ר דן רונן, יועצו של שר־החינוך, משיב על כך כי הכוונה היא להפוך את הבחינות לחלק של המכשיר ה־חינוכי, ולהפחית את השפעתן כמכ־שיר חיצוני. בחינה נערכת בבית־הספר בכל כיתה ובכל השנה, „ואנו רוצים שגם בחינות הבגרות יהפכו לחלק של מערכת הלימודים".

במהלך עבודתן של הועדות השו־נות במשרד החינוך נבחנה גם אפ־שרות לבטל כליל את בחינות הבג־רות, אך האוניברסיטאות תבעו את המשך קיומו של „המכשיר להערכה ולמיון הישגים" התיכוני, כי ב־היעדר בחינות־בגרות ייאלצו הן להנ־היג מבחנים לקביעת רמתם והישגיהם של המועמדים.

„פירוש הדבר היה פגיעה בתלמידי התיכון — מטעים אליעזר פלד — ע־כן, ספק אם בוגרי התיכון היו מסו־גלים לעמוד בהצלחה בבחינות בגרות אוניברסיטאיות לאחר שירות צבאי של שלוש שנים. החיילים המשוחר־רים היו חייבים להתכונן לבחינות ומאבדים שנה נוספת".

בחינות הבגרות לא ייעלמו. ד"ר כרמי יוגב מקווה, שלא רק יצטמצם מספרן בהתאם לבחירת התלמיד, אלא אף, דרך הלימוד וההתכוננות אליהן תהיה שונה. „הייתי רוצה, ואני אומר זאת בגדר עצה, שמספר המקצועות הנלמדים בו־זמנית בכיתה יהיה קטן יותר. אולי שש־שבע במקום תרי־סר כיום. זה יתן לתלמידים זמן רב יותר לקריאה, להתעמקות וללימוד עצמי".

● לקראת בתי"ס תיכוניים „גדולים"

צמצום כמספר מקצועות הלימוד הוא בגדר עצה. צמצום שעות הלימודים בחטיבה בב־10 אחוז הוא הנוהג. „אם תלמיד לומד 40 שעות בכיתה ו־15 שעות בבית הוא עובד קשה יותר מ־המבוגרים, או שהוא סתם 'מורח'", אומר ד"ר יוגב. „צמצום שעות ההו־ראה יתן לתלמידים יותר זמן פנוי לטיפוח ופיתוח עצמי".

הצמצום יהיה מדורג: בכיתה י' ילמדו 37 שעות שבועיות במקום 38 כיום, בכיתה י"א — 34 שעות במקום 38, ובכיתה י"ב 31 שעות במקום 36 כיום. ד"ר יוגב מקווה שכבר ב־תשל"ו או אולי בתשל"ז, תאורגן מ־ערכת ההוראה באופן שלתלמידי ה־שמיניות יוקצה יום אחד חופשי מ־לימודים בשבוע.

הרפורמה במבנה הלימודים בחטי־בה העליונה של ביה"ס העל־יסו־די תתחיל להתבצע בשנה הבאה. י־יתכן שכבר בתשל"ו יהיו בתי־ספר אחדים שתלמידיהם ייגשו לבחינות ה־בגרות על־פי המתכונת החדשה. ב־תשל"ז כבר ייבחנו כל תלמידי ה־שמיניות לפי שיטת „הנקודות", „ה־רמות" וה„יחידות".

ביצוע הרפורמה יהיה כרוך ב־קשיים לא מעטים. הנהגת מקצועות חדשים תלויה במשאבים כספיים ו־בעיקר במספר מספיק של תלמידים. אחד הפתרונות הוא כיתות רב־גי־ליות בקבוצות שאינן קשורות ב־מבנה הלימודים הסדירים — ובשי־עור לאמנות אולי ישבו בצוותא תל־מידי כיתות י', י"א וי"ב.

אך זהו רק פתרון חלקי. הפתרון המסתמן באופק הוא צמיחת בתי־ספר גדולים, שיבלעו את הקטנים, שכן רק בתי־ספר גדולים, שבהם מ־אות רבות של תלמידים, יוכלו להצ־יע מבחר גדול ומגוון של מקצועות־בחירה. אנשי חינוך חוששים כי הנה־גת הרפורמה רק תגדיל את הפער בין בתי־הספר „החזקים" ו„החלשים", שכן האחרונים לא יוכלו להעשיר את תלמידיהם מעוני־הטיפוח, כפי ש־יעשו זאת בתי־הספר „החזקים", ב־רובי־התלמידים.

רפורמה וספקות בצדה

מאת **יצחק שפירא**

בעל המאמר הוא מנהל בית־הספר הריאלי העברי בחיפה.

בחדשים האחרונים נתבשרנו על שינויים וחידושים שונים, שיש בדעת משרד החינוך לשנות ולהנהיג בחינוך התיכון — מקצתם לאלתר, ומקצתם לאחר שהועדות המיוחדות שמונו לכך, תשלמנה את מלאכתן. הכוונה המוצהרת היא חידוש פני־החינוך והתאמתו להתפתחויות, ש־חלו בחינוך בעולם הרחב.

בכלל החידושים, שכבר ניתן להם פומבי:

✶ ביטול שיטת ה„מגמות".

✶ חופש נרחב לתלמידים לבחור לעצמם תוכניות־לימוד ותוכניות־בחי־נה.

✶ צמצום שעות־הלימוד בכתות העליונות של בית־הספר התיכון.

✶ פיזור בחינות־הבגרות על פני שנים אחדות.

✶ ביטול שעורי־הגדנ"ע ה־שבועיים.

✶ ביטול המתימטיקה כמקצוע־חובה בבחינות הבגרות.

ראוי משרד־החינוך לשבח על היוז־מה לחידוש פני־החינוך במדינה. אולם רב הספק אם הכיוון, שחלק מהחי־דושים המוצעים נוטה אליו — כיוון העולה בקנה אחד עם כיוון „החינוך הפרוגרסיבי" בארצות־הברית ובאנג־ליה — הוא כיוון רצוי בכללו; ורב עוד יותר הספק, כלום זהו הכיוון להפנות בו את פני־החינוך בישראל במצבנו הנוכחי.

✶

תנועת „החינוך הפרוגרסיבי", ש־מקורה בארצות־הברית בתורה ה־חינוכית של דיואי, ושרשיה מגיעים עד רוסו, פסטאלוצי ופרבל, עלתה ב־עשר השנים האחרונות על פסים קי־צוניים, שהונהגו בעיקר בידי הפלג ה„נאטוראליסטי" של התנועה. ואלה סימניו העיקריים של „החינוך הפרוג־רסיבי" ברוב המוסדות, ששם הוא נהוג כיום:

✶ צמצום יסוד־המרות בבית־הס־פר או ביטולו הגמור.

✶ הרחבת חופש־הבחירה וחופש־העשייה של התלמידים.

✶ הפיכת תהליך־הלימוד בבית־הספר לחוויה נעימה ונוחה.

✶ הימנעות מהטלת עול־לימודים ועול־חובות על התלמידים.

אולם גם בארצות־הברית מתגברת עתה והולכת הביקורת על שיטת־חינוך זו, לא רק במחנה של הוגי־הדעות, ששם היתה חריפה גם בעבר, אלא גם בקרב אנשי־המעשה של ה־חינוך. רבים זוקפים את הרמה ה־נמוכה של החינוך בארצות־הברית ל־חובתה של שיטה זו. גם באנגליה נתרבו בשנים האחרונות הקולות ב־מחנה־המחנכים, התולים בהשראה של שיטת־חינוך זו את הקולר של רבים מן החליים, הנותנים כיום את אותו־תיהם בחינוך שם; וביחוד זוקפים לחובתה את המתירנות היתרה ואת האלימות, הפושות בקרב הנוער ה־לומד.

ביטוי חריף לקולות אלה באנג־ליה ניתן ב„ספר־שחור", שפירסמה קבוצת מחנכים אנגלי־שם. בימים ה־אחרונים ניתן ביטוי למורת־הרוח על שיטה זו גם בפי מוסדות־שלטון ו־מוסדות־תעשיה שונים, שהתלוננו לחי־ייב בבחינות מסיהם מועמדים אק־דמאים, המבקשים אצלם תעסוקה: כי לדבריהם מעידות התעודות האקדמיות של בוגרי מוסדות־החינוך רק על הישגים במקצועות שבחרו בהם, בעוד ידיעותיהם במקצועות שלא בחרו ב־שלא נבחנו בהם, וביחוד במתימטי־קה, כמעט כאפס.

✶

כאשר בימים כתקנם יש ספק, ה־רצון להעלות את החינוך בישראל על פסים, שעם היותם כפיסים את הדעת של חלק מן הנוער, טמונה בהם סכנה לרמת החינוך התיכון ולשיעור קומתו האינטלקטואלי של בוגריו — על אחת כמה וכמה רב הספק במצ־בנו הנוכחי. עוד לא הספקנו להפיק את הלקחים החינוכיים העיקריים, מ־מלחמת יום־כיפור, וכבר מטפחים ספיחים של מלחמה זו על פנינו. הד־בר תובע להחיש הסקת המסקנות הנובעות ממנה. אחת המסקנות המר־כזיות היא, שעיקר סיכויינו לעמוד במאבק על עצמאותנו ולהבטיח לעצ־מנו מעמד ראוי לשמו בזירה העול־מית, נעוץ באיכותנו כעם יוצר ולוחם, בחוסן־רוחנו, ובדבקותנו ביעוד־נו ההיסטורי.

מכאן מתחייב, שהיעד המרכזי של החינוך בשנים הקרובות צריך להיות חיזוק עמוד־השדרה הרוחני והמוסרי של הנוער — שנתחייבו להתמודד עם אתגרים אינטלקטואליים וחינוכיים; שנוסיף את כושרו לעמוד בחובות ו־לשאת בעול מצוות לאומיות, אפילו הן קשות; ושנחזק זיקתו למורשה ה־תרבותית והמוסרית של האומה ול־ייעודה, ונרחיב את הבנתו אותם.

✶

לאור יעד זה יימצאו החידושים, שמציע משרד־החינוך, לא רק לוקים בחסר, אלא שמקצתם סותרים אותו:

א) שיטת המגמות — שעל ביטו־לה הוכרז בימים אלה, בלא שנעשה מחקר יסודי בדבר יעילותה או אי־יעילותה — עיקר יתרונה הוא שהיא מציבה לפני התלמידים בכיתות העל־יונות מוקד לימודי של מקצועות קשו־רים זה בזה, שהתלמיד היה מחויב ללמדם על פי תוכנית מודרכת, וכך היה רוכש כושר חשיבה לעומקם של תחומים אינטלקטואליים מסויימים ו־כושר התמודדות עם אתגרים, שהם מציבים לפניו. אמנם השיטה היתה נוקשה יותר על המידה — אבל כוחו הפורמאטיבי של מיבנה־הלימודים לפי מגמות רב מאד; ובוגרי רוב ה־מגמות, שהגיעו לבתי־ספר גבוהים ב־ארץ ובחוץ־לארץ, הפליאו את מו־ריהם בעיקר בכושר העבודה הרוח־נית ובהרגלי העבודה המדעית של־הם. רב הספק אם קבוצות־הלימוד, שירכיבו התלמידים, תוכלנה לשמש גורם פורמאטיבי ומטפח כושר־העמ־קה באותה מידה; שכן קבוצות אלה תורכבנה ללא מרות מכוונת של בית־הספר, על יסוד מניעים ועיונים, ש־מקצתם עלולים להיות מקריים ו־מקצתם נובעים מכושר־שיפוט חסר־בשלות וחסר־נסיון.

ב) קיצוץ שעות־ההוראה בכיתות ה־גבוהות של בית־הספר התיכון, ש־תכליתו לאפשר הרכבת קבוצות־לימוד רבות לפי בחירת התלמידים, עלול לתת אותותיו לרעה בחינוך התיכון: הוא יביא בהכרח לצמצום חומר־הלימוד במקצועות חשובים רבים, ו־בראש ובראשונה בלימודי־היהדות — דווקא בשעה שצרכי השעה מחייבים הר־חבת לימודי היהדות והעמקתם.

ג) גם בביטול חובת הבחינה במא־תימאטיקה טמונה בו סכנה לשיעור־קומתו האינטלקטואלי של בוגר בית־הספר התיכון. המאתימאטיקה היא אחד המקצועות היעילים ביותר לפי־תוח כישוריו האינטלקטואליים של התלמיד; ובימינו כמעט אין לך מק־צוע מדעי, שההבנה בו איננה מותנית בידיעה יסודית במקצוע זה. את ה־חלוקה במבקים בריבוי הכשלונות ב־מקצוע זה בבחינות־הבגרות. כלום זו הדרך לטפל במגרעת, שבנקודת־ראות לאומית היא מחייבת חיפוש דרכים עיניות לשם תיקונה?

ד) ביטול השיעור השבועי של מק־צוע הגדנ"ע סותר את צרכי־השעה. אמנם ברוב בתי־הספר מצבו של מק־צוע זה לא השביע רצון, ורב הס־פק אם השיג את מטרותיו הרבות. אבל גם המעט שהושג — ובבתי־ספר רבים היה המעט הזה מרובה למדי — רב ערכו מבחינת הכנתם והכשרתם של בני הנוער לקראת התפקידים ה־קשים, הנכונים להם עם צאתם מבית־הספר, ובבחינת חיזוק תודעתם הבט־חונית בהיותם בבית־הספר. כלום מצ־בנו כיום מרשה לנו לבטל גם את המעט הזה?

✶

הדברים שאמרנו דים להבהיר, כי חלק מן החידושים, שנתבשרנו עליהם מטעם משרד־החינוך, איננו עולה בקנה אחד עם צרכי־השעה. ה־דגש הוא ב„חלק" — כי בכלל החי־דושים הרבים יש גם העשויים להיות לברכה לחינוך; ואעמוד רק על אחד מהם, הוא שהוא עשוי להיות מפ־תח לנטילת עוקצם של החידושים ה„רעים", שמנינו לעיל.

זהו החידוש בדבר הרחבת האוטו־נומיה של בתי־הספר התיכונים והענ־קת זכות למנהליהם לבחור בעצמם את מתכונת־הלימודים ואת מתכונת־הבחינות הרצויות להם. בית־הספר, שהכותב עומד בראשו, בוודאי ינצל זכות זו לבחור את הטוב שבחדש ולה־ניח את הפגום שבו. יש לקוות, שגם בתי־ספר רבים אחרים יבחרו בדרך זו, אשר תהיה לברכה גם בשל יצי־רת יחוד של גיוון ושוני במיבנהו של החינוך התיכון במדינה, רק זאת נקווה, שאל ההכרזה בדבר הענקת אוטונומיה מרובה לא יחולו סייגים שירוקנו אותה מתוכן.

התג"ים לקבע!

לצה"ל דרושים

בחילות האויר, הים והיבשה

קצינים — בתפקידים שונים.

חוגרים — בתפקידי פיקוד — בוגרי קורס מ"כים או קורס פיקודי אחר.

חוגרים — בעלי הכשרה במקצועות הטכניים מכל הסוגים.

חוגרים — בתפקידי מנהלה — אפסנאות, מחסנאות ונהגים.

✶ מסיימי שרות סדיר בצה"ל בוגרי 10 שנות למוד לפחות וחסרי מקצוע יוכשרו במסגרת השרות בקבע במקצועות שונים.

✶ מקומות־השרות בכל חלקי הארץ.

✶ לבעלי מקצועות חיוניים שיתנדבו לתקופות ארוכות, יינתנו תנאים מיוחדים.

על המעוניינים בפרטים לפנות אל:

● **קצין העיר באר־שבע** — מדי יום א' בשבוע משעה 9.00—17.00.

● **קצין העיר חיפה** — מדי יום ב' ר"ה' בשבוע משעה 9.00—17.00.

● **קצין העיר ירושלים** — מדי יום ג' בשבוע משעה 9.00—17.00.

● **רמת־גן, רח' מודיעין 100** — בימים א'—ה' משעה 9.00—17.00.

● **או בכתב לד.צ. 2146, עבור קבע.**

هكذا من الأصل

לא הכל תלוי במזל!

צילום כתחביב

מאת יהודה פרדיס

כל חובב-צילום שכבר עבר את השלב הראשון של „סירון ירוק", מש־תוקק להפיק תמונות בעלות „תוכן". הוא אומר — תמונות האומרות משהו — לא רק למצלם, אלא לכל מי שית־בונן בהן, גם ללא הסבר מקיף. לרבים, האידיאל הוא צלם העי־תונות, אותו אשף-מצלמה, ש־תמיד יודע להפיק תמונות ה־מדברות בעד עצמן! בתמונות כאלה, תמיד מתרחש משהו, ו־לכל תמונה סיפור משלה, שניתן להבינו במבט ראשון, ללא פירוש מייגע. מה יש לצלם-עיתונות, שאין לנו?

ברור כי לצלם המקצועי יש הרבה נסיון וידע, ציוד מתוחכם וכיו"ב. אולם כל אלה רק מסייעים לו במשימתו, בעוד שהעיקר אינו רק נחלת המקצועיים. ה־מדובר בדמיון וסבלנות ובמידה גדושה. אין קונים תכונות אלה בחנות, ביחד עם המצלמה או הסרט; יש לעמול קשה, עד שהדמיון והסבלנות הופכים לנו ל־טבע שני — אך בקצת מאמץ, נוכל להגיע לדרגה, שבפעם לפעם נצליח ל־שפר את תמונותינו בעזרת שני הסמ־מנים הנ"ל.

במקום הרבה תיאוריה, הנה דוגמה מו־חשית: תוך כדי משימת־צילום שיגרתית, עברתי ליד בתי-המלון הגדולים ברחוב הירקון בתל-אביב, כשעיני נתקלו בקבצן שישן על מדרגות-הכניסה של מלון-פאר. היתה זאת שעת-בוקר מוקדמת, ונראה כי שוער-המלון טרם הספיק להבחין בקבצן ולגרשו.

באופן אינסטינקטיבי, כמעט, כיוונתי את מצלמתי לעבר הקבצן, וכבר רציתי ללחוץ על הכפתור. אולם ברגע האחרון היססתי: תמונה של קבצן ישן? כמוה כבר יש בלי־די, ואפילו באוסף הפרטי שלי מצויים כבר כמה וכמה צילומים כאלה. מה, איפוא, אחדש? חוץ מזה, הדמות הישנה, שרועה על המדרגות, היתה סטאטית מדי, וכל הקומפוזיציה משעממת (עוד קו מקביל למדרגות). לו רק היה קורה משהו! קצת פעולה, קצת מתח!

מרחוק ראיתי זוג מתקרב, וזה נתן לי רעיון: לצלם את הזוג, כשהוא עובר ליד הקבצן. תפשתי עמדה כעבר למד־רכה, כיוונתי את המצלמה, והמתנתי בסבלנות עד לרגע, בו יהיה הזוג בקו־ראייה ישר, ביני לבין הקבצן. הכל הלך למישרין פרט לתקלה קטנה: בהתקרב הזוג, הציפו שניהם מבט חטוף לעבר הקבצן — שהם פזילה קצרצרה בזוית־עיניהם — דבר שכמעט לא ניכר ב־חזותם. המשיכו ללכת כאילו לא קרה דבר. מובן שלא לחצתי על הכפתור, משום שאז הייתי מקבל תמונה שבה אין כל קשר בין שני מרכיביה ה־עיקריים.

המשכתי לעמוד במקומי, אך בשבת בבוקר קשה למצוא הולכי־רגל רבים באותו קטע של הרחוב. המתנתי 5 דקות, 10 דקות, וכבר אמרתי לוותר על כל הרעיון; הנה התקרבה תיירת זקנה ב־צעדים איטיים. כיוונתי את המצלמה, וכמעט התאכזבתי: התיירת חולפת על פני הקבצן מבלי להבחין בו! ברגע האחרון ממש, קלטה את דמותו מזווית־עיניה, נעצרה קמעה, והעיפה מבט תמה לעבר הקבצן הישן. כל זה קרה תוך חלקיק של שנייה, ומייד המשיכה ב־דרכה. אולם חלקיק-שנייה זה הספיק לי לשם לחיצה על הכפתור — הרי הכל היה כבר מכוון מראש: מרחק, צמצם, מהירות, ואפילו זווית־הראייה!

אין זאת תמונה „גדולה", ובוודאי לא תזכה בשום פרס בתחרות או תערוכה. גם מבחינה טכנית אינה מושלמת (חס־רים גווני־ביניים, בגלל האור הבהיר). אך כל מי שרואה תמונה זאת, מבין מייד, מה מתרחש כאן, מה הסיפור ש־רציתי לספר, ומדוע חשבתי לנכון ל־הנציח מעמד זה.

צילומי ילדים

הדמיון והסבלנות טובים לא רק ל־הפקת תמונות כמו בדוגמה שלנו, אלא גם להנצחת המשפחה, בייחוד הילדים: את אלה קשה מאד „להעמיד" בפוזות מעניינות ופוטוגניות, משום שהקטנים אינם מסוגלים להתרכז זמן רב, וכעבור דקה או שתיים, כל העניין נמאס עליהם. במקום זאת, טוב יותר לעקוב מרחוק אחר מעשיהם, לרדת לעומקם של מש־חקיהם, ולנסות לנחש ולנבא, מה יעשו בעוד דקה או שתיים (למשל, לפעמים הורה מנוסה מסוגל לצפות מראש, מתי יתחילו לריב, לצחוק, לפזז וכיו"ב). אם נדע לחזות מראש את אשר יקרה, והיכן זה יקרה, עלינו רק לכוון את המצלמה אל אותה נקודה מסויימת, ל־המתין בסבלנות, וללחוץ על הכפתור כאשר המאורע המיוחל מתרחש, סוף־סוף. לפעמים פירושו של דבר המתנה של דקה או שתיים, אולם ייתכן בהחלט שנאלץ לחכות דקות רבות — ואולי ב־סופו של דבר, התחזית שלנו נתבדתה. מילא — לא הפסדנו הון רב, ולכל הפחות, רכשנו עוד קצת נסיון בהת־חקות אחר המתרחש סביבנו.

מה ערכה של מודעה מטעם משרד הקליטה

מאות משפחות עולים מארצות הרווחה ששכרו דירות בשכר דירה קבוע ל־12 שנה — כמובטח במודעות בעתונות — נתבעות עתה להעלות את שכר הדירה בשיעור המערער את קיומן

מאת יוסף וקסמן ועמוס לבב

באיזו מידה מחייבת מודעה בעתון את מ־פרסמה, שבמקרה זה הוא גוף ממשלתי רשמי: משרד הקליטה? — בסוגייה זו מתחבטות כאלף משפחות עולים מארצות ה־רווחה אשר התפתו למקרא תנאי שכירות דירות שמשרד הקליטה מציע לעולים במקו־מות שונים בארץ, ושהגשימו את שאיפתם לעלות והשתכנו בשמחה בדירות שכורות, ב־ידיעה ברורה — כמובטח ב־מודעה — שבמשך 12 שנה יזכו להנחות ניכרות בדמי השכירות, הקבועים מראש.

האולם, השמחה לא ארכה זמן רב והיש נוכחו כי ערכה של המודעה ה־כושכת הוא כערך הנייר עליו הודפ־סה... למעשה — מרוב הכפיפים הב־פתים שבמודעה לא נותר כמעט דבר שנשמר כמובטח.

תנאי השכירות הקוסמים

מגולל את הסיפור העצוב אחד מבין היהודים הללו, משה פסיק שמו, שעי־ניו נפלו על המודעה (שראתה אור ב־„ג'רוזלם פוסט" ב־19 בספטמבר 1972) ביושבו בביתו המרווח שבבוסטון ארה"ב, שם לימד בבית ספר עברי. „זה היה כמו חלום לראות פרסום שבאמצ־עותו אני ומשפחתי יכולים להגשים את חזון חיינו: לעלות לישראל. כיון שמ־עולם לא היינו עשירים, לא יכולנו ל־חשוב על רכישת בית בישראל והמו־דעה שהבטיחה תנאי שכירות טובים היא שקרצה לנו ומיד עלינו לישראל". עתה הוא חבר „ועד הפעולה" שהוקם ע"י אותן משפחות העולים המתגוררים בתנאי „שכירות כלכלית" כפי הגדרת משרד הקליטה, ומספר על אכזבתם:

„אשתי ואני פנינו למשרד הקליטה, כמפרסם המודעה, והופנינו למשרד עור־כי־הדין „רשף את רשף" בירושלים, המייצגים את חברת „ארלדף", בעלת בית הדירות ברמות דניה בירושלים. שם התברר לנו, להפתעתנו, כי הש־כירות היתה רק לחמש שנים, אך הב־טיחו לנו כי למשרד הקליטה יש אופ־ציה לעוד שבע שנים", מסביר מר פסיק.

עד עתה שילמו העולים החודשים 350 לירות לחודש בשלוש השנים ה־ראשונות, ו־425 לירות לחודש בשנ־תיים שלאחריהן.

עתה מסתיימת התקופה חמש הש־נים, והעולים הועמדו בפני הברירה: או להוסיף 50 אחוזים לשכר הדירה שהם משלמים, או לעזוב את דירותי־הם.

„במודעה הבטיחו לנו שבשנים הש־שית עד התשיעית נשלם 500 לירות, ובשנים השמינית עד השתים־עשרה נשלם 575 לירות", אומרת בזעם גברת מרים שוקן, המתגוררת אף היא בדי־רת ארבעה חדרים מרווחת ברמות דנ־יה. גם היא ומשפחתה שכרו את ה־דירה על־פי המודעה, שקראו עוד ב־עיר מוצאם, סרסוטה שבאוהיו. ולא עוד, אלא ששליח הסוכנות שטיפל בהם באמריקה אף הסתמך על מודעה זו.

שר הקליטה לא ענה

נציגי 1000 המשפחות נפגשו עם מר א. עמית, ראש מדור הקליטה במשרד הקליטה. מתברר להם כי ב־חוזה שנחתם בין משרד הקליטה ו־חברת „ארלדף", קיים סעיף המבטיח לחברה 11 אחוזים מהשקעתה, ש־ישולמו לה בשכר הדירה. את ההפ־רש בין שכר הדירה שמשלמים ה־עולים, לבין השכר הריאלי — משל־מים משרד הקליטה.

„ערך הדירות עלה בינתיים ב־400 אחוזים. מדוע עלינו לסבסד את ה־הפרש בין מחיר המודעה, לבין השכר הריאלי? ההפרש הזה גדל בקצב האינפלציה" — מתלונן מר פסיק.

הוא הפנה תלונה זו למר א. עמית, בצירוף שאלה נוספת: „מדוע לא ה־ציע המשרד לעולים את הדירות למ־כירה, ולא להשכרה?"

הזוג שוקן, סבורה לדעת כי הזמן חולף־עובר והפתרון אינו מסתמן — פנה בזמנו לשר הקליטה, מר שלמה רוזן. השר ביקש שיכתבו לו במכתב. הם כתבו. הוא לא ענה עד היום.

„אם יגדל שכר הדירה, נאלץ פסוס לחזור לאמריקה", אומר מר שוקן בכאב. „אחרי חמש שנים בארץ לא נותרו לנו חסכונות. וממשכורתי לא אוכל לקיים חמש נפשות, כשרוב רובה של המשכורת הולכים כשכר דירה".

„מודעה אינה חוזה"

לדעתם של אנשי ועד הפעולה, קיימת סכנה שמאות משפחות של עולים מארצות הברית, שכבר התערו בארץ ומפרנסיהן עובדים כולם בקב־יעות לצד שבע שנים", מסביר מר פסיק.

צרונותיהם — יאלצו לעזוב את הארץ, כמחוסר אמצעי קיום.

מסביר מר א. עמית: „למודעה זו בעתון יש להתייחס רק כאל הודעה כללית. מידע כללי ובלתי מפורט של סיוע שעולה עשוי לקבלו בישראל. פרסומים כאלה אינם יכולים לשמש כהסכם בין העולה לבין משרד הקליטה. תוכן המודעה מהווה מעין דגש עקרו־ני ולא התחייבות, או הבטחה מפו־רשה"...

„הנך רוצה לומר — שאלנו — כי מה שמתפרסם במודעה רשמית של משרדכם אינו מחייב אתכם? ומה עוד שהמודעה בהחלט מפורטת ואין בה כל רמז שתנאי השכירות המובטחים בה עלולים ביום בן היום להשתנות?"

„את שמעתי לגבי המודעה וערכה ההתחייבותי אמרתי בהתאם לחוות דעת היועצת המשפטית שלנו. אשר לפירוט של הפרסום, נכון שהמודעה מפורטת, אך לא מספיק ולא עד הסוף. לא פורט למשל שערך המבנה, שהוא הבסיס לדמי השכירות, עלול להשתנות..."

„ומדוע באמת לא ניתנה תשומת לב לנקודה כה חשובה?"

„אני מודה שהיום, לאחר מעשה, לא היינו מפרסמים את המודעה כפי ש־פורסמה, אלא בתוספת הערה שגובה דמי השכירות יכולים להשתנות בהת־אם לשיערוך הקיפה".

ומר עמית מוסיף: „השאלה היא מה מוסרי הצודק יותר: שגם העולה ישא בחלק מעליית דמי השכירות, הנובע מההתייקרות הגואה, ומה עוד שהכנ־סה עולה עם עליית השכר. או שעל משלם המסים הישראלי ליטול על עצמו בלעדית את כל סיבסוד דמי השכירות, במשך כל 12 השנים, סיב־סוד שיגיע לכדי 43 מיליון ל"י".

שווי ריאלי ושווי נומינאלי

הוא מוסיף: „מה בעצם אנו דור־שים מהעולים הללו? קצת יותר השת־תפות בתשלום דמי השכירות, שהוא נמוך לאין שיעור מהערך הריאלי של הדירות. הקבלנים מקבלים, לפי הסכם איתנו, 11% מערך הדירה, שבעת הקמת הבתים היה 60 אלף ל"י. היום, ערכה של כל דירה כזו, בירושלים למשל, מגיע לכדי 300—350 אלף ל"י, אך בהתאם לשיערוך שקבע מנהל משרד השיכון, הם מקבלים 11% רק משווי נומינלי שהוא היום 84 אלף ל"י. איני צריך לומר לך, שהקבלנים דורשים הרבה יותר מזה, ואנו מסר־בים".

העולה, ששוכר את הדירה, אינו

(סוף בעמוד 26)

המיוולה ידאילה

יצא ידי כולם...

משה ריבלין, מנכ"ל הסוכנות, שהיה מזה לא מכבר בסיור בענייני המגבית והעליה, יצא ידי חובתו כלפי כל פלגי העבודה במשפט זה:

„יצאתי במטוס אחד עם אבא אבן — סיפר — בארה"ב שהיתי 4 ימים במחיצתו של יגאל אלון, לאחר מכן 3 ימים עם פנחס ספיר. ואילו בחזרה סתם כשבמושב שלידי ישב משה דיין"...

„שמירה לוחצת"...

נבחרת הכדורסל של ישראל, שיצאה לאליפות אירופה, היתה צריכה השבוע לבוא לבית „אגד" וללמוד שם איך מבצעים „שמירה לוחצת" יעילה" — התלוצצו השבוע

במסדרונות הקואופרטיב, שבו התחוללה „הפיכת חצר".

בימי המהומה הכללית שקדמו להתכנ־סות ההנהלה, הוצבו על כל נכבד המיכה שומר ראש, שליוהו לכל מקום ולא משו ממנו, אלא רק כאשר יצא להסוף תנובה בביתו.

„רואים מיד שהכדורסלנים שולטים ב־יום ב„אגד" — ציין דעתו חבר אחד, ל־מראה „השמירה הלוחצת" הזו. ואמנם בהנהלה יש כיום ארבעה שחקני כדורסל לשעבר: יצחק שוקס, נציג „חברת העובדים" בהנ־הלה, יגאל ניהל את הישיבה הראשונה שלה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, הוא גזבר איגוד הכדורסל, ושחקן נבחרת הנוער ו־קבוצת הפועל ר"ג בעבר הלא רחוק; זאב קירשנר היה שחקן הפועל ר"ג; אבנון בוגין שיחק כדורסל ביטבתה וגדעון חן שיחק כדורסל בירושלים.

דבש ונחושת...

ועידת הבר-מצווה של תנועת המושבים נפתחה השבוע בתפילה של רב התנועה, הר"ב מנחם הכהן, שביקש מהקב"ה שיעשה למען „לא ייכשלו בלשונם" צירי הוועידה.

מזכיר ההסתדרות, ירוחם משל, תיבל את דברו בהומור. „אין לנו אפשרות לתבוע לדין את משה רבנו, על שהבטיח ארץ זבת חלב ודבש", אמר. „גם הדבש בינצבית — מחירו יקר בימינו".

עוד אמר: „אין לנו, כאן בישראל, זהב־בלם. רק מה שהשאיר לנו שלמה המלך — נחושת. ומחירה נמצא עתה בירידה בעולם"...

המוזמנים...

הצגות הקולנוע הנערכות בלילות שבת, ממשיכות להעסיק ולהטריד את הציבור הדתי בתל-אביב.

השבוע נתקבל מכתב במועצה הדתית בתל־אביב ובתוכו קטע ממודעה שפורסמה בעתון, בדבר סרטים שיוקרנו בליל שבת ב„בית סוקולוב".

על גבי המודעה הוסיף השולח האלמוני בכתב יד: „כבוד הרבנים הראשיים ויו"ר המועצה הדתית מוזמנים בזה להצגה"...

הדליפה וההתנצלות

כאשר הגיע שר התיירות, משה קול, ביום ב' השבוע למשרדו, הודיעה לו מזכירתו, כי ראש הממשלה מצפה לו בדחיפות, וכי מלשכתו של ראש הממשלה טילפנו כבר כמה פעמים.

מאחר שהיה זה יום לאחר ההתנגשות בגבול לבנון, חרד משה קול שמא יש איזו התפתחות מדינית בלתי־צפויה. מה הופתע שר התיירות, כאשר ראש הממשלה שאל אותו אם הספיק כבר לקרוא את „דבר". „לא קראתי" — אמר משה קול וביקש לדעת מה נאמר בו. החבר ש„דבר" פירסם באותו בוקר, בעמודו הראשון, את הידיעה הבאה:

„ראש הממשלה יצחק רבין נזף אתמול בשר התיירות, משה קול, על ריבוי השאילתות שהוא מטריד בהן את הממשלה ושניתנות לבירור בצורה אחרת.

כפי שנמסר, אמר רבין לשר קול, כי הוא מגיש את השאילתות לממשלה רק על מנת להדליף אותן למחרת ל־עתונים, וכי הוא יכול להדליף אותן לעתונים, מבלי להעסיק את הממשלה. השר קול אמר שהוא מוחה נגד דברים אלה, וראש הממשלה אמר לו שהמחאה נרשמה".

ראש הממשלה הצטדק ואמר, שלא הוא ולא מישהו מאנשיו הדליף ידיעה זו ל„דבר", מן הסיבה הפשוטה: לא היה כדבר הזה בישיבת הממשלה.

מה שכן היה באותה ישיבה הוא, שהשר קול ערער על ההסכם בין שר הבטחון לבין שר הבריאות, בקשר לגיוס בנות דתיות לשירות רפואה, ודרש להרחיב את הסידו־רים של הבנות הדתיות. השר קול נשאר במיעוט בהצבעה. רק הוא והשר רחן הצ־ביעו „בעד" הצעתו. אך היתה לו נחמה־פורתא: „הקולקטיביות" של אנשי מפ"ם לא עמדה במבחן, ובגלל זה נתפצלו קולותיה, כאשר ויקטור שם טוב מצביע בעד ההסכם שלו עם פרס.

בישיבת הממשלה הבאה יש לצפות ל־בירור מי הדליף ל„דבר" על הויכוח בעניין ההדלפות.

בורר יחיד...

נציגי ועד העובדים של עיריית רמת-גן, שהכריזו לא מכבר על סכסוך עבודה, העלו באחת מישיבותיהם עם ראש העיר, ד"ר ישראל פלד, שורה של תביעות. ביניהן תביעות ישנות השמורות עמהם שנים רבות.

משעיין ראש העיר ברשימה, טען כי הוא יהיה מוכן לדון בה בתנאי שהוועד יס־כים כראש על מינויו של הפרופ' יגאל ידין כבורר יחיד.

— מדוע פרופ' ידין? — תמהו העוב־דים.

ד"ר פלד: כי הרשימה שהגשתם, עו־סקת לדעתי, בעתיקות, ארכיאולוגיות...

הנה מה טוב...

היחסים הפנימיים בתוך „מערך" בין ה־עבודה ומפ"ם מתוחים למדי, כאשר ראשי מפ"ם קובלים כל ויצה כי ראשי העבודה אינם נוהגים בהם כהלכה ואינם משתפים אותם בהכרעות.

אמר יו"ר ועדת הכספים, ח"כ ישראל קרגמן, לאנשי מפ"ם: אתם מזכירים סיפור, ב"ל כצנלסון סיפר פעם, כשהיותו נער אמר לו הסבא שלו: ראה בר"ל, אתה ילד רע ואחיך הוא ילד טוב. למה זה כך? השיב בר"ל לסבא: הראה סבא, כמה טוב לי שיש לי אח טוב, ומה יש לאחי?

מלחמת החיידקים...

מדעני מכון ויצמן הכניסו השבוע את צמרת משרד המסחר והתעשייה לסוד תורת האנטיביוטיקה. הם סיפרו להם, כי יש צורך לשכלל תרופות אלו מדי פעם בפעם, כיוון שהחיידקים מתחסנים במשך הזמן מפני התרכיב.

שאל השר חיים בר־לב: עד מתי תהיה

לחיידקים עליונות זו ואם אין המדענים יכולים לשבור את מעגל הקסמים.

השיבו המדענים: בשלב זה אין פת־רון. יש גם סיכון האומר שאם כל החיידקים יושמדו, יופר האיזון בקיום ויגרמו לו נז־קים. מכל מקום, בשלב זה החיידקים חכמים יותר מבני האדם. הם מנהלים את מלחמת הקיום שלהם בהצלחה...

התודה

במסיבה שנערכה השבוע באולם הישיבות של עיריית תל־אביב לכבודו של אורי קיסרי, לרגל צאת ספרו „זכרונות ליום מחר", סיפר חתן המסיבה בין השאר את הסיפור הבא:

מלכת בריטניה ביקרה בפאריס. המרשאל ליוטה הנודע, קיבל את פניה בטכס מפואר. אך קרני השמש שנפלו על פניה, הציקו ל־מלכה, והיא ביקשה מהמרשאל, כובש אלז'יר־יה, שיכבוש את השמש, כדי שלא תסנוור בקרניה.

המרשאל לא איבד עשתונותיו — ואמר מיד: „נסדיר זאת, הוד מלכותך".

באותו רגע הופיעה עננה וכיסתה את פני השמש. המלכה חייכה, ואמרה לו: תודה רבה, אדוני.

ו...הפרת

משהו דומה אירע לשר התקשורת אהרן אוזן. סיפר שר התקשורת בפגישה בבית „מעריב": לפני שנים, כששימש כסגן שר־החקלאות, אירע הדבר. בנסעו ערב שבת ל־ביתו, פגשו על אם הדרך יהודי ממושב תפרח השכן, יהודי מיוצאי הונגריה, איש „האגודה" שהחל להפיל את צרותיו. מחלקת ההתיישבות של הסוכנות הבטיחה לו עגלה וסוס. הוא הריץ מכתבים רבים וההבטחה לא קויימה. הוא מבקש, איפוא, את התערבותו של סגן השר. מאחר שהיהודי היה שומר מצוות וה־שבת היתה מאחרת, הביא אותו לביתו לפני כניסת השבת והבטיח לו להתעניין בסוכנות בבקשתו.

השבוע שלאחר מכן היה שבוע עמוס עבודה ואוזן לא נתפנה להכנס לסוכנות ולטפל ב־בקשתו של המתיישב מתפרח, וכאשר ראה אותו ביום ששי שלאחר מכן, עומד על אם הדרך, ביקש להתחמק מפניו, או לפחות להת־נצל על השיכחה. אך החקלאי מתפרח הק־דים והגיש לו, לסגן השר, פרת באות תודה על הסוסה והעגלה שקיבל, בהתערבותו כב־יכול.

ייתכן שהיהודי מתפרח חושב עד היום, שרק הודות לאהרן אוזן יש לו סוס ועגלה, וכך גם קורה שבעלי טלפונים שתורם לתיקון הגיע, בטוחים שרק „התערבות" מבחוץ סייעה להם...

נבואת השייח' התקיימה...

בשבועות האחרונים נגרמת הטרדה בלתי נסבלת בשכונת הוילות „ברנע" באשק־לון. עדרי גמלים וצאן פושטים על מגרשי השכונה ורועים באחו. הגמלים גם נכנסים

אל חצרות הוילות ואוכלים את הדשא בתא־בון גדול. כל נסיונות התושבים לגרש את העדרים עם הרועים הבדואים, עלו עד כה בתוהו. באחרונה גם הקימו רועים בדואים אוהלים בקרבת הוילות המפוארות והשכונה שוקעת בתוך נוף אוריינטאלי חדש.

אמר אחד מתושבי השכונה: „נבואתו של השייח הבדוי התגשמה". הוא סיפר כי לאחר מלחמת ששת הימים, בהיותו קצין בממשל הצבאי ברצועת עזה באו שייחים בדווים לבקר בביתו. היה זה ביקור ראשון לאחר המלחמה. אחד השייחים הביט מבעד לחלון ואמר: „ראיתם איזה בתים גבוהים יש ל־יהודים?"

הוסיף השני: „ראיתם רחובות וחנויות". השלישי: „ואילו בנות..." הביט השייח' הזקן סלימי אבו זילמס, מצפון סיני, מבעד לחלון ואמר: „יא שייחים ואת המרעה היפה הזה אתם שכחתם?" — והצביע על כרי הדשא ליד הבתים.

כעבור 7 שנים הפכו כרי הדשא של „ברנע" לשדות מרעה של הגמלים הבדוים...

איך לא להונות...

בכנס רבנים ועסקנים להפצת תורה, ש־נערך בירושלים אחר השבוע רבה של ירושלים, הרב בצלאל זולטי, כי רצוי היה שבכל חנות ובית מסחר, שבו עובדים לפחות עשרה פועלים ופקידים יתארגן שעור ב־הלכה. „יש לפתוח תחילה בהלכות „מקח וממכר" — אמר הרב — כדי שיידעו ה־מוכרים והזבנים הלכות מכירה וקנייה ו־יזהרו מלהונות את הקונה.

השיעור — הוסיף הרב זולטי — יכול להתקיים גם על חשבון שעות העבודה ואף על פי כן ישאר לבעל העסק רווח נקי. „אילו ידעו בציבור כי בחנות פלונית לומ־דים הזבנים איך לא להונות את הלקוח, יבוהרו לשם רבים, והרווח של החנות יהיה גדול"...

אלכס
Alex
Auto Air Conditioning
אלכס אוריגינל
למיזוג אויר מושלם במכוניתך
"אלכס אוריגינל" המזגן המקורי והיחיד המתוכנן ומיוצר לכל סוג מכונית בנפרד.
פיתוח, תכנון, ייצור, התקנה ושירות, הכל תחת גג אחד
חב' אלכס בע"מ — מזגנים לרכב.
דרך היצירה 18, רמת-גן, טל. 723625
באיזור הדרום להשיג אצל: "קירור בני" באר-שבע,
איזור התעשיה, דרך הנגרים, טל. 057-76812

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

ראיון השבוע עם מאיר שמגר

(המשך מעמוד 30)

העבריינות, מהמצב הקיים — ביחוד, על הנוער הזה, בנוסח: „הם נוהגים כליכוה אז לי אסור להעלים כמה מאות לירות?!"

ישנן בחברה תופעות שאדם רואה בהן עילה להצדקה־אישית. מה האחרים חוטאים — מותר גם לי. איני מקבל טענה זו. ואני דוחה אותה מכל וכל. כיום החוק הוא ציביונו האישי, מבחנו האישי של כל אזרח. אדם צריך להיות שלם עם עצמו ולא לחפש לחטאיו הקלות ולהביא ראיות מאחרים, שעוברים עבירות, להוכחת הכשרתו הפרטית להקות אותם. בעיקה הכל להלחם בעבריינות של „הצווארון הלבן", כמו בכל הסוגים האחרים של עבריינות. מדינת ישראל הוכיחה, כי היא יודעת לטפל בתופעות אלו בהחלטיות ובבהירות. תוך ידיעה הנעשה בעולם, אני יכול לומר, שאין לה מה להתבייש בתחום הזה.

— פרשיות שונות של שחיתות בקרב מנהלים בכירים ואנשי הנהלה התרחשו לפני שנים. מדוע נגלו רק עתה, אחרי השינוי?

אני יכול לבחון רק מה שבא לטיפול המשטרה והתביעה הכללית. בבחינה זו — טפלנו מהר ונכון.

— אבל מדוע לא נחשפו הפרשיות במשך השנים, שקדמו [illegible], לפני מלחמת יום הכיפורים?

קורה, שמתגלים דברים בגלל אירועים מיוחדים של התקופה. הדברים היו קיימים מוסתרים לפני הרקע — ולא נחשפו. משבר בנקאות בעולם גילה לנו תופעות עבריינות גדולות בישראל, שהגיעו לטיפול בבתי־המשפט. יתכן, כי אלמלא תופעות אלו בעולם, דברים רבים ועבריינים, שבתי המשפט כבר פסקו בעניינם, לא היו מתגלים עד היום הזה. אין זה נכון, שבשנים קודמות לא התגלו תופעות שליליות בדרגים גבוהים של פקידים ובכוללים. התגלו — וזכו לטיפול כראוי. בכך המשכתי מסורת טובה של כל מי שקדמו לי כיועצים המשפטיים של הממשלה.

— כל ממשלה במשבר [illegible] צריך להיות לה עניין, אף בבקורת ההתגלות [illegible] של מינהלה [illegible], לשדר השיטה התקינה שלילית. אבל בין השיקול הזה לבין התופעה, שהממשלה [illegible] על קבריים, עובר קו־צר ראיה. האם יש הבדל בין ממשלת אשכול ז"ל, גולדה מאיר ויצחק רבין [illegible], שבתקופותיהן היית כיועץ משפטי, במגמת התפישה או בבי־רורה?

בתחום הזה מעולם לא פעלתי לפי הנחיות הממשלות. היועץ המשפטי הוא הגורם השוקל והמחליט. לא היתה כל התערבות. הממשלה הניחה, בצדק, שיש אחראי לתחום הזה והוא חייב לטפל בו, לפי מיטב שיקוליו והבנתו.

— אילו קרה לך מה שקרה [illegible], כאשר היא מפקפקת בממשלה הקודמת, [illegible]?

על כך צריכים לשפוט אחרים, אם פעלתי כדי להגיח את דעתה של הממשלה או לפי מיטב שיפוטי. אילו, חלילה, היה יסוד ל„האשמות" הייתי ברגש רע, לא הייתי מוכן להתפשר עם מה שלא האמנתי בו.

— אם אי־אפשר לגנות שום ממשלה קודמת על מגמת [illegible] של תופעות שליליות, האם אפשר לגנות את הממשלה הנוכחית, על כי בתקופת כהונתה הקצרה נגלו כל־כך הרבה פרשיות שערורייתיות?

הסברתי קודם, מדוע נתגלו עתה פרשיות מסוימות. ההחלטות היו של המשטרה ושל היועץ המשפטי. על הענין לא החליט אף פעם בדרג של הממשלה. הענין לא הגיע משלם לדיון בדרג המדיני.

● שר כי יסרח...

— לו היה מסתבר לך, ששר סרח, האם...

התביעה הכללית היתה נהגת כלפיו בדיוק כמו כלפי כל אזרח אחר בישראל.

— אבל אם החלטת להביא אותו לדין, התייעץ קודם עם ראש הממשלה?

לא, לא אתייעץ. הייתי אולי מספר על כך לראש הממשלה, כמו במקרה אסון, לפני שהענין יוודע ברבים. אבל בשום אופן לא היתה פעולתי נגד השר מותנה בהסכמתו של ראש ממשלה או בברכתו. אני יודע, שזאת גם דעתה של הממשלה. הממשלה יוצאת מתוך הנחה, שהטיפול בשכורתי המשפטי ייעשה על־ידי מי שמופקד על כך.

— כאשר אתה שומע על השמועה, שמדליפים [illegible] חומר אסור למסירה, האם [illegible] הוא כאל אזרח המדינה, או שיש לך בזה עניין מקצועי?

בודאי שהמדובר בעבירות על בטחון המדינה — זה מעורר אצלי עניין מקצועי, בגדר תפקידי. התופעה נובעת במידה מסויימת מחוסר־הגבולין בין מי שיש להם מידע לבין כלי־התקשורת. יש בכך „תן וקח", בלי שייבא בחשבון הנזק שנגרם למדינה. בהופעות הללו יש לטפל בכבל תופעת עבריינות, שרוצים לשרש אותה. יש למצוא את האשם ולהסיק מסקנות כלפיו, בלי כל קשר לשאלה מהו מעמדו הציבורי או השלטוני — שר או לא שר, הכל שוים. אם יתגלו מדליפי המסמכים בפרשת ספרו של מתי גולן, יהיה צורך לנקוט נגדם בפעולות משפטיות, לשם הרשעתם והענשתם.

— האם בשבע שנותיך כיועץ משפטי הופעלו עליך לחצים פוליטיים, בדרך של התערבות פוליטית, לעשות מעשה או להמנע ממנו?

כל אדם, הנוגע בדבר יכול להביא בפני היועץ המשפטי את השקפותיו, דעותיו ובקשותיו. אחריותו של היועץ המשפטי היא לברור את התבן מן הבר על פי מיטב שיקוליו ולהחליט על הצעדים, שיש לנקוט. נושא התפקיד, שהופקד על תחום מסויים, אסור לו להסתתר מאחורי פניות או לחצים. האחריות היא עליו ועל פי הדרך שנקבע בה — ייפסק.

— סליחה, לא הבנתי...

הבנה, הבנה.

— זהו פריבילגיה של המראיין להעמיד פנים שלא הבין... היו או לא היו לחצים והתערבויות פוליטיות?

בחברה חופשית יכולות להיות פניות של גורמים שונים. נושא תפקיד בחברה דמוקראטית אינו פועל בחלל ריק. [illegible] בין הדברים, שהיועץ המשפטי מחוייב להתמודד אתם, כלולה גם החובה להתמודד עם פניות ובקשות, מכל הסוגים ומכל הסקטים.

— עכשיו אתה מגבל את זכותו של המראיין להתגלם [illegible] של הראיון...

כבר ראיינתי אנשים, שלשונם חדה משל מאיר שמגר. כבר פגשתי זהירים שכמותו, המודדים כל חצי מלה ומאמינים, שבדרך כלל אין אדם מצטער על מה שלא אמר, אלא על מה שאמר. מה שמרשים באישיותו של שמגר וסובב את הנוהג בשיחה עמו: האיש נוסך כמות בלתי רגילה של ס מ כ ו ת.

27 שנים הוא משרת את הציבור. 20 שנה שרת בצה"ל. שמונה השנים האחרונות בצבא היה הפרקליט הצבאי הראשי, ראש השרות המשפטי בצה"ל. הוא בוגר קורס מג"דים. הקים את המערכת המשפטית בשטחים מן היום הראשון שלאחר מלחמת ששת הימים.

ביסודו היה איש המחתרת — אצ"ל. מעולם לא חשד בו איש, שמעשה או מחדל, דיבור או שתיקה שלו, הושפעו מעברו המחתרתי.

— מר שמגר, בהנחה [illegible], האם דעתך [illegible] בחוק החסינות הישראלי [illegible] לח"כים?

● הרחקנו לכת בחוק חסינות חברי הכנסת

החוק נכתב ב־1951, כאשר המדינה היתה בראשית צעדיה והיה רצון לתת לח"כים חופש־פעולה, הנעלה מכל ספק. לדעתי הרחקנו לכת בנושא זה. למשל, כל הנוגע להתנהגות חבר־כנסת בכבישים, כנהג, אין לו קשר עם החופש־הפעולה הפרלמנטארי של הח"כ ואין סיבה שבענין זה לא יהיה לח"כ מעמד שוה למעמדו של כל אזרח. אבל כאשר מדובר בחוקים הנוגעים לח"כים עצמם, מקובל שהחוקים צומחים ועולים רק מתוך הכנסת עצמה ולא כיוזמה מטעם הרשות המבצעת. ולכן — אני רק מביע את דעתי.

— לישראל אין עדיין חוקה־יסוד, שיש לה מעמד־על. היכן אתה ניצב בוויכוח בין הבעדים של חוקה כזאת לבין שוללים?

ישראל זקוקה לחוקת־יסוד. מתנהל ויכוח בין שנים בין מצדדי המצב הקיים, דוגמת אנגליה, שאין בה חוקה כתובה מגובשת, לבין מצדדי חוקת יסוד, שיש לה מעמד־על. לאו דווקא בהדינת הצורך ליצור כלים לפעילות המשפטית היום־יומית, אלא מתוך הצורך לקבוע נורמות חוקתיות, הגיעה העת לסיים מלאכה זו, שהחלה בה בשנות ה־50. בשנות כהונתי לא זכיתי להגיש חוקי יסוד נוספים, שהם פרקים בדרך לחוקה השלמה. אבל פעלנו רבות להכנת חוקי יסוד נוספים, שאני מקווה, שהכנסת תאשר אותם בשנה הקרובה: בתי־המשפט, חקיקה, צה"ל, המדינה.

— מה הם עיקריו של חוק יסוד: צה"ל?

החוק יגדיר את המרות האזרחית על צה"ל, את כפיפות הצבא לממשלה, המופעלת כלפי הצבא באמצעותו של שר הבטחון.

● לא „סופר־רמטכ"ל"

— האם החוק המוצע מגדיר את שר הבטחון כ„סופר־רמטכ"ל" או כבעל אחריות מיניסטריאלית בלבד?

לא, לא „סופר־רמטכ"ל". הסמכות העליונה תהיה, לפי נוסח ההצעה, בידי הממשלה. שר הבטחון יהיה מופקד על צה"ל מטעם הממשלה. הדרג הפיקודי העליון בתוך הצבא יהיה הרמטכ"ל. יש כאן, איפוא, שלושה שלבים: הממשלה, שר הבטחון והרמטכ"ל. אנו עומדים להגיש תיקון לחוק, במסגרת חוק השיפוט הצבאי, הקובע, שהוראות הפיקוד העליון, שמוציא הרמטכ"ל, הקובעות את עקרונות הארגון והמבנה צה"ל, יהיו טעונות אישורו של שר הבטחון.

— האם חוק היסוד: צה"ל יספק תשובה מלאה לכל השאלות שהועלו לאחר מלחמת יום הכיפורים, בעניין מידת האחריות של הדרג הצבאי והאזרחי?

כן, אם כי, לדעתי, השאלה לא היתה קיימת גם עד כה. בהתאם לחוק היסוד: הממשלה פועלת על ידי חלוקת תפקידים בין שרים החלוקה מתאשרת על־ידי הכנסת, עם הצגת הממשלה. חלוקת התפקידים פירושה, בין היתר, ששר המופקד על תחום מסויים, מוסמך לפעול באותו תחום ולהטיל מרות על אלה, המשרתים בו, כמי שהוא נושא באחריות פרלמנטארית ומיניסטריאלית לגבי הקורה באותו התחום. ולכן, גם במצב החוקתי הקיים מסורות לשר הבטחון הסמכויות להפעיל מטעם הממשלה, את המסגרות המוכפפות לו, לפי חלוקת התפקידים בין השרים.

— האם כשהה הבר, נגיד בנק ישראל, צדק [illegible], כי לאחר דיווח ועדה [illegible], שעמדת בראשה, בעניין [illegible] בנק ישראל בבנק אי־אי־בריטי [illegible], אין הוא צריך להתפטר?

הועדה שבראשה עמדתי לא התייחסה לשאלה זו. פעלנו על פי הגדרת התפקיד, שהוטל עלינו, היינו: מה היו הסיבות להתמוטטות בנק אי־אי־בריטניה ומהם השינויים בתחום החוקתי הארגוני, המתחייבים מן הלקחים. ולכן לא אביע את דעתי בשאלות הפרסונאליות, שהתעוררו בעקבות הגשת הדו"ח לממשלה.

— פעם השמעת [illegible].

[illegible]

— אין לי גם כאן הודעות־קסם, אלא [illegible].

— הקריירה המשפטית, שאתה כל־כך אוהב... מדוע אתה עוזב אותה?

בחייו של עובד ציבור ישנם פרקים. אחד מסתיים. השני מתחיל. כך צריך להיות.

דב גולדשטיין

ציירת עולה מציגה בת"א

הציירת קארין הס שעלתה ארצה לפני שלוש שנים מפאריס, מציגה זו הפעם הראשונה את עבודותיה בארץ, בגלריה „איפונזה" ברחוב ז'בוטינסקי בתל־אביב. ציורי השמן והאקריליק שלה מעידים על אמנית בעלת נסיון ובשלות, שמצאה דרך אישית בוטחת ליצור בה. יש לה שורה של תמונות בהן עשויים מיבניה בתוך חלל המהווה רקע, ריאה לנשום בה, אופק כמוסק — ויחד עם זה איננו מהווה את כל פלה, אלא שהוא חלק משלים של התחביר הצבעוני. ואשר למיבנים עצמם, הם לכאורה רמיזה של נוף, של פרחים, של ערים. ושוב בו בזמן אינם נוף, פרחים או ערים. כי הגב' הס נותנת לנו שיעור כאילו בציור שאינו מתאר וגם לא מופשט וכו בזמן שניהם יחד.

הכושר הרישומי שלה בא לידי ביטוי בכמה תמונות מטורבסות, שתוערב שמודגש בהן המאוזן יותר מן המאוזן. והיא שמה כשתיק־קול על צבעיה שאין בהם האדומים, הכחולים, הירוקים והצהובים החריפים. לשמת זה הבאה את הגונים ובני־הגונים המתונים של צבעי־יסוד אלה. בתמונותיה יש צבעוניות עשירה, כמעין סימן־היכר אישי שלה. וכל המרכיבים האלה מעידים על אמנית בעלת רגש הנוטה לפיוטי בביטויה האמנותי.

בגלריה קטנה זו יכולה הגב' הס אך לרמוז על ביטויה שהיא עוסקת בהם, כגון בתמונות הקטנות בהן העלתה תצורה נרצצות בבותכת כספית יצוקה, או בעבודות־תבליט הצבעוניות היפות בבקוחד שהיא מציגה כאן רק מהים מהן. הצגה אלה נרבדה מבמה התערוכה עיקרה ציורי השמן האקריליק, ש„לימוהם" נבגבה. אבל מוצע לאמנים צעירים ללמוד מגב' הס סוד תבליטיה ו„ציורי" המתכת שלה, שדומיהם ראינו זו פעם ראשונה כאן.

„ירושלים" של קארין הס

ד. גלעדי

מה ערכה של מודעה

(סוף מעמוד 25)

משלם את בלוא 11%, כי אם 5,5% בשלוש השנים הראשונות, 7% שנתיים לאחר מכן, 8,5% בשנה ה־9—7 לשכירות ובשנתיים האחרונות 10%. את ההפרש משלם משרד הקליטה ובשנה האחרונה בלבד הגיע סיבסוד זה להוצאה של 570 אלף ל"י, כיוון שערך הדירות עלה. משרד הקליטה מבקש עתה מהעולים להתקרב קמעא לתשלום הריאלי ולהוסיף לדמי השכירות, כפי שפורסם ב־1972, 10% לשנה, כאשר השנה הראשונה לשכירות פטורה מכך.

לכאורה, יש הגיון בדברי מר עמית, אולם כיוון שעל השוכרים לשלם עתה דמי שכירות גבוהים (קרוב ל־600 ל"י לחודש וכעבור שנתיים־שלוש אפילו 900 ל"י) — יוצא שרוב הכנסתם מוצא על שכר דירה.

משיב על טענה זו מר עמית: „הצענו לכן לעולים לרכוש דירות בעזרת משכנתאות והארכנו את הזכות לכך ל־5 שנים מיום העליה, במקום 3 שנים כמקובל. ואכן, רבים מאד עשו כן. לכן גם התחלופה גדולה בדירות אלה".

חדלו לבנות להשכרה

ומה הלאה? „הפסקנו לבנות להשכרה לעולים המבקשים עתה לגור בדמי שכירות אנו מציעים את הדירות שהתפנו בבנינים שנבנו למטרה זו, תוך הרגשה ששכר הדירה עלול לעלות. לגבי אלה הבעייתיים צעת, ננסה לבוא לקראתם ולפתור את הבעיה", משיב עמית.

ואולם, התברר כי לכל הפרשה יש גם צד נוסף: רווחי החברות הקבלניות שבנו את המבנים להשכרה והקבלנים דמי שכירות. מגלה עו"ד אשר רשף, המייצג את חברת „ארלדן" שלה 47 דירות ברמת דניה והגבעה הצרפתית בירושלים: „יש לנו חוזה מפורט עם משרד הקליטה המבטיח רווח של 10 אחוזים מערך הדירה על פי תנאי השוק. שווי הדירה היום לבעלה כ־300 אלף ל"י והיה עלינו מסכום זה לקבל את הרווח, אך קביעת משרד השיכון היא שערכה של דירה היא 80 אלף ל"י. זהו הפסד עבורנו. וכה עוד שבניגוד להבטחות הממשלה, שלא נשלם מס רכוש על בנינים אלה, „גוגסים" מאתנו על חשבון מס רכוש 3.500 ל"י לשנה מבכר כל דירה ודירה".

טוענים השוכרים: נדמה לנו כי כאן שורש הבעיה. הקבלנים היו מצפים לראות אותנו נוטשים את הדירות כדי שימכרו אותן במאות אלפי לירות, שעה שלפני 3 שנים, בעת בניית הבתים, היה ערך כל אחת מהן 60 אלף ל"י בלבד והם בנו תוך קבלת הנחות והסבת מפליגות. מכירת הדירות עתה הזהה מותירה בידיהם רווח של מאות אחוזים רבים. ואולם, גם אם ימכרו את הדירות בתום 12 שנות החוזה, עדיין יצאו עם רווח שיכסה על כל „הפסדי" דמי השכירות, כביכול. מדוע, אם כן, צריך משרד הקליטה הממשלתי לעזור לקבלנים לצבור רווחים גדולים עוד יותר ואת על חשבון עלם קומם כל עולים חדשים זו".

עמוס לבב ויוסף ווקסמן

קו המינימום של רבין

(המשך מעמוד 14)

בתזוזות ובשמירת התנופה [illegible] בבורת־התיכון. יש אומרים, שמא[illegible] שהוא מעוניין שתוכח תזוזה „בכל מה שלא ברור כל צרכו אם מדוע ישראל תהיה חייבת לשלם את [illegible] כחיר, או שגם מצרים מוכנה [illegible] להשתתף ב„הוצאות". זאת בדיוק מבקש הממשלה לשמוע בבואו לוושינגטון ביוני, ובעצם קודם לכן, לקראת הדיון המדיני, שיתקיים בממשלה ערב צאתו ל[illegible]גטון. שכן ברור דבר אחד, שגם אם רבין, שאין טעם ל ס כ ם את הדיון [illegible] בממשלה לפני שהוא יקים את [illegible] בוושינגטון, הנה הכל מבינים, שמשה זאת יצטרך רבין להביא לבית־הלבן. [illegible] בדרג גבוה אין זה מקובל שראש [illegible] יאמר שאין הוא מוסמך להשיב על [illegible] זו או זו בלי להתייעץ עם ממשלתו. [illegible] להרשות לו שר־חוץ, אבל בדרך כלל [illegible] ראש ממשלה, שיעשה את „עבודת" שלו בטרם הוא בא לבית־הלבן.

● שום „ממשלה ישראלית לא תסכי[ם]"

מה עשוי רבין להביא עמו להשי[illegible] הדבר תלוי, כמובן, בתוצאות השיח[illegible] וזלצבורג. אבל ביסודם של דברים אין [illegible] זה הרבה סתרי־תורה. ושאלה היא [illegible] מידה יעמוד ראש הממשלה על מה [illegible] עצמו אמר. ניקח לדוגמא את העניין [illegible] שעליו יקום או יפול הסדר־הביניים — ההסכם. בעניין זה, יש „ריקורד" של [illegible] שאמר לאישיות מדינית אמריקאית: מ מ ש ל ה ישראלית לא תסכים, תמור[ת] [illegible] מזה של מצאות לארה"ב, שלא [illegible] שהיים שלוש שנים, ל ו ו ת ר ע ל ז ה".

באיזה קו דובר?

מנקודות בבסנו — אמר ראש הממ[שלה] [illegible] קיימים שני קווים בשטח: קו אחד [illegible] מהמעברים וצפונה משדות הנפט של [illegible] רודס. באה בחשבון נסיגה מוגבלת [illegible] את צה"ל במעברים ובשדה הנפט. מזרחה מן המעברים השטח הוא [illegible] עיקרי, יש בו קצת הרים, ושם תתחייב על־ידי קרב הנעה. אשר לאבר שדות הנפט שם מספקים לישראל [illegible] תצרוכתה וערכה עבורנו 400 מיליון (ברוטו). מכאן — הדגיש ראש הממ[שלה] [illegible] שנסיגה שלנו מזרחה מהקו הזה [illegible] תנו הן מן הבחינה האסטרטגית [illegible] ה ב ח י נ ה ה כ ל כ ל י ת.

מהו אם כן „ה מ י נ י מ ו ם" ש[illegible] התקבל על דעתכם? — נשאל ראש [illegible] בכישלה.

הודענו לארה"ב — אמר — כ י נ ז ו ז כ ע ב ר ל ק ו ז ה משום שא[illegible] מאמינים שסאדאת יתחייב למשהו [illegible] בנושא השלום. אך הסכמנו לסגת [illegible] קו בלי המעברים ובלי הנפט תמורת [illegible] מצב הפסקת האש משך 7—5 שנים. [illegible] ואמרנו ש„ממדי הנסיגה הישראלית [illegible] בנכונות מצרים לנוע לקראת שלום".

התוצאות ידועות: ישראל הבכיה „מהקו הזה" („ששום ממשלה לא [illegible] לוותר עליו") בלי תמורה „דרמטית" מצרים בנושא השלום. ראש הממשלה [illegible] הסכים לוותר על [illegible] — ב ט ר ם נ ש א ל ה ע ל כ ך [illegible] ש ל ה, וכן על כתוצית המעברים, [illegible] מצרים להסדר לתקופה של 7—5 שנ[ים] [illegible] רק תמורת נסיגה ל־50—30 קי"מ „בלי [מע]ברים ובלי אבו־רודס". אלא גם לא כ ל המעברים ואבו־רודס — השייכים [למסג]רת „ההסכם הגדול" — נראית כיום באוטופייה. הלא במסגרת הסכם כזה מצרים להתחייב על א י ־ ל ו ח מ ה.

ידוע לנו, כי אחר ההתחייבויות [illegible] ראש הממשלה בעל דוכן הכנסת, לטיב הסדר־הביניים עם מצרים [illegible] להופיע במלואה עם „הסדר" שהוא פסל אותו מכל וכל אך לפני שנות [illegible] ולבקש למענו את... תמיכת הכנסת כזאת, אין הוא כה משוכנע, שגם [illegible] כחש לדברים שהוא עצמו הכיף [illegible] ולפי שעה אין כל סיבה לכך — יש הרוב הדרוש.

„הצמידה האיתנה" של ראש ה[ממשלה] [illegible] עודנה מוכה למבחנה — המבחן [illegible] שבו יהל יצחק רבין את שנתו השניה בממשלה.

יוסף [illegible]

אם הנך
בעל חנות
באיזור ת"א
או גוש דן

אנו מעונינים להציע לך להצטרף
לרשת החנויות שלנו

סופרניקו בע"מ
(10 חנויות בגוש דן)

ולהסב את חנותך
למכירת המוצרים שלנו

באם אינך מעונין לעבוד בחנותך
אנו נשכור אותה ממך.

●

סופרניקו בע"מ — בהתרחבות מת[מדת] בשיווק מוצרי בית, נקיון, אבקות כב[יסה] מוצרי נייר תמרוקים ועוד, בהנחות גד[ולות]

להתקשר ל־052-24196.

קנה דירתך בדירות
גינדי

ראשון־לציון — רח' הרצל 59 (מול התחנה המרכזית)
פתח־תקוה — רח' חיים־עוזר 28 (מול העיריה)
רחובות — רח' הרצל 187 (מול המכמרה)

בראשון־לציון - בפתח־תקוה - ברחובות
אין לנו מתחרים!!!
במבחר! במחיר! ובשרות!

בראשון־לציון -
הצעה מיוחדת למשפחה
4 חדרים לחזית
190.000 ל"י

ברחובות -
מבצע מיוחד ל־4 חדרים
לוקסוס מלא, מעלית, טלפון פנים,
חדר רחצה נוסף צמוד לחדר ההורים
פינת משחקים בחצר ועוד.
185.000 ל"י בלבד

זוגות צעירים!!! 3 חדרים בראשון־לציון 150.000 ל"י בלבד!

אצל גינדי קנית בבטחון זכית

נצחון מאכזב על נבחרת יוון

שח מט

[...]ות השחמט של ישראל [...] על נבחרת יוון בתו־[...] 5:11 בשני הסיבובים, [...]ש במסגרת המשחקים [...]רבים לאליפות קבוצתית [...]אירופה. בסיבוב הראשון [...] 1:7 ובשני 4:4.
[...] תוצאה מאכזבת, ה־[...]רה בספק רב את סיכוי [...] להעפיל לשלב הבא. יוון [...] נחשבת כנבחרת חזקה [...] סביר היה לצפות לנ־צחון כפול של 7:1. אולם בסיבוב השני נוצחו כגן, לדרמן וגיטרמן. נוסף על כך נחלש הרכב הישראלי משום שנבצר מקריידמן ובליימן לשחק, מטעמי מקומות עבודתם. במקומם נכנסו בלשן ודומניץ, שסיימו בתיקו בלבד עם יריביהם.

כן חסר בהרכב רב אמן שמקוביץ, שלא הספיק לחזור מחו"ל לתחילת התחרות.

הישג האישי: צירניאק ורדשקוביץ 2 מ־2, ליברזון 1.5 מ־2, קריידמן ובליימן 1 מ־1, לדרמן וגיטרמן 1 מ־2, בלשן ודומניץ 0.5 מ־1, כגן 0.5 מ־2.

לא שבענו נחת מהופעתו של ליברזון, אלוף ישראל. למעלה מ־10 שעות נאלץ להיאבק עם ויננטיאדיס בסיבוב הראשון, עד שהצליח להיחלץ ממצב קשה ולסחוט תיקו. הרי ויננטיאדיס נחות בדרגה ובנסיון לעומת ליברזון, שהוכיח זאת בסיבוב השני כשגבר עליו. מה גם שליברזון חזר עתה מהופעה מצויינת בלון פיין, עם צבר מקום ראשון בהתמודדות עם רבי אמנים. האומנם אמן בינלאומי מסוגו של ויננטיאדיס צריך לשמש לו מכשול?

גם הופעתו של כגן לא היתה טובה. שחקן שאפתן ומנוסה כמוהו יכול להוציא יותר מחצי נקודה בלבד נגד שחקן יווני, הנופל ממנו בדרגה ובנסיון.

הישג המאכזב במאבק עם יוון אינו מבשר טובות לקראת המאבק שצפוי לנו במסגרה זו של המשחקים המוקדמים לאליפות קבוצתית של אירופה. עלינו לשחק עוד עם נבחרות ספרד וגרמניה המערבית, שהן חזקות בהרבה מזו של יוון.

נחמה אחת נותרה לנו: המאבק עם נבחרות חזקות רק ידרבן את שחקנינו להישגים טובים יותר, בעוד שמאבק עם נבחרה בינונית אין בו אתגר — ומשום כך הוא מהווה דווקא סכנה. בכך נוכחנו לדעה במאבק עם יוון.

החלה התחרות בנתניה

התחרות הבינלאומית הראשית בנתניה החלה ביום ב' אתמול במלון „פלס", ובכך נפתחו אירועי „שח קיט" המסורתיים. משתתפים 12 איש ובהם 7 רבי אמנים: ליברזון ושמקוביץ מישראל, ניגבסקי (קנדה), ניידורף ופאנו (ארגנטינה), סימן (הולנד) ופכמן (מערב גרמניה). כן משתתפים 4 אמנים בינלאומיים: קרדוסו (פיליפינים), כגן, קריידמן ובליימן, את הרשימה חותמים שלושה אמנים בכירים שלנו: רדשקוביץ, בלשן ולדרמן.

היום בצהרים תיפתח התחרות הבינלאומית המשנית עם 12 איש: האורחים דונקלבלום ודוד (בלגיה), באליבאס (פיליפינים), ביצסו (רומניה) ואסלון (שוודיה). דונקלבלום צורף ברגע האחרון, במקום ויננטיאדיס.

שבעה הישראלים הם: אלה קושניר, פורת, דומניץ, גינסברגר, קלדור, גלחמן ועודזהר. תהא זו פעם ראשונה שקושניר משתתפת בישראל, לאחר שעלה לארץ, ולחובבי השחמט בארץ תהיה זו הזדמנות טובה לעקוב אחרי כשרונה של השחמטאית מס' 2 בעולם.

אתמול נפתחו תחרויות „הפועל" במסגרת „שח קיט". הן מקיפות שני מסלולים. ביום א' תיפתח גם התחרות במסלול ג'.

תחרות הנשים הבינלאומית תיפתח גם היא ביום א' ותשלים את אירועי „פסטיבל נתניה". ישתתפו 10 נשים: פוליכרוניאדה (רומניה) ואורחות מהולנד, גרמניה המערבית ושוודיה. השאר ישראליות ובראשן אלופת הארץ, אולגה פודרז'נסקיה.

לחובבי השחמט בארץ צפוי איפוא מתח רב ועשיר במשך עשרת הימים הקרובים. בהם מתמודדים כ־150 שחמטאים מהארץ ומחו"ל.

תוצאות ליגה א'

צפון: חדרה — מכביון ב' 2.5:3.5, כפ"ס — גליל מערבי 2.5:3.5, נצרת — תזיקי חיפה 2:4, מרכז נגלר — גליל מערבי 2:2 (2), „לסקר" חיפה — עפולה/גלבוע 1:5.

מובילה חדרה עם 32.5 (6) ואחריה „לסקר" חיפה 32.5.

דרום: צעירי רמ"ג — חולון 2:3 (1), „הפועל" פ"ת — אס"א 1:2 (3), „הפועל" ראשל"צ — „רובינשטיין" 1.5:4.5, „רמי" — תזיקי רמ"ג 0.5:5.5, בליל — רמלה 2.5:3.5.

מובילה פ"ת עם 37 (3) ואחריה אס"א ים 35.5 (3).

„תודה שבכתב"

משחקים שבכתב גורמים הנאה בפני עצמה, כי לשחקנים ניתנת שהות מספקת לחשוב על תחבולות שבמסגרת הזמן הקצוב בתחרויות רגילות אינם יכולים „לנקד" לתוכן. הרי כמה קרבות קצרים. הראשון בהם הוא במסגרת חצי הגמר לאליפות הארץ.

ש. ערמון — י. קים

1. ה4 ה5, 2. 57, 3. 63 41, פ"ו3 פ"61, 4. פ"ג3 ד:ג, 5. 4X פ"א6X (לאחר 4X יוכל שחור להמשיך בהזדבנות פ־43), 6. ה4 ר"4, 7. ר"ה3 (נמרץ יותר ר:4 ושחור אינו יכול לזכות רגלי 47 עי ר:ה3, בגלל 8. מה:ר ומאיים על ח7) 61, 8. ר:4 ר"ה7, 9. ר:6X ? (לבן סבור שבכך הוא מחליש את אגף המלכה של שחור, אך יתברר ששחור ישכיל לנצל את הטור הפתוח) ב:ר, 10. 0־0 0־0, 11. מה"הג מה"א2, 12. ה3 ר:9, 13. מה:ר צא"ב8, 14. צר"ב1 צ"ב3 (לבן כבר בלחץ ומשחקו הגנתי), 15. מה"ד1 צ8"ב8, 16. מה"ג2 מה"ג4, 17. פ"ד1 5ג (כשהוא מנצל חולשה ומאיים על 4ה), 18. ר"41 צ"ד8, 19. ר"ד2 מה"ב2, 20. ד:ג ר:5ג, 21. 5ה ! (לבן אינו צופה את המכה הבאה. הכרחי היה פ"ג3) צ"ג3 !! לבן נכנע, כי על 22. מ"ו1 יבוא מה:ה2+, 23. מ"ה1 מה־ח1+, 24. מ"ה2 מה"ו3+, 25. מ"ה1 צ:ה3 עם צ"ה1X.

הקרב הבא נערך במסגרת המשחקים המוקדמים לאליפות העולם בכתב. הרוסי גרבר בסגנון נמרץ על יריבו הצ'כי.

מתרוב — יזיק

1. ג4 ה5, 2. פ"ג3 פ"ו6, 3. ג3 63, 4. פ"ו3 ג4, 5. פ"ד4 מה"ב6, 6. פ"ג2 ד5, 7. ר"ג2 ר"ו5 (שחור נאלץ כבר להגן על ראש הגשר שהציב במרכז ואשר ישמש נושא להסתערות הלבן), 8. 0—0 פ"א6, 9. ג:ד פ:ד5, 10. ד3 ה:ד, 11. פ"ה3 ! ר"ה6 (לא טוב ד:ה בגלל מה:ה2 הרגלי ד5 נופל בין כה וכה), 12. פה:ד5 פ:פ, 13. פ:פ מה"ב5, 14. 4X ! (לבן תוקף בלי הרף ואינו מניח לשחור להיערך) מה"א5 (כמובן לא ד:ה2 בגלל א:מה), 15. מה:ד3 צ"ד8, 16. ה4 ר"ג5, 17. ר"ד2 ר"ב4, 18. ר:ר (תוך מסעים ספורים מקעקע לבן את עמדת השחור ומרתק את גדוד הקרב) פ:ר, 19. מה"ג3 שחור נכנע, כי על ר:פ יבוא 20. מה:ה7 צ"ח8, 21. ה:ר ואסור לשחור פ:ה5 בגלל מה"ה5+.

שאול הון

תשבץ „מעריב" מס. [959]

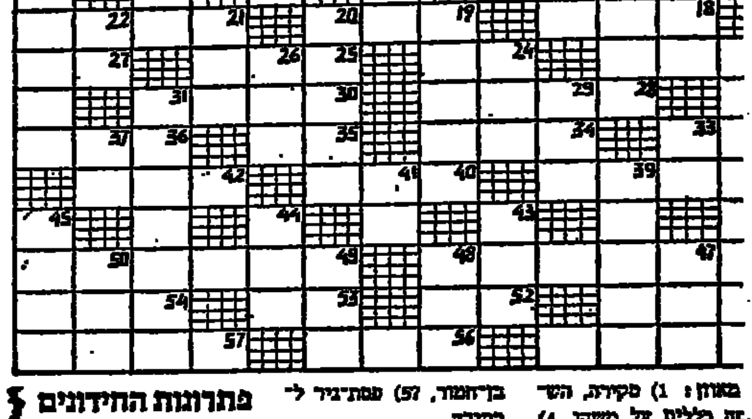

מאוזן: 1) סקירה, הש־[...]ה כללית על משהו, 4) [...]בון לשתות, 6) כנס של [...]נשים, 10) מין עוף מ־[...]דרת התרנגולות, 11) [...]ר, 12) בין זהב, 14) [...]בל, ואם עבה, 15) כלי־[...]יה, 16) בעלי גומי, 18) [...]ע, 19) שיר לכת, 21) [...]זרה, 23) שקט, רוגע, [...]) מלת שאלה, 25) אי־[...]ר הררי גבוה, 27) זדון, [...]) החומר שממנו עשוי [...] דשנות ואי הצמחים, [...]) משקה משכר, 32) [...]ניקול, 34) איבר הליכה, [...]) מצבת זכרון, 36) אר־[...], 38) כלי יריה, 40) [...]זת דבר ממקומו, 42) עב [...]) רופא בהמות, 49) [...]ירה צבאית המאומנת ל־[...]קידי פלישה או נחיתה [...]) תבלה, 51) תבלבת ה־[...]ן, 52) ההפך מרע, 53) [...]עול מיזוח, 54) תינוק, [...]) איפה? איה? 56) בדיחומד, 57) פמתריגיר לכתיבה.

מאונך: 1) סעודה חגיגית, 2) קמח לבן ומובחר, 3) רבגוננות, חוסר תלות באחרים, 4) גנן, 5) הבל, אפס, 7) ארם מים, 8) לא חכם, 9) סבך תיל מטלטל, שניתן למתחו ולכווצו וכן כלי נגינה, 11) בן, 13) האצבע הקטנה, 17) צונן, 18) עני, 19) הלצה, בדיחה, 20) שבט מלכים, 21) חיש, 22) קיים, 23) מגרש הניה המראה, 24) כמוס קרב מתוצרת סובייטית, 26) תכף, 29) דרך, 31) התקלקלות, 33) שנים, 37) נער, 39) מועד, הזמן שבו ארע דבר־מה, 41) סנא, 43) הסתפקות במועט, 44) תודאר, 45) שבח וברכה על מעשה רצוי, 47) רענן, חדש, 48) מחצית החצי, 49) כותל, 50) חומר בוער.

פתרונות החידונים הקודמים

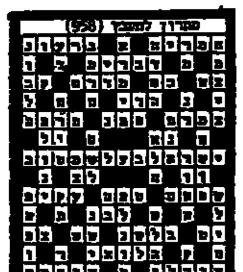

בואו חשבון [949]

ה ר ב ע	ל מ מ ר כ ה
ר ל :	א ר ר ר
	ל ר ו ר ע
	ה ה ה ר ע
	נ א ה

האימרה: 8478 1404ים 1629 9263

[...]פעולת חילוק זו הו־[...]לפו הספרות באותיות. [...] את ערכה של כל [...]ות ורשום את האותיות [...]מתאימות במקום הספרות בשורה למטה. אחר כך, צרף את האותיות הרי מצנחת אימרה של פובליליס סירוס.

סוד הפירמידה

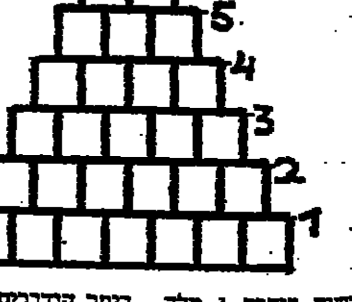

[...]רשום בנדבך 1 מלה [...]ת שבע אותיות ב־[...]התאם להגדרה. הורד מ־[...]נה אות, שנה את ה־[...]סדר — אם צריך — ו[...]רשום בנדבך 2 מלה בת [...]שש אותיות בהתאם ל־[...]הגדרה. המשך בדרך זו ביתר הנדבכים.

הגדרות: 1) עוף מים בקוטב הדרומי, 2) בירת מניטובה, שבקנדה, 3) לשון קה, 4) ידיד, 5) ממלכה השבט השלה, 6) שבא.

[...] שלחו את הפתרונות [...] „מעריב", ת. ד. 20044 [...] תל־אביב, צרפו את ה־[...]תבים דלעיל ורשמו על [...] גבי המעטפות „תשבץ [...] מס' 959", או „בואו חשבון (949)", או „סוד הפירמידה".

שלושים ספרים יוגרלו בין הפותרים.

אברהם פלמן

פינת הבולאי

ביום ב' הבא תפתח בפרלנר הועידה הבינלאומית ה־12 להצלת ספינות טובעות, בה ידונו בהרחבה האמנה הבינלאומית המחייבת להחיש לעזרה כל ספינה הנתונה במצוקה וכן בהוהגה שכלולים בהקשרה ובטכניקה לזירוז הצלת ספינות. בול פרט מיוחד, שיונפק ביום פתיחת הועידה, בערך נקוב של 0.70 גלד, מציג ספינת הצלה שבאה לעזרת ספינה טובעת בים סוער.

בול הולנדי מוקדש לחברה להצלת הספינות הטובעות

50 שנה לארגון הבינלאומי להצלת ספינות בצ'ילה — צוינו על 4 בולים כחוברים בערך נקוב של 150 אסק. כל אחד, שראו אור ב־15 באפריל ש.ז. ומתארים סיפור הצלת אנשים מספינה טובעת.

סוגרה המינוטורי של הספינה „היספה" — מתואר על

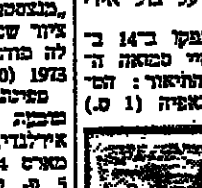

ספינה טובעת על בול אירי

5 בולים, שהונפקו ב־14 במארס ש.ז. באיי סמואה המערבית. הנה התיאור: הטבעת הספינה באפיה (1 ס.)

הצלת אניות על בול צ'ילאני

מעת קד והפלגה כאפיה לאי סוקלאו (8 ס.) הצוות נושא את „יוניצה" (20 ס.) הצוות

„ההיסטוריה של יוביטה" — על בול של סמואה

הצלת ספינות טובעות

„הצבא האדום המשחרר" — על בול צ'כי

בסירות הצלה בים סוער (23 ס.) הספינה הנטושה נמצאת על ידי מטוס בשטח של איי פיג'י (50 ס.).

150 שנה ליסוד החברה להצלת ספינות בהולנד — צוינו על בול מיוחד, שהונפק ב־30 ביוני 1974, בערך נקוב של 40 סנט המציג ספינת הצלה הנראית דרך כשקפת ים.

„הצלת ספינה במצוקה" — הוא תוכן הבול הצרפתי, שהונפק ב־29 באפריל, בערך נקוב של 90 סנט ובציג סירות הצלה וספינה טובעת.

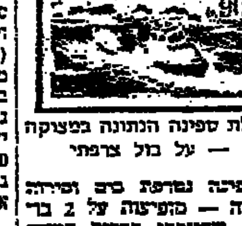

הצלת ספינה הנתונה במצוקה — על בול צרפתי

ספינה נטרפת בים וסירת־הצלה — הופיעה על 2 בולים, שהונפקו בברית המועצות, ב־30 במארס 1974, בערך נקוב של 10, 16 קופ. הם מציגים את ציוריו בנושא הים של הצייר הרוסי י. ק. אייבזובסקי (1817—1900).

150 שנה ליסודה של „החברה המלכותית הלאומית להצלת בני אדם" — צוינו על 4 בולים, שראו אור ב־4 במארס 1974 באי הבריטי „איל

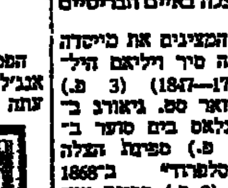

ספינות הצלה באיים הבריטיים

אוף מן", המציגים את מייסדה של החברה סיר ויליאם הילארי (1771—1847) (3 פ.) ספינת הדואר סס. גיאורג במיצרי דוגלאס בים סוער ב־1830 (3½ פ.) ספינת הצלה „מנצ'סטר־סלפורד" ב־1868 ציור שמן (8 פ.) ספינת הצלה מהבית „אוסבן בבריאל" 1973 (10 פ.).

ספינת הצלה ליד ספינה טובעת — מופיעות על בול איירלנדי, שהונפק ב־28 במארס 1974, בערך נקוב של 5 פ. ההא הוקדש למלאות 150 שנה להקמת החברה המלכותית הלאומית להצלת ספינות מטבוקנן.

סירת הצלה וספינה טרופה על רקע כנסית „נוטרי־דם ליסאנס" — מופיעים על

בול פיני מוקדש להצלת ספינות

בול שהונפק ב־9 בדצמבר 1974, בערך נקוב של 20 סנט ושראה אור באיים הצרפתיים סס. פייר ומקלון.

„ספינה בלב ים בתקלה בסופה שלגה" — ציורו המפורסם של הצייר הבריטי הגדול, ויליאם טרנר (1775—1851), (הנמצא בטייט גלרי לונדון), מופיע על בול בריטי שהונפק ב־19 בינואר ש.ז. בערך נקוב של 5½ פנ', אשר הוקדש יחד עם 3 בולים נוספים, ל־200 שנה להולדתו של אמן גדול זה. גם יתר הבולים מציגים ציורים מהים הפתוח.

30 שנה לשחרור צ'כוסלובקיה על בולים

ב־1945 התקומם העם הצ'כי נגד הכובש הנאצי הקיצו מתרסים בכל רחבי המדינה. ציור של ההתקוממות הזאת, שהחישה את נפילת גרמניה וגירושו של הכובש מאדמות צ'כוסלובקיה — פרי מכחולם של יוסף ברזו ויוסף הרציק מופיע על בול בערך נקוב של קרונה אחת.

ב־9 במאי שוחררה צ'כיה על ידי הצבא האדום ותכרגת השחרור בציורה על ידי הפרופ' אדולף זברנסקי, מופיעה על בול שני של קרונה אחת.

משה רבנו על בול מאלי

הפסל „משה" מאת מיכאל־אנג'לו, מתואר על בול שהונפק עתה במאלי, בערך נקוב של

„משה" על בול של מאלי

500 פרנק ההא ראה אור לציון 500 שנה להולדתו של הפסל המפורסם.

„רב יהודי" על בול איי הבתולה

„רב יהודי" על בול של איי הבתולה

כה זה „רב יהודי" ? באיי הבתולה יונפקו ב־16 ביוני 16 בולים „דגים" וביניהם בול אחד, בערך נקוב של 18 סנט, המציג רב שרחמה מבגונה לקרפיון ועליה הכתובה באנגלית „רב יהודי".

המנהל התורכי־הקפריסאי הנפיק 10 בולים חדשים

ב־21 באפריל הונפקו בצפון קפריסין על ידי המנהל התורכי 10 בולים, בערך נקוב מ־10 מ. עד ל־250 מ. המציגים תמונות מקפריסין ר

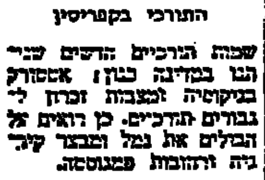

בול שהונפק על ידי המינהל התורכי בקפריסין

שמות הרכיים הרשים שניהגו במדינה כגון: אטטורק בניקוסיה ומצבות זכרון לגבורים תורכים. כן רואים על הבולים את גמל ומגבר קדגיה ותהובות מגוסטה.

שחרור בכמולד ושחרור ברלין — על בול מזרח גרמני

קטע ממצבת זכרון שהוצב בגמונה השמחה בכמולד, מופיע על בול מזרח גרמני, שהונפק תחרוס במלאת 30 שנה לנצחון על הנאצים, בערך נקוב של 20 פניג. כן מראה

שחרור בכמולד על בול מזרח־גרמני

בול של 50 פניג חייל סובייטי מניף את הדגל הסובייטי על בנין הרייכסטאג המוצנן, ביום שחרור ברלין מידי הנאצים.

אליעזר בן

מערכת סלונית לצעירים
„ג'ינס הזורע"
החל מ־480 ל"י לכורסא

חידוש כורסת „ג'ינס הזורע" לפירוק והרכבה במו ידיך DO IT YOURSELF. ריפוד לבחירתך מבדי ג'ינס או קורדרוי.

חידוש ניתן לקבל את רהיטי „ג'ינס הזורע" באריזה קומפקטית (תוכל להכניסם למכונית קטנטנה)

חידוש תוכל לבחור את כורסת „ג'ינס הזורע" מעץ טבעי, תיק או וונגה

תעשיות רהיטים
הזורע
קבוץ הזורע

תל־אביב: רח' [illegible] 47
ירושלים: רח' יפו 68
חיפה: רח' הרצליה 1
באר־שבע: רח' בית אשל 45

פרסום פלד

ערכה
אם הון
בעל ה
באיזור
או גוש
סופר
חובות
!!!
רוח!
זכית

هكذا من الأصل

דע את יהדותך

אולי היא צודקת?

ביהדות עתיקה מסופרת על אשה זקנה, שהיתה מבקרת בקביעות בבית הכנסת, ומאזינה לתפילות ולקריאות בתורה. מדי שנה בהגיעה אל סיפור קורותיו של הנער יוסף, ועל התיאור המזעזע, כיצד הלך לראות את שלום אחיו, ואיך השליכו את הילד המסכן והיתום אל הבור, ואחר מכרוהו לאורחת ישמעאלים... היתה פורצת בבכי מר. שנה אחת, בעצומו של הספור, קמה הזקנה והכריזה: די! איני מרחמת עוד עליך, יוסף! אחרי שבכל השנים, ראית את אשר עוללו לך אחיך, מדוע יצאת שוב לבקרם? אינך ראוי עוד לרחמים!

בלא שום קשר ליוסף ולמאורעותיו, דומה שבכל זאת הזקנה צודקת. האומה דרוכה לסיפורי התנ"ך ולמדרשי חז"ל, יוצרת תחושה עמוקה, שהמדובר הוא במאורעות אקטואליים, הלקוחים מן ההווה.

הבריות העממית, כבסה במקרה זה על אמת עמוקה. האמת של סיפורי התורה, החוזרים ומתגלגלים בווריאציות שונות מדי דור.

דוגמאות יש למכביר, אך השבוע, פרשת שלח, שבה מופיע הספור הנודע על שנים עשר המרגלים, שיצאו לתור את הארץ... ביוש אמתו דעתנו על המסופר.

●

הם תורו, שנים עשר גבורי העם, נשיאי שבטיו, שום מבטם המסוכן בשבילי הארץ. הוטלה עליהם משימה רצינית מתוכננת ומפורטת: לבדוק את טיבה של הארץ היעודה, ולהביא תשובה ברורה וחד-משמעית:

"עלו זה בנגב, ועליתם את ההר, וראיתם את הארץ, מה היא. ואת העם היושב עליה, החזק הוא, הרפה? המעט הוא אם רב? ומה הארץ, הטובה היא, אם רעה? ומה הערים אשר הוא יושב בהנה, הבמחנים אם במבצרים? ומה הארץ, השמנה היא, אם רזה? היש בה עץ, אם אין ד'..."

הם עשו זאת. בלשו, חקרו, בדקו בדייקנות. עתה הם חוזרים ומתייצבים להגיש דו"ח מפורט על כל ראות עיניהם. הדו"ח מנוסח בדיוק רב, ומכיל תשובה מדויקת על כל אחת מהשאלות שנשאלו. אין שום חילוקי דעות ביחס לעובדות. כל שנים עשר השליחים (כולל יהושע וכלב), מאוחדים בעמדתם, ומסכימים לתאור העובדות הרשמית בתורה.

הכתובים מוסיפים ומספרים, שלמרגלים אירע נס, אנשים רבים מיושבי הארץ מתו באותם ימים, כדי שיושבי הארץ יהיו טרודים באבלם ולא יתפנו ללכידת המרגלים. ומכאן, שגם הקביעה "הארץ אשר עברנו בה... ארץ אוכלת יושביה היא" היה לה סימוכין. והיתה אמת.

המציאות היתה עגומה, והם תיארוה בנאמנות על שדרי טלוויזיה. האם היה עליהם לטייח את פניה? האם היה עליהם להעלים עובדות? במה חטאו המרגלים ולמה יצא עליהם ועל כל העם הקצף הגדול?

בשבתם על מדוכה זו, בקשו חכמינו פתרונות לשאלה. לא ברחוב העסם את הדיבור על כך. אולם בפסוקים האחרים בהמשך הפרשה, אנו מוצאים בדיוק, במה נתפלגה המשלחת.

בהקריבה. דעת הרוב, עשרה מרגלים, בהתבוננה בעובדות, הגיעה להערכה, כי "לא נוכל לעלות אל העם, כי חזק הוא ממנו". ואילו המיעוט, יהושע וכלב, בהתבוננו באותן עובדות, קבע כי "עלה נעלה, וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה" ו"טובה הארץ מאוד מאוד".

פרשת השבוע
ספר במדבר
פרשת שלח

המסקנה המתבקשת: כל עובדה, ותהיה כרעשה בכל שתהיה, יהדו ראויה נבחנת כאשר יהיו — אין בכוחה להשפיע על הערכת דברים, המבוססת על צמידי חיי האישיות של המעריך. הנטיה האישית, היא הקובעת את דרך הראיה של העובדות, ולא להיפך. (אם נשתמש בהגמאות מן ההווה, נוכחה, כי כל המאורעות שהתרחשו במדינה, כמעט ולא שינו מאומה, בצורת המחשבה המפולג בין ניצים ויונים. כל עובדה משמשת בידי שני הצדדים, כהוכחה בדוקה לצדקתם...)

לשיכך תיאור העובדות, כאשר הוא נעשה בידיו של בעל "נטיה אישית" (הגלויה או הנסתרת), למרות שיהיה אמת, ישקף בנאמנות את אורח הראיה המודרך ע"י מניעים אישיים.

מכאן, מקור ההלכה הפוסלת "נוגע בעדות", לא רק במקום שמטקר ספק שמא האיש משקר. להיפך, קרוב משפחה פסול להעיד גם לרעת קרובו, וכאשר אין עילה של משוא פנים. הפסילה נובעת מהדברים שהארנו. כי ה"נוגע", כל נגע, אינו יכול לראות דברים בראיה נכונה. מניעיו האישיים מכריחים לגרום יצירת תמונה מפוחה.

על כן, דנים חכמינו, אילו מניעים אישיים, יכלו להדריך עשרה אנשים חכמים ונבונים, צדיקים, נשיאי העם, לראיה מעוותת, ומכאן גם להערכות כוזבות ומטעות? כיצד נפתו הם להאמין, אחר שראו את נסי ה' הגדולים במצרים, בים ובמדבר, כי יבצר מיד ה' להצליח לפניו את הארץ? מה גורם אדם לראיה קבוגית של העובדות, וכתוצאה מכבה להסתת ולהדחת עם שלם ולסיכון עתידו?

התשובתם היא קצרה: המשרה.

מבאר חכמינו: כי בסתר ליבם, לא חפצו המרגלים בעליה ארצה. קינן בהם, בנשיאי העם, החשש, שעם ההתיישבות בארץ, יוחלפו סדרי השלטון, תקום ממלכה מאוחדת, שתחליף את הנהלים ולא תזדקק עוד לשרותיהם. וכך הילקה מהם עמדת המנהיגות. חשש זה, דיו, כדי להשפיע על ראיית דברים כסולפת. על הצגת דברים אמיתיות אך המשקפת באמנות את המניעים האישיים. ומכאן כבר קצרה הדרך לקביעת ההערכה הכוזבות, הבנויות כולן על הטעם האישי.

האין הדברים מוכרים לנו במקצת? האין הזקנה צודקת?

●

באור הטעם המעשי של המרגלים דשו חכמינו, הביעו דעות שונות. אחת מהן קובעת, שעצם הגורדתם של המרגלים להבעת הערכה, היתה חריגה מן השליחות. הם נתבקשו להציג עובדות, ולא הערכות, ובכך מעלו בתפקידם. את ניתוח העובדות היה עליהם להשאיר למומחים האובייקטיביים — למשה, המרוחק מכל הנגע, שלא הפיק הנאות אישיות ממנהיגותו. אשר ידע, כי בין כה וכה לא יכנס לארץ (כנבואת אלדד ומידד: "משה מת ויהושע מכניס").

אולם, מפתיעה הדעה שמביע האברבנאל, במנותו את חטאי המרגלים. הוא קובע, כי "הפשע הראשון" נעשה, כאשר המרגלים בשובם, לא דווחו במתאי למנהיגם משה, את תוצאות השליחות כנהוג המקובל על הדעת. הם בחרו בדרך גלויה, להביע את דעתם לעיני ובאוזני כל העם. התאורים הפלסטיים והצבעוניים, המלווים בהמחשה (מפרי הארץ), אשר שיקפו בנאמנות עתנאות, ושידרו "בחוף אל חוף", את המציאות העגומה שראו עיניהם. וזאת ברגע קריטי לאומה — הם שגרמו להטלת מורך בציבור. הם שיצרו את הרקע שהערכותיהם הזכינה לתשומת לב. בעקבותם באה "הבכיה הגדולה".

הפשע הראשון.

האין הדברים מוכרים לנו? האין הזקנה צודקת?

מנהל הבנק

הוא נכנס ויצא בחוגי האצולה, וקשר קשרים אמיצים עם הפקידות הבכירה של השלטון הרוסי. אך מעולם לא נצל היכרויות אישיות אלה, (להגמן הפקידות כולה!) כדי לזכות בטובות הנאה כלשהן. לא פטור ממכס, לא הקלה במסים.

הוא שרת בנאמנות את השלטונות. בשעו עבודות קבלניות בהיקף עצום. והביצוע היה יעיל, מדוייק ומושלם. כבודו בעיני הממשל היה גדול, החפץ להעניק לו אזרחות כבוד של המדינה. ואילו הוא לחם באותה שעה בשלטון הרשע. החזיק נציג אישי בבירה, על חשבונו. תפקידו היה להתריע נגד כל מזימה והתנכלות של השלטונות כלפי היהודים. פעמים רבות נאבק גלויות נגד חצר הצאר, כדי להפר את גזירותיו. אף קומם ללא חת את דעת הקהל בארצות חוץ.

הוא היה עתיר הון, עסקיו הסתעפו על פני ארצות רבות. אך מעולם לא נטש את מקום מגוריו הראשון. את ביתו העץ הישן והפשוט, שעמד בטרם השוק, בעיירה בת מלה. העיר ופיתוייה הקורצים, הרתיעו אותו.

הוא היה בקאי מעולה, שנהירים לו כל רזי עולם הכספים והמסחר. אך בד בבד היה גאון ותלמיד מופלא, אחד מגדולי התורה בדורו, אשר הש"ס כולו, על מפרשיו המרובים, היו שגורים על פיו. קומתו תמירה ומעוררת כבוד, לבושו היה הדור, ולבו לב צדיק מופת, המקפיד בקיום כל מצוה, קלה וחמורה. דקדוקיו בהלכות זיכו אותו בתואר — "שולחן ערוך חי".

הוא הדהים בכשרונותיו ובפקחותו עוד בינקותו. הגאון הדור, רבי ישראל סלנטר, לקחו לתלמיד. בגיל צעיר כבר "גילו" אותו סוחרים ממולחים, וביקשו ממנו שיפסוק בסכסוכים הכספיים. במשך השנים רבו הפונים אליו. דלת ביתו הצנוע, לא נסגרה מעולם. יהודים ונכרים בקשו את עצתו, מי במסחר ומי בבעיות אישיות. מנהיגים באו להתייעץ אתו בשאלות האומה, תלמידי חכמים לשוחח בדברי תורה, ולרבנים פתר בעיות הלכתיות סבוכות שנתקשו בהן.

הוא פנה למסחר, למרות גדלותו בתורה. כך יעץ רבו. החל דרכו כפקיד בבנק, וחיש מהר היה למנהל הסניף. יושרו האישי היה למופת, כעדות הסיפור הבא:

סוחר מפורסם פשט את הרגל, ולבנק נגרם נזק של מאה אלף רובלים. כמנהל הסניף, חש עצמו אחראי להפסד, והחליט לשלמו. איש לא העלה בדעתו להאשימו. אולם, הוא התפטר מניהול הבנק, פנה לעסקים פרטיים, ובמשך הזמן, פרע מרווחיו הפרטיים, את חוב פושט הרגל.

הסיפור עשה לו כנפיים. פורסם ברחבה בעיתוני גרמניה ורוסיה. מעשהו הועלה על נס. רבים באו אליו בהצעות אשראי ובבקשות שותפות בעסקים, בהם עשה חיל, התעשר, ואף הקים בנק פרטי עם סניפים בערים שונות.

מסד הבנק — הגינות ללא רבב. סמלו המסחרי, זהירות בממון הזולת. מילתו קודש, הבטחתו לא הופרה מעולם. הוא שקל בפלס, כל פעולה, לבל תפגע באדם בכבודו או בממונו. נזהר בכספי הממשלה שזרמו דרכו. דאג שיגיעו לתעודתם. גם הוא נהג, כגדולי תורה אחרים, לקרוע בול, כאשר שלח מכתב שלא באמצעות הדואר.

הוא היה פילנטרופ במדה שלא תיאמן. לבו וכיסו פתוחים לכל מטרה, לעתים עד כדי סיכון עסקיו הפרטיים. גדול היה במיוחד במתן בסתר, בהגשת עזרה בהצנע, רחוק מזרקורי הפרסומת.

כמו באותו יום כאשר שהה בקובנה, והשבים הרגישו באדם העוקב אחריו. הם עצרו את העוקב ושאלוהו לרצונו: "אני רוצה לדעת, ענה, מה שם צעיר זה. הוא מלאך מן השמים. הוא הציל את חיי. אני ספן, וכבר שנתיים מחוסר עבודה. היום התקבלתי מחדש לעבודה. בעל הספינה שלח אותי לקנות מצרכים לקראת ההפלגה. בדרך אבדו לי כל 150 הרובלים שמסר לי. פחדתי לחזור לספינה. חיפשתי אחר הכסף העלו חרס. החלטתי, לשים קץ לחיי, והנה הופיע אדם זה, ולאחר ששמע את אסוני נתן לי ללא שהיות את מלוא הסכום הגדול. את שמו לא רצה לומר. בשום אופן. רציתי לדעת למי לשלם. כשאתעשר, השיב לי, תתנהו לקשה-יום כמוך. אני עוקב אחריו כדי לגלות מי הוא".

הוא היה רגיש גם לסבלו הפעוט ביותר של הזולת. כאשר היה נדמה לו, שהעוזרת בביתו, אינה אוכלת בערב, טרם שובו מן התפילה, הקדים את תפילת ערבית בניגוד למקובל, לבל יעכב בבית הכנסת. ועם זאת, היה תקיף, נאמן לדרכו, עקבי ולא נשא פנים לאיש. עוד בחיותו פקיד בבנק של "שלמה פיינברג" בלסה תמכה זו. הוא לחם נגד הענקת חברות בוועדה לעניני יהודים למעביזו — פיינברג, השפיע על הקובעים, לבל יתמנו במועמד זה, שאינו ראוי לדעתו לתפקיד החשוב.

פיינברג הממורמר שלא זכה בתפקיד הרם, רצה לנתק עמו כל מגע. הוא בא אליו והסביר לו שנאמנותו לתורה וליהדות חייבו אותו להאבק נגדו. ועליו להבין שבאמת אינו ראוי להיות חבר בוועדה זו. למרבה הפלא, חיבקו פיינברג, ולמראה יושרו ותבונתו, שאינן יודעות גבול, מינהו למנהל כל עסקיו. כך קיים בו הפסוק "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים עמו" (משלי טז, ז).

הוא — רבי אליהו לוינזון, שנולד בשנת תקפ"ב (1822) בעיירה קרטינגה, הוא הידוע יותר בכינוי ר' "אליינקה קרטינגער", אשר שנים רבות לאחר מותו בשנת תרמ"ח (1888) עוד סופרו מעלליו ומעשיו הגדולים, ושמו נערץ בפי כל.

בלשון רבים

...ביחס לאימרתו המפורסמת של הרבי מקוצק, אותה הבאתם ברשימה "העיקר הוא להתורר", (גליון מ"ד) — באילו, הנה "לא תגנובו" שבספר ויקרא י"ט, נאמר בלשון רבים, משום שהוא מופנה אל האנשים הטובים, שלא יאה לפנות אליהם בגוף שני, ועל כן נוסח הפניה הוא בלשון מכובדת: לא תגנובו.

מובן, שאימרה נאה זו, עם כל החכמה הגנוזה בה, עדיין אינה מיישבת את פרושו הפשוט של הפסוק, ועדיין יש להשיב, מדוע הוא נכתב בלשון רבים? בהודעתה מכויעת, שמעתי על כך הסבר מקיף, שלבצערי נשכח ממני. אודה לכם אם תוכלו להסביר לי את הפסוק או להפנות שאלתי לקוראים.

חיים לוין
חיפה

* * *

מובן שאין ביכולתנו לדעת מה ההסבר ששמעת. נסתפק בהבאת הסבר המאיר של רבי שמשון רפאל הירש לפסוק זה.

בין כל הצווים שבפרשת קדושים בולט פסוק זה בבעל משמעות מיוחדת. מיקומו של הפסוק אומר דרשני. הפרשה כולה, מציבה דרישות לנורמה מוסרית גבוהה ביותר: "קדושים תהיו, כי קדוש אני ה'". אין הדעת נותנת, שהמדובר כאן, במשמעות הפשוטה של המונח גנבה. כי מי שאינו פורץ בלילה לחנויות, או שאינו מכיס המשקר בכבה גנושה, עדיין אינו קדוש.

זאת ועוד, אמירת הצו בלשון רבים: "לא תגנובו, ולא תכחשו, ולא תשקרו איש בעמיתו", מוכיחה שהפניה אינה אל היחיד הגנב, אלא אל הצבור כולו. לפיכך, אין להניח שצו המתייחס לגנבה פשוטה, יופנה אל כל הצבור. כי בכל מקרה, הגנבה היא מבצע יחיד, ואין הצבור כולו נגנב.

מכאן למדו חכמינו, שהאיסור "לא תגנובו" בא להרתיע מפני גנבות "פחות המורגשות", לכאורה. כגון, גניבה, במטרה לצער את הזולת לזמן מה (בכוונה מפורשת, להשיב אח"כ את הגנבה בשלמותה). או כל סוג של גנבה קלה אחרת, אשר עלולה להפוך, לנורמה חברתית מקובלת, אשר לא רק היחיד, כי אם גם הצבור כולו יכול להתפתות לה.

אוירה צבורית, שיסודה במוסר-יושר (ואין המדובר במדינת פיראטים). המתייחסת בקלות ראש, להונאות קלות של הזולת — אינה הולמת את הנורמה המוסרית הגבוהה, הנדרשת מעם ישראל. בעיני התורה המצווה "קדושים תהיו", אין הבדל בין אוירה זו, לבין בצעה גנבה ממש, ועל כן נאמר "לא תגנובו".

תשובה לקוראים

...מתפלא מאוד על שטרם קבלתי תשובה למכתבי. השאלות אשר הצגתי לכם, נראות לי חשובות ביותר, ואני מצפה להתייחסותכם בהקדם.

יעקב פיינשטיין
רמת גן

* * *

לקוראינו:

מערכת "דע את יהדותך", מתנצלת על האיחור המתמיד, במענה למכתבי קוראים. העבודה המערכתית, הנעשית בידי מספר מועט של משתתפים, וכן העומס הרב של שאלות קוראים, הדורשות לא פעם, עיון מדוקדק ובירור מקיף אצל מורי הלכה, גורמים להשהיית תשובותינו. עם הכותבים הסליחה.

עמוד זה מוגש ע"י האגודה להסברת ערכי היהדות

הלו!?

האם ההלכה גמישה?

— אל תעלב, אבל קיימת ההרגשה, שלמען האינטרס, אתם יודעים כבר כיצד להסתדר עם ההלכה. כאשר הטובה האישית מונחת על הכף, נמצאות כבר הדרכים להגמיש אותה, להתאים אותה לצרכים. אז — כל פלפול כשר. הפירושים והבקורות נקלטים כאיש-שם, וראה זה פלא הכיר צדיקים את הנקיפה ההתערמה.

מתי אתם מתעקשים?! נזכרים לפתע "שהתורה אלוקית ואי אפשר לשנותה"! כאשר טובת הציבור דורשת את השנוי. עצה שדין כמורים, כרגיז ומגביל, מסתיר את הרוחות.

ובכן תחליטו פעם אחת לתמיד. או שאין אפשרות לשנות הא, קיימו אותה גם אתם בלי התחכמות. או שניתן, למרות אלוקיותה לחולל בה תמורות הא, אנא הטו איזן, בבקשה, גם לדופק הזמן, לרגשות העם. אני מקוה שלא נעלבת.

— חלילה, לא נעלבתי. אבל גם אני אשאל אותך. למה אנו "אמני הפלפול" לא מסתדרים עוד יותר? מדוע לא הפעילו שיטה זו כאשר באמצעותה אפשר היה להציל ממוות, לא רק להוסיף על הרווחה האישית? האם עשרת הרוגי המלכות — גדולי התנאים בתקופת הרומאים — לא ידעו להתפלפל? במאמץ קל יכלו לשלוף מקורות שיתירו להם לעשות רצון הרומאים ולזכות בחייהם. ומה עם מעני האינקוויזיציות כולם, איפה היו הפלפולים והמקורות, שעה שהם עלו באש על מוקדות הנצרות.

— אכן, אתה מרחיב את שאלתי. האבסורד גלוי לעין.

— והרי, זה מוכיח לך שאין הדברים פשוטים כל עיקר. הנכונות המסוירות הזאת ללכת באש ובמים, ולא להפר את התורה, מוכיחה משהו. מלמדת, מה ערכה בעיני נאמניה. הם יודעים, כי אינה אלסטית, ואי אפשר למתוח אותה מצד אל צד, בהתאם לדרישות האינטרס המזדמן.

*

— אבל בכל זאת, תוקנו בעבר תקנות שגרמו מהפכה. חוללו שינויים. איך אתה מתעלם מהן?

— לדוגמא?

— בבקשה, ישנן הרבה. למשל פרוזבול, מכירת חמץ בפסח. היתר עיסקה בריבית.

— ידעתי שתיתפס לדוגמאות אלו. שתזכיר דווקא אותן כמנהג באות התקנות. אלו הן מטבע עובר לסוחר בשוק הויכוחים. דרך אגב, אתה מבין אותן כראוי? היודע אתה בדיוק — ההדגשה שלי על הבדיוק — על מה מדובר בתקנות אלו.

— בדיוק... לא. באופן כללי אני מכיר את הנושא. מה שבהיר שאלו הן הערמות על חוקי התורה, אותן המציאו חכמי התורה, כדי להתאים את התורה למציאות.

— מה אמרת?! הערמות על החוק?! זו נקודת ההדגשה של טעותך! תקנות אלו אינן הערמות על החוק, כי אם הערמות של החוק.

— נו, באמת... וכי יש הבדל? בכל מקרה נפגע החוק המקודש בעיניך.

— מדוע נפגע החוק כאשר הוא בעצמו מסכים עם ההערמה הפגיעה בו?

— אדוני, כל עוד שזה לא תואם את מה שכתוב במפורש, זו הערמה ועקיפה בוטה. זה העניין הפשוט מול סוללות הפלפולים.

— לא בדיוק, אם תבדוק את העניין כראוי, תמצא שהמכונה "פלפול" בעיניך, אינו אלא ההגיון והמשפט הפשוט.

הסכים אתי שיש קשר בין רצון המחוקק והחוק עצמו. למשל — מס הכנסה. באמצעות חוק זה גובה מכך המדינה כסף. כל פעולה, הבאה להפריע לפקידי האוצר במשימתם זו, נוגדת את רצון המחוקק. נכון? לא חשוב אם זה על ידי העלמת הכנסות או על ידי ניצול פירצה בחוק המאפשרת להמנע מתשלום המס. אלו הן הערמות מגונות. הן פוגעות בלבו של החוק.

עכשיו, הקשב להערמה תלמודית שעל אף הבסיס האיזוני, אינה דומה כלל לזו שהזכרנו. אתה לבד תבחין שאין היא מבטלת או מפירה מצוה כלשהי.

תתפלא לשמוע, התלמוד עצמו פוסק שמותר להערים, שכן "רבי טרפון אביהן של ישראל" גם נהג כך. מה עשה?

"קידש שלש מאות נשים בימי הרעבון, על מנת להאכילן בתרומה". (תלמוד ירושלמי, יבמות פרק ד', הלכה יב.)

אסביר לך כמה דינים — רקע למעשה.

ובכן, התרומה מותרת לכהנים ואסורה לזרים. (ישראל שאינו כהן.) אשת כהן דינה ככהן, (לגבי ענין זה) ומותרת לאכול בתרומה. פירות תרומה זולים יותר מפירות חולין כי בגלל היותם אסורים לזר, מועטים הקופצים עליהם. אותן השנים היו שנות בצורת ורבי טרפון — כהן עשיר הוא — קידש שלוש מאות נשים מדלת העם, כדי להצילן מחרפת רעב על ידי שיאכילן בתרומה או לאפשר להן לקנות בזול פירות תרומה.

— זה נשמע מאד מפיד, אבל זו הערמה. היא עוקפת את החוק!

— לא, הוא ניצל את החוק. וכי נשים אלו לא היו נשותיו החוקיות? אפילו שבכלל לא התכוון למסגרת הנישואין המקובלת? האם הן לא נהנו מן הסטאטוס של "אשת כהן", המזכה אותן לאכול תרומה?

אני יודע, אני יודע. אדם הנושא אשה מכרעו המוצהרת להקים בית, וזו לא היתה הכוונה במקרה שלפנינו. אבל בכל זאת, לא נאמר בשום מקום, שרק אשה החיה עם הבעל כמקובל נחשבת לאשתו. עובדה, כל שלוש מאות הנשים לא יכלו להנשא כאות נפשן, כל עוד לא התגרשו כדת וכדין, מרבי טרפון.

על כן הערים רבי טרפון? על המובן הפשוט של הנישואין וניצלם שלא כמקובל, אך הוא לא הערים על עצם הלכות נישואין. הוא קידש אותן בהתאם לכללי ההלכה. זו הנקודה החשובה.

— וזה כבר מותר? זה לא פלפול. נכון??

— כן זה מותר, כשום שהתורה היא אלוקית.

— אתה שומע בעצמך מה שאתה מדבר??

— סבלנות. הרשה נא, לצטט מספר שורות מספרו של שופט בית המשפט העליון השופט מ. זילברג.

"בהערמה כשלבה שכזאת, הערמה בין "דין לדין" אין החוק רואה עבירה כל עיקר, כי הוא עצמו "אשם" בכך, הוא הוא המספק למערים את מכשירי ההערמה. ההנחה היא, כי המחוקק עיניו משוטטות בכל, ונהירים לו "שבילי ההברחה", ואם הוא לא סתם את הפירצה — לא קבע למשל, כי רק אשה "אמיתית", זו שחיה עם בעלה חיי אישות כמש, מותרת לאכול בתרומה — אות הוא שאינו מקפיד על כך, כי לא איכפת לו, וכי הוא החיל את הערמה המשפטית גם על אלה שהגיעו אליה שלא מדרך הרגילה."

"נותן התורה לא הבדיל בין אשה "אמיתית" ואשה "פיקטיבית" לגבי הוצאות הערמין. מהשודה זו שנעשתה מדעת ומרצון, נהנו שלוש מאות הנשים של רבי טרפון". (כך דרכו של תלמוד, עמ' 30).

הבנת? כאן טמון סוד ההערמה התלמודית. היא נובעת מן ההכרה שחוק התורה אלוקי, על כן ניסוחו מושלם וכל "החסר" בו מותר ותואם את רוחו.

— למה אתה מדגיש את אלוקיות החוק? לא הבנתי מדיין מה זה משנה, גם חוק אנושי, אם יש בו פירצה מנצלים אותה.

— נכון, אבל הפירצה בחוק האנושי נובעת מחולשת המכונה, אשר אינו מסוגל להקיף בכלים ספורות את כל האפשרויות הצומחות מן החיים עצמם. ראה, כל פעם שהמחוקק מגלה פירצה המנוצלת על ידי מתחמקי המס, הוא מיד יוזם תיקון לחוק. הוא מבין כבסקי, על כן ניצל הפירצה אינה לרוחו. כל זה לא חל על החוק האלוקי.

— האם זה, באמת, היתה, לכל אותן התקנות שהזכרתי קודם? לתקנת רבית ולתקנות האחרות?

— הדאי. הנה רבית למשל. אתה חושב שעל ידי "היתר עיסקא" בוטל איסור רבית? חס ושלום, ההלוואה ברבית בשאיה אחת העבירות החמורות בתורה. ב"היתר עיסקא" (הוא נוסח שטר התחייבות בין לוה ומלוה על בסיס שותפות ביניהם.) נוצלה ההורגה בסך הכל הזכות היסודית של ההתקשרות הכספית. נקודת המוצא להיתר היא שמותר לאדם להשקיע בכסף בעסק עצה שחברו משקיע את העבודה ולהתחלק ברווחים. אך כלום סבור אתה שכל הלוואה הותרה ללא הגבלה? ובכלל העיסקות הנערכות היום כשרות מבחינת איסור רבית? כן, שאין בכלל היתר זה עקירה איסור רבית מן התורה.

*

— אתה יודע, גישתך מסוכנת דווקא מבחינתך אתה. לאור דבריך יכול כל אחד, להתבצא היטב באותיות הקטנות, לתמרן בין המצוות הדלות מהוקן היותרים שונים.

— הוא יכול, אך אין להן ערך. אין לתקנה תוקף מחייב מבחינת חוק התורה, רק אם התקנה על ידי אותם חכמים שהתורה עצמה (בתורה — בשיחה אחרת.) העניקה להם זכות התקנה. התכונה החשובה הנדרשת מהן, מלבד הבנה ובקיאות בתורה היא, נאמנות מוחלטת לרוח החוק. בתנאים יתרדים זו, "יראת שמים" צמוקה, הכניעה ומדריכה את כל חייהם. לבלי הותר מקום, לאינטרסים אישיים, היכולים להשפיע בשעת הפרוש ההיתר.

— טוב, בסדר. אבל מדוע פעם בעבר, היו לחכמים אלה אומץ, והיום גישתם קפואה. ההיום כל בקשה לתקנות הדרושות.

— הם היו בעבר ויהיו בעתיד כל תקנה שתפגע בגוף כצורה כסריפה או ברוחה של התורה כולה. אין היא אתחהם הפרטית. אך יכשיבו בעתיד כמו בעבר, לנצל כל הערמה מותרת כדי לפתור ברוח התורה בעיות — בכל החום. — שמצלה הבעיות ההמתפתחות. הצצה, ולו הדומה, בספרי השאלות והתשובות, תעמיד אותך על מיגוון השאלות הנבדאלות ועל הצדה הפתרונים הביצבעים. גם היום, אדוני, גם היום.

שיחה

בס"ד
דע את יהדותך
גליון מ"ז
יו"ל מדי שבועיים ע"י האגודה להסברת ערכי היהדות
ירושלים, ת.ד. 156
*
העורך: שמואל חסידה
*
נא לשמור על קדושת הדף ולא להשתמש בו לצרכי אריזה ובר.

אומץ לב

- אדם שאינו יציב ועקבי, דומה לכנפול שבור, המתגלגל לכל צד, ואינו ראוי לכלום.
- בכלים יש שלשה סוגים: כלי חלב, כלי בשר וכלים סתם. אבל אדם אינו סתם. אלא, או לכאן או לכאן.
- האדם צריך ליתן את כל ימי המחר בשביל "היום". כדי, שלא יצטרך ליתן את כל ימי "היום" עבור "מחר" אחד.
- אין מעריכים פעולה לפי כמותה, אלא לפי מושלמות כל חלקיה.
- אדם זקוק למידה גדולה של אומץ-לב — כדי שיהיה בבחור להכנע, במקום שצריך.

(רבי יוסף ורדיגר, "הסבא מנובהרדוק")

هكذا من الأصل

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • • •

מופעי תיאטרון • בידור • מוסיקה

אגוד האמרגנים והמפיקים בישראל

א. בתיון מציג: הכל עובר חביבי — להיטי נעמי שמר ונתן אלתרמן... בארץ ובעולם
חיפה „שביט" הערב יום ו' 30.5 ב־9.30. של. הקופה: 85345
ת"א „בית־המורה" מחר מוצ"ש 31.5 ב־9.00
ת"א „בית התחייל" יום ב' 2.6 ב־9.00
כרטיסים: „יוקי" טל. 222445 ובמשרדים. טל. המשרד 456141

גבי עמרני — איפה הכסף
שבוע 25
יפו „אלהמברה" הערב יום ו' 30.5 ב־9.30 טל. הקופה 823457
חיפה „שביט" מחר מוצ"ש 31.5 ב־9.15
כרטיסים: „רוקוקו" טל. 223663

לונה פרק — עיר השעשועים
ביריד המזרח
פתוח כל יום (פרט ליום ו') מ־5 אחה"צ עד 10 בלילה
במוצאי שבתות מצאת השבת
התחבורה: ציבורית מגוונת.
„דן" קוים 25, 47
„אגד" 526, 533 היציאה־רמת־גן־ת"א

אולם התיאטרון — הרביעיה חוזרת — עושה Lee — אנשים יפים
הערב יום ו' 30.5
2 הצגות ב־9.30 וב־11.30
מוצ"ש 31.5 ב־9.00
טלפון הקופה 85345
כרטיסים: „יוקי" 222445 ובמשרדים

ש. דז'יגאן ולהקתו — בסאטירה האקטואלית „...שבע שנים רזות"
הצגת אחרונה בחיפה „תיאטרון"
הערב יום ו' 30.5 ב־8.45
ת"א „אהל־שם" מחר מוצ"ש 31.5 ב־9.00 וביום ג' 3.6 ב־8.30
רמת־גן „בית ההסתדרות" יום א' 1.6 ב־8.30
כרטיסי בחיפה: „פהיד", „רוקוקו"

האחנברג — הקברט הסאטירי בתוכניתו החדשה — פשחוליק
עם: ...
קרית־חיים „בית נבלר" הערב יום ו' 30.5 ב־10.00
בחאן הירושלמי מחר מוצ"ש 31.5 ב־9.30

רבקה מיכאלי — בשעות נוספות
הצגות ה־200
קרית־ביאליק „סביון" הערב יום ששי 30.5 ב־9.30
ת"א „צוותא" מחר מוצ"ש 31.5 ב־8.30
טל. קופת צוותא 250156

שמעון ישראלי — „אני יורד בגורדון"
ת"א „בתדורי" הערב יום ו' 30.5
2 הצגות ב־9.30 וב־11.30
באר־שבע מחר מוצ"ש 31.5 ב־8.30
דימונה „מרכז קהילתי" יום ד' 4.6 ב־9.00

הגשש החיוור — אופסייד סטורי
יפו „אלהמברה" מחר מוצ"ש 31.5 ב־9.00
כרטיסים: „רוקוקו" ובמשרדים
רמת־גן „אורדע" הערב יום ו' 30.5 ב־9.30
רמלה „המגדל" 5.6 ב־9.15
לבחב ההזמנה דורש כרטיס. 10—13.

להקת „כוורת" — צפוף באוזן
תוכניה חדשה
הצגות בכורה
חיפה „שביט" מוצ"ש 7.6 ב־9.30
גרישמואל יום א' 8.6
יגור „יד למגינים" 11.6
קרית ביאליק „סביון" יום ו' 13.6 ב־9.45

זכור להזמין כרטיסים בטלפון בקופת התיאטרון בערב ההצגה

צוותא לתרבות מתקדמת

ליל שבת 30.5 — ב־9.00: צוותא מארחת את במה 3 של תיאטרון חיפה: „שרגא קטן" — מאת: הלל מיטלפונקט. בימוי: עודד קוטלר. בחצות: פום פום פום — שירי אדית פיאף. עם: סנדרה ג'ונסון — יונה אליאן.

שבת 31.5 — ב־11.11 בבקר: סדרה 11:11. מנהל מוסיקלי: נעם שריף. שירי רנסנס מאירופה עם מיכאל שופר — בריטון ומני לאוטה וויולה דה גמבה מאירופה. שירים של המאה ה־16 מאת מונטברדי, מורלי, דאולנד, דה סרמיזי ואחרים.

מוצ"ש 31.5 — ב־8.30: רבקה מיכאלי בתוכניתה: „שעות נוספות" — בלווי תזמורת.
ב־10.30: זה הכל בינתיים. יהונתן גפן ודני ליטני.

יום א' 1.6 — ב־8.30: ערב ריקוד ספרדי Danzas Espanolas עם סילביה דוראן רקדנית הבאלט הספרדי הממלכתי.

יום ב' 2.6 — ב־9.00: „חשמן הכפרי" סים הרדין בשירי עם .ופט אמריקאיים בלווי להקת קצה השדה.

יום ג' 3.6 — ב־8.30: „שתקנים וכסאות" — מאת: קאי מילו באביב ובבימויו. עיצוב ועיטור הכסאות: מרים בת יוסף. משחק וריקוד, תלבושות ותאורה: שחקני החוג לתיאטרון של אוניברסיטת תל־אביב.
ב־10.00 בערב במועדון: ערב „רגל" צאת ספרה של רחל חלפי „תת ימיים ואחרים". דברים: רינה קלינוב, גבריאל מוקד. קריאה: רחל חלפי. אלתורי זמרה: כרמלה גיא, איל וגורי גיטרה: אבנר שטראוס.

התיאטרון הלאומי הבימה — התיאטרון הקאמרי תל אביב — התיאטרון העירוני חיפה

התיאטרון הלאומי הבימה
אדי קינג — מחר 31.5 (8.30), יום א' 1.6
בני ערובה — מחר 31.5 (9) • יום א' 1.6, יום ב' 2.6 באולם הקטן
על קלוז דגמה — במיבדריב: הערב ב־10.00, מחר ב־9.30 • 1.6 ב־9.00

התיאטרון הקאמרי תל אביב
שלוש מסיבות — מוצ"ש 31.5 8.30
קוריולנוס — יום א' 1.6 • יום ב' 2.6, יום ג' 3.6 • יום ד' 4.6
קומדיה של טעויות — יום ה' 5.6 • מוצ"ש 7.6

התיאטרון העירוני חיפה
מסורתם של שני אדונים — מחר וביום א' — חיפה
הקוף — מוצ"ש יום ב' ביום ... שיק — מחר „בתדורי"
הג'וקר — יום א' ... „בתדורי"
שרגא קטן — הערב 30.5 ת"א צוותא

כרטיסים בלבד

התיאטרון הלאומי הבימה

אדי קינג
מאת ניסים אלוני

משתתפים: שלמה אבני, אדית אלסטרוק, נחום בוכמן, יוסי בנאי, ישראל בקר, רולף ברן, ברוך דוד, זכריה טובי, שמואל סגל, איתן פריבר, רפאל קלצ'קין והגברת חנה רובינא.

ת"א האולם הגדול: מחר ב־8.30
יום א' 1.6 ■ יום ד' 4.6
יום ה' 5.6 ■ מוצ"ש 7.6 (8.30)

בני ערובה
מאת עמנואל רובלס
בימוי: מישה אסרוב

משתתפים: שמואל עצמון, שלמה ברשביט, יצחק שילה, אברהם רונאי, נסים עזיקרי, אתל קובינסקה, אליעזר יונג, יצחק קלוגר, בלהה מס, אריאל פורמן, מנחם עיני — שמעון כהן, יצחק ברקת.

ת"א האולם הקטן: מחר ב־9.00
יום א' 1.6 ■ יום ב' 2.6
מוצ"ש 7.6 (9.00) ■ יום א' 8.6

להקת מחול בת־שבע

בבורה עולמית
„משחקים שאנו משחקים"

כוריאוגרפיה: רינה גלוק; מוסיקה: פאול הינדמיט
תפאורה: דני קרון; תלבושות: לינדה הודס
תאורה: חיים תכלת
תל־אביב אולם התיאטרון הקאמרי
יום ב' 9.6, יום ד' 11.6, יום ה' 12.6, מוצ"ש 14.6 ב־8.30
כרטיסים להשיג בקופת הקאמרי בכל יום, בבורד „בבוי", אלנבי 83 היתר המשרדים.

בבורה עולמית
יצירתו החדשה של הכוריאוגרף ג'ין סגאן
שער הנגב, יום ב' 23.6 ב־9.15

שחקני החאן מציגים

„מילכוד 22"

מאת ג'וזף הלר ● עבוד ובמוי אילן רונן

■

„ההצגה מצחיקה, משוגעת ומצעזעת כאחד. היא אבסורדית לחלוטין ומפחידה בהגיון הקר שלה... לא סוד הוא שזו קבוצה מאוד מוכשרת, מגובשת ומעולה מבחינה מקצועית". מ. הנדלזלץ „הארץ"

■

בחאן הירושלמי: יום ב' 2.6 ב־9.00 ● יום ב' 9.6 ב־9.00
תל־אביב נחמני: מוצ"ש 7.6 ב־8.30 ● יום א' 8.6 ב־8.30

כרטיסים בת"א: „יוקי" טל. 222445, ביתר המשרדים ובקופה בערב ההצגה.

מועדון 77

בן־יהודה 77, ת"א
טל. 230000
הזמנות: 228580

3 הופעות בכורה
יום ששי, 30.5 ב־10.00 ובחצות
מוצ"ש 31.5 ב־10.30
יעבור את המופע פרופ' בלק בפלפוניה „האמריקנית"

בקי פריישטדט
תמיד אשה

בהופעת יחיד — בימוי: עדנה שביט
בלווי תזמורת — קטעי קישור: נסים אלוני

דעת העתונות:

* „בקי פריישטדט שחקנית־זמרת־בדרנית בעלת כשרון רב יוצאת אל הציבור בתכנית יחיד שהיא תעודת בגרות." „ידיעות אחרונות"
* „בקי פריישטדט יצור אלמוני כמעט בנוף הבידור הישראלי מצליחה במשימה הקשה לעמוד על הבמה במשך שעה וחצי, לרתק ולבדר את הקהל." „דבר"
* ההוצאה מרשימה. בקי פריישטדט מרתקת את הקהל מרגע שעלתה לבמה." „עולם הקולנוע"
* „ערב יחיד ומיוחד בביצועה של שחקנית־זמרת שבודאי עוד נוסיף לשמוע על אודותיה ועל השגיה." „על המשמר"
* בראו לבקי פריישטדט... „להיטון"

הזמנת המופע — בשת האמנים
טלפון 240731 או 228332
ב־6 ביוני בשעה 10.00 בית ליסין

מוזיאון תל־אביב - אולם דקאנגי

יום ראשון, כ"ב בסיון תשל"ה 1 ביוני 1975 בשעה 8.30 בערב.

תזמורת נתניה

קונצרט של מוסיקה וינאית
לכבוד יום הולדתו ה־150 של יוהן שטראוס הבן (1825—1899)
בחסותם האדיבה של שגרירות אוסטריה בישראל
הגב' ד"ר יוהנה נסטור
וראש עירית נתניה
ד"ר אברהם ברמנחם

מנצח: סמואל לואיס
סולניות: לידיה מורדקוביץ — כינור
סטלה ריצ'מונד — סופרן

בתכנית:
— הפתיחה — חתונת פיגארו — מוצרט
— קונצ'רטו לכינור מס' 3
בטול מגור (קכל 216) — מוצרט
— סימפוניה מס' 5 במי במול מגור — שוברט
מבחר מתוך אופרטות, ואלסים, ויצירות אחרות — יוהן שטראוס הבן

התיאטרון העירוני חיפה

הקוף מאת הלל מיטלפונקט
בימוי: אמנון מסקין
תל־אביב אולם „נחמני"
מחר מוצ"ש 31.5 ■ יום ב' 2.6
בחיפה: יום ג' 3.6 ■ יום ד' 4.6

במה 2 — שיע
מחזה מוסיקלי
מאת חנוך לוין ובבימויו
מוסיקה: אלפי מנן
הצגות אחרונות
מחר 31.5 ת"א „בתדורי"
יום ב' 2.6 חיפה
יום ג' 3.6 ת"א „בתדורי"
יום ד' 4.6 ישבתה
יום א' 8.6 ת"א „בתדורי"

במה 2 — הג'וקר
מאת יהושע סובול
בימוי: נולה צ'ילטון
ת"א „בתדורי" ב־9.00
יום א' 1.6 ■ מוצ"ש 7.6
בחיפה „בית רוטשילד" ב־9.15
יום ב' 2.6
יום ד' 4.6
יום ב' 9.6

במה 3 — שרגא קטן
מאת הלל מיטלפונקט
בימוי: עודד קוטלר
הערב 30.5 תל־אביב „צוותא"

גן הדובדבנים
יום ב' 10.6 אשדוד
יום ד' 11.6 גבעתיים
מוצ"ש 14.6 ת"א „נחמני"
יום א' 15.6 ת"א „נחמני"

כרטיסים: בקופת התאטרון בחיפה ובמשרדים. בת"א: „יוקי" ושאר המשרדים

תי — תיאטרון ירושלים

רח' מרכוס 20 טל. 67167

היום 30.5 בשעה 15.00
סרטים מצויירים — הסרט באגס באני

מוצ"ש 31.5 בשעה 21.00
אגודה לקידום אמנות לעם — רשת הקונצרטים
הצגת בכורה
„מעשה בחייל"
מוסיקה: איגור סטרווינסקי — תמליל: ש. פ. ראמוז
בהשתתפות שחקנים, רקדנים ותזמורת
ביצוע של נעם שריף

יום א' 1.6.75 בשעה 20.30
טארטיף
בביצוע תיאטרון באר־שבע

יום ג' 3.6.75 בשעה 20.30
תזמורת סימפונית ירושלים — רשות השדור
דיוקן: בנג'מין בריטן

כרטיסים במשרדים בעיר, בשעת התיאטרון בשעות 4—8 אחה"צ ובשעת ההצגה המתחילה

קבוצת גבע מציגה: הגבעטרון

מארץ הסמבה בקצב הקיבוץ

בלווי: תזמורת כפר רופין
כנחה: ירון לונדון
ניהול מוסיקלי: צביקה כספי
בימוי: בני פורת

הופעה יחידה לאזור המרכז
ת"א „היכל התרבות" יום ב' 9.6 ב־9.00
כרטיסים „יוקי" טל. 222445 וביתר המשרדים
הפקה: שמואל פירסטנברג (פוסקה)

בואו ל־„נסט"

מסעדת הפאב בהרצליה פיתוח
ליד בלון בוגר הפאב, הים הים
הסטייקים הטובים ביותר בישראל!
ההמבורגרים הטובים ביותר בעולם!
אין לנו פסנתר בבר,
אין לנו בידור חי —
התחבולה היחידה שלנו היא —
האוכל הטוב ביותר.
יש גם פינות יין וגבינות

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

התזמורת הסימפונית והמקהלה של הטכניון
בניצוח: דליה אטלס
מאחותת אמניב ישראלים בי
קונצרט פתוח מס. 6
בסדרה „מוסיקה לעם"
בביצוע יצירות בהשראת תרבות המזרח.
מאת מלחינים ישראליים.
יום ג', 3.6.75, בשעה 20.30, באולם צ'רצ'יל,
קרית הטכניון, חיפה.
הכניסה חופשית — הקהל מוזמן

תזמורת פרו - מוסיקה בישראל
קונצרט מיוחד

מנצחת: דליה אטלס
סולנים: יאיר קלס — כנור
שלמה הדהר — חלילית
מיכאל מלצר — חלילית
בתכנית:
אלבינוני — אדג'ו
קורלי — קונצ'רטו גרוסו אופ. 6 מס' 2
ויואלדי — קונצ'רטו לשתי חליליות
מוצרט — דיברטימנטו בפה מז'ור
ג'מיניאני — לה פוליה
שוברט — רונדו לכנור ותזמורת
קופלנד — Hoe Down מתוך Roodeo
הקונצרט יתקיים במוצ"ש, 31.5.75, בשעה 20.30 בהיכל באולם ההסתדרות בנגב.

בפיאנו־תה־אטרון „קינג"

ריקודים עד לשעות הקטנות
עם הזמרת־פסנתרנית
JUANITA SMITH
וגם הצגה מאת
אנה נובק
„התגביה של בתולה"

שישי 23.30 — שבת 22.30
„קינג" יפת 15, יפו — 861800

בשיתוף „להיטון" שבועון הבידור לכל המשפחה

סבן טלית בע"מ — „לופו חיפה" גאה להציג: גדול זמרי המאה ה־20

דמיס רוסוס

* צוות תזמורת ומלווים !
* 4 טון ציוד סטריאופוני מחו"ל יופעל ע"י צוות מומחים מחו"ל

5 הופעות בלבד בישראל!

תל־אביב „היכל הספורט"
3 הופעות:
יום ג' 17.6 ב־9.00 בערב — כל הכרטיסים נמכרו
יום ד' 18.6 ב־8.30 בערב
יום ה' 19.6 ב־8.30 בערב

ירושלים „בנייני האומה" מוצ"ש 21.6 ב־9 בערב
חיפה ק. אליעזר „אצטדיון" במגרש הקטן והאקוסטי בלבד. יום א' 22.6 ב־8.30 בערב

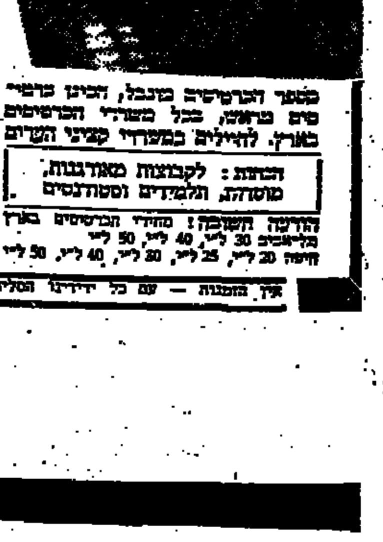

מספר הכרטיסים מוגבל, הכינו כרטיסים מראש, בכל משרדי הכרטיסים בארץ. להזילה במשרדי קצבי הערים

הנחות: לקבוצות מאורגנות, מוסדות, תלמידים וסטודנטים

כרטיסים במכירה מוקדמת
הפצה ראשית: „הודי" ת"א, אבן גבירול 90, טל. 248787
בתל־אביב: „רוקוקו", „יוקי", „בבוי", „קסטל" וביתר המשרדים.
בירושלים: „כהנא" טל. 223431, „בן־נחום"
בחיפה: „קופת חיפה", הרצל 21, טל. 662244
בב"ש: קופת „סיגנל", טל. 23198
ברחובות: „משרד לתחו"ר", טל. 951861

הדיעה חשובה! מחירי הכרטיסים בארץ: בתל־אביב 30 ל"י, 40 ל"י, 50 ל"י
חיפה 20 ל"י, 25 ל"י, 30 ל"י, 40 ל"י, 50 ל"י

אין הזמנות — עם כל ידידינו הסליחה.

הכלי אם האם

בידור

לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע • לאן השבוע

מ.ד הפקות - דני פלץ - נחום סגל מציגים

יהורם גאון

שר שירים יפים

עם תזמורת בת 15 נגנים

באר־שבע „גילת"
הערב יום ו' 30.5 ב־9.30
הופעות בברזיל ובארגנטינה
BRASIL SA'O-PAOLO 16.6, 17.6
RIO-DE-JANEIRO 18.6
Buenos-Aires 20.6, 21.6
ARGENTINA.

מנהל מוסיקלי: ברטין מוסקוביץ
המשרד: רח' דיזנגוף 66 טל. 289835, 297193

הדר — כוכ — הגר מציגים:

הזמן הכפרי

בהשתתפות: טים הרדין מגדולי זמרי העם והפופ האמריקאים.
אריק איינשטיין ✶ להקת תמוז ✶ קצה השדה והצ'רצ'ילים

הופעה יחידה לתושבי חיפה והסביבה
אמפי' עין הוד
הערב יום ו' 30.5 ב־9.30
כרטיסים: בקופת האמפי', „גרבר", „קופת־כבביר" ויתר הכרטיסים. לקבוצות: „גרבר" כרכז הכרמל טלפון 84777.

ההופעה שנועדה למחר בשפיים — בוטלה בגלל סיבות טכניות.
רוכשי הכרטיסים יקבלו כספם בחזרה במשרדי הכרטיסים.

טים הרדין — בהופעת יחיד
ת"א „צוותא" יום ב' 2.6 ב־9.00
כרטיסים: „רוקוקו" טל. 223663 וביתר הכרטיסים
רחובות „ויקס" יום ה' 5.6 ב־8.30

אגודת הסטודנטים אוניברסיטת ת"א
מועדון
בר־מינן
היום יום ו' 30.5.75
החל משעה 21.00
ריקודים לצלילי תזמורת „עונות השנה"
בחצות
צמד האדלרים
אמני מפוחיות הפה
מחר, מוצ"ש 31.5.75
בשעה 20.00
ריקודי עם ועמים
בהדרכת משה תלם
בשעה 22.00
דיסקוטק
באודיטוריום בר־שירה
היום, יום ו'
בשעות 22.00, 24.00
יוקרן
סרט מעולה
מחר, מוצ"ש ב־21.30
סרט מעולה

סטודיו השמש
הי"א, רח' בגדה 14, טל. 223670
הערב יום ו' 30.5 ב־10.00
ליאור יינו
משירייה קריאה בשירייה
• שירה בציבור
• זמרים צעירים
כניסה מרח' יונתה, דיזנגוף 193

המוזיאון העירוני בת־ים

תערוכה בינלאומית של מטבעות

מאורגנת ע"י מועדון רוטרי בת־ים
בשיתוף עם בנק דיסקונט לישראל
הפתיחה 1.6.75
בשעה 7 בערב
רח' סטרומה 2.
שעות הביקור:
בימים א'-ה' 9.00-1.00; 4.00-7.00
ששי שבת 9.00-1.00

מועדון המוזיקה-הווה שדה 6
מועדון חברים
הערב 30.5
ב־11.00 בלילה
מידי אלוני
מחר 31.5
ב־11.00 בלילה
דני גולן
ביום ג' 3.6
ערב סרטונים
צ'רצ'לי צ'פלין ✶ בסטר קיטון ופופאי.
ערב ערב ליד הפסנתר
יוסי דביר

באזל
פסטיבל בינלאומי הקרקס למופע אמנותי

בחיפה
ברחוב המגינים ליד הדואר החדש
6 ימים בלבד
אל תחמיצו את ההזדמנות לחזות במופע הנהדר!
ממחר מוצ"ש 31.5 ב־7.15 וב־9.00
עד יום ה' 5.6 (כולל)
יום יום 2 הצגות ב־4.15 וב־8.00
כרטיסים בכרטיסים ובקופות אהל הבמה

סינמטק
מרכז לתרבות ונוער עי"ש רוטשילד חיפה

			✶ סרטים של הבמאי פדריקו פליני ✶✶ הבכורה
מוצ"ש 31.5	בשעה 19.00	✶✶	דו קרב בשמש — בבוי: ק. קינג Dual in the Sun
	בשעה 21.30	✶	לילות כביריה
			Notti di Cabiria
	בשעה 23.30	✶✶	ג'רמיה ג'ונסון
			Jermiah Johnson
יום א' 1.6	בשעה 19.00	✶✶	מבצר האפאצ'י
			Fort Apache
	בשעה 21.30		מרלין
			Marilyn
יום ב' 2.6	בשעה 19.00	✶✶	ג'רמיה ג'ונסון
			Jermiah Johnson
	חבוה	✶✶	חבורת הפראים
			The Wild Bunch
יום ג' 3.6	בשעה 19.00		
	21.30		Effect of Gamma Rays on Man in the Moon
יום ד' 4.6	בשעה 16.00		
	בשעה 19.00		Zabriskie Point
יום ה' 5.6	בשעה 20.00		
	בשעה 22.00	✶	I Vitelloni
	חבוה		Jesse James

שדרות הנשיא 142, טלפון 83424, 80489

הסינמטק הישראלי

מרסל קרנה / הסרט הבלשי (שבוע א')

הכנסה לסטודנטים בלבד

יצחק גיזרי מציג:
צביקה פיק
ג'קי אלקיים
אבנר גדסי
ייצוג בלעדי והזמנת הופעות:
י. גיזרי — מופעים
תל־אביב רח' דב הוז 13, טלפון 227063.

למסירה בבאר־שבע
מוסך מורשה+ציוד+חצר
✶ להפעלה מיידית ✶
פרטים:
טלפון 057—74077, ת.ד. 138 באר־שבע

דני פלץ - נב מציגים:

ג'ימי לויד שר בשבילך

עם שלישית הג'ז של ריק בירמן
תל־אביב „בית־לסין"
הערב יום ו' 30.5 ב־9.45
כרטיסים: „הדרך ובכשרים, לחיילים בקפון השירה, קופת בית־לסין, ויצמן 34, טל. 252691
משרד ההפקה: דיזנגוף 66 טל. 289835-297193

האגודה לקידום אמנות לעם
הצגה חגיגית בתיאטרון ירושלים
בחסות שר החינוך והתרבות מר א. ידלין
מעשה בחייל
בהשתתפות שחקנים רקדנים ונגנים
מוצ"ש 31.5.75 בשעה 9 בערב
הפקה: תיאטרון בימות במאי: עמרי ניצן
כרטיסים בקופת התיאטרון

מועדון כפר המכביה
„פאב קלאב"
רקודים לצלילי להקת
הצליל הגבוה
כל יום שישי החל מ־9.30 בערב, ליד הפארק הלאומי ברמת־גן, טל. 748400

הזמן מקום לבתי מלון ונופש בארץ בטלפון 222042
(24 שעות ביממה)
חסוך לך זמן הזמן את מקום הנופש בטלפון.
במחיר בית המלון ללא תוספת תשלום.
אנו נבלה אליך את שובר ההזמנה ע"י שליח מיוחד. (באזור ת"א בלבד).

חברת קל בע"מ
רחוב גורדון 28, טל. 222042
רמת גן, רחוב ביאליק 56

מועדון התיאטרון
הכי הבידור בימת
642542
בהנהלת אלי צבאלי רח' יוסף 47 טלפון 660900
תכנית חודש מאי, ערב ערב (פרט לימי א')
✶ סטלה סטאר — זמרת ג'ז ובלוז מלונדון
✶ מיס ג'ודי במופע חשפנות נוע
✶ EMERSON and JAYNE „בלק תיאטר" ותיאטרון בובות מרשים מלונדון
✶ תיקי דיין
תזמורת המועדון עם גיגי ליד הפסנתר ויוסי לוי ליד המיקרופון.
במוסיקה לריקודים משעה 9.15 בערב

הופיע תקליט חדש לילדים
ובו
24 להיטי ילדים
✶ היכל החלומות — נועם קניאל
✶ שרה שרה שיר שמח
✶ פה קבור הכלב ✶ גוליבר
✶ הברווזון המכוער
✶ שירו של פו הדב ועוד...
להשיג בכל חנויות התקליטים
הפצה: קוליפון

הערב בפאב הנרי השמיני
טוביה צפיר
(כוכב ניקוי ראש)
בתוכניתו: „אף אחד לא שם"
הערב 2 הצגות: ב־10.00 ובחצות
מוצ"ש הצגה אחת ב־11.00
פאב הנרי ה־8 טל. 938586 (בשעות הערב)
הרצליה פיתוח.

בלה את חופשתך בבית חוה שבי ציון
✶ אוירה שקטה
✶ גינה רחבת ידיים
✶ מסבת מעודן
✶ כשר בהשגחה
✶ ליד שפת הים
בחודש יוני מחירים מוזלים
בהזמנות נא לטלפן 922391(04).

קפה „אולגה"
מזוג אויר מלא
ז'בוטינסקי 110, ר"א
מגיש:
• ופלה אמריקאית
• שניצל וינאי
• גולש
• מרק דיאבטי
• בלינצ'ס
• מבחר משקאות קלים וחריפים
• קפה ועוגות
הפתיחה ב־1 ביוני

במת בר־אילן
אגודת הסטודנטים
במוצש"ק כ"א סיון תשל"ה, (31.5.75)
בשעה 22.00
בתוכנית
"תמיד אשה"
ערב יחיד
עם
בקי פריישטדט
בימוי: עדנה שביט
קטעי קישור: נסים אלוני
ריקודים במועדון משעה 22.30
הכניסה לסטודנטים בלבד

פיאנו בר

במלון מגדל שלום
מארח את
הזמר אודי
והפסנתרן רוני
בזמר ישראלי ובינלאומי
מוסיקת רקע וריקודים
מטנגו ועד שייק
בבתצ"ש מחירים מוזלים במיוחד
הזמנה מקומות: טלפון 58286 או בערב 54154

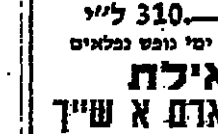

עם
טיולי הגליל
ב—310 ל"י
ל־3 ימי נופש נפלאים
לאילת ושארם א שייך
• עם טיול מיוחד למצפה
• לינה וארוחה בבקר
במלון „קיסר" אילת
שבת בכנרת
ב—69 ל"י בלבד
ו—49 ל"י לילד
כולל רחצה בחוף רון וארוחת צהרים
בתוספת —20 ל"י בלבד
טיול חצרים רמת־הגולן
פרטים: ברחוב 134
טלפון: 03-233490

בימת אנקור
ד. ליסאי א. קורן בשיתוף עם צוותא מציגים:
פום פום פום
שירי אדית פיאף
סנדרה • יונה ג'ונסון אליאן
תרגום וקטעי קישור: אבי קורן
בימוי: דני ליטאי
הנהלה מוסיקלית: שמעון שגיא
בליווי: א.לב • י. קלאוזי • מ. אמיר • א. וקטור
באולם „צוותא" תל־אביב
יום ו' 30.5.75 בחצות
באולם החאן הירושלמי
שבת 31.5.75 ב־9 בערב

הפקות ואמרגנות „מונטנה" מציגים את
Los Paraguayos
לוס פראגוואיוס המקוריים
שגרירי הזמר הדרום אמריקאי
שהגיעו לארץ לסיבוב הופעות קצר!
נותר מספר מצומצם של הופעות המיועדות למוסדות ולועדי עובדים. להזמנת מופעים: 03—615547

נופש בנתניה
במחיר עממי לקראת פתיחת העונה בחודש יוני:
✶ במלון „גן המלך" פנסיון מלא —80 ל"י לאדם
✶ במלון „גינות ים" פנסיון מלא —70 ל"י לאדם
הבאים בהפניות של האוצר, קופ"ח כללית ומכבי — בלי תוספת על התקצבות.
בהזמנות לפנות למלון „גן המלך" טלפון 053-23913

באולמי „בית־אגרון" ירושלים
מסיבות ברית מילה
-.10 ל"י למנה
✶ כשר ✶ רח' הלל 37 טל. 02-224352

בכל ענין פנה אל המומחה...

בענייני ארוח ונופש המומחה־
און
ארוח ונופש בנ"מ
כפי אווים הפצת מכסת
סניפים:
חיפה, הרצל 22, 645404 | ירושלים, שמאי 8, 224624
שד' הנשיא 126, 82277 | ת"א, אלנבי 103, 612567
נתניה, הרצל 4, 22947 | כ. דיזנגוף ליינס 248306
חדרה, רוטשילד 2536736
משרד הדוב בבאר שבע: רח' הרצל 31 טל: 73308

רשות נח מציגים:

תל-אביב "סינמה 1" 57952

סרט הענקים של כל הזמנים !!!
* צ'רלטון הסטון
* סופיה לורן
"אל סיד"
6—9

תל-אביב "סינמה 2" 57952

סרטו הקלאסי של בילי וילדר — שבוע 2
שדרות סנסט
Sunset Boulevard
* ויליאם הולדן
* גלוריה סוואנסון
10—12—2—4
6—8—10

תל-אביב "הוד" 226226

בכורה ארצית
"הקשר האפריקני"
• מייקל קיין • פיטר פונדה
סרט הבכורה של נרית שהוא שקוה היום בעולם כולו
4.30—7.30—9.30

תל-אביב "אורלי" 284025

***** וציון כבוד! הרוה קולנועית הוספה הבאלצה
שלמה שמגר "יד. אחרונות"
"המרוץ לצמרת של דודי קרביץ"
* ריצ'ארד דרייפוס
בכורה ארצית • שבוע 5
4.30, 7.15, 9.30

חיפה "דון" 669069

הסרט הסקסי של השנה
"מורות נקבות סטודנטים זכרים"
4—7—9

ירושלים "עדן" 223829

* ג'יין מרלי ("ספור אהבה")
* רובי בנסון ("כרמל")
"ג'ורי"
סרט מרתק ומרגש לכל המשפחה
4—7.30—9.30

ירושלים "רון" 234704

הויה קולנועית הוספה הבאלצה
שלמה שמגר "יד. אחרונות"
"המרוץ לצמרת של דודי קרביץ"
* ריצ'ארד דרייפוס
בכורה ארצית • שבוע 5
4.00, 7.10, 9.10

בערים אחרות

הרצליה "דגניה" — "החשודה"
בת־ים "בת־ים" — "דצמבר החם"
באר־שבע "חן" — "עוד תתעשר אצלי"

סרטי גלובוס את האחים אלה בע"מ
משרד הרשת:
תל-אביב, רח' אלנבי 32, טל. 5-6-51344

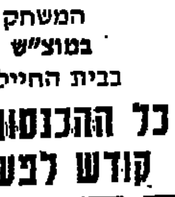

האגודה למען החייל בתל־אביב־יפו

"בינגו"

המשחק החברתי והמלהיב
במוצ"ש 31.5.75 בשעה 9.00
בבית החייל רחוב ויצמן 60, ת"א.

כל ההכנסות מדמי ההשתתפות קודש לפעולות למען חיילינו

ליידן

חדש! ובלעדי

באולמי התצוגה לרהיטי יבוא
קיבלנו דגמים חדישים ואקסקלוסיביים של

חדרי שינה מאירופה

* מחירים נמוכים ביותר
* תנאי תשלום נוחים ללא ריבית

בואו ותיווכחו!

תל־אביב, דיזנגוף 213
בני־ברק, רבי עקיבא 16

מועדון 2.2 בטכניון

יום שישי שעה 21.00 דיסקוטק 2.2 בפעולה
ריקודים לצלילי תקליטיה עשירה בחצות בצ'ריל

הזמן הכפרי
סים הרדין
מגדולי זמרי העם האמריקאי
בפתח התוכנית: קצה השדה

מוצ"ש 20.00 ריקודי עם ועמים
22.30 דיסקוטק 2.2 בפעולה

ההכנסה בבנין המרכז הסטודנטים

הופיע חדש!!!

תקליט אריך נגן של הזמר
ג'קי אלקיים

בלהיטיו:
* אנג'ליק
* דלורס
* יו
* ליאונל
ועוד...

להשיג בכל חנויות התקליטים

הפצה
קוליפון

בקש קטלוג חינם

סטריאו
הרכבה עצמית = ½ מחיר
Z-KIT
רחובות, ת.ד. 1193

גם.. מגברים לכל מטרה

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV
קולנוע דרייב־אין ת"א

קולנוע "דרייב אין" טל. 477177

בשעה 8 הסרט לכל המשפחה
"חיילים בגשם"
בהשתתפות
* סטיב מקווין

בשעה 10.15 סרט המתח הדרמטי
"השאפתן"
עפ"י הספר "The Unholy Wife"
של אלברטו מורביה
* רוד סטייגר
* שלי ווינטרס
* קלאודיה קרדינלה
* תומאס מיליאן
מוסיקה הנרי מנציאני

במוצ"ש 31.5 בחצות בלבד
* פול ניומן * לי מרוין בסרט הפעולה
"בולם בביס הקטן"

המערה

מועדון לילה ישראלי · יפו העתיקה · ככר קדומים 14 טל. 829018

לאחר
סבוב הופעות בחו"ל
חוזרת

יפה ירקוני

ערב ערב למועדון

* עוד בתכנית: צמד צפרי

מועדון סינמסנטר

סינמה 1
הערב בכורה ב־10
• יאך נאבן
האיש הקטנות שבאל את החוק לידין הבנן על בכפתור מבטמיה כבריום כבים
בסרט "הראש"
(ציון "טוב באדיס")

סינמה 2
הערב בשעות 10—12
הקרנה אחרונה בתחלס!
"מרכבות האלים"

תל-אביב, יונה הנביא 2, טל. 579 52

להשכרה

חנות גדולה 180 מ"ר ומשרדים בככר מלכי ישראל

פרטים בטלפון 289495 או משעה 17.00 — 229756.

מועדון קולנוע הוד דיזנגוף 100 טל. 222222
הערב בשעה 10 בלבד סרט הפעולה
"הם חיים רק פעם"
• ...

מועדון־קולנוע
רמת אביב
סרטי חצות
הלילה ב־10 וב־12
"בראש מורם"
ג'ו דון בייקר
אליזבט הרטמן

בית־הצנחן
רמת־גן
רח' רוקח, כניסה דרך אבא הלל 155
(לפי שילוט)
מוצאי שבת 31.5.75
ריקודים ובידור
בתכנית: —
נסים סרוסי
ותזמורתו
ריקודים לצלילי
"הכוכבים הכחולים"
למעוניינים דיסקוטק

מועדון קולנוע בן יהודה

הערב ב־10.00
הנרי פונדה
טוני קרטיס
"החונק מבוסטון"

בחצות
ג'ימס דין
ליז טיילור
"הענק"

קולנוע אלנבי

הלילה ב־11.00
סרט 8 האוסקרים
"מעתה ועד עולם"
ברט לנקסטר
פרנק סינטרה

יוקרן כפתיחה לדיון ציבורי בנושא הקרנת סרטים בימי שישי.

אבישלום דרורי מהפנט

* היפנוזה שימושית
* גמילה מעישון בעזרת היפנוזה
* לימוד אנגלית בעזרת היפנוזה
* הרזיה בעזרת היפנוזה
* בעיות??
* יעוץ בעניני משפחה

פרטים תל־אביב
טל. 289835, 297193

נפטון

ערב נפלא ומהנה על חוף הים

ב"נפטון"

מסעדת דגים ובית תה

מבחר סלטים
מבחר דגים

בשבת — חמין

חוף הים תל־ברוך
טל. 413500

מועדון "פריז"
הלילה ב־12—10
סרטו הבלתי נשכח של אוטו פרמינגר
* הארי בלפונטה
* דורותי דנדריג'
"כרמן ג'ונס"
בצבעים

השבוע בבתי הקולנוע

ירושלים

במוצאי שבת: 7.30, 9.30
בימי חול: 3.45, 7.00, 9.00

אדיסון: במוצ"ש ב"ס הסרט התורכי אמריקה לילי הפלא
אורגיל: אהבה אחר הצהריים
אוריון: צ'רלס ברונסון פריצה הפלא
ארמון: ג'ק ניקולסון השרטן האחרון
אסתר: ... האחר הגדולה
הבירה: שבוע 2 צ'רלס ברונסון מיספר מבצ'מיק
חן: בכורה ארצית ראובן בריוזם יהיה טוב סלמוניקו
ירושלים: 7.15, 9.30 שבוע 2 מייקל קיין בשמחה מיליון
סמדר: שבוע 2 ברום לי ששון הדייקון
עדן: שבוע 5 הספרי בורגס איגנריד ברגמן קולקלה
עדן: רובי בנסון גורי
רון: שבוע 5 המרוץ לצמרת של דודי קרביץ

רמלה

המגדל: 7.30, 9.30 ליגבכם פריים שירקוה בספרי

לוד

משעה: 7.30, 9.30
אורלי: אלן דילון הסורת מורליטו בפים
התחיה: אסי דיין יונה אליאן שלושה ועוד אחת

אשדוד

אולימפיה: 7.30, 9.30 לואי דה פינס הטוסר מתחתן
אסתר: 7 בכורה ארצית ראובן בר יותם יהיה טוב סלמוניקו
אשדוד: 7.30 בריכה 5 פעמים 9.30
דגון: 8.00, 9.45 הרכבת האלימות

קרית מלאכי

משעה: 7.30, 9.30
מירון: ריצ'רד האריס עומר שריף באנדרוס
הוד: הג'ר מור האיש בכל אהבה הזהב

נתיבות

שביט: 8, 10 ריצ'רד האריס עומר שריף באנדרוס

רמת־גן גבעתיים

משעות: 7.15, 9.30
ארמון: שבוע 6 צ'רלטון הסטון במל תעופה 1975
אורדון: פייר ריצ'ר הורדל מגרה לי את האף
אורלי: לנה מורה חיקוי לחיים
אורגיל: ג'ים בראון, ג'ים קלי 5 העוקצים במערה
גלאונר: ולמר מהואי אינגריד ברגמן פרח הקקטוס
הדר: בכורה ארצית ראובן בריוזם יהיה טוב סלמוניקו
לילי: שבוע 3 מרלין מונרו ג'ק לימון חמים ושקים
רמה: הפורנוגרפית
רמת־גן: שבוע 3 ברום לי שאמת הדרקון
סיטים: צ'רלס ברונסון פריצת הפלא

ראשון־לציון

עמק: 7, 9 אסי דיין יונה אליאן שלושה ועוד אחת
ראשון: 6.45, 9 מקסימיליאן של שמואל רודנסקי תיק אודסה
תפארת: 7.15, 9.30 קלינט איסטווד הזיז החם

נס־ציונה

נחה: 7.00, 9.00 ברום לי ביג בוס

רחובות

בשעות: 7.30, 9.45
בית הפועלים: אלן דילון הסורת מורליטו בפים
הדר: חלן היים, סנון ויין ההיסטורית דוהרת שוב
חן: בריג'ים ברדו 5 שתהיה ל"ס ברנזים

חיפה

במוצאי שבת: 6.45, 9.00
בימי חול: 4.00, 6.45, 9.00

אורה: ראובן בריוזם בכורה ארצית יהיה טוב סלמוניקו
אורדון: השיגור הורה
אורלי: שבוע 2 רוברט רדפורד גטסבי הגדול
אמפיתיאטרון: פהי בכל האורים
ארמון: ... קונרי דמי כופר
חן: מרילין מונרו, טוני קרטיס ג'ק למון חמים ושקים
כרמל נגה: הסרט העגבי בכתב אהבה
מוריה: 6.30, 9.00 שבוע 4 שמואל רודנסקי תיק אודסה
מירון: הנשרים הפרועים
עצמון: שבוע 2 פייר ריצ'ר הורדל מגרה לי את האף
פאר: רובי בנסון גורי
דון: 7.00, 9.00 מורות נקבות סטודנטים זכרים
שביט: 6.00 ג'ולי אנדריוס צלילי המוסיקה
עממי (נוה שאנן): צ'רלס ברונסון מיספר מבצ'מיק
בית העם (ק. חיים): 7.00, 9.15 הדרילה מקופנהגן
היובל (ק. חיים): 7.00, 9.15 פרנק סינטרה ארבעה לטקסס
סביון (ק. ביאליק): 6.15, 9.15 פול ניומן המגדל הלוהט
ספיר (ק. ביאליק): 7.00, 9.15 הסבלים רשמה השושה
גיבור (ק. ים): במוצ"ש 6.00, 9.00 הופעה בריטנית
זהר (ק. מוצקין): 6.30, 9.00 גורלה של אשה יפה
יובלאור (ק. מוצקין): 6.30, 9.00 גילדי הזן שוגרלנד אקספרס

קרית־שמונה

הרמון: 6.00, 8.15 הנדיר הקרוה
שביר: 6.45, 9.00 הג'ר פוד סוזנה יורק גולד

פרדס־חנה

דקל: 7.45, 9.30 בר מנמסר ההורד אנחנו צבעים

חדרה

הדרה: 7.00, 9.15 קנרים ברנן השוד המתהוכם
הוף: 7.15, 9.30 אסי דיין יונה אליאן שלושה ועוד אחת

נתניה

אסתר: 7.15, 9.15 מסתכר אהבה נוסח סביה
שרון: 7.00, 9.15 בכורה ארצית יהיה טוב סלמוניקו

הרצליה

דגניה: 7.30, 9.30 ג'אן יאן החשודה
דוד: 7.15, 9.30 בכורה ארצית יהיה טוב סלמוניקו
היכל: 7.30, 9.30 שבוע 2 אסי דיין שלושה ועוד אחת
תפארת: 7.15, 9.15 ג'ו דון בייקר בראש מורם

כפר־סבא

הדר: 8.00, 10.00 מסר קונרה בזי ... ולואיר השמורה
חן: 7.15, 9.30 נסים סרוסי רליה פרוידלנד יום הויין
עמל: 7.30, 9.30 חלן היים ההיסטורית דוהרת שוב

רעננה

אורות: 7.30, 9.30 קלוד ללוש שנה טובה לאוהבים

פתח־תקוה

אורות: 8.30 אליזבט טיילור לורנס הרווי ללילה אלף עינים
הדר: 7.45, 9.45 המגבר האכזרי באמארדל
היכל: 7.30, 9.30 בכורה ארצית יהיה טוב סלמוניקו
שלום: 7.30, 9.30 שון קונרי בריג'ים ברדו 22 הסוות

קרית אונו

אונו: 7.00, 9.15 סרבה גובר האהבה הבודדה

תל־אביב

אור שבת: 7.30, 9.30
ימי חול: 4.30, 7.30, 9.30

שבוע 4 צ'רלס ברונסון: ארצית פריצת הפלא
...
דוד: 8.00 חיילים בגשם 10.15 השאפתן ... בולם בביס הקטן
...

יפו

משעות: 7.15, 9.15

בת־ים

משעות: 7.30, 9.30

חולון

משעות: 7.30, 9.30

חבורה דתיים לסטודנטים

...ה במוצ"ש כ"א סיון 20.45 משעה 31.5.75
...ב בידור באולם ...רח' קפלן 10, ת"א
בתכנית:
...קוסם ה"רוסי"
...ניגזר ידל"ין
הופעה מרשימה עם חידושים מחו"ל
תרקידכם תזמורת "האביב"
בא להקדים!

מועדון דרייב־אין
טל. 477177
הערב בשעה 10.00
* סטיב מקווין
* אלי מקגרו
בסרט המתח והפעולה
"הבריחה"

קולנוע בימה

ת"א, אבן גבירול 30
מציג הערב 30.5
בשעה 12—10
* סילבה קושינה
* פסקאל פטי
בסרט הסקס והאהבה
"לילות בוקצ'יו"

"הסאתון" רקודי עם/עמים

ביום ג'
בבית ליסין ת"א.

פרספקטיבה

256141 בבית העתונאים, קפלן 4, ת"א

היום ב־10.00 בערב
1. ...
2. ... Summer of 42
...

בחצות
1. ...
2. ...
3. ... Summer of 42

100% ביטוח על כרטיסך

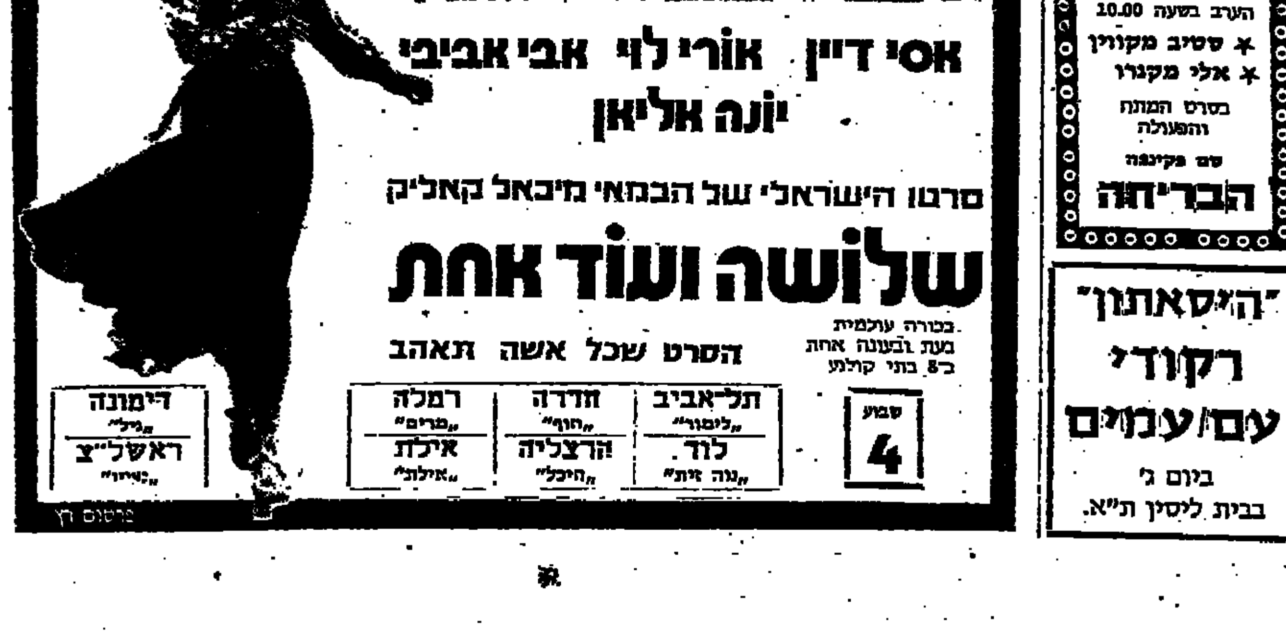

אסי דיין אורי לוי אבי אביבי
יונה אליאן

סרטו הישראלי של הבמאי מיכאל קאליק

שלושה ועוד אחת

הסרט שכל אשה תאהב

בכורה עולמית
בעת ובעונה אחת
ב־8 בתי קולנוע

שבוע 4

תל־אביב	חדרה	רמלה
"לימור"	"חוף"	"מרים"
לוד	הרצליה	אילת
"נוה זית"	"היכל"	"אילות"

דימונה
"גיל"
ראשל"צ
"עמק"

פרסום רון

הככה מן הנסל

הסיפור האמיתי על לכידתו של אדולף אייכמן — מסופר לראשונה על ידי מי שתכנן את המבצע ועמד בראשו: לשעבר ראש שרותי הבטחון

איסר הראל

הבית ברחוב גריבלדי

לפני כ־15 שנה, ב־23 במאי 1960, הרהים ראש ממשלת ישראל דוד בן־גוריון את העולם בהודיעו מעל במת הכנסת כי רב הטבחים הנאצי אדולף אייכמן נלכד, הובא לישראל ויועמד לדין.

במשך 15 שנה נשמרו פרטי פרשה זו חסויים. עתה נפתח מסך הסודיות: איסר הראל, לשעבר ראש שרותי הבטחון, שעמד בראש מבצע איתורו ולכידתו של הצורר, מסיר לראשונה את הלוט מעל לפרשה בספר „הבית ברחוב גריבלדי". הספר המתאר את „מבצע אייכמן" לפרטיו מופיע בעת ובעונה אחת בארה"ב, אנגליה וישראל.

להשיג החל מיום ראשון, 1.6.75, בחנויות הספרים או ישירות ב„ספרית מעריב", ת.ד. 20208 ת"א בצירוף המחאה.

המחיר —.30 ל"י

ספרית מעריב

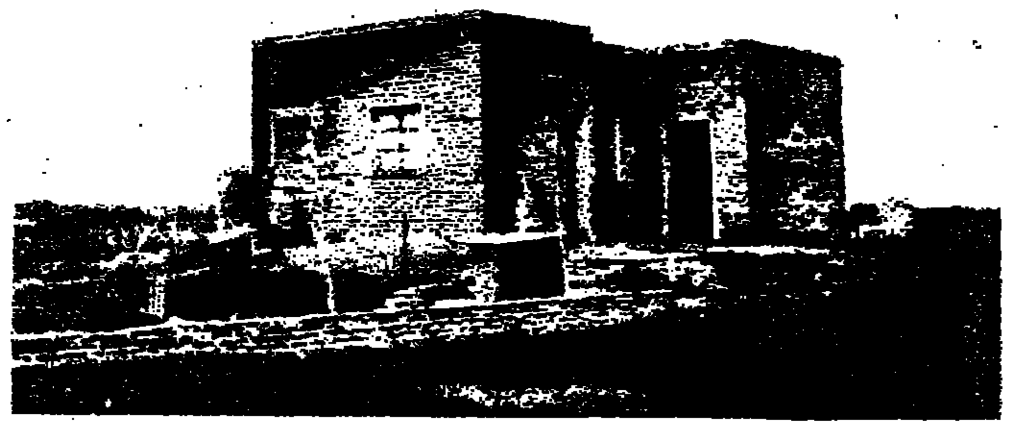

מודיעין

יום שישי כ' בסיון תשל"ה 30.5.75
שקיעת החמה: 19.40 ★ זריחתה מחר: 5.35

- פרק יומי: ישעיה, סד
- משנה יומית: פרה, ג, ד—ה
- דף יומי: נדה, כח
- הלכה יומית: הל' המועד, תקכו, ז—ב
- פרשת השבוע: שלח

יום שבת כ"א בסיון תשל"ה 31.5.75
שקיעת החמה: 19.40 ★ זריחתה מחר: 5.35

- פרק יומי: ישעיה, סה
- משנה יומית: פרה, ג, ה—ב
- דף יומי: נדה, ב
- הלכה יומית: הל' המועד, תקכה, א—ג
- פרשת השבוע: שלח

✱ ברדיו

ראה „ימים ולילות", עמ' 44—45

✱ בטלוויזיה

ראה „ימים ולילות", עמ' 45

הודעות לקבלה במדעית אפר להופיע במדע"ש — מבאה השעה עד 20.30 וביום א' בבוקר מ־5.15 עד 6.15 ב„מעריב", ת"א, רח' קרליבך 2, טל. 287211.

✱ בתי מרקחת

ירושלים

שישי: הרצל, רח' יפו 36, 225059; אל זהרא, רח' אל זהרא, 283548.

שבת: בטים, רח' שטראוס 10, טל' 222911.

מוצ"ש: אופלסקה, רח' יפו 110, 224021; בלסם, רח' צלאח א־דין.

תל־אביב

שישי: פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28, 223721; יאני, רח' יהודה הלוי 67, 612474.

שבת: בוגרשוב, רח' בוגרשוב 60, 293889; תרופה, רח' דיזנגוף 217, 223488.

מוצ"ש: בני, רח' דיזנגוף 174, 222386; יאני, רח' יהודה הלוי 67, 613474.

חיפה

שישי ושבת: בלפור, רח' ... 1, 662289.

רמת־גן ובני־ברק

שישי: למת, ז'בוטינסקי 65, טל' 793483.

שבת: חן, ז'בוטינסקי 99, 794434.

חולון ובת־ים

שישי: הקרה, ככר סוקולוב, חולון; בלפור, רח' בלפור 90, בת־ים.

שבת: גני בתים, רח' ה־נביאים 3, בת־ים; בראשית, קראוזה 46, חולון.

באר־שבע

שבת: הנגב, רח' קק"ל 108.

נתניה

שישי: הנביא, רח' ויצמן 36, 23639.

פתח־תקוה

שישי: בינסקי, ... 22, 910505.

שבת: פישביין, ... 6, 911541.

רעננה

שישי ושבת: רעננה, רחוב אחוזה 78.

✱ רופאים

תל־אביב והמרכז

ד"ר הריאבן, אפשטיין 6, טל. 443281.

מד"א, טל. 292222, שירות אמבולנסים ובמקרים דחופים, טל. 101, בין השעות 8 בערב עד 7 בבוקר.

בריות קופות־חולים: קופת חולים „אסף", קופת חולים „לאומית", קופת חולים „מאוחדת", קופת חולים „מכבי", תורנות לילה בביקורי מגן דוד־אדום ברחבי המדינה — (במספרי הטלפון — ראה מדריך „עזרה" ב„מדריך").

חיפה והצפון

רופא תורן כללי (ילדים), טל' 254530; ד"ר ... (כללי וילדים), רח' הלל 43, טל' 524922.

חק לידה, טל' 101, מ־7 בערב עד 7 לבוקר.

בתי־חולים

ירושלים

שישי: שערי צדק (ילדים, פנימית); הדסה (נשים, כי־רורגיה, עיניים, כירורגית פה, א.א.ג.).

שבת: ביקור חולים (ילדים, נשים); הדסה (פנימית, כי־רורגיה, עיניים, כירורגיית פה, א.א.ג.).

תל־אביב

שישי: הדסה (פנימית).

שבת: איכילוב (פנימית).

חיפה

שישי: רמב"ם (כירורגית, האוזנות, פנימית, ילדים, עי־ניים, א.א.ג., נוירוכירורגיה, בהלות נפש, כירורגית פה ולסת); רוטשילד (נשים).

שבת: רוטשילד.

מוקדי התחנות היום בתחנות מגן דוד אדום בנק הדם יפו 8—12.30; תל־אביב, חיפה, אשדוד 8—12.30; ירושלים 8—12.

✱ עזרה

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה, הרצליה, אור יהודה, אשקלון, באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת — 100; אילת 2444; חדרה ...; טבריה ...; קרית־שמונה 40444.

מכבי אש

ירושלים, תל־אביב, חיפה, פ"ת, הרצליה, אשדוד, אשקלון, רחובות — 102; רמת־גן — 742222; בני־ברק — 781133; גבעתיים.

מגן דוד אדום

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — 101; אילת — 102; רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — 781111; חולון — 843133; הרצליה — 981333; נתניה — 23333; רחובות — 951333; ראשון־לציון — 942333; אשדוד — 2222; אשקלון ובאר־שבע — 22333; חדרה — 333; פ"ת — 912333; נצרת — 54333.

ראשל"צ — 723333; חולון — 842122; אילת — 2222; באר־שבע — 2222; הדרה המגינה — 20222; טבריה — 922222; נהריה — 922222; נצרת — 5522; קרית־שמונה — 40133.

עזרה ראשונה בכביש ... 02־69911.

✱ רכבת

מירושלים

- לתל־אביב 7.40, 10.40, 12.48, 14.14.
- לחיפה 7.04, 12.13.
- לבאר־שבע ולדימונה 7.40.

מתל־אביב

- לירושלים 6.55, 9.54, 11.57, 14.00.
- לחיפה 6.44, 8.00*, 9.42, 10.48*, 12.20, 13.16*, 13.46*, 14.50*, 15.42*, 16.00*, בכיוון 21.00.
- לנהריה 8.00*, 12.20.
- לבאר־שבע 6.25, 8.54, 12.52.
- לדימונה 8.54, 12.52.

מחיפה

- לירושלים 6.42, 11.50.
- לתל־אביב 6.12, 7.18*, 8.40*, 10.00, 11.30*, 12.35, 13.23*, 14.10, 15.00*, 15.50, בכיוון 21.00.
- לבאר־שבע ולדימונה 6.42.
- לנהריה 6.33, 9.08*, 13.49.

מנהריה

- לחיפה ולתל־אביב 5.43, 7.48, 10.47*, 15.00*.
- לירושלים, באר־שבע ודימונה 5.43.

מבאר־שבע

- לירושלים 6.14, 13.17.
- לתל־אביב 6.44, 9.18, 13.17.
- לחיפה 6.14.

מדימונה

- לירושלים 6.14, 12.47.
- לתל־אביב ולחיפה 6.14.
- לבאר־שבע 6.14, 12.47.

* רכבת מהירה.

✱ מטוסים

מספר הטלפון כדי לוודא המראת מטוסים ונחיתתם — 03־614656

האומות המאוחדות

מציע למכירה:

17 וויליס ג'יפ CJ-5 1965/66
9 וויליס ג'יפ ווגנר 1968/69
17 פולקסווגן ואריאנט 1968/69
3 פולקסווגן קומבי 1969
3 פולקסווגן קבינה כפולה 1969
4 פולקסווגן קבינה אחת 1969
5 דודג' פאואר ווגון 1967
2 בדפורד משאיות למים
4 גנרטורים בנזין
820 צמיגים משומשים
250 מצברים למכוניות 2 וולט
4 טון של פסולת ברזל
חלקים שונים למכוניות.

במכרז יזכה בעל ההצעה הגבוהה ביותר.

המכוניות המשומשות וכל הציוד הנ"ל מוכנים לבדיקה בארמון הנציב בירושלים ביום ב', 3, 4 ביוני 1975 בין השעות 8.00—13.00 ... של הציוד ותנאי המכירה אפשר לקבל בשער הראשי של ארמון הנציב. לפרטים נוספים נא לצלצל לארמון הנציב טל. 36224 קו פנימי 31.

מכרז 1/75

מכירת ציוד

1. **מבונית נוסעים פג'ו 404** — שנת יצור 1972 מס' רשוי 567—305
2. **טנדר פג'ו 404** — שנת יצור 1972 מס' רשוי 957—135
3. **טנדר פג'ו 404** — שנת יצור 1973 מס' רשוי 826—141
4. **ג'יפ** — שנת יצור 1971 מס' רשוי 384—65
5. **7 טרקטורים אופניים מסוג פורדסון** — משנת יצור 1959 — 1962
6. **חלקי חילוף לטרקטורים אופניים מסוג פורדסון**

את הציוד הנ"ל אפשר לראות ביום ראשון 1.6.75 במגרש במשרדנו בתל־אביב, הקריה — רח' ט' ביס' 2 (ליד עתון ישראל) טל. 255451 בימים א'—ה', בין השעות 8.00—15.00. ביום ו' 8.00—12.00.

את רשימת החלקים (סעיף 6) ניתן לקבל במשרדנו בקריה. את החלקים אפשר לראות במפעלנו באורון בנתיאום מראש.

הצעות בצירוף המחאה בנקאית בגובה 15% מערך ה־הצעה יש להגיש לא יאוחר מ־10.6.75 למשרדנו. המציעים יכולים להגיש הצעה לפריט אחד או יותר.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

חברת פוספטים בנגב בע"מ

המכון הישראלי לטפול בבעיות שיער

שיטה חדשה לטיפול בנשירת שיער בלבנת מבוגר דהישר

ייעוץ מקצועי לצביעת שיער

טפול בשיער בקשיש בכל בעיות שיער

כל הטפולים בקשים או ...ים עם התכשירים המעולים של "יוהר"

דיזנגוף 240, ת"א
טלפון 241726

למכירה מגרש

... בחדרה — אזור התעשיה ליד בית חרושת ...

מאושר לבניה

הזדמנות עבור דקורטור

חנות וילונות

עם גלריה גדולה

למסירה בדמ"פ, במרכז תל־אביב

טלפון 228774, בבית — 225271.

לתשומת לב בעלי טרקטורים

U. T. B.

דגמים

650, 651, 650M, 651M

ולמעוניינים ברכישת טרקטור U.T.B. מהייצור והדגמים החדשים. פאר תוצרת רומניה.

„אלדא" חברה ישראלית לסחר־חוץ בע"מ

מודיעה שהחל מיום 1.7.1975 תועבר ההפצה, השרות ומכירת החלפים לידי חברת:

נ. פלדמן ובנו בע"מ

קיטים לרמקולים

תוצרת WHARFEDALE, SEAS, KEF, TECHNO VOICE

יותר זול בפוטו סטריאו ספורט — בן־יהודה 8, תל־אביב

במעריב ספרות • אמנות • ביקורת

צבי אביאל

שני שירים מן הזכרון

*

בשבת, אחר הארוחה
אני נכנס לחדר
סוגר היטב התריסים
והחלונות
ומן הבקבוק יוצק אל תוך
כיכל מכונת המליס
ומעט מן העוגל נשפך
סביב
באצבעי, מן השלשלת, אני
מושך קרנים, סביב סביב
ומגן־דוד קטנים
ומאד נזהר לבל יגעו
הקוים, זה בזה.
הם בחדר ואיני מבין
כיצד אבא פה ישן.
לאחר שעות
והיית צל בתוך קבר
הארוכה מאד, אבא
לחדר לאט נכנס
ומן השלשלת שלי
דבר לא נותר.

*

הראשון שנפל
מן הפרדסים ליד תל ליטבינסקי
הבאנו אותו.
כבית הוריו
ברחוב ביאליק
אוטובוס של אגד רכב
קרובים וידידים להלוית יצחק
הפיש.
אלבות אש לא ידו
היום אני כותב
את שמי
שבתי.

אולימפוס היצירה

מאת
שולמית הראבן

באחת הביוגראפיות של טולסטוי מסופר ש־טולסטוי ואחיו, כשהתנהגו יפה, היו מרשים להם, כפרס, לישון בחדרה של סבתא. בל יחשוב מישהו שהדרתה של טולסטוי היתה מסוג הסבתות המספרות סיפורים לנכדים; אבל לסבתא היה עבד, — לא משרת, כי אם עבד, שהיא עצמה קיבלה אותו במתנה כשהיתה ילדה, — אדם כבן שמונים שנה ועיוור מ־לידה, לכן גם מותר היה לו לשבת בחדר־השינה של הרוזנת. הוא ישב על אדן החלון כמה עשרות שנים, ותפקידו היה לספר סיפורים. מדי כמה זמן היה מפסיק, שואל „הרוזנת ישנה?" — ואם לא היתה תשובה, מותר היה גם לו להירדם.

קשה לתאר ילדות רחוקה יותר מהדור שלנו.

הדור הזה לא ישן בחדרי רוזנות, לשתים התוקות מאד ישן בחדר סבתא, כי הרבה פע־מים לא הכיר את סבתא. לא עבדים עיוורים צירכלו אותנו לישון באגדות שתמיד יש להן המשך. אין אבחנו חיים את ההמשך. להרבה נקטע ההמשך לאחור, לרבים מאתנו נקטע באחת ממלחמות ישראל ההמשך קדימה. מע־טים מתוכנו גדלו וחיים באותה עיר ובאותו מקום בו נולדו. מימד הזיכר של הדור הזה היא התמורה, תמורה כל כך מהמרת עד ש־היא עצמה נעשית מין של קביעות. הדבר היחיד שאפשר לסמוך עליו כל הזמן הוא השינוי. בכל מלחמה משתנה הנוף האנושי, בכל גל עליה משתנית השפה הנשמעת בקול רם ברחוב, ערים משתנות, שכונות, רחובות משתנים, בכנה כקומות אפילו הטופוגראפיה הידועה כילדות עוברת תמורה קיצונית. ה־חברה עצמה כל כך רבגונית, עד שאנו חיים בתוך עיר אחת תאריכים שונים ולוחות־שנה שונים.

ובתוך התמורה, שהיא הקביעות היחידה שלנו, בתוך המתאמיות, כבר בתוך ציר האוראנסן, משתדלים האנשים הכותבים לקיים איזו נקודה של שקט. ולא תמיד יודעים אם השקט הזה באמת אפשרי, או אם הוא מותר. הנה נתקיים בנו „ויהי בימי שפוט השופטים", ולא נתקיים עדיין „ותשקוט ה־ארץ ארבעים שנה" — אפילו לא ארבעים שעה — אנחנו באמצע העלילה, באמצע מה שכינה סופר יהודי נחמן בשם „רמי המקום". וכאשר עם ישראל שאין לו הרבה כסף ויש לו הרבה מאד דאגות נותן לנו כאן כסף כדי להסיר מעלינו כמה דאגות — רבותי, זה איננו פרס היצירה, זהו אולימפוס ה־יצירה.

וכן האירוע, אמר פעם אלי עבריה, איננו זכרו של הסופר. אסור לומר שכולנו היושבים פה היום למעלה את הזמן פעמיים: כל אחד מאתנו היה אותו בפעם הראשונה ובחובה ה־ראשונית כאדם עובד, כחייל, כעתונאי, סמוך בכל האפשר למקום האירוע, וזה דבר מידי ודבר ציבורי. אחר כך היה את הזמן בפעם השניה — לבד. וזה באמת לבד גדול מאד בעולם הלבדים, כי להבדיל מפלגת כחוקר, למשל, לא עוזרים פה אנשים אחרים, ולא מגיבות שום היראכיות, לא אוניברסיטה ולא כלים ולא שום מערכת; רק האדם לבדו, עם שתי ידיים, ומה שהוא יכול ואינו יכול לפ־שות. האדם הכותב מוצא את עצמו עוסק, כמאבק עיקרי, ב„איך", כמה שכל סביבתו עוסקת ב„מה", והוא תמיד חצוי.

לכן, בארץ הזאת בכיוחד, מתן של פרס לצורכי יצירה הוא גם פתיחה של הורפה גדולה. אחד מחברינו שזכה בפרס הזה לפני כמה שנים סיפר לי כשנת הפרס היתה השנה הגרועה ביותר בחייו, כי בכל בוקר, כשקם, היה נדמה לו שהוא צריך לטלפן לגולדה ולדווח כמה עמודים כתב. ובאמת יש במצב הזה משום יציאה מסויימת ומוזרה, לא רגילה, מבדידות הכותב. אם אדם לבדו, ליד שולחנו, מגיע אל מבואות שהר־רים ואל מחוזי נפש, הרי זה מפת הנפש שלו לבדו ברגע שאחרים נתנו בו אמון, האמון יקר, — ברגע הזה מפת הנפש לא יהיה שלו לבדו. אבל בסך־הכל האדם הכותב מופיע על הבימה רק רגע אחד; ב־צינורם של דבר הוא יוצא מן הבדידות, וחוזר אל הבדידות — בדידותו של הרץ למרחקים גדולים — ההבדל הוא רק בהרגשה שיש אנשים סביבו שמחכים חרדים, ואיכפת להם, ורוצים שלא רק ינצל כל הזמן על הארץ הזאת, אלא שיהיה גם על מה להגן, ובתוך כך יהי ספרות מוזאליים.

עד כמה ניתן למהר את הדברים האלה בכראיות — על כך יש דעות שונות. לפעמים צרוחה בצורה הזה הדילמה האכזרית ביר תר של חברה שאיננה חברת שפע, ושצריכה היינת לשקול גם תועלת. הצרפתי בעל פרס נובל, פרופסור ז'אק מונו, למשל, שזכה עבודתו לבקצרות של פרופסור קציר, כותב בספרו „המקרה וההכרח" שלספרות יכולה להיות השפעה מלאומית; לדעתו, אם כאור כותב שירי אהבה, ובעורתם מפיץ את אהבת לבו, ומקים משפחה, זו דוגמה של השפעה ספרותית סלאונובית. על הדור הבא, אבחנו קצת חולקים על מונו: קשה מאד למדוד את הבדאיות המיידית, וגם את ההשפעה לטווח ארוך, ולא היא צריכה להעסיק אותנו. כאי־שר עילה בידינו ואבחנו עושים עבודה טובה, חוצבים איכות — ולעולם אין יודעים כמה כוח בכוח לכמה כוח בחוכה, כמה היינו צר־מאים וכמה שישבנו כלי לדברים שאין להם שיפור — זה, כנראה, הדבר הטוב ביותר שנוכל לעשות כאן ועכשיו. והיום קיבלנו בנתינה את הזמן הצריך לאפשר לנו לבטאות את הצפייה הזאת.

אמרתי דברים שאין בהם עדיין הרבה שמחה, כפני שעוד אין במה לשמוח, אבחנו חוגרים ועוד לא כפתוחים. חברי ואני רוצים להאמין שהאמון שניתן בנו יוכיח עצמו כמוצדק, וכי בעתיד הזה — אולי לא בדיוק בעשרים ושנים בבאר 1976, בשנה תשע ב־ערב, — ניזכה לדעת שבתנת הזמן נוצלה היטב. הלואי ותהיה.

לוז העצה

מאת
הוראציוס

לעניין לוז האגדית, העיר שאין ל־מלאך־המוות רשות לעבור בה, מסגר לי מר שרגא פירשטמן, חודה, העיר ש־חברת השומל נתבונות לקצר את חיי יושביה בעשן, דברים הראויים להשמע.

הזהייה עם חירבת־לוזיה שבלבנון, על גדות החצבאני, אינו נראה לו וספקיו רבים עמו. כנגדם מוצא הוא טעם להעיר כי יש ודאי קשר אנמכלוני, אולי אפילו פסיכולוגי, בין לוז האוטופית לבין ה־עצם שמתוכה עתיד גופנו לחזור ולצמוח, בבוא יומנו לקום לתחיית־המתים.

„לוז־של־שידרה", אמרו חז"ל וגלו בכך את דעתם כי יש, בכל־זאת, מפלט מן הזולן. אם לא בצפון העולם, אז בתוככי־כי־אז בתוך־עצמנו!

על מקומה של לוז בגיאוגרפיה איני יכול להביע, כמובן, אלא עדות מפי גדולים. שטיינברג אומר בפירוש כי נמ־צאת בלבנון, על גדות החצבאני, בגבול ישראל (שהוא בהוח שניר, ממקורות ה־ירדן), שלושת רבעי קילומטר מכפר ה־נוצרים, צגיר, שלושה וחצי קילומטר ממטולה. בכך הוא מסכים, אגב־אורחא, לדעתי, בין שירצה, בין שלא ירצה: ממנו, סוף־סוף, קבלתי! מי שיקים איפוא, בבוא השלום, בית־אבות יש־ראלי בלבנון, לא יצטרך חזאי לפרסומת יתרה. יספיק אם יכתוב „בוא ללוזיה! בוא לעיר שאין למוות שליטה עליה!"

אחרים דעתם אחרת. האנציקלופדיה המקראית, שמר פירשטמן מפנה אותי אליה, אינה תחת ידי (המעיק, במקרה, עין על מלוש המשכורת שלנו ב„מעריב", טפיף רכש־ספרים, מבין מעצמו שאיננה). אך מכה שיש לי מבית־אבא יכול אני ללמוד כי כל מי שיש לו אצבע ארוכה יותר, מגיה אותה על מקום רחוק יותר על פני המפה!

האמת היא כי מוסב שתיכאר חידה. כל אוטופיה היא בת־בלי־מקום. ראייה לדבר הברת „או" שהקדים מיודענו, תומס מור, ל„טופיה" (טופוס, מקום). „או" ביוונית היא גם „טוב ומובחר" („אאוגניקה", הטבחות הגזע, „אאופ־מיזם", לשון נקייה), אך גם „לא". או־טופיה — מקום מעולה ומשובח ויחד עם זה — „בלי־מקום", על הדרך „בלימה".

כך מוצאים אנו, את אטלנטיס במקו־מות שונים ומשונים באוקינוס. היוונים חיפשוה במרחק עיטוק־סיגריה מעמודי הרקולס, הווה אומר, גיברלטר. הפורטו־גזים עמדו על דעתם שאינה אלא מדירה, או האיים הקנריים. האנגלים (שלא ל־הכיר את האיירים, הוולשים, הברטונים, הבסקים), נעצו אפילו סיכה בבחדרי העולם האמדי שצוק פלוני, ביצת־שונף באוקינוס, הוא כל מה ששרד בימינו מן היבשת האבודה, אך הבלתי־נשכחה. בבואנו לחפש, איפוא, את לוז המאושרת, מוטב שנסכים, אולי, מראש כי לא היתה ולא נבראה, אלא בשגיונות רוחנו!

לא, כי ישנה, אומרים חז"ל! קוד־בה לנו, כביכול, מעורה־על־בשרנו ד בעצם — בעצם אינה אלא עצם ב־עצמותינו!

מקור אמונתם נעוץ, כנראה, בפסוק אחד שבתהלים (ל"ד, כ"ב): „שומר כל עצמותיו, אחת מהנה לא נשברה..." חכ־מינו, זכרונם לברכה, פרשו את הדברים על פי דרכם: יש בגופנו עצם, ה־קרויה לוז, שאין בידי מלאך־המוות לשברה!

הוכחה ניצחת, סופית ואחרונה לכך הביא בשעתו רבי יהושע בן חנינא ל־קיסר אדריינוס, שקנטרו בדברים ושאל: „מניין מביא הקדוש־ברוך־הוא את ה־אדם לעתיד לבוא?"

אמר לו:

„מלוז־של־שידרה!"

הביאו לו אחד של שידרה. נתנו במים ולא נימוח (ניטח), כאור ולא נשרף, ברחיים ולא נטחן. נתנו על הסדן והכו עליו בפטיש. נחלק הסדן ונבקע הפטיש — ולא הועילו כלום...

ללמדך כי לוז שבשידרה קיים לעד!

נבנו חכמינו וגברו: הוא עיקרו של אדם, הוא שורשו! הוא שעומד לו, כ־דבר הרופא אסף, לקץ־הימין! בו התור גופנו לצמוח, כלפת, מתוח לעפר!

הכמי אומות־העולם קבלו מהם ו„עצם היהודים", או „יודענקנוכליין", היא „אוס רוורקטיוניס", כשתה שכ־דבר במיס־טיקה, אם לא באנטומיה, של אבות־הכנסייה.

שאלה גדולה היא היכן, בדיוק, היא נמצאת? מעט לנו לאמר לוז שבשידרה! היכן בשידרה?

כאן ראוי להבליט, אולי, בנציכה כי שדרות־רוטשילד נכתבות בפיו שמא־לית. כך באה בימינו לבנות־עשירים ואין לך הוכחה יפה יותר מזו של סגיה, יורשת איל־העתונות הרסט, שבצטרפה להבורת האנרכיסטים הסימביוניים, אנשי הקוברה. אלא שדרות, איכם שידרה. הללו ימין ימנית, עמוד השדרה יכול להיות כל עמוד־של־יקוסק בשדרות־רוטשילד, אך שידרת רוטשילד הן כלל כל עמודי השדרה בגב באצאי ה־רוטשילדים עצמם!

ניגש עתה לבדיקת עצם התחיה. כשם שאין מקום לוז ידוע לנו בגיאו־גרפיה, כך אין הלוז, או היודענקנוכליין, ידוע באנטומיה. אבן־כספי אומר עליו שהוא כינוי לחוליה העליונה ב־עמוד־השידרה. „יודאיקה" שבידי גורסת „בסיס העמוד", הווה אומר, החוליה התחתונה. סברה אחרת — ב„ג'ואיש אנציקלופידיה" — כופפת אותנו כמעט לצפר ואומרת — אחת מן העצמות השומשמניות („אוסה סזאמוידה") של אצבעות כף־הרגל...

אילו הייתי אוסטיופת, כיוצא ברופא העצמות של מבלית פרופיומו (שלח, כידוע, יד בנפשו, לאחר שנתגלו עבר־קין בבסאגי), הייתי משכיב, אולי, את כריסטין קילר על בטנה לפנינו ובודק עצמה את גבה, חוליה אחר חוליה: זו? זו? אלא שמולי אינו עומד לי, בחוז־סעה. אילו יצאתי עם ידידי ל־חפש, דרך כשל, את אטלנטיס, היה כל אחד מהם מוצא ודאי אי מלא: קריאליות יפה. אני — רק את „פר־נדינגה", בקבוצת גאלופגוס, ועליו רק את האיגואנות שהשאיר אחריו דארווין!

את לוז לא מצאתי אפילו במילון למונחי־האנטומיה, אך כיוון שאומרים „לוז העצה", חיפשתי ומצאתי „עצה", אוס סאקרום, ובצדו שמה־עצם, כפי שאומרים אצלנו בדקדוק, למהדרין — קגון, קנטכנה, עגרי, קפריציו, קרישבין — טוב, כבה פעמים כתבתי כבר ל־מזכירות האקדמיה שתוציא את מי־לוניה בבריכה, שבעיקן שונים! גוזלים מכך שעה עד שאתה מבחין בין זה לכוסיקלי־השלם לאנטומי־השלם! הנה כאן! „עצה", אוס סאקרום, ובצדו „גב־שושית העצה", „רכס העצה", „קרני־העצה", „תעלת העצה", „מבקע תעלת העצה", „תוד העצה" ואפילו „הפנים ה־סופים הזנביים"! מי מכולם הוא ה־לוז, לוז שבעצה? מניין תצמחנה, סוף־סוף, הרגלים, ביום שנתבקש לקום פני משיח? היכן עצם התחיה, הרזורקציה, שבגופנו, לוז־השידרה?

אסף מפרש, לפי בן־יהודה: „עצם ה־מושב". חז"ל גורסים לשון עצה, כוי־שב החכמה והדעת, מקום שהכליות יועצות בה, ריב"ג מתרגם מערבית „עצאי", עצם הגב.

המכלים שבחיינו

נניח איפוא לרד"ל ונחזור לחז"ל! מיום שברא הקדוש־ברוך־הוא עזר־כנגדנו תמהו צליו הכמינו שנברא מצלע, לא מן הלשון הארוכה, ופסקו בכך הרבה!

„שמונה־עשרה חוליות בשידרה", מוצ־אים אנו ב„אהלות" „תשע בראש, שמונה בצואר, ששה במפתח־של־לב, חמשה ב־נקביו..." צלצול אחד לידיה, דיר לוין, כמעידני על מצב־הדברים בימינו: עש־רים ושש, בתחילה מכבוד קדמונים! רוצה אני לקוות שכריסטין הקטנה — כל מי שמנו בן הכמים את עצמותיו — גדלה ונעשתה אחר־כך אשה מבוגרת, הוסיפה חכמה, נסיון־חיים וברצות השם — אף שמונה חוליות בגבה!

תפילות עמידה שתיקן רבן גמליאל הזקן ביבנה (אלא שהכל יודעים כי שמעון הפקולי תקנן לפניו) הן שמונה־עשרה. בא שמואל הקטן והוסיף עליהן את ברכת־המינים. אותה דמו הכמים ללוז שבשידרה. הלוז הוא איפוא עצם שמחוץ למניין, כרוח עתיק לא בראש העמוד (השקול כנגד עמוד תפלות „עמי־דה"), אלא אי־לם, תחת זנבנו, למטה מן העצה!

„לוז העצה", או „השידרה" — העצם הכיסטית, שבדומה ללוז האוטופית אין אנו יודעים היכן מקומה, אלא שהיא שורש קיומנו לעתיד־לבוא!

מכאן „יסוד ושורש", „עיקר העיקרים", „קראס־דה־לה־קראס". אם העבודה היא חיינו ויצר הוא עצה שבה, מי היא עצם הרזורקציה שלנו, לוז שבעצה? התוג לליבון, כמובן!

על הזמן ועל המקום

מאת
יצחק בן־מרדכי

ואולי מלכתחילה היו סיכויינו מועטים. בתוך תוהו המשמר, ובכל זאת היינו עליונים לפעמים, כלא יודעים או שוכחים. וכך היה גם ביום השישי האחרון, שאיש לא שיער שיהיה האחרון, ביום השישי שבוקרו וצהריו דומים היו, רכי שמש. וחושש אף עצם לא נתגבר לכדי קביעת מועד, ליום זה או אחר, לשעה זו או אחרת, פרס להמבי וההגוות בהם היינו צנופים בחופרות, סופר־יום אלוהים המסתיר פניו או תחליפים זכניים.

ואולי נתחלפו הכוונות, אי הבנה בין מוען לנמען, בין מכה למוכה, בין האיש המחמש את המגן לבין הירא מרסיסיו, מטיח מוצאת מן הבסורה, יתכן מקרית בסך הכל, יתכן צפויה — והם את בלתי מתרבות. הדבר צף באויר, בדממה הדקה, בחוסר ה־הירות, ואמרתי לשבתאי: „שבתאי, משהו לא בסדר, אתה מר־גיש זי" בהיך הסהלקה התמה מראשי הגבעות, שעת מבוכה שבין שני הצהריים לבין ערביה. לא הידעתי לו מאומה, חושיו של שבתאי היו חדים משלי.

כהנא הפשיל את פלג האוהל והביא בקבוקי יין מתוק, כמעט יין ענבים תוסס. כאן המקור שרוה דממה בנזרה, דומיה משונה, היה לאורכי הימים, כאויכה. „לכבוד שבת" קרא כהנא בקול עבה, „לכבוד הפסקת האש". במהפכת הימים היה סדרם מתבטל, לילות התבללו בימים, אור בחושך, יום נגה־יום, בכל שרך אולין הפוז. השבת דאתה מימינו, המתינה בגבהים („בין הרקיעים", אמר מיכאל) למה, לסיכוי שלא היה לנו. לכהנא שילכדנה ויירשה לבה, אלינו. כהנא הוא שאותת לה אך למעשה היה נקי כפיים, תמים מאד.

ראיתי ששבתאי חסר מנוחה, חרד, ראיתי באדישת פניו. „אין לנו ברירה אחרת", השיב לי. „אני ידעתי זאת בבירור, הרי היינו שבות משחקו של בישנו. „כמו במלכודת", אמרתי. שבתאי ואני ראינו כבריאה את אותם הטודדים, את הגלים שצפו באויר. הפה היה יקוש, גלוי לעין, רק פקח עינך הנבט, הכל ראשך הנבט, ראשו של שבתאי היתה ממוקדת, מרוכזת. „מצרה היא", אמר ששקט, „כאין לנו לאן לברוח. יש להמתין". היתה זו אמת נכוחה שכולם ידעוה, אפילו כהנא: היינו בחוות הארטילריה שלהם, בטו־חי כוונותיהם, חשופים לפגזים המוכחים ההורפים.

באוהל הבליח אור דל, כהנא כיסה את השולחן במפה שהביא מבית. המלחמה חלפה על פניו כמפת טבע, ... באהודיה. שרידי חרב, הפרפרות מעופרות, מזות אימה עתה בזכבה הוודנת, השונה, פרחו ניצי תקווה, למרות הכל. מבעיהם העידו עליהם בצורות חיה, עדותן של עצבות העבר ההווה. אך הקש היה בכל זאת קש, ונאחזנו בו. גם אני, ברגעים מסוימים, נתפתיתי להאמין.

כהנא שר „מוב שבאת שבת המלכה". מי מאיתנו זכר ששבת היום, מי מאיתנו זכר. כהנא פרש את המפה, הניח בברכה את בקבוקי היין, וצעק: „בה נאכל זי". ששון וצפניה, המצודכה, שיועים על מיטת שדה ושיחקו בקוביא. פעם, עד שרובי נהרג, הם היו שלישיה. „נאכל ציפס", אמר ששון לצפניה. „קודם נגמור את המשחק" — לצפניה היה יתרון בקוביות ורצון להשיב לששון כגמולו. ששון צחק: „קח שוקי נקודות ושתוק. בוא נבין ציפס". התכסיס היה שקוף וצפניה לא נאות לו, עד שבא כהנא ובבחוזי יד הפך את לוח המשחק. ששון צחק לצפניה: „כולם נגדך".

בכהנא אחזה רוח הזוית, „קטור", ואין בהם. „אתם תכינו ציפס ושבתאי יעשה לנו מרק". היה זה מטח נסיון, כמו בדרך אגב, למשש את מצבו של שבתאי. שבתאי ישב על תיבת תחמו־שת. הריקה הביט נכחו בכהנא. שני אלה היו מנגחים זה את זה, מעת לעת, הבדרך כלל מיוזמתו של כהנא, אך גם שבתאי לא טמן ידו בצלחת. „אתה אוהב מרק?" שאל שבתאי בטון שלוות רוח. כהנא בא עדיו, עמד מעליו, „כן, אני אוהב מרק". „נבין מרק" שאל אותו שבתאי, מחייך משהו, מתחמק מכהנא וממגין אגב כך עליונות בלתי מודעת. הגיגות נטתיים אך לא הקרב.

ששון וצפניה קמו ממקומם. „די לריב" אמר ששון, „כהנא, שבת היום". כהנא ניצת כבוק, שיכור מהפוגת האש המהרה. „שבת שבתי", צעק, „שבת שבת, נגמרה ההפוגה, יום שקט עובר על כוחותינו". כהנא לעג לדדיו שהדייג מזה שבוע שאין עוד מלחמה, כשקט שורר בחזיתות. בשבוע הזה, לא פסקה המלחמה; בקביעות מפגנה הרעשית למינוען, תותחים, מרגמות, פגזים מכל הגדלים והסוגים. היינו ניחוס עתה, חפורים במיגננה שלנו, והמר־נהרג רובי היה זה הצימוק שבעוגה, שכן רשמית — נסתיימה המלחמה.

כהנא הפשיל את פלג האוהל ויצא לחפש את גדעון, המומחה הבודדי לצליית בשר. שבתאי ישב עדיין, מהורהר, מביט בששון וצפניה שפנו לסאתי האוהל להכין ציפס. אמרתי לו: „שבתאי, שבתאי בוא נבין ארוחת ערב, בכל זאת צריך לאכול". שבתאי קם אל טלפון השדה, חולל במחולל, ביקש את המודיעין, שאל אם הם יודעים משהו. „שום דבר", אמר לאחר שהחזיר את השפופרת לנר־תיקה. הוא לא נתן בהם אמון רב.

אילו יכולתי הייתי מושה אותו לנביא ומעמיד את כולם להאזין לו. הייתי אוסף אותם מחפורותיהם, מעמדותיהם, מכונותיהם, מן הקצוות המרוחקים. שבתאי היה מביא עליהם את מורא הדברים, את אשר יגורנו מפניה, את האיוולת. אך אני לא יכולתי למשחו לנביא, וצריך הייתי למצוא קול אחר, טהור אנו, בעיקרו של דבר, ועל אף נטיותנו המיסטי והמשטוש, אנו ידענו את האמת, ידענוה על בשרנו. וכי מי היה נוהג אחרת. כעת היינו מעבר להוכחה, צלובים בגבורתנו, בחוסר האונים בו קידמנו את פני העתיד לקרות, במבוכה הגדולה. ובעצם, את טבע הדברים אפילו נביאי הזעם לא הבינו כהלכה. לא, לא זה אמור היה להיות קהלו של שבתאי.

על אשו המרוקה של מיכל גז הכינו ששון וצפניה ציפס. שבתאי ואני פתחנו קופסאות שימורים הרקנו את תוכנן לקדירה מפויחת. נפשו של שבתאי היתה כמנו הלאה, אי שם בגבהים, עם השבת בצוותא. אני, כאמור, נתפתיתי לרגע, כמו כהנא, סובבתי בכוחי השקט. וכהנא האמין לדממה באמת ובתמים, נפל בשביה והפיל עמו את ששון וצפניה, את גדעון, כמעט שסחף גם אותי. אי אפשר היה לתלות בו קולר כלשהו, להאשימו במשהו, שהרי כהנא עשה ימים כלילות, עבר עמנו את כל מדורי השאול. כהנא היה עם רובי כשנחתה המכת המתאמי, ונשא אותו עד לבונקר המרפאה, בכפלם דרכו בין־הרגזים. כמו במיסורים, גופו רובי את נשמתו בין זרועותיו של כהנא. דמו היה על פגיעו הבלוי, על מדיו של כהנא. הצעקות היו זעקותיו של כהנא. „רופא", הוא צעק, כך סיפר לי צפניה אחר כך, „רופא רופא". החובש אמר לו שרובי מת, כהנא לא שמע. „רופא רופא, רובי תכף יבוא הרופא". כהנא אחז בגופו של רובי, החובש, האמון על המתים, אמר לו: „כהנא, הוא מת, הוא לא שומע אותך". „זה רובי, עשה משהו", צעק כהנא וטילטל את נועם החובש. „עשה משהו נועם, עשה לו משהו". נועם, באין־אונים, השתחרר מכהנא המטלטל אותו ובחן אל רובי. „הוא מת, כהנא, מת, מת". כהנא לא שמע. אנחנו הגענו למרפאה ומצאנו את כהנא המטלטל את החובש. אחזנו בו, מילטנו את נועם ממנו, השכבנו אותו על מיטה, לצד רובי. נועם הזריק לו משהו, שיירגע, שירדם. צפניה בכה על רובי. נועם כיסה את רובי בשמיכה מעל לראשו. כהנא, חיוור, כמו נרדם, כאילו פסק סבב הדם בעורקי ראשו.

בינתיים חלף שבוע. ההפגזות נתייצבו ושעותיהן נעשו קבע. לרובי הגיעו בדואר שני מכתבים ונתרשתנו מהם כמבטי מכוות אש. לבסוף הניח אותם ששון בתרמילו של רובי, ואמר שמישהו בודאי יחפש את חפציו שנותרו. על אחד המכתבים מצויר היה מיקי־מאוס, בכוס שחור, שנועד כנראה לבדח את רובי. „מה פתאום מיקי־מאוס", העיר צפניה. תגובתו של שבתאי היתה בלתי צפויה: „הרי כולנו מיקי־מאוסים" אמר, ורק ששון צחק. „אני ואתה... וכהנא" הוסיף שבתאי. כהנא גיחך בפרצוף בעווה, כהנא נפגע: „כולנו מיקי־מאוסים?". שבתאי אמר את שלו ושתק, אך כהנא לא נראה כמי שעומד לוותר. „שבתאי, מה דעתך על המלחמה, מלחמה של מיקי־מאוסים? רובי היה מיקי־מאוס?" בדבריו היתה נוקשות, מין להיוכת להתמודד עם העל־אדם, האדם שאינו משוחק כמותו בקובייא, שגופו כצד כאן אך רוחו במקום אחר, שנוכחותו כמו סימן לבאות. אבל לצרב את רובי בויכוח היה דבר בלתי הוגן. צפניה בא ונעמד בתוך, „תפסיקו אתם", אמר, „אין לכם מה לעשות?". צפניה חיבק את כהנא, „בוא נשחק שש־בש", אמר לו. כהנא רטן, „כולנו מיקי־מאוסים". שבתאי נד בראשו, לכהנא או לעצמו, וצפניה הוליך את כהנא אל המיטה והושיבו ליד לוח המשחק. „זה טוען, הן לכהנא לשחק", אמר צפניה.

סיפור קצר

שבתאי בשאר יושב כמי שבפאו שד. ההמגהה של צבת ומש הקדיכה בלבה דקות ושמה לאל את כשחק הקוביא. רצנו לשתוה, התחרנו בקרקע החוליה, ייחלנו שהפגז המכוים לא יפות עלינו. לדברים רבים התרגלנו — לא להפגזות. כהנא, בדרך מקרה, היא שככב ליד שבתאי.

אחר כך, וכדי להפיג את הבהלה שבינינו, הסביר ששון ב־חמימותו שפגז אחד יכול היה לחסל את שניהם גם יחד, ואת כולנו בעצם, „בשמיים אין הבדל בין שבתאי או כהנא, כולם אותו דבר". ששון חיבק את שבתאי, וצפניה נשק את כהנא: „בואו נעשה סולחה". שניהם לחצו ידיים. „מיקי־מאוסים" צחק כהנא, מוחל על כבודו אך לא מוכה.

בשבתאי, להבדיל מנביאי הזעם, לא ניבצבה הרגשת שליחות. כי שרצה לשמוע — שמע, כי שחפץ להאמין — האמין, שבתאי לא כפה עצמו. בערבוביה הימים מצאתיו לבדי פעם אחר פעם, ירא כמותי, ככולם, מתבצר בחוסר ברירה, נע ממסופה לסופה, ממוקד למוקד, נושם ונושף, כל צד רוחו... המלוונה שיתנה את צביונה מיום ליומו, כלי המלחמה שלנו והחלפו, שופצו בן לילה, אנשים טריים באו במקום המתים. כן השלד הקשורי נותרנו רק אנו: ששון וצפניה, שבתאי, אני. מה הפלא שהתקבצנו באוהל אחד, לטוב או לרע, חרדים לאזכר את המתים, כאילו שוכחים, אפילו את רובי. האחרון שפרש מאיתנו. את תרמילו לא לקח איש, במיטתו לא ישן איש. לא הגענו לרשה את הבהים.

המרק שבישלנו החל להעלות ניחוחו ולמלא את חלל האוהל. כהנא שב והביא עמו את גדעון.

— „טוב שבאת", אמר ששון, „הכין לנו סטייק על הכיפאק, כמו בסטייקיות".

— „באתי רק בגלל כהנא", אמר גדעון, שכהנא היה חביב עליו.

— „צחה כבר מכהו, אתה לא רואה שכולם מחכים לך?", אמר צפניה בזעם כפויה.

— „סליחה", ביקש גדעון, „איזה סטייק אתה מבקש?" כהנא צחק.

— „אוכבה, אומרים אוכבה", אמר צפניה.

כהנא מחא כפיו, „בראוו צפניה".

— „נמנה אותו קצין חינוך", הציע ששון.

— „בעולם הבא", הטיב צפניה, ואחר הרהור של שניה אמר: „באומנות של גן העדן".

צפניה זכר ובינס אביוה של מי מן הגוראלים שלנו, שכי ספר למתים.

— „די", צעק כהנא, „שבת היום, אין יותר מלחמה, שקם ז'". גדעון החל להכין סטייקים מנתחי בשר שלכהנא, בקשיו הכר

(סוף בעמוד 35)

هكذا من الأصل

דאר אויר
מספרות העולם

מאת סינדבאד

מלחמת יום־הכיפורים בעינים איטלקיות ✱ הארנבים הצליחו, הדוב — לא כל־כך... ✱ פרסים בארה"ב, יובל בצרפת ✱ בבל על במות פאריס, וארגאס יוסה על צלב העתונות ✱ פליטת־הפה של סולז'ניצין ✱ „השחרור השלישי" של האדם השחור"

„תוהו סיני" — זו התרומה, בדמות ספר, לקוראים האיטלקיים, מפרי־עטו של עתונאי איטלקי יהודי, על־אודות מלחמת יום הכיפורים כשם שנקלטה במבטו של מי שהיה כתב מן הצד הישראלי של החזית.

על־פני 254 עמודים מתאר גואידו גירושה את המלחמה מבעד לעיניו של כתב מיוחד, שרשם ביומנו מחשבות ורשמים שנזקקו — לאור זכו — ממה שראה דבר יום ביומו.

כמציצה בספר גאלריה של דמויות, מעתרבאים ערים רבי למנהיגים ישראליים. אנו נתקלים בניק טומאלין, הכתב הבריטי שנהרג בהפגזה סורית בגולן במרחק מעט מן המחבר. ישנם קציני־הליווי של דובר צה"ל שיוחזו לכתבים הזרים בבית־סוקולוב או נשפתו אליהם בבאתם לחזית. אנו מוצאים כאן את שרון ואת דיין, ואת גולדה מאיר, ואת החיילים בקווים שמסרו לעתונאים הודעות למשפחותיהם בעורף, בטרם חזרו אלה לתל־אביב לעת לילה.

העתון „איל מסאג'רו" — החשוב בעתוני רומא — הקדיש לספר סקירה מלאת אהדה, העומדת על מיומנותו של המחבר, שהצליח לחשוף הן את אופייה של המלחמה והן את צביונה של האומה הישראלית, שהיא „בעלת רגש חזק של מציאות פוליטית". ביחוד עלה בידי גירושה לבטא את תכונתם יוצאת־הדופן של הישראלים: אנשים הנאלצים להילחם על־מנת להתקיים.

גירושה מסכם את ספרו לאמור: „בשביל הכל — משתתפים ועדים — יצרה מלחמת יום־הכיפורים מצב בטוח אחד: שוב לא נהיה כשם שהיינו לפניה".

✱

ספרו של ריצ'ארד אדאמס, מי שהיה פקיד־ממשל בריטי שנעשה לסופר, זכה בהצלחה עצומה: „ווטרשיפ דאון", האלגוריה שגיבוריה הם הארנבים, כבשה את הלבבות משני עברי האוקיינוס, המבקרים לא ידעו את נפשם מרוב התפעלות — הם ראו ברומאן מיזוג של „מובי דיק" ו„הרוח בערבי הנחל" — והקוראים ענו „אמן" אחריהם.

הרומאן השני של אדאמס, שהופיע לא־מכבר, נתקל בתגובות מעורבות. „שארדיק" מצייר שבט בתקופה שבני־אדם מכנים „דור הברזל". פעם היו בני אורטגלה בבאים מופלאים שהקיפו עיר לתלפיות, אולם מאז נתבוזו, הן מבחינה צבאית והן מבחינה מוסרית, ועכשיו אינם אלא חבורת ציידים עלובה, המצטופפת על אי בנהר. בכבי־הלכה הוא כדור־הארץ, אך את הגיאוגראפיה המציא דמיונו הפורה של המחבר.

הדמות העיקרית בדת האורטגלאים הוא שארדיק, אל־דוב ענקי. צייד צעיר מגלה דוב גדול, ששריפת־יער דחקה בו לעבור משכבר תיומם של בני השבט. הרוך המום; זהו, לדעתם, גלגול של האל־הדוב.

סופה של דת־הדוב שהיא נשחתת והולכת עד שאויבי השבט מאיימים על קיומו, ובהתנגשות נספה גם הדוב לאחר שהוא הורג סוחר־עבדים רשע. הצייד הצעיר, קלדרק שמו, שהיה למנהיג־השבט נותן ידו לשקיעה המסורית, וחוזר בו ומכונן קהילה חדשה שתאגד אותם ילדים שבעבר היו סוחרים בהם כעבדים.

המבקרים רחוקים מאוד מהתלהבות לנוכח הספר החדש. אף כי הם מציינים את רגישותו של אדאמס לנופים ולתיאורי בעלי־חיים. בתחום זה שימר הסופר את כוחו, אך לעומת זאת היתה הסנטימנטאליות בעוכריו, היומרה לא יצרה אלא סיפור למתבגרים, רבים מדי קטעי אכזריות לשמה שאינם אלא מסלידים, — בקיצור, האגדה על „דור הברזל" אין בה ברזל ספרותי. במירעו מזכיר „שארדיק" רומאנים ויקטוריאניים.

בהזדמנות זו כבר נשמעים קולות המערערים גם על המוניטין של הרומאן הראשון וטוענים שההתלהבות היתה מופרזת...

✱

פרס פוליצר — החשוב בין הפרסים הספרותיים בארה"ב — הוענק לשתי ביוגראפיות. האחת — „סוחר־הכוח: רוברט מוזס ושקיעתה של ניו־יורק" מאת רוברט קארו; השניה — חמשת הכרכים הראשונים בביוגראפיה „ג'פרסון וזמנו" מאת דיומאס מאלון. בגיל 83 הפרופסור מאלון הוא הקשיש בין הזוכים בפרס פוליצר.

פרס הדראמה ניתן לאדוארד אלבי בעד „נוף־ים", קומדיה פילוסופית — זהו ה„פוליצר" השני שהוא מקבל: בראשון זכה ב־1967 בעד „איזון עדין", ואותה שעה הוהר אם לא מן הראוי שיסרב לקבלו משום שצריך לא נרגע מן המובהק שלא קיבל את הפרס על „מי מפחד מווירג'יניה וולף", ההצלחה הענקית שלו משנת 1963.

הוענק גם „מדאליית הזהב בעד שירות לציבור" — זהו הפרס הניתן לעתונאים.

אגב, בפעם הראשונה פורסמו שמותיהם של חברי הוועדה הממליצים על היצירות בתחומי המוסיקה, מרצי־הרוח והמחזה, שמתוכן נבחרות אלו הזוכות בפרס. הם שבעה במספר. אבל פטור בלא שערוריה אי־אפשר: הסתבר, כי ההמלצות הראשוניות לא־תמיד עלו בקנה אחד עם הקביעה הסופית.

מכל מקום, הפרס בספרות יפה הוענק ל„המלאכים הקטלניים", רומאן מאת מיכאל שארה, המתאר את קרב גטיסבורג — מן המפורסמים בקרבות מלחמת האזרחים האמריקנית — מנקודת־מבטם של אישים היסטוריים.

פרס השירה ניתן ל„אי ארגמן" מאת גארי סניידר, שהוגדר כמאמץ „להאזין שנית לאותם שורשים" של עמי צפון־אמריקה.

✱

הסופר הפירואני הידוע מאריו וארגאס יוסה — ספרו „העיר והכלבים" הופיע לא מכבר בתרגום עברי — היה נושא לביקורת חריפה מצד העיתונים „אקספרסו" ו„אקסטרא" היוצאים לאור בלימה, בירת פרו, ושייכים לרשת־העתונות הרשמית. הביקורת נמתחה בשל... תמיכתו של וארגאס יוסה על העצומה של אינטלקטואלים, מדענים ואמנים ברחבי העולם, המוחים נגד ההחלטות האנטי־ישראליות של אונסק"ו.

בין היתר מוקיעים העתונים, המבטאים את דעת המישטר השמאלי הקיים באחרונה בפרו, את וארגאס כ„פרו־ציוני" וכ„מכור לאינטרסים של הציונות הבינלאומית" ו„כשועבד לציונות".

השלטון השמאלני של לימה נוהה אחרי „העולם השלישי" ולכובן איננו נרתע מהפגנת איבה כלפי ישראל. וארגאס יוסה, שחזר לא־מכבר למולדתו מספרד, השתקע בלימה והחל מבקר את המהפכה הפירואנית מתוך עמדה של „תמיכה ביקורתית". הוא גם חלק על הלאמת העתונות בידי המישטר וחזר ואמר, כי התמיכה הטובה ביותר שהוא, כסופר, יכול לתת למהפכה היא להצביע על טעויותיה — בדיוק כשם שהוא נוהג כלפי מישטר קאסטרו בקובה (דבר שעורר עליו את חמתה של האוואנה).

וארגאס יוסה איננו סופר דרום־אמריקני יחיד שחתם על העצומה נגד אונסק"ו, אולם היותו בעל השקפות שמאליות מפריע למי שסבור, כי הוא שבר את ה„מונוליטיות" האנטי־ישראלית של „ההוגים המתקדמים".

✱

סופרו המוסקואי של העתון „פראנקפורטר אלגמיינה" טוען, כי זרם היצירות המחתרתיות, פרי־עטם של סופרים סובייטיים „דיסידנטים", מברית־המועצות למערב עלול להיבלם בגלל אלכסנדר סולז'ניצין.

הכתב, הרמאן פירבגן, בותח ביקורת על סולז'ניצין על־שום שגילה סוד שמור־היטב: כי הסופר היהודי בל, חתן פרס נובל לספרות, הגביר כהבריח של סופרים סובייטיים „בעייתיים" בשעה ששהה בברית־המועצות במרוצת ביקוריו שם. פירבגן, העורך בימים אלה מסע־הרצאות באמריקה הצפונית, אמר בקאנאדה, כי חרדתו של סולז'ניצין במה שעשה בל — אשר הושמצה בפומבי בפאריס לפני שבועות אחדים — „אל־נכון היתה הפתעה כרה לכבר בל, שבכוונתו היה לעזור לסופרים אחרים בברית־המועצות. אחרי הגילוי הזה לא יוכל עוד היינריך בל לבקר שם".

פירבגן הביע את הסברה שסולז'ניצין, שאיננו רגיל בשיחות עם עתונאים, נכשל בפליטת־פה, אבל את הטעות אין להשיב.

אגב, הסופר הרוסי הגולה, חתן פרס נובל לספרות, הגיע באחרונה בעצמו לביקור בקאנאדה.

✱

ואם הגענו לפרשת סופרים רוסיים: בפאריס מועלית באלה הימים, בהצגת־בכורה בצרפת, הדראמה „מאריה" של יצחק בבל בבימויו של בריאר סובול.

בבל, מגדולי המספרים הרוסיים של זמננו, לא זכה לראות את „מאריה" שלו על הבמה הסובייטית, אף כי היצירה ראתה אור ב־1935. הוא נספה בטיהורי סטאלין ולא צפה לו הזכות של סופר הקורא ומבריק באין כמוהו.

בבל נולד למשפחה יהודית ברובע מולדאוואנקה של אודיסה ושירת בחיל־הפרשים האדום בימי מלחמת־האזרחים המלחמה עם פולין ב־1920. מחזהו „מאריה" עוסק בהתפוררותה של משפחה מן האינטליגנציה בפטרוגראד של שנות־המהפכה הראשונות. מאריה עצמה איננה מופיעה כלל, אבל מן האשנבים שלה לומד הצופה, כי היא מזדהה עם הבולשביקים ומגלמת את העתיד. המחבר שלח את ידו גם בכתיבת תסריטים והמחזה, המשופע בסצינות קצרות, מזכיר תסריט־קולנוע שהועבר לבמת התיאטרון. לאלה המתפלמים, מתייאשים ומתים בספרד גראנד ולמאריה הנבגדת יש ממשות מהופכת. פרופסורים לדראמאטורגיה הדו ודאי מוציאים את פניהם כלפי כתיבתו המרושלת של בבל לבמה. אולם יש בה חיות ותוקף העולים שבעה מונים על אלה של אלף מחזות בנויים כהלכה.

ריצ'רד אדמס

אדווארד אלבי

יצחק באבל

✱

בימים אלה מציינת צרפת מלאות מאה שנים למותו של טריסטאן קורביר.

המהדורה הראשונה של ספר־שיריו היחיד של קורביר, „האהבות הצהובות", הופיעה ב־1873, השנה בה ראו אור „עונה בגיהנום" של רמבו ו„רומאנסות ללא מלים" של ורלן. שום תשומת־לב לא הוקדשה אותו זמן לשלושה הספרים. קורביר מת שנתיים אחרי־כן והוא אך בן 30. רק ב־1883, בסידרת מסותיו של ורלן על „המשוררים הארורים", הוצג קורביר לפני הקהל הפאריסי כמשורר בעל חשיבות. הכינוי דבק בו מני אז.

קורביר סירב לכתוב שירה בנוסח המקובל. הוא גם מיאן להיות בהמיין מסורתי. „בוהמיין אוקיינוסי", כינה אותו פעם לאפורג, שכן רוב חייו עשה בברטאן, בצריף מורלי ורוסקוף, ונושאי יסודיו האישיים נהמזגו עם המוטיב המכריע של הים. מבחינה מסויימת היה קורביר צאצא רוחני של פראנסואה ויון, ביחוד בשיקוף עצמו כבשלון חרוץ, הן כמשורר הן כאדם. השפעת בודלר ניכרת ביצירתו.

✱

„הכינוס הגדול ביותר בהיסטוריה של אמנים ושחקנים שחורים" — כך מתארים מארגני „הפסטיבאל העולמי השני של האמנות וההרבות השחורה והאפריקנית" את המועד אשר יתקיים בלאגוס, בירת ניגריה, בשלהי נובמבר השנה.

המארגנים מצפים להשתתפות של כ־25 אלף איש שיבואו מצפון אמריקה ומדרומה, מן האיים הקאריביים ומאוסטרליה, מאסיה, אירופה, ובעיקר מאפריקה: מיטב הכשרונות השחורים של קרוב ל־90 אומות. נוסף על המשתתפים עצמם מצפים לקהל של כ־100 אלף נפשות, שהרבע מהן יבואו מארה"ב.

במסגרת הפסטיבאל יוצגו מחזות ויוקרנו תצוגות על נושאים שונים ומשונים, תושמע מוסיקה ותוקרא שירה, ויתקיימו סמינארים המוקדשים לעבר, להווה ולעתיד של הציוויליזציה השחורה. נשיא הפסטיבאל, צ'יף אנתוני אנאהארו, סבור כי הוא ימלא תפקיד מכריע במה שמכונה בפיו „השיחרור השלישי של האדם השחור". הראשון, לדעתו, היה ביטול העבדות; השני — קץ השלטון הזר באפריקה ובאיים הקאריביים. עכשיו הגיעה שעת השחרור הרוחני וההרבותי.

✱

החוברת האחרונה של הרבעון „קשת" מוקדשת לסופר הצרפתי (היהודי) הגדול מארסל פרוסט, בעל „בחיפוש אחרי הזמן האבוד".

החוברת נערכה בידי יהושע קנז וכוללת מסות של חוקרי־פרוסט ישראליים וצרפתיים. בהם שכתבו במיוחד את מסותיהם בשביל החוברת המיוחדת. כן מובאים בה קטעי פרוזה משל מארסל פרוסט, שהלך לעולמו ב־1922.

להשקפת עולמו הספרותית של פרוסט אופיינית המובאה מתוך דבריו הפותחת את החוברת. היא גם טיפוסית ליצירתו המפשית. ראשיתה לאמור: „אנשי־הספרות הגדולים בעולם לא חיברו אלא יצירה אחת, וביתר דיוק, שיקפו מבעד להוגים שונים אותו יופי שהם מביאים לעולם... אלה פירורין של אותו עולם... שייצור אותו כמודש, אותו שולחן, אותו שסיה, אותה אשה, אותו יופי חדש ויחיד... מרומאן לרומאן אחת היא התמונה, ובתוך אותו רומאן אותן תמונות, אותן דמויות החוזרות ונעצרות אם הרומאן הוא ארוך כאחד".

ספרים חדשים
עיון ראשון

שירה

מפעל ממדרגה עליונה

שירי החול של שלמה אבן־גבירול במהדורת־פאר מוגשים על־ידי שנים מגדולי חוקריה של שירת ימי הביניים, בצירוף פאקסימיליות של כתבי־יד עתיקים — הרי זה מפעל ספרותי־תרבותי שכמותו מתבצעים אחת לדור (שלמה אבן־גבירול, שירי החול, יוצאים לאור על ידי חיים בראדי וחיים שירמן, בהשתתפותו של ישראל בן־דוד, מכון שוקן, ירושלים תשל"ה, הפצה: חברת „דביר", תשל"ה, 331 ע').

שירי יצחק כצנלסון

מבחר משיריו של משורר „השיר של העם היהודי שנהרג", מתוך שלושת כרכי השירה שהופיעו בהוצאת הזבבי בלודז' בשנות הרצ"ח. השירים מובאים בסדר כרונולוגי, בהדרת קוי שבט. מסה על המשורר ויצירתו: שלמה אבן־שושן. (יצחק קצנלסון, „שירים", הוצאת הקיבוץ המאוחד ובית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון, תשל"ה, 324 עמ').

שירי נערה שנספתה

אסופת שירים של נערה יהודית, שנולדה וגדלה בגולה ונספתה בשואה. במכתבה לאחיה כותבת המשוררת, כי קראה לצרור שיריה „שמש וצבים" כיוון שתוכנם הוא עצוב ושמח „ואסון הוא. בזה ששירים מהסוג הראשון (שמש) יש כצט ולעומת זאת רב הוא מספרם של הצבים". (שלומית, „שמש וצבים", הוצאת ארגון יוצאי קוסוב בישראל, תשל"ה, 64 עמ'. איורים מאת אילנה סוזה).

הזיה מציאותית

ארבעים ואחד שירי הזיה ספוגת חרדה שצבעונה החיים בעידן המודרני. נוכח היותם הסביבתי הסכנה האטומית. (נוקם בן יוסף, „הזיה", הוצאת „שוקי", תל־אביב, תשל"ה, ללא מספור עמודים).

סיפורת

שלושה תרגומים

בספריית הרמיל, המוצאת על־ידי קצין חינוך ראשי בצה"ל, הופיעו שלושה ספרוני תרגום מיצירות סופרים נודעים. באחד — סיפורו של ג'רהארט האופטמן „טיהל שומר המסילה" בתרגומו של ישורון קשת וסיפורו של [illegible] „הזכרה" בתרגומו של [illegible].

בספרון השני — שניים מסיפורי ניקולאי גוגול: „החוטם" ו„[illegible]", בתרגומו של יצחק שנהר. השלישי: סיפורו של פראנץ קאפקא „הגילגול", בתרגומו של ישורון קשת.

עיון ומחקר

על הפילוסופיה היוונית

שני חיבוריו העיקריים של מרצה צעיר לפילוסופיה יוונית, שנהרג במלחמת ששת הימים. האחד — הרצאות על ראשיתה של הפילוסופיה היוונית מתאלס עד אפלטון; האחר — מחקר בתורת הקטיגוריות של אריסטו. (שמריהו [illegible], „עיונים בפילוסופיה היוונית", הוצאת י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, תשל"ה, 128 עמ'. המחיר 15 לירות).

מסורת הלכה

לימוד פרשני התורה

ספר־עזר למורה בכיתות תיכוניות — להבנת דברי הפרשנים, סגנונם ולשונם ודרכם ביישוב שאלות הנוגעות בהבנת הדתית של המקרא. כרך זה מיוחד לספר „בראשית" והוא התקן הובא לדפוס בידי שמואל פורנשטיין. (נחמה ליבוביץ, „לימוד פרשני המקרא הדרכים להוראתם", ספר בראשית, הוצאת המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים, תשל"ה 232 עמ').

ממסורת שלוניקי

מהדורה חדשה של ספר המכיל דברי מוסר, מנהגים, „הסכמות" ותגובות על עניני השעה בחברה השלוניקאית שלפני דורות, מאת אחד מחשובי הרבנים בקהל שלוניקי. הופיע לראשונה בשנת תקכ"ט. בהוצ' ביהכ"נ של הזיינגים בשלוניקי. (רבי יצחק מולכו, „אורחות ישרי", הכינו לדפוס והוסיפו הערות אברהם ש' רקנטי, אברהם די רקנטי ויצחק ש' רקנטי; הוצאת ועד בית־הכנסת ר' שלמה אבן־גבירול לזכר קהילת סלוניקי, תל־אביב, תשל"ה, 286 עמ').

פרקי משניות ותהילים

ספר פרקי משניות ותהילים, מלוקטים על פי סדר א"ב ללימוד, תפילה לעילוי נשמה בימי אבל וביום הזכרון, בתוספת הלכות ומנהגים. („זכרון נצח", ערך חיים הסכורגר, הוצאת ש. שטרן, ירושלים, תשל"ב, 108 עמ').

מסורת ומודרניזם בנישואין

מדריך גלוי־לב בחיי הנישואים, פרי עטו של רב. המחבר מנסה למצוא מיזוג בין בעיות חיי המין לבין תביעות המסורת הדתית. מהדורה שניה מתוקנת, בתוספת חלק שני. (ד"ר נחום דריווין, „זיווג מן השמיים", מאנגלית, כאשר ולבר הוצאת „כורש", תל־אביב, תשל"ח, 136 עמ').

פירוש על התורה

פירושו של הרב שמחה מאיר מדווינסק לספר שמות, כפי שהותקן, עובד והושלם בידי יהודה קופרמן. („הרב מאיר שמחה הכהן מדווינסק, „משך חכמה — ספר שמות", הוצאת „השכל", ירושלים, תשל"ה, 300 עמ').

אקטואליה

דמותו של מנהיג

אישיותו של ראש הממשלה החמישי של ישראל, אשר היה רמטכ"ל צה"ל במלחמת ששת הימים, תוך נסיון לתהות על מחשבותיו ומגמותיו של מנהיג האומה בתקופה קשה זאת. („היורש", מאת צוות עתונאים בכיר, הוצאת „פלגי", תל־אביב, תשל"ה 176 עמ').

ספר השנה של העתונאים

ספר השנה השל"ה של העתונאים, בעריכת משה אישון, מעלה כמה מן הבעיות האקטואליות בראי רחב. ראיונות עם ראש הממשלה ועם יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית, שיחות עם שר הבטחון ועם שר המשפטים וכן רשימות על מעמדה של העתונות הישראלית, דרכי עבודתה דיווחי העיתונאים שלה עם מקורות המידע ועם הצנזורה. מאמרים מיוחדים מוקדשים לשאלות של עתונות העולם והעתונות הערבית. (ספר השנה של העתונאים, תשל"ה, הוצאת אגודת העתונאים, תל־אביב, 434 עמ').

בין השורות

✱ דבריה של שלומית הריאבן באמרו בטקס הענקת פרס היצירה, בבית הסופר בתל־אביב, י"ב סיון תשל"ה 22.5.75

✱ צבי אביאל פרסם משיריו בבמות שונות והוציא לאור ספר שירים לפני כשנה.

✱ יצחק בר־מרדכי מפרסם בזה בראשונה סיפור מפרי עטו. הוא מתוך קובץ סיפורים בכתב־יד, אשר זכה בפרס בית־הסופר ע"ש חיים הזז בירושלים לשנת תשל"ה.

✱ יעקב אברמסון, מורה בבי"ס תיכון בת"א — בוגר האוניברסיטה העברית בירושלים בחינוך ומוסמך אוניברסיטת בר־אילן בספרות עברית.

לילדים ולנוער

מאת שולמית לפיד

✱ עודד בצר, המסע המופלא במנהרת הזמן, ציורים: אבא פניכל. הוצאת מ. מזרחי.

✱ עודד בצר, [illegible] הצפון, ציורים: אלישבע לנדאו, הוצאת יוסף שרברק.

שני ספרים חדשים, פרי עטו של עודד בצר, ראו אור לאחרונה. בשניהם הרגבבה היא הכרת ארץ־ישראל, אך המרחק ביניהם כרחוק המאה השתים־עשרה מן ההווה. „המסע המופלא במנהרת־הזמן" הוא נסיון לשלב היסטוריה במדע בדיוני. גבורי הסיפור, שלושה נערים ונערה, יוצאים לטיול לגליל, שוקעים לתוך מערה שאינה אלא שפופרת־זמן ונסוגים שמונה־מאות שנים אחורנית לתוך טירה צלבנית. הם נקלעים לחבורת אבירים צרפתיים הנלחמים ב„כופרים" המוסלמים. המקום — סביבות אשקלון. חיי משפחה, לחם ולחימה, מיסדר דתי כצורת חיים.

השימוש במדע הדמיוני כאמצעי להכרת ההיסטוריה אינו חדש. לרבים זכורה בודאי סידרת הטלוויזיה על מכונת הזמן שבעזרה עברו הגיבורים אל תקופות שונות בעבר, כאשר קורותיהם משתקפות על מסך חדר הבקרה. בעברית ראה אור לפני שנים אחדות ספרו של דני פלנס „המסע המהיר במכונת הזמן", אף זה סיפור מדעי־דמיוני המלמד על היווצרות כדור הארץ, הווי הצויכה וההתפתחות עד ראשית הציוויליזציה. (אפילו שם הספר דומה!). שיטה ספרותית זו מאפשרת לקורא הזדהות עם הגיבור בן־זמנו ומתריפה את חוויית הפגישה עם התקופה הנסקרת. ההנחה המושתתת ביסוד שיטה זו היא כי קל לילד לעכל את החומר הנלמד (המדובר כאן, בעקיפין, בספרי לימוד) כאשר הגיבור הוא בן זמנו ובן גילו. עקרונית, דומני כי הילדים אינם זקוקים ל„קביים" אלה וכאשר הספר כתוב כהלכה הם מסוגלים להזדהות עם כלבים, עטלפים, עכברים לבנים, אינדיאנים, סינים, ההים, שדים ורוחות, ומה לא.

ספרו השני של עודד בצר נסוב כולו בעכשיו ובכאן. „הנשישים מגבול הצפון" מספר על החיים במושב השוכן על הגבול, נותן כל הצד לסכנת תקיפות, פשיטות מחבלים, שמירה בלילות, גיבוחם של אנשי המילואים, הם חלק בלתי נפרד מהווי החיים של התושבים המוצאים את לחמם בעבודה בשדה, במטעים ובמשק החי. סבקים, מטוקים ומכתירי קשר הם בני־בריתו של הגיבור בן עשר, וכלבו.

רכי הוא ילד ככל הילדים וכלבו פסיק הוא כלב ככל הכלבים [illegible]. תנאי החיים על הגבול מחדדים את חושיהם והם מסייעים — בתבונה ובאומץ — בשמירה על המושב. אלה הם גיבורים בעל־כרחם בהדינת הכופה את הגבורה על תושביה. בהקדמה לספרו כותב ע. בצר כי ביקש לכתוב „עלילה אמיתית על ילד פשוט ועל סתם כלב". החיים על הגבול הופכים את הילד „הסיפורי" ל„סופר־ילד" ואת פסיק הקטן והנלעג ל„סופר־כלב".

סגנון כתיבתו של עודד בצר בהיר ועניני, קריא באותה מידה אם הוא מתאר את חיי הצלבנים במאה השתים־עשרה או את החיים במושב על גבול הצפון בימים אלה. הוא מצוייד בחיי גיבוריו ובחיה את „הרגע ההיסטורי" בנסיון כן ללכוד וללכד את הנושא שבחר להאר.

הספרים מתאימים לקריאה לבני השמונה־עשר ומעלה.

הופיע

בטאון חיל האויר מס' 96

בתוכן:

✱ **אלף מטוס ומטוס** — מזה שנים רבות לא זכור גל כה סוער של רכש חימוש אוירי כמו זה העובר עתה על מדינות ערב.

✱ **באויר העולם** — במדור זה הפעם פרטים חדשים על: תידלוק באויר של מטוסי „גאלכסי" — הנחיית טילי „לאנס" באמצעים חדשים — ה„פ־15" של ה„פרהיסטוריה — ה„מיני קופטר" הוא אופנוע מעופף.

✱ **המלאכים הרפואיים** — אמצעים מיוחדים ושיטות חדשות מופעלים על ידי רופאים וחובשים של יחידת פינוי [illegible] בחיל האויר.

✱ **מלחמת האלקטרונים** — זוהי מלחמה המתנהלת ללא הפוגה מעל גלי האתר, כאשר כל צד משתדל לעלות על יריבו בכושר ההמצאה וביכולת ההפעלה.

✱ **המקצוע: סיוע קרוב** — לראשונה בתולדותיו פותח עבור חיל האויר האמריקני מטוס תקיפה מיוחד לסיוע קרוב, ה„א־10".

ועוד מאמרים רבים, מלווים בעשרות תצלומים מאירי עיניים.

להוברות זאת מצורף דגם כפול לבניה עצמית, הכולל 8 עמודים, בתוספת חוברת הסברים לבניה.

דגם החוברת: א - 7

בטאון חיל האויר

להשיג בכל דוכני העיתונים.

יצא לאור

קובץ מבחנים חדש בהנהלת חשבונות לסוג 1 עם פתרונות ומסמכים

מאת:

יצחק גבאי ✱ יהודה רובינשטיין

את הקובץ אפשר להשיג בחנויות הספרים

הזמנות מרוכזות נא לפנות

למרכז הסתדרות הפקידים

טלפון 03-261111, שלוחה 648

או „אור־קול", טל. 03-252336

למשרד מהנדסים — דרושים

מ"10-12 חדרים

בשכ"ח לתקופה 5—3 שנים

באזור תל־אביב, רמת־גן, וכו'.

להתקשר: 224207, 233204 — בשעות העבודה; 264014, 418686, 452517 — בערב.

האוניברסיטה העברית בירושלים

שנת היובל תרפ"ה—תשל"ה

המכון למחקר ע"ש הרי ס. טרומן

מרכז הר הצופים

לחקר ערביי א"י ויחסי ישראל ערב

קרן מילגות ע"ש רותי גילוץ הי"ד

לקידום המחקר ביחסי ישראל ערב

מודיעים על

מילגה בסך -.5000 ל"י

עבור עבודת מחקר בשנת 1976—1975

באחד התחומים הבאים:

א. תולדות ערביי ארץ ישראל

ב. סיכסוך ישראל ערב.

בעלי תואר אקדמי המעוניינים בקבלת המילגה יפרטו בבקשתם:

א. ראשי פרקים לעבודת המחקר

ב. שיטת המחקר ודרכי ביצועו

ג. קיצור תולדות חיים

את הבקשות יש להגיש עד 1.7.75 אל: מרכז הר הצופים לחקר ערביי א"י ויחסי ישראל ערב, מכון טרומן, הר הצופים, ירושלים ולציין על גבי המעטפה: קרן מילגות ע"ש רותי גילוץ הי"ד.

هكذا من الأصل

בקורת

יין ישן בקנקן מפואר

מאת
יהודה רצהבי

שלמה אבן גבירול, שירי החול. יוצאים לאור על ידי חיים בראדי וחיים שירמן, בהשתתפותו של ישראל בן דוד. מכון שוקן / ירושלים תשל"ה, י"ט + 331 עמ'.

שירת שלמה בן גבירול, גאון משוררי ספרד, כיצירותיהם של פייטני ישראל בימי הביניים, חלוקה לשניים: לקודש ולחול. שירי הקודש שלו נקלטו, סמוך להיכתבם, במחזורי תפילה: תחילה של קהילות ספרד, ואחרי כן של שאר קהילות במזרח ובמערב. כיום אין לך מחזור תפילה שלא נשתלבו בו פיוטים משל בן גבירול. מקצת מהם, כגון „כתר מלכות", אף תורגמו ללשונות לעז העבורות בפי היהודים בתפוצות הגולה. לאחרונה הופיע י' זינגרון מהדורת שירי קודש משל המשורר (פילדלפיה 1923), מלווים בתרגום אנגלי, מעשה ידי י' זנגביל. וכך נעשו פיוטיו שיח תפילה בין יהודי לבוראו.

שונה במקצת היה גורל שירי חול שלו. כיון שהללו נגבו על מאורעות חייו של המשורר ושל בני דורו, ראו בהם בני הדורות שירי חולין. משום כך לא זכו לאותה מידת קליטה ותפוצה של שירת הקודש. רק עם התחדשותה של הספרות החילונית בתקופת ההשכלה החלה ההתעניינות בשירת החול של תקופת ספרד, שהמשכילים הציבו אותה לנגד עיניהם כדוגמה ומופת: גם בנושאיה החילוניים וגם בסגנונה המקראי הצלול. כך זכינו בשנת 1858 לקובץ ראשון של שירי חול לבן גבירול במהדורתו של דוקעס, ועשר שנים לאחריו לקובץ של שירי קודש, במהדורת שנאור זקס. אולם חוברות אלו היו בגדר התחלה צנועה. גאולה ממשית לשירת החול והקודש של בן גבירול באה על ידי גדול משוררי דורנו: ח"נ ביאליק. הוא ועמיתו י"ח רבניצקי ליקטו, כינסו ופירשו את שירי המשורר מכל הדפוסים וכתבי היד, שהיה בהישג ידם. בשנים 1924—1932 זיכו את הקוראים העבריים בשלושה כרכים המקיפים 278 שירי חול ו־286 שירי קודש לעומת עשרות אחדות של שירים, שנתפרסמו בידי קודמיהם. בשל קשיים טכניים לא יכלו המהדירים להגיע לכל מקור ומקור, ובאין ברירה נאלצו לסמוך על העתקות אחרים, שלא תמיד היו מדוייקות די צורכן. נוסף על כך לא דיקדקו הרבה בבחינת בעלות המשורר על שיריו, ויוחסו לבן גבירול 64 שירים שלא יצאו מעטו. בשל כך נפגם צביונה המדעי של מהדורתם, אולם מטרתם — להחזיק את שירת המשורר ולהגישה בכלים נאותים לקהל הקוראים — הושגה במלואה.

כימי דור אחד חלפו מאז מהדורת ביאליק־רבניצקי. עתה מונחת לפנינו מהדורה חדשה של שירי חול, מעשה ידי שני חוקרים דגולים בשירת תקופת ספרד: חיים בראדי שנפטר בשנת 1942, ורעהו חיים שירמן יבלחט"א. זוהי עבודת מחקר משותפת, שנשתהתה פרסומה למעלה משלושים שנה. יש להכיר איפוא תודה לפרופ' שירמן ולדוקטור ישראל בן דוד, שהשלימו את המלאכה והתקינו את השירים לדפוס. מהדורה זו מצויינת בכמה וכמה מעלות בהשוואה לקודמותיה, ונעמוד עליהן אחת לאחת.

גם בצורתה החדורה וגם בעריכה הפנימית של השירים ממשיכה היא את השיטה, שנקט בה בראדי בסידור שירי החול של ר' משה בן עזרא. השירים סדורים לא לפי ענייניהם (נושאיהם) אלא בסדר א"ב של החרוזים, שיטה שהיתה מקובלת בימי הביניים במקצת מן הדיואנים. אמנם דרך זו זרה לרוחנו כיום, אך היתה מעשית ושימושית בימים ההם, כאשר חובבי השירה הרבו לשנבה על פה, ועל פי בית שיר אחד השגור בפיהם יכלו למצוא את השיר בדיואן באמצעות האות הפותחת את החרוז. בכך קבעו המהדירים לדיואן צורה מקורית קדומה. אולם כדי שלא לקפח את החלוקה העניינית התקינו מפתח לסוגי השירים ונושאיהם (עמ' 309—311). אשר לנוסח השירים לא הניחו המהדירים מקור שלא בדקוהו, חוץ מספריית לנינגראד שנעלה שעריה בפניהם. כדי לעמוד על היקף עבודתם בתחום ביקורת הנוסח די לציין שמדור חילופי גירסאות משתרע על 118 עמודים (עמ' 187—305) לעומת 184 עמודים של גופי השירים. על ידי כך הועמדה המהדורה ברמה מדעית גבוהה. זוכני, שמבחינה זו עדיין אין כיוצא בה במהדורות שירת ימי הביניים שהופיעו עד עתה.

הכתובות הערביות, ששילבו המהדירים בראשי השירים, אף הם מעשה לשבח. באין כותרת לשיר העברי בימי הביניים הסכה הכתובות שבראשו — שהיא מעשה ידי המכנס או המעתיק השירים — מפתח חשוב להבנת השיר. הכתובות בראשי השירים, המצויינות בסיבות כתיבתם, אף הן מגוה שאול מן השירה הערבית, פרופ' שירמן עמל הרבה בהגהה לשון הכתובות המשובש ובתרגומן, הדרך כלל עלתה מלאכתו יפה. היטיב לעשות גם במה שקבע את התרגום העברי לכתובה בצד הנוסח הערבי. באופן זה הקל על הקורא של ימינו, שאין הלשון הערבית נהירה לו. הכתובות מעשירות את ידיעותינו על המשורר, שירתו ויחסיו עם הבריות. אצמיד כאן על תופעה ספרותית־ביקורתית, רבת עניין, שכמעט כיוצא בה בכתובות של שירי משוררים אחרים. בכתובות רבות שזורות הערכות גלויות לשירים, כגון: „משיריו המוצלחים והברורים הנפלאים ביותר" (סי' נא); „ומן היפים והערבים שבשירי האהבה שלו" (סי' קיז); „ומשיריו הראויים להיכתב באותיות זהב" (סי' לב). והרי זה בא ללמדנו שכבר בתקופה קדומה עמדו על גדלות שירתו. מכתובת אחת אפשר להסיק שבשרונו השירי הסב לו נזק הברותי: ידידים קינאו בו על שירתו הנעלה ומאוהבים הפכו לו לאויבים (סי' קיג).

מהדורתם של בראדי־שירמן מוסיפה 76 שירים משל רשב"ג שלא נודעו עד כה. בסך הכל עולים שירים החול של המשורר ל־276 במספר, מהם 26 מסופקים. אם לצרף להם את שירי הקודש יגיע מספר השירים הכללי ליותר מ־500. הרי יש בזה עדות לכוחו היוצר הפורה של אבן גבירול, ששנות חייו לא עלו על שלושים ומשהו, כעדות ר' משה בן עזרא. מלבד השירים החדשים הושלמו במהדורה הזאת כמה וכמה שירים לקויים ומקוטעים.

לספר סופחו מפתחות מפורטים לנושאי השירים, משקליהם ומקורותיהם, ואף לשמות אנשים ומקומות. חסרונה היחיד של המהדורה הוא, שלא נכלל בה פירוש לשירים. אבל עצם הוצאת השירים בטקסט מנופה, מוגה ומנוקד היא מעשה רב. מי שיבוא לפרש את השירים — יהא זה פרופ' שירמן או מישהו אחר — ימצא שמחצית מלאכתו נעשתה כבר.

שנת תשל"ה תצויין כשנה ברוכה לשירתו של בן גבירול. בה ובעונה אחת הופיעו שירי חול שלו בשתי מהדורות: אחת שלפנינו, ושנייה מפורשה של דב ירדן (האחרון אף החדיר את שירי הקודש של רשב"ג). אות היא כי ריח שירתו לא נמר וטעמה עמד בה מאז תור הזהב של תקופת ספרד ועד ימינו.

בחינת־בגרות או חידון־ספרות?

מאת
יעקב אברמסון

(הערות למבחן הבגרות האחרון בספרות לנבחנים חיצוניים).

קשה לעבור לסדר־היום למקרא שאלון מבחן־הבגרות האחרון לנבחנים החיצוניים בספרות עברית וכללית (תכנית מצומצמת א'), משום הפער הצצום הקיים בין ההכרזות היפות של כל דוברי משרד החינוך והתרבות, לבין הבבואה כפי שהיא משתקפת משאלון זה.

לאחר כל ההכרזות שמבחן הבגרות יבדוק בעיקר את דרכי החשיבה של הנבחן בכלל, ואת ההבנה הספרותית־האסתטית בפרט, ולאחר שאפשר היה לראות תזוזה מה לאותו כוון בשאלונים אחרונים, מפליאה ביותר הנסיגה שחלה בשאלון הנ"ל הבודק כמעט רק ידע אינפורמטיבי של התלמיד. הנושא יותר אופי של חידון הספרות מאשר בחינת בגרות.

המעיין בשאלון הנ"ל כמעט שלא ימצא בו שימוש במושגי ספרות, שבאמצעותם ניתן לבדוק את הבנתו הספרותית של התלמיד. אין הנבחן נדרש להתייחס למרכיבים ברורים של היצירה הספרותית, כגון: עיצוב דמויות, מבנה, עלילה, רקע, סגנון, מקומו של המספר ביצירתו וכו', או ליסודות שונים ביצירה, כגון: יסוד ההומור, היסוד האפיי, היסוד הטרגי; או לצורות הספרותיות השונות מתחום השירה, הפרוזה או הדראמה. במקום זה עוסקות רוב השאלות בתכנן של היצירות, כדוגמת השאלה על מיכ"ל (5):

„מה הם לבטיה של יעל, לפי „יעל וסיסרא" וכיצד היא מגיעה להחלטתה?" האם שאלה כזאת מקומה בבחינת בגרות?! אבל בצורה דומה אפשר גם לבקר את רוב השאלות המופיעות על רשב"ג, יל"ג, ביאליק, מנדלי מוכר ספרים, שלום עליכם, הזז, אחד העם, סופוקלס, פלובר וכו'.

יתר על כן, כאשר מופיע מושג ספרותי בשאלון, הרי השימוש בו בשאלון עצמו מעורפל ביותר. לדוגמה — השאלה על ש"י עגנון: „דמויותיו של הסופר בעימותן עם דמויות אחרות. הבא דוגמאות של עימות זה לפי „תמול שלשום"." מבלי להתייחס לעניין הלשוני, שאם מדובר ב„עימות" מיותר „הניגוד", מה זה „דמויותיו של הסופר" ו„דמויות אחרות"? האם כאן הכוונה לדמויות שמייצגות את עמדת הסופר ביצירה, ולדמויות שאינן מייצגות עמדה זאת? או הכוונה לדמויות בדיוניות שיצר ש"י עגנון ולדמויות „אחרות" שאינן בדיוניות? או שמא כל מה שהתכוונו מחברי השאלון היה לתאר קונפליקטים אחדים מרכזיים ביצירה, ואז לשם מה האבחנה המדומה „דמויותיו של סופר" ו„דמויות אחרות"?!

בדומה לכך, גם השאלה בשירת טשרניחובסקי: „תערובת הפראיות האישית, הלאומית והאנושית ביצירתו (לא פחות! — י.א.) הדגם לפי שניים־שלושה שירים". והרי יש פה פער עצום בין הכותרת ה„מפוצצת" לבין המטלה ה„נגועה" שלה נדרש הנבחן. ולא קשה לראות איזו „מריחה" מזמינה השאלה.

יש גם „חידוש" מוזר בשאלון: ברובו אין הנבחן נדרש לנסח איזו תיזה ברורה משלו, או לנקוט עמדה כלפי היצירה לקרא, אלא במקום זה בהסתמכות המטלה שהוטלה עליו ל„הבא שתיים־שלוש דוגמאות". לעתים מגיע הדבר לאבסורד גמור, כאשר התיזה מופיעה בגוף השאלה והנבחן נדרש רק „לאשר" אותה באותן „שתיים־שלוש דוגמאות". כך מנוסחת השאלה על מנדלי מוכר ספרים: „מגוחך הוא בנימין השלישי בבערותו ובידיעותיו על העולם השאובות מספרים ביוקנים, בתמימותו הגובלת בטפשות ובחוסר מעשיותו. אף־על־פי כן מתעלה הוא לפעמים, ובפרט בסוף הסיפור, לדרגה של גיבור אפיותי", ומה נשאר עוד לנבחן כדי „לאשר" את התיזה? „הבא שתיים־שלוש דוגמאות". כך! ואותו דבר חוזר בשאלות על שלום עליכם, הזז, אחד העם, ובשאלה אחת בשירת ביאליק, שבכולן מופיעה תיזה „פרשנית" בגוף השאלה והנבחן נדרש רק „לאשר" אותה. אפילו מעט תיחכום, שבו יידרש הנבחן לדון קודם כל בתיזה, כדי שיוכל לנקוט עמדה כלפיה או שתוצגנה לפניו שתי תיזות מנוגדות לדיון, חסר כאן. כמעט שני־קבל הרושם, שמרכיב השאלון הפך אותו לבמה באמצעותה הוא יכול למסור את „פרשנותו" ליצירות הנדונות.

אגב כך, אין השאלון גם נקי משגיאות, הן מבחינה ספרותית והן מבחינה לשונית. בשאלה על הזז (16) נדרש הנבחן להדגים את „הדיתוניות העלובה ומעוררת הלעג" בצד „התרבות הפנימית, התוכן והאנושי דרגות המוסר הגבוהה" של „היהודים הפשוטים במיוחד (ההדגשה שלי — י.א.), על פי שניים משלושה סיפורים, שאחד מהם הוא הסיפור הירושלמי „רחמים"! בשאלה 8 בשירת ביאליק נדרש הנבחן להביא שלוש דוגמאות לתיזה של מרכיב השאלון לפי 5 שירים מפורטים בשאלון. כיצד ניתן להביא שלוש דוגמאות מחמישה שירים?!

עד כאן לגבי רמתו של השאלון בעיקר מן הבחינה הספרותית. אפשר לקבל מכאן רושם מוטעה, שהנבחן יהנה מן המשקר ברמתו הנמוכה של השאלה, אבל חוששני שלגבי הדברים יהיו הפוכים, שכן העדר מטלות ברורות עלול להיות בעוכרי הנבחנים. סביר להניח, שהנבחנים ענו, בדרך כלל, רק על מה ששאלו אותם, (כלומר, הבאת שתיים־שלוש דוגמאות), אבל הבודק־המדריך המודע גם למבנה הדעת של המקצוע, עלול שלא להסתפק בזה. מכאן, שאפשר לצפות לפער גדול בין הערכתם העצמית של הנבחנים לבין הערכותיהם של המעריכים, ולא באשמת הראשונים. הדבר היחיד שניתן לזכור בזכות השאלון הוא, שהיתה בו בחירה די גדולה לנבחנים, כדי להתברך את עצמם. אבל דוקא בפרק המרכזי בספרות כללית, הפרק השביעי, שבו ניתן מספר נקודות כפול, אין לנבחן שום בחירה, שכן חייב הוא להכין את עצמו רק לרומן אחד, ולרוע המזל אין בפרק זה אפילו שאלה אחת מוצלחת. לדוגמא השאלה: „שקרים מוסכמים ב„מדאם בובארי" — הבא שלוש דוגמאות" שבה גם הניסוח „שקרים מוסכמים" איננו ברור, וגם המטלה „הבאת שלוש־דוגמאות". אינה נראית מספקת לנושא רחב, ואינה נבדלת במאום מן השאלות להן ניתן מספר נקודות רגיל. הדברים נכונים גם לגבי השאלה על „מלחמה ושלום" לטולסטוי. בפרק החמישי — יקשה מאד על הנבחן לנחש את עצמו שכן השאלה על עגנון אינה ברורה, ובשאלה על הזז — ישנה שגיאה. בפרק השישי נדרש הנבחן להתייחס לשאלה ב„הכוזרי" לריה"ל, שאינה מופיעה בחוברת הליכוד („מגילה 23") שממנה נלמד „הכוזרי". חושבני, שמשרד החינוך יצטרך לבדוק, אם לא נגרם נזק לנבחנים בגלל כל השגיאות ואי־הבהירויות בשאלון, ולפצות אותם בצורה כלשהי.

אולם, יותר מכל מדאיגות אותי המסקנות שאותן צריכים המורים להסיק משאלון מבחן זה, לגבי הוראת הספרות. כידוע, ישנה לבחינת הבגרות השפעה מכצבת רבה על כל תהליך הלמידה־הוראה בביה"ס התיכון. ובמיוחד בביה"ס התיכון האקסטרני. מכאן, שבאמצעות שאלון המבחן בודק המורה את ההזן החוזר לעבודתו. האם המסקנה היא שאנו נסוגים לתקופה שבה העיקר בהוראת הספרות היא הידיעה של „הכנים" מסויימים, שנבחרו על ידי משרד החינוך ב„פרשנות מקובלת"? שמשרד החינוך מעודד, ואפילו שלא במתכוון, את „המריחה" במקום הכתיבה העניינית המדוייקת, ושמטרת הלמידה המבוקש הנו השינון הידע ההידותי במקום ההבנה הספרותית־האסתטית?! למשרד החינוך — פתרונים.

ארוכה הדרך לשלום

מאת
צביה גרנות

„היש דרך לשלום" — עמוס אילון וסאנה חסן, ספרית מן המוקד, עם עובד, תרבות וחינוך.

מתוך תילי־מחקרים, ספרים ודברי פרשנות על ה„סכסוך" בין ישראל ומדינות ערב, הספר „היש דרך לשלום" הינו אחד המסבכים המאלפים ביותר. זהו דו־שיח בין שני „חיילים פשוטים", העתונאי הישראלי עמוס אילון והעתונאית המצרית סאנה חסן, שערכו בצוותא מסע הופעות באה"ב כדי לבחון אם יש סיכוי להבנה ולהידברות בין יהודים לערבים. ואכן, הדבר עלה בידיהם. הם הצליחו לחשוף בצורה הברורה ביותר את התהום הפעורה בין השאיפה שלנו לשלום, ובין השאיפות של הערבים. הם הצליחו בכך חרף ההסכמה ותמימות הדעים השוררות ביניהם לגבי מרבית ההיבטים של ה„סכסוך": באחריותה של ישראל למצב, בצדקת הערבים, בחובתה של ישראל לסגת מכל השטחים ה„כבושים".

שני העתונאים מייצגים כל אחד את המחנה ה„מתון" בארצו, הם אינם חוסכים במילים בוטות כדי לגנות את ה„קיצוניים" שבשני העמים, המתנגדים לדבריהם, בשלום. „יש לנו בלי ספק „מנה" של קנאים", אומר עמוס אילון. גם בחינת דבריה של סאנה חסן על גילויי השנאה בקרב עמה בולטת נצימה של שאט־נפש. היא מכנה באומץ לב את התעמולה הארסית של מדינות ערב „תלאה אנטישמית". נגוע ללב כמעט עד כמה „מבינה" היא שקשה לישראלי־צעיר „להתייחס לכך בראש צלול כשרק תקופה של דור אחד מפרידה בינו ובין תאי־הגאזים של אושוויץ". אולם תופעה זו קיימת, לדבריה, כחלקן של „קבוצות שוליות, זניחות, ברובן", בעוד רובו של העם הערבי הינו רודף שלום מסבר על הולד מתופעות אלו. לעומת זאת היא מתארת את הישראלים כציבור צבאי, הרודף זכרונות מהעבר. „הערבים אינם נאצים, ותאי־גאזים אינם מחכים לכם בקאהיר אם נוצח", היא מבטיחה. היא טורחת לא מעט כדי להדגיש עד כמה סולדת היא מתופעות כאלה, היא מודיעה. ש„יהיה העוול שעוללו הישראלים לפלשתינאים אשר יהיה, הוא אינו מצדיק מעשים כאלה". מהי דעתה, למשל, על ההוראה שנתן חוסיין לחייליו ערב מלחמת ששת הימים להטל כליל את תושבי הכפר שלכבים, גברים נשים וטף, מבלי להשאיר להם כל זכר? על תופעות כאלה אין מדברים, כנראה, כאשר מחפשים דרך להבנה. לא כדאי להזכיר את האוירה בכפרונות בלתי־נעימים כמו הטבח בחברון ב־1929, רצח שבויי מלחמה ישראליים כפותים ב־1973, או טבח התלמידים במעלות ב־1974.

זוהי רק דוגמה אחת, כיצד מצליחה העתונאית המצרית לארוג את הכזבים הערביים המקובלים בתוך דיבורים מפעימים על ערגה לשלום ולהבנה בין העמים. מסייע לה בכך לא מעט עמוס אילון, אשר אינו מבחין בכזבים — או מתעלם מהם ביודעין. מתברר שאין זה קשה כלל להגיע להסכמה כאשר צד אחד עוזר לצד השני להעלים את האמת, להסתיר את העובדות — ואף מצטרף לכזביו.

מרוממת־רוח היא, למשל, תמימות־הדעים השוררת בין השניים ביחס לזכותה של ישראל להתקיים ג ם כ ן, בצד זכותו המובנת־מאליה של „העם הפלשתינאי" למולדת משלו. „הוכיחי בתהגון למקרא מאמר שפירסמת בניו־יורק טיימס בו טענת לא רק למען השלום, כי אם אמרת שהטיעון המוסרי של ישראל צודק כטיעונם של הערבים", מתמוגג אילון.

אין כל חילוקי־דעות ביניהם גם לגבי „מקור הסכסוך". זוהי עובדה המקובלת על שניהם, שגזילת המולדת מהעם הפלשתינאי היא־היא הגורם לכל המלחמות. וכך מסכמת הגב' חסן את המצב: „הואלתם להגיע הלדקת פלשתינה. אמרתם לפלשתינאים: אתם שם, זוזו! תנו לנו קצת מקום! אבל מנקודת מבטנו אי־אפשר היה לצפות מן הפלשתינאים שיהיו אסירי־תודה על נדיבות לבכם, בהרשותכם להם להחזיק במחצית הבית שלהם. הפלשתינאים היו במצבו של המלך שלמה ושתי האמהות. האם האמיתית לא רצתה שהילד יגזר לשניים". על סילוף משווע ומרושע זה אין אילון חולק אף במלה אחת, ותשובתו היא קצרה ועניינית: „אבל ארצות אינן ילדים. אנשים חייבים להתפשר. בנקודה כלשהי". הוא אף אינו מעלה בדעתו לשאול את השאלה המוצקת מאליה: מדוע על ישראל לקבל את ההנחה שמדינות ערב, אשר לא יכלו להשלים עם גזילת מולדתם של ה„פלשתינאים" ב־1948, ולא ב־1956, ולא ב־1967, ולא ב־1973, ולכן פתחו בארבע „מלחמות מגן", כפי שהגב' חסן מכנה זאת — ישלימו דוקא עתה עם הגזילה ויסתפקו במחצית הילד. וזאת כאשר ה„פלשתינאים" עצמם מודיעים באופן מפורש כי לא ישלימו עם כך? במקום זאת מנסה אילון לשכנע את שומעיו, ש„חשוב לשאת ולתת עם הטרוריסטים הפלשתינאים אף על פי שידיהם מגואלות בדם".

*

מכל הדברים הנאמרים על ידי שני ה„מתונים" בולטת במיוחד תופעה אחת: סאנה חסן, המורחת להציג את העמדה הערבית ה„מתונה", עושה מלאכה נאמנה: בד־בבד עם הבעת שאיפה לשלום, היא אינה מחמיצה שום הזדמנות לחזור ולהדגיש את כל הסילופים הכזבים של התעמולה הערבית הממוסדת כגון: כוונות התפשטות של ישראל, נישול הערבים מאדמותיהם, דיכוי האוכלוסיה הערבית בשטחים ה„כבושים" ואחריותה של ישראל ל„בעיית הפליטים". נאמנה לקו הזה מוצגת הגב' חסן, שסאדאת משתוקק לשלום, ושהוא עשה הרבה כדי להוכיח זאת. היא נמנעת מלפרש מה, בעצם, עשה סאדאת כדי להוכיח את רצונו בשלום, ומהם התנאים שהוא מעמיד. הלא הם: נסיגת ישראל לקווים שמלפני 1967 וההחזרת „זכויות הפלשתינאים", כלומר, חיסול מדינת ישראל.

אין לדעת בבירור עד כמה משכנעת הפעלתניה של סאנה חסן את הציבור האמריקאי. אולם אין ספק, שתרומתו של עמוס אילון להפצת ה„צדק" הערבי גדולה לאין שיעור מתרומתה. דוגמה בולטת לכך היא דבריו על ה„פליטים" הערבים. הוא לא שמע, כנראה, מעולם את האבגה, כפי שהיא משתקפת בעתונים של הימים ההם, על קריאת מנהיגי ערב לערביי ארץ־ישראל ערב הפלישה ב־1948 — קריאה שהיתה מלווה באיומים — לעזוב את בתיהם כדי להקל על צבאות ערב לחסל את המדינה היהודית הנולדת. הוא מלמד את שומעיו, תוך התעלמות מעובדות בדוקות, ש„אנו נושאים בלי ספק באחריות רבה לגורל הפליטים הערבים־פלשתינאים". דבריו נשמעים אמינים למדי באוזני קהל שאיננו בקיא בפרטי הענין, מפני שהוא, נוקט עמדה „מאוזנת", ואין הוא מטיל על ישראל את האשמה כ ו ל ה. „כלום אין מדינות ערב נושאות אף הן בחלק מן האחריות? כלום אין מדינות ערב שהתפתו בחלק מן האחריות לטרגדיה הפלשתינאית?" הוא שואל את בת־שיחו.

וכך, בתחכום רב, תוך כדי חלוקת האשמה בין שני הצדדים, מסגן אילון לתודעת מאזיניו כבדרך אגב את השקר הערבי הגדול ביותר על „הטרגדיה הפלשתינאית". „ כ מ ו ה י ה ו ד י ם ב ע ב ר, תודעתם הלאומית של הפלשתינאים מתגברת בבין סבלם ונדודם, בבין חייהם ב„גולה" ובבין המיתוס החזק של מולדת אבודה" — הוא מסביר לציבור הצמא לדעת את העובדות, מבלי לחוש, כנראה, שהוא הופך להיות דובר ה„פלשתינאים". במחי קולמוס הוא הופך חמישים שנות טרור, רצח והתעמולה ארסית למיתוס חזק של מולדת אבודה, השווה בעוצמתו לקשר המופלא של העם היהודי אל ארצו — וגורם בכך עוול שאין כדוגמהו לאמת ההיסטורית.

דוגמה נוספת לנסיונו של אילון להטעות את שומעיו וקוראיו הוא התיאור שלו על השנאה השוררת בין שני העמים. את שנאת הערבים אלינו הוא מציג, כפי שמציגים הערבים, כפחד מ ו צ ד ק מפני התפשטות ישראלית. ויש לו אפילו פתרון לכך: „אפשר לשכך את הפחדים המתמידים שלכם מפני התפשטות ישראלית בערובה סובייטית לגבולותיכם". הוא לא שמע, כנראה, מעולם על הצהרות הערבים נגד זכות הקיום של ישראל. משום כך, אולי, אין הוא חש כל צורך אפילו לרמוז שאין לנו כל כוונות כאלה.

אבל לא יתכן, כמובן, שרגש כה ברברי ופרימיטיבי כמו שנאה מצוי רק אצל הערבים. מדבריו של אילון ניתן ללמוד, שאנו הישראלים אכולי שנאה לא פחות מהערבים. שנאה זו נובעת, אליבא דאילון, לא פחות ולא יותר אלא מ„הטראומה ההיסטורית" שהותירה בנו השואה. „מאחורי כל חייל ערבי אנחנו רואים איש ס.ס." הוא מסביר לבת־שיחו, „אם אין אנו רואים אותם בבגדיהם נאציים מפלצתיים, אנו נוטים לראותם כיצורים תת אנושיים וחסרי ערך".

מדהים „הדבר" באיזו מהירות שכח אילון שמאז קום המדינה הותקפנו באכזריות על ידי הערבים — ולא על ידי הנאצים — ארבע פעמים בזו אחר זו. הוא שכח, כנראה, גם את הטבח המחריד בשנת 1929 ואת מאורעות 1936. אילו היו זכרונות אלה, ועוד רבים כמותם, מקננים גם בתודעתו, היה מסכים בודאי שיש לנו סיבות מספיקות שלא להרגיש אמון לערבים גם בלי שהזכרונות הטראומתיים של השואה ירדפו אותנו. המורה מזה העובדה, שתיאורו של אילון הוא נסיון שקוף לעוות את המציאות בה עם המותקף שוב ושוב איננו חדל להושיט יד לשלום, ואיננו רוחש שנאה לאויביו, בעוד התוקף יונק את השנאה כאם שחר בעורקי בבית, ברחוב, בבית־הספר, בספרות שהוא קורא — ומדי יום ביומו בעתונות הערבית, בה גדולה הגב' סאנה חסן.

אין להבין מה מניע עתונאי ישראלי לטרוח כה רבות כדי לתת נשק בידי אלה העמלים להוכיח שישראל כובשת, שישראל אשמה בכל המלחמות והבכך שאין עדיין שלום. אולם דוקא כאן בולט הלקח העיקרי שבספר. חרף כל נסיונותיו של הצד הישראלי ב„ויכוח" להקל על יריבו על ידי מתן סיוע לסילופיו — נשאר הפער בין הצדדים בעינו, והדרך לשלום נשארת ארוכה כפי שהיתה; אולי אף יותר ארוכה והדוה לעידוד שניתן להוקפו ע"י מי שמינה עצמו לדבר בשם כולנו.

על הזמן ועל המקום

(סוף מעמוד 33)

בים, משך מן המטבח הגדודי. שבתאי סיים את מלאכת הריקה הקופסאות, התיישב על מיטתו ופתח את מקלט הרדיו. סביבו חגה מוזיקה, מן הקונצרטים המושמעים בלילות השבת. מקהלה שרה ברומית, ולא היה לי משונה כלל לשמוע דווקא עתה את שפת הכמרים.

— „אתה כאן?" שאלתי את שבתאי, והתכוונתי לאו דווקא לדברים כפשוטם.

שבתאי התמתק, התייחס להווה.

— „יש מקום אחר?"

— „יש, צא לחופש ואל תשוב, כמו אלוהי".

— „מאוחר מדי", אמר שבתאי, „כבר אי אפשר".

הוא דיבר כמי שיודע, כמי שמשוכנע במשהו. והאת לדעת — שבתאי לא היה מן הבדחנים ולא מרואי השחורות. קולו היה שלו מאד, שלם עם הנעשה סביבו, דבר בלתי מובן לי.

— „נאכל ארוחה חגיגית", אמר במלותיו של כהנא.

— „מה זה שברדיו?" שאל פתאום צפניה.

שבתאי ידע מוזיקה. „כנראה מוצרט", אמר.

ישבתי לידו. הוא הגביר מעט את קול המקלט והמוזיקה הגיעה עד לסטייקים של גדעון. מצלולת הידהד בי. ששון וצפניה סיימו להכין את הצ'יפס. עכשיו הגיע ריח הסטייקים החרוכים את ניחוחות המרק. גדעון עשה מלאכתו באמונה. כהנא עמל ללא הרף, ערך את השולחן, סידר את כלי האוכל, הביא כיסאות, קבע את סדר הישיבה...

— „המוזיקה יפה", אמר גדעון.

— „המוזיקה־מתוק", פירש צפניה.

חששתי מכהנא, אך הוא, להפתעתי, הסכים לדעתו של גדעון. —

— „תשאירו את זה", אמר, „נאכל ארוחת ערב עם מוזיקה. ועם נרות".

— „מאיפה הנרות", תמה ששון.

— „סמוך על כהנא".

שבתאי הגביר עוד יותר את קול המקלט.

— „כבה", אמר כהנא, „כבה טוב. מה עם הסטייקים, גדעון?" גדעון הרים עיניו. „עוד מעט, הם כמעט מוכנים". הריח עודד בי תיאבון.

ישבנו ליד השולחן. כהנא מזג את היין הצבאי ושתינו לחיים. „לחיי הפסקת האש", צעק כהנא. צפניה צחק אל ששון: „מחר ששון תחזור אל שריונות".

במשך החודשים הספקנו להתוודע אל סלידתו של ששון ממנה.

— „אני מעדיף למות", אמר ששון.

שבתאי הביט בשעונו, אני הבטתי: השעה היתה שבע בקירוב, שעה הקבע להפגזות הלילה.

— „אתה ממהר?", שאל כהנא.

— „השעה שבע".

— „אל תדאג, שבת היום, גם הם יודעים".

— „שבת, שבת", סיכם ששון את הדיון, ואני הזהיתי של שבתאי המקבל עליו את הדין.

שתינו עוד יין. לגמנו את המרק החם ואכלנו את הסטייקים עם הצ'יפס.

— „זה לא יין", אמר צפניה, „זה מיץ".

— „זה מיץ — אבל שותים שני בקבוקים".

— „יש עוד, ארגז מלא".

— „יין יין", הכריז ששון.

כהנא קם, נטל את הבקבוקים הריקים, יצא את האוהל — ושב עם מלאים. בהפגנתיות העמידם על השולחן.

— „יש, ברוך השם", אמר ששון.

היין היה באמת קל שבקלים, חלש שבחלשים.

— „שתו, שתו, היום בחינם", קרא ששון.

כהנא מילא את כוסו של שבתאי.

— „שתה שבתאי".

שבתאי שתה ללא ניד־עפעף. ומדוע לא. כהנא מזג גם לעצמו. ששון וצפניה, ואני לא משכנו ידינו, ואפילו גדעון שותה...

— „לכבוד מה נשתה?" שאל צפניה.

— „לחיי שבתאי", צעק כהנא.

פניו החלו להאדים, התירוש התקיף את דעתו, וזה זוחח מתמיד, מוצגת. ששון חיבק את צפניה. „שבתאי מלך ישראל" צעק כהנא, „נשתה לחיי שבתאי".

ששון החל לשיר „דוד מלך ישראל חי חי וקיים", בקול מעורב מן היין, בגרון רוך. גדעון שלף חפיסת סיגרים מכיס פנימי וכיבד את כולנו. „כמו בביתי", קבע ששון. „בטוח", אמר צפניה, „בטוח". כהנא מזג שוב לכוסות.

— „עכשיו לחיי כהנא", הציע גדעון.

כהנא קם, במחו צץ רעיון. —

— „נראה מי יצליח לגמור את הבקבוק בלגימה אחת?"

גדעון ניצבע בראשו לשלילה. ששון וצפניה אמרו שרק יהודים יצליחו לחסלו. כהנא חלץ את הפקק החל ללגום. רסיסי יין ולבן מזוויות פיו. בחצי הבקבוק חדל, „לנשום אויר", אמר. „אני אגמור אותו", הציע ששון וחטף את הבקבוק. שבתאי קם והלך אל מיטתו. ששון הריק לתוכו את שארית היין ומשך את צפניה, „בוא נרקוד, צפניה". הם קמו אל מרכז האוהל והחלו לרקוד, חבוקים כגבר ואשה. „אני טריותה", צחק צפניה, „מזמן אותי ששון". „תומורית — יותר חזק", צעק ששון לכיוונו של שבתאי. שבתאי לא השיב וצחוקם התגלגל. כהנא רבץ על כיסאו, סמוק, קהה חושים, הלום יין. באתי אל מיטתו של שבתאי וישבתי לידו.

— „שבתאי", אמרתי.

שבתאי הביט בשני המחוללים שקירטעו במרכז. ששון וצפניה נסחפו באקסטזה, גיפפו איש את אחיו.

— „שבתאי", אמרתי שוב.

שבתאי סימן לי לשתוק, באצבע שהוקיף אל פיו. כהנא הצטרף לרוקדים. שלושתם רקדו במעגל, קיפצו חבוקים, כהויים עד עמקי נשמתם, פרוקים כביכול מן המורא בו חיו, כאריות הזיכים, מונעים על ידי כחות שאת פשרם לא ידעתי.

הם גררו אליהם את גדעון, „דוד מלך ישראל חי חי וקיים" שרו ללא שים לב למוזיקה שבקעה מן המקלט. גדעון שסבא אף הוא כראוי, סבב ברגליים כושלות. „דוד מלך ישראל" שרו ארבעתם. את שבתאי לא הזמינו, ואותי, כנראה, לא ראו. ישבתי בירכתי האוהל, מאחורי שבתאי, ליד הרדיו.

ופתאום, כשהמקהלה שברדיו השביצה „סאנקטוס", בקול קצוב, כבירור יריות — פתאום היתה את המוזיקה.

— „שבתאי, אתה שומע?"

שבתאי לא הספיק להשיב לי. ראיתי את שפתיו הנעות אך את קולו לא שמעתי. שוב קלטתי אני, כאוחר מדי, את הממטר שנפץ באויר, שבקע מן המקלט, ששייס לו בחלל האוהל, גלוי לעיניים הסתות.

ולכאן — לחלל הזה ולזמן הזה, לנקודת הצטלבותם המקרית, המפויה, של קוי האורך והרוחב ועניישתם עם מחוגי השעון, לצירופם של כל אלה לפיתויו של פגז מוטען, למסך מעופו באויר, להרף העין בו הכל ידוע לך אך אין באפשרותך לעשות מאומה — לכאן, בעצם מחולה של שבת הבלכה, בא הרעש הגדול, בקול נפץ מתגלגל, באה האש ששפה שבה והודבה, שחילקה בנדיבות לב את מנה המזומה, לי ולשבתאי, לששון ולצפניה, לגדעון, לכהנא...

רק אחר כך הגיעו המסוקים, הודעקו האמבולנסים, האלונקות הנישאות, השמיכות רוויות הדם, הצינורות התקועים בכלי הדם, אינאוניו של נועם החובש, המהומה הגדולה, החשיכה, מישהו צעק בקשה להמות בחושך, הארצו ב־ט' המסוקים, להביאם פילתו את החלל בשריקה, ענני אבק התאבכו מן הקרקע, „לבצלה", אמר נועם, „נראה המסוק כמו דג טורף גדול, כמו כריש".

יצחק בן־מרדכי

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

תל־אביב

היצירה כתרגיל

מאת רחל אנגל

עתה הנה מן הפרובלמטיקה של האמנות בת־זמננו מגיע היום לבאי גלריה „יהדפי" בתל־אביב — הערוכת־היחיד של צבי גולדשטיין. ברגע הראשון דומה עליך, כי אין כאן הערוכה כלל — הקירות ריקים, וריק חלל הגלריה ורק לאחר תשומת לב רבה תגלה את ששת הספרות המצויירות־מודפסות על פני הרצפה.

ספרות, מהן באדום, הכצורות מלבן רחב, גדול, באמצע הרצפה, ממוספרות — מ־36 עד 401 שכוכה־עשרה כרצפה רוחבו של מלבן־הספרות הזה, שלוש־עשרה כרצפות אורכו.

ואם תתקדם והפסע, פסיעות זהירות, מאמצע האולם והלאה, ובבטן נבאר מושפל נצמד אל כפות רגליך — תמצא לפניך, בראש האולם (על פני הרצפה, כמובן), סדרה נוספת של ספרות, הפעם בצוירות־מודפסה בצבע אפור־שחור. כאן יוצרות הספרות צורה גדולה, בקיפה־חובקת יותר — מלבן מוארך מזה, ומלבן מוארך מזה, יצורה אחת, כבוספרה, גם היא, הנמתחת כקו כחבר בין שני המלבנים, בראשם, ספרות מ־1 עד 406.

אתה מתבונן אל מעשה החישוב־הכישוף הזה, ולאנוך קולטת קול זמזום־טרטור הבא מאחורי גבך. אתה פונה לאחור, בכיוון הקול, והנה בקצה זה של האולם, מול הפתח, ניצב פרוז'קטור קטן המקרין, (מטרטר־מזמזם), שקופיות על פני קטע הקיר הצר שממולו, תמונות קטנות הכראות את דפי־הנייר־המשובצות, ואת חוד העפרון רק על פני הדף, בין אצבעות ידו של האמן, הרושם את הספרות על פני הנייר, זו בצד א, שורה מתחת לשורה, שחור על גבי לבן.

ובפינה זו אתה מוצא, קופ־סוף, גם שלוש „תמונות" קטנות על קטע קיר, שלושה דפים של משבצות, ושתי שורות בכל תמונה. בתמונה א' — את a אחת ויחידה בשורה הראשונה וסדרה של אותיות a ממלאות את השורה שמתחתיה. בתמונה ב' — אותו „תרגיל", הפעם באות b; ובתמונה השלישית — האות c.

דף־נייר, במקום קטלוג, ובו מבקש האמן להסביר: תרגיל כאן לפניך, הוא אומר, תערוכה זו הינה חלק מסדרה של יצירות שנעשו ב־1970/1971, הן מוצגות עכשיו במוזיאון ישראל, ולהן הכותרת „בעיות תיאור". היאור התרגיל: היאור שטח, בצורת יחידות כבוספרות בצבע אפור; שטח אחר — ביחידות שצבען צהוב. שטח נלקח מתוך שטח. על ידי חישוב והפרש המספרי ניתן למצוא ביחידות את גודלו של כל שטח.

הבעיה שמעורר התרגיל היא בעייה של רציונליזציה; נסיון לגלות היבטים נסתרים בתהליך היצירה האמנותית. התהליך היצירה מוצג כאן איפוא כיצירה עצמה — אחת המעינות בפגמות האמנות בת־זמננו.

על שאלות בדבר מהות־יצירתו ששאל יונה פישר בראיון שנערך בימים אלה, השיב צבי גולדשטיין כמה תשובות מאלפות. הוא המציא, למשל, את עניין ההיסטוריקיה של האמנות, את הויתור המכוון על הצורה, על ה„אסתטיקה". „אינני עוסק בפרובלימטיקה צורנית, כי אם בערכים מובהקים. המשך קיומה של האמנות מותנה בתקופתנו — כפי שאני רואה זאת — בשבירת ההיבטים הצורניים של הייצוג, ובכיבויים רדיקליים בשפה הייצוגית. כיום אנחנו נמצאים בנקודה שבה קיום האמנות שוב אינו אפשרי במסגרות צורניות שמוצו עד תום, אלא אך ורק במסגרת המשליכה — התוכן. השפה הסבבית — השפה האוראלית והשפה הכתובה — משמשת ביצירתי לייצוגו של התוכן".

שאלות חדשות, מתעוררות, כמובן. למשל: אם אין צורה — לכה לך גלריה? או למשל: תוכן בלא צורה — איך? גם אי־הצורה, כשאתה מציג אותה, ובתוך אולם־תצוגה, הרי היא בכוחו של דבר מין צורה. „מסגרות צורניות שמוצו עד תום", כדבר האמן הן, לאמיתו של דבר, גם (ואולי בעיקר) הגלריה־לאמנות או המוזיאונים. או כל אולם־תצוגה מוהר כשאמן מציג את יצירתו ה„אנטי־מימסד־אמנותית", אם מותר לומר כך, בתוך אותו מימסד־אמנות עצמו — היכן כאן „שבירת ההיבטים הצורניים של הייצוג..."?

רישומים של פנחס עשת

בגלריה גודרון מציג פנחס עשת מבחר רישומים — קווים דקים־מעודנים שאף כי אינם היאוריים, אלא אבסטרקטיים־גיאומטריים — יש בהם משום רוך וחום; כמו רחשי לב־אדם יצרום — ולאו דווקא מכונה.

לעינינו קווים בשחור ואדום — רזים, משתבים, או גליים (בשחור, אדום, כחול), וקווים מתעקלים, מתפתלים, מתעוותים (חציים כחול וחציים אדום). הנה יוצרים הקווים אפקט של ציור אופ, הנה הם מעלים אשליה של תלת־ממדיות, של קיפולים, של הגבהות.

בכל דפי הרישום מבליט התערוכה גם סדרה של מעין ריקועי־נייר, תבליטי־נייר, שבהם התלכסות אינה אשליה אלא ממשות, והאשליה היא של נפחיות, של גופים בחלל. אחת היצירות כעלה אשליה של ריבועים הנובעים זה מתוך זה, כעין פסים שנודדים זה בזה, או כעין מוטות קטנים הבולטים בחלקם מתוך מישפה הנייר, כמו גם מיני מוטות־צלליים של צבע אדום (או כחול, או ירוק, או שחור) כשהרכבתם מצנים מאחורי המוטות הבולטים.

פנחס עשת עומד לייצג את ישראל בביאנלה הבינלאומית הי"13, שתיפתח באוקטובר השנה בסן־פאולו. עשת עסוק עתה בתכנון היצירה — מעין פיסול סביבתי שיוקם שם.

חיפה

ריבועי שדה־חיטים

מאת ר. בת־אפרים

המוזיאון לאמנות חדשה בחיפה פתח תערוכת־יחיד של אחד המוכשרים בציירי ישראל הצעירים — אביבה אילה. מוצגים בה ציורים־רישומים, פחם על נייר בריסטול. אלה הן תמונות מופשטות אשר צמחו מתוך נופי הארץ — ועקבות צמיחתן זו ומקורותיה עודם ניכרים יפה בתמונות.

מתחת לפני הריבועים המלבנים, העשויים קווים קצרצרים, בעליינוף ובעליינפת, ומלאים לשד להלוחית, מסתתרים כמין שדות חיטה המיטאגת. יש ואילה מפריד מעל השדה חלקת־שטח קטנה — גיאומטרית־מוזייקה, ריבועית או מלבנית, — מרחיק אותה מתוך סביבתה הטבעית, ו„שותל" אותה פתאום במקום לא־לה; על קו־האופק, למשל, או במרומי התמונה. שם אתה מדמה לחוש את נוכחותם של שמיים. הנה, בגבולות המצומצמים שקבע לה הצייר, חיה לה החלקה הקטנה חיים חדשים בפינה „בלתי־טבעית" בקומפוזיציה; והנה גם אלה מספקים את צרכיה היא היחודיים.

תמהה נעוץ הוא בין תמונות התערוכה: מלבן־חיטה קטן שנעתק במקומו, קטן־זהה־רתם מעל לפני השדה; או מלבן־חיטה קטן ששקע־יחד, והנה קנה לו מושב חדש בקרקעית השדה. ובאחת התמונות נתעצמו אשנבי־המלבן הקטנים הללו, נעשו עצמאיים עומדים מעמד ברשות עצמם, וצורתם נהפכה לריבועית — כשה מרובעים קטנים שבהרה על־פני דף הנייר והכהים כעמה תכונה לי־עצמה.

פסלי חנה אביתר

בצד תערוכה זו, נפתחה גם תצוגתם של פסלי־פרספקס אחדים, מעשה ידי חנה אביתר, המתהים כאן את „מוצג החודש" המסורתי של המוזיאון.

לעינינו כדור (כעין כדור־בדולח, כביכול) בעל חיים פנימיים מוזרים — כמין גוף תת־ימי בכתום־צהוב; ופסל אחר, עשוי כמו עלים של פרספקס, דקים, מתפתלים כדי יצירת סוסבה נפתחת. ופסל נוסף שני פסים מסובבים של פרספקס, הניצבים זה מול זה, נוגעים זה בזה, כמוג דמויות, ולבסוף, פסל־הרמטנות, העשוי פרספקס־שקוף, שיצרה הנה לאחר המלחמה, והוא מוצג כאן מחדש.

מבחר מתוך אוסף המוזיאון

בקומה השניה מציג המוזיאון מבחר יצירות נאות ביותר מתוך אוסף האמנות שלו.

תמצא כאן יצירות מוקדמות מאוד של מארסל ינקו, תמונת גבס־על־יוטה שעיצב ינקו ב־1922, וכאן עודנו קוביסטי כמו את־תאגם של חואן גריס. תמונת „הפצע הנודע" שלו, שלידתו ב־1948 — נוף ישראלי־כרוני שלעולם אינו כאבד את אוטוריתו אצלנו. הנה התמונת־נוף עיירה? שצייר ינקו בראשית שנות החמישים בתים קטנים בלבן וצהוב על רקע הנגב המוריקה.

תמונת־שמן גדולת־מידה של בעה קופפה מ־1930, שהמבולים והאפורים והלבנים־השחורים שלו צודם מגלים ציור זיקה אל צות — קווים באלכסון וקווים המהווים שתי ה... של סורגים.

בין המוצגים פסל של יצחק הציצר „הכנה הבוער" שעוצב בשנת 1959 בב שחור, מחודד.

ותמונת „בית־נוף" של מיכאל גרוס בר החב־מידות ובו נוף־בית קטנטן, צצב מיניאטורי האובד בתוך שדה צהוב־ירוק ששמי תכלת־אפור מונחים עליו, כב החוסים.

וכמה תמונות משל מרדכי לבנון — „מורדות הרים" בצבעי־שמן, מתחת להת שבו ציין האמן את שנות התהוות של ציור: „1958—1962". וכן אקוורל של לבנות, נוף ירושלמי מ־1955.

מוצגה גם תמונה של מרדכי ארדון, צוירה ב־1973, ובהשפעות האכספרסיוני הגרמני.

והנה כיודעו יוסל ברגנר בסדרת ציו שמן, אותם בתים אפורים מסוגננים (... ביפרי וכלי־מטבח מצוחים שלו, אותן בתות מעוקמות ופתולות שלו. בצד צי אלה של יוסל תלה כנהל המוזיאון את צ של ברגנר ביפה, אביו הרוחני של יוסל בא ימים, ציור שמן על בד משנת 1948, „מטבח".

ואין לפסוח בלא תשומת־לב על פסלה הנה אורלוף, הניצב באחת מפינותיו אולם־תצוגה זה, דמות „נערה עם סל פר על ראשה", פסל קטן־מידות עשוי ברונז

פנחס עשת — רישום — קוים באדום־וכחול על נייר לבן

ירושלים

מוזיאולוגיה כאמנות

מאת יגאל צלמונה

א. מחווה

הגברת אלישבע כהן, האוצרת הראשית של הסיבת בצלאל במוזיאון ישראל והאוצרה המחלקה לגרפיקה, פרשה לגימלאות, והיא יועצת אמנותית למוזיאון. הגברת כהן הקימה את האוסף הגרפי של המוזיאון המכיל 50.000 רישומים והדפסים. המוזיאון הכין, בהפתעה, תערוכת מחווה לאוצרת הראשית, המכילה כמה מן היצירות אותן השיגה, אותן הקרה האהובות עליה במיוחד. התצוגה מרגשת לא רק בגלל המחווה הנאה, אלא אף בגלל הרמה הגבוהה במיוחד של היצירות המוצגות. — פלידורו די קארוואג'יו, הניבעל קאראצ'י ד־פיאצטא, מייצגים את ההיסטוריה הרחוקה יחסית. רישומים המזוריסטיים הרצביים של פיקסו, עליוה, קליי, עבודה נפלאות של פיקאסו, הם בין המייצגים את העת החדשה.

לציין ביחוד ראויות יצירותיהם של האמנים הישראלים. כאן הוהה אפשרות לבחירה סלקטיבית בכיחוד: דיוקן גאה של סרסטאן צאר־רה מ־1916, מעשה ידי מישל יאנקו, דיוקן עפרון של לאה גולדברג מאת אריכא, רישום מרהיב של אנה טיכו, רישומים של קרקאור, אקוורל יפה של אנה־ליסברג המתאר את נוף ירושלים, רישום מופשט, אכסתי מאד, של משה כץ. הם אך חלק מן המוצגים שהמשותף לכולם הוא איכותם הגבוהה. אגבל הזמנית זו כדי להודות לאלישבע כהן על פעילותה הברוכה עד כה, בשם הצופים שנהנו מתוצאותיה, ולאחל לה הצלחה רבה בעתיד.

ב. הקשרים

תערוכה צנועה אחרת במוזיאון ישראל, בנויה על יצירת הקשרים בין חפצים שונים במוזיאון בלי קשר לסגנון, תרבות, תפקיד, נושא או טכניקה. התצוגה מאורגנת כשרשרת של מוטיבים, ערכים, גישות שונות ומוקדי התעניינות המשותפים ליצירות מסוגים שונים ותקופות שונות. מוטיב הראש, למשל, כקשר בין מסיכה בפפואה, כד בצורת ראש כשל פיקאסו, מסכות ומגולגלות קמאיות כעבודות. הטיפול באגד משותף לרמברנדט, לאמן הקונסטרוקטיביסט יאן דיבסט ולמצבא כוכבים שיגה. מנורת שולחן פונקציונאלית. הייצוג ההבעתי משותף ליצירה של הצייר הצרפתי בן המאה ה־20, ז'אן דיבופה ולאסילה פולהגית עתיקה מפרו. אופן הייצוג הביפודי מקשר את צלום מבעת, האמן ה„נאיבי" לפסל כמייבות כאוה"ב. התערוכה אף מאירה הבט מוזיאולוגי בהצביעה על התייחסות האוצרים לכל רכישה חדשה מבחינת הקשרה עם המוצגים האחרים במוזיאון, והאור שהיא מטילה עליהם. גישה לא „קבוינית" אל מומגס הרכישה המוזיאולוגית מעידה על ממד אחד של אופן העשרת האוסף. הסכנה היחידה בתערוכה מעין זו היא ביכולתה לכוון, לציהים, את הצופה לאשליה של תפיסת המהגת הבלתי משתנה של ה„אנושי", תפישה שהיא אידיאולוגית. התערוכה הלא יומרנית הזאת מצטיינת בגלל ערכיותם הגבוהה של המוצגים, בגלל אירגונה הבהיר ובגלל הגישה הדידאקטית הרעננה שהיא מציעה.

שתי תערוכות צילום

א. אמת עתונאית

טום גידל, ממחדשי הכתבה העתונאית המצולמת, נולד במינכן ב־1909. בסוף שנות ה־20 הוא עוסק בצילום עיתונות, לאחר לימודים אקדמאים. כתבותיו המצולמות התפרסמו בחשובי המגאזינים בעולם. מ־1936 עד 1947 התגורר בירושלים ולאחר שהיה בניו־יורק חזר ארצה ב־1970 ומאז הוא משמש מרצה בכיר במחלקה לקומוניקציה של האוניברסיטה העברית. גידל חיבר בעצמו והשתתף בכתיבה וצילום של ספרים חינוכיים. הוא חוקר תולדות הצילום העיתונאי.

התצלומים המוצגים במוזיאון ישראל צולמו בין השנים 1929 ל־1939. גידל הינו צלם של האמת האנושית, וכפי שכותב כדק שפב בהקדמה לקטלוג הוא „מתעניין באדם כיצור חברתי, ולכן מצלם אותו בסביבתו הטבעית, בפעילותו השוטפת". גידל בוחר לצלם „את אוירת התקופה יותר ממאורעותיה... הוא אינו מביים ואינו מחפש אירוע יוצא דופן", אך כבמו „מבחין ברגע שבו נוצרת אוירה מיוחדת במינה, שבו מתרחש אירוע ללא כוונה"... לכן צילומיו הינם תעודה היסטורית ואנושית. אוירתה של מינכן של 1929, הדקדנציה הפלבאית שלה, הפרוצות והשיכורים של המבורג, פירנציה תחת כלשון הפאשיזם — כל העבר הזה נושם בצילומים, ללא „שמאלץ" וללא אומללות מאזוכיסטית. הצילומים אינם פחות מרגשים ואינם „מצפים למחיאות הכפיים של הצופים". האיכויות היהודיות של־ציים וטיפוסים עוברות אל המסתכל, המבוגר־אופי קודמות בשר. מספר הצלומים מתעלים לרמת ממסך אמנותי נדיר: צילום מתל־אביב המתאר זקן גלותי ליד פועל־בער בבגדי עבודה — עבר ועתיד. צילום כזה מקפל בתוכו חלק מן הכותרת והקסם שבהויה הארץ־ישראלית באותן שנים. „אוליבפיה" מ־1932 הינו אחד מצילומי הצירום היפים שראיתי: חן, אגושי, צחוק, טפוג אירוטיום עבשי ללא כוונה.

ב. פיוט של [illegible]

ועוד תערוכת צילום. הפעם תצלומיה של מילי שמיר המוצגים בגלריה רבל. הגברת שמיר, צלמת ותיקה ילידת ברלין, אשר למדה אמנות בבית אולפנה השייך לבאוהאוס ושעלתה ארצה ב־1936, הציגה כבר במספר תערוכות, ואף זכתה בפרס ראשון עבור צילום נוף מטעם מוזיאון בצלאל ב־1954.

צילומיה קלאסיים באופיים. היא אינה מבקשת לתאר אוירה, או ליצור אפקטים מדהימים בעזרת זוויות צילום מיוחדות או על ידי ניצול תכונות מסוימות של הפילם. אכבותה היא אכבות של בהירה. צילומיה מדגישים את הקיים בנוף, המציאות היא הנציצה את ארגון הצורה והקוים, מילי שמיר עושה סדר במציאות הזו ומכוונת את הצורות ליצירה קומפוזיציה ישירה ומעניינת, וזאת בצורת תכנון מדוקדק של נקודת הראות, המרחק בין האובייקט והקאמרה. קטעי הנוף הצירתי או הטבעי הנתפשים על ידי המצלמה מהווים מרקם מאוזן של קוים, צללים, צורות, משטחים וקצבים. בנינים, בשורי חבלים, מוטות ברזל מעוקמים או ענף דקל — במציאותם נוצקת לכלי חדש, הם מתעשרים בממד של פיוט מאד מדויק שבתוכוה. גישתה הקלאסיציסטית, המדהאליסטית, מדגישותה לפרספקטיבות, מתאימות במיוחד לצילומי הארכיטקטורה העקרוניים והמעניינים שלה. הן מתאימות פחות לטיפול בנושאים בארוקיים כמו צוקים במדבר, או אתונים, כמו צילומי אפריקה שאינם מחדשים. מילי שמיר מציגה גם קומפוזיציות מופשטות שנוצרו בשיטת הפוטוגראם, כלומר צילומים שנעשו על ידי הארת עצמים המונחים על פני ניר צילום ללא שימוש במצלמה, וגם כאן — איכות ללא תדהה...

טום גידל — האלה המוזהבת (1939)

יהודי עצור!!!

אם הנך מעוניין/ת לדעת וללמוד יותר על נושאי יהדות

ביכולתך להשתתף באופן קבוע פעם בשבוע, בערב לימודי יהדות

באזורים הבאים: ירושלים, תל־אביב, חיפה והקריות, רמת־גן — נתניה, גבעתיים, חולון, פתח־תקוה, בת־ים, כפר־סבא, הרצליה, לוד, רחובות, באר־שבע, ראשון־לציון, קרית־אונו, בני־ברק.
כמו כן הננו מארגנים חוגים נוספים בשאר אזורי הארץ.
בנושאים: פילוסופיה יהודית, מסורת וערכים ביהדות, היסטוריה יהודית, הלכה וכו'.
חוגים אלה מיועדים לכול, ללא קשר להשקפה או לגיל והינם נערכים ללא תשלום.

לכב' ת.ד. 7220, ירושלים.
ברצוני להשתתף בחוג הימים האפשריים הנוחים לי.......... בשעות..........
השם.......... הכתובת..........
עיר/שכונה.......... מיקוד..........
טלפון..........

„אחינועם" ערכי יהדות לעם
המשרד: רח' ברויאר 1, בית וגן, ירושלים. טלפון: 02-527385.

ביתן דימונה בע"מ

מכרז למכירת רכב

מוצעים למכירה:

סוג הרכב	שנת ייצור	מס' רשוי
דודג' 300 טנדר	1971	723—367
כרמל דוכס	1969	298—189

את הרכב הנ"ל, אפשר לראות החל מיום 1.6.75 ועד 5.6.75 במגרש החניה של החברה בהדר יוסף, כביש הרצליה, הצטלבות כביש תל־ברוך. נא לפנות למח' המשק.

אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה אחרת.

לקראת שנת הלימודים תשל"ו
הופיע:
תורה לבית־הספר
בראשית
עם ביאור וליקוטי רש"י לכתות ב'—ג'
ערוכים על ידי
גרשון ברגסון וירחמיאל ויגרטן
באישור משרד החינוך והתרבות

ספר לימוד התורה מרחיב עין ומחבב את הלימוד על התלמידים. נדפס בצבעים ומצטיין בשיטתו הפדגוגית ובחידושיו המתודיים. לספר נלווה:
א. מחברת עבודה לתלמיד;
ב. חוברת למורה — הכוללת הערות מיתודיות ורשימה מוערת של האיורים שבספר.
בהזמנות מרוכזות נא לפנות לספריית פועלים ת"א, רח' אלנבי 73, טל. 291431.

המכון האיטלקי לתרבות
רח' מרמורק 4, תל־אביב
פיסול בן זמננו
פסלים בסדרות של בית היציקה ונטורי ארטה, בולוניה.
התערוכה פתוחה עד ל־20.6

ל. כהן, גלריה לאמנות ועתיקות
מזמין את לקוחותיו וידידיו
לפתיחת החנות החדשה
בשדרות הנשיא 115 הר הכרמל חיפה
(מול גן האם)
ביום ג' 3.6.75 אחר־הצהרים.
נא לראות זאת כהזמנה אישית

ספרית־פועלים
ספרים חדשים

מוני אלון
נעורים בקיבוץ
(בעיני מחנכים וחניכים)
התיאוריה החינוכית של „החינוך המשותף" בקיבוצים מוצגת כאן בהתפתחותה, על מרכיביה ההתרתיים, הרעיוניים והפסיכולוגיים. [illegible]

נתן שחם
דבר אל הרוח
[illegible]

שני ספרי בראה מאת מריון וולטר
ענת
*
עשה שלולית יותר גדולה
עשה תולעת קטנטנה
עיבוד עברי: פרלה נשר
[illegible]

חג הספר
שבוע הספר העברי

מבצע
„שוק הספרים הנייד"
בערים נוספות
וביישובי־ספר ופיתוח

שוקי ספרים ניידים ובהם מבחר הספרים העבריים הנמכרים בהנחות במסגרת „שבוע הספר העברי" יגיעו לישובים הר"מ לפי התכנית כדלקמן:

ביום ראשון, כ"ב בסיון תשל"ה, 1.6.75:
אור יהודה
ביום שני, כ"ג בסיון תשל"ה, 2.6.75:
מגדל העמק וטבריה
ביום שלישי, כ"ד בסיון תשל"ה, 3.6.75:
אשקלון, בית שאן וכרמיאל
ביום רביעי, כ"ה בסיון תשל"ה, 4.6.75:
נתיבות, לוד וצפת
ביום חמישי, כ"ו בסיון תשל"ה, 5.6.75:
דימונה, קרית מלאכי ובית שמש
ביום ראשון, כ"ט בסיון תשל"ה, 8.6.75:
ערד, שדרות ומעלות
ביום שני, ל' בסיון תשל"ה, 9.6.75:
קרית גת וקרית שמונה

המבצע מאורגן ע"י התאחדות הוצאות ספרים בישראל ומשרד החינוך והתרבות
[illegible]

...ב' בסיון תשל"ה
...עליסודי · בית ספר...
...בוקר בנגב
ללמוד
...ה מיוחדת
קסום
...ית הספר התיכון
...ההרשמה לשנת הלימודים
...הכשרת מדריכים
בנגב
...ה תיכונית
עין צורים
HERMES
פקידות הנה"ח

לימודים

...נוך על־יסודי · בי"ס לאקסטרנים · בגרות • • • לימודים • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
באר־שבע

מודיעה על

הרשמה מאוחרת של מועמדים חדשים לשנת הלימודים תשל"ו (1975/76)

לחוגים / מחלקות

הפקולטה למדעי הרוח והחברה: מקרא, ספרות עברית, לשון עברית, צרוף בין חוגי לשון עברית וספרות עברית, מחשבת עם ישראל, היסטוריה של עם ישראל, מגמה לארכיאולוגיה של המזרח הקדום, היסטוריה, גיאוגרפיה, חינוך, תעודת הוראה, הלשון האנגלית וספרותה, הלשון הצרפתית וספרותה, פילוסופיה, מדעי ההתנהגות, כלכלה, סטטיסטיקה, מתמטיקה.

הפקולטה למדעי הטבע: מתמטיקה (קיימת אפשרות ללמוד מתמטיקה בצרוף חוג במדעי הרוח והחברה; קיימת אפשרות להתמחות, אחרי השנה הראשונה, לקראת מדעי המחשב וסטטיסטיקה), פיסיקה, כימיה, ביולוגיה, גיאולוגיה.

הפקולטה למדעי הטכנולוגיה: הנדסת מכונות, הנדסה כימית, הנדסת חשמל (אלקטרוניקה), הנדסת תעשיה וניהול, הנדסת חומרים (מטלורגיה), הנדסה גרעינית (כמגמה לסטודנטים של השנים ג' ו־ד' במדעי הטכנולוגיה).

ההרשמה המאוחרת תיפתח ביום חמישי, ה' סיון תשל"ה (15 מאי 1975) ותסתיים:

לחוגים בפקולטה למדעי החברה והרוח — יום חמישי, כ"ב אב תשל"ה (31 יולי 1975).

למחלקות בפקולטה למדעי הטבע — יום שני, כ"א תמוז תשל"ה (30 יוני 1975).

למחלקות בפקולטה למדעי הטכנולוגיה — יום ראשון, ו' תמוז תשל"ה (15 יוני 1975).

לקבלת טפסי הרשמה וידיעון למועמדים נא לפנות ל„מרתף־האות", אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, ת.ד. 2053 באר־שבע, ולצרף המחאת דואר על סך — 5 ל"י לפקודת „מרתף־האות".

תיכון לחשבונאות ומינהל — רמת גן

בפיקוח והכרת משרד החינוך והתרבות

תושבי רמת־גן, בני־ברק קרית־אונו והסביבה

נמשכת ההרשמה לכיתות ט', י' וי"א

מסלולים — מקצועי תיכון, מקצועי רגיל, מקצועי מעשי

מגמות —

חשבונאות: מיכון, בנקאות ביטוח

מינהל: מזכירות — קצרנות מינהל תיירות

- מחשבים .I.B.M, NATIONAL כתות ט' פטורות משכר הלימוד, כתות י'—י"ב שכר לימוד מדורג.
- בחינות בגרות פנימיות
- בחינות גמר מקצועיות
- סיווג מקצועי מוכר

רמת־גן, רח' שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83 ע"י ככר עלית טלפון 731459.
שעות המשרד: בין השעות 8—12 בבקר ובין 5—7 בערב.
אוטובוסים: 40, 42, 51, 54, 59, 60, 61, 64, 68, 69.
* בתיכון להלכיד י"א הזל כתה תשל"ו.

בגרות + מקצוע

...דרשת ...דה־בוקר בנגב

...ואו ללמוד ...אוירה מיוחדת ...נוף קסום

...ה ההרשמה לתוכנית החינוך במדרשה

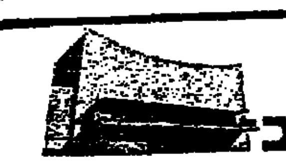

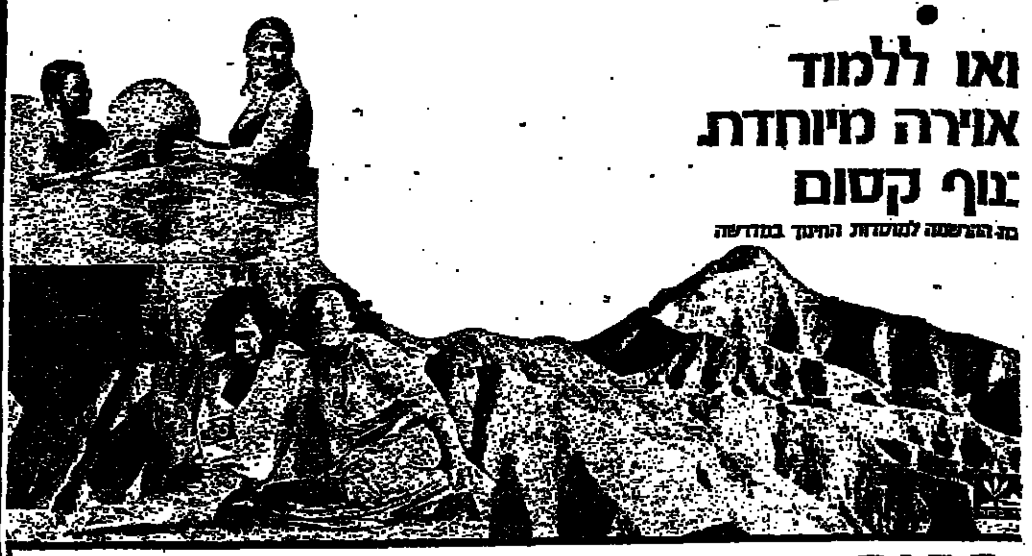

בבית הספר התיכון „הר־הנגב"

נמשכת ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ו לכתות ט' י' י"א י"ב

* נתיב עיוני מגמות: חברתית, ביולוגית	* נתיב מקצועי מגמות: אלקטרוניקה, חשבונאות	* נתיב לדוברי אנגלית לכתות י"א י"ב בלבד, הכנה לבגרות

פטור מלא מדמי פנימיה ושכ"ל לתלמידים מצטיינים מכל הארץ

בדבר פרטים נא לפנות למזכירות ביה"ס התיכון, מדרשת שדה בוקר, הר הנגב. טל' 80053, 80051, 057-80046.

למד בבית׳ך בגרות ומוקדמות

אם אתה שואף להצליח בבחינות הבגרות והמוקדמות וללמוד בכתב בצורה רצינית ותחת פיקוח בהתאם לתכניות הלימוד של משרד החינוך, אנו נסייע בידך להגשים את שאיפתך. באפשרותך להיבחן במועדים הנוחים לך.

לרשות הלומדים יעמדו יועצים לעזרה אישית בסניפי המכללה העברית להשתלמות בכתב.

מגמות נוספות לבחירתך:
1. אנגלית השפה אחרת
2. הכנה למכינה האנגלית לאוניברסיטה
3. אלקטרוניקה — בניה מכשירי רדיו ואזעקה
4. הנהלת וחשבון
5. מכונאות
6. גרפיקה ...
7. ...
8. פסיכולוגיה

לשם קבלת פרטים מלאים מלא את התלוש הרצ״ב ושלח בהקדם אל ה״ מדור ליעוץ מקצועי ת.ד. 33114 ת"א

מעונין בקורס..........
שם..........
כתובת..........
טל..........

המכללה העברית להשתלמות בכתב

המכונים הבריטיים
תל־אביב, שד' רוטשילד 93 טל' 624162
חיפה, נורדאו 30 טל' 667040
ירושלים, ההסתדרות 22 טל' 224769
שעות ההרשמה: 8.00—20.00 ללא הפסקה

בחיפה
נפתחים הקורסים הבאים

- * יסודות לעצוב פנים: א, ב, ג
- * שרטוט מכונות
- * שרטוט בנין
- * הנהלת חשבונות סוגים: 1, 2, 3
- * עגורנאים
- * מזכירות בכירות

יש להציג תעודות על ההשכלה

פרטים והרשמה:
רח' הנביאים 20, טל. 666182, 664671
כל יום בין השעות 08.00—19.00 בקום ו' עד 13.00
מספר המקומות מוגבל

המכון להשתלמות מקצועית משולבת

למד תכנות IBM בביתך בזמנך הפנוי

אנו נבשיך במתכנת IBM בביתך בזמנך הפנוי. הודות לשיטת האמריקאית המהפכנית המותאמת לכל אחד — למדו עשרות אלפי גברים ונשים בעולם כולו את מקצוע התכנות בביתם.
המכונים האמריקאים יציידו אותך בידע הדרוש, ישלחו אליך את חומרי העזר השונים, ויציגו את תכניותיך דרך מחשב IBM 340 העומד לרשות המוסד. לימוד שלוש שפות תכנות, אסמבלר, קובול, ה.פי.גי.

לקבלת פרוספקט חינם כולל מבחן פסיכוטכני עצמי להתאמה מקצועית, גזור ושלח במעטפה אל: המכונים האמריקאים ת.ד. 28124 תל־אביב למפי ...

השם: ______ גיל: ______
כתובת: ______ טל. ______
משלח יד: ______ סיימתי כתה: ______

המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב
I.C.S. INTERNATIONAL TECHNICAL SCHOOL

משרד החינוך והתרבות
אגף הנוער — מחוז הדרום

מכון להכשרת מדריכים בנגב
החלה ההרשמה ללימודים

לקראת התואר „מדריך נוער מוסמך" מטעם משרד החינוך והתרבות

- * יתקבלו מועמדים: בוגרי י"ב שנות לימוד בעלי שלוש בחינות בגרות לפחות. במקרים חריגים יתקבלו בוגרי י"א שנות לימוד.
- * עדיפות תנתן: לבעלי תעודת בגרות לבעלי נסיון בעבודה חינוכית עם נוער.
- * משך הלימודים: שנתיים 3 ימים בשבוע ובחופשים בימים מרוכזים.
- * תלמידי המוסד ישולבו במקביל ללימודים בעבודה במשרה חלקית ובשכר במוסדות החינוך המשלים במחוז הדרום.
- * לתלמידים נזקקים תינתנה הלוואות מותנות, בתנאים מסוימים תהפך ההלוואה למענק.

המעונינים יפנו לת.ד. 686 באר־שבע

בית הספר להנדסאים וטכנאים מיסודו של בסמ"ת

ליד הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל

במחלקה
לכימיה תעשייתית ולבורנטים

יש באפשרותנו לקלוט לשנה"ל תשל"ו מספר מוגבל של תלמידים/ות לכתה י"א (מסיימי/ות כתה י' בבתי ספר על־יסודיים).
מסיימי המגמה מקבלים:
בסיום כתה י"ב — תעודת בגרות ודרגת לבורנט
בסיום כתה י"ג — דיפלומת טכנאי
בסיום כתה י"ד — דיפלומת הנדסאי.
התלמיד רשאי לסיים את לימודיו בכל אחד מן השלבים הנ"ל.
המעוניינים/ות מתבקשים/ות לפנות בהקדם להנהלת ביה"ס, ת.ד. 4651 חיפה, או טלפונית 04-669636.

האוניברסיטה העברית בירושלים

שנת היובל תרפ"ה—תשל"ה
בית הספר לספרנות ולארכיונאות

מודיע על
המשך ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ו

לשני המסלולים:
1. לימודי מוסמך במדע הספרנות (M.L.S.)
2. לימודי תעודת ספרן או ארכיונאי מוסמך

במגמות:
ספריה אקדמית
ספריה מיוחדת
ספריה ציבורית וספרית בית הספר
ספריה במדעי היהדות
ארכיונאות (לימודי תעודה בלבד)

מועמדים יפנו לשם ייעוץ אל מזכירות בית הספר, חדר 37 אגף בית הספר לספרנות, בנין בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי, קרית האוניברסיטה העברית, גבעת רם. שעות הייעוץ: בימים א', ג', ה', 10.00—12.00.

ההרשמה מסתיימת ביום כ"א בסיוון (30.6.75).

אוניברסיטת חיפה

מינהל התלמידים — מזכירות הרשמה וקבלת תלמידים

מודיעה כי
בחינות המיון הכללית
(מועד ב')

נקבעה ליום ה', ב' באב תשל"ה (10.7.75).

ההרשמה לשנת תשל"ו למאחרים תימשך עד יום ו', ד' בתמוז תשל"ה (13.6.75).

פנימיה תיכונית
קיבוץ עין צורים

נערים ונערות דתיים המסיימים כתה ח' השנה, והמעוניינים להמשיך בלמודיהם — לקראת בחינות בגרות מתקבלים לפנימיה שלנו.

הלמודים במסגרת בית ספר תיכון מוכר. השילוב בחיי משפחת הקיבוץ מבטיח אוירה ביתית.

חדגש על חיי חברה תוססים ותרבותיים יהודיים, בהדרכת מדריכים מנוסים.

- על המעונינים לפנות לזאב, קב' עין צורים, דאר לכיש צפון, טל' 055-96351.

למד בגרות בביתך!

אנו נבין אותך בביתך, בזמנך הפנוי, ולפי הקצב המתאים לך, למועדי הבחינות הנוחים לך. טובי המורים בארץ יבדקו את שיעוריך. כל לומד רשאי להשתתף בהרצאות ותרגילי סיכום בשלוחת המכון הקרובה אליו — ללא תשלום נוסף.
הנחה של 10% לחיילים.

קורסים נוספים בכתב
- תכנות מחשבים
- רדיו אלקטרוניקה כולל חלקים ומכשירים
- צילום — כולל מכשירי פיתוח
- גרפיקה שימושית
- פרסום ויחסי ציבור
- אדריכלות פנים

לקבלת תכנית לימודים חינם פנה אישית או שלח התלוש הרצ״ב לת.ד. 28124 תל־אביב.

שם: ______ מעוניין בלימוד: ______
כתובת: ______ טל. ______

בכל מקום בארץ פנה אישית או בכתב ל ת.ד. 28124 ת"א	תל־אביב רח' סלומון 7 (מתחת המרכזית)	חיפה רח' בלפור 5 (בין ההדר להנדין)	רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 41 (ליד קולנוע רמה)	באר שבע רח' ההסתדרות 86 (מול שכונת ...)
	חולון רח' סוקולוב 48 (ליד המשטרה...)	פתח־תקוה רח' בלפור 14	ירושלים רח' אגריפס 8 (מול קולנוע עדן)	רחובות רח' יעקב 3 (מול ...)

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

טכניקום
בוקר ערב

מדרשה טכנית

קורס פתיחה 4.6.75

גרפיקה שרטוט
מכונות · בנין וארכיטקטורה

תל אביב בן יהודה 28 חיפה הרצל 44

המכון הישראלי לספרות ולקוסמטיקה
קורסים ל־ ספרות נשים קוסמטיקה
במכון „האנה"
תל־אביב, רח' יהודה 4 פנת דיזנגוף 190, טל. 229388, 226066

HERMES הרמס
בתאריך 5.6.75 יפתח קורס
פקידות הנה"ח
בפקוח משרד העבודה
חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה 28

הכזא מן الاصل

לימודים

...נוך על־יסודי · בגרות ··· רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות ···

למד בביתך בהתכתבות

המכונים הבריטיים — המוסד הותיק והמנוסה בארץ להקניית השכלה בכתב מציע לך ללמוד בביתך את המקצועות הבאים בשיטות שנוסו בהצלחה בארץ ובחו"ל. הלימודים הם תחת פיקוח ובהדרכת צוות מורים ומפקחים שהם מטובי כוחות ההוראה בארץ.

20% הנחה לחיילים בשירות פעיל

לשם קבלת פרטים מלאים מלא את התלוש הרצ"ב ושלח בהקדם אל המדור לייעוץ מקצועי ת.ד. 24112 תל־אביב.
מעוניין בקורס ____
שם ____
כתובת ____ טל. ____

אנגלית ושפות אחרות
1. אנגלית למתחילים
2. אנגלית למתקדמים
3. אנגלית כלל
4. אנגלית למשתלמים
5. אנגלית לבחינות בגרות
6. אנגלית בתקליטים
7. קורספונדנציה מסחרית באנגלית
8. צרפתית למתחילים
9. ערבית מדוברת
10. ערבית ספרותית
11. גרמנית למתחילים
12. עברית – שיפור הסגנון
13. עברית – שיפור הלשון והבעה
14. כתיב עברי
15. עברית למתחילים
16. עברית למתקדמים
17. עברית למשתלמים

בגרות ומוקדמות
לרשות הלומדים בקורס יעמדו יועצים לעזרה אישית בסניפי המכונים הבריטיים
1. הכנה לבחינות בגרות
2. הכנה לבחינות מוקדמות

הנהלת חשבונות ומדעי המסחר
1. הנה"ח למתחילים
2. קורס כללי בהנה"ח
3. חשבונאות למתקדמים
4. הנה"ח סוג 1
5. הנה"ח סוג 2
6. הנה"ח סוג 3
7. מנהלי חשבונות מדופלמים
8. ראיית חשבון
9. תמחיר
10. ארגון וניהול עסקים
11. קורספונדנציה מסחרית בעברית
12. פקידות ומזכירות כללית
13. מסחר פיננסי
14. תורת הכלכלה והמשק

אלקטרוניקה — בניית מכשיר רדיו ואזעקה
1. אלקטרוניקה ורדיו מעשי (כולל מעבדה ללימוד בניית מכשיר אזעקה ומכשיר רדיו)
2. קורס יסודי באלקטרוניקה
3. קורס יסודי בטלוויזיה

טכנאות
1. שרטוט טכני – בנין ומכונות
2. טכנאות מכונות
3. טכנאות רדיו
4. טכנאות בנין
5. טכנאות חשמל
6. חשמלאי מוסמך

הכנה לטכניון ואנגלית לאוניברסיטה
לרשות הלומדים בקורס יעמדו יועצים לעזרה אישית בסניפי המכונים הבריטיים
1. הכנה לטכניון במתמטיקה
2. הכנה לטכניון בפיזיקה
3. הכנה לאוניברסיטה באנגלית

קורסים אחרים
1. עיתונאות ויחסי ציבור
2. פסיכולוגיה
3. מורים מוסמכים

אמנות שימושית
1. גרפיקה שימושית
2. ציור

המכונים הבריטיים THE BRITISH INSTITUTES
115 קורסים לבחירתך · 125,000 בוגרים · 37 שנות נסיון

משרדי ייעוץ והרשמה: ● תל־אביב: המדור לייעוץ מקצועי, שד' רוטשילד 93 טל. 624162 ● ירושלים: ההסתדרות 22 טל. 69... ● חיפה: נורדאו 30 טל. 667040
שעות הרשמה: 8.00 – 20.00 ללא הפסקה

למדי מקצוע
ב־3 חדשים
במקום מגוריך - בכל הארץ

נקבנות
בשיטת IBM

מקצוע שאין בו אבטלה והשתכרו טוב יותר. לאחר סנכשירך תוך 3 חדשים, נפנה אותך למקום עבודה מתאים ללא תלות בגיל והשכלה

לימוד
בוקר · צהרים · ערב
לפי בחירה

קורס בתבניות **חינם** למעוניינות

· תעודת הסמכה ·

פרטים והרשמה במשרדי
"המכון להכשרה מקצועית"
בשעות 9 - 1 לפנה"צ 4 - 8 אחה"צ

תל־אביב — רח' פרנקל 7	ירושלים — רח' אגריפס 8
רמת־גן — רח' ז'בוטינסקי 61	רחובות — רח' יעקב 3
חיפה — רח' ביאליק 17	רמלה — רח' נורדאו 5
חולון — רח' סוקולוב 48	באר שבע — רח' החלוץ 86
פתח־תקוה — רח' בלפור 14	

הנהלת חשבונות

נפתחים. קורסים חדשים ומזורזים

הנהלת חשבונות 1+2	בקר משעה 8.30	19.6
הנהלת חשבונות 1+2	ערב משעה 4.30	2.6
הנהלת חשבונות 1+2	ערב משעה 6.30	19.6

שרוטל

תל־אביב רח' דיזנגוף 82 (ליד ככר דיזנגוף) טל. 482920
תל־אביב אלנבי 140 (התחנה המרכזית) טל. 615314
רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 54 (מול רמה) טל. 734335
ירושלים מרדכי בן הלל 10 (פנת בן יהודה) טל. 232748
הרצליה רח' הס 8 (ליד התחנה המרכזית)

בית הספר לפקידות

פותח קורסים חדשים (בוקר/ערב)
- ✶ פקידות ומזכירות
- ✶ הנהלת חשבונות
- ✶ כתיבה במכונה
- ✶ נקוב י.ב.מ.

שרוטל

תל־אביב, רח' דיזנגוף 82 (ליד כבר דיזנגוף) טל. 482920
תל־אביב, אלנבי 140 (התחנה המרכזית) טל. 615314
רמת־גן, רח' ז'בוטינסקי 54 (מול רמה) טל. 724335
ירושלים, מרדכי בן הלל 10 (פנת בן יהודה) טל. 232748
הרצליה, רח' הס 8 (ליד התחנה המרכזית)

האם אתה מתעניין בגראפיקה? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגראפיקה בביתך במהך הפנוי? סטודיו 3 בשיתוף המכונים האמריקאים להשכלה בכתב יכחו בביתך את כשרונך והתאמתך למקצוע הגראפיקה!

לכבוד
"המכונים האמריקאים להשכלה בכתב",
ת.ד. 28124 תל־אביב, למס' 77.
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן הותאמה כשרון למקצוע הגראפיקה.
שם ____ (1)
כתובת ____ טל. ____

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

תכנות מחשבים

נפתחים קורסי ערב
בת"א, חיפה, ירושלים ובאר־שבע.

מתקבלים רק מסיימי 12 שנות לימוד בעלי נתונים מתאימים — לאחר מיון קפדני.
בוגרי הקורסים להכשרת מתכנתים בירים, יקבלו הפניה למקומות עבודה מתאימים, בהתאם להישגיהם.

לקבלת פרטים נא לצלצל:
לטל. 739193 ת"א טל. 669041 חיפה.

לכב' המכון להכשרה מקצועית 1
ת.ד. 28125 תל־אביב (למספר 111)
נא לשלוח לי פרוספקט על הקורסים להכשרת מתכנתים בירים.
שמי ____
השכלה ____
כתובתי ____

אוניברסיטת תל־אביב

דיקאנט הסטודנטים מודיע על
הגשת בקשות לסיוע כלכלי תשל"ו
לתלמידי תואר ראשון (ותלמידי הפקולטה לרפואה, שנים ד'—ו' לגבי מלגות בלבד)*

סוגי הסיוע הקיימים:
- — מענקי שכר לימוד (הנחות בשכר לימוד), מילגות, דיור במעונות הסטודנטים והלוואות.
- ● מענקי שכר לימוד ניתנים לתלמידים עפ"י מצבם הכלכלי בלבד.
- ● מילגות ניתנות לתלמידים אשר מצבם הכלכלי מצדיק זאת ואשר הישגיהם הלימודיים משביעי רצון.
- ● דיור במעונות הסטודנטים ניתן לתלמידים רווקים בהתאם למצבם הכלכלי ומקום מגוריהם.
- ● הלוואות. ניתנות לתלמידים אשר מצבם הכלכלי מצדיק זאת. בקשות להלוואות ניתן להגיש רק עם תחילת שנת הלימודים תשל"ו. פרטים יפורסמו במועד מאוחר יותר.

בקשות לסיוע יש להגיש לדיקאנט הסטודנטים באמצעות טופס "דו"ח על מצב כלכלי" אותו ניתן לרכוש במפעל השיכפול החל מתאריך 1.6.75. הסבר מפורט אודות סוגי הסיוע ואודות הזכאים להגיש בקשות יופיע במודעות שיפורסמו בקמפוס בימים אלו.

התאריך האחרון להגשת בקשות הוא 30.6.75.
גם מועמדים שטרם אושרה קבלתם לאוניברסיטה, חייבים להגיש את בקשותיהם עד לתאריך הנ"ל.

* האמור להלן אינו חל על תלמידים לתארים מתקדמים — תואר שני, שלישי ותלמידי תעודה — בכל הפקולטות.
תלמידים אלו יפנו בבקשות למילגות למזכירויות ה־פקולטות בראשית שנת הלימודים תשל"ו.

הרשם ולמד

במאי מתחילים הקורסים:
- ✶ לבורנטים תעשייתיים
- ✶ נושאים נבחרים בגרפיקה
- ✶ עגורנאים
- ✶ קרור ומזוג אויר

מס' המקומות מוגבל

פרטים והרשמה: כל יום בין השעות 8.00—19.00, ביום ו' עד 13.00.

תל־אביב:	רח' בוגרשוב 66, טל' 225690; 225795
	שד' דוד המלך 39, טל' 264193; 267436
ירושלים:	רח' יפו 68 (בית סולטור), טל' 226455
חיפה:	רח' הנביאים 20, טל' 666182; 664671
באר־שבע:	רח' הפלמ"ח 47, טל' 77781

המכון להשתלמות מקצועית משולבת
משרד העבודה · אגודת ישראל

משרד העבודה / משרד החנוך · אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

המכללה הטכנולוגית

באר־שבע
מודיעה על
הרשמת תלמידים חדשים לשנה"ל תשל"ו
במגמות:
הנדסאות וטכנאות יום/ערב

- ✶ מכונות ✶ כימיה
- ✶ חומרים ✶ בנין
- ✶ מחשבים ✶ אלקטרוניקה
- ✶ חשמל ✶ ארכיטקטורה

קדם הנדסאות	— יום וערב
מדריכים מוסמכים	— יום וערב
מורים טכניים	— ערב בלבד
מורים הנדסאים	— ערב בלבד

תנאי הקבלה

הנדסאים וטכנאים
למגמות אלקטרוניקה, כימיה, מתקבלים בוגרי/ות י"ב תיכון לרבות כיתות של בתי ספר מקצועיים 4 שנתיים בעלי תעודת בגרות.

הכנה להנדסאות וטכנאות
מתקבלים בוגרי/ות י"א כיתות.

פרסי לימוד והלוואות
א. במכללה קיימת קרן לפרסי למוד ע"ש הנדבן יוסף רבינוביץ ז"ל.
ב. בלימודי יום יינתנו הלוואות בתנאים טובים כמקובל במכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית.

פרטים והרשמה במכללה
בימים א'—ה' בין השעות: 8.00—13.00 ובין השעות: 17.00—20.00. ביום ו' אין קבלת קהל.

ת.ד. 45, רח' בזל 71, טלפון 79132, באר־שבע

בית הספר לטכנאי בזק
שליד משרד התקשורת
ללימוד מקצועות הטלפון, הטלגרף והאלקטרוניקה

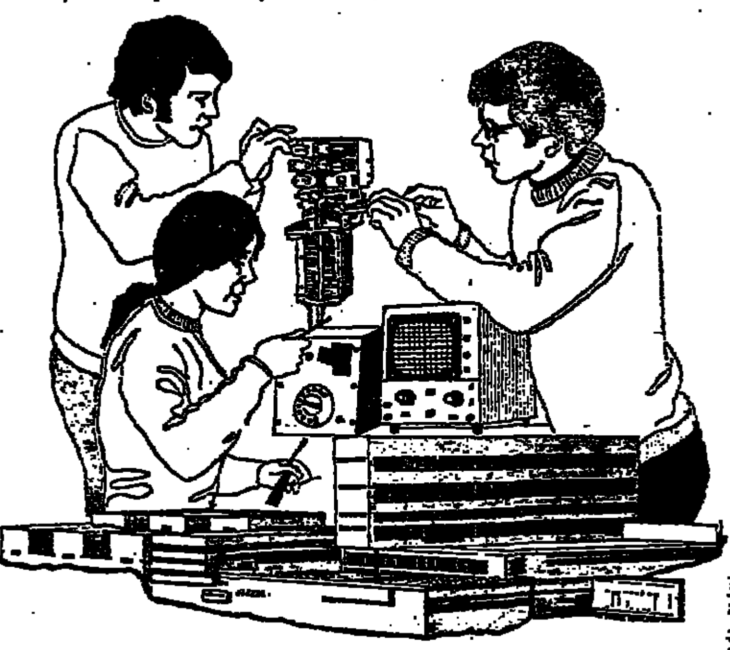

נפתחה ההרשמה
לשנת הלימודים תשל"ו

מתקבלים תלמידים מסיימי בתי ספר יסודיים ומסיימי כתה ח' בחטיבת הביניים ללימוד במסלול העיוני־מקצועי עם בגרות, וכן ללימוד במסלול מקצועי רגיל למקצועות טכנאות טלפון, טלגרף ואלקטרוניקה. משך הלימודים 4 שנים. לכתה ט' מתקבלים תלמידי כתה ט' של בתי ספר מקצועיים 4 שנתיים, ותיכונים ביניים.

לכתה י"ג מתקבלים תלמידים לחטיבה על־תיכונית ללימוד לקראת דיפלומה של הנדסאי וטכנאי בזק.

בבית הספר קיימת פנימיה. התלמידים יוכלו ליהנות מפטור לימוד מדורג.

ההתחבורה לבית הספר: אוטובוס מספר 10, 17.

הרשמה נתקבל במזכירות בית הספר לבזק, בגבעת מרדכי, ירושלים.
טלפון 02-533161. כל יום בין השעות 08.00—14.00. את מסמכי ההרשמה אפשר לשלוח למזכירות בית הספר בדואר רשום, ת.ד. 3530, ירושלים 91 000.

האם אתה אוהב לצלם? האם אתה מתעניין בצילום? האם אתה מוכן ללמוד את מקצוע הצילום בביתך בזמנך הפנוי? האם ידוע לך כי תחסוך מאות לירות על ידי פיתוח הגדלה והדפסת צילומך במו ידיך בעזרת המכשירים שישלחו לביתך. סטודיו A בהנהלת יוסי זילברגליט בשיתוף עם המכונים האמריקאים להשכלה בכתב יבחנו בביתך את התאמתך למקצוע הצילום. ללא תלות בגיל והשכלה

לכבוד 1
המכונים האמריקאים להשכלה בכתב
ת.ד. 28128 למס' 75
אבקשכם לשלוח אלי ללא כל התחייבות כספית מצידי חוברת הסברה על קורס הצילום ומכשירי ההגדלה, ומבחן הותאמה כושר למקצוע הצילום
שם ____ גיל ____
כתובת ____ טל' ____

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

תלמיד, תלמידה

אם את/ה מעונין/ת לעסוק בעת שירותך בצה"ל במקצועות האלקטרוניקה ולקבל הסמכה ממלכתית,

תעודת גמר 4 שנתית מסמ"ר

(לימודים דו־שנתיים)

מתקבלים:
נערים — תלמידי י' וי"א, בני 16—17 ו־9 חודשים.
נערות — תלמידות י'— י"ב, בנות 16—18.

הלימודים מתקיימים במוסדות המפורסמים להלן:
- ✶ הדסה־נעורים ע"י כפר ויתקין (עם פנימיה)
- ✶ אונים — מרכז להכשרה מקצועית, כפר־סבא (עם פנימיה).
- ✶ חוות הנוער הציוני ע"ש ד"ר גולדשטיין — קטמון — ירושלים (עם פנימיה).
- ✶ מישלב — מכון ישראלי להשכלה, רח' וייצמן 53 ת"א (בלי פנימיה).

עם גיוסם לצה"ל יועסקו הבוגרים והבוגרות במקצועם.

פרטים והרשמה בבתי הספר
פרטים בכתב ניתן לקבל בדואר צבאי 2150/III.

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים • • • דרושים מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

אלקו ELCO
חברת אלקטרוטכניקה ישראלית בע"מ רמת־גן

דרושים

פקידת מנגנון
בוגרת תיכון לאחר שירות צבאי. נסיון קודם כפקידת מנגנון, ידיעה טובה בהדפסה בשפה העברית.

פקידה כללית
בוגרת תיכון לאחר שירות צבאי. רצוי עם נסיון כפקידת מחסן.

מכונאי אלקטרוניקה
עם נסיון של שנתיים לפחות.

מסגר
בוגר בי"ס מקצועי. עם נסיון של שנתיים לפחות.

— * —

למועמדים המתאימים מובטחים תנאים טובים ואפשרויות קידום.

— * —

המועמדים לפנות לאלקו (מח' מנגנון) דרך זטינסקי 23, רמת־גן או טלפונית 727131 לקביעת ראיון.

לחברת בטוח
דרושים
חתם ראשי
מבין/ה פוליסות
בענף האלמנטרי
— תנאים טובים למועמד המתאים —
נא לכתוב לת.ד. 326 ת"א.

לחברת בנין גדולה בחיפה
דרושים
* **ראש קבוצה להרכבת מסגרות בנין וקונסטרוקציה**
* **מסגרים ועוזרים**
תנאים טובים — למתאימים
לקבלת פרטים נא לפנות טלפון 04-731438.

למפעל באזור רמת־גן
דרושה
מזכירה עצמאית
לניהול משרד
עם ידע בהנהלת־חשבונות
עבודה משרדית שוטפת
והדפסה עברית אנגלית.
למתאימה תנאים טובים.
לפנות טלפון 788707.

דרוש מפעיל מעולה לשופלדוזר 950 ו־955
לעבודה במרכז הארץ
3 שנים נסיון בהפעלת 2 הכלים
מקום המגורים חייב להיות ראשון־לציון נס־ציונה, רחובות או רמלה.
נא לפנות לטלפון 963265 בימי רביעי: מ־12.00 עד 8.00 בערב בשאר הימים: מ־8.00 עד 3.30 אחה"צ.

לביח"ר אוליבקס בע"מ
דרושים
1. **מהנדס/הנדסאי מכונות** מנוסה
2. **לבורנטית** בעלת נסיון
3. **שוער/שומר** העבודה במשמרות
4. **מסגר כללי** מנוסה
נא לפנות ל־903781 בין 9.00 ל־17.00

ל"נגרית המומחים" דרושים
נגרי דהיטים מעולים
— בתנאים טובים —
טלפון 03—907685.

ל"סנפרוסט"
מזון איכות מוקפא
SF SUNFROST
דרושים
* **מהנדס אחזקה**
* **מנהל חשבונות** סוג ד'
* **נהג** בעל רשיון לטריילר
עדיפות תינתן לתושבי אשדוד והסביבה.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
המעונינים יפנו לת.ד. 2223 אשדוד או טלפונית 055-22141 למחלקת כח אדם.

GOTTEX
פקידה / כתבנית
למחלקת הנהלת חשבונות
* אינטליגנטית
* ידע כללי בהנה"ח — רצוי
* הדפסה בשפה העברית
— תנאים טובים למתאימה —
לקביעת ראיון לפנות בטל. 37725.
גוטקס מודלס בע"מ
רח' מרדכי אנילביץ 62 ת"א (מול הסינרמה)

קוניפורסס אינטרנשיונל בע"מ
ביח"ר לפרוות
דרושים
1. **גזרנים**
2. **ממיינים**
3. **תופרות במכונה**
4. **תופרות ביד**
*
לפנות טל. 04-221196 או בכתב חיפה, ת.ד. 2150.

לתנועת "שינוי"
דרושה
מזכירה
מנוסה ואחראית עם ידיעה טובה בהדפסה עברית־אנגלית לעבודה מעניינת ומגוונת ואחראית
שעות העבודה 8.30 — 16.30
לפנות לטלפון 03—235698 — היום 8.00 — 13.00
או יום ראשון מ־12.00

למעבדות סם־און
בבת־ים
דרושה
מזכירה מנוסה
השולטת בשפות עברית ואנגלית או צרפתית והדפסה בשפות הנ"ל.
— * —
לקביעת ראיון נא לפנות לטל. 860230, 861924.

למושב בית חנן
דרושים בדחיפות
1. **מנהל חשבונות**
סוג ג' או ד', עד גיל 35, עם נסיון 3 שנים לפחות, נסיון בהכנת חומר למחשב — יתרון.
2. **מכונאי לבית האריזה**
לפנות: טל. 946255 מ־09.00—13.00 אישית, אל ליאון או אל מנהל החשבונות הראשי — יובל.

לבית מרגוע מעלה החמישה
דרושות מגישות
לפנות לטלפון 02-535191—2
או 02-523474.

לתקופת הקיץ
דרושים
מורים
לפנות למל. 222642 תל־אביב, בשעות הבשר. טלפון פרטי — 03-986119.

למפעל פרטי בת"א
דרוש/ה מנהלן
כישורים נדרשים:
1) מקצות, כתיבה והדפסה של מכתבים בעברית ובאנגלית.
2) בצוע ומעקב עצמאי של מכלול התפקידים האדמיניסטרטיביים במפעל תעשיתי.
3) נסיון קודם.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 9181 ת"א.

למוסד דרושה
פקידה
עם נסיון
לקבלת קהל
והדפסות
שעות עבודה
מ־13—20.30.
נא לפנות לת.ד. 4402 ת"א למס. 281, בציון פרטים אישיים.

לפרונשל
חברה לבטוח
דרושה
כתבנית פוליסות
עברית
עם נסיון
נא לפנות בטל. 50211 לדני.

דרושה פקידה
עם נסיון
לקבלת קהל
והדפסות
לחצי יום מ־8—14.
לפנות: ת.ד. 4207 ת"א, למס. 182.

דרוש כרסם
"מוכשר", אחרי צבא
03—284679 — זינר

דרושים
מפעילים לטרקטורים 950 — 955
לעבודה באזור ת"א.
לפנות טלפונים 226754, 242949.

דרושה
לבורנטית
כימית־תעשיתית
מוסמכת בלבד.
נא להתקשר אחה"צ 238922 תל־אביב.

דרוש דפס
למכונה
פלקסוגרפית.
— תנאים טובים —
טל. בעבודה — 944654, 944648
בבית — 247650

למפעל
במפרץ חיפה
דרושים
עובדי ייצור
בענף האלומיניום
טלפון 04-723164

לחברה כמתיה
דרוש/ה
עוזר/ת
למנהל החשבונות
סוג ב'
לפנות טל. 269549 לשלום.

SDSi
ייצור וייצוא מערכות זכרון מתקדמות למחשבים אלקטרוניים
דרושים
★ **מבקר איכות**
נסיון נדרש 3 שנים רצוי בנושאי מכניקה עדינה ומכשור
★ **מזכירה למחלקת רכש**
לחצי יום עבודה, ידיעת השפות עברית ואנגלית והדפסה בשתי השפות.
— תנאים טובים למועמד המתאים —
נא לפנות בכתב ובצרוף קורות חיים ו־נסיון מקצועי. סודיות מובטחת
SCIENTIFIC DATA SYSTEMS ISRAEL LTD.
ת.ד. 5101 חיפה. טל. 667947

חברת דהיש מבט בע"מ
דרושים
3 מוכרים - מעצבי פנים
לסניפינו ב: תל־אביב — באר־שבע — אשדוד
*
הצעות נא להפנות לת.ד. 7128 ת"א.

השתלב בצוות צעיר ודינמי הצטרף לחברה מסחרית רצינית
בחיפה
לתפקידים:
★ **מכונאי אלקטרוניקה**
בעל נסיון בתיקון מערכות סטריאו
★ **מנהל חשבונות ראשי**
(מדופלם או סטודנט לראיית חשבון)
כתוב על עצמך לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 746 (מיקוד 31040).

למשרד מהנדסי בנין בתל־אביב
דרושה מזכירה
בעלת נסיון
●
לפנות: טל. 250548.

בית הספר העברי המקיף
ע"ש משה שרת
נצרת עלית
דרך טבורה — נצרת עלית
לבית הספר דרוש:
מינהלן
דרישות המשרה:
1) התמצאות בנושאי משק ותקציב בהקף גדול.
2) השכלה: לפחות בוגר תיכון בעל תעודת בגרות, רצויה השכלה אקדמאית בתחום המנהל.
הדרגה המוצעת: י"ד—ט"ו בדרוג האחיד.
מועמדים מתאימים מתבקשים להפנות בקשתם בכתב אל הכתובת לעיל עד 15.6.75.

קבוץ אילות
מעונין
בגננת
בוגרת אחד מסמינרי הקבוצים
או שעבדה בגן בקיבוץ.
בפרטים נא לפנות לועדת החינוך בקבוץ אילות,
ד.נ. חבל אילות, טל. 059—2252.

דרוש
נהג - שליח
למשרה דיפלומטית.
אנגלית־עברית — הכרחית.
טל. 03—243152 בימים שני־שישי
בשעות 8—12 לפנה"צ.

למשרד לתכנון כבישים
דרושים:
* **מהנדס כבישים**
* **הנדסאי**
טל' 04—663588.

אנו מחפשים
מנהל בכיר
בן 35-45
למפעל תעשייתי גדול במרכז הארץ

● כפוף ישירות למנכ"ל החברה לתפעול רווחי ויעיל של המפעל המייצר מיגוון מוצרים הנדסיים, יוזם ובודק פיתוח קווי יצור חדשים ומבצע פרוייקטים קבלניים.

● הדרישה היא למהנדס מכונות בעל נסיון מוצלח בתפקיד מינהלי בכיר בתעשיה ההנדסית. המועמד חייב להיות אדם ה־מסוגל להידבר עם אנשים בכל הדרגים ולהשתתף בניהול צוות.

● התנאים ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד.

פניות בכתב יד ובצירוף תולדות חיים ופרטים מלאים על הנסיון המקצועי, נא לשלוח אל:

מאיר הלל
ת.ד. 121, מדור בחירת כוח־אדם

אורגה ישראל בע"מ
יועצים לארגון, שוק ופיתוח כוח־אדם,
ת.ד. 2007, תל־אביב.

כל הפניות תישמרנה בסודיות מירבית.

ORGA

אלקו ELCO
חברת אלקטרוטכניקה ישראלית בע"מ רמת־גן

דרוש

מנהל בכיר

התפקיד: מנהל המפעל
(כפיפות למנכ"ל)

הכישורים: נסיון במשך מספר שנים בניהול מפעל בענף המתכת או החשמל בהיקף ניכר.

השכלה אקדמית: מהמדס מכונות או מהנדס תעשיה וניהול או מהנדס חשמל.

פניות: בכתב יד בפירוט קורות חיים, עם הציון עבור: מר ג. זלקינד — מנכ"ל, ת.ד. 230 רמת־גן.

סודיות מובטחת

כתבניות
עברית/אנגלית

מנפאואר מציעה עבודות זמניות מגוונות
(מחוץ לבית) בתשלום גבוה,
ליום שלם או חצי יום (לפני הצהרים).
את תקבעי את המועד הנוח לך ואת משך העבודה.
בנוסף לשכר הגבוה אנו משלמים גם דמי נסיעות
ודמי הבראה לכל שעת עבודה ודמי חופשה.
הכנסי נא אלינו או התקשרי טלפונית
בין השעות 8.00—15.00.

מנפאואר
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
תל־אביב, רחוב ברנר 8, טלפון 284128.

דרוש
מנהל חוה
לחוות יוצר גידולי שדה וירקות, במרכז הארץ
מועמדים בעלי נסיון חקלאי, ארגוני ומהולי יפנו בכתב יד לפי הכתובת: חברת "הורף", בדורים, ד.נ. "שקמים" עבור מחלקת החווה
— סודיות מוחלטת מובטחת —

למשרד בירושלים
— דרושה דחוף —
מזכירה
שפת אם אנגלית
ידיעה הדפסה עברית ואנגלית.
תנאים טובים למתאימה.
לפנות טל. 02-522847

דרושים

מהנדסים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים ••• מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים •••

השלובה מפעלי טמפו בע"מ

טמפו

עקב הרחבה ופיתוח

דרושים

למפעלנו בירוחם

* הנדסאי מכונות
* מסגרים מכניים
* הנדסאי שרטוט טכני
* שרטט טכני
* מכונאי ציוד מכני הנדסי
* לבורנט כימי
* מחסנאי טכני
* חרט
* מדריך מקצועי לביה"ס אורט במפעל

עדיפות לבעלי נסיון בעבודה מעשית

הסעה מאורגנת מבאר־שבע

עזרה בנושא דיור במקום

הקלות במס כנהוג באזורי־פיתוח

לפנות בכתב אל: מחלקת כח־אדם, השלובה מפעלי טמפו בע"מ, ירוחם.

אלסינט

מכשור רפואי גרעיני · מכשור מדעי

מערכות עבוד נתונים · ספקי־כח

דרושים

★ **מהנדס מכונות בכיר**

כאחראי על קבוצת פתוח העוסקת בשטח קרני X. נסיון מינימלי של 5 שנים בתכנון ופתוח מערכות הנעה מכניות. כשר ארגון ויכולת ניהול צוות.

★ **מהנדסי מכונות**

לעבודות פיתוח של מוצר חדשני.

עדיפות לבוגרי טכניון אחרי ביי"ס מקצועי עם נסיון של שנתיים בתכנון ופתוח.

— תנאים טובים מובטחים —

נא לפנות בכתב עבור פרויקטים T.S.S.

ת.ד. 5258 · חיפה · טל. 527679

נציבות שרות המדינה

משרה פנויה

במינהלת נמל תעופה בן־גוריון

משרד התחבורה

מכרז פומבי חוזר מס' בן/927 למשרת:

עוזר קב"ט להדרכה ונהלים

בדרגה י"ג—י"ד של הדירוג האחיד

הדרישות:

— השכלה של 12 שנות לימוד בצירוף 4 שנות נסיון בהדרכה או פיקוד.
— ידיעת השפה האנגלית.
— שירות מלא בצה"ל.

המעונינים העונים על הדרישות יפנו בכתב למינהלת נמל תעופה בן־גוריון — קצין בטחון בצירוף קורות חיים.

היום האחרון להגשת הבקשות הוא: 10.6.75.

דרושים

לסניפנו בחיפה

עובד/ת

בעל/ת נסיון במח' מכירות

— סודיות מובטחת —

נא לפנות ל„רסקו" רח' הרצל 1 חיפה, או בטלפון 04-668161 למר ישראל גלקין.

על רסקו אפשר לסמוך!

טכנאי־הנדסאי אלקטרוניקה

להחזקת מכונות ומתקנים תעשייתיים

יועדף בעל נסיון בבקרה סיפרותית.

שליטה בשפה האנגלית ו/או גרמנית.

מפעל גדול באיזור חיפה מציע עבודה מעניינת בתנאי עבודה טובים

נא לפנות למחלקת כ"א ת.ד. 1371 חיפה מיקוד 31000.

למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה

דרוש במשרה קבועה

עוזר למנהל אגף הבקורת

הכישורים הנדרשים:

1. בוגר הפקולטה לראיית חשבון, או כלכלה (חשבונאות), או מינהל עסקים.
2. נסיון מעשי בחשבות תעשייתית ובבקורת בארגון מסועף.
3. ידע בפעולות כספיות, תקציביות ועסקיות, בנוהלים, בתהליכי בקרה ובשיטות מבדק פנימי.
4. התמצאות במערכת עבודים ממוכנת.
5. שליטה מלאה בעברית וכושר הבעה בכתב. ידיעה טובה של השפה האנגלית.

●

נא לפנות בכתב ונא פרט קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 4568 חיפה עבור מספר 132 (מיקוד 31040).

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על משרה פנויה של:

טכנאי קרינה רדיו־אקטיבית

במח' המשק, ביה"ס לרפואה

מכרז מס' 37/75

תאור התפקיד — בקורת במעבדות טיפול בפינוי פסולת רדיואקטיבית, טיפול ואחזקה של מכשירי בטיחות קרינה, הפעלה וביצוע של בדיקות ממרת.

דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנגלית (חלקית). השכלה — הנדסאי/טכנאי מוסמך או תיכונית מקצועית 4 שנתית, רצוי בוגר קורס לבטיחות קרינה. נסיון של שנתיים לפחות בעבודה דומה.

הדרגה — 1 א'—2 בדירוג הטכנאים.

על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות ממליצים עד תאריך 11.6.75 אל: מח' כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים, מיקוד 91009 ולציין על המעטפה: „מועמד למשרה מס' 37/75".

לחברת בנין ארצית

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

עצמאי/ת

נסיון: 1) של 5 שנים
2) של 2 שנים

עבודה רצופה

מועמדים רציניים מתבקשים לפנות לת.ד. 2770 תל־אביב, בציון פרטים אישיים ונסיון קודם.

לחברה חקלאית ארצית

דרוש

מפקח על גידולים בשדה

הכישורים הדרושים: השכלה אקדמאית, בקי אות בגידול ירקות, ידיעת שפות אנגלית ערבית, בעל רשיון נהיגה.

★

לפנות בכתב עם ציון קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 4496 חיפה, עבור מספר 67529.

לחברת אדי לוי בע"מ

דרושים

* **עוזרת למנהל החשבונות**

סוג ג', בעלת נסיון קודם של שנה — לפחות.

* **פקיד קלט/פלט**

רצוי נסיון בהפעלת מחשב

מועמדים מתאימים יפנו טלפונית 622292

אדר — חברה לייצור ושיווק מתכת ועץ בע"מ

דרושה

מזכירה אחראית

אחרי שרות צבאי

תנאים טובים למתאימות

לפנות אישית: רח' הרצל מבורך 14, מרכז וולובלסקי או לצלצל 826040 תל־אביב.

לאופנת רונן

קונפקציה מעולה לבגדי נשים

דרושים

א. **מתפרה**

רצינית ואחראית לקבלת עבודה מוכנה באופן שוטף וקבוע.

ב. **גזרנית מודליסטית**

בעלת נסיון לבגדי נשים צעירות.

ג. **בחור**

דינמי ואחראי לאחר שרות צבאי, רצוי ידע בשוק.

בדבר פרטים נא לפנות אופנת רונן טלפון 03-289632.

סודיות מובטחת

לכפר נופש

בחיק הטבע באשקלון

דרושות עובדות

לעבודת משרד ושרות מזון

• לינה במקום

טל. 051-5228 ת.ד. 5052 אשקלון

לתעשית קרמיקה

דרוש

מנהל עבודה

בעל נסיון.

טלפון: 03-31692, בין השעות 14.00—15.00

סודיות מובטחת.

להרתך

חרושת ברזל בע"מ

מפרץ חיפה, חלוצי התעשיה 13

04-724049, 04-721298

דרושים

חשמלאי אחזקה

מסגר אחזקה

למתנובות כפר גלעדי דרושה בתל־אביב

מזכירה

ידיעת אנגלית רצויה

מועמדות רציניות ליום עבודה שלם מתבקשות לפנות לרח' ריב"ל 4 ת"א, בשעות 9.00—17.00.

למשרד רואה חשבון בתל־אביב

דרושים בוחנים

טל. 235929, 229322

למשרד רואה חשבון

דרושים

בוחנים מרכזים ובוחנים

התמחות אפשרית

נא לפנות טל. 225857 תל־אביב

דרוש מוכיר למושב תנור

דואר נע השרון התיכון

נא לציין פרטים

דרוש/ה

שרטט/ת בנין

מעולה, 10 שנות נסיון עצמאי/ת

טלפונים: 04-241935, 04-253873

דרוש

איש מכירות

בנושאים טכניים

לפנות בכתב יד ולציין מס' טלפון ת.ד. 20048 ת"א.

למשרד טכני בהנדסה אזרחית בתל־אביב

דרושים

* **מהנדס דרכים**

בעל 3 שנות נסיון לפחות

* **הנדסאי/ת דרכים**

בעל/ת 3 שנות נסיון לפחות

* **שרטט/ת**

בעל/ת נסיון בשרטוט דרכים

* **מזכירה בכירה**

בעלת נסיון בניהול משרד

ידיעה טובה בהדפסה עברית

לשם קביעת ראיון, נא לפנות טלפונית 227550.

לחברת בניה ארצית

דרושים:

1. **מהנדס ביצוע**

בעל נסיון

2. **מנהל עבודה**

לשלד המבנה באילת

3. **קבוצה להרכבת**

נגרות באילת

נא לפנות: ת.ד. 399 תל־אביב.

סהר

חברה לבטוח בע"מ

מעונינת למנות

סוכנים

בקרית שמונה ובעפולה

●

מועמדים מתאימים יפנו טלפונית 04—530231/5 לגבי כהן.

הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

כפר בתיה, מוסד חנוכי דתי

רעננה, ת.ד. 17, 052—91249

דרוש זוג דתי

להפעלת מכונה לשטיפת כלים ועבודה במטבח — משמרת שניה.

(אפשרות דיור במקום).

מועמדים מתאימים יפנו לפי הכתובת הנ"ל למנהל המטבח במוסד.

לחברה מסחרית גדולה בת"א

דרושים:

* **פקידים**

בוגרי תיכון לאחר שרות צבאי.

* **נקבניות י.ב.מ.**

מעולות לעבודה על הקליטון (דיסקט)

לפנות טלפון 03-38752 לאריה

לחברה קבלנית לבנין בחיפה

דרוש/ה

הנדסאי/ת בנין

עם נסיון

למשרה מלאה או חלקית למחלקת מכירות לקבלת קהל וטיפול בשינוי דירות.

להתקשר 04-664456 מחלקת מכירות

מסגרים לעבודה הרכבה

למתאימים מובטחים תנאים טובים

להתקשר 471831, 428208 לירקה

● **מנהל חשבונות מנוסה**

למשרד הראשי בתל־אביב

● **מנהל חשבונות**

לבקורת בסניפי החברה

דרושים

לחברה ארצית גדולה

מועמדים לתפקידים הנ"ל עד גיל 40 נמרצים ושאפתנים המעוניינים בהתקדמות בחברה גדולה מתבקשים לפנות בכתב יד עם פירוט נסיון קודם וקורות חיים לת.ד. 11010 תל־אביב, עבור „מנהל חשבונות".

★

תנאי שכר וקידום טובים למתאימים.

כפר הנוער בן־שמן

לקראת שנת הלימודים תשל"ו

דרושים!!!

1. מזכיר המוסד
2. אם בית
3. מדריך חינוכי (בוגר ביה"ס יסודי)
4. מורה למוסיקה
5. רופא שניים (½ משרה)
6. טבח
7. עובד גינות!!

אפשרי דיור במקום. מתעמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב למזכירות כפר הנוער בן־שמן דאר בן־שמן.

למפעלי מלט פורטלנד ישראליים נשר חיפה בע"מ

דרוש

הנדסאי בנין

בעל ותק של 5 שנים לפחות

רצוי במבנים תעשייתיים ובעבודות כבישים.

תנאים טובים וסיכויי התקדמות למועמד המתאים.

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב בציון קורות חיים למחלקת כח אדם ת.ד. 1695 חיפה.

למפעל באזור התעשיה בעטרות בירושלים

דרושים:

1. **מחסנאי**
2. **פקיד יבוא**

מועמדים בעלי השכלה תיכונית, לאחר שירות צבאי ובגיל 25—20, בעלי רשיון נהיגה ובעלי ידע מקצועי ונסיון קודם במשרה המבוקשת, יפנו בכתב יד לת.ד. 27007 ירושלים.

תנאים טובים למועמדים המתאימים

— סודיות מובטחת —

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה

דרושים

★ **מהנדס ייצור**

לניהול המחלקה להנדסת ייצור

★ **טכנאי ייצור**

בוגר קורס לטכנאי ייצור

★ **פקיד מחסנאי**

בעל נסיון של 3 שנים בעבודות במחסן כללי

נא לפנות בכתב לת.ד. 4868 חיפה, עבור מס. 183.

— סודיות מובטחת —

נשק

דרוש בחיפה

עם נסיון בתיקוני נשק קל

רצוי בפנסיונר לחצי יום עבודה

בהצעות נא לפנות לת.ד. 3020 חיפה.

هكذا من الأصل